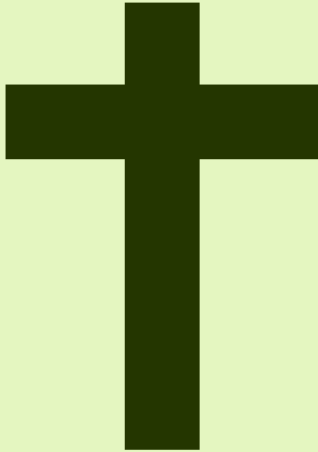

Kazuwambani ka savu n Tsikimba n aƙon a ɗa a

ɗangasai a kazuwambani ka cau

New Testament in Tsikimba (NI:kd:Tsikimba)

Kazuwambani ka savu n Tsikimba n a6on a 6a a dangasai a kazuwambani ka cau New Testament in Tsikimba (NI:kdl:Tsikimba)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tsikimba

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tsikimba

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
a4f6a28b-3d6d-50b4-a81b-06ae05a66010

Contents

Matiyu	1
Marku	57
Luka	89
Yahaya	143
Asuki	184
Roma	235
1 Korintiya	261
2 Korintiya	284
Galatiya	300
Afisu	309
Filibi	318
Kolosi	325
1 Tasaloniya	331
2 Tasaloniya	337
1 Timoti	341
2 Timoti	349
Taitu	355
Filimo	359
Kagali ka Ibirahi	361
Yakubu	380
1 Bituru	387
2 Bituru	395
1 Yahaya	400
2 Yahaya	406
3 Yahaya	408
Yahuza	410
Kuwene	413

Kadyanshi ka Shinga ka Matiyu

Ukukpa u kadyanshi

Matiyu uza da korongi tagarada u na vi, wa ta a asuvu a asuki a Yesu. Uza u Yahuda u da, kpm u korongu ta tagarada vi tsara u wenike aza a Yahuda an Yesu da Kawauwi ka a ka vana vi.

Matiyu reve ta Yesu aya magono ma mayun mi, wa lya ta tsugono tsu likimba gba. U wenike ta mayun da an Yesu shadangi kadyanshi ka ili i'ya ya tuwa ka ntsumate n Kazuwamgbani ka Cau n yain kadyanshi a kaci ka Kawauwi ka ka woko magono ma pige. Matiyu wenishike ta tsugono tsi tsu likimba u na tsa wa, kpaci ucun tsugono tsu nala tsi tsa kotso ta. Tsugono tsu Yesu tsa shamgba ta hal ubana. U kana ta magono ma yain n ucira, tsara u wenike ucira u ne, Yesu lya ta kaci ka ukpa an u 'yangai a kasaun ka ne. Gba ili i na yi n i'ya i buwai i'a ta pini a tagarada u na vi.

Matiyu banga ta Atoni a gogo-na kpaci u todugbuso ta tyoku da Yesu shadangi afofi a Kashila a da wa tuko ama evu n eyi. An Adamu nusukai Kashila, ama a pecene ta n eyi. Ufarakpusa u Kazuwamgbani ka Cau u takpa mballa n na mi wa. Matiyu wenike ta tyoku da Yesu wokoi ufarakpa u da u asakai ama a woko evu n Kashila, kpm Yesu u nala vi aya wa lya tsugono tsu ili dem a likimba u tsunu ara.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Nkoshi n cau n ilimaci i Yesu (1:1–2:23)

Akani a Yahaya kalyubugi (3:1-12)

Ulyubugu n ukondo u Yesu (3:13–4:11)

Manyan ma Yesu a Galili (4:12–18:35)

Yesu asakai Galili ubana a Urishelima (19:1–20:34)

A'ayan a shindere a makorishi a Yesu: Ukondo n ukpa u ne. (21:1–27:66)

Yesu wa ta n uma. (28:1-20)

Nkoshi n cau n Yesu

(Luka 3:23-38)

¹ Yesu† Kawauwi† u wuta ta a kuwa ku Dawuda† Magono, matsikaya ma Ibrahi.† Makeci ma nkoshi n cau n ne ma na:

² Ibrahi da tata u Ishaku.†

Ishaku da tata u Yakubu.†

Yakubu da tata u Yahuza† na mmuku ma a'ali n roku.

³ Yahuza da tata u mpeshe n da a ka isa Farisa n Zera.

(Mma u le da Tama.)

Farisa da tata u Hesuruna.

Hesuruna da tata u Aram.

⁴ Aram da tata u Aminadabu.

Aminadabu da tata u Nashon.

Nashon da tata u Salumuna.

⁵ Salumuna da tata u Boza.

(Mma u ne kpm Raha.)†*

Boza da tata u Ubida.

(Mma u ne kpm Rutu.)†

* 1:5 Raha kashankala ka Awulawa ka. † 1:5 Rutu Kawulawa ka.

Ubida da tata u Yese.†

⁶ Yese da tata u Dawuda Magono.

Dawuda da tata u Solomo.

(Mma u ne kpam Beteshaba da uza da Dawuda bokoi ara Uriya.)‡

⁷ Solomo da tata u Rihobuwam.

Rihobuwam kpam tata u Abija.

Abija da tata u Asa.

⁸ Asa da tata u Johoshafa.

Johoshafa kpam tata u Joram.

Joram da tata u Azariya.

⁹ Azariya da tata u Jotam.

Jotam da tata u Ahazu.

Ahazu da tata u Hazikaya.

¹⁰ Hazikaya da tata u Manase.

Manase da tata u Amo.

Amo da tata u Josaya.

¹¹ Josaya da tata u Jakoniya na mmuku ma a'ali n roku. (A'ayin yi a da a kana le ubana a uyamba u Babila.)†

¹² An a bidya le ubana a Babila:

Jakoniya da tata u Shayalatiya.

Shayalatiya da tata u Zerubabe.

¹³ Zerubabe da tata u Abihuda.

Abihuda da tata u Eliyakim.

Eliyakim da tata u Azuro.

¹⁴ Azuro da tata u Saduku.

Saduku da tata u Akimu.

Akimu da tata u Aliyuda.

¹⁵ Aliyuda da tata u Iliyazara.

Iliyazara da tata u Matan.

Matan da tata u Yakubu.

¹⁶ Yakubu da tata u Isuhu.†

Isuhu da vali u Meri.†

Meri kpam aya mma u Yesu uza da ama a ka isa Kirisiti† Kawauwi.

¹⁷ Gba aza da a kecei nala vi, akaya a da a'ari pini a da; akaya kupa n a nishi ili i'ya i kana Ibrahi hal ubana a'ayin a Dawuda Magono, n akaya kupa n a nishi ili i'ya i kana a'ayin a Dawuda hal ubana a'ayin a da a pura le ubana a Babila tsugbashi. N akaya kupa n a nishi ili i'ya i kana a'ayin a da a pura le ubana a Babila tsugbashi utuwa a'ayin a Kawauwi.

Ilimaci i Yesu Kawauwi

¹⁸ Tyoku da ilimaci i Yesu Kawauwi i'ari da na: Mma u ne u da Meri uza da Isuhu kenei tsumana. Shegai eyi a makere bawu u revei vali, aku u kana katsuma n Kulu Keri.† ¹⁹ Isuhu kamana ka Meri, vuma da u tsu rongo uyan ili i'ya i'ari derere, wa ciga u nei Meri vi uwono a a'eshi a ama wa, aku u yawunsai u asaka yi usokongi.

²⁰ A'ayin a da wari pini uyawunsa ukuna vi, aku katsumate ka zuba† ka Magono ma Zuba ka wenikei kaci ka ne ara ne a asuvu a alavutanshi, u danai, "Isuhu, matsikaya ma Dawuda, kotsu vu pana uwonvo u da va zuwa kamana ka vunu Meri wa, kpaci Kulu Keri ka ku zuwa yi u kana

‡ 1:6 Dawuda vaku ta n Beteshaba eyi n u woli Uriya, aku u yain ili i roku tsara vali u ne Uriya u kuwa. A ka tsara ta alabari a na yi a tagarada u 2 Sama'ila 11:1-27.

katsumā ki. ²¹ Wa matsa t̄a maku ma vali, aku vu neke yi kala Yesu, § kpac̄i wa wauwa t̄a ama a asuvu a unyushi u cingi u le.”

²² Ukuna u na vi u gita t̄a tsarā kazuwamgbani ka Magono ma Zuba ka shadangu, tyoku da Ishaya† matsumate† u danai caupa,

²³ “Makere ma bawu ma revei vali ma yan t̄a katsumā, u matsa maku ma vali, aku a isā yi Imanuwe.”

Kalen ka kala ki ka, “Kashilā ka t̄a kaḅolo n̄ atsu.”

²⁴ A'ayin a da Isuhu rikpanakai, aku u yain dere tyoku da katsumate ki ka tonuko yi. U tukoi Meri a kuwa u woko uka u ne. ²⁵ Shegai u vaku n eyi wa hal u matsai maku mi. Aku Isuhu neke yi kala Yesu.

2

Arevi a tuwai a danasa Yesu

¹ A matsa t̄a Yesu a ilyuci i Batalami a uyamba u Yahuda, a'ayin da Hiridu†* wari magono. Ama roku aza da a yain kaneshi u ukuna u atala, a wutai a kasana a tuwai a Urishelima† ² n a wecishiki, “Nte magono ma aza a Yahuda† ma a matsai vi? Tsu wene t̄a katala a kasana ka ka wenikei an a matsa yi, kpm̄ tsu tuwai tsu lyaka yi kayala.”

³ An Hiridu Magono u panai nala, u dambula t̄a cika, nala dem aza da a'ari a Urishelima a rongoi a kadambula. ⁴ Aku u isāi adarakpi a pige† n awenishiki a Mele† u wece le, “Nte a ka matsa Kawauwi ki?”

⁵ Aku a wushunku yi, “A ilyuci i Batalami i'ya a Yahuda. Kpaci ili i'ya Mika matsumate u korongi i'ya:

⁶ “ ‘Avu, Batalami u uyamba u Yahuda, vā t̄a n kalen pini a asuvu a ilyuci i pige i pige i Yahuda.

A ka matsa t̄a magono a asuvu a vun̄u,

uza da wa woko yavu kaliniki ka ama a vā, aza a Isara'ila†.’ ” ◇

⁷ Pini nala, magono mi ma isāi amoci a da a wutai a kasana ki a ba a sheshei ukpawunsi, kpm̄ a tonuko yi derere a'ayin a da katala ki ka wutai. ⁸ Aku u tonuko le, “Yangāi i wala ubana a Batalami vi i boli maku mi mai. I wene yi baci, i gono i tuwā i tonuko mu, tsarā mpa dem n ba n lyaka yi kayala.”

⁹ Arevi yi an a panai ili i'ya magono mi ma danai, aku a lazai. Kpm̄ katala ka a wenei a kasana ka lazai a kapala ka le hal ka ba ka shamgbai a asu u da maku mi mari. ¹⁰ An a wenei katala ki, a yan t̄a mazanga! ¹¹ A'ayin a da ama yi a uwai pini a kuwa ki, a wene t̄a maku mi n Meri mma u ne, a kudangi a lyaka yi kayala. A bidyai kune ku le ku zinariya, n ucanga u magulani, n mar† a nakā yi.† ¹² Shegai Kashilā ka rono le atsuva a asuvu a alavutanshi, u da a gono a asu u magono vi wa. Aku a gonoi a uyamba u le a ure u roku kau.

A sumai ubana a Masar

¹³ An arevi yi a lazai, katsumate ka Magono ma Zuba ka tuwai ara Isuhu a asuvu a alavutanshi, u danai, “Yangā vu darakā vu bidya maku mi nā mma u ne ubana a Masar!† Vu shamgba de she a'ayin a da n tonuko vu vu gono, kpaci magono ma pini ma bolo maku mi tsarā u wuna.”

§ 1:21 Kalen ka kala ka “Yesu” ka “Iwauwi.” * 2:1 Hiridu Magono aya Hiridu Uzapige. Maku ma ne Hiridu Antiba aya magono an Yesu kuwai. ◇ 2:6 Mik. 5:2. † 2:11 Ucanga u da arevi a tukoi Yesu vi, ili i magulani yi furankinsen da a tsu isā i'ya kpm̄ cirakpā tsu madanga tsa.

14 Aku u 'yangai u bidyai maku mi na mma u ne a lazai n kayin ubana a Masar, 15 nte a rongoi de hal a'ayin da magono mi ma kuwai. Ili yi i gita ta kotsu i wenike ili i'ya Magono ma Zuba ma danai a una u Hosiya matsumate, "N isa ta maku ma va ma wuta a Masar." ◇

Hiridu wunusai mmuku ma a'ali

16 A'ayin da magono ma wenei arevi yi a'ene a da a vurusu yi a da, aku u panai upan. U zuwai a wunusa gba mmuku ma a'ali a Batalami, n ilyuci i kenu i kenu i'ya i'ari evu evu gba, aza a ayen a re ubana a iyamba. U reve ta a'ayin a da a matsai maku mi cinda arevi yi a danai. 17 Nala ili i'ya Kashila ka danai a una u Irimiya† matsumate i wokoi mayun:

18 "A pana ta kalagatsu a Rama, uza roku wa sa adama a unambukatsuma. Rahila† da wa sa adama a mmuku n ne, u 'yuwain u asaka uza u ne yi kadyanshi, an u wokoi a kuwa de." ◇

A gonoi a Nazara

19 An Magono mi ma kuwai, katsumate ka Magono ma Zuba ka tuwai ara Isuhu a asuvu a alavutanshi a'ayin da wari pini a Masar vi. 20 Katsumate ki ka danai, "Yangar vu bidya maku mi na mma u ne vu gono a uyamba u Isara'ila, kpaci aza da a ka ciga a wuna maku mi a kuwa de."

21 Aku Isuhu 'yangai u bidyai maku mi na mma u ne a gonoi a Isara'ila. 22 Shegai an u revei magono ma savu mi maku ma Hiridu Magono ma; wata, Akilayu,† uwonvo u kana yi. Aku u lavutansai kpam, Kashila ka rono yi atsuvu u gono a uyamba u Galili. 23 Pini nala, a ba a dusuki a ilyuci i'ya a ka isa Nazara. Adama a nala a shadangu ta ili i'ya ntsumate n danai: "A ka isa yi ta uza u Nazara."

3

Yahaya Kalyubugi fobusoi ure

(Marku 1:1-8; Luka 3:1-18; Yahaya 1:19-28)

1 An a yain ayen ushani, Yahaya† Kalyubugi gitai ku'ari a kakamba ka Yahuda. 2 U da, "Kpatalai† i asaka tsicingi tsu de, i gono a asu u Kashila, kpaci tsugono tsu zuba tsu yan de evu n uyan." 3 Ishaya matsumate u yan ta kadyanshi a kaci ka Yahaya, u da, "Uza roku wa salasa a kakamba, 'Lapulai ure adama a Asheku, shamkpai u da mai tsara u wala!' " ◇

4 Yahaya uka ta aminya a da a cai n tsileme tsu karakuma. U sirai kagbawatsu ka ukpan a cuku tsu ne, kpam ilikulya i ne i'ya abaruma n ishigi. 5 Ama ushani a wuta ta a Urishelima n Yahuda n iyamba i'ya i'ari ubongu u Agata a Urudu a tuwai tsara a pana ka yi. 6 An a dansai unyushi u cingi u le, aku u lyubugu le pini a Agata a Urudu yi.

7 Afarishi† n aza a Sadusi ushani a tuwa ta dem a asu u da Yahaya wa lyubugusu ama yi tsara a lyubugu le. An Yahaya wene le, u danai, "Eda a'eku a da! Ya rono da atsuvu i suma mavura ma Kashila ka tuko n maloko? 8 Yanyi ili i'ya ya wenike an i asakai unyushi u de. 9 Kotsu i dana

◇ 2:15 Hos. 1:1. ◇ 2:18 Iri. 31:15. † 2:22 Hiridu Akilayu magono ma cingi ma aku a loko a karatsu ka tsugono. Pini nala, utoku u ne Hiridu Antiba wokoi magono. ◇ 3:3 Isha. 40:3.

ya wura mavura mi an i'ari mmuku n tsikaya mi Ibirahi wa. N tonuko da, Kashila ka fuda ta ka bidya atali a na u gonuko a da mmuku n tsikaya mi Ibirahi! ¹⁰ Gogo-na naha gbam, kagovu ka ta ufobusi ka kapa ndanga hal a asuvu a alu a le. Madanga ma baci dem bawu ma matsai ilimaci i shinga, a ka kapa ta ma a varangu a asuvu a akina.

¹¹ “N mini ma ma lyubugusu da tsara u wenike an i asakai tsicingi tsu de, shegai uza da wa tuwa a kucina ku va, wa lyubugu da ta n Kulu Keri n akina. U la mu ta ucira cika, hal gbam n ratsa n bana akpata a ne wa. ¹² Wa tuwa ta n kasasu ka uwelinkpe ka ne adama a kuwelikpu. U wutukpa ilya kau a asuvu a kopo. Aku u tsungu ilya i shinga yi a asuvu a mapon ma ne, kopo kpam u runukpa ka n akina a da bawu a ka cimba.”

Yahaya lyubugi Yesu

¹³ A'ayin a nala yi a da Yesu asakai Galili u banai a Agata a Urudu tsara Yahaya lyubugu yi. ¹⁴ Yahaya wari wa ciga ta u 'yuwan, u danai, “Ada u gain vu lyubugu mu. Nda i zuwai vu tuwai ara va tsara n lyubugu vu?”

¹⁵ Yesu wushuki, “N gogo-na nala u gain u woko, kpaci u kana ta tsu yain gba ili i'ya Kashila ka ciga tsu tsu yain.” Aku Yahaya wushuki.

¹⁶ An a lyubugi Yesu, u wuta de la vi pini a mini mi, aku zuba† u kukpai, u wenei Kulu Keri ku Kashila ku cipa yi yavu kadya. ¹⁷ A panai kalagatsu a zuba, ka danai, “Maku ma va ma na vi, uza da ma ciga, kpam ma pana ta kayanyan ka ne cika.”

4

Yesu n Kalapansi

(Marku 1:12-13; Luka 4:1-13)

¹ Kulu Keri ku tonoi n Yesu ubana a kakamba, kotsu Kalapansi† ka kondo yi. ² A'ayin amangare kaara n kayin Yesu lya ilikulya wa. An a kotsoi, aku u panai kambulu. ³ Pini nala, Kalapansi ka tuwai ka tonuko yi, “Avu Maku ma Kashila† ma baci, gonuko atali a na a woko iburodi.”

⁴ Yesu wushunku yi, “A korongu ta a Tagarada u Kashila,† “N burodi da koshi vuma wa yan uma wa, she gba n kadyanshi ka ka wutai a unu u Kashila.’ ” ◇

⁵ Aku Kalapansi ka banka yi a Urishelima ilyuci i uwulukpi,† u zuwa yi a bilibili u Kuwa ku Kashila.† ⁶ Aku u danai, “Avu Maku ma Kashila ma baci, radugu a ubana a iyamba, kpaci ukorongi u da wari a Tagarada u Kashila:

“Kashila ka yanka ta atsumate a ne kadyanshi adama a vunu, kpam a ka kifatsa vu ta a akere a le, tsara vu gbasha kune ku vunu a katali wa.’ ” ◇

⁷ Yesu wushunku yi, “Tagarada u Kashila u dana ta dem, ‘Va kondo Magono ma Zuba Kashila ka vunu wa.’ ” ◇

⁸ Pini nala, Kalapansi ka bidya yi ubana a zuba u masasa ma ugadi, u wenike yi gba tsugono tsu likimba kau-kau n tsupige tsu le. ⁹ Aku u danai, “Va lyaka mu baci kayala, ma naka vu ta i'ya gba.”

¹⁰ Yesu wushunku yi, “Wala vu ne mu ure Kanangasi,†* Tagarada u Kashila u dana ta,

“Lyaka Magono ma Zuba kayala, kpam aya koshi va gbashika.’ ” ◇

◇ 4:4 U.M.L. 8:3. ◇ 4:6 Ishp. 91:11-12. ◇ 4:7 U.M.L. 6:16. * 4:10 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi. ◇ 4:10 U.M.L. 6:13.

¹¹ Aku Kalapansi ka lazai ka asaka yi, pini nala, atsumate a zuba a tuwai a kiranai n eyi.

Yesu gitai manyan ma ne
(Marku 1:14-15; Luka 4:14-15)

¹² An Yesu panai alabari a da a ukai Yahaya Kalyubugi a kuwa ku a'ali, aku u gonoi a uyamba u Galili. ¹³ Shegai da wa rongo a ilyuci i Nazara, aku u ba u rongoi a Kafarnahum a ikengi i Kushiva ku Galili a kaƙon ka Zebulun n Nafutali. ¹⁴ Nala gitā tā tsarā ili i'ya Ishaya matsumate u danai i shadangu:

¹⁵ “A kaƙon ka Zebulun n Nafutali, a ure ubana a kushiva, a kapashi ka Agata a Urudu, a Galili, a asu u da kakuma ka Awulawaƙ kari.

¹⁶ Ama da a ka rongo a karimbi, a ka wene tā katyashi ka pige. A'ari a ka rongo tā a unā u ukpa, shegai katyashi ka wantukpa tā ara le.” ◇

¹⁷ Pini nala, Yesu gitai kuƙari, u danai, “Kpatalai i asaka unyushi u cingi u de, i gono a asu u Kashila, kpaci tsugono tsu zuba tsu yan de evu.”

Yesu isaƙi akani a adan ama a nishi
(Marku 1:16-20; Luka 5:1-11)

¹⁸ Kain ka te, tyoku da Yesu wari nwalu a ikengi i Kushiva ku Galili, aku u wenei ama a re uza n vangu. Uza u te aya Simo, uza da dem a tsu isa Bituru, n Andurawu. Gba le akani a adan a da, a ka vutalasa ibilili i le a kushiva ki. ¹⁹ Aku Yesu tonuko le, “Tono numu! Ma wenike da tā tyoku da ya tukuso ama, shegai adan kpam wa.” ²⁰ Kute-kute a asakai ibilili i le, a tono yi.

²¹ An a walai kenu, aku a wenei ama a re, uza n vangu u ne, Yakubu n Yahaya mmuku n Zabidi. Ele pini a kpatsu n tata u le n a lapulusi ibilili, aku Yesu isa le. ²² Kute-kute a asakai kpatsu ki n tata u le a tono yi.

Yesu yankai ama aganda
(Luka 6:17-19)

²³ Yesu kyawain uyamba u Galili gba n u wenishiki a agata a Kashila, n u yansi kuƙari ku Kadyanshi ka Shingaƙ ka tsugono tsu zuba, n u tanasi aza a mƙala. ²⁴ Alabari a ne a kyawain gba uyamba u Galili, aku a tukusoi aza a mƙala, hal gbam n ama da a'ari a uyamba u Suriya, n aza da a ka pana ikyamba tsarā a tanasa le. Aza roku a asuvu a le a'a tā n ityoni i cingi, aza roku ipori, hal gbam n awunu. Shegai Yesu tanasa le gba. ²⁵ Kakuma ka ama ka ka wutai a Galili, n Dikafoli, n Urishelima, n gba uyamba u Yahuda hal n aza da a'ari a Agata a Urudu a kasana ka tono yi.

5

Yesu wenishikei a masasa

¹ An Yesu wenei kakuma ka ama, aku u ba u yuwai a masasa u dusuki. Atoni a ne a kyawan yi, ² aku u gitā le uwenishike:

Mazanga ma maci
(Luka 6:20-23)

³ “Kashila ka zuwuka tā aza da a revei a ka ciga ubanga ara ne unā u shinga,

kpaci tsugono tsu zuba tsu le tsa!

⁴ Kashilā ka zuwuka tā aza da a'ari n unamgbukatsuma unā u shinga, kpaci wa tanasa tā atakasuvu a le.

⁵ Kashilā ka zuwuka tā aza da a vakunki kaci ka le unā u shinga, kpaci likimba wa woko tā u le.

⁶ Kashilā ka zuwuka tā aza da a'ari n maluwa ma uyan ili i maci unā u shinga,

kpaci wa naka le tā ili i'ya a ka ciga vi.

⁷ Kashilā ka zuwuka tā aza a asuvayali unā u shinga,

kpaci wa pana tā dem asuvayali a le.

⁸ Kashilā ka zuwuka tā aza da atakasuvu a le a'ari sarara unā u shinga, kpaci a ka rongo tā kaḅolo n eyi.

⁹ Kashilā ka zuwuka tā aza da a ka ciga a tuko ndishi n shinga unā u shinga,

kpaci wa isa le tā mmuku n ne.

¹⁰ Kashilā ka zuwuka tā aza da a ka yan mavura an a ka yansa ili i'ya Kashilā ka ciga unā u shinga,

kpaci tsugono tsu zuba tsu le tsa.

¹¹ Kashilā ka zuwuka da tā unā u shinga, a'ayin a da baci ama a wisha da. Kashilā ka zuwuka da tā unā u shinga, a'ayin a da baci ama a ka yan da mavura. Kashilā ka zuwuka da tā unā u shinga, a'ayin a da baci ama a takpa da ukuna u cingi adama a va. ¹² Ama a ka yanka da tā ili i cingi tyoku da a yankai ntsumate n cau. Yanyi mazanga n ipeli, kpaci katsupi ka de ka pige ka vana da tā a zuba.”

Mkpaḍi n katyashi

(Marku 9:50; Luka 14:34-35)

¹³ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Eḍa mkpaḍi n likimba. Shegai nte kalen ka mkpaḍi ma baci n kayanyan wa? Niḍa uza wa yankpusa kpm n da? Shegai a wotsongu n da a kpatsasa yavu ili i gban.

¹⁴ “Eḍa katyashi ka likimba. Ilyuci i'ya a mai a zuba u masasa a ka fuda a ka sokongu i'ya wa. ¹⁵ A tsu sapa macikal u kimba ma n kakotsu wa. Shegai a zuwa ma a kashamkpatu ka ne, tsara katyashi ki ka wakana aza da a'ari a pini kuwa ki. ¹⁶ Nala kpm dem, i woko katyashi a asu u ama, tsara a wene manyan ma shinga ma de a cikpala Tata u de u da wari a zuba.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka Mele

¹⁷ Yesu doki u danai, “Kotsu i wene yavu tuwa da n tuwai tsara n wacinsa Mele ma Musa† ko kpm uwenishike u ntsumate wa. N tuwa n wacinsa i'ya wa, shegai n tuwa tā tsara ili i'ya a danai vi i shadangu. ¹⁸ Mayun da ma tonuko da, ili i'a la ya puwan a Mele mi wa, she a'ayin a da zuba n likimba a kotsi. Ko uḍyani u kenu ko u kenukulu wa la wa puwan wa, she ili i na yi i shadangu. ¹⁹ Adama a nala, gba uza da baci u goroi mele ma kenukulu a asuvu a Mele hal u wenishikei ama a yain dem nala, a ka gonuko yi tā dem uza u kenukulu a tsugono tsu zuba. Shegai uza da baci u tonoi Mele mi mai, u wenishikei ma kpm, wa tsara tā asu u shinga a tsugono tsu zuba. ²⁰ U kana tā utono u Mele ma Kashilā u de u lai tyoku da Afarishi n awenishiki a Mele a tsu yan. U la baci nala wa, n tonuko da ya uwa a tsugono tsi wa, ko kenu.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka upan

(Luka 12:58-59)

²¹ Yesu doki u danai, “I pana ta ili i'ya Mele ma Musa ma danai, ‘Kotsu i wuna uma u vuma gbani wa,’ kpam ‘U kana ta a kidaga uza da baci dem u wunai uma u vuma gbani ugana.’ [◇] ²² Shegai n tonuko da, va yan baci upan n uza u vunu, a ka kidaga vu ta ugana. Vu isa baci uza u vunu “Katengeshi,” a ka banka vu ta a asu u Asheshi a Pige.† Vu tonuko baci uza u vunu “Vari n kalen wa,” vu yan ta evu n u da a ka banka vu a akina† a da bawu a'ari n utyoku.*

²³ “Va baci kushani a kapala ka a asudarakpa† a Kuwa ku Kashila va naka Kashila kune, kute-kute aku vu cibai an uza roku wari n ukuna a kaci ka vunu, ²⁴ asaka ve kune ki a asudarakpa vi, vu ba vu foli uza u nife vi, aku vu gono vu yain kune ku vunu.

²⁵ “Va baci n ukuna n uza roku hal wa banka vu a asu u afada, daraka vu sheshi n eyi tun i'ari a ure kahu i rawa a kuwa ku afada ki. Kawa i rawa baci de, a ka nakangu vu ta a asu u uza u afada. Eyi kpam u naka adagari a ne a banka vu a kuwa ku a'ali. ²⁶ Mayun n tonuko vu, va wuta pini a asu vi wa, she a'ayin a da vu tsupai ili i'ya a ka tonon vu gba.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka tsishankala

²⁷ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “I pana ta Mele ma Musa ma danai, ‘Kotsu vu vaku n uka u uza wa.’ [◇] ²⁸ N tonuko vu, vu wene baci uka, aku vu bankai uma u vunu n ukuna u gbani, vu yan de la vi tsishankala n eyi a katakasuvu ka vunu. ²⁹ Keshi ka ulyaki ka vunu ka zuwa vu baci vu yain unyushi u cingi, fodo ka vu varangu. Wa laka vu ta tsulobo vu namba kapashi ka ikyamba i vunu, n u da a ka varangu ikyamba i vunu gba a asuvu a akina. ³⁰ Kukere ku ulyaki ku zuwa vu baci vu yain unyushi u cingi,† kida ka vu varangu! Wa laka vu ta tsulobo vu namba kapashi ka ikyamba i vunu, n u da ikyamba i vunu gba ya uwa a asuvu a akina.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka upece u iyolo

(Marku 10:11-12; Luka 16:18)

³¹ Yesu doki u danai, “I pana ta Mele ma Musa ma danai, ‘Uza da baci dem wa pece iyolo n uka u ne, u kana ta u naka yi tagarada u upece u iyolo.’ ³² Shegai n tonuko da, kotsu vu pecene n uka u vunu wa, shegai n vaku baci n vali roku. Vu asaka yi baci, va zuwa yi ta u woko kashankala, nala kpam ko ya baci u zuwa yi, wa ta n unyushi u da u bidyai uka u uza roku.”

Yesu wenishikei a kaci ka utsina

³³ Yesu doki u danai, “I pana ta kpam ili i'ya Mele ma Musa ma danai, ‘Kotsu vu kpadu ushadangu kazuwamgbani ka vunu wa. U kana ta vu shadangu kazuwamgbani ka vu yain n Magono ma Zuba.’ [◇] ³⁴ N tonuko da, kotsu vu tsina n ili i roku a'ayin a da baci ya yan kazuwamgbani wa! Zuba a asu u da Kashila kari ndishi u da. Adama a nala, kotsu vu tsina n zuba wa. ³⁵ Likimba asu u da a'ene a ne a tsu wunvuga da. Adama a nala, kotsu vu tsina n likimba wa. Urishelima ilyuci i Magono ma Pige i'ya, adama a nala kotsu vu tsina n i'ya wa. ³⁶ Kotsu vu tsina n kaci ka vunu wa, kpaci va fuda va gonuko kenji ka te ka vunu pun ko dan wa.

◇ **5:21** Uwt. 20:13; U.Ml. 5:17. * **5:22** Asheshi, alya nkoshi n pige m aza a Yahuda. Shegai kalen ka pige ka ne pini na ka, uza da baci u yain upan wa bana ta a asu u afada a Kashila a asu u da Kashila n kaci ka ne wa yanka yi afada n ucira. ◇ **5:27** Uwt. 20:14. ◇ **5:33** Adkp. 19:12; Mkc. 30:2; U.Ml. 23:21.

³⁷ A'ayin a ɗa baci ya yan kazuwamgbani, ili i'ya i gain vu dana i'ya na koshi, 'Nala wari,' ko tani 'Nala wa.' Vu dana baci i'ya i lai la, a asu u uza u cingi vi ɗa i wutai."

Yesu wenishikei a kaci ka utsupa tsicingi

(Luka 6:29-30)

³⁸ Yesu doki u lyai kapala n kadyanshi, "I pana ta ili i'ya Mele ma Musa ma danai, 'Uza u fodo baci utoku u ne a keshi, ko u takpa yi kanga, eyi dem a ka fodo yi ta keshi ka ne ko takpa kanga ka ne.' ³⁹ Shegai n tonuko da, kotsu i tsupa ukuna u cingi u da uza roku u yanka da n ukuna u cingi wa. Uza u basa vu baci a kagbaguzu ka ulyaki, kpatalaka yi ka ire ki dem. ⁴⁰ Gaawan uza roku u dana ta vu nusuka yi, aku u tonukoi uza u afada u wushika yi matogo ma vunu, kotsu vu asanka yi dem kunya. ⁴¹ Kasoje ka matsa vu baci vu canka yi ucanga ubana mel u te, canka yi mel u re. ⁴² Uza u folo vu baci ili i roku, vu naka yi. Uza roku u bolo baci akopi ara vunu, vu naka yi."

Ciga atokulalu

(Luka 6:27-28, 32-36)

⁴³ Yesu doki u danai, "I pana ta ili i'ya ama a danai, 'Ciga uza u karen u vunu, aku vu kovi utokulalu u vunu.' ⁴⁴ Shegai n tonuko da i cigi atokulalu a de, i yanka uza da baci dem wa yan da mavura gbani-gbani kavas. ⁴⁵ I yan baci nala, ya woko ta mmuku n maci n Tata u de da wari a zuba. U tsu zuwa ta kaara ka wuta adama a aza a cingi n aza a maci. U tsu ro ta mini a asu u aza da a ka yan ili i shinga n aza da a ka yan ili i cingi. ⁴⁶ Nida ya ciga Kashila ka naka da katsupi ka malen ma manyan ma de, i ciga baci aza da a ka ciga da koshi? Ko aza a uwusha u utafa dem nala a tsu yansa! ⁴⁷ Aje a de a da baci ya yansa ka ili i shinga koshi, i lamgbana n ama da a buwai wa. Ko aza da bawu a revei Kashila a tsu yan ta dem ili i shinga a asu u aje a le. ⁴⁸ Adama a nala, u kana ta i woko ushadangi, tyoku da Tata u de u zuba wari ushadangi."

6

Uwenishike u Yesu a kaci ka kune

¹ Yesu lyai kapala n u wenishiki atoni a ne, "Kiranai a'ayin a da ya yan ili i shinga, kotsu i yain i'ya adama a da ama a ka wene i'ya a cikpala da wa. I yan baci nala, ya tsara katsupi ka malen ma manyan ma de a asu u Tata u de uza da wari a zuba wa.

² "Va ne baci aza a unambi kune, kotsu vu fula ukakaci tsara ama a pana a reve i'ya va yan wa, tyoku da aza a maci a ka ban a tsu yansa a agata a Kashila n ire tsara ama a naka le karinga." Mayun n tonuko da, aza a maci a ka ban a nala yi a tsara de katsupi ka malen ma manyan ma le. ³ A'ayin a da baci va ne aza a unambi kune, vu yain ka usokongi, tsara kukere ku ugula ku reve ili i'ya kukere ku ulyaki ka yan wa. ⁴ Naka kune ku vunu usokongi, Tata u vunu, uza da u revei ili i'ya i'ari usokongi, wa naka vu ta katsupi ka malen ma manyan ma vunu."

Uwenishike u Yesu a kaci ka kavas

(Luka 11:2-4)

⁵ Yesu doki u danai, "A'ayin a da baci ya yan kavas, i woko tyoku u aza a maci a ka ban wa! A tsu ciga ta a shamgba a agata a Kashila n ire a

yain kvasu tsarā ama a wene le. Mayun n tonuko dā, a tsā dē katsupi ka malen ma manyan ma le. ⁶ A'ayin a dā baci va yan kvasu, uwa a asuvu a kunu ku vunu vu gidaku utsutsu. Vu yain kvasu ubana a asu u Kashilā Tata u vunu uza dā wari a asu u usokongi u nala vi. Tata u vunu uza dā wa wene ili i'ya va yan usokongi, wa naka vu tā katsupi ka malen ma manyan ma vunu.

⁷ Va yan baci kvasu, kotsu vu woko tyoku u ama dā bawu a revei Kashilā wa. A la tā uyan kadyanshi ka bawu kari n kalen. N a dani Kashilā ka panaka le adama a kakuma ka kadyanshi. ⁸ Kotsu i woko tyoku u le wa. Tata u dē u reve tā ili i'ya ya ciga kahu gbam i weci yi.

⁹ “Ya yan baci kvasu, i vasi naha:

“Tata u tsunu uza dā wari a zuba.

A kirana n kala ka vunu n uwulukpi.

¹⁰ Tsugono tsu vunu tsu tuwa.

Asaka a yain ili i'ya va ciga a yain a likimba, tyoku dā a ka yansa i'ya a zuba.

¹¹ Ne tsu ilikulya i ara.

¹² Vu cimbusuka tsu unyushi u tsunu, tyoku dā tsu tsu cimbusuka aza dā a tsu nusuka tsu.

[¹³ Kotsu vu asaka tsu tsu rukpa a ukondo wa, shegai vu wauwa tsu a asu u uza u cingi vi.]*

¹⁴ “Mayun dā, vu cimbusuka baci ama unyushi u cingi u le, Tata u vunu u dā wari a zuba wa cimbusuka vu tā dem. ¹⁵ Shegai vu cimbusuka baci ama wa, Tata dem wa cimbusuka vu unyushi u cingi u vunu wa.”

Uwenishike u Yesu a kaci ka kakuli

¹⁶ Yesu doki u danai, “Ya yan baci kakuli, kotsu i wenike kadambula tyoku dā aza a maci a kaḥan a tsu yan wa. A tsu gacuwunsa tā a'eshi a le tsarā ya dem reve an a ka yan kakuli. Mayun n tonuko dā, aza a maci a kaḥan a nala yi a tsā dē katsupi ka malen ma manyan ma le. ¹⁷ Shegai va yan baci kakuli, vu zadi kenji ka vunu aku vu sawa a'eshi. ¹⁸ Adama a nala, uza wā la wa reve an va yan kakuli wa, she Tata koshi, uza dā bawu tsa wene. U reve tā gbā ili i'ya i'ari usokongi, aya kpam wa naka vu katsupi ka malen ma manyan ma vunu.”

Utsari a zuba

(Luka 12:33-34)

¹⁹ Yesu doki u danai, “Zuwukai kaci ka dē utsari a likimba wa. Kpaci karan n urumbga wa nangasa tā u dā, kpam aboki a ka tāsā tā a uwa a yain uboki. ²⁰ Shegai zuwukai kaci ka dē utsari a zuba, a asu u dā bawu wa rumgbā ko tani karan ka nangasa, kpam aboki a ka fudā a ka yan uboki wa. ²¹ Asu u dā baci utsari u dē wari, nte dem katakasuvu ka dē ka rongu dē.

Macikalum ma ikyamba

²² “A'eshi a'ā tā tyoku u macikalum ma ikyamba. A'eshi a vunu a lobono baci, ikyamba i vunu dem ya shadangu tā n katyashi. ²³ Shegai a'eshi a vunu a lobono baci wa, ikyamba i vunu ya shadangu tā n karimbi. Katyashi ka kari a asuvu a vunu ka karimbi ka baci, vā tā a asuvu a karimbi ka pige.

* **6:13** Akorongi a cau a roku aza dā a purai a tagarada u Matiyu a korongu tā idani i “Kpaci tsugono n ucira n tsupige tsu vunu tsa ubana. Ami.”

Kashilā n utsari
(Luka 16:13)

²⁴ “Vuma wā la wa gbashika azakuwa a re wa. Kpaci wa kovo t̄a uza u te, aku u cigi uza u te. Ko tani u toni ukuna u uza u te, aku u goro u uza u te. Va fudā va gbashika Kashilā kaḅolo n utsari wa.”

Kotsu i dambula wa
(Luka 12:22-31)

²⁵ Yesu doki u danai, “N tonuko dā, kotsu i yain kadambula adama a ilikulya n ili i'ya ya so kotsu i rongo n uma wa. Kotsu i yain kadambula adama a ili i'ya ya uka a ikyamba i dē wa. Uma u la t̄a ilikulya, ikyamba kpam i la t̄a aminya. ²⁶ Weḅelei ve nnu n zuba! A tsu ce wa a tsu kapa tani wa. A'ā n̄a mpon ko kuzuwate ku ucanga wa. Gbā n nala, Tata u zuba u tsu lyatangu le t̄a. I reve i lai nnu kalen cika wa? ²⁷ Ya wa fudā wa doku kaci ka ne uma a ulapa u uwule u te adama a kadambula?”

²⁸ “N̄dya i zuwai i'ari kadambula adama a aminya? Weḅelei tyoku dā ap̄alu a mete a tsu gbonguro. A tsu yan manyan wa, a tsu jilakā kaci ka le aminya wa. ²⁹ Shegai n tonuko dā, ko Solomo n tsupige tsu ne gbā u uka aminya a ikali a dā a lobonoi tyoku u a le wa. ³⁰ Kashilā ka fudā baci ka guḅa ap̄alu a mete a dā a'ari n uma ara, nakpan a vutālā le a akina. Ya fudā t̄a ya wushuku an Kashilā ka guḅa dā. Kotsu i rongo n upityanangu u kenu wa.

³¹ “Kotsu i dambula i dana, ‘N̄dya tsa lya?’ ko ‘N̄dya tsa so?’ ko ‘N̄dya tsa uka?’ ³² Ama dā bawu a revei Kashilā alya a tsu dambula n ili i nala yi koshi. Tata u dē u zuba u reve t̄a ya ciga ili i nala yi gbā. ³³ Ili i'ya i gain i gitā i zami i'ya tsugono tsu Kashilā† n ili i'ya wa ciga. Aku ili i'ya i buwai dem a ka n̄akā dā t̄a. ³⁴ Kotsu i dambula adama a nakpan wa, kpaci nakpan wā t̄a n kadambula ka kaci ka ne. Kain dem k̄a t̄a n kadambula ka ne.”

7

Iyanka uza afada wa
(Luka 6:37-38, 41-42)

¹ Yesu lyai kapala n u wenishiki atoni a ne, “Kotsu i yanka uza u afada wa, adama a dā Kashilā ka yanka dā dem. ² Kakundatsu ka i yankai aza a dē afada, ka dem a ka yanka manyan tyoku dā edā dem i yain.

³ “N̄dya i zuwai vu wenei macuku ma kenukulu ma m̄ari a keshi ka utoku u vunu, aku bawu vu wenei kagbukulu ka k̄ari a keshi ka vunu? ⁴ Nidā va fudā va tonuko yi, ‘Utoku u vā, asakā n takpa vu macuku ma m̄ari a keshi ka vunu,’ avu tani vu wene kagbukulu ka k̄ari a keshi ka vunu wa? ⁵ Avu uza u maci u kaḅan, gitā ve vu takpa kagbukulu ka k̄ari a keshi ka vunu. Aku vu fudā vu wene kpam vu takpa macuku ma m̄ari a keshi ka utoku u vunu.

⁶ “Kotsu i n̄akā nshe ili i'ya i'ari i Kashilā wa. A ka fudā t̄a a yiralakpa a lumusa dā. Kotsu i vutālā igbegu i ikebe a kapala ka mburusunu wa, kpaci a ka kpatsa t̄a i'ya.”

Folusoi, bolusoi, kudusai utsutsu
(Luka 11:9-13)

⁷ Yesu doki u danai, “Rongoi ufolo, a ka ne dā t̄a i'ya i foloi vi. Rongoi ubolo ili i'ya ya ciga, ya tsarā t̄a. Kudusai utsutsu, Kashilā ka zuwa t̄a a giduwukā dā utsutsu vi. ⁸ Adama a nala, gbā uza dā baci dem u foloi, a

ka ne yi tã. Uza ða baci kpam u boloi, wa tsarã tã. Kpam ama a lya baci kapala n ukudusa utsutsu, Kashilã ka giduwukã le tã.

⁹“Uza wã la a asuvu a ðe maku ma ne ma folo yi burodi, aku u naãa yi katali? ¹⁰Ko tani u foli yi kadan, aku u naãa yi kali? ¹¹Edã aza a unyushi u cingi, i tsu naãa baci mmuku n ðe ili i shinga, bele Tata u ðe uza ða wãri a zuba uza u shinga, wa naãa tã ili i shinga a asu u uza ða baci dem u folo yi. ¹²Yankai ama tyoku ða dem ya ciga a yanka ðã. Kalen ka Mele ma Musa n uwenishike u ntsumate u ða gai la vi.”

Utsutsu u kenu
(Luka 13:24)

¹³Yesu danai, “Uwai a tsugono tsu Kashilã a utsutsu u kenu. Kpaci utsutsu n ure u ða u tsu banka a akina wã tã n upeti cika, kpam u lobono tã nwalu. Ama ushani a ða a tsu wala pini. ¹⁴Shegai utsutsu u utsarã uma u kenu u ða, ure vi kpam u wuyana tã nwalu. Ama ða a ka wala pini a'ã ushani wa.”

Madanga n ilimaci i ne
(Luka 6:43-45)

¹⁵Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Kiranai na ntsumate n kaãan. Aza ða a tsu tuwã ara ðe yavu ncon, shegai a asuvu a le a'ã tã n tsicingi yavu nleweni. ¹⁶Ya fuðã tã ya reve le a icun i manyan ma le, tyoku ða i tsu reve madanga a ilimaci i ne. A tsu ta ilimaci i kapopi a kawana wa, ko kpam cinwi a kaworo wa. ¹⁷Madanga ma shinga ma tsu matsa tã ilimaci i shinga, madanga ma cingi kpam ma tsu matsa tã ilimaci i cingi. ¹⁸Madanga ma shinga ma tsu matsa ilimaci i cingi wa, nala kpam madanga ma cingi ma tsu matsa ilimaci i shinga wa. ¹⁹Ama a tsu kapa tã madanga ma ma kpaðai unããa ilimaci i shinga a varangu ma a asuvu a akina. ²⁰Nala kpam dem ya fuðã ya reve ama a icun i manyan i le.”

“N reve ðã wa ko kenu!”
(Luka 13:25-27)

²¹Yesu doki u danai, “Gbã aza ða a ka isaã mu Asheku, Asheku ða a ka uwa a tsugono tsu zuba wa. Ama ða koshi a ka uwa a tsugono tsi alya aza ða a ka yansa ili i'ya Tata u vã u zuba wa ciga. ²²Kain ka afada, ama a ka isaã mu tã Asheku a le, a dana, ‘Tsu yan tã kuãari a asuvu a kala ka vunuu, kpam tsu wutukpusã tã ityoni i cingi n kala ka vunuu, tsu yansai kpam ikunesavu ushani.’ ²³Aku n wushunku le, ‘N reve ðã wa ko kenu, banka numu dan, edã aza a uyansa ukuna u cingi!’ ”

Amai a a'uwa ama a re
(Luka 6:47-49)

²⁴Yesu danai, “Uza ða baci dem u panai kadyanshi ka vã wa yan manyan n ka, wã tã tyoku u kamai ka kãri n ugboji, uza ða u taðangì kuma ku ne a katali ka upeti. ²⁵An a roi mini ma pige, agatã a shaðangusi, uwule kpam u lapai kuwa ki, shegai ka ku rukpã wa, kpaci u ma tã ka a katali ka upeti.

²⁶“Shegai uza ða baci dem u panai kadyanshi ka vã, aku u 'yuwain ka uyanka manyan, wã tã tyoku katengeshi ka ka mai kuwa ku ne a kayala. ²⁷A'ayin a ða a roi, agatã a shaðangusi, uwule kpam u lapai kuwa ki, aku ku wããai.”

Ucira u Yesu
(Marku 1:22; Luka 4:32)

28 A'ayin a da Yesu kotsoi kadyanshi ki gba, aku kakuma ka ama ki kari uyan majiyan ma uwenishike mi. 29 Wa tyoku u awenishiki a Mele wa, shegai u wenishike ta yavu uza da wari n ucira.

8

Yesu tanasai makutu
(Marku 1:40-45; Luka 5:12-16)

1 A'ayin a da Yesu cipai a masasa mi, aku kakuma ka ama ka tono yi. 2 Kute-kute vuma roku uza da wari makutu u tuwai u kudangi a kapala ka ne, u danai, "Asheku, vu wushuku baci, tanasa mu."

3 Yesu barakpai kukere ku ne u sawa yi, u danai, 'N wushuku ta, tana.' Kute-kute tsukutu tsi tsu asaka yi. 4 Yesu rono yi atsuvu, "Kotsu vu tonuko uza wa, shegai wala vu bana a asu u kadarakpiɗ u wene vu, aku vu naka kune ku Mele ma Musa ma danai ama da baci a tana a naka. Nala wa wenike ta ama an n tanasa vu."

Yesu tanasai kagbashi ka katigi
(Luka 7:1-10)

5 Aku Yesu banai a Kafarnahum. An u uwai a ilyuci yi, katigi ka asoje a Romaɗ ka roku ka cina yi u folo yi u banga yi. 6 Katigi ki ka danai, "Asheku, ma ta n kagbashi ka ka pana ikyamba, wa ta de a kuwa nvain bawu wa fuda wa wala. Maɓala mi ma ma foro yi wa wa."

7 Yesu danai, "Ma bana ta n tanasa yi."

8 Katigi ki ka wushuki, "Asheku, mpa n rawa vu tuwa a kuwa ku va wa, shegai yan kadyanshi koshi tsara kagbashi ki ka tana. 9 Azapige a asoje a da pini aza da a tsu tonuko mu ili i'ya ma yan, mpa kpm ta n asoje a da n tsu tonuko ili i'ya a ka yan. N tsu tonuko ta uza u na, 'Wala,' aku u wala. N tonuko kpm uza u nife, 'Tuwa,' aku u tuwa. N tonuko kpm kagbashi, 'Yan naha,' aku tani u yain. N reve ta udani u vunu wa ta dem n ucira."

10 An Yesu panai nala, aku u yain majiyan. U tonukoi aza da a ka tono yi vi, "Mayun n tonuko da, upityanangu u na vi u la ta gba upityanangu u da n wenei a uyamba u Isara'ila. 11 Ama ushani a ka wuta ta a kasana n kalivi a dusuku a lyai kaɓolo n Ibrahi, n Ishaku, n Yakubu a tsugono tsu zuba. 12 Shegai aza da a'ari a gain a yain pini a tsugono tsi, a ka wuta le ta a asuvu a karimbi. Pini da a ka sa n ulumusa u a'anga."

13 Aku Yesu tonukoi katigi ki, "Wala vu bana a kuwa, kagbashi ka vunu ka tana ta tyoku da vu pityanangi vi." Pini a asuvu a ulapa u uwule u nala vi u da kagbashi ki ka tana.

Yesu tanasai ama ushani
(Marku 1:29-34; Luka 4:38-41)

14 Pini nala, Yesu banai a kuwa ku Bituru, aku u wenei mma u uka u Bituru vi nvain n usudugbi u ikyamba. 15 Aku u sawa yi kukere, pini nala, maɓala mi ma asaka yi, u 'yangai u gita yi ufoɓusuko ilikulya.

16 An kuvuli ku yain, ama a tukusoi Yesu aza a ityoni i cingi. N udani u da koshi u tsu wutukpa ityoni i cingi yi aku i asaka le. U tanasai dem gba aza a mɓala. 17 U yansa ta ili i na yi tsara a shadangu udani u Ishaya matsumate u da u danai, "U takpai mɓala n tsunu, kpm u takpa tsu upana u ikyamba u tsunu." ◊

Ama a ka ciga a toni Yesu

(Luka 9:57-62)

¹⁸ An Yesu wenei kakuma ka ama ka kyawan yi, aku u tonukoi atoni a ne a wala a pasamgbana kushiva ki a gono a upashi u nide. ¹⁹ Kawenishiki ka Mele ka tuwai ara ne, u danai, “Kawenishiki, ma tona vu ta a asu u da dem va bana.”

²⁰ Yesu tonuko yi, “Iryanji i'a ta n a'ele a le, nnu kpam a'a ta n ikinda i le. Shegai Mpa Maku ma Vuma ma n kuwa ku kaci ku va wa, kpam ma gbam n a asu u uwunvugusa wa.”

²¹ Aku uza roku a asuvu a atoni a Yesu, u tonuko yi, “Asheku, asaka ve n ba n cidangu tata u va.”

²² Shegai Yesu tonuko yi, “Tono mu, asaka akushe a cidangu atoku a le akushe.”

Yesu vakunki abali

(Marku 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³ Yesu uwai a kpatsu ka6olo n atoni a ne a ka pasa kushiva. ²⁴ Aku uwule u pige u 'yangai pini a kushiva ki, abali kpam a ka gbadasa kpatsu ki hal ka ciga ushumbugu. Shegai Yesu pini nvain wa lavuta. ²⁵ Aku atoni yi a banai ara ne a 'yangasa yi n a salasi, “Asheku, wauwa tsu! Tsa shumbugu de!”

²⁶ U wushunku le, “Ndya i zuwai i panai uwonvo naha? Eda aza da upityanangu u de u gusai.” U 'yangai u banai uwule n abali yi, aku asu vi padai kuwin.

²⁷ Atoni yi a gitai majiyan n a wecemgbeni, “Ucun u vuma u eni u da na vi, hal uwule n abali dem a ka panaka yi?”

Yesu tanasai ama a re aza a ityoni i cingi

(Marku 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸ An Yesu rawai a upashi u kushiva a ka6on ka uyamba u aza a Garasa, ama roku ama a re aza da a'ari n ityoni i cingi a tuwai ara ne. Ama a na yi a asu u asaun a da a tsu ronguso, kpam uza u tsu fuda u wala pini a ure vi wa adama a tsicingi tsu le. ²⁹ Aku a gitai yi usalasa n a dansi, “Ndya i zuwai va dangbarasa tsu, avu Maku ma Kashila? Vu rawa vu zuwa tsu tsu pana ikyamba bawu a'ayin a da Kashila ka danai a yain wa.”

³⁰ Evu n asu vi, ushiga u mburusunu u da pini wa lina. ³¹ Ityoni i cingi yi a foloi Yesu, a danai, “Vu wutukpa tsu baci a asuvu a ama a na yi, vu asaka tsu tsu uwa a asuvu a mburusunu n nala mi.”

³² Aku u tonuko le, “Walai!” Ityoni i cingi yi a asakai ama yi a ba a uwai a asuvu a mburusunu mi. Pini nala, mburusunu mi gba a sumai a uwai a kushiva a kuwai pini. ³³ Aliniki yi a sumai a banai a ilyuci a tonukoi ama ili i'ya i gitai, ka6olo n ili i'ya i gitai n ama a re aza a ityoni i cingi yi.

³⁴ Aku ama a ilyuci yi gba a wutai a ba a cinai Yesu, an a wene yi, a folo yi u asanka le uyamba u le.

9

Yesu tanasai kawunu

(Marku 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹ Yesu uwai a kpatsu, aku u gonoi a ilyuci i ne. ² An u rawai pini, ama roku a tuko yi kawunu nvain a kajiba. An u wenei upityanangu u ama da a canga yi vi, aku u tonukoi kawunu ki, “Maku, gbama asuvu, a cimbusuka vu de unyushi u cingi u vunu.”

³ Aku awenishiki a Mele a roku a ka dansa utyoku u le, a danai, “Vuma na wa yan kadyanshi yavu aya Kashilā!”

⁴ Yesu tani u reve tā ili i'ya a ka yawunsa, aku u wece le, “Nida ya yan uyawunsa u tsicingi a asuvu a atakasuvu a de? ⁵ Ndya i lai shana da a ka dana, ‘A cimbusukā vu de unyushi u cingi u vunū,’ ko ‘Yangā vu wala?’ ⁶ Shegai ma wenike dā tā an Mpa Maku ma Vuma† mari n ucira a likimba u da ma cimbusā unyushi u cingi.” U tonukoi kawunu ki, “Yangā vu bidya kajiba ka vunū vu wala a kuwa.” ⁷ Aku vuma vi u 'yangāi u lazai a kuwa. ⁸ An ama yi a wenei nala, aku a ka yan majiyan kpam a cikpai Kashilā an u nākāi uza roku ucun u ucira u na.

Yesu isaī Matiyu

(Marku 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ An Yesu asakāi asu vi, aku u wenei vuma roku uza u kala Matiyu ndishi a kakinda ka uwusha u utafa. Aku u tonuko yi, “Tono mu.” U 'yangāi u tono yi.

¹⁰ Pini nala, Yesu n atoni a ne a tuwāi a ka lya ilikulya a kuwa ku Matiyu. Awushi a utafa† n aza a unyushi a tuwāi a 6olomgbonoi pini a asu vi ushani. ¹¹ An Afarishi a wenei nala, aku a wecei atoni a ne, “Ndya i zuwai kawenishiki ka de ka lya kabolo n icun i ama a na?”

¹² An Yesu panāka le, aku u wushunku le, “Aza da a'ari n alafiya a ka ciga uza u agumā wa, she aza a m6ala. ¹³ Walai i ba i rotsongusu kalen ka Tagarāda u Kashilā u da u danai, ‘N u da ya yanka mu uđarakpa, n la tā uciga i woko aza a asuvayali a asu u atoku a de.’ N tuwā adama a da ma isa aza a maci a tono mu wa, shegai aza a unyushi u cingi.” ◊

Keci a kaci ka kakuli

(Marku 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Kain ka te, atoni a Yahaya Kalyu6ugi a tuwāi ara Yesu a wece yi, “Nida atsu n Afarishi tsa yansa kakuli, shegai atoni a vunū a ka yansa wa?”

¹⁵ U wushunku le, “Aje a valisavu a ka namgba katsumā a'ayin a da wari kabolo n ele wa. Shegai a'ayin a'a tā utuwā a da a ka bidya valisavu vi a mere ma le, a'ayin a nala a da a ka yan kakuli.

¹⁶ “Vuma wa padara kunya ku cau n kakashi ka savu wa. U yan baci nala, kakashi ka savu ki ka padā tā ka zuwa kunya ku cau ki ku doku ku kara. Hal gbam u lai ukara u cau vi. ¹⁷ Vuma wa tsungu mini ma cinwi† ma savu a kadele ka ukpan ka cau wa. Kpaci ma shita baci ma tāsā tā kadele ki, aku mini ma cinwi mi ma wotsongu. Shegai a tsungu mini ma cinwi ma savu a kadele ka savu. Pini nala, gbā kadele ki n mini ma cinwi mi a ka lobono tā.”

Makere ma ma kuwai n uka uza u m6ala

(Marku 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸ An Yesu wari a kadyanshi, aku uzapige u kagata ka Kashilā u tuwāi ara ne, u kudāngi a kapala ka ne u danai, “Maku ma vā makere ma kuwā de gogo-na. Vu tuwā baci vu tadanku yi kukere wa 'yangā tā.” ¹⁹ Aku Yesu n atoni a ne a 'yangāi a tono yi.

²⁰ Uka da wa lalā mpasa hal ayen kupa n a re u tuwāi a kucina ku Yesu, aku u sawai kaletsu ka kunya ku ne. ²¹ Kpaci u yawunsa tā a katakasuvu ka ne, u danai, “Ko kunya ku ne ka baci n sawai koshi, ma tana tā.”

²² An Yesu kpatalai u wene yi, aku u danai, “Uka, gbama asuvu, upityanangu u wunu u taṅasa vu de.” Kute-kute aku uka vi u taṅai.

²³ An Yesu rawai a kuwa ku uzapige ki, aku u wenei a ka fulusa ugbali u ukpa n ama ushani a ka sa. ²⁴ Aku u tonuko le, “Ya dem wuta. Makere mi ma kuwa wa, alavu a da yi!” Shegai ama yi a ka dososu yi idyoshi i magori. ²⁵ An a wutukpai ama yi, aku Yesu banai a asu u da makere mi mari nvain. U kaṅai kukere ku ne, aku u makere mi ma 'yangai. ²⁶ Pini nala, alabari a ne a tamburai ko nte wa a asuvu a uyamba vi.

Yesu taṅasai arumba ama a re

²⁷ An Yesu asaṅai asu vi, eyi pini n u wali, aku arumba ama a re a gita yi utono n a salasi, “Maku ma Dawuda, pana asuvayali a tsunu!”

²⁸ An u uwai a kuwa, aku arumba yi a tuwai ara ne. U wece le, “I wushuku ma fuda ma zuwa da i fuda i wene?”

A wushuki, “Eye, Asheku.”

²⁹ Aku u sawai a'eshi a le, u danai, “Adama a upityanangu u de, nala wa woko.” ³⁰ Kute-kute a'eshi a le a kukpai a wenei asu. Shegai u rono le atsuvu cika u danai, “I tonuko uza ukuna u na vi wa.” ³¹ Shegai a tamburai uyamba vi gba n a yangi alabari a ne.

Yesu taṅasai kabebe

³² Ama a re yi n a lazi, aku ama roku a doku a tukoi Yesu kabebe, uza da ityoni i cingi i kaṅai i bishinka yi kadyanshi. ³³ An u wutukpai ityoni i cingi yi, aku vuma vi u yain kadyanshi. Aku kakuma ka ama ki ka yan majiyan, a danai, “Kotsu tsu wene ukuna a Isara'ila naha wa.”

³⁴ Shegai Afarishi a danai, “Magono ma ityoni i cingi ma ma naka yi ucira u uwutukpa le.”

Yesu panai asuvayali a ama

(Marku 1:39; Luka 4:44)

³⁵ Yesu kyawunsa ta gba ilyuci n une n u wenishiki a agata a Kashila n u yangi kubari ku tsugono tsu Kashila. U taṅasa ta dem aza a mbala icun kau-kau n aza da a ka pana ikyamba. ³⁶ An u wenei kakuma ka ama kari udoku n ka doki, aku katakasuvu ka ne ka shadangi n asuvayali, kpaci a dambula ta cika kpan ubanga wa la wa. Tyoku u ncon n da bawu mari n kaliniki da a'ari. ³⁷ Aku u tonukoi atoni a ne, “Manyan ma ukapa ma ta ushani, shegai ayain a manyan yi kenu da a'ari. ³⁸ Adama a nala, foloi Magono ma Zuba uza u manyan ma ukapa mi u tuko aza a ukapa, a yanka yi manyan ma ukapa mi.”

10

Yesu dangasai atoni kupa n ama a re

(Marku 3:13-19; Luka 6:12-16)

¹ Yesu isa atoni a ne kupa n ama a re, u naka le ucira u da a ka wutukpa ityoni i cingi a taṅasa kpan aza a mbala.

² Uza u kagita aya Simo uza da dem a tsu isa Bituru, n Andurawu utoku u ne eyi dem kasuki† ka. Nala dem Yakubu maku ma Zabidi n utoku u ne Yahaya. ³ N Filibu, n Batalamawu, n Toma, n Matiyu kawushi ka utafa, n Yakubu maku ma Halfa, n Tadawu ele dem asuki a da. ⁴ Aza da a buwai vi alya Simo Ziloti,* n Yahuza Isikariyoti uza da u tuwai u neke yi.

* **10:4** Kalen ka kala ka Ziloti ka uza da wari n maluwa ma uyan ili cika.

*Yesu suki Kupanamere† vi
(Marku 6:7-13; Luka 9:1-6)*

⁵ An Yesu suki Kupanamere† vi, u tonuko le tã ili i na yi, “Kotsu i bana a asu u Awulawa ko tani i uwa a ilyuci i Samariya† wa. ⁶ A asu u aza a Isara'ila koshi da ya bana, kpaci tyoku u ushiga u nlala n da n puwain da a'ari. ⁷ A'ayin a nwalu yi, i tonusuko le tsugono tsu zuba tsu yan de evu. ⁸ I tanasa aza a mbala, i 'yangasa akushe, i tanasa aza da a'ari n tsukutu, kpam i wutukpa ityoni i cingi. Gbani da i wushai, nala kpam dem ya naka bawu a tsupa da. ⁹ Kotsu i bidya ikebe ko zinariya, ko azurufa ko tani urim u shili wa. ¹⁰ Kotsu i bidya katsan ko matogo ma ire, ko akpata, ko kalangu wa. Ama da ya banga vi a ka naka da ta ili i'ya ya ciga.

¹¹ “A ilyuci i'ya baci dem i uwai, i zami vuma u maci i rongo pini a kuwa ku ne hal ubana a'ayin a da ya laza. ¹² A'ayin a da baci ya uwa a kuwa, i dana, ‘Azakuwa, ndishi n shinga n rongo n ada.’ ¹³ Ama yi a wusha da baci, asaka ndishi n shinga n de n rongo pini. Shegai a wusha da baci wa, asaka ndishi n shinga mi n gono da. ¹⁴ Kpam kuwa ko tani ilyuci i'ya baci i uwai aku a 'yuwan da uryabusa ko a 'yuwan da upanaka, kapatsai kabuta ka a'ene a de i asaka asu vi. ¹⁵ Mayun n tonuko da, kain ka afada, Kashila ka pana ta ama a Sodom† n Gomora† asuvayali cika hal a lai tyoku da wa pana ama a ilyuci i nala yi!”

*Upana u ikyamba u da wa tuwa
(Marku 13:9-13; Luka 21:12-17)*

¹⁶ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Mpa na ma suku da tyoku u ncon a mere ma nleweni. I woko aza a ugboji tyoku u kali, kpam i woko aza da a'ari yuwu tyoku u a'adya. ¹⁷ She i kirana, kpaci a ka kana da ta a banka da a asu u Asheshi a Pige, a bawan da a asuvu a agata a Kashila. ¹⁸ A rono da ubana a kapala ka igomuna na ngono, kpaci eda atoni a va a da. Nala wa woko ta ure u da ya yanka le kadyanshi ka va kpam hal likimba u reve n ka. ¹⁹ Shegai a'ayin a da baci a kana da vi, kotsu i dambula a ili i'ya ya dana ko tani tyoku da ya dana i'ya wa. A'ayin a nala yi Kashila ka naka da ta ili i'ya ya dana. ²⁰ Shegai kadyanshi ka ya dansa vi ka de ka wa, Kulu ku Tata u de ka ka dansa a asuvu a de.

²¹ “Ama a ka neke ta atoku a le a wuna le. Nala dem isheku ya yanka mmuku n le. Mmuku kpam n 'yangasaka isheku i le hal a zuwa a wuna le. ²² Ama gba a ka 'yuwan da ta adama a kala ka va. Shegai gba ama da baci dem a pityanangi hal ubana a makorishi, a ka wauwa le ta. ²³ Ilyuci i'ya baci dem ama a 'yuwan da, i daraka i bana a ilyuci i roku. Mayun n tonuko da, kahu i kyawan ilyuci ilyuci i Isara'ila gba, Maku ma Vuma ma tuwa ta.

²⁴ “Karotsongishi ka tsu la kawenishiki ka ne wa, ko tani kagbashi ka lai uzakuwa u ne wa. ²⁵ U rawa ta da karotsongishi ka woko tyoku u kawenishiki ka ne, kagbashi kpam ka woko tyoku u uzakuwa u ne. A isa baci Mpa uza da mari uzakuwa, ‘Magono ma ityoni i cingi,’ wata, Ba'alzabu,† eda aza a kuwa a va tani ndya a ka isa da?”

*Uza da u gain a pana uwonvo
(Luka 12:2-7)*

²⁶ Yesu danai, “Panai uwonvo u ama a nala yi wa, kpaci ili i'ya baci dem i'ari usokongi gogo-na ama a ka tuwa ta a ka reve i'ya. ²⁷ N tonuko da ta ukuna u na vi a karimbi, shegai ma ciga ta i tonuko le i'ya a katyashi. Ili

i'ya baci ya pana ma dansa n tsubini a atsuvo a ɗe, i dana i'ya cika a zuba u kukpa ama a pana.

²⁸ “Kotsu i pana uwonvo u aza ɗa a ka wuna ɗa wa. Ikyamba i ɗe i'ya koshi a ka wuna, shegai a ka sawa uma u ɗe wa. Kashila ka koshi ya pana uwonvo, kpaci aya uza ɗa wa fuda wa nangasa gba uma n ikyamba a akina. ²⁹ Mberikele n re n ɗa a tsu denge kanini ka te,† shegai gba n nala, ma te ma la ma kuwa bawu Tata u ɗe u revei n ma wa. ³⁰ Kashila ka reve ta gba ko kenji ka yain ka kari a kaci ka vunuu. ³¹ Adama a nala kotsu i pana uwonvo wa, kpaci tsupige tsu ɗe tsu la ta tsu mberikele ushani.

Tonuko ama ukuna u Kawauwi
(Luka 12:8-9)

³² “Uza ɗa baci dem u tonukoi aza roku eyi uza u va u ɗa a kapala ka ama, mpa dem ma tonuko ta Tata u va u zuba uza nala vi katonit ka va ka. ³³ Shegai vu 'yuwan mu baci, mpa kpam ma tonuko ta Tata u va u zuba avu uza u va ɗa wa.”

Ndishi n shinga n da n tukoi wa
(Luka 12:51-53; Luka 14:26-27)

³⁴ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Kotsu i bidya a asuvu a atakasuvu a ɗe i dana ndishi n shinga n ɗa n tukoi a likimba wa. N tuwa tsara n tuko ndishi n shinga wa, shegai kushulu. ³⁵ N tuwa ta n ‘zuwa uza u yain tsilala n asheku a ne, makere ma yain tsilala na mma u ne, kajene kpam ka yain tsilala n anuku a le. ³⁶ Atokulalu a ka yan ta pini a asuvu a kumaci ku ɗe! †

³⁷ “Gba aza ɗa baci a lai uciga asheku n anuku a le kapala na mpa, a ratsa a woko atoni a va wa. Gba aza ɗa baci a ka ciga mmuku n le kapala na mpa, a ratsa a woko atoni a va wa. ³⁸ Vu canga baci mawandamgbanit ma vunuu vu tono mu wa, vu ratsa vu woko katonit ka va wa. ³⁹ Gba uza ɗa baci wa kirana n uma u ne, wa namba ta u ɗa. Uza ɗa tani u nambai uma u ne adama a va, wa wauwa ta u ɗa.”

Katsupi ka malen ma manyan ma
(Marku 9:41)

⁴⁰ Yesu danai, “Uza ɗa baci dem u wusha ɗa, mpa u wushai. Uza ɗa baci kpam u wusha mu, u wusha ta uza ɗa u suku mu. ⁴¹ Uza ɗa u wushai matsumate adama a ɗa matsumate mi ma yanka yi kadyanshi ka Kashila, Kashila ka naka yi ta katsupi ka malen ma manyan ma ne dere n matsumate mi. Uza ɗa baci kpam u wushai vuma u maci adama a ɗa vuma u nala vi wari uza u maci, a ka naka yi ta katsupi ka malen ma manyan ma ne dere n vuma u maci nala vi. ⁴² Uza ɗa baci u nei katonit ka kenu ka va mako ma mini adama a ɗa wari katonit ka va, mayun n tonuko ɗa, vuma u nala vi wa tsara ta katsupi ka malen ma manyan ma ne.”

11

Yesu n Yahaya Kalyubugi
(Luka 7:18-35)

¹ An Yesu kotsi utonuko Kupanamere yi ukuna u na vi, aku u asakai a asu vi u banai a ilyuci a asuvu a Galili tsara u wenishike u yain kpam kuɓari.

† 10:29 Kondo “Anini” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga. † 10:36 Mik. 7:6.

² Yahaya Kalyuḅugi wā tā a asuvu a kuwa ku a'ali. An u panai ili i'ya Kirisiti wa yansa, aku u suki atoni a ne a roku ama a re. ³ A ba a wece yi, “Ada uza da wa tuwā vi, ko tsu vana uza roku?”

⁴ U wushunku le, “Walai i tonuko Yahaya ili i'ya i wenei n ili i'ya i panai. ⁵ Arumbā a wene tā, awunu kpam a wala tā, nkutu n taṅa tā, agulani a pana tā, akushe kpam a 'yangāi a gonoi n uma. A yanka tā aza a unambi kuḅari ku Kadyanshi ka Shinga. ⁶ Kashilā ka zuwuka tā uza da bawu u 'yuwan mu adama a ili i'ya n yain unā u shinga.”

⁷ An atoni a Yahaya a lazai, aku Yesu gitāi uyanka ama yi kadyanshi ka Yahaya, u danai, “An i banai a kakamba ki, ucun u vuma u eni u da i banai uwene? Wā tyoku u asomini a da uwule u tsu purusa a asu u da baci dem u lapanai? ⁸ Ucuu u vuma u eni u da i banai uwene? Vuma da u ukai aminya a ikali? Aza da a tsu uka aminya a ikali a a'eḗile a ngono a da a'ari. ⁹ Ya i banai uwene? Matsumate ma? Eye. N tonuko da u la tā matsumate. ¹⁰ Tagarāda u Kashilā u yan tā kadyanshi a kaci ka ne, “Ma suku tā katsumate ka vā a kapala ka vunu, uza da wa lapuluka vu ure.” [◇]

¹¹ “Mayun n tonuko da, Yahaya Kalyuḅugi u la tā gbā uza da baci wari n uma. Shegai uza u kenukulu gbā a asuvu a tsugono tsu zuba u la yi tā. ¹² Ili i'ya i bidyai a'ayin a da Yahaya Kalyuḅugi tuwāi hal utuwā gogo-na, tsugono tsu zuba tsā tā udoku ucira, kpam ya dem wa moḅono tā tsarā u uwa tsa.* ¹³ Gbā ntsumate n Mele ma Musa a dana tā ukuna u tsugono tsu Kashilā hal utuwā a'ayin a Yahaya. ¹⁴ I wushuku baci n ele, Yahaya vi aya Iliya† matsumate ma ya vana vi. ¹⁵ I'ā baci n atsuvu, panai!

¹⁶ “Nida ma dansa ukuna u ama a gogo-na? Nɗya a rotsoi? A'ā tā tyoku u mmuku n da mari ndishi a kuden, n a ikamgbani,

¹⁷ “Tsu fulakā da tā ugbali, shegai i 'yuwain kujel

Tsu shipuka da ushipa u ukpa, shegai i sa wa!

¹⁸ “An Yahaya tuwāi, u laḅa ulya ilikulya wa, u so tani mini ma cinwi wa, aku i danai, ‘Wā tā n ityoni i cingi!’ ¹⁹ Shegai an Mpa Maku ma Vuma ma lya nā n soyi, aku i danai, ‘Kalyai ka n kasoi, kpam kaje ka aza a uwusha u utafa n aza a unyushi u cingi ka.’ Ugboji u tsu wenike tā kaci ka ne a asu u manyan ma maci ma u tsu yansa.”

Yesu bongoi ama
(Luka 10:13-15)

²⁰ A ilyuci i'ya Yesu yansai ikunesavu i ne cika, ama yi a 'yuwan tā ukpatala a gono a asu u Kashilā. U gitā le uḅongo, ²¹ “Ter de, aza a Korasinu! Ter de, aza a Besaida! A da baci ikunesavu i'ya n yain a asuvu a de i'ya n yain a Taya n Sida, an a'ari a kpatala de caupa. A uka tā akashi a rongoi a upoluso kakomo, tsarā a wenike an a kpatalai a asakāi unyushi u cingi u le! ²² N tonuko da, kain ka afada, Kashilā ka laka tā uyanka ama a Taya n Sida ajebigi kapala n aḅa! ²³ Eḅa kpam aza a Kafarnahum, 'yangasa da wā a ka 'yangasa da a zuba? A ka vutala da tā a asuvu a akina! A da baci ikunesavu i'ya a yain ara de i'ya a yain a Sodom, an wari wa

[◇] **11:10** Mal. 3:1. * **11:12** Ure u roku u da va reve udani u aza a Heline vi u da: “kpam aza a cingi a ka shilakanaḅa tsa tsarā a wushi tsa n ucira.”

buwa ta pini hal n gogo-na. ²⁴ N tonuko da, kain ka afada, Kashila ka pana ta iyali i Sodom kapala n ada!"

Yesu nakai ama uwunvuga

(Luka 10:21-22)

²⁵ A'ayin a nala yi, Yesu danai, "Tata, Magono ma zuba n likimba, n cikpa vu ta, kpaci vu sokongu ta ukuna u na vi a asu u aza a ugboji n arevi, shegai vu wenikei u da a asu u aza da bawu a revei ili. ²⁶ Tata, nala vu wenei u gain vu yain!

²⁷ "Tata u va u naka mu ta ili yi gba. Uza wa la u revei Maku mi wa, she Tata vi. Kpam uza wa la u revei Tata vi wa, she Maku mi n uza da Maku mi ma dangasai u tonuko.

²⁸ "Tuwai ara va, gba de aza da a wowoi n ucanga wa araji, ma naka da ta uwunvuga. ²⁹ Panaka numu, tsara i woko ama a va. Tuwai i rotsongusu ara va, kpaci mpa ma ta n uvakunku kaci kpam ya tsara ta uwunvuga. ³⁰ Uwenishike u da n danai i wushuku n u da vi, wa ta shana, kpam ucanga u va u razugba wa."

12

Yesu da Asheku a kain ka Ashibi

(Marku 2:23-28; Luka 6:1-5)

¹ Kain ka te n kain ka Ashibi,† Yesu n atoni a ne a ka wala a mere ma ashina a ilya. Atoni a ne a ka pana kambulu, aku a gitai ukoduso aratu a ilya n a yuruwi n a takumi. ² An Afarishi a wenei nala, aku a tonukoi Yesu, "U gan atoni a vunu a yain nala wa! Mele ma kain ka Ashibi ma bishinka ta uyan manyan n kain ka Ashibi."

³ Yesu wushuki, "Ma wundya i yan kaneshi u ili i'ya Dawuda n aje a nwalu a ne a yain an a ka pana kambulu vi? ⁴ U uwai a Kuwa ku Kashila u takumai iburodi i uwulukpi, ko an u wokoi Mele ma bishinka ta a takuma i'ya. Adarakpi a da koshi a wushunki a takuma u da. ⁵ Ma wundya i yan kaneshi u Mele ma Musa ma ma danai adarakpi a da koshi a ka yan manyan a Kuwa ku Kashila n kain ka Ashibi ki? Shegai ko uza wa la u danai a nusuka mele ma Ashibi wa. ⁶ N tonuko da, uza da u lai Kuwa ku Kashila aya pini naha. ⁷ A da baci i revei kalen ka Tagarada u Kashila u na vi, 'N la ta uciga i woko aza a asuvayali a asu u atoku a de, n u da ya yanka mu udarakpa,† ⁸ i'ari ya kidaga ama a na yi aza da bawu a'ari n unyushi ugana wa. ⁸ Adama a nala, mpa Maku ma Vuma Asheku a da, hal n a kain ka Ashibi dem."

Yesu tanasai vuma da ili i soi kukere

(Marku 3:1-6; Luka 6:6-11)

⁹ An Yesu asakai a asu vi, aku u ba u uwai a kagata ka Kashila ka kari evu. ¹⁰ U cina ta pini vuma da ili i soi kukere. Afarishi a zuwuka yi a'eshi tsara a tsara ili i'ya a ka sapula yi n i'ya, aku a wece yi, "Wa dere a tanasa vuma n kain ka Ashibi?"

¹¹ U wushunku le, "Ta baci n macon† aku ma rukpai a ilyukoi n kain ka Ashibi, ya wutukpa ma wa? Mayun tani ya wutukpa ta ma. ¹² Ama a la ta ncon kalen, adama a nala, dere da a yain ili i shinga n kain ka Ashibi."

¹³ Yesu tonukoi vuma vi, "Barakpa kukere ku vunu." An u barakpai kukere ki, aku ku gonoi mai tyoku ku ire ki. ¹⁴ Pini nala, Afarishi yi a wutai a ka sheshe tyoku da a ka wuna Yesu.

Kagbashi ka Kashilā ka dangasai

¹⁵ Yesu reve t̄a ili i'ya Afarishi a ka yawunsa, aku u asakai asu vi. Ama ushani a tono yi, kpam u tanasa t̄a gba aza a mbala. ¹⁶ Shegai u ronoi ama yi atsuvu kotsu a tonuko uza ko eyi yayi wa. ¹⁷ U yan t̄a ili i na yi tsara a shadangu ili i'ya Kashilā ka danai a unā u Ishaya matsumate:

¹⁸ “Kagbashi ka va ka na, uza da n dangasai.

Ma ciga yi t̄a, kpam u zuwa mu t̄a n panai kayanyan cika.

Ma naka yi t̄a Kulu ku va,

kpam wa tonuko t̄a gba iyamba an ukuna u va wari dere.

¹⁹ Wa nanangbana ko tani u salasa wa,

ko kpam u yain kuɓari n isali a ire wa.

²⁰ Wa kofuso asomini a da a katalsai wa,

wa cimbusa tani macikaluma ma ma ciga ucimba wa.

Nala wa rongo uyansa hal she ukuna u da wari dere u lya kaci ka ukuna u cingi.

²¹ Iyamba gba a ka zuwa t̄a uma u le ara ne.” ◇

Yesu n Ba'alzabu

(Marku 3:20-30; Luka 11:14-23)

²² Aku ama roku a tukoi Yesu karumba kpam kabebe ka, adama a ityoni i cingi. Aku Yesu tanasai vuma vi, kute-kute u gitai kadyanshi kpam u wenei asu. ²³ Gba ama yi a yain majiyan, a danai, “Gaawan vuma u na vi Maku ma Dawuda ma, Kirisiti Kawauwi!”

²⁴ An Afarishi a panai nala, a wushunku le, “U wutukpa t̄a ityoni i cingi kpaci magono ma le Ba'alzabu u naka yi t̄a ucira u da wa yan nala.”

²⁵ Yesu reve t̄a ili i'ya a ka yawunsa, aku u tonuko le, “Uyamba u da baci u pecei kaci ka ne n u shilakani, u da wa barakpa wa. Kpam ilyuci ko kuwa ka baci ku pecei n ku shilakani, ka rukpa t̄a! ²⁶ Kanangasi ka wutukpa baci Kanangasi,* nala u wenike t̄a tsugono tsu ne tsu pece t̄a abon abon, kpam tsa barakpa wa aku tsu rukpa. ²⁷ I da n wutukpa t̄a ityoni i cingi adama a da Ba'alzabu naka mu ucira u da ma yan nala. Nala baci, ya nakai atoni a de ucira u da a ka wutukpa le dem? Ili i'ya atoni a de a tsu yan i wenike t̄a an kadyanshi ka i tsu yansa a kaci ka va ka dere wa. ²⁸ Shegai mpa ma wutukpusa baci ityoni i cingi n Kulu Keri ku Kashilā, tsugono tsu Kashilā tsa tsu tuwa de la vi a asuvu a de.

²⁹ “Uza wa ciga baci u uwa a kuwa ku uza u ucira u yain uboki, she u matsa u sira ve uza u ucira vi, aku u fuda u yain uboki a kuwa ki.

³⁰ “Uza da baci bawu wari a asu u va, tsilala tsa wa yan na mpa, uza da kpam bawu wa ganga mu ucirangusu, wacinsa da wa wacinsa. ³¹ N tonuko da, Kashilā ka cimbusuka t̄a uza da u nusukai aza roku, hal n uza da wa yan kadyanshi ka cingi† a ukuna u Kashilā. Shegai Kashilā ka cimbusuka uza da wa yanka Kulu Keri kadyanshi ka cingi wa. ³² Kashilā ka cimbusuka t̄a uza da baci dem u nusukai Mpa Maku ma Vuma n kadyanshi. Shegai Kashilā ka cimbusuka uza da wa yanka Kulu Keri kadyanshi ka cingi wa, ili i'ya i bidyai gogo-na hal ubana a'ayin a da a ka tuwa.”

Madanga n ilimaci i ne

(Luka 6:43-45)

◇ 12:21 Isha. 42:1-4. * 12:26 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

³³ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “I tsu reve t̄a madanga a ilimaci i ne. Madanga ma shinga ma tsu matsa t̄a ilimaci i shinga, madanga ma cingi k̄pam ma tsu matsa t̄a ilimaci i cingi. ³⁴ Ed̄a a'eku! Ed̄a ama a cingi a d̄a, n̄id̄a ya dana ili i shinga? Un̄a u tsu dana t̄a ili i'ya i'ari a katakasuvu. ³⁵ Ama a maci a'a t̄a n ili i shinga a atakasuvu a le, k̄pam i'ya a tsu dana. Ama a cingi k̄pam a'a t̄a n ili i cingi a atakasuvu a le, ele dem i'ya a tsu dana. ³⁶ N tonuko d̄a, kain ka afada ya wenike t̄a ḡb̄a kadyanshi ka gbani ka i dansai caupa vi. ³⁷ I shinga i'ya baci i dansai, Kashil̄a ka dana t̄a ed̄a aza a unyushi a d̄a wa. Shegai i cingi i'ya baci i dansai, wa dana t̄a ed̄a aza a unyushi a d̄a.”

Ama a wecikei iryoci

(Marku 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸ Pini nala, awenishiki a Mele n Afarishi a tuw̄ai ara Yesu, a danai, “Kawenishiki, tsa ciga t̄a tsu wene iryoci tsar̄a tsu reve an a asu u Kashil̄a d̄a vu wut̄ai.”

³⁹ U wushunku le, “I ciga t̄a iryoci k̄paci ed̄a aza a cingi a d̄a, k̄pam ya wushuku wa. Shegai iryoci i Inusa† matsumate i'ya ya tsar̄a koshi. ⁴⁰ Inusa rongo t̄a a asuvu a katsum̄a ka kadan ka pige hal ḡb̄a a'ayin a tatsu. Nala k̄pam wa woko, Mpa Maku ma Vuma ma rongo t̄a a kasaun hal ḡb̄a a'ayin a tatsu. ⁴¹ Kain ka afada ama a Niniba† a ka 'yanga t̄a a wenike ama unyushi u d̄e. A kpatala t̄a a asu u Kashil̄a an Inusa yanka le kūb̄ari. Gogo-na uza d̄a u lai Inusa aya pini na. ⁴² Magono ma Sheba uka, wa 'yanga t̄a u wenike ama unyushi u d̄e. U yan t̄a nwalu ma m̄b̄ari tsar̄a u tuw̄a u pana ukuna u ugboji u Solomo n kaci ka ne. Gogo-na uza d̄a u lai Solomo aya pini na.”

Ugono u ityoni i cingi

(Luka 11:24-26)

⁴³ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “A'ayin a d̄a baci ityoni i cingi i te i wut̄ai a asuvu a vuma, i tsu bana t̄a a asu u ekpi ubolo asu u d̄a wa wunvuga, shegai wa tsar̄a wa. ⁴⁴ Aku u dana, ‘Ma gono t̄a a kuwa ka n as̄ak̄ai vi!’ An u gonoi, aku u cinai uza w̄a pini a kuwa ki wa. A wujum̄a ka d̄e sarara a kalai ka. ⁴⁵ Aku ityoni yi i lazai i ba i tukoi ityoni i cingi i shindere i roku aza d̄a a la yi tsicingi, aku a rongo pini. Vuma u nala vi wa kotso t̄a ndishi n ne n upana u ikyamba u d̄a u lai u caupa vi. Ili i'ya ya git̄a n ama a cingi a gogo-na d̄a la vi.”

Mma n a'angu a Yesu

(Marku 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶ Yesu pini a kadyanshi n ama, aku mma u ne n a'angu a ne a rawai. A shangbai a uwotsu a da a tonuko yi a ka ciga a wene yi. ⁴⁷ Aku uza roku u tonuko yi, “Mma u vunu n a'angu a vunu alya pini a uwotsu a ka ciga a wene vu.”

⁴⁸ U wushunku yi, “Ya mma u v̄a? An ya a'angu a v̄a?” ⁴⁹ Aku u sapunki atoni a ne kukere, u danai, “Mma n a'angu a v̄a a d̄a na. ⁵⁰ Uza d̄a baci wa pan̄aka Tata u v̄a u zuba, aya mma u v̄a, n vangu u v̄a, n utaku u v̄a.”

13

Agisani a uza d̄a u wacangusi icun

(Marku 4:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Kain ka nala ki, Yesu wutaḡi a kuwa ki u banai a ikengi i kushiva u dusuki wa wenishike. ² Kakuma ka ama ka kyawan yi cika hal ka zuwa yi u uwai a kpatsu u dusuki, ama yi kpam a shamgbai a kagida. ³ U wenishike le ili ushani n agisani, u danai,

“A yan ta vuma roku uza da u banai uwacangusu icun a kashina ka ne.* ⁴ A'ayin a da wari a uwacangusu icun yi, aku i roku i rukpai a ure, nnu n kadasai i'ya. ⁵ I roku kpam i rukpai a iyamba i atali a asu u da bawu kayala kari pini ushani. Iacun yi i lazaḡi i binyai, kpaci kayala ka maci ka pini wa. ⁶ An kaara ka yain, aku ka runukpai i'ya, kpaci alu a le a gbonguro cika wa, aku i lazaḡi i ekpei. ⁷ Iacun i roku i rukpai a asu u awana, an i gbonguroi, aku awana yi a sapsai i'ya. ⁸ Iacun i roku kpam i rukpai a iyamba i shinga, i wutaḡi i matsai mmuku. Gba icun i'ya kacimbi ki ka wacangusi vi, i roku i naka ta mmuku amangatawun-amangatawun, i roku tani amangatatsu-amangatatsu, i roku kpam kamankupa-kamankupa. ⁹ Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana.”

Ili i'ya i zuwai Yesu tsu dansa n agisani

(Marku 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰ Aku atoni a ne a wece yi, “Nɗya i zuwai vu tsu dansa n ama n agisani?”

¹¹ U wushunku le, “A dangasa da ta i reve ili i tsugono tsu zuba i'ya i'ari usokongi, shegai aza roku a ka reve ili i'ya i'ari usokongi vi wa. ¹² Kashila ka doku ta ka naka uza da wari n ili cika, shegai ama da a bawu a'ari n ili, a ka namba ta hal gbam i kenu i'ya a'ari n i'ya vi. ¹³ Ili i'ya i zuwai n tsu dansa n ele n agisani i'ya:

“A ka webele ta, shegai a ka wene wa,
a ka pana ta, shegai a ka reve wa.

¹⁴ Kazuwamgbani ka Kashila ka woko de mayun, tyoku da Ishaya matsumate u danai:

“Ya panasa ta kadyanshi ka va,
shegai ya reve wa.

Ya wenishe ta ili i'ya ma yansa,
shegai ya reve kalen ka ne wa.

¹⁵ Kpaci atakasuvu a le a gbama de,
atsuvu a le kpam a ka pana wa.

A kimbā de a'eshi a le tsara a wene wa,
kpam tsara atsuvu a le a pana wa.

Kpam atakasuvu a le a ka reve wa,
bele a kpatala ara va

n tanasa le.’ ◊

¹⁶ “Shegai Kashila ka zuwuka da de unā u shinga, kpaci a'eshi a de a ka wene ta, atsuvu a de kpam a ka pana ta! ¹⁷ Mayun n tonuko da, nsumate ushani n ama a maci a ciga ta a vana a wene ili i'ya i wenei, a pana kpam ili i'ya i panai, shegai a wene wa, a pana tani wa.

Yesu wutukpai kalen ka agisani ki

(Marku 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸ “Panai mai kalen ka agisani ka icun i'ya a wacangusi vi. ¹⁹ Iacun i'ya i rukpai a ure vi, alya ama da a panai ukuna u tsugono tsu zuba, shegai

* **13:3** Iacun i'ya a ka dansaka pini na vi, aza a Yahuda a tsu ce i'ya n kushe wa, shegai a wacangusi i'ya. ◊ **13:15** Isha. 6:9-10.

a reve u ɗa wa. Aku uza u cingi vi u tuwai u fulai u ɗa a atakasuvu a le. ²⁰ Icu*n* i'ya i rukpai a iyamba i atali tani, alya ama ɗa a panai ukuna vi n mazanga, kpm a wushai u ɗa mai. ²¹ Shegai alu a le a uwa a iyamba cika wa. A ɓaraka n uwusha ukuna vi wa, an a'ayin a ukondo a rawai adama a ukuna u tsugono vi, aku a rukpai. ²² Icu*n* i'ya i rukpai a asuvu a awana, alya ama ɗa a panai ukuna vi, shegai adama a kadambula ka ili i'ya uma u nambai, n uciga u utsari u lapana le. Pini nala, kadambula ki ka gbagbala le hal a kpaɗai unaka ilimaci. ²³ Icu*n* i'ya kpm i rukpai a iyamba i shinga, alya ama ɗa a panai ukuna u tsugono vi a revei u ɗa mai. A gbonguro ta hal a matsai mmuku ushani, aza roku amangatawun-amangatawun, aza roku amangatatsu-amangatatsu, aza roku kpm kamankupa-kamankupa.”

Agisani a ilya n akan

²⁴ Yesu doki u yanka le agisani a roku, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Vuma roku u ɗa u cei iya a kashina ka ne. ²⁵ Kain ka te n kayin cina ya dem lavuta ɗe, aku utokulalu u ne u tuwai u wacangusi akan pini a asu u iya vi, aku u laza. ²⁶ An iya yi i wutai i gitai ugbonguro ya matsa, aku akan yi dem a gbonguroi. ²⁷ Pini nala, agbashi a vuma yi a tuwai ara ne, a danai, ‘Vu ce ta iya i shinga a kashina ka vunu, shegai nte akan a naha a wutai?’

²⁸ “Vuma yi u wushuki, ‘Utokulalu u va ɗa u cei a ɗa.’

“Aku a wece yi, ‘Va ciga tsu kapusa a ɗa?’

²⁹ “U danai, ‘Asakai a ɗa pini, kpaci i da baci ya kapusa a ɗa, ya kapusa ta dem iya yi. ³⁰ Asakai a ɗa n iya yi a gbonguro kaɓolo hal ubana a'ayin a ukapa, aku n tonuko ayain a manyan yi: Gitai ve i ɓolomgbono akan yi i sira a ɗa a asu u te, tsara a tuwa a ɗaba a ɗa. Iya yi kpm i ɓolomgbono i'ya i tuko i'ya a mapon ma va.’ ”

Agisani a icun i musta

(Marku 4:30-32; Luka 13:18-19)

³¹ Yesu doki u tonuko le agisani a roku, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Vuma roku ɗa u bidyai ucun u musta u cei a kashina ka ne. ³² Ucun u kenu u ɗa gba gba a asuvu a icun, shegai an u gbonguroi, aku u wokoi u pige a asuvu a nwurete gba. U wokoi mawurete ma hal nnu n cai pini ikinda a nsaɓu n ne.”

Agisani a yisti

(Luka 13:20-21)

³³ Yesu doki kpm u yanka le agisani a roku, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Uka roku ɗa bidyai yisti,† aku u vurai u ɗa a akundatsu a pige a tatsu a kira a mabara u vurai mai hal ku shitai cika.”

Yesu tsu dansa ta n agisani

(Marku 4:33-34)

³⁴ Yesu tsu dansa ta n kakuma ka ama n agisani, u tsu tonuko le ili bawu u ɓolomgbonuko le n agisani wa. ³⁵ Yan ɗa u tsu yan nala tsara u shadangu udani u ɗa Ishaya matsumate u danai:

“Ma dansa ta n aɗa n agisani,

n tonuko ɗa ili i'ya i'ari usokongi tun a'ayin a ɗa Kashila ka yain likimba.” ◊

Yesu wutukpɔi kalen ka agisani a ilya yi

³⁶ An Yesu aṣakai kakuma ka ama ki, u uwai a kuwa. Atoni a ne a tuwai ara ne, a danai, “Tonuko tsu kalen ka agisani a akan a kashina yi.”

³⁷ U wushunku le, “Uza da u cei icun i shinga yi Maku ma Vuma ma. ³⁸ Kashina ki likimba da, icun i shinga yi kpam alya ama da a'ari a tsugono. Icun i akan yi kpam alya aza da a'ari a asu u uza u cingi vi. ³⁹ Utokulalu uza da u wacangusi icun i akan yi aya Kalapansi. A'ayin a ukapa yi a da a'ayin a makorishi ma likimba. Ayain a manyan aza da a ka bolomgbono ilya yi, alya atsumate a zuba.

⁴⁰ “Akan a da a ka bolomgbono a daɓa. Nala wa woko a a'ayin a makorishi. ⁴¹ Mpa Maku ma Vuma ma suku ta atsumate a va, kpam a ka wutukpa ta gba ili i'ya ya tuko unyushi u cingi hal n aza da a ka yan tsicingi dem a tsugono tsu va. ⁴² Atsumate yi a ka vutala le ta a asuvu a kudyuku ku akina a asu u da a ka rongo kushen hal n ulumusa u a'anga. ⁴³ Shagai ama a shinga a ka lada ta yavu kaara a tsugono tsu Tata u le. Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana!

Agisani a kuzuwate ku ucanga ka kari usokongi

⁴⁴ “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Vuma roku da u tsarai kuzuwate ku ucanga ka uza roku u sokongi a kashina. U lapulai u sokongi ka, wa yan ipeli u ba u dengei gba ili i'ya wari n i'ya, aku u gonoi u tsilai kashina ki.

Agisani a igbegu i ikebe

⁴⁵ “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Uza u tsilaga u roku da wa bolo igbegu i ikebe i shinga. ⁴⁶ An u tsarai u te u tsulobo cika, u ba u dengei ili i'ya wari n i'ya gba, aku u ba u tsilai u da n ikebe yi.”

Agisani a ibilili

⁴⁷ Yesu doki u yanka le agisani a roku u danai, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Akani a adan a roku a da a vutalaji ibilili i le a kushiva, aku a kanasai icun i adan kau-kau. ⁴⁸ An ibilili yi i shadangi, a wutukpai i'ya a ikengi a dusuki a ka pecene adan yi. A zuwai a shinga yi a asuvu a mabana, aku a wotsongi a da bawu a gain. ⁴⁹ Nala wa woko a a'ayin a makorishi. Atsumate a zuba a ka tuwa ta a pecene ama a cingi a asuvu a ama a maci. ⁵⁰ Atsumate yi a ka vutala ta ama a cingi yi a asuvu a kudyuku ku akina, nte a ka rongo pini kushen n ulumusa u a'anga.”

Kuzuwate ku ucanga ku savu n ku cau

⁵¹ Yesu wece le, “I reve kalen ka ili i nala yi gba?”

A wushuki, “Tsu reve ta.”

⁵² Aku u tonuko le, “Gba kawenishiki ka Mele ka ka wokoi karot-songishi a tsugono tsu zuba, wa ta tyoku u uza u kuwa da u wutukpai kuzuwate ku ucanga ku savu n ku cau a kunu ku kuzuwate ku ucanga.”

Aza a Nazara a yuwain Yesu

(Marku 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³ An Yesu kotsoi udansa agisani yi, aku u lazai u asakai asu vi ⁵⁴ u gonoi a Nazara, a ilyuci i ne. An u wenishikei pini a kagata ka Kashila, ya dem u gitai majiyan n a dansi, “Nte da u tsarai kakiri ka ne n uyanisa ikunesavu naha? ⁵⁵ Maku ma kashei ma na vi wa? Tsa wundya mma u ne u da Meri vi? A'angu a ne kpam alya an Yakubu, Isuhu, n Simo n Yahuza? ⁵⁶ Ataku a

ne kpam a'á tã na kaɓolo n ɗtsu. Niɗa wa yansa ili i na yi gbã?" ⁵⁷ Adama a nala ama yi a 'yuwan yi uwusha.

Shegai Yesu tonuko le, "Matsumate ma tsu yan n tsupige a ilyuci i ne n kuwa ku ne wa, she a kateshe."

⁵⁸ Adama a nala, u yansa ikunesavu ushani wa, kpaci a'á n up-ityanangu wa.

14

Ukpã u Yahaya Kalyubugi
(Marku 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹ A'ayin a nala yi, Hiridu Antiba magono ma Galili u pana tã ukuna u Yesu. ² Aku u tonukoi agbashi a ne, "Yesu vi Yahaya Kalyubugi ða, uza ða u 'yangai a ukpã, ða gai i zuwai wa yansa ikunesavu yi."

³ A'ayin a ða a wurai niðe, Hiridu kañã tã Yahaya, u sira yi u zuwa yi a kuwa ka a'ali. U yan tã nala adama a Hiridiya, uka u vangu u ne Filibu u ða u bokoi u wokoi uka u ne. ⁴ Yahaya Kalyubugi tonusuko yi tã, "Wã dere vu zuwa Hiridiya wa!" ⁵ Hiridu wa ciga u wuna Yahaya, shegai wa pana tã uwonvo u ama, kpaci a wushuku tã Yahaya matsumate ma.

⁶ Kain ka te an a ka yan abiki† a uciɓusa n kain ka ilimaci i Hiridu, maku ma makere ma Hiridiya ma u matsakai Filibu u gitai kuje a kapala ka Hiridu n amoci a ne, aku u panai kayanyan. ⁷ Aku u tsinai u ða wa naƙã yi tã gbã ili i'ya baci dem wa ciga. ⁸ Aku mma u makere vi u tonuko yi u ba u dana, "Ma ciga tã kaci ka Yahaya Kalyubugi a mabaluwa gogo-na!" ⁹ Magono mi ma pana kayanyan n ili i'ya u foloi vi wa. Shegai an u wokoi bawu wa ciga u kpãðã ushadangu kazuwamgbani ka u yain a kapala ka amoci a ne yi, aku u tonukoi asoje a ne, ¹⁰ a bana a kuwa ku a'ali a kiða kaci ka Yahaya Kalyubugi. ¹¹ A tukoi ka a mabaluwa a naƙai makere mi. Aku u bidyai ka u tukoi mma u ne. ¹² Pini nala, atoni a Yahaya a tuwai a bidyai ikyamba i ne a ba a ciðangi. Aku a ba a tonukoi Yesu.

Yesu lyatangi ama azu a tawun
(Marku 6:30-44; Luka 9:10-17; Yahaya 6:1-14)

¹³ An Yesu panai alabari a Yahaya, aku u 'yangai u uwai a kpatsu wa bana a kakamba utyoku u ne. Shegai an kakumã ka ama ka revei, aku a tono yi n a wali a ikengi i kushivã. ¹⁴ An u rawai kakamba ki, u cinai kakumã ka ama cika ka vana yi. U panai asuvayali a le, u tañasai kpam aza ða a'ari na mɓala.

¹⁵ An kaara ka yain evu n urukpã, atoni a ne a tuwai ara ne a danai, "Kuvuli ku yan ðe, kpam a kakamba ka tsari. Asakã ama yi a laza a bana a une une a tsilaka kaci ka le ilikulya."

¹⁶ Shegai Yesu wushunku le, "U kañã she ama yi a laza wa. Eðã naƙã le ili i roku a lyai."

¹⁷ Aku a danai, "Iburodi i tawun n adan a re a ða tsu koshi."

¹⁸ U danai, "Tuko numu iburodi n adan yi." ¹⁹ Aku u tonukoi ama yi a dusukusu a mete mi. U bidyai iburodi i tawun n adan a re yi, u gaðgbai kaci ka ne a zuba u cikpai Kashilã adama a ilikulya yi. U jibamgbanañai i'ya, u naƙai atoni a ne a pecike ama yi. ²⁰ Gbã ama yi a takuma tã hal a cuwusa. Aku atoni a ne a ñolomgbonoi abuwu a ða buwai vi hal a shadangi mbana kupa ña n re. ²¹ A'ali a ða a'ari pini a asu vi a rañansa tã ama azu a tawun (5,000), bamu gbã n aka ña mmuku.

*Yesu walai a zuba u mini
(Marku 6:45-52; Yahaya 6:15-21)*

²² Kute-kute, Yesu tonukoi atoni a ne a uwa a kpatsu a pasamgbana kushivā. Eyi wa shamgba tā ve u aṣakā ama yi a laza ugono a kuwa. ²³ An u aṣakā le a lazai, aku u banai a masasa utyoku u ne wa yan kvasu. Cina kayin ka yan de kpam aya wari pini utyoku u ne. ²⁴ A'ayin a nala yi, kpatsu ku atoni a ne ka kà tā a mere ma kushivā, aku uwule u pige u 'yangai, a'ari umodono n abali a pige.

²⁵ N kpasani ku de, Yesu tuwāi ara le n u wali a zuba u mini. ²⁶ An a wene yi, aku uwonvo u kaṅa le. Aku a salai, a danai, “Kafofu ka!”

²⁷ Shegai Yesu yanka le kadyanshi, “U raṣta tā, mpa! Panai uwonvo wa.”

²⁸ Bituru danai, “Asheku, ada baci mayun, tonuko mu n tuwā a mini mi.”

²⁹ U tonuko yi, “Tuwā.”

Bituru wutai a kpatsu ki u walai a zuba u mini ubana ara ne. ³⁰ Shegai an u wenei uwule n abali, aku uwonvo u kaṅa yi, u gitai uliḡa. Aku u salai, “Asheku, wauwa mu!”

³¹ Kute-kute, Yesu barakpai kukere ku ne u kaṅa yi. U danai, “Up-ityanangu u vunu u gusa tā. Nɗya i zuwai va yan malala?”

³² An a uwai a kpatsu, uwule vi kpam u vaki. ³³ Aku aza da a'ari pini a kpatsu ki a lyakai Yesu kayala, a danai, “Mayun da, avu Maku ma Kashila ma!”

*Yesu tanasai aza a mḡala a Janisara
(Marku 6:53-56)*

³⁴ An a pasamgbana kushivā, aku a rawai a uyamba u Janisara. ³⁵ An ama yi a revei Yesu, aku a tonukoi ama a asu yi gba, “Yesu tuwā tā.” Aku ama yi a tukusoi aza a mḡala ara ne. ³⁶ A folo yi u aṣakā aza a mḡala yi a sawa kaletsu ka kunya ku ne. Gbā aza da a sawa yi vi a taṅa tā.

15

*Gorimukoi Mele ma Kashila
(Marku 7:1-13)*

¹ Afarishi n awenishiki a Mele a roku a aṣakai Urishelima a tuwāi ara Yesu, a wece yi, ² “Nɗya i zuwai atoni a vunu bawu a ka gorimuko ili i'ya nkoshi n cau n tsunu n wenishikei? Kpaci a tsu sawa akere a le kahu a lyai ilikulya wa.”

³ Yesu wushunku le, “Nɗya i zuwai bawu ya gorimuko kadyanshi ka Kashila aku ya tono uwenishike u kaci u de? ⁴ Kashila ka dana tā, ‘Naka tata u vunu na mma u vunu tsupige,’ kpam ‘Vu wisha baci tata ko mma u vunu, a ka wuna vu tā.’ ⁵ Shegai ya wenishike n i dansi ama a'a baci n ili i'ya a ka banga tata ko mma u le, aku a danai, ‘Ili i na yi i Kashila i'ya,’ ⁶ adama a nala u kaṅa a naka asheku a le wa. I 'yuwan tā udani u Kashila adama a agadu a de. ⁷ Eda ama a maci a kaḡan! Ishaya matsumate u korongu tā dere ili i'ya Kashila ka danai:

⁸ “ ‘Ama a na yi n unā u da a ka naka mu tsupige koshi, shegai a atakasuvu a le a yan de mḡari na mpa.

⁹ Ugbashika u da a ka gbashika mu vi u gbani u da. Ili i'ya kpam a ka wenishike udani u vuma u da.’ ” ◇

*Ili i'ya i tsu nangasa vuma**(Marku 7:14-23)*

¹⁰ Yesu isaḡ kakuma ka ama ki, u tonuko le, “Panai kpm i reve ili i'ya ma tonuko da. ¹¹ Ili i'ya ama a ka lyuku a unḡ u le i'ya ya nangasa le wa, she ili i'ya ya wuta a asuvu a unḡ u le i'ya i tsu nangasa le.”

¹² Aku atoni a ne a tuwai a danai, “Vu reve gbam an vu nangasai Afarishi katsuma n ili i'ya vu danai nala vi?”

¹³ U wushunku le, “Gbḡ madanga ma baci bawu Tata u va u zuba u shigbai, wa mudḡ ta ma n alu a ne dem. ¹⁴ Kiranai n Afarishi a nala yi! A'a ta tyoku u arumba a da a ka rono atoku a le arumba, kpm gbḡ le a ka rukpa ta a kadaka.”

¹⁵ Aku Bituru wushuki, “Ndya kalen ka kadyanshi ka vu yain a ukuna u ili i'ya ya nangasa ama yi?”

¹⁶ Yesu danai, “Hal n gogo-na kotsu i reve wa? ¹⁷ Mayun i reve ta gai ilikulya i'ya i uwai a unḡ ya bana ta a katsuma aku i wuta. ¹⁸ Shegai kadyanshi ka cingi ka ka wuta i unḡ ka wuta ta a katakasuvu, kpm ili i'ya ya nangasa da i'ya gai la vi. ¹⁹ A katakasuvu ka uyawunsa u cingi n uwuna uma u vuma gbani u tsu wuta. Nvain n uka u uza roku n tsishankala a katakasuvu ka dem a tsu wuta. Nala kpm dem uboki, n kaban, n kadyanshi ka cingi a kaci ka atoku. ²⁰ Ili i'ya ya nangasa da i'ya la vi. Ulya ilikulya bawu usawa u akere u tsu nangasa da wa.”

*Yesu bangai uka da wari Kawulawa**(Marku 7:24-30)*

²¹ Yesu asakai asu nala vi, u lazai ubana a ilyuci i Taya n Sida. ²² An u rawai, uka u aza a Ka'ana† roku uza da wari pini na ndishi u tuwai ara ne n u salasi, “Asheku, Maku ma Dawuda, pana asuvayali a va! Ityoni i cingi i shadangu de makere ma va.”

²³ Shegai Yesu dana uka vi ili wa. Aku atoni a ne a tuwai a folo yi, “Tonuko uka vi u laza a asu u na vi. Aya pini wa tono tsu n u salasi.”

²⁴ Yesu danai, “Adama a aza a Isara'ila da koshi a suku mu. A'a ta tyoku u ushiga u ncon n da n puwain.”

²⁵ Aku uka vi tuwai ara ne u kudangi a kapala ka ne, u danai, “Asheku, banga mu!”

²⁶ U wushunku yi, “Dere da vuma u bidya ilikulya i mmuku u naka nshe wa.”

²⁷ Uka vi danai, “Nala wari Asheku, shegai nshe n tsu lya ta agashi a ilikulya i'ya i tsu rukpusa.”

²⁸ U wushunki uka vi, “Uka, va ta n upityanangu u pige, ma yanka vu ta ili i'ya vu danai n yanka vu.” Dere u ulapa u uwule u nala vi u da makere ma ne ma tana.

*Yesu tanasai ama ushani**(Marku 7:31-37)*

²⁹ Pini nala, Yesu asakai asu vi u lazai ubana a ikengi i Kushiva ku Galili, u yuwa i a kagidali ka masasa u dusuki. ³⁰ Kakuma ka ama ka tuwai a tuko yi awunu ushani n aza da ikyamba i le i soi. A tukoi dem abebe, n arumba, n aza a m'ala icun kau-kau. A zuwa le a kapala ka ne, aku u tanasa le gbḡ. ³¹ Ya dem wari a majiyan ma ili i'ya u wenei n i'ya u panai. Abebe a fudai a dansai. Aza da ikyamba i le i soi, a tana. Awunu a ka wala. Arumba kpm a ka fuda a ka wene. Pini nala, ya dem wari ucikpalasa Kashila ka aza a Isara'ila.

Yesu lyatangi ama azu a nishi

(Marku 8:1-10)

³² Yesu isaɪ atoni a ne a asu u te, u tonuko le, “Ma pana ɬa asuvayali i ama a na yi. A'a ɬa kabolo na mpa ara kain tatsu da pa vi, bawu ili i ulya. Ma ciga n asaka le a laza n kambulu wa, kotsu a rukpa a ure a'ayin a da a ka gono a kuwa wa.”

³³ Atoni a ne a wushuki, “Asu u na vi kakamba ka. Nte tsa tsara ilikulya i'ya tsa lyatangu kakuma ka ama ka na ki?”

³⁴ Yesu wece le, “Iburodi i yain i'ya i'ari n i'ya?”

A wushuki, “I shindere i'ya n adan a shawu kenu.”

³⁵ Yesu tonukoi ama yi a dusuku a iyamba. ³⁶ Pini nala, u bidyai iburodi i shindere n adan yi, u cikpai Kashila. U jibamgbanasai i'ya u nakaɪ atoni a ne, aku a pecikei ama yi. ³⁷ Ya dem takuma ɬa hal u cuwai. Aku atoni yi a cirangi abuwu a da a buwai vi hal a shadangi mbana n pige n shindere. ³⁸ A'ali azu a nishi (4,000) a da a takumai iburodi yi, bamu gbam n aka na mmuku. ³⁹ An Yesu asakai ama yi a lazai, aku u uwai a kpatsu u pasamgbanaɪ kushiva. U tuwai u cipai a iyamba i'ya i'ari evu n ilyuci i Magadan.

16

Azapige a wecikei ukunosavu

(Marku 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹ Afarishi n aza a Sadusi a tuwai ara Yesu a ka ciga a wanda yi n keci, a tonuko yi u yanka le iryoci i roku, tsara u wenike le an Kashila ka wushuki n eyi.

² Shegai Yesu wushunku le, “A'ayin a da i wenei kaara ka rukpa, i tsu dana ɬa ‘Usana wa lobono ɬa, kpaci i wene ɬa zuba u shilamgbanaɪ.’ ³ N usana kpam i wene baci zuba u shilamgbanaɪ aku u tuwai u limanaɪ, i tsu dana ɬa, “Ara wa ro ɬa.” I wenei iryoci i na a zuba i fudaɪ i revei kalen ka le. Nala dem i wenei ili i'ya ma yansa gogo-na, shegai i fuda i reve kalen ka le wa. ⁴ Ama a cingi n aza a ukpada u upityanangu u a'ayin a na a wecike ɬa iryoci, shegai a ka naka iryoci wa, she iryoci i Inusa matsumate koshi.” Aku Yesu asaka le u lazai.

Kiranai n uwenishike u da bawu wari dere

(Marku 8:14-21)

⁵ An atoni a Yesu a pasamgbanaɪ upashi u kushiva, a asansai a bidya burodi wa. ⁶ Yesu tonuko le, “Kiranai, i yain ugboji n yisti u Afarishi n u aza a Sadusi.”†

⁷ Atoni yi a ka dansa utyoku u le, “U kana ɬa u dana nala kpaci tsu tuko burodi wa.”

⁸ An Yesu revei ili i'ya a ka tono, aku u wece le, “Ndyai i zuwai ya dansa utyoku u de a ukuna u da bawu i'ari n burodi? Upityanangu u de u gusa ɬa. ⁹ Hal n gogo-na kotsu i reve wa? Ciɓai n iburodi i tawun i'ya n lyatangi ama azu a tawun (5,000), kpam ciɓai hal i cirangi abuwu a da a buwai mbana ushani. ¹⁰ Niɗa ukuna u iburodi i shindere i'ya n lyatangi ama azu a nishi (4,000)? Mbana n yain n da i shadangi n abuwu a da a buwai? ¹¹ Mpa kadyanshi ka burodi ka ma yanka da wa. Ndyai i zuwai i kpaɗai ureve? Tonuko da ma tonuko da i yain ugboji n yisti u Afarishi n u aza a Sadusi.” ¹² A makorishi a tuwai a revei an kadyanshi ka yisti n burodi ka wa yan wa, shegai ukuna u uwenishike u kaɓan u Afarishi n aza a Sadusi.

Bituru danai Yesu da Kawauwi
(Marku 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ Yesu n atoni a ne a ka walaka, an a rawai a kaƙon ka kari evu n ilyuci i Kasariya Filibi, u wece le, “Ya ama a ka dansa Maku ma Vuma mari?”

¹⁴ Aku a wushuki, “Aza roku a danai avu Yahaya Kalyubugi da. Aza roku a danai avu Iliya da, aza roku a danai avu Irimiya da, aza roku kpam a danai avu uza u te da a asuvu a nsumate n cau.”

¹⁵ Aku u wece le, “Eda tani, ya ya dansa mari?”

¹⁶ Simo Bituru wushuki, “Avu Kawauwi ka, Maku ma Kashila Uza u Uma.”

¹⁷ Yesu danai, “Avu uza u una u shinga u da vari, Simo maku ma Inusa, kpaci ko uza u wenishike vu i'ya wa. Tata u va u zuba u da u wenike vu uza da mari. ¹⁸ Adama a nala, ma isa vu ta Bituru; wata, ‘Katali.’ A katali ka nala ka ma ma kunu ku atoni a va, kpam ucira u ukpa wa varangu ka wa. ¹⁹ Ma naka vu ta nkukpunku n tsugono tsu zuba. Ili i'ya bawu va asaka uza roku u yain a likimba, Kashila dem a zuba wa asaka a yain i'ya wa. Ili i'ya va asaka uza roku u yain a likimba, Kashila dem a zuba wa asaka ta a yain i'ya.” ²⁰ Aku Yesu ronoi atsuvu a atoni a ne kotsu a tonuko uza a dana aya Kawauwi ki wa.

Yesu danai tyoku da wa kuwa
(Marku 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

²¹ Pini nala, Yesu gitai utonusuko atoni a ne ili i'ya ya tuwa ya gita n eyi. U danai, “U kana ta n bana a Urishelima a asu u nkoshi, n adarakpi a pige, n awenishiki a Mele. A ka zuwa mu ta n pana ikyamba cika, kpam a wuna mu, shegai a kain ka tatsu aku n 'yanga n uma.”

²² Bituru rono yi a ikengi, u tonuko yi, “Asaka icun kadyanshi ka nala ki, Asheku, Kashila ka asaka ili i nala yi i gita n avu wa.”

²³ Aku Yesu webele yi, u danai, “Kanangasi,* batsa dan na mpa! Va kangu mu ta uyan ili i'ya Kashila ka ciga mu n yain, kpaci uyawunsa u vunu tyoku u vuma da vari, tyoku u Kashila da wa.”

²⁴ Aku Yesu tonukoi atoni a ne, “Uza da baci wa ciga u woko katoni ka va, u kana ta u nani kaci ka ne. U kana ta kpam u canga mawandambani ma ne kain dem u tono mu. ²⁵ Kpaci uza da baci wa ciga u wauwa uma u ne, wa namba ta u da. Uza da baci u nambai uma u ne adama a va, wa tsara ta u da. ²⁶ Nte kalen ka vuma wa tsara likimba u na gba, aku u namba uma u ne? Nya kpam vuma wa fuda wa tsupa tsara u wauwa uma u ne? ²⁷ Kpaci Maku ma Vuma ma tuwa ta n tsupige tsu Tata u ne, n atsumate a zuba a ne, u tsupa ya dem a ili i'ya u yain. ²⁸ Mayun n tonuko da, aza roku a da pini a asuvu a de n gogo-na naha, a ka kuwa wa, she a wene mu utuwa n tsugono tsu va mpa Maku ma Vuma.”

17

Uyansaka u Yesu
(Marku 9:2-13; Luka 9:28-36)

¹ An a'ayin a teli a wurai, Yesu bidyai Bituru kaƙolo n Yakubu n vangu u ne Yahaya. A yuwa a zuba u masasa ma ugadi a rongoi de utyoku u le.

² Ele pini, aku a wenei u yansakai pini a kapala ka le, upetiwa'eshi u ne wa lafa yavu kaara, aminya a ne kpam a waramai pun yavu katyashi.

* **16:23** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

³ Kute-kute, Musa n Iliya a wenikei kaci ka le ara Yesu a gitai kadyanshi n eyi.

⁴ Aku Bituru danai, “Asheku, u lobono ta an tsari pini na! Asaka tsu yain atani a tatsu, ka te ka vunu, ka te ka Musa, ka te kpm ka Iliya.”

⁵ Tyoku da wari a kadyanshi, aku kalishi ka katyashi ka kimbale. A panai kalagatsu pini a asuvu a kalishi ki, ka danai, “Maku ma va ma na vi, uza da ma ciga cika, kpm ma pana ta kayanyan n eyi. Pana ka ni!”

⁶ An atoni a ne a panai kalagatsu ki, aku uwonvo u kana le hal a rukpai a varai upetiwa'eshi u le a iyamba. ⁷ Aku Yesu tuwai u sawa le, u danai, “Yangai, kotsu i pana uwonvo wa!” ⁸ An a gadi bai a'aci a le, a wene uza wa, she Yesu koshi.

⁹ Ele n a cipi a masasa mi, aku Yesu tonuko le, “Kotsu i tonuko uza ili i'ya i wenei na vi wa, she a'ayin a da mpa, Maku ma Vuma, n 'yanga a ukpa.”

¹⁰ Aku atoni yi a wece yi, “Ndya i zuwai awenishiki a Mele a danai u kana ta Iliya tuwa kahu Kawauwi?”

¹¹ Aku u tonuko le, “Mayun da, Iliya wa tuwa ta u fobuso ili gba. ¹² N tonuko da, eyi u tuwa de, shegai ama a reve yi wa. A yanka yi tyoku da u gan le. Nala dem a ka zuwa Maku ma Vuma ma pana ikyamba.” ¹³ Pini nala, da atoni yi a revei an Yesu ukuna u Yahaya Kalyubugi u da wa dansa n ele.

Yesu tanasai maku uza u ityoni i cingi
(Marku 9:14-29; Luka 9:37-43a)

¹⁴ An Yesu n atoni a ne a rawai a kami ka masasa mi, kakuma ka ama kari le uvana pini. Vuma roku u tuwai u kudangi a kapala ka ne, ¹⁵ u danai, “Asheku, pana asuvayali a maku ma va! Wa ta n ityoni i cingi i ipori i ucira, kpm a'ayin a roku i tsu varangu yi ta a asuvu a akina ko a mini. ¹⁶ N tuko yi a asu u atoni a vunu tsara a tanasa yi, shegai uza wa la u fudai u tanasa yi wa.”

¹⁷ Yesu tonuko le, “Eda i ryagbaja ta, kpm i'a n upityanangu wa. Hal ubana nwere da ma rongo n ada? Kpm hal ubana nwere da ma fuda ma kawunku n ada?” U tonukoi vuma vi, “Tuko maku mi na.” ¹⁸ Aku Yesu baranai ityoni yi, aku i asakai maku mi. Kute-kute, maku mi ma tanga.

¹⁹ An Yesu wari utyoku u ne, aku atoni a ne a tuwai ara ne a wece yi, “Ndya i zuwai atsu tsu kpa dai uwutukpa ityoni yi?”

²⁰ U wushunku le, “Upityanangu u de u gusa ta. Mayun n tonuko da, a da baci i'ari n upityanangu ko kenukulu tyoku u ucun u musta, ya fuda ta i tonuko masasa ma na, ‘Muda pini na vu gono nide,’ kpm she ma muda. Ili i'a la ya kpa da uyan wa. [²¹ I cun i ili i na yi ya wuta wa she n kvasu n kakuli koshi.]” *

Yesu doki u danai ukuna u ukpa u ne
(Marku 9:30-32; Luka 9:43b-45)

²² Kain ka te an a gonoi a Galili, Yesu tonuko le, “Uza roku wa neke ta Maku ma Vuma a akere a ama. ²³ A ka wuna yi ta, shegai kain ka tatsu wa 'yanga ta a ukpa.” Aku atoni yi a shadangi n unamgbukatsuma cika.

Yesu dansai ukuna u utsupa utafa

* **17:21** Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Matiyo a kalatsa ta makpanda ma 21.

²⁴ An Yesu n atoni a ne a rawai a Kafarnahum, aza roku aza da a ka wushika Kuwa ku Kashila utafa u ikebe i azurufa i re i re† a tuwai ara Bituru, a wece yi, “Kawenishiki ka de ka tsu tsupa utafa a Kuwa ku Kashila?”

²⁵ Bituru wushunku le, “U tsu tsupa ta.”

An u gonoi a kuwa, kahu gbam u kukpa unā u dana ukuna, Yesu tonuko yi, “An ya ngono n tsu kidaga utafa, ama a le ko gai amoci?”

²⁶ Aku Bituru danai, “Amoci a da.”

Yesu tonuko yi, “U kana la vi ama a le a tsupa utafa wa. ²⁷ Shegai tsa ciga tsu nangasa le atakasuvu wa, adama a nala wala vu bana a kushiva vu yain kafula. Kadan ka baci dem vu gitai ukana, ka va bidya. Vu kukpa baci unā u ne, va wene ta ukebe u azurufa u pige u te† pini a asuvu u da u rawai u tsupa utafa u va n u vunu. Aku vu bidya u da vu banka le.”

18

Uzapige a tsugono tsu zuba

(Marku 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ A'ayin a nala yi, atoni yi a tuwai ara Yesu a wece yi, “Ya wa laka tsupige a tsugono tsu zuba?”

² Yesu isai maku ma kenu ma tuwai ma shamgbai a kapala ka le. ³ U danai, “Mayun n tonuko da, u kana ta i sava da i woko tyoku u mmuku n kenu, tsara i uwa a tsugono tsu zuba. ⁴ Adama a nala, uza da baci dem u vakunki kaci ka ne tyoku u maku ma kenu ma na, aya uzapige a tsugono tsu zuba.

⁵ “Kpam uza da baci dem u wushai maku ma kenu tyoku u naha n kala ka va, mpa u wushai.”

Pana uwonvo u uyan unyushi

(Marku 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁶ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Uza da baci u zuwai uza u kenu gba a asuvu a atoni a va a na u nusai, vuma u nala vi wa laka yi ta tsulobo a varangu yi a asuvu a kushiva n katali ka kira ka araji usiri a udyoku u ne.

⁷ “Wa wuyana tani n ni n ama a likimba n ukuna u da wa zuwa le a yain unyushi u cingi. Ukuna u nala wa gitā ta, shegai ter n uza da wa zuwa u gitā vi. ⁸ Kukere ku vunu ko kune ku vunu ku zuwa vu baci unyushi, kidamgbana ka vu varangu. Wa laka vu ta shana vu namba kapashi ka iyamba ka vunu ka te tsara vu barakpa, n u da va yan n akere a re ko a'ene a re, aku a varangu vu a kuwa ku akina a da bawu a ka kotso. ⁹ Keshi ka vunu ka zuwa vu baci unyushi, fodo ka vu varangu. Wa laka vu ta shana vu barakpa n keshi ka te, n u da va yan n a'eshi a re aku a varangu vu a kuwa ku akina a da bawu a ka kotso.”

Agisani a macon ma ma puwain

(Luka 15:3-7)

¹⁰ Yesu doku ta u danai, “Kiranai, kotsu vu goro ko maku ma te a asuvu a mmuku n na mi wa. N tonuko da, a'a ta n atsumate a zuba a da a ka rongo n Tata u va u zuba.” [¹¹ Kpam mpa Maku ma Vuma n tuwa ta n wauwa i'ya i puwain.]*

† 17:24 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga. † 17:27 Kondo “Ikebe i azurufa i pige” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga. * 18:11 Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Matiyo a kalatsa ta makpanda ma 11.

12 “A dana kaliniki ka na ncon amangatawun, aku ma te ma karai kakamba ma puwain, ndya wa yan? Wa asaka ta amanganishinkupa n kuci n da n buwai vi na n lini a kagidali ka masasa u bana ubolo ma te ma ma puwain vi. 13 U wene baci ma, n tonuko da, wa la ta upana kayanyan a kaci ka ma te ma nala mi kapala n amanganishinkupa n kuci n da bawu n puwain vi. 14 Nala dem wari n Tata u de uza da wari a zuba, wa ciga uza u te a asuvu a mmuku n kenu n na mi u puwan wa.”

*Uza roku u nusuka vu baci
(Luka 17:3)*

15 Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Utoku u vunu u nusuka vu baci, bana ara ne vu tonuko yi i'ya u yanka vu vi. Shegai i yain kadyanshi ki utyoku u de ama a re. U wushuku baci, vu gonuko yi de la vi a ure. 16 Shegai u 'yuwan baci uwushuku, doku vu bana ara ne n uza roku ko ama a re. Vu yan baci nala vu shadangu ta udani u da Tagarada u Kashila u danai, ama a re ko ama a tatsu a da a gain a reve n ukuna kahu a bidya uza uza u unyushi. 17 U 'yuwan le baci upanaka, aku vu tonuko atoku a Atoni. U 'yuwan baci upanaka Atoni yi, aku i bidya yi yavu uza da bawu u wushuki n Kashila, ko kpmam yavu kawushi ka utafa.”

Ubishinka ko kpmam u'asaka uyan

18 Yesu doki u danai, “Mayun n tonuko da, ili i'ya bawu va asaka uza roku u yain a likimba, Kashila dem a zuba wa asaka a yain i'ya wa. Ili i'ya va asaka a yain a likimba, Kashila dem a zuba wa asaka ta i'ya.

19 “Kpmam i'ya baci ama a re a de a wushuki n i'ya a likimba hal i yankai i'ya kavasuu, Tata u va uza da wari a zuba wa yanka da ta i'ya. 20 Kpaci asu u da baci ama a re ko ama a tatsu a bolongi a asuvu a kala ka va, ma ta pini n ele.”

Kagbashi ka ka 'yuwain ucimbusuka

21 Pini nala, Bituru tuwai ara Yesu u wece yi, “Asheku, utoku u va u lya baci kelime n uyansaka mu unyushi, ku yain ka u gain n cimbusuka yi, hal ubana kushindere?”

22 U wushuki, “Kushindere ka wa, shegai kushindere kadofo aman-gatatsunkupa.

23 “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: A yan ta magono ma roku uza da u yawunsai u wushi ikebe i'ya wa tono agbashi a ne. 24 Tyoku da wari pini a uwusha ikebe yi, aku a tuko yi kagbashi ka roku uza da magono mi ma tono ikebe i zinariya i pige i pige azu kupa (10,000).† 25 Kagbashi ki ka n ikebe i'ya wa fuda wa tsupa kutan ku ne ki wa. Pini nala, magono ma danai gba ili i'ya kagbashi kari n i'ya a denge i'ya, hal n kagbashi ki n uka u ne na mmuku n ne dem. Tsara a bidya ikebe yi a tsupa magono mi kutan ku ne.

26 “Shegai kagbashi ki ka kudangi ka folo yi, ‘Yanka mu ahankuri, ma tsupa vu ta gba i'ya va tono mu.’ 27 Pini nala, magono mi ma panai vuma vi asuvayali. U asakai vuma vi u lazai, kpmam u tonuko yi u asaka kotsu u tsupa kpmam ikebe yi wa.

† 18:16 U.M.I. 19:15. † 18:24 Kondo “Ikebe i zinariya i pige i pige” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

28 “Tyoku da kagbashi ki kari a nwalu, aku u gawunsai n kagbashi ka roku uza da wa tono ikebe i azurufa amangatawun (100).[†] Pini nala, u gaga yi udyoku, n u tonusuko yi, ‘Tsupa mu i'ya ma tono vu!’

29 “Aku kagbashi ki ka kudangi ka folo yi, ‘Yanka mu ahankuri, ma tsupa vu ta i'ya va tono mu vi.’

30 “Shegai kagbashi ka kagita ki ka 'yuwan yi upana iyali, u zuwai a banka yi a kuwa ku a'ali hal a'ayin a da u tsupai kutan ki. 31 An agbashi a da a buwai vi a panai i'ya i gitai, asuvu a le a namgba ta cika. Pini nala, a banai a asu u magono a tonuko yi i'ya i gitai.

32 “Aku magono ma isai kagbashi ka kagita ki u tonuko yi, ‘Avu kagbashi ka gbani, an vu folo mu n asansa n i'ya ma tono vu, aku n tonuko vu vu asaka she vu tsupa wa vi. 33 She vari vu pana dem utoku u vunu kagbashi ki iyali, tyoku da n pana vu iyali.’ 34 Magono mi ma yan ta upan cika hal u zuwai a banka yi a kuwa ku a'ali tsara a yanka yi mavura cika, hal she a'ayin a da u fudai u tsupai i'ya magono mi ma tono yi.

35 “Magono ma nala mi ma yan ta i'ya Tata u va uza da wari a zuba wa yanka da i 'yuwan baci ucimbusuka atoku a de a asuvu a atakasuvu a de.”

19

Uwenishike u Yesu a kaci ka upece u iyolo

(Marku 10:1-12; Luka 16:18)

1 An Yesu kotsoi udansa ili i nala yi, aku u lazai u asakai Galili u banai a uongu u Yahuda a upashi u Agata a Urudu. 2 Kakuma ka ama ushani ka tono yi, u tanasai aza a mballa a le.

3 Afarishi a roku a tuwai a ka ciga a wanda yi n keci, a da, “Mele ma wushunku vuma u asaka uka u ne a ukuna u da baci dem u wenei u yanyi?”

4 Yesu wushuki, “I yan ta kaneshi a Tagarada u Kashila an Kashila ka yain likimba, ‘U yan le ta vali n uka. 5 Ili i'ya i zuwai vali wa asaka tata u ne na mma u ne u padara n uka u ne i'ya gai la vi. Ama a re a le a ka woko ta uza u te.’ 6 A ka yan kpmama a re wa, shegai uza u te. Adama a nala, ili i'ya baci Kashila ka gawain, kotsu uza u peci i'ya wa.”

7 Afarishi yi a wece yi, “Ndya i zuwai Musa nakai Mele u da uza u naka uka u ne tagarada u upece iyolo aku u asaka yi u wala?”

8 U wushuki, “Asaka da Musa asaka da i peci n aka a de adama a da i ryagbajai i kpadai upana uwenishike u Kashila, shegai a kagita Kashila ka wushuku n ukuna u nala wa. 9 Kpmam n tonuko da, uza da baci dem u pecei n uka u ne adama a tsishankala a da baci wa, aku u zuwai u roku, tsishankala tsa vuma u nala yi wa yan n eyi.”

10 Atoni a ne a tonuko yi, “Nala baci wari a mere ma vali n uka u ne, wa laka ta la vi uza u rongo bawu u zuwai uka.”

11 U wushuki, “Uwenishike u na u kana uza dem wa, shegai aza da Kashila ka nakai u da. 12 Ukuna u da pini u da wa zuwa aza roku a kpadai uzuwa aka. Aza roku a matsa le ta a ka fuda a ka matsa wa. Aza roku cina a matsa le de, aku aza roku a yanka le. Aza roku kpmam a bidiga ta kaci ka le a ka zuwa aka wa adama a tsugono tsu zuba. Shegai uza da baci dem uwenishike vi u kanai, she u wushuku n u da.”

[†] 18:28 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga. ◇ 19:5 Kag. 1:27; Kag. 5:2; Kag. 2:24.

*Yesu na mmuku n kenu
(Marku 10:13-16; Luka 18:15-17)*

¹³ Ama roku a tukoi mmuku n le ara Yesu tsarā u taɗanku le akere u yanka le kavasu, aku atoni a ne a ɓaranai ama yi a aṣakā yi udamgbaraṣa.

¹⁴ Shegai u danai, “Asakāi mmuku n kenu n tuwā ara vā, kotsu i ɓishinka le wa. Ama ɗa a'ari icun i mmuku n na mi alya aza a tsugono tsu zuba.” ¹⁵ An u taɗanki mmuku mi akere, aku u lazai.

*Kalobo ka utsari
(Marku 10:17-31; Luka 18:18-30)*

¹⁶ An nala u wurai, aku kalobo ka roku ka tuwāi ara Yesu u wece yi, “Kawenishiki, icun i ili i shinga i eni i'ya ma yan aku n tsarā uma u ɗa bawu wa kotso?”

¹⁷ Yesu tonuko yi, “Nɗya i zuwai va wece mu a kaci ka ili i shinga? Kashilā ka koshi uza u shinga. Va ciga baci vu tsarā uma u ɗa bawu wa kotso, u kaṅa tā vu naḳa mele ma ne tsupige.”

¹⁸ Kalobo ki ka wecikei, “Ucun u mele ma eni?”

U wushuki, “‘Kotsu vu wuna uma u vuma gbani wa. Kotsu vu vaku n uka u ɗa bawu wari u vunuwu wa. Kotsu vu boko wa. Kotsu vu siraka kaɓan kaɓetsu wa. ¹⁹ Naḳa mma n tata u vunuwu karinga.’ ‘Ciga uza u karen u vunuwu tyoku ɗa va ciga kaci ka vunuwu.’ ” ◊

²⁰ Kalobo ki ka danai, “Ma yansa tā ili i nala yi gba. Nɗya kpam i buwai i'ya i gain n yain?”

²¹ U wushuki, “Va ciga baci vu woko uza maci, wala vu ba vu denge gba i'ya wari n i'ya, vu ɓaṅga aza a unambi n ikebe yi, va yan tā n utsari a zuba. Pini nala, vu tuwā vu woko katoni ka vā.”

²² An kalobo ki ka panai nala, aku u lazai n unamgbukatsumā cika. Kpaci wā tā n utsari cika.

²³ Yesu tonukoi atoni a ne, “Mayun n tonuko ɗa, wa wuyana tā uza u utsari u uwa a tsugono tsu zuba. ²⁴ N tonuko ɗa, wa laka tā shana karakuma ka wura a kpele ka kujulu, n u ɗa uza u utsari wa uwa a tsugono tsu Kashilā.”

²⁵ An atoni a ne a panai nala, a yain majiyan cika hal a wecikei, “Ya wā uza ɗa wa tsarā iwauwi?”†

²⁶ U kondono le u danai, “Ili i'ya bawu vuma wa fuɗa wa yan i'ya la vi, shegai Kashilā ka fuɗa tā ka yan ko nɗya wa.”

²⁷ Bituru tonuko yi, “Tsu aṣakā ɗe gba ili i'ya tsari n i'ya tsarā tsu tonu vu, nɗya wā tsa tsarā?”

²⁸ U tonuko le, “Mayun n tonuko ɗa, mpa Maku ma Vuma n dusuku baci a karatsu ka pige ka tsugono a a'ayin a savu, eɗa aza ɗa i tonu mu, ya dusuku tā dem a aratsu kupa n a re, i yanka agali kupa n a re a Isara'ila afada. ²⁹ Gba uza ɗa baci u aṣakāi i'ya wari n i'ya adama a vā; (wata, a'uwa, ko tata ko mma, ko atoku aka n a'ali, ko mmuku, ko ashina), a ka tsupa yi tā i'ya hal kadoɓo amangatawun (100). Wa tsarā tā kpam uma u ɗa bawu wa kotso. ³⁰ Shegai n gogo-na ama ushani aza ɗa a'ari aza a kagita a ka woko tā aza a makorishi, ama kpam ushani aza ɗa a'ari a makorishi a ka woko tā aza a kagita.”

20

Azamaninga a kashina ka cinwi

¹ An Yesu wari a utono tyoku da tsugono tsu zuba tsari, u da, “A yan ta vuma roku uza da wari n kashina ka cinwi.† Kain ka te n kpasani, u wutaji tsara u boli azamanninga aza da a ka yanka yi manyan a kashina ka ne. ² U wushuku ta wa tsupa le ikebe i uliva; wata, ukebe u azurufa u te.* Aku u tutsuku le a ba a yanka yi manyan a kashina ka ne.

³ “An kaara ka gadigba, aku wa wura a mere ma kuden, pini nala, u wenei ama roku kushani bawu a ka yan ko ili. ⁴ Aku u bidya le u tonuko le wa tsupa le ta ili i'ya i gain u tsupa le kaara ka kotso baci. ⁵ A lazai a ba a yain manyan a kashina ka ne.

“An kaara ka rawai a kaci, n ulapa u uwule u tatsu kpam, u doku ta dem u yain nala. ⁶ An ulapa u uwule u te u manyan u wokoi, eyi pini a asuvu a ilyuci yi, aku u wenei ama roku kushani. U wece le, ‘Ndy a i zuwai ara ya liva bawu manyan?’

⁷ “A wushuki, ‘Tsu tsara uza da u bidya tsu manyan wa.’

“Vuma vi u tonuko le, ‘Walai i ba i yain manyan a kashina ka va.’

⁸ “An kaara ka kotsoi, aku u tonukoi uzapige u azamanninga vi, ‘Isa azamanninga yi vu tsupa le. Gitā vu tsupa aza da n korusoi ubidya ubana a asu u aza a kagita.’

⁹ “An azamanninga aza da a yain manyan ma ulapa u uwule u te koshi a tuwai uwusha ikebe i le, ya dem u wushai ukebe u azurufa u te. ¹⁰ An aza da a gitai manyan ili i kpasani a tuwai uwusha i le, ya dem zuwa ta uma u da wa tsara i'ya i lai i aza a nife. Shegai gba le a naka le dere tyoku u aza a kagita. ¹¹ An a nakai ya dem i ne, aku a tonukoi uza u kashina vi, ¹² ‘Aza da a korusoi utuwa manyan ma ulapa u uwule u te u da koshi a yain. Shegai vu tsupa le dere n atsu. Kpam tsu liva ta a manyan a kaara ka shen.’

¹³ “Uza u kashina vi u wushunki uza u te u le, ‘Uza u va, n ryafa da wa. N tsupa da ta dere tyoku da tsu zuwamgbanai. ¹⁴ Bidya ukebe u vunu vu wala! Ma ciga ta n tsupa aza da n korusoi ubidya dere tyoku da n tsupa da. ¹⁵ Ma yan ta ili i'ya ma ciga n ikebe i va. Malyon ma ya yan an n yankai ama a nala yi ili i shinga?’ ”

¹⁶ Aku Yesu danai, “Nala wari. Uza u kagita wa woko ta a makorishi, uza u makorishi kpam u woko uza u kagita.”

Yesu doki u danai tyoku da wa kuwa

(Marku 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷ An Yesu wari nwalu ubana a Urishelima, aku u isa Kupanamere vi paki, u tonuko le, ¹⁸ “Tsu bana baci a Urishelima, a ka neke ta Maku ma Vuma a akere a adarakpi a pige n awenishiki a Mele. A ka kidaga yi ta ugana u ukpa. ¹⁹ Aku a nakangu yi a akere a Awulawa a yan yi mavura, a bawin yi, aku kpam a wandamgbana yi a mawandamgbani. Shegai wa yanga ta a kain ka tatsu.”

Ufolu u mma u Yakubu n Yahaya

(Marku 10:35-45)

²⁰ Aku mma u mmuku n Zabidi u tuwai ara Yesu na mmuku n ne n re, Yakubu n Yahaya. Aku u kudangi wa folo yi u yanka yi ili i shinga.

²¹ Yesu wece yi, “Ndy a va ciga n yanka vu?”

U danai, “Vu uwa baci a tsugono tsu vunu, va asaka mmuku n re n va n dusuku evu n avu, uza u te a ulyaki uza u te kpam a ugula u vunu?”

* **20:2** Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

²² Shegai Yesu wushunku le, “I reve kalen ka ili i'ya ya wecike vi wa. Ya fuda ya so mako ma upana u ikyamba ma ma so?”

Alobo yi a wushuki, “Tsa fuda ta.”

²³ Yesu wushunku le, “Mayun da ya so mako ma upana u ikyamba ma ma so. Shegai ma fuda ma dangasa uza da wa dusuku a ulyaki u va ko a ugula u va wa. Asu u nala vi u ama da Tata u va u fobusukoi u da.”

²⁴ An atoni kupa a da a buwai vi a panai nala, aku a ka pana upan u ama a re a nala yi. ²⁵ Yesu isa'i atoni yi gba a asu u te, u tonuko le, “I reve ta ngono ma Awulawa a tsu wenike ta ama ucira. Kpam azapige a le a tsu yan ta manyan n tsupige tsu le a kaci ka ama. ²⁶ Shegai ugan nala gita n ada wa. Uza da baci dem wa ciga u woko uzapige a mere ma de, u kana ta u woko kagbashi ka de. ²⁷ Ko ya baci wa ciga u woko a kapala ka de, u kana ta u gbashika da. ²⁸ Ko mpa gbam Maku ma Vuma n tuwa adama a da ama a ka gbashika mu wa, shegai n gbashika ama, kpam n naka uma u da wa wauwa ama ushani a unyushi u cingi u le.”

*Yesu tanasai arumba ama a re
(Marku 10:46-52; Luka 18:35-43)*

²⁹ An Yesu n atoni a ne a ka wuta a Jeriko, kakuma ka ama ushani ka tono le. ³⁰ Arumba ama a re a da a'ari ndishi a ikengi i ure a panai a da Yesu da wa wura, aku a gitai isali, n a dansi, “Asheku, Maku ma Dawuda! Pana asuvayali a tsunu!”

³¹ Aku kakuma ki ka tonuko le a pada, shegai a doku a salai cika, “Asheku, Maku ma Dawuda! Pana asuvayali a tsunu!”

³² An Yesu pana le, aku u shamgbai, u wece le, “Ndy a ciga mu n yanka da?”

³³ A wushuki, “Asheku, tsa ciga ta tsu wene asu!”

³⁴ Aku Yesu pana le asuvayali, u sawai a'eshi a le. Kute-kute a wenei asu, aku a tono yi.

21

*Yesu uwai a Urishelima
(Marku 11:1-11; Luka 19:28-40; Yahaya 12:12-19)*

¹ An Yesu n atoni a ne a ka rawa evu n Urishelima, aku a uwai a ilyuci i Betafaji a Masasa ma Zayitum.† Aku u tutsuki ama a re a wala a kapala ka le. ² U tonuko le, “Walai i bana a une u da wari a kapala. I rawa baci de, ya cina ta maku ma makparyagi na mma u ne. I tatsukpa n da i tuko. ³ Uza roku u wece da baci ili i'ya i zuwai ya tatsukpa n da, i tonuko yi, ‘Asheku a da a ka ciga n da.’ Kute-kute wa asaka da ta i laza na n da.”

⁴ Nala u gita ta tsara a shadangu ili i'ya Zakariya matsumate u danai:

⁵ “Tonukoi aza a Sihiyona:†*

‘Magono ma de ma la ma tuwa!

Uza u uvakunku kaci da, wa walaka makparyagi.

Wari a utuwa a zuba u maku ma makparyagi.’” ◇

⁶ Aku atoni yi a lazai a ba a yain ili i'ya Yesu tonuko le a yain. ⁷ A tukoi maku ma makparyagi mi na mma u ne dem, aku a poloi aminya a le a zuba u le, u yuwai. ⁸ Ama ushani a polusoi aminya a le a ure, aza roku kpam a kofusoi avuku a ndanga a polusoi a ure. ⁹ Aza roku a walai a kapala ka Yesu, aza roku kpam a tono yi a kucina n a salasi,

* 21:5 Sihiyona kala ka dem ka Urishelima. ◇ 21:5 Zak. 9:9.

“Hosana,† cikpalai Maku ma Dawuda!”

“Kashilā ka zuwuka yi unā u shinga, eyi uza dā wari a utuwā n kala ka Magono ma Zuba!”

“Hosana, cikpalai Kashilā!”

¹⁰ An Yesu uwai a Urishelima, gbā ama a shadangi n ipeli. A wecikei, “Ya kumbu vuma u na vi?”

¹¹ Aku kakumā ka ama ki ka danai, “Vuma u na vi aya Yesu, matsumate uza u ilyuci i Nazara u uyamba u Galili.”

Yesu lokoi aza a tsilaga a Kuwa ku Kashilā

(Marku 11:15-19; Luka 19:45-48; Yahaya 2:13-22)

¹² Yesu uwai a asuvu a Kuwa ku Kashilā, aku u lokoi gbā aza dā a ka yan pini tsilaga. Aku u kpatalai u wacinsai gbā iteburu i ama dā a ka savaḍasa icun i ikebe kau-kau. U wacinsai kpmam ikirika i aza dā a ka dengishe ntambara. ¹³ U tonuko le, “A korongu t̄a a Tagarāda u Kashilā a da, ‘A ka isā t̄a kuwa ku vā kuwa ku kavasū.’ Shegai i gonukoi ka kaḅuru ka aza a magalāka.”

¹⁴ Arumbā n awunu a tuwāi ara ne pini a Kuwa ku Kashilā ki, aku u tanasa le. ¹⁵ Adarākpi a pige n awenishiki a Mele a wene yi wari uyansa ili i majiyan, a wenei kpmam mmuku ma cikpalasa yi pini a Kuwa ku Kashilā ki, n a dansi, “Hosana, cikpalai Maku ma Dawuda.” Gbā ili i nala yi i zuwai adarākpi a pige n awenishiki a Mele yi a panai upan cika.

¹⁶ Aku a wecei Yesu, “Vu pana gbām ili i'ya mmuku n naha mi m̄ari udansa?”

U wushunku le, “N pana t̄a. Kotsu i taḅa ukāneshi a Tagarāda u Kashilā wa, a asu u dā u danai, ‘Kashilā, vu wenishike t̄a mmuku n shawu na mmuku n shili a shipi ishīpa i icikpali?’” ◇

¹⁷ Aku u lazai u aṣakāi ilyuci yi ubana a Batani, nte u wansai de.

Yesu yankai madanga ma kapopi unā

(Marku 11:12-14, 20-24)

¹⁸ N kpasani ku de an Yesu wa gono a ilyuci, aku kambulu ka kaṅa yi cika. ¹⁹ U wenei madanga ma kapopi a ikengi i ure, u banai pini, shegai u cina pini ilimaci wa, she avuku koshi. Pini nala, u tonukoi madanga mi, “Va doku va matsa ilimaci kpmam wa!” Kute-kute madanga mi ma ekpei.

²⁰ An atoni a ne a wenei nala, a yain majiyan. A wecikei, “Nida madanga mi ma ekpei gogo?”

²¹ U wushunku le, “Mayun n tonuko dā, i'ā baci n upityanangu bawu i yain malalā, ya fudā t̄a dem ya yan ili i'ya n yankai madanga ma na mi hal gbām i'ya i lai la. Ya fudā t̄a i tonuko masasa ma na, ‘Wala ba vu rukpā a mala.’ I'ā baci n upityanangu, nala wa woko. ²² I wushuku baci, ya tsarā t̄a gbā ili i'ya i wecikei a'ayin a dā baci i yain kavasū.”

A yain malalā ma ucira u Yesu

(Marku 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ Yesu gonoi a Kuwa ku Kashilā u gitāi uwenishike. Aku adarākpi a pige nā nkoshi a tuwāi ara ne, a wece yi, “Ucira u eni u dā va yansaḅa ili i na yi? Kpmam ya ṅakā vu u dā?”

²⁴ U wushunku le, “Mā t̄a n keci ku te ka ma ciga n yan dā. I fudā baci i wushuki ka, ma tonuko dā t̄a tyoku dā n tsarāi ucira u dā ma yansaḅa ili

† **21:9** “Hosana” idyani i'ya ama a tsu danasa uzapige i'ya tsarā a ṅakā yi tsupige. Kalen ka ne ka, “Kashilā ka wauwa yi!” ko kpmam “A cikpala yi.” ◇ **21:16** Ishp. 8:2.

i na yi. ²⁵ Ya *nākai* Yahaya ucira u ulyubugusu?† *Kashilā* ka zuba ka ka *nākā* yi u *da*, ko *gai* a asu u ama *da* u *wutai*?”

Aku a *dansai* utyoku u le, a *danai*, “Tsu *dana* baci, ‘A zuba u *da* u *wutai*,’ wa *dana* *tā*, ‘N*dy*a i zuwai bawu i wushuki n eyi?’ ²⁶ Tsu *dana* baci, ‘A asu u ama *da* u *wutai*,’ tsa pana *tā* uwonvo u ili i’*ya* ama yi a ka yanka tsu, *kpaci* a *bidya tā* Yahaya *matsumate* ma.”

²⁷ Aku a wushunku yi, “Tsu *reve* wa.”

U *danai*, “Mpa *dem* ma *tonuko dā* uza *da* u *nākā* mu ucira u *da* ma yansa ili i na yi wa.”

Agisani a mmuku m alobo ama a re

²⁸ Yesu *danai*, “Ma yanka *dā tā* *alabari* a vuma roku uza *da wari* na *mmuku* n re, aku i *tonuko* mu ili i’*ya* i yawunsai. Tata u le u *banai* ara maku ma ne ma *pige*, u *danai*, ‘Wala ba vu *yain* manyan a *kashina* ka *cinwi* ara!’

²⁹ “Maku mi ma wushuki, ‘Ma *bana* wa.’ *Shegai* u *gonoi* u *banai*.

³⁰ “Aku tata u le vi u *banai* a asu u maku ma ire mi, u *tonuko* yi, ‘Wala ba vu *yain* manyan a *kashina* ka *cinwi* ara.’

Aku maku mi ma wushuki, ‘Ma *bana tā*,’ *shegai* u *bana* wa.

³¹ “A asuvu a *mmuku* n re n na mi, ya *nākai* tata vi *karinga*?”

Aku *adarakpi* na *nkoshi* n *pige* mi a wushuki, “Maku ma *kagitā* ma.”

Yesu *tonuko* le, “Mayun n *tonuko dā*, *awushi* a *utafa* n *ashankala* a ka *uwa tā* a *tsugono* tsu *Kashilā* kahu *edā* i *uwa*. ³² Yahaya *Kalyubugi* tuwā *tā tsarā* u *wenike dā* ure u *da* ya *tsarā* uma. *Shegai* i *yuwain* uwushuku n eyi, aku *awushi* a *utafa* n *ashankala* a wushuku *tā*. Ko an i *wenei* ukuna u na vi, i *kpādai* ukpatala i *asākā* ure u *de* *kpam* i wushuku n eyi wa.”

Agisani a azamanninga a cingi

(*Marku 12:1-12; Luka 20:9-19*)

³³ Yesu *danai*, “Pana *alabari* a na yi: A yan *tā* vuma roku uza *da wari* n *kashina* ka *cinwi*. U *kanzai* ka n *kasaga*, aku u *gavai* *kadākā* ka ukpokuso *ilimaci* i *cinwi* yi. U *mai* *kpam* *kunukuzuba* ku uza u *uwundya* *kashina* ki. Aku u *nākai* *acimbi* a roku *haya*, eyi *kpam* u *lazai* *nwalu*. ³⁴ An a’*ayin* a *uta* *ilimaci* yi a *yain*, aku u *suki* *agbashi* a ne a ba a wushika yi *kapashi* ka ne ka *ilimaci* yi.

³⁵ “*Shegai* *acimbi* yi a *kanai* *agbashi* yi. Aku a *lapai* uza u te, a *wunai* uza u ire, uza u *tatsu* *kpam* a *varāsa* yi n *atali* hal u *kuwai*. ³⁶ Aku uza u *kashina* vi u *suki* *agbashi* a roku *ushani* a ba a wushika yi *ilimaci* yi. *Pini* *nala*, a yanka le *dere* *tyoku* *da* a *yankai* *aza* a *kagitā* yi. ³⁷ Uza u *kashina* vi u *koruso* i u *suki* maku ma ne *ubana* a asu u ama vi, *kpaci* u yawunsa *tā* ko a ka *wene* *karingā* ka ne.

³⁸ “*Shegai* an ama yi a *wenei* maku mi, a *dansai* utyoku u le, ‘Maku ma na ma *lya tā* *agadu* a *kashina* yi. Tsu *wuna* yi *baci*, ka *woko tā* ka *tsunu*!’

³⁹ Aku a *kanā* yi, a *rono* yi *uwutā* a *kashina* ka *cinwi* ki a *wuna* yi.”

⁴⁰ Yesu *wecei* *adarakpi* a *pige* n *Afarishi* yi, “Uza u *kashina* u *nala* vi u *tuwā* *baci*, *ndya* i *wenei* wa yanka ama a *nala* yi?”

⁴¹ Aku a wushuki, “Wa *wuna* le *tā*, aku u *nākā* *aza* roku *kashina* ki, *aza* *da* a ka *nākā* yi *kapashi* ka *ilimaci* i *kashina* i ne a a’*ayin* a *da* a *gain*.”

⁴² Yesu *tonuko* le, “*Nala wari*, i yan *tā* *kaneshi* u ukuna u na vi a *Tagarāda* u *Kashilā*, u *da* u *danai*:

“*Katali* ka *aza* a kuma a *yuwain*,

ka ka *lakai* *kalen* cika a asu u kuma.

Magono ma Zuba ma ma yain ili i na yi, kparam ili i majiyan i'ya ara tsunu.' [◇]

⁴³ “N tonuko da ukuna u mayun, a ka bidya ta tsugono tsu Kashila ara de a naka aza da a ka yan ili i'ya Kashila ka ciga a tsugono tsu ne. ⁴⁴ Vuma da u rukpai a katali ka na wa koduso ta, kparam uza da katali ki ka varai, vuma u nala vi wa yuruwa ta yuku-yuku.” [‡]

⁴⁵ An adarakpai a pige n Afarishi a panai alabari a da u yansa ka le, aku a revei an n ele da wa yan. ⁴⁶ A ka ciga a kana yi, shegai a ka pana ta uwonvo u ama yi, kpaci ama yi a wushuku ta Yesu matsumate ma.

22

Agisani a abiki a iyolo
(Luka 14:15-24)

¹ Yesu doki u yain manyan n alabari tsara u wenishike ama, ² “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: A yan ta magono ma roku uza da u fobusukoi maku ma ne abiki a iyolo. ³ U libanai ama roku a asu u abiki vi. An a ka gitai abiki yi, aku u suki agbashi a ne a isa ama yi, shegai a 'yuwain utuwa.

⁴ “Aku u doki u suki agbashi a roku, u danai, “Tonukoi ama da n libanai vi a fobuso de abiki yi. A kida ta anaka a shinga a da n lakai uciga a fobusoi inyama yi. Tuwai a asu u abiki vi.’

⁵ “Shegai aza da u libanai vi a tuwa wa. Aza roku a lazai ubana a ashina, aza roku kparam ubana a kuden. ⁶ Aza roku kparam a kana agbashi yi a lapa le, a wunai. ⁷ Pini nala, u yain upan cika, u suki asoje a wuna aza a magalaka yi kparam a runukpa ilyuci i le.

⁸ “Aku magono mi ma tonukoi agbashi yi, ‘A kotso de afofi a abiki a iyolo yi. N libana ta ama, shegai a ratsa a tuwa wa. ⁹ Adama a nala, walai a ire i ilyuci yi, uza da baci dem i wenei i libana yi u tuwa a asu u abiki vi.’ ¹⁰ Pini nala, agbashi yi a lazai a ba a bolomgbonoi gba aza da a wenei, aza a shinga n aza a cingi. Aku a asu u abiki vi u shadangi n amoci.

¹¹ “An magono mi ma tuwai tsara u wene amoci yi, aku u wenei vuma roku uza da bawu u ukai aminya a shinga. ¹² U wece yi, ‘Avu, nida bawu vu ukai aminya a shinga utuwa a asu u abiki vi?’ Vuma vi u fuda u dana ko ili wa.

¹³ “U tonukoi agbashi a roku, ‘Sira niyi akere n a'ene, i vutala yi a asuvu a karimbi, nte ama a ka sa pini n ulumusa u a'anga adama a mballa.’

¹⁴ “Mayun da, a libana ta ama ushani, shegai kenu da a dangasai.”

Keci a kaci ka utsupa u utafa
(Marku 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵ Aku Afarishi a bolomgbonoi kaci tsara a wandi Yesu u dana ili i roku kotsu a tsara ili i'ya a ka kana yi n i'ya. ¹⁶ Aku a sukunku yi atoni a le a roku n atoni a Hiridu. A danai, “Kawenishiki, tsu reve ta avu vuma u maci u da, kparam va wenishike ta ili i shinga i ure u Kashila. Vu bidya ta ya dem unu u te, ko ya tani baci wari. ¹⁷ Tonuko tsu uyawunsa u vun. U gan tsu tsupa utafa ara Kaisa magono ko tsu kpa da utsupa?”

¹⁸ U reve ta uyawunsa u cingi u le, aku u tonuko le, “Eda aza a maci a ka fan! N dya i zuwai ya ciga i wanda mu? ¹⁹ Wenike numu ukebe u

[◇] 21:42 Ishp. 118:22-23. [‡] 21:44 Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u Matiyu a kalatsa ta makpanda ma 44.

azurufa* u da i tsu tsupa utafa n i'ya.” Aku ama yi a wenike yi ukebe vi. 20 U wece le, “Kulu n kala ka yai ka kari pini?”

21 Aku ama a wushuki, “Ka Kaisa Magono ka.”

U tonuko le, “Naƙai Kaisa ili i'ya i'ari i ne, Kashila k pam i naƙa yi ili i'ya i'ari i Kashila.”

22 An a panai nala, a yain majiyan. Aku a lazai a asaƙa yi.

Keci a kaci ka u'yangā u ukpa

(Marku 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 Aza a Sadusi a wushuku an ama a ka 'yangā a ukpa a kuwā baci wa. Kain ka ka nala ki, aza a Sadusi a roku a tuwai ara Yesu a wece yi, 24 “Kawenishiki, Musa dana ta, ‘Vuma u kuwā baci bawu mmuku, u kana ta utoku u ne u sotuku uka vi tsara u matsaka yi mmuku.’” 25 A yan ta ama a roku ama a shindere uza n utoku aza da a rongoi pini na. Uza u kagita u zuwai uka, shegai u kuwai bawu maku, aku uza u ire u sotuki marana mi. 26 Eyi dem u kuwai bawu mmuku, aku uza u tatsu u sotuki dem marana mi. Nala a rongoi uyansa hal u bansa le iyolo gba. 27 A makorishi, uka vi dem u kuwai. 28 Kashila ka 'yangasa baci akushe, uka u yai u da wa woko? Kpaci u wolo ta ama a shindere a le gba.”

29 U wushunku le, “Eda i reve wa, kpaci i reve ili i'ya Tagarada u Kashila u danai wa, k pam i reve n ucira u Kashila wa. 30 A'ayin a da baci akushe a 'yangai, a ka yan iyolo ko k pam a wutukpa iyolo wa. A ka woko ta tyoku u atsumate a zuba. 31 Mayun da i yan ta kaneshi u ili i'ya Kashila ka danai a ukuna u u'yangā u ukpa. 32 Kashila ka dana ta, ‘Mpa Kashila ka Ibirahi, n Kashila ka Ishaku, n Kashila ka Yakubu.’” 33 An kakuma ka ama ka panai nala, aku a yain majiyan ma uwenishike u ne.

Mele ma ma lai ugbonguro

(Marku 12:28-34; Luka 10:25-28)

34 An Afarishi a panai a da aza a Sadusi a fuda a wushuku wa, aku a bolomgbonoi. 35 Uza u te a asuvu a le, kawenishiki ka Mele ka, u matsai wa ciga u wandi Yesu n keci ku na:

36 “Kawenishiki, mele ma eni ma ma lai ugbonguro a asuvu a Mele ma Musa?”

37 U wushuki, “ ‘Ciga Magono ma Zuba Kashila ka vunu n katakasuvu ka vunu gba. Vu cigi yi n uma u vunu n kakiri ka vunu gba.’” 38 Mele ma kagita ma la vi ma k pam ma lai ugbonguro. 39 Mele ma ire dem una u te da mari: ‘Ciga uza u karen u vunu tyoku da va ciga kaci ka vunu.’” 40 A kaci ka Mele ma re ma na ma uwenishike u Musa n u nsumate wari.”

Kawauwi ki Maku ma yai ma?

(Marku 12:35-37; Luka 20:41-44)

41 Afarishi yi pini a asu u te, aku Yesu wece le, 42 “Uyawunsa u eni u da i'ari uyan a kaci ka Kawauwi? Maku ma tsikaya ma yai ma?”

A wushuki, “Ma Dawuda ma.”

43 Aku u tonuko le, “Nida Dawuda isa yi ‘Asheku’? Kulu Keri ku zuwa ta Dawuda danai,

44 “ ‘Magono ma Zuba ma tonuko ta Asheku a va:

Dusuku a uyaki u va

* 22:19 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga. ◇ 22:24 U.M.I. 25:5-6. ◇ 22:32 Uwt. 3:6. ◇ 22:37 U.M.I. 6:5. ◇ 22:39 Adkp. 19:18.

hal n zuwa atokulalu a vunū a kere ka adeshikpetsu a vunū.’ ◇

⁴⁵ “An u wokoi Dawuda isā yi Asheku, niɗa kpm wa woko maku ma ne?” ⁴⁶ Ko uza u fuɗa u wushunku yi wa, kpm ko uza u wutā karara bawu uwonvo u wece yi keci ku roku wa.

23

Yesu nākai azapige a roku unyushi

(Marku 12:38-39; Luka 11:43, 46; Luka 20:45-46)

¹ Yesu tonukoi kakumā ka ama ki kaɓolo n atoni a ne, ² “Awenishiki a Mele n Afarishi a'ā tā n ucira u dā a ka tonuko dā ili i'ya Mele ma Musa ma danai. ³ Adama a nala, i toni i'ya a wenishike dā, shegai kotsu i yain tyoku dā ele a ka yansa wa. Kpaci i'ya a tsu dansa kau dā n i'ya a tsu yansa. ⁴ A tsu taɗanku tā ama ucanga u araji u dā bawu a ka fuɗa a ka canga. Kpm a tsu dambula gbam a dana asakā a banka majubu a ɓangā le ucanga wa.

⁵ “A tsu yan tā ili i shinga tsarā ama a wene le. Kpm ya dem u tsu sira tā alawu a dā a'ari n Kadyanshi ka Kashilā, shegai alawu a Afarishi a la tā ugbonguro. Ikali i'ya i'ari a ikengi i aminya a le i la tā dem ugbonguro. ⁶ A la tā uciga a asu u ndishi u shinga a asu u abiki n asu u ndishi u kapala a agata a Kashilā. ⁷ Kpm a'ā baci a kuden, a tsu la tā uciga ama a danasa le n kala ka karinga; wata, ‘Kawenishiki.’

⁸ “Shegai eɗā she i asakā uza u isā dā ‘Kawenishiki’ wa, kpaci Kawenishiki ka te ka i'ari n ka, kpm atoku a dā i'ari. ⁹ Kpm kotsu i isā uza n kala ka karinga ‘Tata’ a likimba wa, kpaci Tata u te u dā i'ari n u dā uza dā wari a zuba. ¹⁰ Kotsu i asakā uza u isā dā ‘Uzakuwa’ wa, kpaci Uzakuwa u te dā; wata, Kawauwi. ¹¹ Uza dā baci wari uzapige, she u woko kagbashi ka atoku. ¹² Uza dā baci u bidyai kaci ka ne uzapige, a ka gonuko yi tā kenu. Uza dā kpm u bidyai kaci ka ne kenu, a ka gonuko yi tā uzapige.

¹³ “Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eɗā aza a maci a kaɓan! Kpaci i kangi ama utsutsu u u'uwa a tsugono tsu zuba. Eɗā i uwa a tsugono tsi wa, i asakā tani aza dā a ka ciga uwa a uwa wa. [¹⁴ Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eɗā aza a maci a kaɓan! Eɗā aza dā i tsu lya ucanga u nrānā n a'uwa a le, i yain kpm kvasu ka ugadi tsarā ama a wene dā. A ka yan dā tā mavura cika ma ma lai ma aza dā a buwai.]*

¹⁵ “Ter de awenishiki a Mele n Afarishi, eɗā aza a maci a kaɓan! Kpaci i tsu pasamgbana tā mala i bana a iyamba i mɓari tsarā i zuwa uza u te u woko katoni. A'ayin a dā baci i tsarā yi aku i gono i zuwa yi u woko uza u akina hal u la dā cika.

¹⁶ “Ter de eɗā aza dā ya tonon ama, dana arumbā a dā i'ari! I da, ‘Ama a tsina baci n Kuwa ku Kashilā a'ayin a dā a ka ya kazuwamgbani, wā n ukuna wa. Shegai a tsina baci n zinariya u dā wari a Kuwa ku Kashilā ki, u kanā tā a shamkpa kazuwamgbani ki mai.’

¹⁷ “Eɗā arumbā a gbani, atengeshi. Nɗya wā ve i lakai kalen: zinariya vi ko gai Kuwa ku Kashilā ka ku zuwai zinariya vi wa rongo uwulukpi?

¹⁸ Kpm i danai,

‘Ama a tsina baci n asuɗarakāpa, wā n ukuna wa. Shegai a tsina baci n kune ku kari a asuɗarakāpa vi, u kanā tā a shamkpa kazuwamgbani ki.’

◇ 22:44 Ishp. 110:1. * 23:14 Akorongi a cau ushani aza dā a purai a tagarada u Matiya a kalatsa tā makpandā ma 14.

19 “Icun i urumbā u eni u dā wā la! Ndyā wā ve i lakai kalen: kune ki ko gai a asudarākpa u dā u zuwai kune ki k̄ari uwulukpi? 20 Adama a nala, uza wa tsina baci n asudarākpa, tsina dā la vi wa tsina n u dā n kune ku k̄ari pini a zuba u ne. 21 Nala dem uza wa tsina baci n Kuwa ku Kashilā, tsina dā wa tsina n ka hal n Kashilā ka ka rongo pini vi. 22 Uza u tsina baci k̄pam n zuba, u tsina t̄a dem n karatsu ka tsugono tsu Kashilā n uza dā u dusuki pini.

23 “Ter dē awenishiki a Mele n Afarishi, edā aza a maci a kaḅan! I tsu naka t̄a Kashilā ili i te a asuvu a kupa a ili i'ya i tsarai, hal gbam n icanga i awanli i kusan i'ya i lakai kenukulu, n icun i kenukulu gbā. Shegai i varangi iwenishike i Mele i pige; wata, uyanka ama ili i'ya i'ari dere, n upana iyali, n ushamkpa ukuna u Kashilā mai. I'ya gai i gain i yain i'ya la vi kaḅolo n i nide yi. 24 Edā arumbā a dā ya tono n ama, i'a t̄a tyoku u vuma dā u sherei mini ma uso ma ne tsarā u takpa maku ma kagushi, aku u gonoi u sodugi karakuma!†

25 “Ter dē awenishiki a Mele n Afarishi, edā aza a maci a kaḅan! I tsu za t̄a kucina k̄u nko n dē n apara a dē, shegai asuvu a le a'a t̄a ushadangi n ili i'ya i tsarai a asu u uryafusa ama n i'ya ya zuwa dā i pana kayanyan koshi. 26 Edā Afarishi arumbā a dā! Gitai ve i zai asuvu a nko yi n apara yi, kateshe ki k̄pam ka yan t̄a sarara!

27 Ter dē awenishiki a Mele n Afarishi, edā aza a maci a kaḅan! Tyoku u asaun a dā a kalai pun dā i'ari. A tsu yan t̄a n tsulobo a kateshe, shegai asuvu a le a'a t̄a ushadangi n atele a akushe n ili i'ya i shamusai. 28 Nala dem i'ari, i lobono t̄a uwundya a kateshe, shegai asuvu a dē a'a t̄a ushadangi n ikuna i maci i kaḅan n tsicingi.

29 “Ter dē awenishiki a Mele n Afarishi, edā aza a maci a kaḅan! I tsu yanka t̄a nsumate a asu u kacida ka shinga, k̄pam i tsu kala t̄a asaun a aza a maci. 30 I da, 'A da baci tsari tsu rongoi a'ayin a nkoshi n cau n tsunu, tsarā tsa ḅanga le uwuna nsumate wa.'

31 “Adama a nala i varangu t̄a kaci ka dē an i danai edā mmuku n tsikaya† ma aza dā a wunai nsumate n dā i'ari. 32 Lyayi kelime i koruso ili i'ya nkoshi n cau n dē n gitai vi!

33 “Edā a'eku n̄a mmuku ma a'eku! Nida ya yan i dana ya wura a uvarangu dā a akina? 34 Adama a nala, nsumate, arevi n awenishiki a dā la ma sukunku dā. Ya wuna t̄a aza roku a le, ya vara t̄a aza roku ikusa a mawandamgbani. Aza roku tani ya bawan le t̄a a agata a Kashilā hal i tono le ubana ilyuci ilyuci n i yanki le mavura. 35 Adama a nala, Kashilā ka yanka dā t̄a mavura adama mpasa m aza dā i wunai bawu unyushi. Edā aza a Yahuda i gitā t̄a i wunai Habila† vuma u maci, aku i lyai kelime n uwunusa ama hal ubana a'ayin a Zakariya maku ma Barikiya uza dā i wunai a mere ma Asu u Uwulukpi u Kuwa ku Kashilā n asudarākpa. 36 Mayun n tonuko dā, ukuna u nala vi wa gitā t̄a dem n aza dā i'ari n uma gogo-na.”

*Yesu ciga t̄a Urishelima
(Luka 13:34-35)*

37 Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Edā aza a Urishelima! Ama a dē a wuna t̄a nsumate k̄pam a varasai atsumate a dā a sukunku dā. N tsu ciga

† 23:24 Yesu dana dā u danai, “I dambulai a kaci ka ukuna u kenu, shegai ya yansa inyushi icingi i pige i pige.”

tā n bolongu dā tyoku da matoku ma tsu bolongu mmuku n ne a ashan a ne, aku i 'yuwain. ³⁸ Nala Kashilā ka asakā Kuwa ku Kashilā ku de, kpmam ka woko tā bawu uza pini. ³⁹ N tonuko dā, ya doku ya wene mu wa, she a'ayin a da ya dana, 'Kashilā ka zuwuka uza da wa tuwā n kala ka Magono ma Zuba unā u shinga.' ”

24

*A ka wacinsa tā Kuwa ku Kashilā
(Marku 13:1-2; Luka 21:5-6)*

¹ Yesu asakāi Kuwa ku Kashilā ki u kanai ure u lazai, aku atoni a ne a tuwai ara ne a wenike yi kuma ku Kuwa ku Kashilā. ² Shegai u tonuko le, “I wene kuma ku na ki? Mayun n tonuko dā, ko katali ka te a ka asakā ka a zuba u utoku u ne wa. Katali dem a ka wasā tā ka.”

*Kuḅari a kaci ka upana u ikyamba
(Marku 13:3-13; Luka 21:7-19)*

³ A'ari pini, Yesu ndishi a Masasa ma Zayitum, aku atoni a ne a cina yi utyoku u ne, a danai, “Tonuko tsu, nwere da ukuna u nala vi wa gita? Kpam ndya ya woko iryoci i'ya ya wenike an a'ayin a utuwā u vunu n ukotso u a'ayin a da a rawai?”

⁴ U tonuko le, “Kiranai kotsu i asakā uza u puwunsa dā wa. ⁵ Ama ushani a ka tuwā tā n kala ka va, a dana alya Kawauwi, kpmam a ka puwunsa tā ama ushani. ⁶ Ya pana tā ukuna u kuvon n alabari a kuvon a da a ka tuwā, shegai kotsu i pana uwonvo wa. Gbā ili i nala yi i kanā tā i gita kahu makorishi ma tuwā. ⁷ Kaletsu ka ama ka 'yangasakā tā aletsu, tsugono kpmam tsa 'yangasakā tā tsugono. A ka yan tā a'ayin a kambulu kuten gbām wa. Iyamba ya gbādā tā a asu kau-kau. ⁸ Gbā mḅalā ma ili i na yi mā tā tyoku u mḅalā ma kagita ka ilimaci i maku.

⁹ “Ama a ka kanā dā tā, a ka neke dā tā tsarā a yanka dā mavura, kpmam a ka wuna dā tā. Gbā ama a ka kovo dā tā an u wokoi i wushuki nā mpa. ¹⁰ Kpam ama ushani a ka asakā mu tā utono. A ka kpatalāka tā atoku a le kpmam a 'yuwan atoku a le. ¹¹ Ntsumate n kaḅan ma tuwā tā ushani n lapanasā ama ushani. ¹² Tsicingi tsa tambura tā tsu zuwa ama a 'yuwan uciga atoku a le. ¹³ Shegai aza da a kawunki hal ubana a makorishi, Kashilā ka wauwa le tā. ¹⁴ A'ayin a da baci Kadyanshi ka Shinga ka kyawain gbā likimba n iyamba, a tonusukoi kpmam gbā aletsu, aku makorishi ma tuwā.

*Upana u ikyamba u pige
(Marku 13:14-23; Luka 21:20-24)*

¹⁵ “A'ayin a ka tuwā tā a da ya wene ili i'ya Daniyan matsumate u danai: 'Ili i icadi i'ya bawu i gain i'ya i nangasai

Asu u Uwulukpi u Kuwa ku Kashilā.’ ◇ (Edā aza da ya yan kaneshi i reve tā kalen ka ili i na yi.) ¹⁶ A a'ayin a nala yi, u kanā tā aza a Yahuda a suma ubana a nsasa tsarā a lai. ¹⁷ Uza da wari a uwotsu u kuwa, kotsu u uwa a asuvu upurā ucanga wa. ¹⁸ Uza da wari a kashina, kotsu u gono a kuwa uzama u kunya wa. ¹⁹ A a'ayin a nala yi, ter de aka a da a'ari n atuma, ko kpmam aza da a'ari nā mmuku n shili!

²⁰ “Yanyi kavasu a asu u Kashilā, kotsu i suma n ilyushi ko tani a kain ka Ashibi wa! ²¹ Nala wa woko tā a'ayin a upana u ikyamba u pige. Tun an

a yain likimba, kpm a ka doku a ka yan upana u ikyamba tyoku u nala wa. ²² Shegai Kashila ka jebe de kakuma ka a'ayin ki; a da baci wari u yain nala wa, uza wa la wa yan uma wa. Shegai Kashila ka jebe de a'ayin yi adama ama a ne a da u dangasai. ²³ A a'ayin a nala yi, uza roku wa tonuko da ta, 'Wundyai, Kawauwi ka la!' Ko kpm aza roku wa dana ta, 'Aya na!' Kotsu i tonole wa. ²⁴ Awauwi a kaban nantsumate n kaban a ka tuwa ta a yain iryoci kpm n ikunesavu. A ka zuwa ta ama a tonole, hal gbam n ama da Kashila ka dangasai, hal gai wa yan baci nala. ²⁵ Panai, n rono da ta atsuva gampa kahu ukuna vi u gita.

²⁶ "Uza roku u tonuko da baci, 'Wundyai, Kawauwi ka nide a kakamba,' kotsu i bana i kondo wa. Ko kpm, 'Wundyai, aya la ukpawin,' kotsu i wushuku wa! ²⁷ Maku ma Vuma ma tuwa baci, ya dem wa wene yi ta, tyoku da ulada u tsu wuta a kasana ubana a kalivi. ²⁸ Asu u da baci kakushe kari, nte asakali a tsu bolomgbono pini. Ili i na iryoci i'ya ya wenike an makorishi ma yan de evu i'ya."

Utuwa u Maku ma Vuma

(Marku 13:24-27; Luka 21:25-28)

²⁹ "A'ayin a da baci upana u ikyamba u nala u kotsoi, kute-kute "Kaara ka kimba ta, kpm uwoto wa doku wa naka katyashi wa. Atala a ka rukpusa ta, a ka gbadu ta kpm ili i pige i pige i'ya i'ari u zuba." ³⁰

³⁰ "A a'ayin a nala yi, iryoci i Maku ma Vuma ya wuta ta a kalishi. Gba ama a likimba a ka sa ta adama a uwonvo. A ka wene ta Maku ma Vuma utuwa a zuba a asuva a kalishi n ucira u pige n tsupige. ³¹ Wa tutsuku ta atsumate a zuba a ne a kapala n mawura ma pige ma ukakaci, a ka bolomgbono ta aza da u dangasai ili i'ya i kana a kasana ubana a kalivi n gadi ubana a daka; wata, ili i'ya i bidyai a mbari n likimba n naha ubana a n nide.

Udani a kaci ka madanga ma kapopi

(Marku 13:28-31; Luka 21:29-33)

³² "Gogo-na rotsongusi a iryoci i madanga ma kapopi: A'ayin a da baci i wenei atyangi a ne a limana, aku a ka topo avuku, ya reve ta an ilyushi i yain evu.* ³³ I wene baci gba ili i na yi ya gitasa, kotsu i reve an a'ayin a yan de evu n utuwa. ³⁴ N tonuko da, gba ili i na yi ya gita ta kahu ama da a'ari n uma gogo-na a kuwusa. ³⁵ Zuba n likimba wa cimba ta, shegai kadyanshi ka va ka yan ta pini bawu utyoku.

Uza reve kain ka ugono u Yesu wa

(Marku 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

³⁶ "Uza wa la u revei kain ka nala ki ko kpm ulapa u uwule vi wa. Ko atsumate a zuba, hal dem n Maku mi dem u reve wa, she Tata vi utyoku u ne. ³⁷ A'ayin a da baci Maku ma Vuma ma gono, ili gba ya woko ta tyoku da i'ari a a'ayin a Nuhu.† ³⁸ A'ayin a nala yi kahu mini ma pige ma tuwa, ama a rongo ta ulya n a soyi kpm n a yansi iyolo hal ubana kain ka Nuhu uwai a kpatsu. ³⁹ A 'yanga ureve ili i'ya ya gita wa, she na mini ma pige ma tuwai ma wunai ama gba. Nala wa woko a'ayin a da Maku ma Vuma ma gono. ⁴⁰ A'ali ama a re a ka yan manyan a kashina. A ka bidya ta uza

◇ 24:29 Isha. 13:10. * 24:32 A iyamba i aza a Isara'ila, ndanga n tsu topo ta kahu usudugbi u yain.

u te, a ʼsaka uza u te. ⁴¹ Aka ama a re a ka wurya kira a kutali. A ka bidya ta uza u te, aku a ʼsaka uza u te.

⁴² “Adama a nala, she i rongo ufoɓusi, kpaci i reve a'ayin a ɗa Asheku a ɗe a ka tuwa wa. ⁴³ A ɗa baci uza u kuwa u revei a'ayin a ɗa kaboki ka tuwa, wari wa rongo ta ufoɓusi, wa ʼsaka kaboki ki ka uwa yi a kuwa wa. ⁴⁴ Eɗa dem u kana ta i rongo ufoɓusi kain dem. Kpaci Maku ma Vuma ma gono ta a'ayin a ɗa bawu i zuwai uma.

Kagbashi ka shinga
(Luka 12:41-48)

⁴⁵ “Kagbashi ka eni ka a wushuki n eyi kɓam kari n ugboji? Aya uza ɗa uzakuwa u ne u zuwa yi u woko uzapiɓe u agbashi a ne u nakaɓa le ilikulya a'ayin dem. ⁴⁶ Uzakuwa u ne u gono baci u cina yi u yain manyan ma maci, wa tsara ta katsupi ka piɓe ka malen ma manyan ma ne. ⁴⁷ Mayun n tonuko ɗa, uzakuwa u nala vi wa zuwa yi ta u kirana n utsari u ne gba. ⁴⁸ Shegai kagbashi ka cingi ka baci, wa tonuko ta kaci ka ne uzakuwa u va wa gono gogo wa. ⁴⁹ Aku u gitai ulapusa atoku a ne agbashi, n u lyayi n u soyi hal u gutukpa kaɓolo n atoku a ne asoi. ⁵⁰ Uzakuwa vi wa tuwa ta a a'ayin a ɗa bawu u zuwai uma wa tuwa. ⁵¹ Aku uzakuwa vi u tasesa yi ikyamba n kaburu, u wutukpa yi kaɓolo n aza a maci a kaɓan, nte ama a ka sa pini n ulumusa u a'anga adama a upana u ikyamba.”

25

Agisani a nkere kupa

¹ Yesu lai kapala n kadyanshi, u da, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: A yan ta nkere n roku ama kupa aza ɗa a bidyai ncikalun le tsara a bana a kangu valisavu. ² Ama a tawun a asuvu a le atengeshi a ɗa, shegai ama a tawun a ɗa a buwai vi a' ta ta ugboji. ³ Aza ɗa a'ari atengeshi yi a bidyai ncikalun le, shegai a bana manivi ma roku wa. ⁴ Aza ɗa kɓam a'ari n ugboji vi a bidyai ncikalun le manivi a adele a le. ⁵ An valisavu vi u barakpai bawu u rawai go, aku a gitai agbadigi hal a lavutai.

⁶ “N kayin ka piɓe, aku a panai isali, ‘Valisavu u ɗa la utuwa! Tuwai tsu kangu yi!’

⁷ “Nkere mi gba a 'yangai a fobusoi ncikalun le. ⁸ Aku aza ɗa a'ari atengeshi yi a tonukoi aza a ugboji yi, ‘Ne tsu manivi ma ɗe kenu, kpaci ncikalun tsunu ma cimba ɗe.’

⁹ “Shegai a wushunku le, ‘Tsara n ma ma rawa tsu gba tsunu wa. Walai i bana a asu u aza ɗa a ka dengishe i tsilaka kaci ka ɗe.’

¹⁰ “A'ayin a ɗa nkere n tawun mi a laza i ba a tsila manivi mi, aku valisavu vi u rawai. Nkere n ɗa mari ufoɓusi vi a uwai a asu u abiki a iyolo yi kaɓolo n valisavu vi. Aku a gidaki utsutsu.

¹¹ “A'ari pini, aku nkere n nide mi n rawai, n salai, ‘Uzakuwa! Uza-kuwa! Kukpunka tsu utsutsu!’

¹² “Shegai valisavu vi u wushuki, ‘Mayun n tonuko ɗa, n reve ɗa wa.’ ”

¹³ Aku u danai, “Rongoi ufoɓusi, kpaci i reve kain ko kɓam a'ayin a ɗa ukuna u na vi wa gitai wa.”

Agisani a agbashi a tatsu
(Luka 19:11-27)

¹⁴ Aku Yesu tonuko le agisani a na yi, u da, “Tsugono tsu zuba tsa woko ta tyoku u agisani a naha: Vuma roku u da pini uza da u foɓusoi nwalu ubana a ilyuci i roku. Kahu u laza, aku u isaɓi agbashi a ne u tonuko le, ‘Kotsu i guɓuka mu ucanga u va, n laza baci.’ ¹⁵ Vuma vi u reve ta ili i'ya kagbashi dem ka yan. Aku u naƙai uza u kagita ikebe i zinariya i pige i pige i tawun,* uza u ire kpam u naƙa yi i re, uza u tatsu kpam u naƙa yi i te. Aku u 'yangai u lazai. ¹⁶ An vuma vi u lazai, kagbashi ka u naƙai ikebe i tawun yi u yain tsilaga n i'ya, u tsarai i tawun i roku. ¹⁷ Uza da kpam u naƙai i re yi u yain nala, eyi dem u tsarai i re i roku. ¹⁸ Shegai kagbashi ka u naƙai ukebe u te vi, u gawai kpele u sokongi u da pini.

¹⁹ “An a barakpai, aku uzakuwa vi u gonoi, u wecei agbashi yi ili i'ya ya dem yankai ikebe yi. ²⁰ Kagbashi ka u naƙai ikebe i tawun yi u tukoi i ne n i'ya u tsarai vi dem. U danai, ‘Uzakuwa, vu naƙa mu ta ikebe i zinariya i pige i pige i tawun, kpam n doku ta n tsarai ikebe i tawun n i'ya.’

²¹ “Uzakuwa vi u wushuki, ‘Vu yan ta mai. Avu kagbashi ka shinga ka, uza da n wushuki n avu. Adama a da vu yain naha n ili i kenu i va, ma asaka vu ta vu kirana n ili i pige. Tuwa vu pana kayanyan na mpa.’

²² “Aku kagbashi ka u naƙai i re yi u tuwai u danai, ‘Uzakuwa, vu naƙa mu ta ikebe i zinariya i pige i pige i re, kpam n doku ta n tsarai i re n i'ya.’

²³ “Uzakuwa vi u wushuki, ‘Vu yan ta mai. Avu kagbashi ka shinga ka, uza da n wushuki n avu. Adama a da vu yain naha n ili i kenu i va, ma asaka vu ta vu kirana n ili i pige. Tuwa vu pana kayanyan na mpa.’

²⁴ “Kagbashi ka u naƙai u te vi u tuwai, u danai, ‘Uzakuwa, n reve ta va yuwu wa. Vu tsu zuwa ta uma vu kapi ili i'ya vuma roku u cei. ²⁵ Adama a nala, n pana ta uwonvo aku n bidyai ukebe u zinariya vi n gawai kpele n sokongi u da pini. Ukebe u vunu u da na.’

²⁶ “Aku uzakuwa vi u wushuki, ‘Avu kagbashi ka cingi ka, kpam kawonvoli. Vu da vu reve ta n tsu kapa a kashina ka uza roku u cei. ²⁷ Wari u gan ta gbam vu zuwa ikebe yi a kuwa ku ikebe tsara n tsara ili i'ya i uwa mu pini.’

²⁸ “Aku uzakuwa vi u tonukoi agbashi a da a buwai vi, ‘Wusha niyi ukebe vi i naƙa kagbashi ka kari n ikebe kupa vi. ²⁹ Uza u yan baci ili i maci n i'ya wari n i'ya, Kashila ka doku ta ka naƙa yi, kpam wa tsara ta i'ya ushani. Shegai uza da bawu wari n ili, Kashila ka wusha ta i kenukulu i'ya wari n i'ya vi. ³⁰ Gogo-na vutalaji kagbashi ka gbani ka nala ki a asuvu a karimbi a asu u da ama a ka sa n ulumusa u a'anga adama a upana u ikyamba.’ ”

Magono ma yanka ta ama gba afada

³¹ Yesu lyai kapala n uwenishike, “Maku ma Vuma ma tuwa ta a asuvu a tsupige tsu ucira tsu ne, n atsumate a zuba a ne gba. Wa woko ta Magono aku u dusuku a karatsu ka pige ka tsugono tsu ne. ³² Gba aletsu a likimba a ka bolomgbono ta a kapala ka ne, kpam wa pece le ta abolo a re tyoku da kaliniki ka tsu pece ncon na nryadiga. ³³ U zuwa ncon a ulyaki u ne, nryadiga kpam a ugula u ne.

³⁴ “Aku magono mi ma tonuko ama da a'ari a ulyaki u ne, ‘Tuwai, Tata u va u zuwuka da de unu u shinga u ne. Wushai tsugono tsa Kashila ka foɓusuko da tun a'ayin a da u yain likimba. ³⁵ A'ayin a da ma pana kambulu, i ne mu ta ilikulya n lyai. An ma pana kakuli, i ne mu ta mini

* **25:15** Kondo “Ikebe i zinariya i pige i pige” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani u Uɓanga.

n soi. An ma yan tsumoci, i wusha mu ƙa. ³⁶ An ƙari kataƙa, i naƙa mu ƙa aminya n ukai. An ƙari a maƙala, i kirana ƙa na mpa, kƙam an ƙari a kuwa ka a'ali, i konduso mu ƙa.'

³⁷ "Ama a maci yi a ka wushuku ƙa, 'Asheku, nwere ɗa tsu wene vu n kambulu, aku tsu ne vu ilikulya? Ko kƙam va pana kakuli, aku tsu ne vu mini? ³⁸ Nwere ɗa tsu wene vu a tsumoci, aku tsu uka vu a a'uwa a tsunu? Nwere ɗa tsu wene vu kataƙa, aku tsu naƙa vu aminya? ³⁹ Nwere ɗa tsu wene vu a maƙala ko kƙam a kuwa ka a'ali, aku tsu kirana n avu?"

⁴⁰ "Magono mi ma wushuku ƙa, 'N tonuko ɗa, a'ayin a ɗa baci i yankai ama a va, ko aza ɗa a lakai kenukulu, mpa i yankai.'

⁴¹ "Aku Magono mi ma tonuko aza ɗa a'ari a ugula u ne, 'Batsai dan na mpa, eɗa ama ɗa Kashila ka yankai una u cingi. Walai i ba i uwa a akina a ɗa bawu a ka kotso a ɗa a foƙusukoi Kalapansi n atsumate a ne! ⁴² An ma pana kambulu, i ne mu ilikulya n lyai wa. An ma pana kakuli, i ne mu mini n soi wa. ⁴³ An ma yan tsumoci, i wusha mu wa. Kƙam an ƙari kataƙa, i naƙa mu aminya n uka wa. An ƙari a maƙala, kƙam ƙari a kuwa ku a'ali, i kirana na mpa wa.'

⁴⁴ "Ama a nala yi a ka wushuku ƙa, 'Asheku, nwere ɗa tsu kƙaɗa vu uɓanga a'ayin a ɗa va pana kambulu, ko kakuli, ko va yan tsumoci, ko vari kataƙa, ko kƙam vari a kuwa ku a'ali bawu tsu ɓanga vu?"

⁴⁵ "Magono mi ma wushuku ƙa, 'N tonuko ɗa, a'ayin a ɗa baci i kƙaɗai uɓanga ama a va, ko niɗa tani baci a'ari kenukulu, mpa i kƙaɗai uɓanga.'

⁴⁶ "Ama a nala yi a ka uwa ƙa a asuvu a mavura ma bawu ƙari n utyoku, shegai ama a maci yi a ka yan ƙa uma bawu utyoku."

26

A sheshei tsara a wuna Yesu

(Marku 14:1-2; Luka 22:1-2; Yahaya 11:45-53)

¹ An Yesu kotsoi udansa ili i na yi, aku u tonukoi atoni a ne, ² "I reve ƙa gai a'ayin a re a ɗa a buwai kotsu a yain Abiki a Upasamgbana, † kƙam a ka neke ƙa mpa Maku ma Vuma a wandamgbana mu."

³ A'ayin a nala yi, adarakƙi a pige na nkoshi a ba a gawunsai a kuwa ku Magono ma Adarakƙi, uza ɗa a ka isa Kayafa. ⁴ A sheshei tyoku ɗa a ka kana Yesu tsara a wuna yi usokongi. ⁵ Shegai a danai, "U gan tsu yain ukuna u na vi a'ayin a Abiki a na wa, kawa ama a ka 'yangasaka tsu ƙa."

A tsunki Yesu manivi ma magulani

(Marku 14:3-9; Yahaya 12:1-8)

⁶ Ele n a foƙusi nala, cina Yesu pini a Batani a kuwa ku Simo uza ɗa caupa wari makutu. ⁷ Eyi pini a kuwa ki n u lyayi ilikulya, aku uka roku u tuwai n majuju ushadangi n manivi ma magulani ma ikebe cika. U tsunki Yesu a kaci.

⁸ An atoni a ne a wenei nala, a panai upan cika, a danai, "Icun i koli ka ikebe ka eni ka naha! ⁹ Wari u gan ƙa u denge ma n ikebe cika, aku u naƙa aza a unambi ikebe yi."

¹⁰ Yesu kƙam reve ƙa gba i'ya a ka tono, aku u tonuko le, "Nɗya i zuwai ya damgarasa uka u na vi? Ili i shinga n i tsulobo i'ya u yanka mu. ¹¹ Ya rongo ƙa kaɓolo n aza a unambi kain dem, shegai mpa ma rongo n aɗa a'ayin ushani wa. ¹² Tsunku ɗa u tsunku mu ma, tsara u foƙuso ikyamba i va adama a kacida. ¹³ Mayun n tonuko ɗa, asu u ɗa baci dem a yain

Kadyanshi ka Shinga a asuvu a likimba, a ka dana tã ili i'ya uka u na vi u yain, kɓam ama a ka ciba tã n eyi.”

*Yahuza wushuki u neke Yesu
(Marku 14:10-11; Luka 22:3-6)*

¹⁴ Aku uza u te a asuvu a Kupanamere yi, uza da a ka isa Yahuza Isikariyoti u ba u dansai n adarakpi a pige, ¹⁵ “Ndya ya naka mu n naka da baci Yesu?” Aku a naka yi ikebe i azurufa kamankupa.* ¹⁶ Pini nala, u gitai uzama tyoku da wa neke yi ara le.

*Yesu lyai ilikulya i Abiki a Upasamgbana
(Marku 14:12-21; Luka 22:7-13, 21-23; Yahaya 13:21-30)*

¹⁷ Kain ka kagita ka Abiki a Ilikulya i'ya i Nambai Yisti, Kupanamere yi a tuwai ara Yesu a wece yi, “Nte va ciga tsu ba tsu fobuso ulya u Ilikulya i Abiki a Upasamgbana?”

¹⁸ U wushuki, “Walai i bana a asuvu a ilyuci a asu u vuma roku i tonuko yi, ‘Kawenishiki ka danai: A'ayin a da a dangasaka mu a yan de evu n urawa. Ma ciga tã n lyai ilikulya yi n Kupanamere a kuwa ku vunu.’ ” ¹⁹ Aku a yain dere tyoku da u tonuko le, a ba a fobuso ilikulya yi pini.

²⁰ An kaara ka kotsoi, Yesu n Kupanamere yi a dusuki ulya u ilikulya. ²¹ Ele pini n a lyayi, aku u tonuko le, “Mayun n tonuko da, uza u te a asuvu a de wa neke mu ta.”

²² A namgba tã katsuma cika, aku a gitai yi keci maten-maten, “Mpa ma neke vu vi, Asheku?”

²³ U wushuki, “Vuma da u dabai kusan unã u te na mpa a kabelu, aya gai wa neke mu vi. ²⁴ U kana tã Mpa Maku ma Vuma n kuwa, tyoku da a korongi a kaci ka va a'ayin ushani a da a wurai. Shegai ter n uza da wa neke mu vi. A'ari a matsa yi baci wa, wari wa laka yi ta tsulobo.”

²⁵ Yahuza uza da wa neke yi vi u danai, “Kawenishiki, ko mpa ma neke vu vi?”

U wushunku yi, “Nala wari, ada.”

*Ulya u Ilikulya i Asheku
(Marku 14:22-26; Luka 22:14-20)*

²⁶ Ele pini n a lyayi ilikulya yi, aku Yesu bidyai burodi. U cikpai Kashila aku u jibamgbanasai u da, u nakai atoni a ne u danai, “Wushai burodi na vi i takuma, kpaci ikyamba i va i'ya.”

²⁷ Aku u bidyai kɓam mako, u cikpai Kashila u nakai atoni a ne, u danai, “Ya dem u soi. ²⁸ Kpaci mpasa n va n da, iryoci i kazuwamgbani ka Kashila ka yain n ama a ne, n da a wotsongi adama a da Kashila ka cimbusa unyushi u le. ²⁹ N tonuko da, ma doku ma so mini ma cinwi wa, she kain ka ma doku ma so ma savu n ada a tsugono tsu Tata u va.”

³⁰ Aku a shipai ushipa u icikpali, pini nala, a lazai ubana a Masasa ma Zayitum.

*Bituru wa nana ta Yesu
(Marku 14:27-31; Luka 22:31-34; Yahaya 13:36-38)*

³¹ Yesu tonukoi atoni a ne, “Ara n kayin ka na gba de ya suma ta i asaka mu utyoku u va, tyoku da Zakariya matsumate u korongi, ‘Kashila ka gala ta kaliniki ki, ncon mi kɓam ma wacuwa ta.’ ◇

* **26:15** Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga. ◇ **26:31** Zak. 13:7.

32 “Shegai a'ayin a da baci n 'yanga a ukpa, ma laza ta ubana a Galili n lasa da urawa.”

33 Bituru danai, “Ko ama gba a 'yuwan vu baci, mpa ma 'yuwan vu wa!”

34 U tonuko yi, “Mayun n tonuko vu, ara gbam kahu kapen ka sala, wa nana mu ta vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.”

35 Shegai Bituru danai, “Ma nana vu wa! Ma kuwa ta gbam kabolo n avu!” Nala dem atoni a da a buwai vi a danai.

Yesu yain kvasu a Getisimani
(Marku 14:32-42; Luka 22:39-46)

36 Yesu n atoni a ne a banai a asu u roku u da a ka isa Getisimani, u tonuko le, “Dusuki pini na, ma bana ta nife n yain kvasu.” 37 U bidyai Bituru na mmuku n Zabidi n re a banai kabolo. U namgba ta katsuma kpam u dambula ta cika. 38 U tonuko le, “Uma u va wa pana ta ikyamba cika yavu ma kuwa. Shamgbai pini na i rongo uma na mpa.”

39 U lazai ubana a kapala kenu, aku u kudangi u varai kaci ka ne a iyamba u vasai, “Tata u va, wari wa yan baci, takpa mu mako ma upana u ikyamba ma na mi. Shegai u la ta tsulobo vu yain ili i'ya va ciga, shegai bamu n i'ya mpa ma ciga.”

40 Aku u gonoi a asu u atoni a tatsu yi u cina le a ka lavuta. U tonukoi Bituru, “Nda i zuwai ama a tatsu a de gba bawu i fudai i rongoi uma a uwundya ko u ulapa uwule u te da baci? 41 Kotsu i lavuta wa, yanyi kvasu kotsu i tsara ucira u da ya shamgba a ukonduso. Kulu ku ciga ta ku yain ili i'ya i gain, shegai ikyamba i'a n ucira wa.”

42 Aku u asaka le u vasai, “Tata u va! Va takpa mu baci mako ma na mi wa, she a'ayin a da n soi ma, ma yan ta ili i'ya va ciga.”

43 U gonoi u cina le a ka lavuta, a kukpa gbam a'eshi a le wa. 44 Aku Yesu asaka le u'asaka utatsu, u ba u yain kvasu tyoku u kvasu ka kagita.

45 U gonoi a asu u atoni yi u tonuko le, “Nida i'ari alavu n i wunvugusi hal n gogo-na? A'ayin a yan de gogo-na. Mpa Maku ma Vuma ma a ka neke a akere a aza a unyushi u cingi. 46 'Yanga tsu walai. Kondonoi, vuma da u neke mu vi, aya wa tuwa la.”

A kanai Yesu
(Marku 14:43-50; Luka 22:47-53; Yahaya 18:3-12)

47 Yesu pini a kadyanshi, aku Yahuza, uza u te a asuvu a Kupanamere yi, u rawai kabolo n kakuma ka ama n iburundu na mkpaukpau. Adarakpi a pige na nkoshi alya a suki ama a na yi. 48 Yahuza tonuko le ta kahu a tuwa, “Ya reve ta vuma vi a'ayin a da baci n ba n dana yi n uwambatsa, i kana yi.” 49 An a rawai, aku Yahuza banai karara she ara Yesu, u dana yi, u danai, “Uzapige!” Pini nala, u wambatsa yi.

50 Yesu wushunku yi, “Kaje ka va, yan ili i'ya vu tuwai uyan.” Aku ama yi a tuwai a kana Yesu.

51 Uza u te a asuvu a atoni a Yesu u talai burundu, u kapamgbanai kutsuvu ku kagbashi ka Magono ma Adarakpi. 52 Shegai Yesu tonuko yi, “Gonuko burundu u vunu a ivin i ne. Uza da baci dem u shilakanai n burundu, n burundu da dem a ka wuna yi. 53 Mayun i reve ta gai ma fuda ma wece Tata u va, u naka mu abolo a atsumate a zuba kupa n a re a

da a ka yanka mu kuvon ma ciga baci.† 54 Shegai u kaṅa ta u woko naha, tsara a shadangu ili i'ya i'ari ukorongi.”

55 U tonukoi kakuma ka ama ki, “I tuwa mu ukaṅa n iburundu na mkpaukpau yavu uza u magalaka da mari! Kain dem n tsu dusuku ta a Kuwa ku Kashila uwenishike, kpam i kaṅa mu wa. 56 Shegai gba ili i na yi i gita ta, tsara ikorongi i nsumate i shadangu.” Aku atoni a ne gba a sumai a asaka yi.

Yesu a kapala ka Asheshi a Pige

(Marku 14:53-65; Luka 22:54-55, 63-71; Yahaya 18:13-14, 19-24)

57 Aza da a kaṅai Yesu vi a banka yi a kuwa ku Kayafa Magono ma Adarakpi, a asu u da awenishiki a Mele na nkoshi a bolomgbonoi. 58 Bituru tono le a kucina a mɓari she pini a kuwa ku Magono ma Adarakpi mi. Aku u dusuki evu n awundi a kuwa yi tsara u wene ili i'ya a ka yan n Yesu.

59 Adarakpi a pige yi n Asheshi a Pige†‡ a da a buwai vi gba a ka ciga a wuna Yesu. Aku a zamai ama roku aza da a ka dansa kadyanshi ka kaṅan a kaci ka ne pini a kuwa ku asheshi ki. 60 Ama ushani a tuwai a dansai kadyanshi ka kaṅan a kaci ka ne, shegai Asheshi a Pige yi a tsara yi n unyushi u da u rawai a wuna yi wa.

Aku ama a re a tuwai a danai, 61 “Vuma u na vi dana ta ‘Ma wasa ta Kuwa ku Kashila aku n gono n mai kpam ka a asuvu a a'ayin a tatsu.’ ”

62 Magono ma Adarakpi mi ma 'yangai u tonukoi Yesu, “Va n ili i'ya va dana a ukuna u na vi? 63 Shegai u dana ko ili wa.

Aku Magono ma Adarakpi mi ma doku ma tonuko yi, “A asuvu a kala ka Kashila Uza u Uma n zuwa ta vu tsina: Tonuko tsu ko ada Kawauwi, Maku ma Kashila.”

64 Yesu wushunku yi, “Nala wari tyoku da vu danai vi. Shegai n tonuko da gba de: ili i'ya i bidyai gogo-na ubana, ya wene ta Maku ma Vuma ndishi a ulyaki u Kashila Uza u Ucira Gba utuwa a asuvu a kalishi a zuba!”

65 An Magono ma Adarakpi ma panai nala, aku u karamgbanai aminya a ne adama a unamghi u asuvu, u danai, “Vuma u na u yanka ta Kashila kadyanshi ka cingi! Tsa ciga kpam aza da a ka dana ukuna u roku a kaci ka ne wa: eda dem i pana ta ili i'ya u danai. 66 Ndaya i wenei a ka yan n eyi?”

Aku a wushuki, “U yan ta ili i'ya i ratsai a wuna yi.”

67 Aku a cikpunta yi atatsa a upetiwa'eshi, a sugbasa yi. Aza roku kpam a basasa yi. 68 A danai, “Tonuko tsu ili i'ya ya gita, cinda a da Kawauwi! Ya sugba vu?”

Bituru nanai Yesu

(Marku 14:66-72; Luka 22:56-62; Yahaya 18:15-18, 25-27)

69 A'ayin a nala yi, Bituru pini ndishi a kuwa ki a ulanga, aku kagbashi ka kari makere ka tuwai ka danai, “Avu dem va ta kaɓolo n Yesu uza u Galili.”

70 Pini a kapala ka ama, Bituru danai, “Nala wa! N reve gbam ili i'ya va tono wa!”

† 26:53 Kaɓolo dem ka ta n asoje azu a teli (6,000): Yesu danai wa fuda ta u isa atsumate a zuba azu amangatatsunkupa n azu a re (72,000) a iyamba a banga yi u dangasa baci u yain nala.

‡ 26:59 Roku a tsu isa ta Asheshi a Pige yi Sanhidiren.

⁷¹ U wutaḡai a utsutsu u ba u shamgbai a uwotsu, makere ma roku ma wene yi, aku u tonukoi ama ḡa a'ari pini vi, “Vuma u na vi wa ṡa ṡa dem n Yesu uza u Nazara.”

⁷² Bituru doku u nanai, “N tsina ṡa, mpa n reve vuma u na vi wa!”

⁷³ An a tsaraḡai a ḡaraḡkpaḡai kenu, aza ḡa a'ari pini kushani, a banai ara Bituru a danai, “Mayun ḡa, wa ṡa kaḡolo n ama ḡa a ka tono Yesu. Kpaḡci tyoku ḡa va dansa ḡa u wenikei ko ya vāri.”

⁷⁴ Bituru danai, “N tsina ṡa, ukuna u mayun u ḡa ma dansa! Aṡaḡa Kashilaḡa ka yan mu mavura n yanka ḡa baci kaḡan! N reve vuma u na vi wa!”

Kute-kute, aku kapen ka salai. ⁷⁵ Bituru ciḡai n ili i'ya Yesu tonuko yi: “Kahu kapen ka sala, va nana mu ṡa vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.” Pini nala, u wutaḡai u saḡi cika n unamgbukatsumaḡ.

27

A bankai Yesu ara Bilatu

(Marku 15:1; Luka 23:1-2; Yahaya 18:28-32)

¹ Kain n ka wansi n kpasani, aku ḡba adaraḡkpi a pige na nkoshi a sheshei a kaci ka Yesu tsaraḡa a wuna yi. ² Aku a sira yi a lazai n eyi ubana ara Bilatuḡ gomuna.

Ukpa u Yahuza

(Asuki 1:18-19)

³ An Yahuza uza ḡa u nekei Yesu a asu u atokulalu a ne u wenei a kiḡaḡai Yesu ugana u ukpa, aku ukuna vi u gonoi u ḡala yi cika. U bidyai ikebe i azurufa kamankupa vi u gonukoi i'ya a asu u adaraḡkpi a pige na nkoshi mi. ⁴ U danai, “Unyushi u ḡa n yain u ḡa na: N naḡa ḡa vuma ḡa bawu wari n unyushi u cingi tsaraḡa i wuna yi.”

Aku a wushuki, “Nḡya i birika tsu? Ukuna u vunu u ḡa nala vi.”

⁵ Yahuza wacangi ikebe yi pini a Kuwa ku Kashilaḡa ki, aku u lazai u ba u vuruki kaci ka ne a maḡanga hal u kuwaḡi.

⁶ Adaraḡkpi a pige yi a ṡasaḡi ikebe yi a danai, “U wusha ṡa ikebe i na yi adama a mpasa n vuma. Mele ma dana ṡa tsa ḡolomḡbono i'ya n ikebe i Kuwa ku Kashilaḡa wa.” ⁷ Aku a ba a tsilai uyamba u vuma roku kamai ka mḡbodo tsaraḡa a ciḡangusu amoci a ḡa a ka kuwusa a Urishelima. ⁸ Ili i'ya i zuwai a ka isaḡ asu vi “Uyamba u Mpsa” ḡa gai la vi hal utuwaḡa a'ayin a tagaraḡa na vi. ⁹ Ili i'ya Irimiya matsumate u danai vi i shaḡangu ṡa: “A bidyai ikebe i azurufa kamankupa, ikebe i'ya aza a Isara'ila a wushuki a ka tsupa yi i'ya gai la vi.

¹⁰ A tsilai uyamba u kamai ka mḡbodo n ikebe yi, tyoku ḡa Magono ma Zuba ma tonuko mu.” [◇]

Yesu a kapala ka Bilatu

(Marku 15:2-5; Luka 23:3-5; Yahaya 18:33-38)

¹¹ A a'ayin a nala yi, Yesu shamgbai a kapala ka Bilatu gomuna, aku gomuna vi u wece yi, “Adaḡa magono ma aza a Yahuda mi?”

Yesu wushunku yi, “Nala wari tyoku ḡa vu danai vi.”

¹² Shegai an adaraḡkpi a pige na nkoshi aza ḡa a ka zama yi n unyushi vi a ka dansa n eyi, u paḡai bini. ¹³ Gomuna vi u tonuko yi, “Avu pana ili i'ya a ka dansa a kaci ka vunu ki wa?” ¹⁴ Shegai Yesu dana ili wa, aku gomuna vi u yain majiyan cika.

A kidagai Yesu ugana u ukpa

(Marku 15:6-15; Luka 23:13-25; Yahaya 18:39-19:16)

¹⁵ Kayen dem a a'ayin a Abiki a Upasamgbana, gomuna vi u tsu asaka ta vuma u te a asuvu a kuwa ku a'ali, uza da ama yi a dangasai. ¹⁶ A'ayin a nala yi, vuma roku u da pini a kuwa ku a'ali ki uza da a ka isa Baraba. Ya dem u reve ta vuma vi vuma u cingi u da. ¹⁷ An kakuma ka ama ki ka folomgbonoi, aku gomuna vi u wece le, "Vuma u eni u da ya ciga a asanka da a asuvu a kuwa ku a'ali? Ya ciga a asanka da Baraba da, ko gai Yesu uza da a ka isa Kawauwi." ¹⁸ Gomuna vi u reve ta ama yi a tuko ta Yesu ara ne adama a malyon.

¹⁹ Gomuna vi pini ndishi a asu u afada, aku uka u ne sukunku yi akani, u danai: "Kotsu vu yanka vuma u nala vi ili wa, kpaci u yan ili i roku i cingi wa. N yan ta alavutanshi a kaci ka ne ara, kpmam a da a foro mu ta cika."

²⁰ Shegai adarakpi a pige na nkoshi a leshei kakuma ka ama ki a da a dana u asanka le Baraba aku a dana a wuna Yesu.

²¹ Gomuna vi u doku u wece kakuma ki, "A asuvu a ama a re a na yi, ya ya ciga n asanka da?"

A wushuki, "Baraba."

²² U wece le kpmam, "Nida ma yan n Yesu, uza da a ka isa Kawauwi ki?"

A wushuki, "A wandamgbana yi."

²³ U wecikei, "Ndayi zuwai? Ili i cingi i eni i'ya u yain?"

A worukpoi cika, "Wandamgbana ni."

²⁴ An u wenei ili i'a la i'ya wa yan kpmam wa, kpmam ama a ka ciga de a gita u'yangasa atakasuvu a ama. Pini nala, u bidyai mini u sawai akere a ne a kapala ka le u danai, "Kabirika mu n uwuna vuma u na wa, eda ya yan u da."

²⁵ Ya dem u wushuki, "Atsa na mmuku n tsunu a ka kana n unyushi u ukpa u ne."

²⁶ Aku Bilatu asanka le Baraba. U zuwai asoje a bawin Yesu, aku u naka le n eyi a ba a wandamgbana.

Asoje a yankai Yesu majari

(Marku 15:16-20; Yahaya 19:2-3)

²⁷ Pini nala, asoje a gomuna yi a bankai Yesu a asuvu a kebile ku tsugono ku gomuna vi, aku a kyawan yi gba le. ²⁸ A mondo yi aminya a ne a uka yi kunya ku san kpayaya. ²⁹ A yain funi u awana a ukunka yi a kaci. A zuwuka yi kalangu ka tsugono a kukere ku ulyaki ku ne. A kudangi a kapala ka ne a ka yanka yi majari n dansi, "Tsu naka vu ta tsupige Magono ma aza a Yahuda." ³⁰ Pini nala, a cikpuka yi atatsa. A bidyai kalangu ki a lapusa yi n ka a kaci. ³¹ An a wowo yi uyanka majari, aku a takpa yi kunya ku san ka a uka yi vi a gonoi a uka yi aminya a ne. Pini nala, a wutukpa yi a lazarai n eyi ubana a asu u da a ka wandamgbana yi.

A wandamgbana Yesu

(Marku 15:22-32; Luka 23:27-43; Yahaya 19:17-27)

³² Ele n a wuti, aku a gawunsai n vuma u Sirani roku uza u kala Simo. Asoje a matsa yi u canga mawandamgbani ma Yesu. ³³ Gba le a rawai a asu u da a ka isa Golugota;† (wata, Asu u Mako ma Kaci). ³⁴ Asoje yi a

naḡa yi mini ma cinwi ma a satarai n aguma a akoni.* An u pedei ma, aku u 'yuwain ma uso. ³⁵ A'ayin a ḡa a kotso yi uwandamgbana, aku asoje yi a yankai aminya a ne uruta. ³⁶ Asoje a dusuki pini a asu vi a rongo yi a uwundya. ³⁷ Zuba n kaci ka ne, a zuwa ta ɪryoci i ili i'ya i zuwai a wandamgbana yi. Ili i'ya a korongi i'ya na: “YESU ḡA NA VI, MAGONO MA AZA A YAHUDA.”

³⁸ Asoje yi a wandamgbana ta dem aza a magalaka a roku ama a re, uza u te a kukere ku ulyaki ku ne uza u te tani a ku ugula ku ne. ³⁹ Ama ḡa a ka wura pini a asu vi a rongo yi ucirakpusa adama a magori. ⁴⁰ A rongoi udansa, “Vu da va wasa Kuwa ku Kashila, aku vu doku vu mai ka a asuvu a a'ayin a tatsu. Adama a nala, wauwa kaci ka wunu! Avu Maku ma Kashila ma baci, cipa pini a mawandamgbani mi!”

⁴¹ Adarakpi a pige n awenishiki a Mele na nkoshi a yanka yi ta dem majari. ⁴² A da, “U wauwai aza roku, shegai u fuda u wauwa kaci ka ne wa! U da aya magono ma aza a Isara'ila! Aya baci magono mi, u cipa pini a mawandamgbani mi wa wa, tsara tsu pityanangu n eyi. ⁴³ U pityanangu ta n Kashila, adama a nala asaka Kashila ka wauwa yi, wa ciga yi baci. U dana ta dem, ‘Mpa Maku ma Kashila ma.’ ” ⁴⁴ Aza a magalaka a ḡa a wandamgbana kaḡolo n eyi vi ele dem a yanka yi ta kadyanshi ka gbani.

Ukpa u Yesu

(Marku 15:33-41; Luka 23:44-49; Yahaya 19:28-30)

⁴⁵ An kaara ka rawai a kaci, aku uyamba vi gba u likpamgbana n karimbi hal ubana ulapa uwule u tatsu. ⁴⁶ Pini nala, Yesu salai, “Eloyi, Eloyi, lama sabakalani?” Wata, “Kashila ka va, Kashila ka va, ndya i zuwai vu varangu mu?”

⁴⁷ Aza ḡa a'ari pini a asu vi kushani a panaḡa yi, aku a danai, “Iliya ḡa wa isa!”

⁴⁸ Kute-kute, uza u te u le u sumai u ba u bidyai kashaku, u ukai ka a asuvu a mini ma kalam, aku u sirai ka a kalangu u naḡai Yesu tsara u soi. ⁴⁹ Shegai aza ḡa a buwai vi a danai, “Shamgba ve tsu wene ko Iliya vi wa tuwa u wauwa yi!”

⁵⁰ Pini nala, u salai, aku uma u ne u wutaɪ.

⁵¹ Kute-kute, kunya ka a barakpai a asuvu a Kuwa ku Kashila ku karamgbana kure, ili i'ya i bidyai a zuba utuwa a iyamba.† Aku likimba u gbaḡai, atali a batsasai. ⁵² Asaun kpam a kukpusai, ama a Kashila ushani aza ḡa a kuwusai a 'yangasai. ⁵³ A wutaɪ a asaun yi. An Yesu 'yangai a ukpa, a banai a Urishelima ilyuci i uwulukpi, a wenikei kaci ka le a asu u ama ushani.

⁵⁴ An katigi ka asoje n asoje a ḡa a'ari kaḡolo n eyi a wenei iyamba i gbaḡai n ili i'ya i gitasai, aku a panai uwonvo, a danai, “Mayun ḡa, Vuma u na Maku ma Kashila ma!”

⁵⁵ Aka ushani aza ḡa a wutaɪ a Galili a tonoi Yesu tsara a banga yi a shamgbusai mḡari a ka wundya mawandamgbani mi. ⁵⁶ Asuvu a le alya Meri Magadaliya, n Meri (mma u Yakubu n Isuhu), na mma u Yakubu n Yahaya mmuku n Zabidi.

* **27:34** Aguma a akoni a ḡa a ka dansaka pini na vi, n avuku a ḡa a tsu yan a ḡa tsara u jebe mḡala ma ikyamba. † **27:51** Kunya ku na ki pece ḡa ku pece Asu u Uwulukpi n Asu u ḡa u Lai Uwulukpi a Kuwa ku Kashila.

*Kacida ka Yesu**(Marku 15:42-47; Luka 23:50-56; Yahaya 19:38-42)*

⁵⁷ Vuma roku u da pini uza da wari n utsari cika uza u kala Isuhu u Arimatiya. Eyi katonni ka Yesu ka. N kuvuli ku nala ki ka u tuwai a Urishelima. ⁵⁸ U banai ara Bilatu u foloi a naka yi ikyamba i Yesu. Bilatu tonukoi asoje a ne a naka yi. ⁵⁹ U cangai ikyamba yi u katilai i'ya n kunya ku shinga. ⁶⁰ U ukai ikyamba yi a kasaun ka savu ka ne ka a sadarai a katali. U gindalakpai katali ka pige u kimbai utsutsu u kasaun vi, aku u lazai. ⁶¹ Meri Magadaliya n Meri ire vi a dusuki evu n kasaun ki a'ari uwundya.

Asoje aza a uwundya a kasaun

⁶² An kain ka wansai; wata, kain ka Ashibi ka la vi, adarakpi a pige n Afarishi a banai ara Bilatu. ⁶³ A danai, "Uzapige, tsu cifa ta a'ayin a da uza u kaban u nala vi wari n uma u dana ta, 'A yan baci a'ayin a tatsu, ma 'yanga ta a ukpa.'" ⁶⁴ Tonuko aza a uwundya kasaun yi a wundi ka mai hal a'ayin a tatsu. A yan baci nala wa, atoni a ne a ka tuwa ta a boko ikyamba yi, aku a tonuko ama u 'yanga de. Kaban ka nala ki tani ka la ta ka kagita ugbonguro."

⁶⁵ Bilatu danai, "Bidyai asoje ubana a asu u kasaun vi tyoku da ya fuda i zuwa a wundi ka mai." ⁶⁶ Aku a lazai a ba a kpadai kasaun ki, a padarai pini cirakpa† tsu iryoci i magono a katali ki, kpm a zuwai asoje yi a wundi ka.

28*U'yanga u Yesu a ukpa**(Marku 16:1-10; Luka 24:1-12; Yahaya 20:1-10)*

¹ Kain ka kagita ka a'ayin a shindere; wata, kain ka Aladi n kpasani, Meri Magadaliya n Meri ire vi a banai a kasaun ki tsara a wene ka.

² A'ayin a nala yi, iyamba i gbadai n ucira. Pini nala, katsumate ka Magono ma Zuba ka wutai a zuba, ka banai pini a kasaun ki ka gindalakpai katali ka kari a utsutsu u kasaun vi. U dusuki a zuba u katali vi. ³ Wa lada yavu ulada u zuba, aminya a ne kpm pun cika. ⁴ Asoje a da a ka wundya kasaun ki a giruwa ta cika hal a ka jeke ikyamba adama a uwonvo u katsumate ka zuba ki, hal a wokoi yavu akushe.

⁵ Katsumate ki ka tonukoi aka yi, "Kotsu i pana uwonvo wa. N reve ta Yesu da a wandamgbani da ya bolo. ⁶ Wa pini na wa, u 'yanga de tyoku da u tonuko da. Tuwai i wene asu u da a'ari a zuwai ikyamba i ne. ⁷ Walai gogo i ba i tonuko atoni a ne, 'Yesu 'yanga de a ukpa. U laza de ubana a Galili kpm wa lasa da ta urawa de, nte ya wene yi de.' Ili i'ya gai n tuwai n tonuko da i'ya la vi."

⁸ Pini nala, aka yi a asakai kasaun ki n uwonvo gogo, kpm n a yanyi ipeli cika. A sumai tsara a ba a tonuko atoni yi ili i'ya i gitai. ⁹ Kute-kute, Yesu gawunsai n ele aku u danasa le. A rabai evu n eyi, a wambatsa yi a a'ene a lyaka yi kayala. ¹⁰ Aku u danai, "Kotsu i pana uwonvo wa, tonukoi atoni a va a bana a Galili, nte a ka wene mu de."

Awundi a kasaun yi a yain kaban

¹¹ A'ayin a da aka yi a lazai, aku a asoje a roku aza da a ka wundya kasaun ki a gonoi a ilyuci a tonukoi adarakpi a pige gba ili i'ya i gitai. ¹² Adarakpi a pige a ba a cinai nkoshi a sheshei tyoku da a ka yan. Pini

nala, a nakaḱai asoje yi ikebe ushani. ¹³ A tonuko le, “Tonukoi ama i dana atoni a Yesu a da a tuwai a bokoi ikyamba i ne yi n kayin cina eda alavu. ¹⁴ Gomuna u pana baci ukuna vi, tsa dansa ta n eyi, tsu wauwa da a upana u ikyamba.” ¹⁵ Asoje yi a wushai ikebe yi, aku a yain tyoku da a tonuko le a yain. Kadyanshi ka kyawan ta gba uyamba u Yahuda, kpm hal n gogo-na a ka a tonusuko ta ama alabari a na yi.

Yesu dansai n atoni a ne

(Marku 16:14-18; Luka 24:36-49; Yahaya 20:19-23; Asuki 1:6-8)

¹⁶ An atoni kupa n uza u te vi a lazai, a bana ta karara she a masasa a Galili a asu u da Yesu tonuko le a bana. ¹⁷ An a rawai a wene yi, aku a lyaka yi kayala, shegai aza roku a le a yan ta malala. ¹⁸ Pini nala, u banai a asu u da a'ari, u danai, “Kashila ka naka mu de gba ucira u da wari a zuba n likimba. ¹⁹ Adama a nala walai i ba i tonuko gba ama a likimba kadyanshi ka va tsara a woko Atoni a va. I lyuɗugu le a asuvu a kala ka Tata, n ka Maku, n ka Kulu Keri. ²⁰ I wenishike le a yain gba i'ya n tonuko da. Ma rongo ta n ada kain dem hal ubana a makorishi ma likimba.”

Kadyanshi ka Shinga ka Marku

Ukukpa u kadyanshi

Marku, uza da u korongi tagarada u na vi, u reve ta asuki. U rongo ta evu n Bituru cika, a'ayin a ukpa n u'yang'a u Yesu. Marku yansa ta nwalu asu asu n Baranaba, uza roku uza da u tsu tonon ama a asuvu a Atoni. A yansa ta manyan kabolo a 'yangasai a'uwa a atoni a asu u da dem a rongoi.

Marku dana ta alabari a Yesu n u ucira. Yesu kotso baci uyan ukunosavu u tsu laza ta ubana a asu u roku u ba u yain kpm u roku de. Marku wenike ta an Yesu yansai ili ushani tsara u banga ama. U wenike tsu ta tyoku da Yesu wari kagbashi. A'ayin a nala yi, ama a rongo ta a uvana uza da wari magono ma ucira a likimba uza da a ka isa Kawauwi. Shegai an Yesu tuwai a wene yi tyoku da a zuwai uma a ka wene Kawauwi wa, kpaci Yesu lya ta tsugono tsu ne n ucira u zuba. Ama roku a kovo ta Yesu, aku a fobusoi tsara a wuna yi. Marku wenike ta tyoku da na vi wari a kapashi ka manyan ma Yesu, nala u yain manyan ma ne ma uwauwa ama.

Tagarada u na wa tonuko ta Atoni a gogo-na u da tsu woko agbashi a atoku; wata, tsu bangamgbani. U wenike ta kpm Yesu pana ta ikyamba adama a da nala Kashila ka ciga yi u gbashika ama. Nala Kashila ka panai kayanyan n ili i'ya Yesu yain, kpm gogo-na wa ta a asu u tsupige a kukere ku ulyaki ku Kashila. Tsu pana baci ikyamba gogo-na adama a uyan ili i shinga an tsa tonon Kashila, Kashila ka pana ta dem kayanyan ka tsunu.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Akani a Yahaya kalyubugi (1:1-8)

Ulyubugu n ukondo u Yesu (1:9-13)

Yesu a Galili (1:14-9:50)

Yesu banai a Galili n Urishelima (10:1-52)

A'ayin a shindere a makorishi a Yesu: Ukondo n ukpa u ne (11:1-15:47)

Yesu wa ta n uma (16:1-8)

Yesu wenikei kaci ka ne a asu u atoni a ne (16:9-20)

Kubari ku Yahaya Kalyubugi

(Matiyu 3:1-12; Luka 3:1-18; Yahaya 1:19-28)

¹ Ukuna u Kadyanshi ka Shinga ka Yesu Kirisiti Kawauwi Maku ma Kashila u da na.

² U gita ta tyoku da wari ukorongu a tagarada u Ishaya matsumate, "Kashila ka danai, 'Ma suku ta katsumate ka va a kapala ka vunu, kotsu u lapuluka vu ure.' [◇]

³ Uza roku wa salasa a kakamba, 'Lapulai ure adama a Asheku, i shamkpa ure vi mai tsara u wala.' [◇]

⁴ Katsumate ki Yahaya Kalyubugi da uza da wa lyubugusu ama n mini. Wa rongo a kakamba n u yanyi kubari, "Kpatalai i gono a asu u Kashila, i asaka tsicingi tsu de. A lyubugu da, kotsu Kashila ka cimbusa unyushi u de." ⁵ Kakuma ka ama ushani ka uyamba u Yahuda n aza a Urishelima

a wutai a banai ara Yahaya a dansai unyushi u le, aku u lyubugusu le a mini ma Agata a Urudu.

⁶ Yahaya u ukai aminya a tsileme tsu karakuma, u sirai kagbawatsu ka ukpan a cuku tsu ne. Kpam ilikulya i ne i'ya abaruma n ishigi. ⁷ U tonusukoi ama u danai, "Vuma da wa tuwa a kucina ku va u la mu ta cika. Mpa n ratsa n bana n kudangu n surukpa isirikatsu i akpata i a a'ene a ne wa. ⁸ Mpa n mini ma n lyubugusu da, shegai eyi n Kulu Keri ka wa lyubugu da."

Ulyubugu n ukondo u Yesu
(Matiyu 3:13-17; Luka 3:21-22)

⁹ A'ayin a nala yi, Yesu wutai a Nazara u uyamba u Galili u tuwai ara Yahaya. An u rawai a Agata a Urudu, aku Yahaya lyubugu yi. ¹⁰ Yesu n u wuti a asuvu a mini mi, kute-kute u wenei zuba u kukpai, aku Kulu Keri ku cipai ara ne yavu kadya. ¹¹ Aku a panai kalagatsu a zuba, ka danai, "Ada Maku ma va ma n lai uciga, n avu da ma pana kayanyan cika."

¹² Kute-kute Kulu Keri ku tonoi n eyi ubana a kakamba, ¹³ asu u da u rongoi a'ayin a amangare, Kanangasi* n ka kondusi yi. Nnama n mete n da dem pini asu vi, shegai atsumate a zuba a bana ta n a yanki yi aganda.

Yesu gitai u'isa atoni a kagita
(Matiyu 4:12-22; Luka 4:14-15; Luka 5:1-11)

¹⁴ An nala wurai, a kana Yahaya a ukai a kuwa ku a'ali.† Pini nala, Yesu tuwai a Galili wa dansa Kadyanshi ka Shinga ka Kashila. ¹⁵ U danai, "A'ayin yi a shadangu de, kpam tsugono tsu Kashila tsu yan de evu. Kpatalai a asaka unyushi u de, aku i wushuku n kadyanshi ka Kashila."

¹⁶ Yesu n u wali a ikengi i Kushiva ku Galili, aku u wenei akani a adan ama a re, Simo n Andurawu uza n uvangu, n a kana adan n ibilili. ¹⁷ Yesu tonuko le, "Tono numu, ma wenike da ta tyoku da ya tukuso ama." ¹⁸ Kute-kute a asakai ibilili i le, a tono yi.

¹⁹ An u walai kenu, u wenei uza n u vangu; wata, Yakubu n Yahaya mmuku n Zabidi a kpatsu n a lapulusi ibilili i le. ²⁰ Kute-kute u isa le, aku a asakai tata u le n azaminga, a tono yi.

Uza u ityoni i cingi
(Matiyu 7:28-29; Luka 4:31-37)

²¹ Yesu n atoni a ne a banai a ilyuci i Kafarnahum. Kain ka Ashibi, u uwai a kagata ka Kashila, aku u gitai uwenishike. ²² Ama a yan ta majiyan, kpaci tyoku u uza u ucira u da wa wenishike le, kpam tyoku u awenishiki a Mele da wari wa.

²³ A'ari pini asuvu a kagata ka Kashila ka le ki, aku uza u ityoni i cingi u tuwai wa salasa n ucira, ²⁴ "Ndya va ciga n atsu, Yesu uza u Nazara? Tuwa da vu tuwai vu wacinsa tsu? N reve ta ko ya vari, Uza u Uwulukpi u Kashila u da."

²⁵ Yesu banai ityoni i cingi yi, u danai, "Pada! Vu wuta asuvu a ne." ²⁶ Ityoni i cingi yi i gbadu yi n ucira, aku i wurangi yi n ucira i wutai asuvu a vuma vi. ²⁷ Gba ama a yan ta majiyan, hal a kana uwecemgbenise, "Ndya naha? Uwenishike u savu u da? U ucira? Hal u tsu barana ityoni i

* 1:13 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi. † 1:14 Hiridu Antiba aya magono ma aza a Yahuda a'ayin a da a kana Yahaya a uka yi a kuwa ku a'ali. Aya u zuwai a kana yi.

cingi kpm i panaka yi!”²⁸ Kute-kute kadyanshi ka ne ka tamburai gba uyamba u Galili.

Yesu tanasai ama ushani
(Matiyu 8:14-17; Luka 4:38-41)

²⁹ Yesu kaḅolo n Yakubu n Yahaya n atoni a ḁa a buwai, a asakai kagata ka Kashila ki a lazai karara she a kuwa ku an Simo n Andurawu. ³⁰ Mma u uka u Simo wari nvain n usudugbi u ikyamba, an Yesu rawai, kute-kute a laza a tonuko yi ukuna u ne. ³¹ U banai ara ne u kana yi kukere u 'yangasa yi, aku m6ala mi n asaka yi. U gita le upecishike ilikulya.

³² N kuvuli, an kaara ka rukpai, ama a tuko Yesu gba aza a m6ala n aza a ityoni i cingi. ³³ Gba ama a ilyuci yi a bolomgbonoi a utsutsu u kuwa vi. ³⁴ Yesu tanasai aza a m6ala icun kau-kau ushani, kpm u lokoi ityoni i cingi ushani. U asaka ityoni i cingi yi i dana ukuna wa, an a revei uza ḁa wari.

Yesu yain kuḅari a Galili
(Luka 4:42-44)

³⁵ N kpasani, Yesu 'yangai u asakai kuwa ki u wutai a ilyuci yi u banai asu u ḁa bawu ama a'ari, u yain pini kvasu. ³⁶ Simo n aza ḁa a'ari n eyi a wuta yi ubolo. ³⁷ An a wene yi a tonuko yi, “Gba ama ḁa pini a ka bolo vu.”

³⁸ U wushuki, “Asaka tsu banai ilyuci ilyuci i roku i'ya i'ari evu evu, kotsu dem n yanka le kuḅari ki, kpaci ili i'ya i zuwai n tuwai i'ya la vi.”

³⁹ U tambai a Galili gba n u yanki le kuḅari a agata a Kashila a le n u wutukpusi ityoni i cingi.

Yesu tanasai makutu
(Matiyu 8:1-4; Luka 5:12-16)

⁴⁰ Makutu ma roku ma tuwai ara Yesu. U kudangi u folo yi, u danai, “Vu wushuku baci, va fuda ta vu tanasa mu.” ⁴¹ U pana yi asuvayali, aku u barakpai kukere ku ne u sawa yi. U danai, “N wushuku ta. Tana!”

⁴² Kute-kute tsukutu tsi tsu asaka yi, aku u tanai.

⁴³⁻⁴⁴ Yesu rono yi atsuva cika, “Kotsu vu tonuko uza wa, shegai wala ba vu wenike kaci ka vunu a asu u kadarakpi. Vu naka kune ku Musa danai a naka adama a ḁa vu tanai, kpm kotsu a reve n u ḁa.” ⁴⁵ Aku u asaka yi u lazai. ⁴⁵ Shegai vuma vi u gitai uyan kadyanshi ki, hal u rawai asu u ḁa Yesu kpaḁai u uwa asuvu a ilyuci a kateshe. U ba wa rongo a asu u ḁa bawu uza wari, shegai ko n nala ama a ka wutusā ta a asu kau-kau n a bansi ara ne.

2

Yesu tanasai kawunu
(Matiyu 9:1-8; Luka 5:17-26)

¹ An a yain a'ayin a kenu, Yesu doku u gonoi a Kafarnahum. Ama a tsarai alabari a ḁa wari a kuwa. ² A bolomgbonoi cika hal a nambai kabala a kunu hal kapala ka utsutsu dem. Aku u yanka le kadyanshi. ³ Ama roku, ama a nishi, a cangai kawunu a tuko yi ara ne. (Uza ḁa bawu wa fuda wa wala ko u gbaḁa a'ene a ne.) ⁴ An a nambai ure u ḁa a ka banka yi ara Yesu adama a kakuma ka ama, a ḁapai kukpa derere a asu u ḁa wari. Aku a zuralakpai kajiba ka kawunu kari nvain mi. ⁵ An Yesu

wenei tyoku da a pityanangi n eyi, u tonukoi kawunu ki, “Maku ma va, a cimbusuka vu de unyushi u cingi u vunu.”

⁶ Awenishiki a Mele a da a'ari pini ndishi asu vi, a ka yawunsa a atakasuvu a le. ⁷ “Ndya i zuwai vuma u na u danai nala? U nusuka ta Kashila. Ya wari n ucira u da wa cimbusa unyushi u cingi bamu n Kashila?”

⁸ Kute-kute katakasuvu ka ne ka wenike yi ili i'ya a ka yawunsa a atakasuvu a le i'ya na. U tonuko le, “Ndya i zuwai ya yawunsa nala? ⁹ Ndya i lai shana: Va tonuko kawunu, ‘A cimbusa de unyushi u cingi u vunu.’ Ko gai a dana, ‘Yanga vu shamgba, bidya kajiba ka vunu, vu wala.’” ¹⁰ Adama i reve an Maku ma Vuma† mari n ucira a likimba u da wa cimbusa unyushi u cingi.” U tonukoi kawunu ki, ¹¹ “N tonuko vu, ‘yanga vu shamgba, bidya kajiba ka vunu, vu wala a kuwa.”

¹² U 'yangai u bidyai kajiba ka ne u wuta† u lazai a'eshi a le gba. Ya dem yan ta majiyan, aku a cikpalai Kashila, a danai, “Tsu taƙa uwene ukuna naha wa!”

Yesu isa† Levi

(Matiyu 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³ U doku u wuta† u banai un† u kushiva. Kakuma ka ama ka banai ara ne. Aku u gita† le uwenishike. ¹⁴ Eyi n u wali, u wenei Levi maku ma Halfa ndishi a kakinda ka uwusha u utafa. Yesu tonuko yi, “Tono mu.” Aku u 'yangai u tono yi.

¹⁵ Pini nala, Yesu tuwai wa lya ilikulya i kuvuli a kuwa ku Levi.† Awushi a utafa† ushani n aza a unyushi u cingi, a ka lya kabolo n eyi, n atoni a ne. Kpaci ama da pini ushani aza da a tono yi. ¹⁶ An awenishiki a Mele n Afarishi a wene yi n u lyayi n aza a unyushi u cingi n awushi a utafa, a wecei atoni a ne, “Ndya i zuwai wa lya n awushi a utafa n aza a unyushi u cingi?”

¹⁷ An Yesu panai nala, u tonuko le, “Aza da a'ari n alafiya a ka ciga uza u aguma wa, she aza a mƙala. N tuwa adama a da ma isa aza a maci wa, she aza a unyushi u cingi.”

Keci a kaci ka kakuli

(Matiyu 9:14-17; Luka 5:33-39)

¹⁸ Atoni a Yahaya gba n a Afarishi a ka yan kakuli. Ama roku a tuwai a wecei Yesu, “Ni da atoni a Yahaya n atoni a Afarishi a ka yan kakuli, shegai atoni a vunu a ka yan wa?” ¹⁹ U wushuki, “Ya ciga amoci a asu u iyolo a rongo bawu ilikulya? A'a. Wa yan wa! Valisavu wa baci gai n ele a ka yan nala wa. ²⁰ Kain ka a ka bidya yi a mere ma le ka ta a utuwa, kain ka nala ki ka a ka yan kakuli.

²¹ “Vuma wa padara kunya ku cau n kakashi ka savu wa. U yan baci nala, kakashi ka savu ki, ka pad† ta ka zuwa kunya ku cau ki ku doku ku kara cika. ²² Kpam vuma wa tsungu mini ma cinwi† ma savu a kadele ka ukpan ka cau wa. Kpaci ma shita baci ma tasta ta kadele ki, gba kadele ki n mini ma cinwi mi a ka namba le ta. Shegai a tsungu mini ma cinwi ma savu a kadele ka savu.”

Yesu da Asheku a kain ka Ashibi

(Matiyu 12:1-8; Luka 6:1-5)

²³ Kain ka te n kain ka Ashibi, Yesu wa wala a mere ma ashina a ilya. Tyoku da atoni a ne a ka wala n eyi a gitai ukofuso aratu a ilya yi n a

yuruwi n a takumi. ²⁴ Afarishi a roku a tonuko yi, “Webele, ndya i zuwai a ka yan ili i'ya i nangasai mele ma tsunu ma Ashibi?”

²⁵ U wushuki, “I yan kaneshi u ili i'ya Dawuda yain, an eyi n aje a nwalu a ne a nambai, kpm a ka pana kambulu wa? ²⁶ A'ayin a Abiyata Magono ma Adarakpi, Dawuda uwai a Kuwa ku Kashila,† u takumai iburodi i uwulukpi i'ya a nakai Kashila. Ili i'ya Magono ma Adarakpi ma koshi a wushunki u takuma. Kpm u nakai aje a nwalu a ne i roku.” [◇]

²⁷ Aku u tonuko le, “Kashila ka yan ta Ashibi adama a vuma, shegai vuma adama a Ashibi wa. ²⁸ Adama a nala, Maku ma Vuma Asheku a da, hal a kain ka Ashibi dem.”

3

*Yesu tanasai uza da ili i soi kukere
(Matiyu 12:9-14; Luka 6:6-11)*

¹ Yesu gonoi a kagata ka Kashila, kpm vuma da ili i soi kukere aya pini a asuvu. ² Aza roku a da pini aza da a ka ciga a tsara ili i'ya a ka sapula yi. A zuwuka yi a'eshi a wene ko wa tanasa vuma vi n kain ka Ashibi. ³ Yesu tonukoi vuma vi, “Yanga vu wuta na a kateshe.”

⁴ Aku u wece le, “Ndyi i'ari dere a kain ka Ashibi? Uza u yain ili i shinga ko i cingi? U wauwa uma ko u wuna?” Shegai a padai bini. ⁵ U lingana le na asuvu a upan, u namgbai asuvu adama a ugbami u asuvu u le. U tonukoi vuma vi, “Radagba kukere ku vunu.” An u radagbai ka, aku ku tana. ⁶ Pini nala, Afarishi a wuta n ama a Hiridu a ka sheshe tyoku da a ka wuna Yesu.

Kakuma a una u Kushiva ku Galili

⁷ Yesu kabolo n atoni a ne a asakai ilyuci yi a banai a una u Kushiva ku Galili. Aku kakuma ka pige ka wuta a kaon ka Galili, n uyamba u Yahuda ka tonoyi, ⁸ n Idumiya n ilyuci i Urishelima, n upashi u Urudu hal n ama a kaon ka Taya n Sida. Kakuma ka pige ka tuwai ara ne an a panai ili i'ya wa yansa. ⁹ Adama a kakuma ki u zuwai atoni a ne a lapuluka yi kpatsu ku kenu, kotsu kakuma ki ka gbaaryangu yi wa. ¹⁰ Kpaci u tanasa ta ama ushani, aku aza a mballa a ka raba evu n eyi, kotsu a tsara a sawa yi. ¹¹ A'ayin a da baci ityoni i cingi i wene yi she i rukpa iyamba, a kapala ka ne, i sala, “Avu Maku ma Kashila ma.” ¹² Shegai she u barana le kotsu a tonuko uza ko ya wari wa.

*Yesu dangasai atoni kupa n ama a re
(Matiyu 10:1-4; Luka 6:12-16)*

¹³ Yesu yuwai a zuba u kagalala, u dangasai aza da eyi wa ciga, a tuwai ara ne. ¹⁴ U dangasai ama kupa n ama a re, u zuwa le a rongo n eyi, kotsu u suku le a wenishike, ¹⁵ kpm a tsara ucira u da a ka wutukpa ityoni i cingi. ¹⁶ Atoni a da u dangasai vi a da: Simo (uza da u nakai kala Bituru), ¹⁷ Yakubu maku ma Zabidi n utoku u ne Yahaya (aza da u nakai kala Buwanaji; wata, mmuku m makpankashila). ¹⁸ U dangasai kpm Andurawu, n Filibu, n Batalamawu, n Matiyo, n Toma. U dangasa ta dem Yakubu maku ma Halfa, n Tadawu n Simo Ziloti, ¹⁹ n Yahuza Isikariyoti, uza da u tuwai u neke yi.

*Yesu n Ba'alzabu
(Matiyu 12:22-32; Luka 11:14-23; Luka 12:10)*

[◇] 2:26 1 Sam. 21:1-6.

²⁰ Yesu uwai a kuwa, kakuma ka doki ka bolomgbonoi, hal eyi n atoni a ne a kpaɗai ulya ilikulya. ²¹ An aza a kuwa a ne a panai nala a banai kotsu a kana yi, an a danai aya pini wa gitɔ ufulukpa.

²² Aku awenishiki a Mele a ɗa a wutaɗi a Urishelima a danai, “Wa ta n Ba'alzabu magono mi ityoni i cingi, kpan n ucira u ne u ɗa wa wutukpusa ityoni i cingi.”

²³ Yesu isa le u yain kadyanshi n ele n agisani, “Niɗa Kanangasi ka loko Kanangasi?” ²⁴ Tsugono tsa baci tsu pecei n tsu shilakani, tsa tsa fuda tsa shamgba wa. ²⁵ Kuwa ka baci ku pecei n ku shilakani, kuwa ku nala ka shamgba wa. ²⁶ Kanangasi ka kovo baci kaci ka ne, aku u pecei kure, wa fuda wa shamgba wa, makorishi ma ne ma la vi. ²⁷ Uza wa la wa fuda u bana a kuwa ku uza u ucira u pura yi ucanga wa, she u gitɔ u sira yi ve, aku u pura yi ucanga vi.

²⁸ “Mayun n tonuko ɗa, gba unyushi u cingi, n unyushi u cingi u pige u ɗa ama a ka yansa, a ka cimbusuka le ta u ɗa. ²⁹ Shegai uza ɗa baci dem u nusukai Kulu Keri a ka taɓa yi ucimbusuka wa, u yan ɗe la vi unyushi u ɗa bawu wari n utyoku.”

³⁰ Dana ɗa u danai nala, an a ka dansa, “Wa ta n ityoni i cingi.”

Mma n a'angu a Yesu

(Matiyu 12:46-50; Luka 8:19-21)

³¹ Mma n a'angu a Yesu a rawai. A shamgbai a uwotsu, a suki uza roku a asuvu u isa yi. ³² Kakuma ka ama ka dusuki ka kyawan yi, aku a tonuko yi, “Mma u vunu n a'angu a vunu a ɗa ɗe a kateshe a ka bolo vu.” ³³ U wecikei, “An ya mma u va n a'angu a va?”

³⁴ Aku u weɓelei aza ɗa a dusuki a kyawan yi vi, u danai, “Mma u va n a'angu a va a ɗa na.” ³⁵ Uza ɗa baci dem wa yan ili i'ya Kashila ka ciga aya utoku u va; vangu n utaku na mma u va.

4

Agisani a uza ɗa u wacangusi icun

(Matiyu 13:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Yesu doku u gitai uwenishike a kaɓon ka kushiva. Kakuma ka ka bolomgbonoi ka ka kyawan yi ka ka wa wa, hal ka zuwai u wai a kpatsu u dusuki. Kpatsu ki a ikengi i mini i'ya kari, ama yi tani a shamgbai a kagida. ² U wenishike le ili ushani n agisani, u danai, ³ “Panai. Vuma roku ɗa u banai uwacangusu u icun. ⁴ Tyoku ɗa wari uwacangusu icun yi, aku i roku i rukpai a ure. Nnu n wutaɗi n kaɗasai i'ya. ⁵ I roku tani i rukpai a iyamba i atali bawu kayala ka maci. I lazai i binyai adama a unambi u kayala ushani. ⁶ An kaara ka yain, ka runukpai i'ya, aku i lazai i ekpei adama a ukpaɗa u'uwa u alu a iyamba. ⁷ I roku i rukpai a asu u awana, an i gbonguroi, aku awana yi a sapusai i'ya hal i kpaɗai ilimaci. ⁸ I roku tani i rukpai a iyamba i shinga i wutaɗi, i gbonguroi, i matsai cika. I roku i'a ta n kamankupa-kamankupa, i roku amangatatsu-amangatatsu, i roku tani amangatawun-amangatawun.”

⁹ Yesu korusoi, “Uza ɗa baci wari n atsuvu a upana, u pana.”

Kalen ka agisani ki

(Matiyu 13:10-17; Luka 8:9-10)

* **3:23** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

¹⁰ An u wokoi utyoku u ne, ama roku a da a'ari pini a asu vi ka'bolo n atoni a ne Kupanamere,† a wece yi u wutumkpa le agisani yi a kateshe. ¹¹ U tonuko le, "Ili i'ya a sokongi i tsugono tsu Kashila a wenike da i'ya de. Shegai aza da bawu a'ari a asuvu a de n agisani a da a ka pana ko ndya wa, ¹² adama 'A uwene n a'eshi a ka wene ta, shegai a ka reve ili i'ya a wenei wa. A upana kpm a ka pana ta, shegai a ka reve wa, ka wa a ka yiralakpa ta Kashila ka cimbusuka le unyushi u le.' " ◇

*Yesu wutukpai kalen ka agisani ki
(Matiyu 13:18-23; Luka 8:11-15)*

¹³ Yesu wece le, "I reve agisani a naha yi wa, nida ya yansa i reve agisani a roku? ¹⁴ Kacimbi ka nala ki ukuna u Kashila u da u wacangusi. ¹⁵ Ama roku tyoku u icun i'ya i'ari a ure a asu u da a cei ukuna vi da a'ari. N upana u le, aku Kanangasi* ka bidyai ukuna u da a cei a asuvu a le yi. ¹⁶ Aza roku tyoku u icun i'ya i rukpai a asu u atali da a'ari. N upana ukuna vi a wushai u da n ipeli. ¹⁷ Shegai u uwa asuvu a le wa, kpm a barakpa wa. An a'ayin a upana u ikyamba n a mavura adama a ukuna vi a rawai, a laza a rukpai. ¹⁸ Ama roku tani tyoku u icun i'ya a wacangusi asu u awana da a'ari. Ama a na yi alya aza da a panai ukuna vi. ¹⁹ Shegai kadambula ka uma n uciga u udukuyan n maluwa ma ili i'ya i buwai ma gbagbalai ukuna vi a kpa dai unaka mmuku. ²⁰ Aza da a buwai tyoku u icun i'ya a wacangusi a iyamba i shinga da a'ari. A panai ukuna vi, a wushai u da, aku a nakai mmuku. Aza roku a nakai kamankupa kamankupa, aza roku kpm amangatatsu amangatatsu, aza roku tani amangatawun amangatawun."

*Macikalu ukimbi n kabelu
(Luka 8:16-18)*

²¹ Yesu lyai kapala, u wece le, "Vuma wa la u ta'bai u sapa macikalu, aku u kimbai ma n kabelu ko u ukai a kere ka ivamkpatu? A kashamkpatu ka ne ka wa zuwa ma wa? ²² Ko ndya baci a sokongi a ka wutukpa ta i'ya a kateshe, kpm ko ndya baci a kimbai a ka kukpa ta i'ya. ²³ Adama a nala uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana."

²⁴ U tonuko le kpm, "Kiranai n ili i'ya i panai. Ci'fai, kakundatsu ka i kundunki ama ili, ka dem Kashila ka kundunku da ili, hal she u pasaka. ²⁵ Aza da baci a'ari n ili, alya a ka naka. Aza da baci bawu a'ari n ili, i kenu i'ya a'ari n i'ya vi, a ka wusa le ta i'ya."

Agisani a icun i'ya ya gbonguro

²⁶ Yesu lyai kapala u danai, "Naha da tsugono tsu Kashila tsari. Vuma roku da u cei icun a kashina. ²⁷ U vaki u 'yangai kaara n kayin, gba n nala icun yi i'ari uwuta n i gbonguri, u reve tyoku da ya gbonguro wa. ²⁸ Iyamba yi n kaci ka ne i zuwai ilya yi i gbonguroi, aku i nakai mmuku. I gitai n asungu, aku aratu aku mmuku pini aratu yi. ²⁹ An ilya yi i kuwai u kapai i'ya, kpaci a'ayin a ukapa a rawa de."

*Agisani a ucun u musta
(Matiyu 13:31-34; Luka 13:18-19)*

³⁰ Yesu wece le, "Nida tsa dana tsugono tsu Kashila tsari? Agisani a eni a da tsa yan tsu ratsanaka tyoku da tsari? ³¹ Tyoku ucun u musta da tsari, ucun u kenu gbende u da a tsu ce a iyamba. ³² A ce baci u da u tsu

◇ 4:12 Isha. 6:9-10. * 4:15 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

gbonguro t̄a u lai gb̄a iceshi. U yain nsaḅu n pige n pige a asu u ḁa nnu n tsu rukp̄a pini a kulu ku ne.”

³³ N agisani ushani icun i na ḁa Yesu tsu tonusuko ama akani a ne tyoku ḁa a ka reve. ³⁴ U tsu dansa n ele u bawu agisani wa, shegai u woko baci n atoni a ne koshi, aku u wutumkp̄a le a ḁa a kateshe.

Yesu vakunki aḅali
(*Matiyu 8:23-27; Luka 8:22-25*)

³⁵ Kain ki n kuvuli, Yesu n atoni a ne pini a ikengi i Kushiv̄a ku Galili ki, u tonuko le, “Tsu pasamgbanai tsu gonoi upashi u nide.” ³⁶ Atoni a ne a uwai a kpatsu ku w̄ari, a aṣak̄ai kakuma ka ama, a lazai n eyi. A'atsu a roku a tono le. ³⁷ A ḅar̄akp̄a wa, uwule u ucira u lapanai, aku aḅali a ka gb̄aḁa kpatsu ki, hal ka ciga ushumbugu. ³⁸ Yesu w̄ari a kucina ku kpatsu nvain n kaci ka ne a ili i utad̄anku kaci wa lavuta. Atoni a ne a 'yanḡasa yi, a danai, “Kawenishiki, tsa shumbugu ḁe, vu dambula wa?”

³⁹ Yesu 'yanḡai u ḅaranai uwule vi, “Shamgba!” U tonukoi kpam aḅali yi, “Shamgba shiriri!” Uwule vi u vaki, aku a asu vi u wokoi shiriri.

⁴⁰ Aku u tonukoi atoni a ne yi, “N̄dya i zuwai i giruwai? Hal n ara i pityanangu wa?”

⁴¹ Uwonvo u kaṅa le cika, aku a git̄ai uwecemgbene, “Ucun u vuma u eni u ḁa u na vi? Hal uwule n aḅali dem a ka panaḅa yi.”

5

Yesu tan̄as̄ai uza u ityoni i cingi
(*Matiyu 8:28-34; Luka 8:26-39*)

¹ Yesu n atoni a ne a rawai a upashi u Kushiv̄a ku Galili u uyamba u Garasa. ² An Yesu wut̄ai a kpatsu, vuma u ityoni i cingi u wut̄ai a asu u asaun kotsu u cina yi. ³ Asu u asaun u ḁa u tsu ronguso. Kpam ko uza wa fuda wa sira yi wa, ko n ikani. ⁴ Kpaci a so yi t̄a usir̄asa akere n a'ene, shegai u kid̄asai ikani yi u kod̄usoi irim i'ya i'ari a'ene a ne, kpam ko uza wa n ucira u ḁa wa goso yi wa. ⁵ Kaara n kayin nte wa genge pini a asu u asaun vi n kagal̄al̄a, aku u rongo isali n u kaar̄asi ikyamba i ne n atali.

⁶ Eyi a m̄ḅari, an u wenei Yesu u sumai u ba u kud̄angi a kapala ka ne. ⁷⁻⁸ Aku Yesu tonuko yi, “Wut̄ai pini a asu u vuma vi, ityoni i cingi.” Vuma vi u salai cika, “Yesu, Maku ma Kashil̄a ka pige, n̄dya va ciga n̄a mpa? Tsina n Kashil̄a an va kp̄aḁa mu uyan mavura.”

⁹ Pini nala, Yesu wece yi, “N̄dya kala ka vunu?” U danai, “Kala ka va ka Katam, kpaci ts̄a t̄a ushani.” ¹⁰ U foloi Yesu cika kotsu u loko le pini a uyamba vi wa.

¹¹ Ushiga u mburusunu u ḁa pini wa lina a kagal̄al̄a ka masasa ma m̄ari evu n a asu vi. ¹² Ityoni i cingi yi i foloi Yesu, “Aṣak̄a tsu tsu bana a asu u mburusunu, kpam vu aṣak̄a tsu tsu uwa le.” ¹³ U wushunku le, aku a wut̄ai a ba a uwai a asuvu a mburusunu. Ushiga vi, evu n̄a mburusunu azu a re (2,000) ḁa. A wuranai she a kushiv̄a a uwai pini a shumbugi.

¹⁴ Aza ḁa a ka lin̄aka mburusunu mi a sumai a ba danai a ilyuci n une. Aku ama a wut̄ai a wene ili i'ya i git̄ai. ¹⁵ An a tuw̄ai ara Yesu a wenei vuma ḁa w̄ari n katam ka ityoni i cingi, ndishi n aminya kpam n ugboji u ne, aku uwonvo u kaṅa le. ¹⁶ Aza ḁa a wenei ukuna vi, a tonukoi ama ili i'ya i git̄ai n vuma ḁa w̄ari n ityoni i cingi n̄a mburusunu mi dem. ¹⁷ Aku a foloi Yesu u aṣak̄a uyamba vi.

¹⁸ An Yesu wa uwa a kpatu uza da wari n ityoni i cingi caupa vi u foloi kotsu u toni yi. ¹⁹ Yesu asaka yi u toni yi wa, shegai u tonuko yi, “Bana a kuwa asu u ama a vunu vu tonuko le tyoku da Asheku a yanka vu, n tyoku da u pana vu asuvayali.” ²⁰ Vuma vi u kyawunsai gba uyamba u Dikafoli, n u tonusuko le ili i'ya Yesu yanka yi. Aza da a panai vi gba a yan ta majiyan.

Jayiru banai ara Yesu

(Matiyu 9:18-26; Luka 8:40-56)

²¹ An Yesu doki u pasamgbanai a kushiva ki a kpatu u gonoi upashi u nife, kakuma ka ama ka bolomgbonoi ka kyawan yi eyi pini a asu u kushiva vi. ²² Uza u te a asuvu a azapige a kagata ka Kashila uza u kala Jayiru u tuwai pini. N u wene Yesu, u kudangi a kapala ka ne. ²³ U folo yi cika u da, “Maku ma va makere ma pini a ana u ukpa, kana asuvu vu tuwa vu sawa yi kotsu u tana u yain uma.”

²⁴ Yesu tono yi, kakuma ka ama ushani ka tono yi n ka gbaaryangusu yi.

Uka u da u sawai Yesu kunya

²⁵ Uka da pini uza da wa pana ikyamba cika a asu u ulala u mpasa hal ayen kupa n a re. ²⁶ U pana ta ikyamba cika a kukere ku aza a aguma kpm u wunai gba ili i'ya wari n i'ya. Da wa yan yi shana, mabala mi she kapala ka mari ulya. ²⁷ An u panai ukuna u Yesu, u banai a kucina ku ne a asuvu a kakuma ki, aku u sawa yi kunya. ²⁸ Kpaci u yawunsa ta a katakasuvu ka ne, “N sawa baci kunya ku ne koshi ma tana ta.” ²⁹ Kute-kute ulala u mpasa u ne u shamgbai kpm u panai a asuvu a ikyamba i ne u tana, da u wunvugai n upana u ikyamba.

³⁰ Aku Yesu lazai u revei an ucira u wuta a asuvu a ikyamba i ne. U kpatalai a asuvu a kakuma ki, u danai, “Ya sawai kunya ku va?” ³¹ Atoni a ne a wushuki, a danai, “Vu wenei dem kakuma ka gbaaryangu vu, aku vu dana ya sawa vu?”

³² Shegai Yesu lyai kapala n uwebelishe ko wa wene uza da u yain nala vi. ³³ Uka vi an u revei ili i'ya i gitai n eyi, u wuta u kudangi a kapala ka ne, n uwonvo n u jeki ikyamba. Aku u tonuko yi gba ili i'ya i gitai. ³⁴ U tonuko yi, “Maku ma va, upityanangu u vunu u tana vu de. Wala ili vunu, kpm upana u ikyamba u nala vi u pecembene n avu.”

Yesu yangasai maku ma Jayiru a ukpa

³⁵ An Yesu wari a kadyanishi, ama roku a wuta a kuwa ku Jayiru, uzapige u kagata ka Kashila. A danai, “Maku ma vunu ma kuwa de. Ugan kpm vu damgbarasa kawenishiki ki wa?”

³⁶ Yesu dambula gban n ili i'ya a ka tono wa, u tonukoi uzapige vi, “Pana uwonvo wa, avu gai pityanangu.”

³⁷ U asaka ko uza u toni yi wa, she Bituru, n Yakubu n utoku u ne Yahaya. ³⁸ An a rawai a kuwa ku uzapige ki, Yesu panai ama a'ari kacan, a'ari kushen n isali cika. ³⁹ U uwai a asuvu, u wece le, “Nda i tukoi kacan n isali naha? Makere mi ma kuwa wa, alavu a da yi.” ⁴⁰ Shegai a doso yi idyoshi i magori.

Pini nala, u wutukpa le gba le, u bidyai tata na mma makere vi n atoni a ne a da a'ari n eyi, a uwai ubana a asu u da makere mi mari. ⁴¹ U kana kukere ku makere ki u tonuko yi n kaletsu ka ne, “Talita kumi.” (“Maku ma makere, n da vu 'yanga.”) ⁴² Kute-kute makere mi ma 'yanga ma gitai

nwalu, kpaci ayen a ne kupa n a re ɗa. N uwene naha aku a yain majiyan cika. ⁴³ U ɓarana le, kotsu uza u reve ukuna vi wa, aku u tonuko le a nei makere mi ilikulya u lyai.

6

Unamba u tsupige u matsumate (Matiyu 13:53-58; Luka 4:16-30)

¹ Yesu n atoni a ne a ɗaƙai a asu vi a lazai ubana a ilyuci i ne Nazara. ² An Ashibi a yain u gitai uwenishike a kagata ka Kashila. Ama ushani a panaƙa yi aku a yain majiyan. A danai, “Nte vuma u naha tsarai ili i na gba? Ucuu u kakiri ka eni ka a naka yi naha? Weɓelei ukunosavuƙ u ɗa a'ari a uyansa a akere a ne! ³ Kashei ka nala ka naha vi wa, maku ma Meri. Atoku a ne kpam alya an Yakubu, n Isuhu, n Yahuza, n Simo wa? Ataku a ne a ɗa naha kaɓolo n ɗtsu vi wa?” Adama a nala a 'yuwan yi.

⁴ U tonuko le, “Matsumate ma tsu namba tsupige wa, she a ilyuci i ne, n asu u ama a ne, n asuvu a kuwa ku ne.” ⁵ U fuda u yan ukunosavu wa, shegai u tsarai u sawusai aza a mɓala kenu u tanasa le. ⁶ U yain majiyan cika, adama a ukpaɗa u upityanangu u le.

Yesu suki Kupanamere (Matiyu 10:5-15; Luka 9:1-6)

Yesu kyawain une, n u wenishiki ama. ⁷ U isaɗi asuki Kupanamere* vi u suku le ama a re ama a re, u naka le ucira a kaci ka ityoni i cingi.

⁸ U tonuko le, “Kotsu i bidya ili adama a nwalu mi wa, she kalangu koshi. Kotsu i bidya ilikulya, ko katsan, ko kpam ikebe a ijubu i ɗe wa. ⁹ I uka akpata a a'ene, shegai kotsu i uka ntogo n re wa. ¹⁰ Kuwa ka baci dem i uwai, rongoi pini she kain ka ya ɗaƙa ilyuci yi. ¹¹ Gba ko nte baci a 'yuwan ɗa ko a kpaɗa ɗa upanaƙa, ya wuta baci, i kapatsa kabuta ka a'ene a ɗe, adama a iryoci a mere ma le an i wutai uwule u le.”

¹² A wutai a ba a yankai ama kuɓari ki, a kpatala a gono a asu u Kashila a ɗaƙa tsicingi tsu le. ¹³ A wutukpusai ityoni i cingi ushani, a sugburukai aza a mɓala ushani manivi kpam a tanasa le.

Ukpa u Yahaya Kalyuɓugi (Matiyu 14:1-12; Luka 9:7-9)

¹⁴ Hiridu magono u panai kadyanshi ka Yesu, kpaci kala ka ne ka tambura ta ko nte wa. Aza roku a ka dansa Yahaya kalyuɓugi aya u 'yanga a ukpa, ili i'ya i zuwai wa yansa ukunosavu ɗa la vi.

¹⁵ Aza roku a danai, “Iliya ɗa.” Aza roku tani a danai, “Matsumate ma yavu nsumate n cau.”

¹⁶ Shegai an Hiridu panai nala, u danai, “Yahaya vuma ɗa n kiɗai kaci u 'yanga ɗe a ukpa!” ¹⁷ Kpaci aya u zuwai a kana yi, aku u zuwai a sira yi, a uka yi a kuwa ku a'ali. Yan ɗa u yain nala adama a Hiridiya uka u vangu u ne Filibu, u ɗa u zuwai. ¹⁸ An Yahaya tonuko yi, “U gan vu zuwa uka u vangu u vunu wa.”

¹⁹ Hiridiya tani u kanaɗi Yahaya a katsuma, hal wa ciga u wuna yi, shegai u reve tyoku ɗa wa yan wa. ²⁰ Hiridu wa pana ta uwonvo u Yahaya, an u revei vuma u maci ɗa kpam uza u uwulukpi, ɗa i zuwai wa

* **6:7** A asuvu a atoni a ne gba, aza roku a ɗa pini kupa n ama a re aza ɗa a'ari evu n eyi cika, alya dem u isaɗi “asuki.”

kirana n eyi. U tsu dambula t̄a cika wa pan̄aka baci Yahaya, shegai ko n nala u tsu ciga t̄a u pan̄aka yi.

²¹ A makorishi, Hiridiya tuw̄ai u gawunkai. An kain ka ilimaci ka Hiridu ka kyawain, u libanai ngono m iyamba, n azapige a asoje, n azapige a Galili abiki yi. ²² An makere ma Hiridiya ma uwai ma jei, Hiridu n amoci a ne a panai kayanyan. Pini nala, magono ma tonukoi makere mi, “Folo mu gb̄a ili i'ya va ciga, ma nāka vu t̄a i'ya.” ²³ U tsinai u danai, “Ko ndya baci vu wecikei ma nāka vu t̄a, ko kāon ka tsugono tsu va tsa baci.”

²⁴ U wut̄ai u ba u wecei mma u ne, “Ndya ma folo?”

Mma u ne danai, “Kaci ka Yahaya kalyūbugi.”

²⁵ Kute-kute u uwai asu u magono n maloko u danai, “Ma ciga t̄a vu nāka mu gogo-na-na kaci ka Yahaya kalyūbugi a mabaluwa.”

²⁶ Asuvu a magono a namgbai cika, shegai adama a utsina u da u tsinai a kapala ka amoci a da a'ari pini vi, wa ciga u f̄ishinka yi wa. ²⁷ Kute-kute u zuwai kazoli ka ne ka bana a kuwa ku a'ali u ba u kīda kaci ka Yahaya ki. Vuma vi u ba u kīda yi kaci ki. ²⁸ U tukoi ka a mabaluwa u nāka i makere mi, makere mi ma bankai mma u ne.

²⁹ An atoni a Yahaya a panai nala, a ba bidyai ikyamba yi a cīd̄angi.

Yesu lyatangi ama azu a tawun

(Matiyu 14:13-21; Luka 9:10-17; Yahaya 6:1-14)

³⁰ Asuki a Yesu yi a gonoi ara ne, a tonuko yi gb̄a ili i'ya a yain n i'ya a wenishikei. ³¹ An u wokoi ama a yan le ushani, hal Yesu n asuki a ne a tsara kabala ka a ka lya ilikulya wa. Pini nala, u tonuko le, “Tuw̄ai tsu banai a asu u da bawu uza wari tsara i wunvugusa.” ³² Aku a laza i utyoku u le a asuvu a kpatsu ubana a asu u da bawu uza wari.

³³ Ama da a wene le n a lazi vi a reve le, aku a wut̄ai gb̄a a ilyuci a walai n ilyadi a lasa le urawa. ³⁴ N ucipa u Yesu a kpatsu u wenei kakuma ka ama, a yanka yi iyali, kpaci tyoku u ncon n da bawu mari n kaliniki da a'ari. U git̄a le uwenishike ili ushani.

³⁵ An kaara ka yain evu n urukpa, atoni a ne a banai ara ne, a tonuko yi, “Asu u na da na wa n uza wa, kpam kaara ka na ka yan de evu n urukpa. ³⁶ Tutsuku le ubana ashina n une une i'ya i'ari evu evu a ba a tsilaka kaci ka le ilikulya.”

³⁷ U wushunku le, “Eda ne le ilikulya a lyai wawa.”

Aku a tonuko yi, “Ciga da va ciga tsu ba tsu bidya ikebe i manyan ma uwoto kulla† tsu tsilaka ilikulya tsu nāka le a lyai?”

³⁸ U wece le, “Iburodi i yain i'ya i'ari n i'ya? Walai i ba i kondo.”

An a ba a kondoi, a danai, “I tawun i'ya n adan a re.”

³⁹ Aku u tonuko le a zuwa ama yi dusukusu ābolo ābolo a zuba u mete ma tāku. ⁴⁰ Ama yi a dusuki n a tonomgboni, aza roku amangatawun-amangatawun, aza roku amangarenkupa-amangarenkupa. ⁴¹ An u bidyai iburodi i tawun n adan a re yi, u gadigbai kaci ka ne a zuba, u cikpai Kashila. Pini nala, u jibamgbanasai i'ya n u nāki atoni a ne a nākas̄a ama, kpam u pecike le dem adan yi. ⁴² Gba le a lyai hal a cuwai. ⁴³ Aku atoni yi a cirangi abuwi a iburodi n adan yi hal mbana kupa na n

† 6:37 Akorongi a cau a cau a kagita a korongu t̄a “ikebe i azurufa 200.” Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ūganga.

re. ⁴⁴ Asuvu a ama ɗa a takumai iburodi yi, a'ali ama azu a tawun (5,000) a ɗa.

*Yesu walai a zuba u mini
(Matiyu 14:22-33; Yahaya 6:15-21)*

⁴⁵ A ɓar̄akpa wa, aku Yesu tonukoi atoni a ne a uwa a kpatsu a lasa yi upasamgbana ubana a Besaida, hal n u wacinsi kakumā ki. ⁴⁶ An u wacinsa le, u banai a masasa kotsu u yain kavasus.

⁴⁷ An kuvuli ku yain, kpatsu k̄ari a mere ma kushivā, Yesu w̄ari a kagida utyoku u ne. ⁴⁸ An u wene le a'ari umodono n uwantika kpatsu, kpaci uwule u 'yangasakā le. N kpasani cika, u tuwāi ara le wa wala a zuba u mini ma kushivā. U yain yavu wa wura le. ⁴⁹ Shegai an a wene yi wa tuwā a zuba u mini, a bidyai ko kafofu ka, a salai. ⁵⁰ Gbā uwonvo u kanā le an a wene yi vi.

Kute-kute, u yanka le kadyanshi, u danai, “Gbamai asuvu, ko ili i'ā la wa, mpa. Panai uwonvo wa.” ⁵¹ Aku u uwai a kpatsu ku a'ari vi, pini nala, uwule vi u vaki. Atoni yi a yan tā majiyan, ⁵² kpaci a reve kalen ka burodi ki wa, an atakasuvu a le a gbamai.

*Yesu tanasai ama a Janisara
(Matiyu 14:34-36)*

⁵³ An a pasamgbanai a rawai a Janisara, a sirai kpatsu ki a un̄a u mini. ⁵⁴ N uwutā u le a kpatsu ama a laza a reve yi. ⁵⁵ A kotsoi gbā kaɓon ki n ilyadi, a cangasai gbā aza a m̄balā nvain a ajiba a le ubana a asu u ɗa baci dem a panai w̄ari.

⁵⁶ Gbā ko nte baci u banai ilyuci ko a une, she a vakunku aza a m̄balā a kuden, aku a folo yi u asakā a sawa ko un̄a u kunya ku ne. Aza ɗa a sawa yi a tanā tā.

7

*Agadu a nkoshi n cau
(Matiyu 15:1-9)*

¹ Afarishi n awenishiki a Mele a roku a ɗa a wutāi a Urishelima, a ɓolomgbonoi ara Yesu. ² A wenei atoni a ne a roku a ka lya ilikulya bawu a sawai akere a le tyoku ɗa u gain.

³ (Kpaci Afarishi n aza a Yahuda a tsu lya ilikulya bawu a sawai akere a le wa, adama a utono u agadu a nkoshi n cau n le. ⁴ A wutā baci a kuden, a tsu lya ilikulya wa, she a ɓacangusu ve kaci ka le. Agadu a roku a ɗa pini ushani a ɗa a ka kirana n a ɗa, tyoku u uzā u nko, nā njuju, n adele a irim.)

⁵ Afarishi n awenishiki a Mele a wece yi, “Ndy a i zuwai bawu atoni a vunu a ka tono agadu a nkoshi n cau, aku a tsu rongo ulya ilikulya bawu a sawai akere a le tyoku ɗa u gain?”

⁶ U wushunku le, “Dere ɗa Ishaya matsumate u danai a kaci ka ɗe, ‘Eɗa aza a maci a kaɓan!’ Tyoku ɗa w̄ari ukorongi, ‘Ama na yi n un̄a u ɗa a ka nakā mu tsupige koshi, shegai a atakasuvu a yan ɗe m̄b̄ari nā mpa.

⁷ Ugbashika u ɗa a ka gbashika mu vi u gbani u ɗa, kpaci mele ma a ka wenishike udani u vuma u ɗa.’ ” ◊

⁸ Yesu danai, “I varangi udani u Kashilā, aku ya tono uwenishike u ama.”

⁹ Aku u tonuko le, “Mayun, i reve tã uvarangu udani u Kashilã adama i toni agadu a de! ¹⁰ Kpaci Musa dana tã, ‘Nãkã tata nã mma u vunu tsupige; kpam uza ða baci dem u wishai tata u ne ko mma u ne, a ka wuna yi tã.’ ¹¹ Shegai i tsu wenishike tã ama a de naha, vuma wa fudã tã u bidya ikebe i'ya i gain u ðangã tata u ne nã mma u ne, aku u tonuko le ikebe i na yi Korba* ða; (wata, kune ubana asu u Kashilã). ¹² I buwa yi kpam u'asãkã u nãkã tata u ne ko mma u ne ili i roku wa. ¹³ N ucun u uwenishike u na vi u ða i tsu wuna udani u Kashilã. Kpam ili i'ya pini icun i na yi ushani i'ya i tsu yansa.”

Ili i'ya i tsu nangasa vuma
(Matiyu 15:10-20)

¹⁴ U doku u isãi ama, u tonuko le, “Panãka numu gbã ðe kpam i reve. ¹⁵ Ili i'ã la a kateshe i'ya ya uwa a asuvu a ikyamba i vuma i nangasa yi wa, she ili i'ya ya wutã a asuvu a ne i'ya ya nangasa yi. ¹⁶ [Uza ða baci wari n atsuvu a upana, u pana.]”†

¹⁷ An u pecenei n kaðolo ki, u uwai a kuwa. Atoni a ne a wece yi kalen ka agisani ki. ¹⁸ U tonuko le, “I'ã n ubidya u ukuna wa? Ili i'ã la a kateshe ya uwa vuma i nangasa yi wa vi. ¹⁹ Kpaci i bana a asuvu a katakasuvu ka ne wa, shegai a katsumã ka i banai, aku i wutã yi.” Nala Yesu gonukoi gbã ilikulya i woko ili i ulya.

²⁰ U danai kpam, “Ili i'ya i tsu wutã a katakasuvu ka uza i'ya i tsu nangasa yi. ²¹ Kpaci a katakasuvu ka ukuna u cingi u tsu wutã, tyoku uyawunsa u cingi, n tsishankala, n uboki. Ka tsu tuko tã dem ukuna u mawunuka, nã nvain n aka kabarikete. ²² Kurura n tsicingi dem nte a tsu wutã pini. Katakasuvu ka tsu zuwa tã dem ulapanasã n ukuna u cingi. Malyon dem n kunangasu, n arãdi n utengeshi a tsu wutã dem pini. ²³ Gbã ili i cingi i na yi asuvu a ða i tsu wutã, kpam i tsu nangasa tã vuma.”

Upityanangu u uka ða wari Kawulawa
(Matiyu 15:21-28)

²⁴ Pini nala, Yesu 'yangãi u banai evu n Taya n Sida. U uwai a kuwa ku roku, kpam wa ciga ko uza u reve wa, shegai wari ukpawan wa. ²⁵ Kute-kute uka roku, uza ða makere ma ne mari n ityoni i cingi, u panai ukuna u ne, u tuwãi u kudãngi a kapala ka ne. ²⁶ Uka vi Kawulawa† ka, kagali ka ne kpam Kasurofiniki ka. U foloi Yesu wutukpã maku ma ne mi ityoni yi. ²⁷ Yesu tonuko yi, “Asãkã ve mmuku n cuwã. Kpaci ugan a varanku nshe ilikulya yi mmuku wa.”

²⁸ Shegai u wushunki yi, “Eye nala Asheku, shegai nshe n tsu lya tã agashi a mmuku.”

²⁹ Aku u tonuko yi, “Adama a kadyanshi ka vunu, gono a kuwa. Ityoni yi i pecembene ðe n maku ma vunu.”

³⁰ U gonoi a kuwa u cinai maku mi nvain. Ityoni yi i wutã ðe a asuvu a ne mayun.

Yesu tanasãi kabebe

◇ **7:10** Uwt. 20:12; U.Ml. 5:16; Uwt. 21:17; Adkp. 20:9. * **7:11** Korba agadu a ða a ða ama a tsu wenike ikebe i le i ushani tyoku u kune adama a manyan ma Kashilã. Nala zuwa le tã a wokoi fãã a asu u manyan ma le ma uyanka ikebe i le manyan a kirana nã nkoshi n le; shegai a unã u ða a ka nãkã i'ya Kashilã, aku a gonoi a zuwai i'ya adama a manyan ma kaci ma le. † **7:16** Akorongi a cau ushani aza ða a purãi a tagarãda u Marku a kalatsa tã makpandã ma 16.

³¹ Yesu aṣakāi kaḅon ka Taya, u tonoi a ilyuci i Sida u banai a Kushivā ku Galili ku uyamba u Dikafoli. ³² Ama roku a tuko yi kabebe kpm kagulani ka dem, aku a folo yi u taḁanku yi akere. ³³ U bidya yi a banai kapashi ka te dangi n kakumā ki, aku u ukai ajubu a ne a atsuva a vuma yi, u cikpai atātsā, aku u sawai kpm kaletsu ka vuma ki. ³⁴ U gaḁigbai kaci ka ne a zuba, u tsukpai kuvi ku pige, aku u tonukoi vuma vi, “Ifata!” (Wata, “Kukpa!”)

³⁵ Kute-kute atsuva a ne a kukpai, a surukpa yi ili i'ya i sira yi kaletsu, u kaṅai kadyanshi mai. ³⁶ Aku Yesu ḅarana le kotsu a tonuko uza ukuna vi wa, shegai uḅarana vi u wokoi yavu kakana ḁa u kakana le a ba a dansa kadyanshi ki. ³⁷ Gḅa aza ḁa a panai nala, a yain majiyan cika. A danai, “Ko ndya wa u yan tā i'ya mai! Hal n kagulani ka u zuwai ka panai, kabebe kpm ka yain kadyanshi.”

8

Yesu lyatangi ama azu a nishi

(Matiyu 15:32-39)

¹ A'ayin a nala yi, an kakumā ka doki ka ḅolomgbonoi, a'ā tani n ilikulya wa. Aku Yesu isaī atoni a ne, u tonuko le, ² “Ma pana tā asuvayali i kakumā ka na ki, kpaci a'ayin a le a tatsu a ḁa pa vi kaḅolo nā mpa bawu ilikulya. ³ N wacinsa le baci a gono a kuwa n kambulu, a ka kpaḁa tā a ure, aza roku tani a mḅari n ḁa a wutai.”

⁴ Aku atoni a ne a danai, “Nte vuma wa tsarā ilikulya i'ya wa lyatangu ama a na a kakamba ka na?”

⁵ U wece le, “Iburodi i yain i'ya i'ari n i'ya?”

A danai, “I shindere i'ya.”

⁶ Aku u zuwai kakumā ki ka dusuki a iyamba. An u bidyai iburodi yi, u cikpai Kashilā, u jibamgḅanaṣai n u naḁasi atoni a ne a bansaka le, a bansaka le tani. ⁷ A'ā tā tani n adan a shawu kenu. An u cikpai Kashilā, u zuwai a bansaka le a ḁa dem. ⁸ A lyai, a cuwai hal atoni yi a purai abuwu a iburodi yi mḅana n shindere. ⁹ Ama yi tani a ka rawa tā evu n azu a nishi. Aku u wacinsa le. ¹⁰ Kute-kute u uwai a kpatsu n atoni a ne a banai uyamba u Dalmanuta.

Afarishi a wecikei iryoci

(Matiyu 16:1-4; Luka 12:54-56)

¹¹ Afarishi a tuwai a gitai uwecishe Yesu kotsu a kondo yi, a ḁa u wenike le iryoci i zuba. ¹² U tsukpai kuvi ku pige, u danai, “Ndyā i zuwai ama a gogo-na a lai uciga uwene iryoci? N tonuko ḁa, iryoci i'ā la a ka wenike ama a gogo-na wa.”

¹³ Pini nala, u doku u uwai a kpatsu u pasai upashi u nide u aṣaka le.

Kiranai n yisti u Afarishi

(Matiyu 16:5-12)

¹⁴ Atoni a Yesu a ciḅa a bidya burodi wa, she u te u ḁa a'ari n u ḁa a kpatsu ki. ¹⁵ U rono le atsuva u danai, “I kirana n yisti u Afarishi n u Hiridu.”

¹⁶ A yamgḅanai kadyanshi utyoku u le, “An bawu tsari n burodi ḁa u zuwai u danai nala.”

¹⁷ An Yesu revei nala aku u tonuko le, “Ndyā i zuwai i'ari a kadyanshi i'ari n burodi wa? Dana hal n ara i wene wa, kpm i reve wa? Atakasuvu a ḁe ugḅami u de ḁa a'ari? ¹⁸ Eḁa la n a'eshi, ya wene wa ḁa? I'ā tā n

atsuvu, ya pana wa ɗa? Kpam i tsu ciɓa wa ɗa? ¹⁹ An n jibamgbanasakai ama azu a tawun iburodi i tawun, mbana n yain n ɗa i cirangi tipi tipi n abuwu a iburodi?"

A danai, "Kupa na n re."

²⁰ "Iburodi i shindere i'ya tani n jibamgbanasakai ama azu a nishi tani, mbana tipi tipi n yain n ɗa i tashai n abuwu a iburodi?"

A danai, "N shindere."

²¹ Aku u wece le, "Hal n gogo-na i reve wa ɗa?"

Utansa u karumba a Besaida

²² A rawai a ilyuci i Besaida. Ama roku a tukoi Yesu karumba, a folo yi u sawa yi. ²³ U kanai kukere ku karumba ki, u banka yi a uroto u ilyuci. U cikpai atatsa a a'eshi a karumba yi, u taɗanki yi akere, aku u wece yi, "Fuda vu wene ili?"

²⁴ Karumba ki ka gadigbai kaci u danai, "Ma wundya ta ama, shegai tyoku u ndanga u da ma wundya le a ka tamba."

²⁵ Aku u doki u taɗanki yi akere a a'eshi a ne. A'eshi yi a kukpai u tana, u wenei ko ndya wa mai. ²⁶ Yesu tonuko yi, "Wala vu gono a kuwa, kotsu vu uwa a une wa."

Kadyanshi ka Bituru a kaci ka Yesu

(Matiyu 16:13-20; Luka 9:18-21)

²⁷ Yesu n atoni a ne a 'yangai a uwusai a une une u ilyuci i Kasariya Filibi. A ure u wecei atoni a ne, "Ya ama a ka dansa mari?"

²⁸ A tonuko yi, "Aza roku a danai ada Yahaya Kalyubugi, aza roku tani Iliya, aza roku tani, uza roku asuvu nsumate."

²⁹ Aku u wece le, "Eda tani ya ya dansa mari?"

Bituru wushunki yi, "Avu Kawauwi ka."

³⁰ Aku u rono le atsuvu kotsu a tonuko uza ukuna u ne wa.

Yesu danai tyoku da wa kuwa

(Matiyu 16:21-28; Luka 9:22-27)

³¹ Yesu gita le uwenishike, "U kana ta Maku ma Vuma ma pana ikyamba cika. Nkoshi n adarakpi a pige n awenishiki a Mele a 'yuwan yi, hal a wuna yi. A'ayin a tatsu a wura baci, aku u 'yanga n uma." ³² U danai kadyanshi ka nala tani a kateshe. Aku Bituru rono yi a ikengi, u gita yi ubara. ³³ Shegai an Yesu kondono u wenei atoni a ne, u gitai ubara Bituru, "Yan mbari na mpa, Kanangasi!* Vu yan ukuna u Kashila wa, she u ama."

³⁴ U isai kakuma ki kabolo n atoni a ne, u danai, "Gba uza da baci wa ciga u tono mu she u 'yuwan kaci ka ne, u canga mawandambani ma ne u tono mu. ³⁵ Gba uza da baci dem wa kirana n uma u ne, wa namba ta u da. Uza da tani baci u nambai uma u ne adama a Kadyanshi ka Shinga ka va, wa wauwa ta u da. ³⁶ Nte kalen ka vuma wa tsara likimba gba, aku u namba uma u ne? ³⁷ Ndya kpam vuma wa fuda wa naka a una u uma u ne? ³⁸ Ama a gogo-na aza a unyushi u cingi a da aza da kpatalakai Kashila kucina. Adama a nala, uza da baci dem wa pana uwono u da wa yan kadyanshi ka va a'ayin a na, Maku ma Vuma ma pana ta uwono u ne a'ayin a da baci ma tuwa n tsupige tsu Tata n tsu atsumate a eri."

* **8:33** Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

9

1 Aku u tonuko le, “Mayun n tonuko ɗa, aza roku a ɗa pini kushani asu naha vi, a ka kuwa wa, she a wene utuwa u tsugono tsu Kashila n ucira.”

Uyansaka u Yesu

(Matiyu 17:1-13; Luka 9:28-36)

2 An a'ayin a teli a wurai, Yesu bidyai Bituru, n Yakubu, n Yahaya, kabolo n eyi a banai a masasa ma roku ma ugaɗi, utyoku u le. Aku u yansakai a kapala ka le. 3 Aminya a ne a waramai pun a ka laɗa, kazai ka la a likimba ka ka fuda ka zuwa a woko nala wa. 4 Aku atoni a ne ama a tatsu yi a wenei Musa n Iliya a tuwai ara Yesu a ka yanka yi kadyanshi. 5 Bituru kukpai unā u tonukoi Yesu, “Kawenishiki, u lobono ta tsari pini na. Asaka tsu yain atani a tatsu, ka te ka vunū, ka te ka Musa ka te kpam ka Iliya.” 6 Uwonvo u ɗa u kana le cika, ɗa u nambai ili i'ya wa dana.

7 Aku kalishi ka roku ka wutai ka kimba le. A panai kpam kalagatsu ka wutai pini a kalishi ki ka danai, “Maku ma va ma na vi, uza ɗa ma ciga cika, pana ka ni.” 8 Kute-kute a webelei n maloko, a doku a wene kpam uza wa, Yesu ɗa a wenei koshi kabolo n ele.

9 A'ari ugidaɗa a masasa mi, aku Yesu rono le atsuvu u danai, “Kotsu i tonuko uza ili i'ya i wenei vi wa, she a'ayin a ɗa mpa Maku ma Vuma n 'yangai a ukpa.”

10 A asakai ukuna vi a atakasuvu a le, a ka wecemgbene kalen ka u'yangā a ukpa. 11 A wece yi, “Nɗya i zuwai awenishiki a Mele a danai Iliya ɗa wa gita utuwa?”

12 Aku u tonuko le, “Mayun ɗa Iliya wa gita utuwa u lapula ili. Ko n nala nɗya i zuwai kadyanshi ka Kashila ka danai, Maku ma Vuma ma pana ta ikyamba cika, aku a 'yuwan yi? 13 N tonuko ɗa, Iliya tuwa ɗe, kpam a yanka yi ɗe gba ili i'ya i yan le tyoku ɗa u luwa le, tyoku ɗa wari ukorongi a tagarada u Kashila.”

A tanasqi maku uza u ityoni i cingi i tsubebe

(Matiyu 17:14-21; Luka 9:37-43)

14 An a gonoi a asu u atoni a Yesu a ɗa buwai vi, a wenei kakuma ka pige ka kyawan le. Awenishiki a Mele a'ari kananamgbani n ele. 15 N uwene Yesu, kakuma ki gba ka yain majiyan cika, a bosoi n ilyadi she ara ne, a danasa yi. 16 U wece le, “Kananamgbani ka iyen ka i'ari a uyan n ele?”

17 Aku vuma roku a asuvu a kakuma ki u wushunki yi, “Kawenishiki, maku ma va ma n tuko vu, kpaci wa ta n ityoni i cingi i tsubebe. 18 A'ayin a ɗa baci dem i yuwa yi she i varangi yi a iyamba, unā u ne u rongo kapufu, n u gbori a'anga a ne. Kpam she ugbama ko nte wa. N foloi atoni a vunū a wutukpa yi i'ya, shegai a kpaɗai.”

19 U wushunku le, “Eɗa nida ukpaɗa u upityanangu u ɗe wari! Hal ubana nwere ɗa ma dusuku n aɗa kahu i wushuku? Kpam hal ubana nwere ɗa ma fuda n kawunku n aɗa? Tuko numu n eyi.” 20 A tuko yi maku mi.

An ityoni i cingi yi i wene yi, kute-kute i gbashangi maku mi, ikyamba i ne n i jeyi, u rukpai u rongoi uganda, unā u ne wari kapufu. 21 Yesu wecei tata u maku vi, “A'ayin a eni a ɗa ili yi i gita yi?”

U danai, “Tun eyi kenu. 22 I so yi ta uvarangusu a asuvu akina n mini kotsu i wuna yi. Shegai va fuda baci, pana asuvayali a tsunu vu banga tsu.”

²³ Yesu tonuko yi, “Vu da ma fuda baci? Uza da baci dem u wushuki, a ka yanka yi ta ko ndya wa.”

²⁴ Kute-kute tata u maku vi u 'yangasa kalagatsu, u danai, “N wushuku ta. Banga mu n ukpada u uwushuku u va.”

²⁵ An Yesu wenei kakuma ki kari utuwa n ilyadi a asu vi, u baranai ityoni i cingi yi u tonuko yi, “Avu ityoni i cingi i tsubebe, n tonuko vu pecemgbene n eyi, kotsu vu doku vu uwa yi wa.”

²⁶ Aku ityoni yi i salai, i gbashangi maku mi cika, ikyamba i ne ya je, pini nala i pecemgbenei n eyi. Maku mi ma wokoi yavu kakushe, hal gbam ama ushani a danai, “U kuwa de.” ²⁷ Shegai Yesu kana kukere ku ne u 'yangasa yi, u 'yangai tani n kushani.

²⁸ An Yesu tuwai u uwai a kuwa, atoni a ne a wece yi ukpawunsi, “Ndy a i zuwai atsu tsu kpada i'ya uwutukpa?”

²⁹ Aku u tonuko le, “Ucun u nala u tsu wuta wa, she n kvasu.”

*Yesu doku u danai ukuna u kpa u ne
(Matiyu 17:22-23; Luka 9:43-45)*

³⁰ Pini nala, Yesu n atoni a ne a 'yangai a batsamgbana i uyamba u Galili, wa ciga tani uza u reve wa. ³¹ Kpaci atoni a ne a da wa wenishike, wa tonusuko le, “A ka neke ta Maku ma Vuma akere a ama a wuna yi. A wuna yi baci, a'ayin a tatsu a wurai, wa 'yanga ta.”

³² Shegai a reve ili i'ya kadyanshi ki ka tono wa, kpam a panai uwonvo u da a ka wece yi.

Ya lai tsupige?

(Matiyu 18:1-5; Luka 9:46-48)

³³ A tuwai a Kafarnahum. An u uwai a kuwa, u wece le, “Kananamgbani ka iyen ka i'ari uyan a ure?”

³⁴ A padai bini, kpaci a ure vi a nanamgbana ta ko ya uzapige u le. ³⁵ Aku u dusuki u isai Kupanamere vi, u tonuko le, “Uza da baci dem wa ciga u woko uza u kapala, u kana ta she u woko uza u makorishi a asuvu a ama gba. Kpam u gbashika ko ya wa.” ³⁶ Aku u bidyai maku ma kenu u zuwa yi a mere ma le, u wofo yi u tonuko le, ³⁷ “Uza da baci dem u wushai maku ma kenu ucun u na adama a kala ka va, mpa u wushai. Uza da kpam u wusha mu, mpa koshi u wushai wa, hal n uza da suku mu da u wushai.”

*Ukpada u tsilala n Yesu
(Luka 9:49-50)*

³⁸ Aku Yahaya tonuko yi, “Kawenishiki, tsu wene ta vuma roku wa wutukpusa ityoni i cingi n kala ka vunu, aku tsu bishinka yi kpaci wa a asuvu a tsunu wa.”

³⁹ Shegai Yesu danai, “Bishinka ni wa. Vuma wa la wa yan ukunosavu n kala ka va, aku u laza kute-kute u dana ukuna u gbani kaci ka va wa.

⁴⁰ “Gba uza da baci dem bawu wa yan tsilala n atsu, uza u tsunu u da. ⁴¹ Uza da baci dem u ne da mini ma uso a mako adama a da i'ari aza a Kawauwi, n tonuko da, maken ma la wa, wa kpada utsara katsupi ka malen ma manyan ma ne wa.

*Panai uwonvo u uyan unyushi
(Matiyu 18:6-9; Luka 17:1-2)*

⁴² Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Da vuma roku wa zuwa maku ma te a asuvu a mmuku n kenu n na aza da a pityanangi na mpa u nusa, wa laka

tā a siraka yi katali ka kira ka pige a udyoku u ne, a varangi yi a asuvu a kushivā. ⁴³ Kukere ku vunū ka zuwusa vu baci unyushi, kiḍa ka. Wa laka vu tā shana vu tsarā uma n kukere ku te, n u ḍa va uwa akina n akere a re, akina a ḍa bawu a'ari ucimḅa. ⁴⁴ [Asu u azun a ḍa a ka takuma a ḍa bawu a ka kuwā, kpam a ka cimḅusā akina yi wa.] ⁴⁵ Kune ku vunū ka zuwusa vu baci unyushi, kiḍa ka. Wa laka vu tā shana vu tsarā uma n kune ku te, n u ḍa a ka varangu vu akina n a'ene a vunū a re. ⁴⁶ [Asu u azun a ḍa a ka takuma a ḍa bawu a ka kuwā, kpam a ka cimḅusā akina yi wa.] ⁴⁷ Keshi ka vunū ka zuwusa vu baci unyushi, foḍo ka. Wa laka vu tā vu uwa a tsugono tsu Kashilā n keshi ka te, n u ḍa a ka varangu vu akina n a'eshi a re. ⁴⁸ Asu u azun a ḍa a ka takuma a ḍa bawu a ka kuwā, kpam a ka cimḅusā akina yi wa.

⁴⁹ “N akina a ḍa a ka wulukpe ya dem, tyoku ḍa a tsu wulukpe uḍarākpā nā mkpaḍi.

⁵⁰ “Mkpaḍi ili i'ya i shinga, shegai n namgba baci bawu n yankpai kpam, n iyen i'ya a ka yankpusa n ḍa?

“I rongo tyoku u mkpaḍi a asuvu a ḍe, i dusuku ndishi n shinga n atoku a ḍe.”

10

Uwenishike u Yesu a kaci ka upece u iyolo

(Matiyu 19:1-12; Luka 16:18)

¹ Yesu 'yangai pini a asu vi, u banai a uḅongu u Yahuda a upashi u Agatā a Urudu. Aku kakumā ka ama ka doki ka ḅolomgbonoi a asu u ne, u wenishike le tyoku ḍa u cuwanakai.

² Afarishi a roku a tuwai ara ne a ka ciga a wandi yi, a wece yi, “U gan vuma u asakā uka u ne?”

³ U wushunku le, “Nɗya Musa tonuko ḍa i yain?”

⁴ A danai, “Musa wushuku tā vali wa fuḍa tā u korongu tagarāḍa u upece iyolo u asakā uka u ne.” ◊

⁵ Yesu wushunku le, “Adama a uryagbaji u ḍe ḍa i zuwai Musa koronku ḍa mele ma nala mi. ⁶ Shegai a kagitā Kashilā ka yan le tā vali n uka. ◊

⁷ Adama a nala, vali u asakā tata u ne nā mma u ne, u paḍara n uka u ne. ⁸ Kpam ama a re a le gbā a woko ikyamba i te. A buwa kpam ama a re wa, shegai uza u te. ◊ ⁹ Adama a nala ili i'ya baci Kashilā ka gawain, kotsu vuma u peci i'ya wa.”

¹⁰ An a gonoi a kuwa, atoni a ne a doku a wece yi ukuna u nala vi. ¹¹ U wushunku le, “Uza ḍa baci dem u asakā uka u ne u zuwai u roku, tsishankala tsa wa yan n eyi. ¹² Uka u asakā baci tani vali u ne, aku u banai uza roku iyolo, tsishankala tsa dem wa yan.”

Yesu nā mmuku n kenu

(Matiyu 19:13-15; Luka 18:15-17)

¹³ Ama a ka tukuso mmuku n kenu ara Yesu kotsu u sawa le, aku atoni a ne a ḅarana le. ¹⁴ An Yesu wenei nala, u panai upan. U tonuko le, “Asakāi mmuku n kenu-kenu n tuwā ara vā, ḅishinka le wa, kpaci tsugono tsu Kashilā tsu icun i le tsa. ¹⁵ Mayun n tonuko ḍa, uza ḍa baci dem bawu u wushai tsugono tsu Kashilā tyoku ḍa maku ma kenu ma tsu yan, wa

u'uwa tsa wa.”¹⁶ Aku u wofuso le u taɗanku le akere, u zuwusuka le una u shinga.

Kalobo ka utsari

(*Matiyu 19:16-30; Luka 18:18-30*)

¹⁷ Gitā da u gitai nwalu, aku vuma roku u wuranai n ilyadi, u kuɗangi a kapala ka ne u danai, “Kawenishiki ka shinga, ndya ma yan n tsarā uma u da bawu wari n utyoku?”

¹⁸ Yesu wece yi, “Ndyā i zuwai vu isa mu uza u shinga? Uza u shinga wā la wa, she Kashilā koshi. ¹⁹ Vu reve tā gai mele mi. Kotsu vu wuna uma u vuma gbani wa. Kotsu vu vaku n uka da bawu wari u vunu wa. Kotsu vu boko wa. Kotsu vu siraka kaɓan kaɓetsu wa. Kotsu vu ryafa uza wa. Vu naka tata na mma u vunu tsupige.” ◊

²⁰ U danai, “Kawenishiki, tun mpa kenu da ma tono ili i nala yi.”

²¹ Yesu weɓele yi n a'eshi a uciga, u danai, “Ili i te i'ya i buwa vu koshi, ba vu denge gbā ili i'ya vari n i'ya, vu ɓanga aza a unambi, tsarā vu yain n utsari a zuba. Aku vu tuwā vu tono mu.” ²² N upana kadyanshi ka nala ki, katakasuvu ka ne ka rukpaɪ, aku u lazai n unangbi u asuvu, kpaci wā tā n utsari cika.

²³ Yesu weɓelei atoni a ne, u tonuko le, “U wuyana tani n ni, uza u utsari u uwa tsugono tsu Kashilā?”

²⁴ Atoni a ne yi a yain majiyan ma kadyanshi ka ne. Aku Yesu doku u tonuko le, “Mmuku n va, u wuyana tani n ni uza u utsari u uwa tsugono tsu Kashilā? ²⁵ Wa la tā shana karakuma ka wura a kpele ka kujulu n u da uza u utsari wa uwa a tsugono tsu Kashilā.”

²⁶ Atoni yi a lapulai a yain majiyan cika, aku a ka wecemgbene, “Nala baci ya wā la vi wa tsarā iwauwi?”

²⁷ U wundyana le, u danai, “A asu u ama ili i uyan i'ya wa, shegai a asu u Kashilā ili dem i uyan i'ya.”

²⁸ Bituru tonuko yi, “A tsu wā tani na, aza da tsu asakaɪ gbā ili i tsunu tsu tono vu?”

²⁹⁻³⁰ U wushuki, “Mayun n tonuko da, uza da baci dem u asakaɪ kuwa n kashina ka ne adama a va n kadyanshi ka va, wa wusha tā ili i'ya i lai i'ya u asakaɪ vi kakuma a'ayin a gogo-na. Wa tsā tā a'uwa amangatawun (100), hal n ashina dem kaɓolo n mavura. Nala kpam dem uza da baci u asakaɪ atoku n amaku na mma n tata na mmuku n ne adama a va, wa tsā tā amangatawun u atoku n amaku na mma n tata na mmuku kaɓolo n mavura. Kpam a'ayin a da a ka tuwā wa tsā tā uma u da bawu wari n utyoku. ³¹ Shegai aza da a'ari a kapala ushani a ka woko tā makorishi, aza a makorishi tani a kapala.”

Yesu doku u danai tyoku da wa kuwa

(*Matiyu 20:17-19; Luka 18:31-34*)

³² Yesu n atoni a ne a lyai kelime na nwalu ubana a Urishelima, kpam aya a kapala. Atoni yi a yain majiyan, aza da a ka tono yi kpam a panai uwonvo. U doku u purai Kupanamere vi paki, u tonuko le ili i'ya ya ba i rukpa a kaci ka ne. ³³ U danai, “A tsā na tsa bana a Urishelima. A ka neke tā Maku ma Vuma a akere adaraki pi ge n awenishiki a Mele. A ka kiɗaga yi tā ugana u ukpa, aku a neke yi a akere a Awulawa. ³⁴ A ka yanka yi tā majari, a cikpunka yi atatsa, a bawan yi, aku a wuna yi. A'ayin a tatsu a wura baci, aku u 'yanga.”

*Ufolu u Yakubu n Yahaya
(Matiyu 20:20-28)*

³⁵ Aku Yakubu n Yahaya mmuku n Zabidi a tuwāi ara Yesu, a danai, “Kawenishiki, tsa ciga tā vu yanka tsu ukuna u roku tsu folo vu baci.”

³⁶ U wece le, “Nɔya ya ciga n yanka dā?”

³⁷ A wushuki, “Kain ka va dusuku a tsugono tsu pige tsu vunu, aṣaka uza u te u tsunu u dusuku a ulyaki u vunu, uza u ire tani a ugula.”

³⁸ U danai, “I reve ili i'ya ya folo vi wa. Ya fuḍa ya so mako ma upana ikyamba tyoku dā mpa ma tuwā n soi ko a lyuḅugu dā tyoku dā a ka lyuḅugu mu?”

³⁹ A danai, “Tsa fuḍa tā.”

U tonuko le, “Ya fuḍa tā ya so mako ma upana ikyamba tyoku dā ma so, a lyuḅugu dā tyoku dā a ka lyuḅugu mu. ⁴⁰ Shegai ndishi a ulyaki ko a ugula u vā, mpa ma nākā wa. U aza dā Kashilā ka foḅusukoi u dā.”

⁴¹ An atoni a ne kupa dā a buwai a panai nala, a gitai upana upan u Yakubu n Yahaya. ⁴² Yesu isa le gbā a asu u te, u danai, “Aza dā a revei n tsugono tsu Awulawa, a tsu wenike le tā ucira, kpam ngono n pige n tsu wenike le tā ucira cika. ⁴³ Shegai ara de nala wa, uza dā baci dem wa ciga u woko uzapige a mere ma de, u kana tā u woko kagbashi ka de. ⁴⁴ Kpam ko ya baci wa ciga u woko a kapala, u kana tā u woko kagbashi ka ama gbā. ⁴⁵ Kpaci Maku ma Vuma ma tuwā adama a dā a ka gbashika yi wa, shegai u gbasha, u nākā kpam uma u ne katsupi adama a ama ushani.”

*Batimawu karumbā u wenei
(Matiyu 20:29-34; Luka 18:35-43)*

⁴⁶ Yesu n atoni a ne a rawai a ilyuci i Jeriko kaḅolo n kakumā ka ama ushani. An a ka wuta a ilyuci yi, karumbā ka roku ndishi a ikengi i ure wa folo. Kala ka ne ka Batimawu maku ma Timawu. ⁴⁷ An u panai Yesu uza u Nazara dā, u gitai isali, “Yesu, maku ma Dawuda, pana asuvayali a vā!”

⁴⁸ Ama ushani a ɓarana yi a tonuko yi u paḍa, shegai u lapulai u salai cika, “Maku ma Dawuda, pana asuvayali a vā!”

⁴⁹ Yesu shamgbai, u danai, “Isā ni.” Aku a ba a isa yi, a tonuko yi, “Pana kayanyan! 'Yanga! Wa isa vu.”

⁵⁰ Aku u varangi kunya ku uwambana ku ne, u 'yangai n ucira she ara Yesu.

⁵¹ Yesu wece yi, “Nɔya va ciga n yanka vu?”

U danai, “Kawenishiki, ma ciga n wene asu.”

⁵² Yesu danai, “Wala, upityanangu u vunu u taṅasa vu de.”

Kute-kute u lazai u wenei asu, aku u tonoi Yesu a lazai.

11

*Aza Urishelima a ryabusai Yesu
(Matiyu 21:1-11; Luka 19:28-40; Yahaya 12:12-19)*

¹ An Yesu n atoni a ne a yain evu n Urishelima, n Betafaji, n Batani a asu u Masasa ma Zayitum, u suki atoni a ne a re. ² U tonuko le, “Uwai a une u dā wari a kapala ka de nala vi, n u'uwa u de ya wene tā maku ma makparyagi ma bawu a taḅai uyuwā usiri. I surukpa ma i tuko. ³ Uza dā baci dem u wece dā ili i'ya i zuwai ya tatsukpa ma, i tonuko yi, 'Asheku a dā a ka ciga ma, kpam wa gonuko tā ma gogo-na.' ”

⁴ Aku a lazai a ba a cinai maku ma makparyagi mi usiri a uwotsu u kuwa evu n ure. An a ka surukpa ma, ⁵ ama da a'ari pini kushani a asu vi a wece le, "Ndya i zuwai ya surukpa ma?" ⁶ A wushunku le tyoku da Yesu tonoku le, aku ama yi a asaka le a lazai.

⁷ An a tuko yi maku ma makparyagi mi, a polusoi aminya a upalaka a le a zuba u ne, aku u yuwai. ⁸ Ama ushani a polusoi aminya a upalaka a le a ure, aza roku tani a polusoi avuku a da a sataasai a agbaji. ⁹ Aza a kapala n aza a kucina a rongoi isali n a dansi, "Hosana, * cikpalai Kashila! Kashila ka zuwuka uza da u tuwai n kala ka Magono ma Zuba unā u shinga! ¹⁰ Kashila ka zuwuka tsugono tsu tata u tsunu Dawuda tsa tsa tuwa na vi unā u shinga! Hosana, cikpalai Kashila!"

¹¹ Aku u uwai a Urishelima u uwai a Kuwa ku Kashila. An u webelishei ko ndya wa, u wenei kaara ka kotsoi, aku u wutai u banai a Batani kabolo n Kupanamere vi.

*Yesu yankai madanga ma kapopi unā
(Matiyu 21:18-19)*

¹² An kain ka wansai, a asakai Batani, Yesu panai kambulu. ¹³ An u wenei madanga ma kapopi ma mari n avuku a mbari, u ba u webelele ko ma matsa. An u rawai a asu vi, u wene ili wa she avuku, kpaci a'ayin a ilimaci a kapopi a da wa. ¹⁴ Aku u tonukoi kapopi ki, "Uza wa doku wa lya kpm ilimaci i kapopi ara vunū wa." Kpm atoni a ne a panaka yi ta u danai nala.

*Yesu lokoi aza a tsilaga a Kuwa ku Kashila
(Matiyu 21:12-17; Luka 19:45-48; Yahaya 2:13-22)*

¹⁵ N urawa a Urishelima, Yesu uwai a Kuwa ku Kashila, aku u gitai uloko aza da a ka tsila n a dengi pini. U mutsupusai iteburu i aza a usavadaasa ikebe n ikirika i adengi ntambara. ¹⁶ Kpm u asaka uza da u cangai ili i roku u wura pini a ulanga u Kuwa ku Kashila ki wa. ¹⁷ Aku u wenishike le u danai, "A korongu wa, a da 'A ka isa kuwa ku va kuwa ku kvasu ka ama a iyamba gba wa.?' ¹⁸ Shegai eda i gonukoi ka kaaḡuru ka aza a magalaka."

¹⁸ An adarakpi a pige n awenishiki a Mele a panai, a gitai ubolo ure u da a ka wuna yi, kpaci a ka pana ta uwonvo u ne an ama gba a yain majiyan n uwenishike u ne.

¹⁹ An kuvuli ku yain, aku a asakai ilyuci yi.

*Uwenishike a kaci ka u'ekpe u kapopi
(Matiyu 21:20-22)*

²⁰ An a ka wura n usana, aku a wenei madanga mi ma ekpei hal n alu. ²¹ Bituru cibai, aku u tonukoi Yesu, "Kawenishiki, webele, madanga ma vu yankai unā vi ma ekpe de."

²² U wushunku le, "Pityanangi n Kashila. ²³ Mayun n tonuko da, vuma da baci dem u tonukoi masasa ma na, 'Muda ba vu rukpa a kushiva,' kpm bawu u yain malala a katakasuvu ka ne, shegai u pityanangi ili i'ya u danai, a ka yanka yi ta i'ya. ²⁴ Adama a nala n tonuko da, ili i'ya baci dem i foloi n kvasu, wushuki i tsara i'ya de, kpm ya woko ta i de. ²⁵ A'ayin a da baci dem i shamgbai uyan kvasu, i'a baci n uza da ya pana

* **11:9** "Hosana" idyani i'ya ama a tsu danasa uzapige i'ya tsara a naka yi tsupige. Kalen ka ne ka, "Kashila ka wauwa yi!" ko kpm "A cikpala yi." ^{11:9} Ishp. 118:25-26. ^{11:17} Isha. 56:7; Iri. 7:11.

upan, cimbusukā ni. Tata u de uza da wari a zuba wa cimbusukā da ta dem unyushi u cingi u de. ²⁶ [Shegai i cimbusukā baci ama wa, nala dem Tata u de uza da wari a zuba wa cimbusukā da unyushi u cingi u de wa.]”

*Keci a kaci ka ucira u Yesu
(Matiyu 21:23-27; Luka 20:1-8)*

²⁷ A doki a gonoi a Urishelima, tyoku da Yesu wari nwalu a asuvu a Kuwa ku Kashila, adarakpi a pige n awenishiki a Mele na nkoshi n pige a tuwai ara ne. ²⁸ A wece yi, “N ucira u eni u da va yansa ili i naha gba? Kpam ya naka vu ucira u da va yansa i'ya?”

²⁹ U wushunku le, “Ma yan da ta dem keci. I wushunku mu baci, mpa dem ma tonuko da ta ucira u da ma yansaka ili i na yi. ³⁰ Tonuko numu: Ucira u ulyubugusu u Yahaya a zuba da u wutai ko a asu u ama?”

³¹ A dansai utyoku u le a danai, “Tsu dana baci a zuba da u wutai, wa dana ta ndya i bishinka tsu uwushuku n eyi? ³² Kpam tsu dana baci a asu u ama da u wutai, kakuma ka na ka pana ta upan u tsunu.” A panai uwonvo u kakuma ki, kpaci ya dem u bidya ta Yahaya matsumate ma. ³³ Aku a wushunki yi a danai, “Tsu reve wa.”

Aku u tonuko le, “Mpa dem ma tonuko da ko ucira u eni u da ma yansaka ili i na yi wa.”

12

*Agisani a azamaninga a cingi
(Matiyu 21:33-46; Luka 20:9-19)*

¹ Yesu gitā le uyanka kadyanshi n agisani u danai, “Vuma roku u da u yain kashina ka cinwi, u kanzai ka u gawai kadaka ka ukpokuso ilimaci i cinwi yi. U mai kpam kunukuzuba ku uza u uwundya kashina ki. Aku u nakai acimbi a roku haya u lazai nwalu. ² An a'ayin a uta a yain, u suki kagbashi ka ne ka te a asu u aza a haya yi u wushika yi a asuvu ucanga u kashina vi. ³ Acimbi yi a kana yi a lapai, aku a loko yi akere a de. ⁴ Aku u doku u sukunku le kagbashi ka roku, eyi kpam a gbasha yi a kaci, a yanka yi uwono. ⁵ U doki u suki kpam uza roku, eyi tani a wuna yi. Nala u sukusi ama ushani, a lapusai aza roku, aza roku tani a wunusa le. ⁶ U buwai n uza u te, maku ma ne ma wa ciga cika. A makorishi u suki yi, u danai, ‘A ka wene ta karinga ka maku ma va!’ ⁷ Shegai aza a haya yi a sheshei utyoku u le, ‘Maku ma kagita ma ne ma gai pa vi. Tuwai tsu wuna ni, tsara agadu yi a woko a tsunu.’ ⁸ Aku a kana yi a wunai, a varangi yi a uroto u kashina vi.

⁹ “Ndya uza u kashina vi wa yan? Wa tuwa ta u wuna aza a haya yi, u naka ka aza roku. ¹⁰ I ta6a uyan kaneshi a tagarada u Kashila naha wa? ‘Katali ka aza a kuma a 'yuwain, ka ka lakai kalen cika a asu u kuma.

¹¹ Manyan ma Asheku ma la vi, ara tsunu tani ili i majiyan i'ya.’”

◇

¹² Azapige a aza a Yahuda yi a bolo ta kotsu a kana yi, kpaci a reve ta a kaci ka le ka u yain agisani yi. Shegai a ka pana ta uwonvo u ama, adama a nala a asaka yi u lazai.

*Utsupa u utafa ara Kaisa Magono
(Matiyu 22:15-22; Luka 20:20-26)*

¹³ An nala wurai, azapige a aza a Yahuda yi a sukunki Yesu Afarishi a roku n ama a Hiridu a wandi yi n keci. ¹⁴ An a rawai ara ne, a tonuko yi,

“Kawenishiki, tsu reve tã vu tsu dansa tã ukuna u mayun, kpam ya dem unã u te ða vu bidya yi. A'ayin a ða dem va wenishike ukuna u Kashilã, vu tsu dansa tã ukuna u mayun, vu tsu dambula n ukuna u ða azapige a tsu dansa a kaci ka vunuu wa. Tonuko tsu, ugan tsu tsupa Kaisa magono utafa?”¹⁵ Tsu tsupa ko tsu kpaðã utsupa?

Eyi tani an u revei wanda ða a ka wanda yi, u tonuko le, “Ndyã i zuwai ya kondo mu? Tuko numu ukebe u azurufa* n wene.”

¹⁶ A tuko yi. Aku u wece le, “Kulu n kala ka yai ka kãri pini a ukebe vi?”

A danai, “Ku Kaisa ka.”

¹⁷ Aku u tonuko le, “Nãkã Kaisa ili i'ya i'ãri i Kaisa; Kashilã kpam i nãkã yi ili i'ya i'ãri i Kashilã.”

A yain majiyan cika.

Keci a kaci ka u'yangã u ukpa

(Matiyu 22:23-33; Luka 20:27-40)

¹⁸ Aku aza a Sadusi† (aza ða bawu a wushuki n u'yangã u ukpa) a tuwã ara Yesu, a wece yi, ¹⁹ “Kawenishiki, Musa koronku tsu tã a kaci ka tsirãna. U da uza u kuwã baci u ašakã uka bawu mmuku, u kãna tã utoku u ne u sotuku uka vi u matsãka yi mmuku. ²⁰ A yan tã a'ali a roku ama a shindere, uza n utoku u ne. Uza u kagitã u zuwai uka, u kuwã u ašakã maku wa. ²¹ Uza u ire (uza ða u tonu yi) u sotuki marãna mi, eyi dem u kuwã u ašakã maku wa. Nala dem n uza u tatsu. ²² Gbã le gai uza wã la u ašakã maku wa. A makorishi uka vi dem u kuwã. ²³ Kain ka u'yangã a ukpa, uka u yai u ða wa woko, cinda gbã le a zuwusa yi?”

²⁴ Yesu wushuki, “An bawu i revei Tagarãda u Kashilã,† kpam i reve ucira u Kashilã wa, ða i zuwai i puwãin. ²⁵ Kpaci a 'yangã baci a ukpa a ka yan iyolo wa, kpam a ka wutukpa iyolo wa. Shegai tyoku u atsumate a zuba a ða a ka woko. ²⁶ A ukuna u u'yangã u akushe, i taãa ukãneshi a tagarãda Musa a asu u alabari a maku ma maðanga ma ma tasa akina wa, an Kashilã ka danai, ‘Mpa Kashilã ka Ibrahi, Kashilã ka Ishaku, n Kashilã ka Yakubu?’ ♦ ²⁷ Eyi Kashilã ka akushe ka wa, shegai ka aza a uma. Mayun ða i puwãin.”

Mele ma ma lai ugbonguro

(Matiyu 22:34-40; Luka 10:25-28)

²⁸ Aku kawenishiki ka Mele ka roku ka tuwã ka panãka le a'ãri kananamgbani. An u wenei Yesu wushunku le maï, aku u wece yi, “Gbã a asuvu a mele, ma eni ma ma lai ugbonguro?”

²⁹ U wushunku yi, “Ma ma lai ugbonguro ma, ‘Panai, aza a Isara'ila! Magono ma Zuba Kashilã ka tsunu, aya koshi Magono ma Zuba. ³⁰ Ciga Magono ma Zuba Kashilã ka vunuu n katakasuvu ka vunuu n uma u vunuu gbã. Vu cigi yi kpam n kakiri ka vunuu n ucira u vunuu gbã.’ ♦ ³¹ Ma ma tonu yi tani ma, ‘Ciga uza u karen u vunuu tyoku ða va cigi kaci ka vunuu.’ ♦ Mele ma roku ma la ma ma lai ma nala mi wa.”

³² Aku kawenishiki ka Mele ka danai, “Mayun ða vu, Kashilã ka te ka, uza roku wã tani la wa, she eyi. ♦ ³³ A cigi yi gbã n katakasuvu, gbã n kakiri, gbã n ucira. Kpam vu cigi uza u karen u vunuu tyoku ða va cigi kaci ka vunuu, ili i na yi i la tã uðarãkpa u urunukpa n ukidãsa a mããri.” ♦

* **12:15** Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6ãnga. ♦ **12:26** Uwt. 3:6.
♦ **12:30** U.M.L. 6:4-5. ♦ **12:31** Adkp. 19:18. ♦ **12:32** U.M.L. 4:35. ♦ **12:33** Hos. 6:6.

³⁴ An Yesu wenei u wushunki yi mai, u tonuko yi, “Vā m̄gari n tsugono tsu Kashilā wa.”

Pini nala, uza u doku kawan kpam u wece yi wa.

Keci a kaci ka maku ma Dawuda
(Matiyu 22:41-46; Luka 20:41-44)

³⁵ An Yesu wa wenishike a Kuwa ku Kashilā, u wecikei, “Nida awenishiki a Mele a ka dana Kirisiti Kawauwi maku ma Dawuda magono ma?”

³⁶ Kulu Keri ku zuwai Dawuda danai,

‘Magono ma Zuba ma tonukoi Asheku a vā, dusuku a ulyaki u vā, hal she n tadangu vu a zuba u atokulalu a vunū.’[◇]

³⁷ “Dawuda n kaci ka ne u isa baci Kawauwi Asheku, nida wa yansa u woko maku ma Dawuda?” Kakumā ka panaḡa yi n ipeli.

Yesu todugboi awenishiki a Mele
(Matiyu 23:1-36; Luka 20:45-47)

³⁸ Tyoku ḡa wa wenishike le, u danai, “Kiranai n awenishiki a Mele aza ḡa a ka ciga kutambu n aminya a pige. A tsu la tḡ uciga a danasa le a kuden n tsupige. ³⁹ Kpam a lai n uciga a asu u ndishi u ḡa u lai tsulobo a agata a Kashilā, n a asu u shinga a asu u abiki. ⁴⁰ Shegai a tsu lyasa tḡ ucanga u nraḡa, a rongo kpam uyansa kavasū ka ugadi adama a ukimbusa u a'eshi. Icuḡ i ama a nala a ka yan le tḡ mavura cika.”

Kune ku maraḡa
(Luka 21:1-4)

⁴¹ Yesu dusuki evu a asu u uzuwusa u ikebe u Kuwa ku Kashilā, wa wundya tyoku ḡa ama a ka zuwusa ikebe a asu u uzuwusa u ikebe vi. Aza a utsari ushani a tsungi pini ikebe ushani. ⁴² Aku maraḡa ma roku uza u unambi u tuwā u zuwai irim i re i kenu.[†] ⁴³ Aku u isa atoni a ne u tonuko le, “Mayun n tonuko ḡa, maraḡa ma nala ma la tḡ gbā aza ḡa a zuwai ikebe i le a asu u uzuwusa u ikebe u nala vi. ⁴⁴ Kpaci ele a asuvu a utsari u le u ḡa a zuwusai, shegai eyi asuvu a unambi u ne u ḡa u bidyai gbā, u zuwai ikebe i ulyaka ilikulya i ne.”

13

Kadyanshi ka uwasa u Kuwa ku Kashilā
(Matiyu 24:1-2; Luka 21:5-6)

¹ N uwuta u Yesu a Kuwa ku Kashilā, katoni ka ne ka te ka tonuko yi, “Kawenishiki, kondo ve icun i atali a nala yi! N icun i kuma ku nala ki!”

² Yesu wushunki yi, “Vu wene kuma ku pige ku nala? Katali ka la ka a ka asaḡa utadangi a zuba u utoku u ne bawu a wasai ka wa.”

Kagitḡ ka upana u ikyamba
(Matiyu 24:3-14; Luka 21:7-19)

³ Tyoku ḡa Yesu wari ndishi a Masasa ma Zayitum ma ma wundyangbana n Kuwa ku Kashilā, Bituru n Yakubu n Yahaya n Andurawu a wece yi a ikengi, ⁴ “Tonuko tsu, nwere ḡa a ka yan ili i nala yi? Kpam icun i iryoci i eni i'ya a ka wene ya ciga baci i gitḡ?”

⁵ U tonuko le, “Kiranai kotsu uza roku u puwunsa ḡa wa. ⁶ Ama ushani a ka tuwā tḡ n kala ka vā, a dana alya Kirisiti Kawauwi, hal a puwunsa ama ushani. ⁷ I pana baci ukuna u kuvon n alabari a kuvon, kotsu asuvu

◇ 12:36 Ishp. 110:1. † 12:42 Kondo “Irim i kenu” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6ḡanga.

a de a 'yanga wa. U kana ta u gitā nala, shegai makorishi ma kotsu wa. ⁸ Kaletsu ka ama ka 'yangasaka ta kaletsu ka ama roku. Tsugono kpmam tsu 'yangasaka tsugono. Iyamba ya gbadā ta a asu kau-kau, kpmam a ka yan ta kambulu. Shegai gbā nala vi kagitā ka upana u ikyamba ka ve.

⁹ “Shegai eḍa she i kirana. A ka kana ḍa ta a banka a asu u Asheshi a Pige, a bawan ḍa a asuvu a agata a Kashila. A neke ḍa akere a aza a tsugono na ngono adama a kala ka va, an i tonuko le ukuna u va. ¹⁰ Shegai kahu makorishi ma tuwa, she a yanka aletsu a ama gbā Kadyanshi ka Shinga ka va. ¹¹ A'ayin a da baci dem a banka ḍa a asu u afada a neke ḍa, kotsu i dambula a ili i'ya ya dana wa. Shegai gbā ili i'ya baci dem a naka ḍa i'ya ya dana. Kpaci eḍa ya dansa wa, Kulu Keri ka. ¹² Vuma wa neke ta utoku u ne a wuna yi, tata kpmam dem nala wa yanka maku ma ne. Mmuku kpmam n 'yangasaka isheku i le hal a zuwa a wuna le. ¹³ Ama gbā a ka 'yuwan ḍa ta adama a kala ka va. Shegai gbā uza da baci dem u kawunki hal ubana a makorishi, a ka wauwa yi ta.

Upana u ikyamba u pige

(Matiyu 24:15-28; Luka 21:20-24)

¹⁴ “A'ayin a'a ta a utuwa, ada ya wene ili i icadi i shamgba a asu u da bawu i gain i shamgba.” (Uza da wa yan kaneshi, u reve ili i'ya asu u na wa tonon!) “Aza da a'ari a uyamba u Yahuda she a bana a nsasa. ¹⁵ Uza da baci dem wari a zuba u kupa ku kunu ku ne, kotsu u cipa u uwa a kuwa u bidya ili i roku wa. ¹⁶ Uza da wari a kashina, kotsu u gono a ilyuci u bidya kunya ku upalaka ku ne wa. ¹⁷ Ter de aka a atsuma n aza a mmuku n shili a a'ayin a nala yi! ¹⁸ Yanyi kavasuu kotsu ukuna u nala vi u gitā n ilyushi wa. ¹⁹ A'ayin a nala yi a ka yan ta upana u ikyamba u pige, u da bawu a tabai uyan tun a'ayin a da Kashila ka yain likimba hal utuwa ara. A ka doku a ka yan a da kpmam wa hal ubana a makorishi. ²⁰ U woko baci Magono ma Zuba ma jebai a'ayin yi wa, uma wa la wari wa la wa. Shegai adama a aza da a dangasai vi da i zuwai u jebai a'ayin yi.

²¹ “A'ayin a nala yi ko ya baci tonuko da webelei Kawauwi ka na, ko webelei aya de! Kotsu i wushuku wa. ²² Kpaci awauwi a kaḅan na nsumate n kaḅan a ka tuwa ta a yain iryoci n ikunesavu kotsu a puwunsa aza da a dangasai, wa yan baci. ²³ Kiranai, kpaci n tonuko da ta ko ndya wa gampa.

Utawa u Maku ma Vuma

(Matiyu 24:29-31; Luka 21:25-28)

²⁴ “Shegai a'ayin a upana u ikyamba a nala a wura baci, kaara ka limana ta, uwoto tani wa naka katyashi wa.

²⁵ Atala a ka rukpusa ta, kpmam a gbadā ili i pige i pige i'ya i'ari a zuba.

²⁶ A'ayin a nala a da a ka wene Maku ma Vuma ma tuwa a asuvu a alishi, n ucira u pige u tsugono. ²⁷ Aku u suku atsumate a zuba a bolomgbono aza da a dangasai a aḅon a nishi a likimba; wata, ili i'ya i bidyai a mḅari n likimba n naha ubana a utyoku u zuba u nide.

Udani a kaci ka madanga ma kapopi

(Matiyu 24:32-35; Luka 21:29-33)

²⁸ “Rotsongusi a iryoci i madanga ma kapopi. A'ayin a da baci i wenei atyangi a ne a limanai, aku a gitai utopo avuku, i reve ta an ilyushi i yain evu. ²⁹ Nala kpmam dem a'ayin a da baci dem i wenei ili i nala yi ya gitasa, ya reve ta an a'ayin a yain evu n uyan. ³⁰ Mayun n tonuko da, ama a

gogo-na a ka kotso wa, she a shadangu ili i na yi gba. ³¹ Zuba n likimba wa cimba ta, shegai kadyanshi ka va ka cimba wa.

Kain ka ugono u Kawauwi
(Matiyu 24:36-44; Luka 17:26-30, 6)

³² “Shegai ukuna u kain ka nala ki ko ulapa u uwule vi, uza wa la u revei ka wa. Atsumate a zuba ko Maku, a reve ka wa. Tata da koshi u revei ka. ³³ Kiranai i rongo n afofi n i yanyi kavasuu. Kpaci i reve a'ayin a da ulapa u uwule vi wa yan wa.

³⁴ “Utuwa u Maku ma Vuma wa ta tyoku u vuma da u yain nwalu, u asankai agbashi a ne manyan ma ya dem wa yan, aku u tonukoi uza u uwundya u utsutsu u rongo n afofi. ³⁵ Rongoi n afofi, kpaci i reve kain ka uza u kuwa wa gono wa, wa fuda ta u gono n kuvuli, ko a mere ma kayin, ko n kpasani, ko n usana. ³⁶ Kotsu u tuwa u danda da n i lavuti wa. ³⁷ Ili i'ya n tonuko da kpam ma tonuko ya dem i'ya, i rongo n afofi.”

14

A boloi ure u da a ka wuna Yesu
(Matiyu 26:1-5; Luka 22:1-2; Yahaya 11:45-53)

¹ A'ayin a re a da a wokoi, a yain Abiki a Upasamgbana n Abiki a Ilikulya i'ya i Nambai Yisti. Aku adarakpi a pige n awenishiki a Mele a boloi ure u da a ka kana Yesu usokongi kotsu a wuna. ² A danai, “Shegai tsa kawan tsa yan u da a a'ayin a abiki a na wa, kawa ama a ka 'yangasaka tsu ta.”

A tsunki Yesu manivi ma magulani
(Matiyu 26:6-13; Yahaya 12:1-8)

³ A'ari pini Yesu wari a Batani a kuwa ku Simo uza da caupa wari makutu. Eyi pini n u lyayi ilikulya, uka roku u tuwai n majuju ma manivi. Manivi mi ma magulani* ma kpam ma ta n ikebe cika. U kukpai unu u majuju mi, u tsalai manivi mi gba a kaci ka Yesu. ⁴ Ama roku a da a'ari pini a asu vi a panai upan. A yamgbanai kadyanshi, “Ndyu kalen ka koli ka manivi naha? ⁵ Ma ratsa ta a denge ma ikebe i'ya i lai i'ya uza wa yan manyan ma uwoto kupa n u re,† aku a pecike aza a unambi.” A kana yi uyanka tsali n asuvu a shen.

⁶ Shegai Yesu danai, “Asaka ni shiriri! Ndyu i zuwai ya damgbarasa yi? Ili i shinga i pige i'ya u yanka mu. ⁷ Kain dem i'a ta kabolo n aza a unambi, kain ka baci dem, ya ciga ya fuda ta i yanka le ili i shinga. Shegai mpa ma kabolo n ada kain dem wa. ⁸ Eyi gbam u daraka ta hal u tsunki ikyamba i va n manivi kahu kacida ka va. ⁹ Mayun n tonuko da, gba ko nte baci a ka yan Kadyanshi ka Shinga a likimba, she a yan kadyanshi ka ili i shinga i'ya uka u naha vi u yain, kpam a ka rongo yi ta ucibusu.”

Yahuza Isikariyoti u wushuki u neke Yesu
(Matiyu 26:14-16; Luka 22:3-6)

¹⁰ Yahuza Isikariyoti uza u te a asuvu Kupanamere yi, u banai a asu u adarakpi a pige kotsu u neke Yesu ara le. ¹¹ An a panai nala a yain mazanga hal a zuwamgbanai a ka naka yi ikebe. Eyi tani u gitai uzama tyoku da wa yan u neke yi.

* **14:3** A yan ta majuju mi n katali ka a ka isa alabasta. Manivi mi kpam a yan ta ma n ili i'ya a ka isa naradi. † **14:5** Akorongi a cau a cau a kagita a korongu ta “ikebe i azurufa 300.” Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubuga.

Yesu lyai ilikulya i Abiki a Upasamgbana

(Matiyu 26:17-25; Luka 22:7-14; Luka 22:21-23; Yahaya 13:21-30)

¹² Kain ka kagitā ka Abiki a Ilikulya i'ya i Nambai Yisti, kain ka a cuwanākai ukidāsa mmuku ma a'ondom, kain ka Abiki a Upasamgbana ka la vi. Atoni a ne a wece yi, “Nte va ciga tsu ba tsu fobusuko vu a asu u da va lya ilikulya i Abiki a Upasamgbana?”

¹³ Aku u suki atoni a ne a re. U tonuko le, “Uwai a ilyuci, ya bana tā i gawunsa n vuma roku u cangai malanda ma mini, i toni yi, ¹⁴ kuwa ka baci dem u uwai, i tonuko uzakuwa vi, kawenishiki ka danai, nte kunu ka wa lya ilikulya i Abiki a Upasamgbana n atoni a ne kari? ¹⁵ Wa wenike dā tā kunukuzuba ka a fobusoi ucanga, nte ya fobusuko tsu pini.”

¹⁶ Atoni yi a 'yangai a uwai a ilyuci. A cinai tani tyoku da u tonuko le. Aku a fobusoi Abiki a Upasamgbana.

¹⁷ An kuvuli ku yain, aku u tuwai kabolo n Kupanamere vi. ¹⁸ A'ari ulya ilikulya, Yesu danai, “Mayun n tonuko dā, vuma u te a asuvu a de wa neke mu tā, kpm uzā dā tsa lya kabolo n eyi.”

¹⁹ A namgba tā katsumā cika, aku a gitā yi uwecishe maten-maten, “Mpa wa?”

²⁰ U wushunku le, “Uza u te da gai a asuvu a Kupanamere, uza da tsa lya kabolo a kapara ka te. ²¹ Maku ma Vuma ma kuwa tā tyoku da a korongi ukuna u ne. Ter! Vuma da wa neke Maku ma Vuma mi, a'ari a matsa yi baci wa, wari u laka yi tā.”

Yesu n atoni a ne a lyai ilikulya

(Matiyu 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Korintiya 11:23-25)

²² A'ari pini ulya ilikulya yi, Yesu bidyai burodi u cikpai Kashila, aku u jibamgbanasai u da. U nakai atoni a ne u danai, “Wushai na vi ikyamba i va i'ya.”

²³ U bidyai mako ma mini ma cinwi u cikpai Kashila. U naka le a soi. ²⁴ Aku u danai, “Naha vi mpasa n va n da n da a wotsongi a adama a ama ushani. Kashila ka yan tā manyan na mpasa n na mi tsara u yain kazuwambani ka savu n ama a ne. ²⁵ Mayun da an bawu ma doku ma so mini ma cinwi she kain ka ma so ma savu a tsugono tsu Kashila.”

²⁶ An a kotsoi ulya ilikulya yi, a shipai ushipa a cikpalai Kashila. Pini nala, a lazai ubana a Masasa ma Zayitum.

Bituru wa nana tā Yesu

(Matiyu 26:31-35; Luka 22:31-34; Yahaya 13:36-38)

²⁷ Yesu tonuko le, “Gbā de ya suma tā i asaka mu, kpaci nala wari ukorongi a tagarada u Kashila,

‘Ma gala tā kaliniki ki, ncon mi kpm ma wacuwa tā.’ ²⁸ Shegai a 'yangasa mu baci, ma lasa dā tā ubana a asuvu a Galili.”

²⁹ Bituru tonuko yi, “Ko atoku a va a suma baci gbā le, mpa ma suma wa.”

³⁰ U danai, “Mayun n tonuko vu, n kayin ka na kahu kapen ka sala isali i ire, va nana mu tā vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.”

³¹ Shegai Bituru lapulai u wushuki n ucira, “Ko wuna da baci a ka wuna mu kabolo n avu, ma nana an n reve vu wa.” Gbā le dem nala a dansai.

Yesu yain kavasū a Getisimani

(Matiyu 26:36-46; Luka 22:39-46)

³² A rawai a asu u da wari na ndanga n zayitum asu u da a ka isa Getisimani. Yesu tonukoi atoni a ne, “Dusuki ve pini na hal n ba n yain kavasu.” ³³ Aku u bidyai Bituru n Yakubu n Yahaya. Kpam u gita de upana ikyamba cika n kadambula ushani. ³⁴ Aku u tonuko le, “Uma u va wa pana ta ikyamba cika, yavu ma kuwa. Rongoi na n afofi.”

³⁵ An u lyai kapala kenu, aku u kudangi u varai kaci a iyamba u yain kavasu, ko wa yan a takpa yi ulapa u uwule vi. ³⁶ Aku u danai, “Tata, ili dem i uyan i'ya ara vunu. Takpa mu mako ma mballa mi. Ko n nala ukuna u va u da a ka tono wa, she u vunu.”

³⁷ Aku u gonoi a asu u atoni a ne yi u cina le n a lavuti. U tonukoi Bituru, “Bituru alavu a da vari? Va fuda va rongo n vu wundi ulapa u uwule u te wa? ³⁸ Rongoi n afofi n kavasu, kotsu i tuwa i rukpa a asuvu a ukondo wa. Kulu ku de ku ciga ta ku yain ili i'ya i gain, shegai ikyamba i'a n ucira wa.”

³⁹ Aku u doku u gonoi uyan kavasu, u rongoi utonusuko kadyanshi ka baci ki. ⁴⁰ An u gonoi u doku u cina le alavu, kpaci alavu a shadangu le de a'eshi cika, ele tani a nambai ili i'ya a ka tonuko yi.

⁴¹ An u gonoi u tatsu, u wece le, “Hal n gogo-na alavu a da i buwai n i wunvugusi? U ratsa ta nala ulapa u uwule u yan de. A neke de Maku ma Vuma a akere a aza a unyushi u cingi. ⁴² Yangai tsu walai. Kaneki ka va ka la ka tuwa.”

A kana Yesu

(Matiyu 26:47-56; Luka 22:47-53; Yahaya 18:3-12)

⁴³ U kimbā gbam unā wa, aku a wenei Yahuza uza u te a asuvu a Kupanamere yi, n kakuma ka ama, n iburundu na mkpaukpau a akere a le. Adarakpi a pige n awenishiki a Mele na nkoshi a lya a tutsuku le. ⁴⁴ Kaneki ki ka sheshike le ta kahu a tuwa, u danai, “Uza da baci n wambatsai, aya, i kana yi, i laza n eyi.”

⁴⁵ N urawa u ne, u banai ara Yesu u danai, “Kawenishiki.” Aku u wofo yi. ⁴⁶ Ele tani a kana yi. ⁴⁷ Shegai uza u te a asuvu aza da a'ari kushani ki, u talai burundu u ne, aku u kapamgbana kutuvu ku kagbashi ka Magono ma Adarakpi u takpamgbana ka.

⁴⁸ Yesu wece le, “Tuwa da i tuwai n iburundu na mkpaukpau i kana mu, yavu uza u magalaka? ⁴⁹ Kain dem ma ta kabolo n ada a Kuwa ku Kashila na n wenishiki, kpam i kana mu wa. Shegai yan da a yain nala tsara a shadangu udani u tagarada u Kashila.”

⁵⁰ Pini nala, atoni a ne a sumai a asaka yi. ⁵¹ Kalobo ka roku kpam n kunya ku uwambana ku ne koshi, u tono yi. An a zarai kotsu a kana yi, ⁵² u asanka le kunya ki, u sumai kataba.

Yesu a kapala ka Asheshi a Pige

(Matiyu 26:57-68; Luka 22:54-71; Yahaya 18:13-24)

⁵³ Pini nala, a bankai Yesu a asu u Magono ma Adarakpi. Gba adarakpi a pige na nkoshi n awenishiki a Mele a bolomgbonoi ara ne. ⁵⁴ Bituru tani wa tono yi mbari mbari, hal she a ulanga u kuwa ku Magono ma Adarakpi mi. U dusuki a asuvu adagari a Kuwa ku Kashila ki, wa lyashuku akina.

⁵⁵ Adarakpi a pige gba n Asheshi a Pige a boloi unyushi a kaci ka Yesu, kotsu a wuna yi. Shegai a tsara wa. ⁵⁶ Ama ushani a shamkpai kadyanshi ka kaBan a kaci ka ne, shegai unā u le u tuwa u te wa.

⁵⁷ Aza roku kpam a 'yangai a shamkpai kadyanshi ka kaBan a danai, ⁵⁸ “Tsu panaka yi ta u danai wa wasa ta Kuwa ku Kashila ka ama a mai,

aku u mai ku roku a asuvu a a'ayin a tatsu. Kpam kuma ku uza ka wa.”
⁵⁹ Gbā n nala ushamkpa u kaḅan u le u tonomgbono wa.

⁶⁰ Magono ma Adarākpī ma shamgbai a mere ma le, u wece yi, “Vā n ili i'ya va wushuku a kaci ka kadyanshi ka ama a ka tukuso a kaci ka vunu wa? Pada ḁa va pada bini?”

⁶¹ Shegai u padai ili i ne, u wushuku ko i te wa. Aku Magono ma Adarākpī ma doku ma wece yi, “Aḁa Kirisiti Maku ma Kashilā Uza u Tsupige vi?”

⁶² U wushuki u danai, “Mpa. Ya wene tā Maku ma Vuma ndishi a ulyaki u Kashilā Uza u Ucira Gbā, kpam i wene yi utuwā a asuvu a alishi.”

⁶³ Aku Magono ma Adarākpī ma karasai aminya a ne, u danai, “Tryoci i eni i'ya kpam tsa bolo? ⁶⁴ I pana tā gai u yankai Kashilā kadyanshi ka cingi. Nɗya i wenei?”

Gbā le a wushuki, “U nusa tā, a wuna yi.”

⁶⁵ Aza roku gbām a laza a gita yi ucikpusukā atatsā. A sira yi a'eshi a sugbusa yi n a tonusuki yi, “Tonuko tsu ili i'ya ya gita. Ya sugba vu.” Adagari a Kuwa ku Kashilā tani a rongo yi uḁasasa.

Bituru nanai an u revei Yesu

(Matiyu 26:69-75; Luka 22:56-62; Yahaya 18:15-27)

⁶⁶ Bituru wari a iyamba a ulanga a kuwa vi, kagbashi ka kari makere ka Magono ma Adarākpī ka tuwai. ⁶⁷ An u wenei Bituru wa lyashuku a akina aku u vara yi a'eshi, u danai, “Avu dem kaḅolo ka wari n Yesu uza u Nazara nala vi!”

⁶⁸ U nanai u danai, “Mpa n reve gbām i'ya va tono wa.” Aku u wutai a keḅile ki, kute-kute kapen ka salai.

⁶⁹ An kagbashi ka kari makere mi u wene yi pini, aku u tonukoi aza ḁa a'ari pini a asu vi kushani, “Eyi na dem uza u le u ḁa.” ⁷⁰ Aku u doku u nanai kpam.

An a ḅarākpai kenu, aza ḁa a'ari kushani a tonukoi Bituru, “Malalā ma la wa, avu dem uza u te u ḁa a asuvu a le, kpaci avu uza u Galili u ḁa.”

⁷¹ Aku u kanai uyansaka kaci ka ne unā n u tsinasi n u dansi, “N reve ve gbām vuma ḁa ya dansaka vi wa.”

⁷² Kute-kute, kapen ka salai isali i ire. Aku Bituru cibai kadyanshi ka Yesu tonuko yi, “Kahu kapen ka sala isali i ire, va nana mu tā vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.” An u cibai nala, aku u tāsai n kushen.

15

A bankai Yesu ara Bilatu

(Matiyu 27:1-2, 4; Luka 23:1-5; Yahaya 18:28-38)

¹ Kain n ka wansi n kpasani ku de, adarākpī a pige nā nkoshi n awenishiki a Mele n Asheshi a Pige gbā a sheshei, aku a sirai Yesu a laza i eyi ubana ara Bilatu gomuna. ² An a rawai, Bilatu wece yi, “Avu magono ma aza a Yahuda ma?”

U wushunki yi u danai, “Nala wari tyoku ḁa vu danai vi.”

³ Adarākpī a pige a lyai kapala n utonusuko Bilatu ukuna u Yesu. ⁴ U doku u wece yi, “Vā n ili i uwushuku wa, vu pana gbām ili i'ya ama a na a'ari utono a kaci ka vunu?”

⁵ Shegai Yesu doku u dana ili wa. Bilatu wenei nala, hal u yain majiyan.

A kidagai Yesu ugana u ukpa

(Matiyu 27:15-26; Luka 23:13-25; Yahaya 18:39-19:16)

⁶ Kayen dem a a'ayin a Abiki a Upasamgbana, Bilatu cuwanaka ta u asanka le vuma u te u da ama a foloi u asanka le a asuvu ama da a ukai a kuwa ku a'ali. ⁷ Vuma roku da pini uza u kala Baraba. Wa ta usiri adama a u'yangasasa atakasuvu a ama kabolo n atoku a ne aza da a wunai ama, a kain ka a 'yangasai atakasuvu a ama. ⁸ Ama a banai ara Bilatu a folo yi u yanka le ili i'ya u cuwanakai.

⁹ U wushunku le u danai, "Gogo-na ciga da ya ciga n asanka da magono ma aza a Yahuda mi?" ¹⁰ Kpaci u reve ta adama a malyon a da adarakpi a pige a bankai Yesu ara ne.

¹¹ Adarakpi a pige a matsai ama a dana a wutumkpa le Baraba. ¹² Aku Bilatu danai, "Ndyu ma yan n uza da ya isa magono ma aza a Yahuda mi?"

¹³ Ama a worukpoi a danai, "A wandamgbana yi."

¹⁴ U wece le, "Adama a iyen, ili i cingi i eni i'ya u yain?"

Shegai ama yi a lapulai a worukpoi, a danai, "A wandamgbana yi."

¹⁵ An Bilatu wa ciga ama a pana kayanyan ka ne, aku u wutumkpa le Baraba. U zuwai a bawain Yesu, aku u naka le a ba a wandamgbana yi.

Asoje a yankai Yesu majari

(Matiyu 27:27-31; Yahaya 19:2-3)

¹⁶ Asoje a banai n Yesu a asuvu a kefile ku tsugono, aku a bolomgbonoi gba kakuma ka asoje. ¹⁷ A ukunka yi aminya a ngono a mini ma galura. Aku a yain funi u awana, a zuwuka yi u da a kaci. ¹⁸ A gita yi idyani, "Uzapige, uzapige, magono ma aza a Yahuda." ¹⁹ A rongo yi ukufusa a kaci n kalangu, n a cikpusuki yi atatsa. Aku a kudangi a da a ka naka yi tsupige. ²⁰ An a kotso yi uyanka majari, a mondo yi aminya a ngono yi. A uka yi aminya a ne. Pini nala, a wutukpa yi a kateshe, kotsu a wandamgbana yi.

A wandamgbana Yesu

(Matiyu 27:32-44; Luka 23:26-43; Yahaya 19:17-27)

²¹ Vuma roku da pini uza u kala Simo uza u Sirani, tata u Alizanda n Rafu, u wutai a une wa wura. Asoje a shamkpa yi a matsa yi u canga mawandamgbani ma Yesu. ²² A bankai Yesu a asu u da a ka isa Golugota;† (wata, Asu u Mako ma Kaci). ²³ A naka yi mini ma cinwi kabolo n aguma a da a ka isa mar, shegai u 'yuwain ma uso.

²⁴ Aku a wandamgbana yi. A pecishei aminya a ne utyoku u le. A varangi uruta, tsara a wene ili i'ya ya dem wa tsara. ²⁵ N ulapa uwule u kuci u usana u da a wandamgbana yi.

²⁶ Uza da baci a wandamgbana, a tsu korongu ta unyushi u ne zuba n kaci ka ne. Ili i'ya a koronki Yesu i'ya na: MAGONO MA AZA A YAHUDA. ²⁷ A wandamgbana kpam dem aza a magalaka ama a re. Uza u te a ulyaki u ne, uza u te tani a ugula. [²⁸ Nala a shadangi udani u da u danai, "A kece yi a asuvu a aza a unyushi."]* ²⁹ Aza da a ka wurusa, a rongo yi uyansaka kadyanshi ka gbani, n a gbaɗi a'aci a le. "Mhm! Avu uza da vu da va wasa Kuwa ku Kashila, aku vu mai ka a asuvu a'ayin a tatsu. ³⁰ Cipa wawa! Vu wauwa kaci ka vunu."

³¹ Nala tani kpam dem adarakpi a pige n awenishiki a Mele a rongo yi uyanka majari. A danai, "U wauwai aza roku, shegai u fuda u wauwa

* **15:28** Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Marku a kalatsa ta makpanda ma 28.

kaci ka ne wa. ³² Kawauwi ka na ki, magono ma aza a Isara'ila, u cipa pini a mawandambani mi tsu wene wawa tsara tsu pityanangu n eyi.”

Hal n aza a magalaka a da a wandambanai kabolo n eyi dem a yanka yi kadyanshi ka gbani.

Ukpa u Yesu

(*Matiyu 27:45-56; Luka 23:44-49; Yahaya 19:28-30*)

³³ N kaara a kaci, aku uyamba vi gba u likpamgbana n karimbi hal ubana ulapa uwule u tatsu. ³⁴ N ulapa uwule u tatsu vi, Yesu salai, “Eloyi, Eloyi, lama sabakani.” (Wata, “Kashila ka va, Kashila ka va, ndya i zuwai vu varangu mu?”)

³⁵ An ama da a'ari pini kushani a panai nala, a danai, “Panai, wa isa Iliya.” ³⁶ Aku vuma u te u sumai u ba u reki kashaku n mini ma kalam, u sapai ka a kalangu, u sakunki yi kotsu u soi. Aku u danai, “Asakai tsu wene ko Iliya wa tuwa u cipuka yi.”

³⁷ Yesu salai cika, aku u uma u ne u wutai.

³⁸ Kute-kute kunya ka a barakpai a asuvu a Kuwa ku Kashila ki ku pecemgbenei kure. Ili i'ya i kana a zuba hal ubana a iyamba. ³⁹ An katigi ka ka shamgbai ka wundya Yesu, u wenei tyoku da u kuwai. U danai, “Mayun vuma u naha vi, Maku ma Kashila ma.”

⁴⁰ Aka a roku a da pini a shamgbai a ka yan akalu a mbari. A asuvu a le alya Meri Magadaliya, n Solomi, n Meri (mma u Yakubu u kenu n Isuhu). ⁴¹ Alya a tono yi, tun a Galili n a yanki yi manyan. N aka a da a tuwai kabolo n eyi a Urishelima alya dem pini.

Kacida ka Yesu

(*Matiyu 27:57-61; Luka 23:50-56; Yahaya 19:38-42*)

⁴² Gba ukuna u na vi u gita ta a Kain ka Afo6i; wata, kain ka wansa baci aku Ashibi. An kuvuli ka yan, ⁴³ aku Isuhu u Arimatiya u gbanai asuvu u banai ara Bilatu, u folo yi u naka yi ikyamba i Yesu u cidangu. (Isuhu vuma da uza da a ka pana n eyi a asuvu a Asheshi a Pige yi, uza da wa vana utuwa u tsugono tsu Kashila tsu rawa.) ⁴⁴ Bilatu yan ta majiyan an u panai a da Yesu kuwa de. U isa katigi ka ka wundya Yesu vi. Aku u wece yi ko u barakpa de n ukpa. ⁴⁵ An katigi ki ka tonuko yi u kuwa de, aku u nakai Isuhu ikyamba yi. ⁴⁶ Pini nala, u ba u tsilai kunya, aku u katalai pini ikyamba yi, u ba u ukai i'ya a kasaun ka a safarai a katali. An u kotsoi, aku u gindalakpai katali ka pige u kimbai utsutsu u kasaun vi. ⁴⁷ Meri Magadaliya n Meri mma u Isuhu a wene ta a asu u da a cidangi ikyamba i Yesu yi.

16

Uyanga u Yesu a ukpa

(*Matiyu 28:1-8; Luka 24:1-12; Yahaya 20:1-10*)

¹ An Ashibi a wurai, Meri Magadaliya, n Meri mma u Yakubu, n Solomi a tsilai ucanga u magulani, kotsu a ba a tsunku ikyamba i Yesu. ²⁻³ N kpasani ku kain ka kagita ka a a'ayin a shindere a kana ure. Ele a nwalu a ka yawunsa uza da wa ba u gindalakpuka le katali ka a kimbugai utsutsu u kasaun vi. Kaara n ka gatsi ele n a rawi pini a utsutsu u kasaun vi. ⁴ A webelele na a wenei katali ki a gindalakpa ka de, ka la a ikengi ka pige ka tani. ⁵ An a uwai a wenei kalobo ka roku n aminya a eri ndishi a uylaki, aku uwonvo u kana le.

⁶ Pini nala, kalobo ki ka tonuko le, “Panai uwonvo wa. N reve t̄a Yesu uza u Nazara, uza d̄a a wandamgbanai vi aya ya bolo. Webelei asu u d̄a a'ari a zuwai ikyamba i ne d̄a na, w̄a k̄pam pini wa, u 'yanga d̄e. ⁷ Walai i ba i tonuko Bituru n atoni a ne a d̄a a buwai, i tonuko le wa lasa d̄a t̄a ubana a uyamba u Galili. Nte ya ba i wene yi d̄e tyoku d̄a u tonuko d̄a a'ayin a d̄a w̄ari n a d̄a.”

⁸ Aku a wut̄ai a wuranai n ilyadi ikyamba n i jeyi, k̄pam alya la ulapani a dana uza ukuna wa adama a uwonvo.

Meri Magadaliya wenei Yesu

⁹ [N k̄pasani ku kain ka kagita ka a'ayin a shindere ka Yesu 'yangai. Vuma d̄a u gita yi uwene, Meri Magadaliya d̄a, uka d̄a u wutukpai ityoni i cingi i shindere ara ne. ¹⁰ U ba u tonukoi atoni a Yesu, u cina le atuma unamgbi n a sayi. ¹¹ Shegai an u tonuko le Yesu 'yanga d̄e, hal gb̄am u wene yi t̄a, a 'yuwain uwushuku.

*Yesu wenikei kaci ka a asu u atoni a re
(Luka 24:13-35)*

¹² Yesu yansakai tyoku u roku, aku u asakai atoni a ne ama a re aza d̄a a ka bana a ilyuci a wene yi. ¹³ Aku a gonoi a ba a tonukoi atoku a le. Atoku yi a 'yuwain uwushuku n ili a danai.

Yesu asakai kupa n uza u te vi a wene yi

(Matiyu 28:16-20; Luka 24:36-49; Yahaya 20:19-23; Asuki 1:6-8)

¹⁴ Pini nala, u asakai atoni a ne kupa n uza u te vi a wene yi, a'ayin a d̄a a ka lya ilikulya. Aku u bongo le adama a ugbama a asuvu a le n ukpada u uwushuku n ili i'ya ama d̄a a wene yi a tonuko le.

¹⁵ Aku u tonuko le, “Walai i bana a asuvu a likimba i yanka ama Kadyanshi ka Shinga ka va. ¹⁶ Gba uza d̄a baci dem u wushuki n kadyanshi ki hal a lyubugi yi, a ka wauwa yi t̄a. K̄pam uza d̄a baci u 'yuwain ka, a ka varangu yi t̄a. ¹⁷ Iryoci i na ya tonu t̄a aza d̄a a wushuki: asuvu a kala ka va a ka wutukpa t̄a ityoni i cingi a asuvu a ama. A ka yan t̄a dem kadyanshi n aletsu a roku. ¹⁸ A ka bidya t̄a a'ali n akere a le, k̄pam a ka yanka le ili wa. Uza u so baci tsukonu, tsa tsa yan yi ili wa ko kenu. K̄pam a ka sawa t̄a aza a m̄bala a tanasa le.”

A cangai Yesu ubana a zuba

(Luka 24:50-53; Asuki 1:9-11)

¹⁹ An Yesu kotsu le uyanka kadyanshi, aku a canga yi ubana a zuba. U ba u dusuki a kukere ku ulyaki ku Kashila. ²⁰ Atoni a ne tani a lazai, a rongoi uyan ku bari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kashila, ko nte wa a asuvu a likimba. Asheku n a banga le asu u d̄a u asaka le a ka yansa ikunesavu n i weniki kadyanshi ki mayun d̄a.]

Kadyanshi ka Shinga ka Luka

Ukukpa u kadyanshi

Luka, uza da u korongi tagarada u na vi, kanaƙi ka aguma ka kahu u woko katonu ka Yesu. Adama a nala, u korongu ta n kakiri kpam u naka ta ikuna i maci a kaci ka Yesu. Aya kpam dem u korongi Tagarada u Asuki. Itagarada i nala yi i walamgbana ta tsara i dansa alabari a Yesu n atoni a ne.

A tagarada u na vi iwenishike i'ya pini i pige: Uwenishike u pige u kagita u da uciga u Kashila a asu u ya dem. Uwenishike u pige u ire u da Yesu tuwa ta a likimba u woko Kawauwi ka ama gba. Luka korongu ta iwenishike i roku i'ya ama roku bawu a korongusi. Iryoci i te i'ya alabari a uza u Samariya u shinga. Luka wenike ta kpam kvasu ka ta n kalen ara Yesu. U korongu ta idani i Yesu an u vasai. U wenike ta kpam tyoku da Kulu Keri ku yain manyan a asuvu a ama a a'ayin a da Yesu wari pini naha a likimba. Adama a da wari kanaƙi ka aguma, a yinsa yi a a'ayin a ukpa a Kawauwi wa hal dem n u'yang'a u ne a ukpa. U tonuko tsu Yesu takuma ta kadan a'ayin a da u 'yang'ai a ukpa. Nala u wenike ta an mayun da Kashila ka 'yangasai Yesu a ukpa.

Tagarada u na u naka ta Atoni a gogo-na iryoci i shinga i'ya a ka tono, iryoci i Yesu tyoku da u rongoi n ama. U wenike ta tyoku da tsa banga aza a unambi, n tyoku da tsa yan kvasu. Kpam dem u zuwa ta upityanangu u tsunu u gbama kpaci Luka wushuku ta n eyi u wene ta gba ili i'ya Yesu yansai, kpam u wenike tsu ta an Yesu 'yang'ai a ukpa.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Ili i'ya i zuwai Luka korongi tagarada u na vi (1:1-4)

Ilimaci i Yahaya kalyubugi n Yesu (1:5-2:52)

Akani a Yahaya kalyubugi (3:1-20)

Ulyubugu n ukondo u Yesu (3:21-4:13)

Manyan ma Yesu a Galili (4:14-9:50)

Yesu bansai a Galili ubana a Urishelima (9:51-19:27)

Ukana n ukpa u Yesu (19:28-23:56)

Yesu wa ta n uma (24:1-12)

Yesu wenikei kaci ka ne n tyoku da kpam a canga yi ubana a zuba (24:13-53)

Ikorongi i alabari a Yesu

¹ Uzapige Tiyofilu: Ama ushani a bidya ta a korongu ukuna u da u gitai a mere ma tsunu. ² Ama yi a korongu ta dere tyoku u aza da a yain ukuna vi a a'eshi a le, alya ayain a manyan ma udani mi, kpam a tonuko tsu. ³ Adama a nala, an u woko mpa n kaci ka va n vecei ukuna vi a kagita ben, n wenei u lobono ta n koronku vu ukuna vi tyoku da u tonomgbonoi. ⁴ Tsara vu reve ukuna u da a wenishike vu vi mayun da u gitai.

Ilimaci i Yahaya

⁵ A'ayin a Hiriduƙ Magono ma Yahuda, a yan ta katarakpiƙ ka roku, uza u kala Zakariya, uza da wari a kaƙon ka kaƙolo ka adarakpi ka Abija. Uka u ne Alisabatu uza u kagali ka Harunaƙ katarakpi ka. ⁶ Ama a re le a ka wala ta dere a a'eshi a Kashila, kpam a ka kirana n udani u Kashila.

7 Shegai a'ari n maku wa, kpaci Alisabatu madari ma, kpam gbā le a kutsa de.

8 Kain ka kaḅon ka adarākpi ka Zakariya kari a manyan a Kuwa ku Kashilā,* wari a uyan tsudarākpi a kapala ka Kashilā. 9 Uruta u rukpai a kaci ka ne tyoku u agadu a adarākpi, u woko uza da wa uwa a asuvu a Asu u Uwulukpi, u runukpa ili i magulani. 10 An a'ayin a urunukpa a ili i magulani† a yain, kakuma ka ama ka ka lya kayala kari a ulanga a uyan kavasu.

11 Aku katsumate ka zuba ka Kashilā ka wenikei kaci ka ne ara Zakariya a ulyaki u asudarākpa u ili i magulani vi. 12 An u wenei nala, u giruwai, uwonvo u kanā yi cika. 13 Aku katsumate ki ka tonuko yi, “Zakariya, pana uwonvo wa, kpaci a pana de kavasu ka vunū. Uka u vunū Alisabatu wa matsaka vu tā maku ma vali. Vu neke yi kala Yahaya. 14 Wa woko tā ili i ipeli n i kayanyan ara vunū. Ama ushani a ka pele tā adama a ilimaci i ne. 15 Kpaci wa woko tā uzapige a kapala ka Magono ma Zuba. Wa tuwā u soi mini ma cinwi ko ili i'ya ya zuwa umaka wa. Kpam a ka shadangu yi tā n Kulu Keri, eyi pini a katsuma ka mma u ne. 16 Wa gonuko tā aza a Isara'ila ushani a asu u Magono ma Zuba Kashilā ka le. 17 Kpam wa lasa tā Asheku, n kulu n ucira tyoku u Iliya. U yiralakpa atakasuvu a asheku ubana a asu u mmuku n le, n uyawunsa u aryagbaji uwoko tyoku u uyawunsa u ama a maci. U fobuso atakasuvu a ama adama a utuwā u Asheku.”

18 Zakariya wece yi, “Niḁa ma wushuku n ukuna u na vi? Mpa na n yan de makoshi, kpam uka u vā dem u yan de mamici.”

19 Katsumate ki ka wushunku yi, “Mpa Jibura'ilu, uza da wari kushani a kapala ka Kashilā. Suku da a suku mu n tuwā n danasa vu, kpam n tonuko vu ukuna u shinga u na vi. 20 Gogo-na, adama a ukpada u upityanangu u vunū, va woko tā kabebe. Va doku kpam va dana ukuna wa, she a'ayin a da a shadangi ukuna u na vi, a kain ka a zuwai u da. Kpam nala wa woko.”

21 Ama a'ari a ulanga a uvana Zakariya, a'ari uyan majiyan ma ili i'ya i zuwai u ɓarākpai a asuvu a Asu u Uwulukpi vi. 22 An u wutai, u fuda u dana ukuna wa. Ama a revei u wene tā pini kuwene. U rongo le u wenishike iryoci n u raḁagbusi akere.

23 An a'ayin a manyan a ne a shadangi, u lazai u gonoi a kuwa. 24 An a'ayin a nala a wurai, Alisabatu uka u ne u yain katsuma, u kanai urongoso a kuwa bawu u wutai hal uwoto u tawun. 25 U danai, “Webelei ili i'ya Magono ma Zuba ma yanka mu. A a'ayin a da a yan yi, da u takpa mu uwono a a'eshi a ama.”

A danai ukuna u ilimaci i Yesu

26 A uwoto u teli u katsuma ka Alisabatu, Kashilā ka suki katsumate ka zuba ka ne Jibura'ilu a Nazara, ilyuci i'ya i'ari a uyamba u Galili. 27 U bana a asu u makere ma roku ma bawu ma revei vali. Uza da vuma roku uza u kala Isuhu, uza u kagali ka Dawuda magono, u kenei tsumana. Kala ka makere mi ka Meri. 28 Katsumate ka banai ara ne, u danai, “A danasa vu Meri, macigi ma Kashilā. Magono ma Zuba ma tā n avu.”

29 Shegai Meri dambula tā cika, wa yawunsa icun i idyani i eni i'ya nala. 30 Katsumate ka tonuko yi, “Pana uwonvo wa, Meri, kpaci Kashilā ka bidya tā ka zuwuka vu unā u shinga. 31 Va yan tā katsuma, vu matsa

* 1:8 Kondo kulu ku Kuwa ku Kashilā a makukpi ma XX.

maku ma vali, kpam vu neke yi kala Yesu. ³² Wa woko t̄a uzapige. A isa yi kpam Maku ma Kashil̄a ka Zuba. Magono ma Zuba Kashil̄a wa n̄aka yi t̄a tsugono tsu akaya a ne Dawuda. ³³ Wa lya t̄a tsugono tsu kagali ka Yakubu hal ubana. Tsugono tsu ne tani ts̄a t̄a pini hal ubana bawu utyoku.”

³⁴ Meri wece yi, “Nida ukuna u na wa gita, an u wokoi mpa n reve vali wa?”

³⁵ Katsumate ka wushunku yi, “Kulu Keri ka cipa t̄a ara vunu, ucira u Kashil̄a ka Zuba wa palasa vu t̄a. Adama a nala uza u uwulukpi u da va matsa vi, a ka isa yi t̄a Maku ma Kashil̄a. ³⁶ Alisabatu dem, kumaci ku vunu wa t̄a n katsuma n tsumici tsu ne! Uwoto u teli u da yi pa vi. Eyi uza da a danai madari ma. ³⁷ Ili i'a la i'ya Kashil̄a ka kpaɗa uyan wa.”

³⁸ Meri danai, “Mpa kagbashi ka Magono ma Zuba ka. U woko mu tyoku da vu danai.” Aku katsumate ki ka lazai ka asaka yi.

Meri ba u kondoi Alisabatu

³⁹ A'ayin a nala yi, Meri yain maloko u fobusoi u banai a uyamba u Yahuda, a ilyuci i roku, a kaɓon ka nsasa. ⁴⁰ U uwai a kuwa ku Zakariya u danasai Alisabatu. ⁴¹ An u panai idyani i ne, aku maku ma mari a katsuma ka ne ma gbaɗai n ucira. Pini nala, a shadangi Alisabatu n Kulu Keri. ⁴² U 'yangasai kalagatsu ka ne n ucira, u danai, “Avu uza u un̄a u shinga u da a asuvu a aka gba. Maku ma kpam va matsa vi, uza u un̄a u shinga u da. ⁴³ Nida ukuna u shinga u na u tsara mu, hal anuku a Asheku a va u tuwai ara va? ⁴⁴ An n panai kalagatsu ka idyani i vunu, aku maku ma mari a katsuma ka va ma gbaɗai n ucira adama a ipeli. ⁴⁵ Uza u un̄a u shinga u da vari Meri, avu uza da vu wushuki n ili i'ya Magono ma Zuba ma tonuko vu ya shadangu.”

Ushipa u Meri

⁴⁶ Aku Meri danai, “Katakasuvu ka va ka naka t̄a Magono ma Zuba tsupige. ⁴⁷ N Kashil̄a Kawauwi ka va ka uma u va wari a ipeli. ⁴⁸ Kpaci u webelei uvakunku u kaci u kagbashi ka ne. U da na gba ama a ka tuwa a ka isa mu uza u un̄a u shinga. ⁴⁹ Kpaci Uza u Ucira Gba u yanka mu t̄a ili i pige. Uwulukpi u da kala ka ne kari. ⁵⁰ Upasamgbanasa u da upana u iyali u ne u tsu pasamgbanasa a agali a da a ka pana uwonvo u Kashil̄a ubana. ⁵¹ U yain manyan ma pige n akere a ne, u wacinsai aza a aradi n uyawunsa u atakasuvu a le. ⁵² U takpai ngono a tsugono tsu le, aku u nakai aza da a vakunki kaci ka le tsupige. ⁵³ U cuwatangi aza a kambulu n ili i shinga, aza a utsari tani u tutsuku le akere a de. ⁵⁴ U ɓangai kagbashi ka ne Isara'ila, kpaci wa cibusa t̄a n asuvayali a ne. ⁵⁵ Tyoku da u zuwamgbantai wa pana iyali i isheku i tsunu, Ibrahi n kagali ka ne ubana.”

⁵⁶ Meri dusuki n Alisabatu evu n uwoto u tatsu, aku u gonoi a kuwa.

Ilimaci i Yahaya Kalyubugi

⁵⁷ An a'ayin a ilimaci a Alisabatu a yain, u matsai maku ma vali. ⁵⁸ Aza a karen n amaci a ne, a panai tyoku da Magono ma Zuba ma panai iyali i ne, hal a ɓanga yi ipeli.

⁵⁹ Kain ka kulla, a tuwai kotsu a kida maku mi kacombi. † A'ari a ka ciga a neke yi kala ka asheku a ne Zakariya. ⁶⁰ Shegai mma u ne u danai, “Nala wa, kala ka ne ka Yahaya.”

⁶¹ Aku a danai, “Iyen! A kumaci ku vunu uza roku wā la n kala ka nala wa.”

⁶² A yankai asheku a ne kadyanshi n kukere u tonuko le kala ka wa ciga a isa maku mi. ⁶³ U zamai a tuko yi kagbagala ka ikorongi, aku u korongi, “Kala ka ne ka Yahaya.” Gbā le a yain majiyan. ⁶⁴ Kute-kute, unā u ne u kukpai, kaletsu ka ne kpam ka tatsukpai. Aku u gitai kadyanshi u rongoi ucikpala Kashila. ⁶⁵ Uwonvo u kanai aza a karen yi gbā. A rongoi utambura kadyanshi ka ukuna vi gbā a kaḡon ka nsasa ka uyamba u Yahuda. ⁶⁶ Gbā aza da a panai ukuna vi a kanai u da a atakasuvu a le, a ka tono, “Nɗya maku ma na ma tuwā ma woko?” Kpaci ucira u Magono ma Zuba mā tā n eyi.

Ushipa u Zakariya

⁶⁷ Aku a shadangi asheku a ne Zakariya n Kulu Keri, u yain kadyanshi ka ukuna u Kashila, u da, ⁶⁸ “A cikpala Magono ma Zuba, Kashila ka Isara'ila, kpaci u tuwā tā a asu u ama a ne u wutukpa le. ⁶⁹ U 'yangasaka tsu Kawauwi ka ucira, a asuvu a kagali ka kagbashi ka ne Dawuda. ⁷⁰ (Tyoku da caupa u danai a unā u ntsumate n ne n da a wulukpei.) ⁷¹ U wauwa tsu a akere a atokulalu a tsunu, hal gbā n aza da a 'yuwan tsu. ⁷² Tsarā u wenike asuvayali a ne a asu u nkoshi n cau n tsunu. U cifa kpam kazuwamgbani ka uwulukpi ka ne. ⁷³ Kazuwamgbani ka u tsinaikai asheku a tsunu Ibrahi ka la vi. ⁷⁴ Kpaci u wauwa tsu tā a asu u atokulalu a tsunu, tsu gbashika yi bawu upana uwonvo. ⁷⁵ Tsu gbashika yi n uwulukpi n ukuna u maci a kapala ka ne, gbā a'ayin a tsunu. ⁷⁶ Avu kpam maku ma va, a ka isa vu tā matsumate ma Kashila Uza u Ucira Gbā, kpaci va lasa tā Asheku, tsarā vu foḡusuko yi ure. ⁷⁷ Vu tonuko ama a ne ukuna u iwauwi i utsarā ucimbusa u unyushi u le. ⁷⁸ Adama a asuvayali a maci a Kashila ka tsunu, a zuba da katyashi ka kpasani ka wuta tsu. ⁷⁹ Tsarā u wakana aza da a'ari ndishi a karimbi, n aza da a ka tuwā a kuwā. U toni n aṡsu a ure u ndishi n shinga.”

⁸⁰ Aku maku ma gbonguroi a ikyamba n kulu cika. U dusuki a kakamba hal kain ka u wenikei kaci ka ne a asu u Isara'ila.

2

Ilimaci i Yesu (Matiyu 1:18-25)

¹ A'ayin a nala, Kaisa Agusta magono ma pige ma Roma, u zuwai a keci gbā ama da a'ari a uyamba† vi. ² (Makeci ma a gitai uyan ma la vi, a'ayin a tsugono tsu Kiriniyu uza u karatsu ka pige u Suriya.) ³ Ya dem gonoi a ilyuci i ne tsarā a korongu yi.

⁴ Isuhu dem 'yangai a ilyuci i Nazara, a uyamba u Galili, u banai a uyamba u Yahuda. U banai a ilyuci i Dawuda i'ya a ka isa Batalami, kpaci eyi uza u kagali ka Dawuda da. ⁵ Tsarā a korongu yi n Meri kamana ka ne, uza da kpam wari n katsuma. ⁶ Ele pini de, a'ayin a ilimaci a Meri a yain. ⁷ Aku u matsai maku ma vali ma kapala ma ne, u palasa yi n kunya, aku u vakunku yi a asu u uneshe kuzuwate ilikulya. Kpaci a tsarā kunu ku amoci pini a kuwa ki wa.

Aliniki n atsumate a zuba

⁸ N kayin ka nala ki, aliniki a roku a da pini a uroto u ilyuci vi, a ka wundya ishiga i nlala n le. ⁹ Aku katsumate ka zuba ka Magono ma Zuba ka wenikei kaci ka ne ara le. Aku tsupige tsu Magono ma Zuba tsu

kyawan le n katyashi, hal uwonvo u *kaṅa* le. ¹⁰ Shegai katsumate ki ka tonuko le, “Panai uwonvo wa, ukuna u shinga u ipeli u *da* n tuko *da*, u *da* wa woko u ama *gba*. ¹¹ Ara na a matsaka *da* *ta* Kawauwi a Batalami, ilyuci i Dawuda, aya Kirisiti Asheku. ¹² Iryoci i'ya ya wene i'ya na: Ya cina *ta* a vakunki maku a asu u uneshe kuzuwate ilikulya, upalaṣi n kunya.”

¹³ Kute-kute, kaḅolo ka aza a kuvon a zuba a *ḅolomgbonoi* n katsumate ki, a ka cikpala *Kashila* n a dansi, ¹⁴ “Unaka u tsupige ubana a asu u *Kashila* u shamgba *ta* a asuvu a zuba a asu u *da* u lai tsupige. A likimba tani ndishi n shinga n shamgba *ta* a asu u ama *da* wa pana kayanyan ka le cika.”

¹⁵ An atsumate yi a gonoi a zuba, aliniki yi a tonukoi kaci ka le, “Tsu banai a Batalami tsu wene ili i'ya Magono ma Zuba ma tonuko tsu i gitai vi.”

¹⁶ A banai n maloko, a ba a cinai Isuhu, n Meri, n maku mi dem nvain a asu u uneshe kuzuwate ilikulya. ¹⁷ Aku aliniki a tonukoi ya dem ili i'ya i gitai n i'ya katsumate ka zuba ka tonuko le a kaci ka maku ma na mi. ¹⁸ *Gba* ama *da* a panai ukuna u na vi, a rongoi uyan majiyan ma ukuna u *da* aliniki yi a tonuko le. ¹⁹ Shegai Meri *kaṅa* ukuna vi n kabini a katsuma ka ne, aku u rongoi u *ciḅusa* u *da*. ²⁰ Aliniki yi a gonoi, a rongoi *unaka* *Kashila* tsupige n a cikpali yi, adama a ili i'ya katsumate ki ka tonuko le. Kpam n adama a *da* a wenei maku mi tyoku *da* katsumate ki ka tonuko le.

A bankai Yesu a Kuwa ku Kashila

²¹ An kain ka kulla ka kyawain, kain ka a ka *kida* yi kacombi, a neke yi kala Yesu. Kala ka katsumate ka zuba ka *naḅa* yi, kahu a yain katsuma ka ne.

²² An a'ayin a uwulukpe a le a yain, tyoku *da* u *wari* a Mele ma Musa, a matsa baci maku. Aku Isuhu n Meri a bankai Yesu a Urishelima, a *naḅa* yi a asu u Magono ma Zuba. ²³ (Tyoku *da* *wari* ukorongi, Mele ma *Kashila* ma danai, “Maku ma uka u gitai u matsa kalobo ka baci, u *kaṅa* *ta* a *naḅa* yi a asu u Magono ma Zuba.”) ²⁴ A yain u \bar{d} arakpa tyoku *da* Mele ma *Kashila* ma danai, “A'adya a re ko tani mmuku ma ntambara n re.” \diamond

²⁵ Vuma roku u *da* pini a Urishelima a ka isa Saminu, vuma u maci kpam uza *da* wa *gbashika* *Kashila*. *Wa* *ta* n Kulu Keri, kpam u *ḅarḅakpai* wa vana utuwa u Kirisiti Kawauwi u tuwa u wauwa aza a Isara'ila. ²⁶ Kulu Keri ku wenike yi wa kuwa wa, she a'ayin a *da* u wenei Kirisiti u Magono ma Zuba. ²⁷ Kain ki, Kulu Keri ku zuwai u uwai a Kuwa ku *Kashila*. Meri n Isuhu a tuwai, kotsu a *naḅa* Yesu a asu u Magono ma Zuba, tyoku *da* Mele ma *da* a yain. ²⁸ Aku Saminu woḅo yi, u cikpai *Kashila*, u danai, ²⁹ “Gogo-na, Ashekapige, she vu *asaḅa* kagbashi ka vunu ka laza bawu ukuna u roku, tyoku *da* vu danai. ³⁰ Kpaci n wene *de* iwauwi i vunu ³¹ i'ya vu foḅusoi a kapala ka ama *gba*. ³² Aya katyashi ka ka wenike Awulawaḅ ure u vunu, aya kpam tsupige tsu ama a vunu Isara'ila.”

³³ Tata *na* mma u ne a yain majiyan a ili i'ya a danai a kaci ka ne. ³⁴ Aku Saminu zuwuka le *una* u shinga. Aku u tonukoi mma u ne vi, “Vu wene maku ma na mi? Aya a zuwai u woko ure u urukpa u aza roku n u i'yangā u aza roku ushani a asuvu a Isara'ila. Kpam *Kashila* ka suku yi *ta* u woko iryoci, shegai aza roku a ka 'yuwan yi *ta*. ³⁵ Kotsu

a wutukpa uyawunsa u atakasuvu ushani a kateshe. Avu tani burundu wa batsamgbana ta katakasuvu ka vunu.”

³⁶ Matsumate ma mari uka, uza u kala Hanatu, wa ta dem pini a Kuwa ku Kashila ki, ukere u Fanuyila u da, uza u kagali ka Ashiru. Marana ma, kpm u kutsa ta cika. Iyolo i ayen a shindere a da u yain n vali u ne an u bidya yi n tsikere. ³⁷ Gba ayen a ne hal n a da a tsirana tsu ne dem a da yi amanganishi n a nishi.* U asaka Kuwa ku Kashila wa, shegai ulya kayala kaara n kayin, n u yanyi kakuli n kvasu. ³⁸ Tyoku da Saminu wari a kadyanshi n Isuhu n Meri, eyi dem u tuwai evu n ele, u cikpai Kashila. U kana kadyanshi ka maku mi a kapala ka ama da a ka vana uwutukpa u Urishelima.

³⁹ An a kotsoi gba ili i'ya Mele ma Kashila ma danai, a gonoi a ilyuci i Nazara u uyamba u Galili. ⁴⁰ Nte maku mi ma gbonguroi u tukoi ucira pini. A shadangu yi n ugboji u da u wurai a'ayin a ne. Kpm Kashila ka zuwuka yi unu u shinga.

Yesu uwai a Kuwa ku Kashila

⁴¹ Kayen dem, isheku i Yesu i tsu bana ta a Urishelima a'ayin a Abiki a Upasamgbana. ⁴² An u yain ayen kupa n a re, a banai Abiki yi tyoku da a cuwanakai. ⁴³ An a kotsoi Abiki yi, isheku i ne i kana ure u ugono. Yesu shangbai a Urishelima, bawu a revei. ⁴⁴ A yain nwalu ma uliva, a ka wundya ko wa pini a asuvu a kabolo ki, shegai a wene yi wa. Aku a kana yi uzama a asu a amaci n aje a le.

⁴⁵ An a kpa da yi uwene, a gonoi a Urishelima ubolo u ne. ⁴⁶ An a'ayin a tatsu a wurai, a cina yi ndishi a asuvu a Kuwa ku Kashila a mere ma awenishiki. Wa pana le n u yansi le keci. ⁴⁷ Gba ama da a pana yi a yain majiyan n ureve u ne, n tyoku da wa wushukusu. ⁴⁸ An isheku i ne i wene yi, a yain majiyan, aku mma u ne danai, “Maku ma va, ndya i zuwai vu yanka tsu naha? Mpa n asheku a vunu tsari vu uzama n katsuma unangbi.”

⁴⁹ Aku u wece le, “Ndya i zuwai ya zama mu? I reve u kana n rongo a asu u Tata u va wa?” ⁵⁰ Shegai a reve ili i'ya u tonuko le wa.

⁵¹ Aku u gonoi a Nazara kabolo n ele, u rongo le unaka tsupige. Mma u ne tani u kana ukuna u nala vi a katakasuvu ka ne. ⁵² Yesu gbonguroi a ikyamba n kakiri, kpm Kashila n ama da a reve yi a ciga yi.

3

Kubari ku Yahaya Kalyubugi

(Matiyu 3:1-12; Marku 1:1-8; Yahaya 1:19-28)

¹ A kayen ka kupa n u tawun ka tsugono tsu Kaisa Tibariya magono ma pige ma Roma, a yan ta ngono n nishi aza da a lyai tsugono tsu iyamba i Isara'ila a kere ka ne, alya: Bontu Bilatu wari gomuna u Yahuda, Hiridu Antiba wari magono ma Galili, vangu u ne Filibu wari magono ma Ituriya n Tarakunita, Lisaniya wari magono ma Abiliya. ² A'ayin a Hanana n Kayafa ngono m adarakpi, kadyanshi ka Kashila ka tuwai ara Yahaya maku ma Zakariya a kakamba. ³ U banai gba a iyamba i'ya i'ari ubongu u Agata u Urudu n u yanyi kubari: ama a kpatala ubana a asu u Kashila a asaka tsicingi tsu le, aku a lyubugu le tsara u wenike an a cimbusuka le. ⁴ Tyoku da wari ukorongi a Tagarada u Ishaya

* **2:37** Kalen ka roku ka: ayen amanganishi n a nishi a da a wurai, an vali u ne u kuwai.

matsumate a ukuna u Yahaya Kalyuḅugi: “Kalagatsu ka uza roku ka salasa a kakamba, ‘Lapulukai Asheku Kawauwi ure, i shamkpa u da mai tsara u wala. ⁵ A ka shadangu ta gba arara, kpm a betelikpe gba nsasa n agalala. A shamkpa ire i'ya i kotelusoi, aku a gbandala i'ya i'ari n adaka. ⁶ Kpm ama gba a ka wene ta iwauwi i Kashila.’ ” ◊

⁷ Yahaya tonukoi kakuma ka ama ka ka tuwusa tsara u lyuḅugusu le vi, “Eda a'eku! Ya barana da i suma unamgbukatsuma u Kashila u da wa tuwa? ⁸ Yanyi ili i'ya ya wenike ukpatala u de. Kotsu i bidya a asuvu a atakasuvu a de Ibrahi da asheku a de wa, nala wa banga da wa. N tonuko da, Kashila ka fuda ta ka 'yangasaka Ibrahi mmuku a asuvu a atali a na yi. ⁹ N gogo-na naha a tadangu de kagovu a ami a ndanga. Madanga ma baci dem ma kpada u naka ilimaci i maci, a ka kapa ta ma, a varangu a asuvu a akina.”

¹⁰ Kakuma ka ama ka wece yi, “Ndya wa tsa yan gogo-na?”

¹¹ U wushuki, “Uza u ntogo n re, u peci n uza da bawu wari n ma. Uza u ilikulya kpm dem u yain nala.”

¹² Awushi a utafa a roku a tuwai tsara a lyuḅugu le, a wece yi, “Kawenishiki, ndya tsa yan?”

¹³ U tonuko le, “Kotsu i pasaka a ili i'ya a da i wushi wa.”

¹⁴ Aku asoje a roku a wece yi, “Atsu tani, ndya tsa yan?”

U tonuko le, “Kotsu i wusa uza ikebe wa. Ko i dana uza u nusa ta, kpm u nusa wa. I kawunku gai n katsupi ka de.”

¹⁵ Ama gba a'ari a ka vana ta utuwa u Kirisiti Kawauwi, aku a'ari a uyawunsa a atakasuvu a le, ko Yahaya da Kawauwi ki. ¹⁶ Yahaya wushunku le gba, u danai, “Mpa gai n mini ma ma lyuḅugusu da, shegai uza da u la mu wa tuwa ta. Uza da mpa n ratsa n surukpa isirikatsu i akpata i a'ene a ne wa. Aya wa lyuḅugu da n Kulu Keri n akina. ¹⁷ Kasasu ka uwelikpe ka ne ka ta a kukere ku ne, wa wujuma ta asu u ulapa ilya vi, aku u cirangu ilya yi u tsungu i'ya a mapon. Shegai wa runukpa ta kopo ki n akinaf a da bawu a ka cimba.” ¹⁸ N icun i kuḅari ku na ki ushani, ka Yahaya yankai ama Kadyanshi ka Shinga ka Kashila.

¹⁹ Shegai Yahaya baranai Hiridu Antiba magono a kaci ka Hiridiya, uka u vangu u ne u da u zuwai, n ukuna u cingi u roku u da u yain. ²⁰ Adama a nala u gbagiryai Yahaya a kuwa ku a'ali, u dokunki kaci ka ne unyushi u cingi u na vi.

A lyuḅugi Yesu

(Matiyu 3:13-17; Marku 1:9-11)

²¹ An a lyuḅugusi ama gba, a lyuḅugi dem Yesu. Tyoku da Yesu wari a kavasu, zuba u kukpai. ²² Pini nala, Kulu Keri ku cipai ara ne yavu kadya. A panai kalagatsu ka wuta a zuba, ka danai, “Ada Maku ma va ma ma ciga. Ma pana ta kayanyan n avu cika.”

Nkoshi n cau n Yesu

(Matiyu 1:1-17)

²³ A'ayin a da Yesu gitai manyan ma ne, wa ta n ayen evu n kamankupa. Tyoku da kpm ama a bidyai Yesu maku ma Isuhu ma.

Isuhu maku ma Heli ma.

²⁴ Heli maku ma Matat ma.

Matat maku ma Levi ma.

Levi maku ma Malaki ma.

Malaki maku ma Yana ma.
 Yana maku Isuhu ma.
²⁵ Isuhu maku ma Matiya ma.
 Matiya maku ma Emos ma.
 Emos maku ma Nahum ma.
 Nahum maku ma Hasali ma.
 Hasali maku ma Najaya ma.
²⁶ Najaya maku ma Ma'ata ma.
 Ma'ata maku ma Matiya ma.
 Matiya maku ma Shimeya ma.
 Shimeya maku ma Isuhu ma.
 Isuhu maku ma Yahuda ma.
²⁷ Yahuda maku ma Yowana ma.
 Yowana maku ma Risa ma.
 Risa maku ma Zerubabe ma.
 Zerubabe maku ma Shayalatiya ma.
 Shayalatiya maku ma Niri ma.
²⁸ Niri maku ma Malaki ma.
 Malaki maku ma Adi ma.
 Adi maku ma Kosuma ma.
 Kosuma maku ma Alumadama ma.
 Alumadama maku ma Iri ma.
²⁹ Iri maku ma Yosi ma.
 Yosi maku ma Eliyaza ma.
 Eliyaza maku ma Yorima ma.
 Yorima maku ma Matat ma.
 Matat maku ma Levi ma.
³⁰ Levi maku ma Saminu ma.
 Saminu maku ma Yahuza ma.
 Yahuza maku ma Isuhu ma.
 Isuhu maku ma Yunam ma.
 Yunam maku ma Eliyakim ma.
³¹ Eliyakim maku ma Malaya ma.
 Malaya maku ma Mainana ma.
 Mainana maku ma Matata ma.
 Matata maku ma Natan ma.
 Natan maku ma Dawuda ma.
³² Dawuda maku ma Yese ma.
 Yese maku ma Ubida ma.
 Ubida maku ma Boza ma.
 Boza maku ma Salumuna ma.
 Salumuna maku ma Nashon ma.
³³ Nashon maku ma Aminadabu ma.
 Aminadabu maku ma Aram ma.
 Aram maku ma Hesuruna ma.
 Hesuruna maku ma Farisa ma.
 Farisa maku ma Yahuza ma.
³⁴ Yahuza maku ma Yakubu ma.
 Yakubu maku ma Ishaku ma.
 Ishaku maku ma Ibrahi ma.
 Ibrahi maku ma Tera ma.
 Tera maku ma Naho ma.
³⁵ Naho maku ma Seru ma.
 Seru maku ma Reyu ma.
 Reyu maku ma Fele ma.
 Fele maku ma Eba ma.
 Eba maku ma Shela ma.

36 Shela maku ma Kenan ma.
 Kenan maku ma Afakasha ma.
 Afakasha maku ma Shem ma.
 Shem maku ma Nuhu ma.
 Nuhu maku ma Lame ma.
 37 Lame maku ma Metusela ma.
 Metusela maku ma Anuhu ma.
 Anuhu maku ma Jare ma.
 Jare maku ma Mahalalel ma.
 Mahalalel maku ma Kenan ma.
 38 Kenan maku ma Enos ma.
 Enos maku ma Shitu ma.
 Shitu maku ma Adamu† ma.
 Adamu kparam uza da u wutaɪ a asu u Kashila da.

4

Ukondo u Yesu
(Matiyu 4:1-11; Marku 1:12-13)

1 Pini nala, Yesu asakai Agata a Urudu ushadangi n Kulu Keri, aku Kulu Keri ku tonoi n eyi ubana a kakamba. 2 U yan ta a'ayin a amangare, Kalapansi kari yi ukonduso. A asuvu a a'ayin a nala yi u lya ko ili wa, an a'ayin yi a kotsoi, aku u panai kambulu.

3 Pini nala, Kalapansi ka tonuko yi, "Avu Maku ma Kashila ma baci, yanka katali ka na kadyanshi ka gono burodi."

4 Yesu wushunku yi, "Ukorongi u da wari a Tagarada u Kashila, 'N burodi da koshi vuma wa yan uma wa.' " ◇

5 Kalapansi ki ka banka yi a zuba a asu u roku, u wenishike yi gba tsugono tsu likimba, kahu a yain a'eshi rapu. 6 U tonukoi Yesu, "Ma naka vu ta gba tsupige n ucira u le, kpaci mpa a nakai. Ma ta n ucira u da ma naka uza da ma ciga. 7 Va lyaka mu baci kayala, ya woko ta i vunu gba."

8 Yesu wushunku yi, "Ukorongi u da wari a Tagarada u Kashila, 'Lyaka Magono ma Zuba Kashila ka vunu kayala, aya koshi va gbashika.' " ◇

9 Aku Kalapansi ka banka yi a Urishelima, u zuwa yi u shamgbai a zuba u Kuwa ku Kashila ku ugadi bilibili. U tonuko yi, "Avu Maku ma Kashila ma baci, radugu a utuwa a iyamba. 10 Kpaci ukorongi u da wari a Tagarada u Kashila, 'Wa yanka ta atsumate a zuba a ne kadyanshi adama a vunu, a kirana n avu. 11 Kparam a ka kefe vu ta a akere a le, adama a da va gbasha kune a katali.* "

12 Yesu wushunku yi, "A korongu ta dem, 'Va kondo Magono ma Zuba Kashila ka vunu wa.' " ◇

13 An Kalapansi ka kotsoi ukonduso u ne gba, aku u asaka yi ve.

Yesu gitai manyan a Galili
(Matiyu 4:12-17; Marku 1:14-15)

14 Pini nala, Yesu gonoi a uyamba u Galili, ucira u Kulu Keri wa ta kabolo n eyi. Ukuna u ne u kyawain gba a uyamba vi. 15 U rongoi a uwenishike a agata a Kashila a le, gba ama n a naki yi tsupige.

◇ 4:4 U.Ml. 8:3. ◇ 4:8 U.Ml. 6:13. * 4:11 Wanda da Kalapansi ka ciga ka wanda Yesu a asu u na vi. Ishipa 91:11-12 u danai Kashila ka suku ta atsumate a zuba a ne a kefe vu kotsu vu tadatsa wa. Nala wa zuwa a kana vu wa, vu yan baci utengeshi vu radugi asu u bilibili. ◇ 4:12 U.Ml. 6:16.

A 'yuwain Yesu a Nazara

(Matiyu 13:53-58; Marku 6:1-6)

¹⁶ An Yesu tuwai a Nazara (asu u da a wo yi), aku u uwai a kagata ka Kashila kain ka Ashibi, tyoku da u cuwanakai. U 'yangai kushani, kotsu u yain kaneshi. ¹⁷ A naka yi tagarada u Ishaya matsumate, u barakpai tagarada vi, u cinai a asu u da a korongi: ¹⁸ “Kulu ku Magono ma Zuba ka ta kabolo na mpa, u dangasa mu n yanka aza a unambi Kadyanshi ka Shinga ka Kashila. U suku mu n tuwa n yain kadyanshi ka utatsukpa a asu u aza da a sirai, n kukpa a'eshi a arumba, n wauwa aza da a 'yanki, ¹⁹ n yain kadyanshi ka kayen ka Magono ma Zuba ma yan ili i shinga.” ◇

²⁰ U katajai tagarada vi u gonukoi a asu u uza u manyan, aku u dusuki tsara u wenishike. Gba aza da a'ari pini a kagata ka Kashila ki a gita yi akalu. ²¹ Aku u gita le utonusuko, “Ara, udani naha u shadangu de a atsuva a de.”

²² Gba le a cikpala yi, a yain majiyan ma kadyanshi ka shinga ka u yain, hal a danai, “Eyi na maku ma Isuhu ma wa?”

²³ U tonuko le, “Ya yanka mu ta tsizagadi tsu na tsi, ‘Kana ki ka aguma, tanasa kaci ka vunu.’ Wata, ‘Gba ikunesavu i'ya tsu panai vu yansai a Kafarnahum, yan i'ya dem pini na a ilyuci i vunu.’ ²⁴ Mayun da n tonuko da, matsumate ma la ma a wushuki n eyi a ilyuci i ne wa.

²⁵ “Shegai mayun n tonuko da, a'ayin a Iliya, nra na n da pini ushani a Isara'ila. A'ayin a da a shamkpai mini ma zuba hal ayen a tatsu n uwoto u teli, a'ayin a da kambulu ka pige ka kimbai gba uyamba vi. ²⁶ Gba n nala, a suku Iliya a asu ko uza a asuvu a le wa, she a asu u marana ma mari a Zarafatu a uyamba u Sida. ◇ ²⁷ A'ayin a Elisha† matsumate, a yan ta nkutu ushani a uyamba u Isara'ila. Uza wa tani la uza da a tanasai wa, she Na'aman† koshi, vuma u uyamba u Suriya.” ◇

²⁸ Ama da a'ari pini a kagata ka Kashila ki a panai upan, an a panai nala vi. ²⁹ Aku a 'yangai a wutukpa yi a uroto u ilyuci. A banka yi a zuba u masasa ma mari evu n ilyuci yi, kotsu a varangu yi a iyamba. ³⁰ Shegai u wurai a mere ma le, u yain nwalu n ne.

Yesu wutukpai ityoni i cingi

(Matiyu 7:28-29; Marku 1:21-28)

³¹ Pini nala, Yesu banai a Kafarnahum, ilyuci i roku a uyamba u Galili, wari le a uwenishike kain ka Ashibi. ³² A yain majiyan n uwenishike u ne, kpaci kadyanshi ka ne n ucira u da kari.

³³ A kagata ka Kashila ki tani, uza u ityoni i cingi u da pini. Aku u 'yangasai kalagatsu ka ne n ucira, u salai, ³⁴ “Wayai! Nda i birika vu n atsu, Yesu uza u Nazara? Tuwa da vu tuwai vu wuna tsu? N reve ta uza da vari. Uza u uwulukpi u nala vi u da u Kashila.”

³⁵ Aku Yesu barana yi, u da, “Pada bini! Pecemgbene n eyi!” Aku ityoni i cingi yi i varangu yi a iyamba a mere ma le, i pecemgbenei n eyi. U yanka yi tani ukuna u cingi wa.

³⁶ A yain majiyan gba le, a ka dansa utyoku u le, “Icun i kadyanshi i eni i'ya na vi? Ka na n ucira n tsupige, hal u tsu barana ityoni i cingi, aku a wuta?” ³⁷ Ukuna u ne tani u tamburai ko nte wa a uyamba vi.

Yesu tanasai koku u Bituru

(Matiyu 8:14-17; Marku 1:29-34)

³⁸ Aku Yesu aṣakāi kagata ka Kashilā ki, u uwai a kuwa ku Bituru. Mma u uka u Bituru tani wa tā n usuḍugbi u ikyamba, aku a folo yi u taṇasa yi. ³⁹ U shamgbai evu n kaci ka ne, u ɓaranai maɓala mi, aku ma aṣaka yi. Kute-kute, u 'yaŋgai u gita le uyanka manyan.

⁴⁰ An kaara ka rukpai, gbā aza ḍa a'ari n aza a mɓala icun kau-kau, a tuwusuka le a asu u ne. Aku u taɗangusuku le akere a a'aci a le, u taṇasa le. ⁴¹ Ityoni i cingi kpam i wutaɗi a asu u ama ushani, a'ari iyoroli n a dansi, “Avu Maku ma Kashilā ma!”

Shegai u ɓarana le, u ɓishinka le kadyanshi, kpaci a reve tā eyi Kirisiti Kawauwi ḍa.

Yesu yain kuɓari a Galili

(Marku 1:35-39)

⁴² An kain ka wansai, Yesu wutaɗi u banai a asu u ḍa bawu uza wari pini. Aku kakuma ka ama kari yi uzama, a banai a asu u ḍa wari. Uciga u le u ḍa a shamkpa yi, kotsu u aṣaka le wa. ⁴³ Shegai u tonuko le, “U kaṇa tā n yain kadyanshi ka tsugono tsu Kashilā a ilyuci i'ya i buwai, kpaci adama a nala a ḍa a suku mu.” ⁴⁴ Aku u lyai kapala n u yanyi kuɓari a agata a Kashilā a uyamba u Yahuda.†

5

Yesu isaɗi atoni a kagita

(Matiyu 4:18-22; Marku 1:16-20)

¹ Kain ka te, Yesu wari kushani a ikengi i Kushiva ku Galili,* kakuma ka ama ka gbaɓaryangu yi, a'ari upana kadyanshi ka Kashilā. ² U wenei a'atsu a re a ḍa akani a adan a aṣakāi ikengi i kushiva yi. A'ari uɓacangusu ibilili i le. ³ Aku u ba u uwai a asuvu a kpatsu ku Simo. An u uwai a asuvu, u tonukoi Simo jebe u vinga kpatsu ki kenu u aṣakāi ikengi i kushiva yi. Aku u dusuki u kaṇai uwenishike ama, eyi pini a asuvu a kpatsu ki.

⁴ An u kotsi kadyanshi, u tonukoi Simo, “Uka kpatsu ki a asu u ḍa wari n kaɗaka, kotsu i vutaɗa ibilili i ḍe i kaṇa adan.”

⁵ Simo wushunku yi, “Uzakuwa, nte kain ka wansa tsu pini na tsari uyan manyan, kpam ko i te tsu kaṇa wa. Shegai an u wokoi vu danai nala, ma vutaɗa tā ibilili yi.”

⁶ An a yain nala, a kaṇai adan ushani, hal ibilili i le i kaṇai ukidasa. ⁷ Adama a nala, a isaɗi atoku a le a ḍa a'ari a kpatsu ku ire ki a tuwa a ɓanga le. A tuwaɗi a shaɗangusi a'atsu yi a re gbā n adan, hal a'atsu yi a yain yavu a ka shumbugu.

⁸ Pini nala, an Simo uza ḍa a ka isaɗi Bituru wenei nala, u kuɗangi a kapala ka Yesu, u danai, “Asheku, baṭsa pini dan na mpa, kpaci mpa uza u unyushi u cingi u ḍa.” ⁹ Ili i'ya i zuwai tani, eyi n atoku a ne a yan tā majiyan, an a kaṇai adan nala. ¹⁰ Nala tani kpam dem Yakubu n Yahaya, mmuku n Zabidi, atoku a manyan a Simo.

Yesu tonukoi Simo, “Pana uwonvo wa. Ili i'ya i bidyai gogo-na naha ubana a kapala, ma gonuko vu tā uza ḍa wa tukuso ama.” ¹¹ A wutukpai a'atsu a le a kagida, aku a aṣakāi gbā ili i'ya a'ari n i'ya, a tono yi.

† 4:44 Akorongi a cau a roku aza ḍa a purai a tagarada u Luka a korongu tā “Galili.” * 5:1 N Tsiheline, a korongu tā “Kushiva ku Janisara” a tsu isaɗi tā dem ka “Kushiva ku Galili.”

Yesu tanasqi makutu
(Matiyu 8:1-4; Marku 1:40-45)

¹² Kain ka te, Yesu wari a ilyuci i roku a uyamba u nala vi, aku vuma roku, uza u mɔ́alá n tsukutu, u tuwai ara ne. An u wenei Yesu, u kudangi a kapala ka ne, u folo yi u da, “Asheku, vu wushuku baci, va ta n ucira u da va tanasa mu.”

¹³ Yesu barakpai kukere, u sawa yi, u da, “N wushuku ta, tana.” Kute-kute, tsukutu tsi tsu asaka yi.

¹⁴ U ronoi vuma vi atsuvu, u da, “Kotsu vu tonuko uza wa, shegai wala vu ba vu wenike kaci ka vunu a asu u kafarakpi. Kpam vu naka kune tyoku da Musa danai a yain, adama a da vu tana, tsara ama a reve n u da.” ♦

¹⁵ Shegai gba n nala, kadyanshi ka Yesu kari a utambura, hal kakuma ka ama ushani ka tuwusa ka panaka yi, tsara a tanasa mɔ́alá n le. ¹⁶ Shegai u tsu bana ta a asu u da bawu ama a'ari, n u yanyi kavasuu.

Yesu tanasqi kawunu
(Matiyu 9:1-8; Marku 2:1-12)

¹⁷ Kain ka te, an Yesu wari a uwenishike, Afarishi n awenishiki a Mele a roku a'a ta pini ndishi. Aza da a wutai gba a ilyuci i uyamba u Galili n aza a Yahuda n Urishelima. Kpam ucira u Magono ma Zuba u utanasu u mɔ́alá wa ta n eyi. ¹⁸ Ama roku a tuwai n kawunu, a canga yi a kajiba. A ka ciga a uka yi a kunu, tsara a zuwa yi a kapala ka Yesu. ¹⁹ An a kpada utsara ure u da a ka uka yi, adama a kakuma ka ama, a yuwai a zuba u kukpa. A dapai kukpa ki, aku a zuralakpai vuma vi a mere ma kakuma ki, pini a kapala ka Yesu.

²⁰ An Yesu wenei upityanangu u le, u da, “Uza u va, a cimbusuka vu de unyushi u cingi u vunu.”

²¹ Aku awenishiki a Mele n Afarishi yi a gitai uyawunsa a atakasuvu a le, “Ucun u vuma u eni u da na n uyansaka Kashila kadyanshi ka cingi naha? Ya wa fuda u cimbusu unyushi u cingi? She Kashila koshi.”

²² Shegai an Yesu revei tyoku da a ka yawunsa, u wece le, “Ndya i zuwai ya yawunsa naha a atakasuvu a de? ²³ Ndya i lai shana u da a ka dana, ‘A cimbusu de unyushi u cingi u vunu,’ ko, ‘Yanga vu wala?’ ²⁴ Kondoi na, kotsu i reve an mpa Maku ma Vuma mari n ucira u da ma cimbusu unyushi u cingi a likimba.” U tonukoi kawunu ki, “N tonuko vu, ‘yanga vu bidya kajiba ka vunu vu wala a kuwa.’ ²⁵ Kute-kute a kapala ka le, u ‘yangai u bidyai kajiba ka ne. U lazai a kuwa n u cikpali Kashila. ²⁶ A yain majiyan cika, gba kakuma ki ka rongoi ucikpalasa Kashila, uwonwo kpam u kana le, a danai, “Ara tsu wene ta ukuna u savu.”

U'isa u Levi
(Matiyu 9:9-13; Marku 2:13-17)

²⁷ An nala u wurai, aku Yesu wutai. Pini nala, u wenei kawushi ka utafa ka roku uza u kala Levi. U cina yi ndishi a kakinda ka uwusha u utafa ka ne. Aku u tonuko yi, “Tono mu.” ²⁸ U asakai ko ndya wa, u ‘yangai u tono yi.

²⁹ Levi foɔusuko yi abiki a pige a kuwa ku ne. Kpam awushi a utafa a roku a da dem pini ushani n ama roku a ka lya kabolo n ele. ³⁰ Aku Afarishi n awenishiki a Mele a ka yanka atoni a ne tsali, a danai, “Ndya i zuwai ya lya kabolo n awushi a utafa n aza a unyushi u cingi?”

³¹ Yesu wushunku le, “Aza da a'ari n alafiya a ka ciga uza u aguma wa, she aza a mɓala. ³² N tuwa adama a da ma isa aza a maci wa, shegai adama a aza a unyushi u cingi, tsara a kpatala.”

Keci a kaci ka kakuli

(Matiyu 9:14-17; Marku 2:18-22)

³³ A tonukoi Yesu, “Atoni a Yahaya a tsu yansa ta kakuli n kvasu, nala dem atoni a Afarishi, shegai ndya i zuwai atoni a vunu a ka lya n a soyi?”

³⁴ U wece le, “Amoci a asu u abiki a iyolo a tsu yan kakuli, a ka yan baci abiki kaɓolo n valisavu vi? ³⁵ A'ayin a'a ta a utuwa a da a ka bidya valisavu vi a mere ma le, a'ayin a nala a da a ka yan kakuli.”

³⁶ U tonuko le kpam agisani a na yi, u danai, “Uza wa kara kakashi a kunya ku savu, aku u padara ka a kunya ku cau wa. U yan baci nala, wa nangasa ta ku savu ki. Kpam kakashi ka savu ka a padarai a kunya ku cau ki ka rotso ka wa.

³⁷ “Vuma wa tsungu mini ma cinwi ma savu a kadele ka ukpan ka cau wa. U yan baci nala, ma tasa ta kadele ki ma wotsongu. Kadele ki tani ka namgba. ³⁸ Shegai a tsungu mini ma cinwi ma savu a kadele ka ukpan ka savu. ³⁹ Kpam uza wa la wa so mini ma cinwi ma cau, aku u dana wa ciga ma savu wa. Kpaci wa dana ta, ‘Ma cau mi ma la ta ma savu mi tsulobo.’”

6

Yesu da Asheku a kain ka Ashibi

(Matiyu 12:1-8; Marku 2:23-28)

¹ Kain ka te n kain ka Ashibi, Yesu wa wura ashina a ilya kaɓolo n atoni a ne, pini nala, atoni yi a gitai ukofuso aratu a ilya n a yuruwi n a takumi.

² Afarishi a roku a danai, “Nda i zuwai ya yan ili i'ya i nangasai mele ma Ashibi?”

³ Yesu wushunku le, “Eda kotsu i yan kaneshi u ili i'ya Dawuda yain, a'ayin a da u panai kambulu, eyi n aje a nwalu a ne wa? ⁴ An u uwai a Kuwa ku Kashila, u bidyai iburodi i uwulukpi u takumai. Ili i'ya adarakpi a da koshi a wushunki a takuma. Kpam u naka aje nwalu n ne i roku.” ⁵

⁵ Pini nala, u tonuko le, “Maku ma Vuma ma Asheku a kain ka Ashibi.”

Uza da ili i soi kukere

(Matiyu 12:9-14; Marku 3:1-6)

⁶ Kain ka Ashibi ka roku, Yesu uwai a kagata ka Kashila wari a uwenishike. Pini a asuvu yi, uza roku u da pini uza da ili i soi kukere ku ulyaki ku ne. ⁷ Aku awenishiki a Mele n Afarishi a ka putsa yi ko wa tansa yi n kain ka Ashibi ki, kotsu a tsara unyushi u da a ka ba a sapula yi. ⁸ Eyi tani u revei uyawunsa u le, aku u tonukoi vuma vi, “Yanga vu shamgba a mere.” Aku u yangai u shamgbai.

⁹ U tonuko le, “Ma wece da, ndya i'ari dere kain ka Ashibi? A yain ili i shinga, ko a yain i cingi? A wauwa uma, ko a wuna u da?”

¹⁰ Aku u lingana le gba le, u tonukoi vuma vi, “Barakpa kukere ku vunu.” U barakpai kukere ki, aku ku tana. ¹¹ A panai upan cika, a gitai usheshe tyoku da a ka yan n Yesu.

Yesu dangasai atoni kupa n ama a re

(Matiyu 10:1-4; Marku 3:13-19)

¹² A'ayin a nala yi, Yesu wuṭai u yuwai masasa tsara u yain kavasu. U rongoi uyan kavasu ubana a asu u Kashila hal kain ka wansai. ¹³ An kain ka wansai, u isai atoni a ne, aku u dangasai kupa n ama a re a asuru a le, u isa le asuki. ¹⁴ Alya Simo (uza da u isai Bituru) n utoku u ne Andurawu n Yakubu, n Yahaya, n Filibu, n Balamawu. ¹⁵ U dangasa ta dem Matiyu, n Toma n Yakubu maku ma Halfa, n Simo uza da a ka isa Ziloti. ¹⁶ U dangasai kpam Yahuza maku ma Yakubu, n Yahuza Isikariyoti uza da u tuwai u neke yi.

Yesu yanka ta ama ushani manyan
(Matiyu 4:23-25)

¹⁷ Aku u gidalai kabolo n ele, u shamgbai a asu u da wari kateshe. Kakuma ka atoni a ne, n kakuma ka ama ushani a tuwai a panaka yi, tsara a tanasa le. A wutusa a uyamba u Yahuda n Urishelima, n aza da a'ari a Taya n Sida u una u kushiva. ¹⁸ N aza da ityoni i cingi ya yan mavura dem, a tanasa le. ¹⁹ Gba ama yi a ka ciga a sawusa yi, kpaci ucira wa wutusa ta a asuvu a ne, u tanasa le gba le.

Una u shinga n u cingi
(Matiyu 5:1-12)

²⁰ Aku Yesu gadigbai kaci ka ne, u webelei atoni a ne, u danai: “Eda aza a una u shinga a da, eda aza a unambi, kpaci tsugono tsu Kashila tsu de tsa. ²¹ Eda aza a una u shinga a da, eda aza da ya yan kambulu gogo-na, kpaci a ka cuwatangu da ta. Eda aza a una u shinga a da, eda aza da ya sa gogo-na, kpaci ya dosuso ta. ²² Eda aza a una u shinga da, a'ayin a da ama a 'yuwan da, a wutukpa da a asuvu a le, a wisha da, a panai icadi i de adama a va Maku ma Vuma.

²³ “Pelei a kain ki, i radugusu n mazanga, kpaci katsupi ka malen ma manyan ma de ka ta ushani a zuba. Nala dem akaya a le a yankai nsumate.

²⁴ “Shegai ter de eda aza a utsari, kpaci i wusha de upana u kayanyan u de. ²⁵ Ter de, eda aza da i'ari n ucuwi gogo-na, kpaci ya tuwa ta i yain kambulu. Ter de, eda aza da ya dosuso gogo-na, kpaci ya namgba ta katsuma, kpam i sai. ²⁶ Ter de, eda aza da ama a ka cikpalasa, kpaci nala dem akaya a le a cikpalasai nsumate n kaban.”

Ciga atokulalu a vunu
(Matiyu 5:38-48; Matiyu 7:12)

²⁷ Yesu doki u danai, “Shegai n tonuko da, eda aza da ya panaka mu, i cigi atokulalu a de, i yanka aza da a 'yuwan da ukuna u shinga. ²⁸ I zuwuka aza da a ka wishisa da una u shinga. Aza da a ka kovo da kpam i yanka le kavasu. ²⁹ Uza da u basa vu a kagbaguzu ka te, kpatalaka yi ka ire ki. Uza da u wusa vu kunya, kotsu vu bishinka yi matogo ma vunu wa. ³⁰ Gba uza da baci u folo vu ili, vu naka yi. Uza da baci kpam u wusa vu ucanga, kotsu vu boli i'ya wa. ³¹ Yankai ama tyoku da ya ciga a yanka da.

³² “Aza da a ka ciga da alya baci ya ciga koshi, katsupi ka malen ma manyan ka eni ka ya tsara? Ko aza a unyushi u cingi dem a ka ciga ta aza da a ka ciga le. ³³ Aza da baci a ka yansa ka da ukuna u shinga a da baci ya yanka ukuna u shinga koshi, katsupi ka malen ma manyan ka eni ka i'ari n ka? Ko aza a unyushi u cingi dem nala a ka yansa. ³⁴ Kpam aza da baci i wenei a ka tuwa da a da baci ya naka akopi, katsupi ka malen ma manyan ka eni ka i'ari n ka? Ko aza a unyushi u cingi dem, a

tsu naka ta aza a unyushi u cingi akopi, tsara a tsupa le dere. ³⁵ Shegai i cigi atokulalu a de, i yanka le ukuna u shinga. Nakai akopi, kotsu i zuwa a'eshi a tsupa da wa. Katsupi ka malen ma manyan ma de kpm ka yan ta ushani. Ya woko ta kpm mmuku n Kashila ka Zuba, kpaci eyi uza u ukuna u shinga u da a asu u aza da bawu a tsu cikpa n aza a cingi. ³⁶ I woko aza a asuvayali, tyoku da Tata u de wari uza u asuvayali.”

*Kotsu i taɗanku ko uza u unyushi wa
(Matiyu 7:1-5)*

³⁷ Yesu doki u danai, “Kotsu i taɗanku uza unyushi wa, adama a da a ka taɗanku da dem. I kiɗaga uza ugana wa, adama a da a ka kiɗaga da dem. I cimbusa unyushi u da a yanka da, kotsu a cimbusuka da dem. ³⁸ Nakai, kotsu a naka da dem: kakundatsu ka shinga ka a shaɗangi, a sovono, a colukpoi hal ka wotsongusu. Aku a tsunku da a matogo. Kakundatsu ka i kundunki ka a ka kundunku da.”

³⁹ U yanka le agisani a roku u danai, “Karumba ka fuda ka rono utoku u ne karumba? Ama a re a le gba she a rukpa a kaɗaka wa? ⁴⁰ Karotsongishi ka tsu la kawenishiki ka ne wa. Shegai uza da baci a wenishikei mai, she u woko tyoku u kawenishiki ka ne.

⁴¹ “Nɗya i zuwai va wundya macuku ma kenukulu ma mari a keshi ka utoku u vunu, aku vu kpaɗai ukirana n kagbukulu ka kari a keshi ka vunu? ⁴² Niɗa va fuda vu tonuko utoku vunu, ‘Utoku u va, asaka n takpa vu macuku ma mari a keshi ka vunu,’ avu tani vu wene kagbukulu ka kari a keshi ka vunu wa? Avu uza maci u kaɓan, gita ve vu takpa kagbukulu ka kari a keshi ka vunu, aku vu wene mai tyoku da va takpa macuku ma mari a keshi ka utoku u vunu.”

*Madanga n ilimaci i ne
(Matiyu 7:16-20; Matiyu 12:33-35)*

⁴³ Yesu doki u danai, “Madanga ma shinga ma la ma ma matsa ilimaci i cingi wa, madanga ma cingi ma tani la ma ma matsa ilimaci i shinga wa. ⁴⁴ Kpaci madanga dem, a ilimaci i ne i'ya a tsu reve ma. A tsu ta ilimaci i kapopi a kawana wa, ko kpm cinwi a kaworo wa. ⁴⁵ Vuma u maci u tsu wutukpa ta ili i'ya i'ari i shinga a katakasuvu ka shinga ka ne. Vuma u cingi tani a asuvu a katakasuvu ka ne ka u tsu wutukpa ili i cingi. Kpaci ili i ushani i'ya i'ari a katakasuvu ka vuma, i'ya u tsu dansa.”

*Amai a a'uwa ama a re
(Matiyu 7:24-27)*

⁴⁶ Yesu doki u danai, “Adama a iyen a da ya isa mu ‘Asheku, Asheku,’ kpm ya yan tani ili i'ya n tonuko da i yain wa? ⁴⁷ Gba uza da baci u tuwai ara va, wa pana ka mu, aku wa tono udani u va, ma wenike da ta ucun u ne. ⁴⁸ Wa ta tyoku u uza da wa ma kuwa, u gawai lyungu-lyungu, aku u zuwai cuku tsi a katali ka upeti. An agata a wayai, mini ma agata ma lapai ubana a kuwa ki. Shegai ma gada ka wa, kpaci a ma ta ka mai. ⁴⁹ Shegai uza da u panai kadyanshi ka va u 'yuwain ka uyanka manyan, wa ta tyoku u uza da u mai kuwa a kayala, bawu u zuwai cuku tsu maci. A'ayin a da mini ma agata ma lapai ka, kute-kute aku ku rukpai ku yuruwai yukuyuku.”

7

Upityanangu u katigi
(*Matiyu 8:5-13*)

¹ An Yesu kotsoi udansa ukuna u da wa ciga u dana a kapala ka ama ki, u uwai a Kafarnahum. ² A ilyuci yi, katigi ka aza a Roma ka roku ka pini, uza da kagbashi ka ne kari a unā u ukpa, kpam wa ciga yi wa wa. ³ An u panai ukuna u Yesu, u sukunku yi nkoshi n Yahuda n roku, wa folo yi u tuwā u tanasaka yi kagbashi ka ne. ⁴ A'ayin a da a rawai ara ne, a folo yi cika, a da, "Vuma u na u rawa ta vu yanka yi ili i na yi. ⁵ Kpaci wa ciga ta ukuna u tsunu, hal u maka tsu kagata ka Kashila." ⁶ An u panai nala, u lazai kaɓolo n ele.

Shegai an a yain evu n kuwa ki, aku katigi ki ka suki aje a ne a ba a tonuko yi, "Asheku, dambula kaci ka vunu vu tuwā a kuwa ku va wa. Kpaci n rawa va uwa a kuwa ku va wa. ⁷ Nala kpam n wenei n ratsa n tuwā a asu u da vari wa. Shegai dana ukuna koshi, kagbashi ka va ka tana ta. ⁸ N reve ta nala kpaci mpa vuma da wari a kere ka ucira ka, kpam ma ta n asoje a kere ka va. N tsu tonuko ta uza u na, 'Wala,' aku tani u wala. N tonuko uza u nide, 'Tuwā,' aku tani u tuwā. N tonuko kagbashi ka va, 'Yan naha,' aku tani u yain."

⁹ An Yesu panai nala, u yain majiyan a kaci ka ne. Aku u yiralakpai u kondoi kakuma ka ama ka ka tono yi vi, aku u tonuko le, "Mayun n tonuko da, ko a asuvu a Isara'ila n wene ucun u upityanangu u pige naha wa." ¹⁰ An aza da a suki vi a gonoi a kuwa, a cinai kagbashi ki ka tana de.

Yesu 'yangasai maku ma marana

¹¹ An a tsarai a barakpai kenu, u banai a ilyuci i roku i'ya a ka isa Nayim. Aku atoni a ne n kakuma ka ama ka banai kaɓolo n eyi. ¹² An u yain evu n utsutsu u ilyuci vi, u wenei a cangai kalobo ka roku kakushe, aya tani utyoku u ne a asu u mma u ne. Mma u ne kpam marana ma. Ama a ilyuci yi ushani a'a ta kaɓolo n marana mi. ¹³ An Asheku a wene yi, asuvayali a kana yi, u tonuko yi, "Sa wa."

¹⁴ Aku u raɓai u sawai ili i'ya a cankai kakushe ki, aku aza da a cangai i'ya vi a shamgbai a asu u te. Aku u danai, "Kalobo, n da vu 'yanga." ¹⁵ Kakushe ki ka 'yanga ka dusuki ka kana kadyanshi. Aku Yesu naka yi mma u ne.

¹⁶ Gba le a panai uwonvo, aku a cikpalai Kashila a ka dansa, "Matsumate ma pige ma wuta de a asuvu a tsunu. Kpam Kashila ka tuwā de ka banga ama a ne." ¹⁷ Ama a rongoi kadyanshi ka ili i'ya Yesu yain na vi gba uyamba u Yahuda n iyamba i'ya i kyawain u da.

Yesu n Yahaya Kalyubugi
(*Matiyu 11:2-19*)

¹⁸ A'ari pini, atoni a Yahaya a tonuko yi gba ukuna u Yesu. ¹⁹ Aku Yahaya isa atoni a ne ama a re, u suku le a asu u Asheku, a wece yi, "Ada uza da wa tuwā vi, ko tsu vana uza roku?"

²⁰ An ama yi a tuwai ara Yesu, a tonuko yi, "Yahaya Kalyubugi da u suku tsu ara vunu, u da, 'Ada va tuwā vi, ko tsu vana uza roku?' "

²¹ A'ayin a nala yi tani, Yesu tanasa ta ama ushani aza a mɓala icun kau-kau n aza a ityoni i cingi. Kpam arumba ushani a wene ta asu. ²² Yesu wushunku le, "Walai i ba i tonuko Yahaya ili i'ya i wenei, n i'ya i panai. Arumba a wene ta asu, awunu a wala ta, nkutu n tana ta, agulani

a pana tā, akushe a 'yāngā tā n uma. A yanka tā aza a unambi kuḅari ku Kadyanshi ka Shinga. ²³ I tonuko yi kpam, 'Uza ḁa baci bawu u taḁatsai adama a va, uza u unā u shinga u ḁa.' ”

²⁴ An atsumate a Yahaya yi a lazai, Yesu kaṅai uyanka ama kadyanshi ka Yahaya, “An i banai a kakamba ki, ndya ya ciga i wene? Asomini a ḁa uwule u tsu purusa a asu u ḁa baci dem u lapanai, ko iyen? ²⁵ Ko vuma ḁa u ukai aminya a ikebe, aya ya ciga i wene? A'a. A a'eḅile a ngono a ḁa aza ḁa a ka ukusa aminya a shinga, n a pani kayanyan a'ari, shegai a kakamba wa. ²⁶ Matsumate ma ya bolo uwene? Eye, kpam u la tā matsumate. ²⁷ Yahaya ḁa gai Tagarāḁa u Kashilā wa dansaka vi, an a danai, 'Ma suku tā katsumate ka va a kapala ka vunu, uza ḁa wa lapuluka vu ure.' ◊ ²⁸ N tonuko ḁa gbā a asuvu a ama ḁa aka a matsai, uza wā la u la yi wa. Shegai gbā n nala, uza u kenukulu gbā a asuvu a tsugono tsu Kashilā u la yi tā.”

²⁹ (An ama, hal gbam n awushi a utafa a ḁa a'ari pini a panai nala, a wushuki an uyan u ukuna u Kashilā u ḁa ili i maci. An u wokoi a wushuki Yahaya lyuḅugusu le. ³⁰ Shegai Afarishi n arevi a Mele a 'yuwain ili i'ya Kashilā ka ciga le n i'ya; an a 'yuwain u lyuḅugusu le.)

³¹ Yesu danai, “N iyen i'ya ma raṣanaḁa ama a gogo-na? Ndyā wā a rotsoi? ³² Icuñ yi mmuku n ḁa maṛi a kuden ndishi, n a ikamgbani ḁa a'ari. N a dani, 'Tsu fulaka ḁa tā ugbali u mazanga, shegai i 'yuwain kuje. Tsu shipai ushipa u ukpa, shegai i sa wa.’

³³ “Kpaci Yahaya Kalyuḅugi tuwai u laḁa ulya ilikulya wa, u so tani mini ma cinwi wa, aku i danai, 'Wā tā n ityoni i cingi.' ³⁴ An mpa Maku ma Vumaḁ ma lya nā n soyi, aku i danai, 'Kalyai ka n kasoi, kpam kaje ka aza a uwusha utafa n aza a unyushi u cingi ka.' ³⁵ Shegai ama a ka wene tā tyoku ḁa ugboji u Kashilā wari mai a asu u aza ḁa a ka tono yi.”

Yesu a kuwa ku Simo Kafarishi

³⁶ Kafarishi ka roku uza u kala Simo, u libanai Yesu ulya ilikulya. Aku u banai a dusuki ulya u ilikulya vi. ³⁷ Uka roku, uza u unyushi a ilyuci yi, u panai a ḁa aya pini ḁe wa lya ilikulya a kuwa ku Kafarishi ki. Aku u tukoi majuju ma shinga ma a shadangi n manivi ma magulani ma ikebe cika. ³⁸ U kuḁangi a a'ene a Yesu wa sa, aku u rekpishei a'ene yi n meshi, u yansasai ma n kenji ka ne. U rongoi a uwobuso a'ene yi, aku u tsunki a ḁa manivi mi.

³⁹ Pini nala, an Kafarishi ka ka libanai Yesu ulya u ilikulya vi u wenei nala, u danai a katakasuvu ka ne, “A ḁa baci vuma u na matsumate ma, wari wa reve tā ko ucun u uka u eni u ḁa wa sawusa yi vi; kpaci uza u unyushi u cingi u ḁa.”

⁴⁰ Yesu wushunku yi, “Simo, mā tā n ili i'ya ma tonuko vu.”

U wushuki, “Kawenishiki, tonuko mu.”

⁴¹ Yesu danai, “Vuma roku u ḁa u kopuki ama roku ama a re ikebe, uza u te ikebe i'ya uza wa yan manyan ma uwoto* kamanga, uza u te tani amangarenkupa. ⁴² Ama a re a le gbā a tsarā ikebe i utsupuka wa. Adama a nala u tonuko le a asansa n i'ya. Asuvu a le ya wa laka uciga vuma vi?”

⁴³ U wushuki, “A uwene u va, uza ḁa kutan ku ne ku lai ushani.”

Yesu danai, “Vu wushuku tā mai.”

◊ 7:27 Mal. 3:1. * 7:41 Akorongi a cau a cau a kagita a korongu tā “ikebe i azurufa 500.” Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Uḅanga.

⁴⁴ U yiralakpai a asu u uka vi, aku u tonukoi Simo, “Vu wene ili i'ya uka u na vi wa yanka mu? An n uwai a kuwa ku vunu, vu ne mu mini ma ma bacangusu a'ene a va wa, shegai eyi bacangusu mu a da de n meshi ma ne. U yansasai a da kpam n kenji ka ne. ⁴⁵ Vu ryabusa mu n uwambatsa wa, shegai uka u na an n uwai a kuwa ku vunu, u asaka uwofuso a'ene a va wa. ⁴⁶ Vu tsunku kaci ka va manivi wa, shegai eyi tani manivi ma magulani ma u tsunki a'ene a va. ⁴⁷ Adama a nala, n tonuko vu, a cimbusuka yi de unyushi u cingi u ushani u ne, kpaci u wenike ta uciga u pige. Uza da baci a cimbusukai kenu, uciga u kenu u da u wenikei.”

⁴⁸ Aku Yesu tonukoi uka vi, “A cimbusuka vu de unyushi u cingi u vunu.”

⁴⁹ Aza da a'ari pini a asu u ulya ilikulya kabolo n eyi vi, a gitai udansa a atakasuvu a le, “Ucun u vuma u eni u da naha, hal wa cimbusuka uza unyushi u cingi?”

⁵⁰ U tonukoi uka vi, “Upityanangu u vunu, u wauwa vu de. Wala ili i vunu.”

8

Aka a roku a da a tonoi Yesu

¹ A barakpa wa, Yesu kyawunsai ilyuci n une n u yanyi kuɓari. Wa yan kadyanshi ka tsugono tsu Kashila. Kupanamereɗ vi a'a ta kabolo n eyi, ² n aka a roku aza da a pecei n ityoni i cingi na mɓala n le kpam. Asuvu a le alya Meri, uza da a ka isa Magadaliya, uza da a wutukpai ityoni i cingi i shindere a asuvu a ne. ³ Yuwana uka u Kuza (uza da wari kabangi ka Hiridu), n Suzana dem a tono yi ta, kabolo pini n aka a roku ushani. Gba aka a na yi a banga le ta n ili i kukere i le.

Agisani a uza da u wacangusi icun

(Matiyu 13:1-9; Marku 4:1-9)

⁴ An kakuma ka ama ka bolongi, ama a'ari u tuwusa ara Yesu ilyuci ilyuci. Aku u tonuko le agisani, ⁵ “Kacimbi ka ka banai uce. A'ayin a da wari a wacangusu icun yi, aku i roku i rukpusai a ure. A kpatsai i'ya, nnu kpam n kadasai. ⁶ I roku kpam i rukpai a atali. An i wutai aku i ekpei, kpaci kutanu ka pini wa. ⁷ I roku kpam i rukpai a awana. An a gbonguroi kabolo, awana yi a sapsai i'ya. ⁸ I roku kpam i rukpai a iyamba i shinga, i gbonguroi, i yain mmuku amangatawun-amangatawun hal i lai tyoku da a cei.”

An u danai nala, aku u 'yangasai kalagatsu, u danai, “Gba uza da wari n atsuva a upana, u pana.”

Kalen ka agisani ki

(Matiyu 13:10-17; Marku 4:10-12)

⁹ Atoni a Yesu a wece yi kalen ka agisani ki. ¹⁰ Aku u danai, “Eda a wushunku da ta i reve ukuna u da wari a asuvu a tsugono tsu Kashila. Shegai aza da a buwai, she n agisani. Kpaci tyoku da wari ukorongi, ¹¹ ‘A uwene a ka wene ta, shegai a ka reve ili i'ya a wenei vi wa; a upana kpam a ka pana ta, shegai a ka reve ili i'ya a panai vi wa.’

Yesu wutukpai kalen ka agisani ki

(Matiyu 13:18-23; Marku 4:13-20)

¹¹ “Kalen ka agisani ki ka na: icun yi ukuna u tsugono tsu Kashila u da. ¹² Iacun i'ya i rukpai a ure, alya aza da a panai ukuna u tsugono tsu Kashila

◇ 8:10 Isha. 6:9.

vi. Aku Kalapansi ka wusai u da a atakasuvu a le, tsarā a pityanangu n Kashilā a tsarā iwauwi wa. ¹³ I atali yi tani, alya aza da a pana baci ukuna vi, aku a wushi u da n ipeli, shegai a'ā n alu wa. A barakpa n uwushuku wa, an a'ayin a ukondo a tuwai, aku a lazai a rukpai. ¹⁴ I'ya i rukpai a asuvu a awana tani, alya aza da a panai ukuna u tsugono tsu Kashilā vi. An a yain a'ayin kenu, aku kadambula ka likimba, n utsari, n upana kayanyan ka likimba ka gbagbala le, hal a kpaɗai uyan ili i maci. ¹⁵ I'ya a cei a uyamba u shinga, alya ama a maci, aza da a panai ukuna u tsugono tsu Kashilā vi. A kanai u da gbam-gbam a atakasuvu a le, a kawunki n u da pini, a gbonguroi, a nakai mmuku.”

*Macikalu ukimbi n kabelu
(Marku 4:21-25)*

¹⁶ Yesu doki u danai, “Uza wa la wa sapa macikalu aku u kimba ma n kabelu wa, ko kpam u zuwa ma a kere ka ivamkpatsu wa. Shegai u zuwa ma a kashamkpatsu ka ne, adama a aza da a ka uwa a wene katyashi. ¹⁷ I'ya baci dem i'ari usokongi, a ka kpaɗa i'ya uwutukpa wa. Ukuna wa kpam la u da wa kpaɗa u wuta a kateshe wa. ¹⁸ Kiranai n i'ya ya pana. Uza da wari n ili, aya a tsu doku. Uza da bawu wari n ili, maku ma ili ma wa wundya wari n ma vi, a ka wusa yi ta i'ya.”

*Mma n a'angu Yesu
(Matiyu 12:46-50; Marku 3:31-35)*

¹⁹ Mma n a'angu Yesu a tuwai a asu u ne, shegai a fuda a rawa a asu u ne wa, adama a kakuma. ²⁰ Aku a tonuko yi, “Mma u vunu n a'angu a vunu alya de kushani a uwotsu, a ka ciga a wene vu.”

²¹ U wushunku le, “Aza da a tsu pana kadyanshi ka Kashilā a kirana n ka, alya mma u va n a'angu a va.”

*Yesu vakunki abali
(Matiyu 8:23-27; Marku 4:35-41)*

²² Kain ka te, Yesu uwai a kpatsu n atoni a ne. U tonuko le, “Tsu pasamgbana i upashi u nide.” Aku a uwai a kpatsu ki a lazai. ²³ A'ari a asuvu a nwalu, aku alavu a pura yi. Uwule n abali a 'yangai a kushiva ki. Kpatsu ku le ku gitai ushadangu n mini, hal ka shumbugu.

²⁴ A banai a ba a 'yangasa yi a danai, “Uzakuwa, uzakuwa, tsa shumbugu de!”

U 'yangai, u baranai uwule vi n abali yi. Aku a vaki, asu vi u wokoi shiriri. ²⁵ Pini nala, u wece le, “Nte upityanangu u de?”

A panai uwonvo a yain majiyan, aku a dansai utyoku u le, “Ya kumbu na vi, hal u tsu barana uwule n abali, hal a pana ka yi?”

*Yesu tanasai uza u ityoni i cingi
(Matiyu 8:28-34; Marku 5:1-20)*

²⁶ Pini nala, Yesu n atoni a ne a rawai a uyamba u Garasa u da wari a upashi u Kushiva ku Galili. ²⁷ N uwuta u Yesu a kpatsu ki, uza u ityoni i cingi u roku, uza u ilyuci vi, u tuwai u gawunsai n eyi. U barakpa ta u uka aminya wa kpam u tsu dusuku a kuwa wa, shegai a asu u asau. ²⁸ An u wenei Yesu, u rukpai a kapala ka ne, aku u 'yangasai kalagatsu u danai, “Nda i birika vu na mpa, Yesu Maku ma Kashilā ka Zuba? Ma folo vu kotsu vu yan mu mavura wa.” ²⁹ Dana da u danai nala, kpaci an a ka gawunsa vi, Yesu barana ta ityoni i cingi yi i wuta a asuvu a vuma vi. I

tsu varangusu yi t̄a a'ayin ushani. A tsu kaṅa yi t̄a a sira n ikani n irim, aku u kid̄asa i'ya. Ityoni i cingi yi i zuwa yi u laza she a mete.

³⁰ Yesu wece yi, “Nɗya kala ka vunu?”

U danai, “Katam,” kpaci ityoni i cingi i'ā t̄a ushani a asuvu a ne. ³¹ Aku a rongo yi ufolo, kotsu u tonuko le a uwa a kaḍaḳa ka bawu kari n utyoku wa.

³² A asu vi tani, ushiga u pige u mburusunu u ḍa pini wa lina a kagalala ka masasa. Aku a folo yi u asaḳa le a uwa a asuvu a le, aku u asaḳa le tani a uwa. ³³ Ityoni i cingi yi i wutaḳi a asu u vuma vi, a uwai a ushiga u mburusunu vi. Ushiga vi tani u gidalaḳi n ilyaḍi she a kushiva, a kuwai pini a mini mi.

³⁴ An aliniki a mburusunu a wenei ili i'ya i gitai, a sumai a ba a dansai ukuna vi a ilyuci n une. ³⁵ Ama ushani a tuwai a wene ukuna u ḍa u gitai. An a tuwai a asu u Yesu, aku a cinai uza ḍa ityoni i cingi i wutaḳi ara ne vi ndishi a kapala ka ne. Uza vi u uka t̄a aminya, kpam n ugboji u ne. Aku a panai uwonvo. ³⁶ Aza ḍa a wenei ukuna vi, a tonuko le tyoku ḍa a taṅasaḳi uza u ityoni i cingi vi. ³⁷ Gba aza a uḅongu u uyamba u Garasa a foloi Yesu u asaṅka le a asu vi. Kpaci uwonvo u kaṅa le t̄a cika.

An u uwai a kpatsu ki wa laza, ³⁸ uza ḍa ityoni i cingi i wutaḳi yi vi, u folo yi u asaḳa yi u toni yi. Shegai u tonuko yi u wala, u danai, ³⁹ “Gono a kuwa, vu ba vu dana ukuna u pige u ḍa Kashila ka yanka vu.” Aku u banai a asuvu a ilyuci u danai manyan ma pige ma Yesu yanka yi.

Utaṅasa u makere ma Jayiru n uka u mpasa

(Matiyu 9:18-26; Marku 5:21-43)

⁴⁰ An Yesu kpatalai u gonoi a upashi u kushiva vi, ama ushani a ryabusa yi, kpaci aya a'ari a uvana. ⁴¹ Aku vuma roku u rawai, uza u kala Jayiru, uzapige u kagata ka Kashila. U kuḍangi a kapala ka ne, u folo yi u bana a kuwa ku ne, ⁴² adama a maku ma makere ma ne ma mari a una u ukpa. Aya utyoku u ne a asu u asheku a ne, wa t̄a n ayen evu n kupa n a re.

An Yesu wari a nwalu, shegai kakuma ka ama kari yi a umatsa. ⁴³ Aku uka roku, uza ḍa u yain ayen kupa n a re n maḅala ma ulala u mpasa. [U wunai gba i'ya wari n i'ya a asu u aguma.]* Shegai ko uza u fuda u taṅasa yi wa. ⁴⁴ U raḅai a kucina ku ne, u sawai kaletsu ka kunya ku ne. Kute-kute, mpasa mi n asaḳai ulala.

⁴⁵ Aku Yesu danai, “Ya sawa mu?”

An ama yi gba a nanai, Bituru danai, “Uzakuwa, kakuma ka ama ka ka yain ushani ka geḅishe vu.”

⁴⁶ Shegai u danai, “A sawa mu t̄a. Kpaci n pana t̄a ucira u wutaḳi a asuvu a va.”

⁴⁷ An uka vi u wenei wari n tyoku ḍa wa kpawan wa, aku u raḅai evu, n u jeki ikyamba. U kuḍangi a kapala ka ne, u danai a kapala ka ama gba ili i'ya i zuwai u sawa yi, n tyoku ḍa kpam u taṅai kute-kute. ⁴⁸ Yesu tonuko yi, “Maku ma va, upityanangu u vunu u taṅasa vu ḍe, wala ili i vunu mai.”

⁴⁹ Eyi pini a kadyanshi, aku uza roku u wutaḳi a kuwa ku uzapige u kagata ka Kashila ki, u rawai u danai, “Makere mi ma kuwa ḍe, kotsu vu damgbarasa kawenishiki ki kpam wa.”

* **8:43** Akorongi a cau ushani aza ḍa a purai a tagarada u Luka a kalatsa t̄a udani u “U wunai gba i'ya wari n i'ya a asu u aguma.”

⁵⁰ An Yesu panai nala, u wushunki Jayiru vi, “Kotsu vu pana uwonwo wa. Avu gai pityanangu, wa tana ta.”

⁵¹ An u rawai a kuwa ki, u wushuku uza u uwa pini kabolo n eyi wa, she Bituru, n Yahaya, n Yakubu, n tata u maku mi na mma u ne. ⁵² Shegai gba a'ari a kushen, hal n a lapi akamba adama a ukpa u makere mi. Yesu danai, “Asaka kushen, kuwa da u kuwai wa, alavu a da yi.”

⁵³ Aku a ka dosuso yi idyoshi i magori, an a revei u kuwa de. ⁵⁴ U kanaï kukere ku makere ki, u 'yangasai kalagatsu, u danai, “Makere, 'yanga.”

⁵⁵ Uma u ne u gonoi, kute-kute u 'yangai. Aku u danai a ne yi ilikulya.

⁵⁶ Tata u ne na mma u ne a yain majiyan. Shegai u barana le, kotsu a tonuko uza ili i'ya i gitai wa.

9

Yesu suki Kupanamere vi

(Matiyu 10:5-15; Marku 6:7-13)

¹ Kain ka te, Yesu isaï Kupanamere vi, aku u naka le gba ucira u da a ka fuda a wutukpa ityoni i cingi, a tanasa kpm m6ala icun kau-kau.

² Aku u suku le a ba a yain ku6ari ku tsugono tsu Kashila, a tanasa kpm aza a m6ala. ³ U tonuko le kpm, “I bidya ili adama a nwalu n de wa, ko kalangu, ko katsan, ko ilikulya wa. Kpm i bidya ikebe ko ntogo n re wa.

⁴ Kuwa ka baci dem i uwai, rongoi pini she a'ayin a da ya asaka ilyuci yi.

⁵ Ama yi a wusha da baci wa, a'ayin a da baci ya wuta a ilyuci yi i kapatsa kabuta ka a'ene a de,* kotsu u woko iryoci i'ya i wutai uwule u le.” ⁶ A 'yangai a uwai a ilyuci i pige n une n a yanyi ku6ari n a tanasi ama ko nte wa.

Ukpa u Yahaya Kalyubugi

(Matiyu 14:1-12; Marku 6:14-29)

⁷ A'ayin a nala yi, Hiridu Antiba magono ma Galili u panai ukuna u ili i'ya a ka yansa, u dambulai cika. Aza roku a danai Yahaya da 'yangai a ukpa. ⁸ Aza roku a danai Iliya da gonoi. Aza roku a danai matsumate ma cau ma ma 'yangai a ukpa. ⁹ Hiridu danai, “N kida ta kaci ka Yahaya. Ya kumbu mari a upana ukuna u ne vi?” U zama yi uwene.

Yesu lyatangi ama azu a tawun

(Matiyu 14:13-21; Marku 6:30-44; Yahaya 6:1-14)

¹⁰ An asuki yi a gonoi, a tonukoi Yesu gba ili i'ya a yain. Aku u bidya le a lazai ubana a ilyuci i roku i'ya a ka isa Besaida. ¹¹ Shegai an kakuma ka ama ki ka revei a asu u da wa bana, a tono yi. U wusha le u yanka le kadyanshi ka tsugono tsu Kashila, u tanasai aza a m6ala.

¹² An kaara ka ciga urukpa, aku Kupanamere vi a tuwai ara ne a danai, “Tutsuku kakuma ka ama ki a une n ashina a na, a zamuka kaci ka le ilikulya n asu u nvain, kpaci a asu u da tsari vi uza wa pini wa.”

¹³ U tonuko le, “Eda naka le ili i'ya a ka lya.”

Aku a wushuki, “Ili i'ya tsari n i'ya i la iburodi i tawun n adan a re wa. Shegai tsa uwa baci a ilyuci tsu tsilaka le ilikulya.” ¹⁴ (Kpaci ama evu n azu a tawun a da a'ari a asu vi a'ali.)

U tonukoi atoni a ne yi, “Tonuko le a dusukusu abolo abolo, kabolo dem evu n ama amangarenkupa.” ¹⁵ A yain tani nala, a zuwai ama yi gba

* **9:5** Kapatsa da a kapatsai kabuta ka a'ene a le, kotsu a wenike an a 'yuwain gba ili i asu yi, hal n kabuta ki dem.

a dusukusi. ¹⁶ Pini nala, u bidyai iburodi i tawun n adan a re yi, aku u gadigbai kaci ka ne a zuba, u cikpai Kashila. Pini nala, u jibamgbanasai i'ya u nakai atoni a ne a pecike kakuma ka ama ki. ¹⁷ Gba le a cuwusai, aku a cirangi abuwu a iburodi yi hal mbana kupa na n re.

*Kadyanshi ka Bituru a kaci ka Yesu
(Matiyu 16:13-19; Marku 8:27-29)*

¹⁸ Kain ka te, an Yesu wa yan kvasu utyoku u ne, atoni a ne a'ari evu n eyi, aku u wece le, "Ya ama a ka dansa mari?"

¹⁹ A wushuki, "Aza roku a danai avu Yahaya Kalyubugi da, aza roku tani Iliya. Aza roku a danai matsumate ma cau ma ma 'yangai a ukpa."

²⁰ U wece le, "Eda tani ya ya dansa mari?"

Aku Bituru wushuki, "Avu Kawauwi ka, uza da Kashila ka suki." ²¹ U rono le atsuvu kotsu a tonuko uza ukuna u na vi wa.

*Yesu danai tyoku da wa kuwa
(Matiyu 16:21-28; Marku 8:31; 9:1)*

²² Pini nala, Yesu lyai kapala n kadyanshi, "U kana ta Maku ma Vuma ma pana ikyamba. Nkoshi n pige, n adarakpi a pige, n awenishiki a Mele a 'yuwan yi hal a wuna yi. Kain ka tatsu kpam u 'yanga a ukpa."

²³ U tonuko le gba, "Uza da baci wa ciga u tono mu, u kana ta u 'yuwan kaci ka ne, u canga mawandambani ma ne kain dem u tono mu. ²⁴ Uza da baci wa kirana n uma u ne, wa namba ta u da. Shegai uza da baci u nakai uma u ne adama a va, wa wauwa ta u da. ²⁵ Nte kalen ka vuma wa tsara likimba gba, aku u namba uma u ne? ²⁶ Gba uza da baci u panai uwono u va n kadyanshi ka va, mpa Maku ma Vuma ma pana ta uwono u ne, n gono baci n tsupige tsu va n tsupige tsu Tata n tsu atsumate a eri a zuba." ²⁷ Aku u tonuko le, "Mayun n tonuko da, aza roku a da pini na vi kushani aza da bawu a ka kuwa, she a wene tsugono tsu Kashila."

*Uyansaka u Yesu
(Matiyu 17:1-8; Marku 9:2-8)*

²⁸ Evu n a'ayin kulla a wurai, an Yesu yain kadyanshi ka nala ki, u banai a masasa kabolo n Bituru n Yahaya n Yakubu, kotsu u yain kvasu. ²⁹ Wari a uyan kvasu, aku upetiwa'eshi u ne u yansakai. Aminya a ne a waramai pun a ka lafa. ³⁰ Pini nala, ama a re, Musa n Iliya a wenikei kaci ka le ara ne a ka dansa n eyi. ³¹ Ama a re a na a wenikei kaci ka le n tsupige, aku a ka yan kadyanshi ka ukpa u ne a Urishelima. Kpaci ili i'ya i zuwai Kashila ka suku yi i'ya la vi. ³² Bituru n aza da a'ari kabolo n eyi, alavu a pura le. An a rikpanakai a wenei tsupige tsu ne, n ama a re a da a'ari kabolo n eyi vi. ³³ An ama yi a ka laza a asaka yi, aku Bituru tonuko yi, "Uzakuwa, u lobono ta tsari pini na. Asaka tsu yain atani a kvasu a tatsu, ka te ka vanu, ka te ka Musa, ka te kpam ka Iliya." U reve tani ili i'ya wa tono wa.

³⁴ Tyoku da wari a kadyanshi, kalishi ka kimba le, aku uwonvo u kana le cika. ³⁵ Kalagatsu ka wutai pini a kalishi ki ka danai, "Maku ma va ma n dangasai ma na vi, panaka ni." ³⁶ An kalagatsu ki ka kotsoi kadyanshi, aku a wenei Yesu utyoku u ne. A'ayin a da a wenei ukuna u nala vi, a pada ta bini, a tonuko uza ili i'ya a wenei vi wa.

*Yesu tanasai maku uza u ityoni i cingi
(Matiyu 17:14-18; Marku 9:14-27)*

³⁷ An kain ka wansai, cina a cipā de a masasa mi, kakumā ka ama ka cina yi. ³⁸ Uza roku u isa yi pini a kakumā ki, u danai, “Kawenishiki, n folo vu, kondo maku ma va n a'eshi a iyali, kpaci aya mu koshi. ³⁹ Ityoni i cingi i tsu kumba yi tā, aku u sala bawu kagitā. I tsu zuwa tā ikyamba i ne i rongo uje hal unā u ne u rongo kapufu. I tsu asakā yi wa, she a'ayin a da i kparasā yi cika. ⁴⁰ N foloi atoni a vunū a wutukpā i'ya, shegai a kpāḍai.”

⁴¹ Yesu wushuki, “Edā ama a a'ayin a na, aza a ukpāḍa u upityanangu n aryagbaji; hal ubana nwere da ma rongo n aḍa nā n kawunki n aḍa?” U tonukoi vuma vi, “Tuko maku mi na.”

⁴² An a ka tuko maku mi, aku ityoni i cingi yi i gbashangu yi a iyamba cika, i zuwai ikyamba i ne ya je. Shegai Yesu bananai ityoni i cingi yi, aku u tanasai maku mi. U gonuko yi a asu u tata u ne. ⁴³ Gbā le a yain majiyan, an a wenei ucira u pige u Kashilā.

Yesu doku danai ukuna u ukpā u ne

(Matiyu 17:22-23; Marku 9:30-32)

An ama a'ari a uyan majiyan ma ili i'ya Yesu wa yansa, u tonukoi atoni a ne, ⁴⁴ “Panai mai ili i'ya ma ciga n tonuko dā: a ka neke tā Maku ma Vuma a akere a ama a cingi.” ⁴⁵ Shegai a reve kaci ka ukuna ki wa. Kpam a sokonku le u da, tsarā a reve wa. Ele tani a panai uwonvo u da a ka wece yi ukuna vi.

Ya wa woko uzapige?

(Matiyu 18:1-5; Marku 9:33-40)

⁴⁶ Kananamgbani ka uwai a mere ma le a kaci ka uza da wa woko uzapige a mere ma le. ⁴⁷ Shegai an Yesu revei ili i'ya a ka yawunsa, aku u bidyai maku ma kenu u zuwa yi a kaḥon ka ne. ⁴⁸ U tonuko le, “Gbā uza da baci u wushai maku ma kenu ma na adama a kala ka va, mpa u wushai. Kpam uza da baci dem u wusha mu, uza da u suku mu aya u wushai. Kpaci uza u kenukulu a asuvu a de gbā, aya uzapige.”

⁴⁹ Yahaya danai, “Uzapige, tsu wene tā uza roku wa wutukpusā ityoni i cingi n kala ka vunū, aṣu tani tsu bishinka yi, kpaci wā a asuvu a tsunū wa.”

⁵⁰ Shegai Yesu tonuko yi, “Bishinka ni wa. Gbā uza da baci bawu wa yan tsilala n aḍa, uza u de u da.”

Ama a Samariya a 'yuwain Yesu

⁵¹ An a'ayin a da a ka canga Yesu ubana a zuba a yain evu, u zuwai a katakasuvu ka ne u bana a Urishelima. ⁵² U suki atsumate a re a kapala ka ne, aza da a laza i a ba a uwai a une u aza a Samariya, tsarā a foḥuso urawa u ne. ⁵³ Shegai aza a Samariya a wushuku n eyi wa, an u wokoi a danai a Urishelima da wa bana vi. ⁵⁴ An atoni a ne aza da a ka isa Yakubu n Yahaya a panai nala, aku a wece yi, “Asheku, va ciga tsu zuwa akina a zuba a tuwā a lya le?” ⁵⁵ Shegai u yiralakpai u banana le. ⁵⁶ Aku a lyai kapala a banai a une u roku.

Aza da a ka ciga a toni Yesu

(Matiyu 8:19-22)

⁵⁷ Tyoku da a'ari a nwalu, aku vuma roku u tonukoi Yesu, “Ma tono vu tā a asu u da dem wa bana.”

⁵⁸ U tonuko yi, “Iryanji i'ā tā n a'ele a le, nnu kpam mā tā n ikinda i le. Shegai mpa Maku ma Vuma mā n asu u nvain wa.”

⁵⁹ U tonukoi vuma roku, “Tono mu.”

Vuma vi u tonuko yi, “Asheku, *asaka* ve n ba n cidangu tata u va.”

⁶⁰ Yesu tonuko yi, “*Asaka* akushe a cidangu atoku a le akushe. Avu wala vu ba vu yain kadyanshi ka tsugono tsu Kashila.”

⁶¹ Uza roku kpm u tonuko yi, “Asheku, ma tono vu ta, shegai *asaka* ve n ba n tonuko aza a kuwa a va.”

⁶² Yesu tonuko yi, “Uza da baci dem u kana maberu ma anaka, aku u webelei cucina, u rantsa u yain manyan a tsugono tsu Kashila wa.”

10

Yesu suki ama amangatatsunkupa n ama a re

¹ An nala u wurai, Yesu dangasai ama a amangatatsunkupa n ama a re u suku le ama a re ama a re.* A lasa yi urawa a asu u da dem wa ciga u bana. ² U tonuko le, “Manyan ma ukapa ma ta ushani, shegai ayain a manyan yi kenu da a'ari. Adama a nala, foloi Magono ma Zuba ma ukapa u suku ayain a manyan a kapuka yi. ³ Walai, n suku da ta tyoku u mmuku ma ncon a mere ma nleweni. ⁴ Kotsu i bidya makpakata ma ikebe wa, ko kasan, ko akpata a roku wa. Kpm kotsu i shamgba idyani i bululu n uza a ure wa.

⁵ “Kuwa ka baci dem i uwai i gita i dana, ‘Ndishi n shinga n rongo a kuwa ku na ki.’ ⁶ Uza u ndishi n shinga wa baci pini a kuwa ki, wa wusha ta n da. Wa tani baci pini wa, ma gono ta ara de. ⁷ I dusuku pini a kuwa ki, i lyai i soi icun i ilikulya i'ya baci dem a naka da, kpaci kayain ka manyan ka gan ta ka wushi katsupi ka ne. Kotsu i rongo a usavafasa a'uwa wa.

⁸ “Ilyuci i'ya baci dem i uwai a wusha da, i lyai i soi i'ya a naka da. ⁹ I tanasa aza a mcala a da a'ari pini. I tonuko le, ‘Tsugono tsu Kashila ta ta evu n ada.’ ¹⁰ Shegai ilyuci i'ya baci dem i uwai i'ya bawu a wusha da, i kyawan a ure dem n i dansi, ¹¹ ‘Ko kabuta ka ilyuci i de ka ka padarai a a'ene a tsunu, tsu kapatsaka da ka de. Shegai gba n nala, i reve tsugono tsu Kashila tsu yan de evu.’ ¹² N tonuko da, kain ka nala ki, ilyuci i cingi i Sodom gbam ya yan ta shana n ilyuci i nala yi.”

Ilyuci i'ya i yuwain uwusha kadyanshi ki
(Matiyu 11:20-24)

¹³ Yesu doki u danai, “Ter de aza a Korasinu, ter de aza a Besaida. A'ari a da baci ukunosavu u da a yain a asuvu a de u da a yain a Taya n Sida, an a'ari a kpatala de caupa. A rongo ta n akashi u'uki n a polusi kakomo, adama a katsuma ka lima. ¹⁴ Shegai kain ka afada, Taya n Sida a ka laka ta utsara ajebigi kapala n ada. ¹⁵ Ada kpm aza a Kafarnahum 'yangasa da a ka 'yangasa da hal ubana a zuba? Nala wa, shegai a gonuko da hal ubana a asu u kpa u ama a cingi.

¹⁶ “Uza da panaka da, mpa u panakai. Uza da kpm u 'yuwan da, mpa u 'yuwain. Uza da u 'yuwan mu, mpa u 'yuwain wa. Uza da u suku mu, aya u 'yuwain.”

Pini nala, aku a laza.

Ugono u ama amangatatsunkupa n ama a re
(Matiyu 11:25-27; Matiyo 13:16-17)

¹⁷ Aku ama amangatatsunkupa n ama a re vi a gonoi n ipeli, a danai, “Asheku, hal ityoni i cingi dem i panaka tsu, adama a kala ka vunu.”

* **10:1** Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u Luka a korongu ta “70.”

18 U tonuko le, “N wene t̄a Kanangasi† ka wut̄ai a zuba ka rukpai tyoku u ulada. 19 U da na n naka da ucira u udeshe a'ali n adaḅu, kpam i lyai ucira u utokulalu vi. Ili i'a la i'ya ya ne da usan wa. 20 Gba n nala, kotsu i yain ipeli an ityoni i cingi i panaka da wa, shegai i yain ipeli an a korongi a'ala a de a zuba.”

21 A'ayin a nala yi, Yesu yan t̄a ipeli cika n Kulu Keri, u danai, “N cikpa vu t̄a, Tata Magono ma Zuba n likimba, kpaci vu sokongu t̄a ukuna u na vi a asu u arevi n aza da a rotsongusi. Vu toḅugboi u da a asu u aza da bawu a revei ili. Kpaci nala u yan vu, vu yain ili i shinga.

22 “Gba ili, Tata u va naka mu i'ya de. Uza wa tani la u revei Maku mi wa, she Tata vi. Uza wa kpam la u revei Tata vi wa, she Maku mi, she kpam aza da Maku mi ma cigai u wenike.”

23 Aku u kpatalai u webelei atoni a ne u tonuko le usokongi, “Aza a unā u shinga a da a'eshi a da a wenei ili i shinga i'ya i wenei. 24 N tonuko da, ntsumate na ngonon ushani aza da a cigai a wene ili i'ya i wenei, shegai a wene wa. A pana kpam ili i'ya i panai, shegai a pana wa.”

Uza u Samariya u yain ili i shinga

25 Aku uza u te a asuvu a arevi a Mele u 'yangai kushani wa ciga u kondo Yesu, u danai, “Kawenishiki, ndya ma yan kotsu n tsara uma u da bawu wari n utyoku?”

26 Yesu tonuko yi, “Ndya i'ari a asuvu a Mele? Nida vu tsu yan i'ya Kaneshi?”

27 Aku u danai, “Vu cigi Magono ma Zuba Kashila ka vunu n katakasuvu ka vunu, n uma u vunu gba. Vu cigi yi n ucira u vunu n kakiri ka vunu gba. Vu cigi kpam uza u karen u vunu tyoku da va ciga kaci ka vunu.” ◇

28 Yesu tonuko yi, “Vu wushuku t̄a mai. Yansa nala, va tsara t̄a uma.” ◇

29 Shegai vuma vi an wa ciga u gonuko kaci ka ne dere, u wecei Yesu, “Ya uza u karen u va?”

30 Yesu wushunku yi n agisani, “Vuma roku u da u 'yangai a Urishelima wa bana a Jeriko. Aku aza a magalaka a kangu yi, a monduso yi aminya, a lapa yi cika. Aku a lazai a asaka yi a unā u ukpa. 31 Pini nala, kadarakpi ka roku ka tono pini a ure u nala vi. An u wene yi, aku u katsai a ikengi u lazai ili i ne. 32 Nala kpam uza u Levi u roku, an u rawai pini a asu vi u wene yi, eyi dem u katsai ikengi u lazai u asaka yi. 33 A'ari pini uza u Samariya u roku u wut̄ai nwalu u rawai pini a asu u da wari vi, an u wene yi, aku asuvayali a kana yi. 34 U banai pini a asu u vuma vi, u sirasa yi a asu u da u tsarasai usan vi, u tsungusu yi manivi n mini ma aguma. Aku u tadangu yi a zuba u makparyagi ma ne, u banka yi a kuwa ku amoci, u kiranai n eyi. 35 An kain ka wansai, u bidyai ikebe i azurufa i re,† u nakai uza u kuwa vi. U danai, ‘Vu kirana n eyi, gba i'ya baci vu wunai bamu n i na yi, n gono baci ma tsupa vu t̄a.’

36 “A asuvu a ama a tatsu a na yi, ya vu wenei wari uza u karen u vuma da aza a magalaka a lapai vi?”

37 Aku u danai, “Uza da u yanka yi ili i shinga.”

Yesu tonuko yi, “Bana dem vu yansa nala.”

Yesu a kuwa ku Meri n Marta

† 10:18 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi. ◇ 10:27 U.Ml. 6:5; Adkp. 19:18.

◇ 10:28 Adkp. 18:5. † 10:35 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Uḅanga.

³⁸ An Yesu n atoni a ne a'ari a nwalu, aku a uwai a une u roku. Uka roku uza u kala Marta u cipuka yi a kuwa ku ne. ³⁹ Wa ta n utaku, uza u kala Meri uza da u dusuki a kapala ka Asheku wa pana kadyanshi ka ne. ⁴⁰ Shegai Marta afofi a pura yi ugboji, aku u banai ara ne u danai, "Asheku, avu wene utaku u va u asaka mu ma yan manyan utyoku u va wa? Tonuko yi u tuwa u banga mu wawa."

⁴¹ Shegai Asheku a wushunku yi, "Marta, Marta, vu dambula ta, kpmam va dambula a kaci ka ili ushani. ⁴² Shegai ili i te i'ya a ka ciga, Meri dangasa ta ili i shinga. A ka wusa yi tani i'ya wa."

11

*Uwenishike u Yesu a kaci ka kvasu
(Matiyu 6:9-13; Matiyu 7:7-11)*

¹ Kain ka te, Yesu wa yan kvasu a asu u roku. An u kotsoi, katonni ka ne ka te ka tonuko yi, "Asheku, wenishike tsu kvasu tyoku da Yahaya wenishikei atoni a ne."

² U tonuko le, "Ya yan baci kvasu, i dana, "Tata, a naka kala ka vunu tsupige, tsugono tsu vunu tsu tuwa. ³ Ne tsu kain dem ilikulya. ⁴ Cimbusuka tsu unyushi u cingi u tsunu, kpaci atsu n kaci ka tsunu tsu tsu cimbusuka ta aza da a nusuka tsu. Kpam kotsu vu banka tsu a asu u ukondo wa."*

⁵ U doki u tonuko le, "A dana uza u te de wa n kaje, aku u banai ara ne n kayin ka pige, u tonuko yi, "Kaje ka va, kopuku mu iburodi i tatsu. ⁶ Kaje ka va ka ka cipai nwalu gogo-na, kpmam ma n ili i'ya ma naka yi u lyai wa."

⁷ "Aku u wushuku eyi pini de a asuvu, u dana, "Kotsu vu damgbarasa mu wa, n gbagirya de utsutsu u kuwa vi. Mpa na mmuku n va tsu vaku de, ma fuda ma 'yanga ma naka vu ili wa.' ⁸ Asaka n tonuko da, ko wa 'yanga baci wa naka yi ili an wari kaje ka ne wa, wa 'yanga ta wa naka yi gba ili i'ya wa ciga, adama a umatsa u da u matsai."

⁹ "Kpam n tonuko da, rongoi ufolo, a ka ne da ta. Rongoi ubolo, ya tsara ta. Kudusai utsutsu, a ka giduwunka da ta. ¹⁰ Uza da baci dem u foloi, a ka ne yi ta. Kpam uza da baci dem u boloi, u tsu tsara ta. A tsu giduwunka ta uza da baci dem u kudai utsutsu."

¹¹ "Tata u eni u da a asuvu a de maku ma ne ma [folo yi burodi aku u naka yi katali?][†] Ko kpam u foli yi kadan, aku u bidya kali u naka yi? ¹² Ko kpam u foli yi kako, aku u bidya kudafo u naka yi? ¹³ Eda ama a cingi i reve baci unaka mmuku n de ili i shinga, nala dem Tata u de uza da wari a zuba wa naka aza da a folo yi Kulu Keri."

*Yesu n Ba'alzabu
(Matiyu 12:22-30; Marku 3:20-27)*

¹⁴ Kain ka te, Yesu wa wutukpa ityoni i cingi i tsubebe. An ityoni i cingi yi i wutai, aku kabebe ki ka danai ukuna, ama kpam a yain majiyan. ¹⁵ Shegai ama roku a danai, "N ucira u Ba'alzabu[†] magono ma ityoni i cingi u da wa wutukpasa ityoni i cingi." ¹⁶ Kpam aza roku a ka konduso yi, aku a boloi u wenike le iryoci i roku i zuba."

¹⁷ Yesu reve ta ili i'ya a ka yawunsa, aku u tonuko le, "Tsugono tsa baci dem tsu pecei kaci ka ne kure n tsu shilakani, tsugono tsu nala tsa wacuwa ta. Nala dem kuwa ka baci ku pecei kaci ka ne kure n ku

* **11:4** Kvasu ka tagarada u Matiyo ka la ta ugadi. [†] **11:11** Akorongi a cau a ushani aza da a purai a tagarada u Luka a korongu ta, "U folo yi burodi, aku u naka yi katali?"

shilakani, ka wacuwa ta. ¹⁸ Kanangasi† ka pece baci kaci ka ne kure n u shilakani, nida tsugono tsu ne tsa yan tsu shamgba? N dana ta nala an i danai n ucira u Ba'alzabu u da ma wutukpusa ityoni i cingi. ¹⁹ N ucira u Ba'alzabu u da baci ma wutukpusa ityoni i cingi, n ucira u eni u da wa kpam atoni a de a ka wutukpusa le? Adama a nala a ka woko ta aza a afada a de. ²⁰ N ucira u Kashila u da baci ma wutukpusa ityoni i cingi, tsugono tsu Kashila tsu tuwa ta la vi ara de.

²¹ “Uza u ucira u bidya baci iwunukatsu wa wundya kuwa ku ne, ko i te ya tsara udukuyan u ne wa. ²² Shegai uza roku uza da u la yi ucira u 'yangasaka yi baci, hal u fudai u wusha yi iwunukatsu i'ya u pityanangi n i'ya vi, aku u pecike udukuyan u ne.

²³ “Uza da baci dem bawu wari kabolo na mpa, tsilala tsa wa yan na mpa. Uza da baci bawu u banga mu ucirangusu, uwacinsa u da yi.

Ugono u ityoni i cingi
(Matiyu 12:43-45)

²⁴ “Ityoni i cingi i wuta baci a asu u uza, i tsu tono ta a asu u da bawu mini mari ubolo u asu uwunvuga. I tsara baci wa, aku i dana, ‘Ma gono ta a asu u da n wuta.’ ²⁵ I gono baci i cinai kuwa ki uwujumi sarara kpam a kalai ka, ²⁶ aku i ba i bidya ityoni i cingi i shindere i roku i'ya i la yi tsicingi, a uwa a dusuku pini. Vuma u nala makorishi ma ndishi n ne ma la ta n kagita unamgba.”

²⁷ Tyoku da wari a kadyanshi, aku uka roku a asuvu a kabolo ki u 'yangasai kalagatsu u danai, “Uza da u matsa vu kpam u comuko vu uza u unā u shinga da.”

²⁸ U danai, “Unā u shinga u la ta uwoko a asu u aza da a panai kadyanshi ka Kashila a yankai ka manyan.”

Iryoci i Inusa
(Matiyu 12:38-42; Marku 8:11-12)

²⁹ An kakuma kari a udoku n ka doki, aku Yesu danai, “Ama a a'ayin a na ama a cingi a da. A ka bolo ta iryoci, shegai iryoci i'a la a ka wenike wa, she iryoci i Inusa. ³⁰ Wata, tyoku da Inusa wokoi iryoci i aza a Niniba, nala dem Maku ma Vuma ma woko a a'ayin a na yi. ³¹ Magono ma Sheba ma mari uka ma 'yanga ta kain ka afada ma sapunku unyushi u ama a a'ayin a na yi. Kpaci a mbari n likimba n da u wuta u panakai ugboji u Solomo. Shegai uza da u lai Solomo aya naha. ³² Ama a Niniba a ka 'yanga ta kain ka afada n a sapunki unyushi u ama a a'ayin a na yi, kpaci a kpatalai adama a ku'bari ku Inusa. Gogo-na uza da u lai Inusa aya naha.

Macikalum ma ikyamba
(Matiyu 5:15; Matiye 6:22-23)

³³ “Uza wa sapa macikalum u sokongu ma a asu u da a tsu sokongu ili wa, ko u kimbā ma n kabelu wa, shegai u zuwa ma a zuba u kashamkpatsu ka ne, tsara ama da a ka uwa a wene katyashi. ³⁴ A'eshi a da macikalum ma ikyamba i vunu. A'eshi a vunu a lobono baci, ikyamba i vunu ya shadangu ta n katyashi. Shegai a namgba baci, ikyamba i vunu ya shadangu ta n karimbi. ³⁵ We'ele ko katyashi ka wari n ka vi karimbi ka. ³⁶ Adama a nala, ikyamba i vunu i shadangu baci n katyashi gba, bawu

† 11:18 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

kaḅon ka ka k̄ari n karimbi. Gb̄a ya woko t̄a katyashi, tyoku ḁa macikalu ma tsu n̄ak̄a vu katyashi.”

Un̄a u cingi u teli

(Matiyu 23:1-36; Marku 12:38-40)

³⁷ An Yesu kotsoi kadyanshi, aku Kafarishi ka roku ka libana yi ulya ilikulya. An u uwai, aku u dusuki a asu u ulya ilikulya. ³⁸ An Kafarishi ka wenei Yesu dusuki ulya ilikulya bawu u sawai akere, u yain majiyan.

³⁹ Asheku k̄pam a tonuko yi, “Ed̄a Afarishi i tsu z̄a t̄a kucinā ku mako n ku kapara, shegai a asuvu a ḁe i shadangu t̄a n kurura n tsicingi. ⁴⁰ Ed̄a atengeshi! Uza ḁa u yain kucinā ki, aya dem u yain asuvu yi wa?

⁴¹ Adama a nala, z̄ayi asuvu yi a asu u uneshe aza a unambi ili i'ya i'ari n i'ya, kotsu a wulukpe ḁa gb̄a.

⁴² “Ter ḁe Afarishi, k̄paci i tsu n̄ak̄a t̄a Kashilā u te a asuvu a kupa u icun i kashaun, n tsulu, n icun i ishuan kau-kau, shegai i k̄p̄aḁai uyanka ama ili i'ya i'ari dere, k̄pam i ciga Kashilā wa. U laka t̄a i'ari i yain u makorishi vi n u kagitā vi dem.

⁴³ “Ter ḁe Afarishi, k̄paci i la t̄a uciga u asu u ndishi u shinga a agata a Kashilā. K̄pam ya ciga ama a rongo ḁa udanasasa a asuvu a kuden.

⁴⁴ “Ter ḁe Afarishi, k̄paci tyoku u asaun a ḁa a yain bawu uza wa wene a ḁa i'ari, a ḁa ama a ka k̄patsa bawu a revei.”

⁴⁵ Karevi ka Mele ka roku ka wushunku yi, “Kawenishiki, ili i'ya vu danai nala vi, inyashi i'ya vu taka tsu i'ya.”

⁴⁶ Yesu wushuki, “Ter ḁe arevi a Mele, k̄paci i tsu taḁangusuku t̄a ama ucanga u araji, k̄pam i tsu zuwa ko majubu i dana ya ḅangā le wa.

⁴⁷ “Ter ḁe, k̄paci asaun a ntsumate n ḁa isheku i ḁe i wunusai a ḁa ya masāka ikali. ⁴⁸ U woko la vi ḁe an i wushuki n manyan ma isheku i ḁe. K̄paci alya a wunusa le, ed̄a k̄pam ya masāka ikali a asaun a le. ⁴⁹ Ili i'ya i zuwai Kashilā a asuvu a ugboji u ne, u danai, ‘Ma sukunku le t̄a ntsumate n asuki. A ka wuna t̄a aza roku, aza roku tani a yan le mavura.’ ⁵⁰ Adama a nala a ka wecike t̄a mpasa ma ntsumate n ḁa a wotsongi a likimba. Ili i'ya i bidyai a kagitā ka uyan likimba a kaci ka ama a a'ayin a na. ⁵¹ Ili i'ya i kan̄ai a mpasa n Habila hal ubana a mpasa n Zakariya uza ḁa a wunai a mere ma asudārak̄pa n Asu u Uwulukpi. § Mayun n tonuko ḁa, a ka kece t̄a n ḁa a kaci ka ama a a'ayin a na.

⁵² “Ter ḁe arevi a Mele, k̄paci i bidyai makukpunku ma ureve. Ed̄a i uwa wa, k̄pam i ḅishinkai aza ḁa a ka ciga u'uwa a uwa.”

⁵³ An u wutāi pini a asu vi, awenishiki a Mele n Afarishi a gitā yi uraga, tsarā u dansa ili ushani. ⁵⁴ K̄pam a ka ciga a kan̄ā yi n unyushi a asuvu a kadyanshi ka ne.

12

Kuḅari a kaci ka aza a maci a kaḅan

(Matiyu 10:26-27)

¹ Pini nala, an kakumā ka ama ka ḅolomgbonoi ushani* hal ka deshene. Yesu gitā u k̄patalai a asu u atoni a ne, u ḅarana le u danai, “Kiranai n yisti u Afarishi, wā t̄a n kusokongi ku gbani. ² Ili i'ā la a kimbai i'ya a ka k̄p̄aḁā ukukpā wa, ili i'ā la i'ya a sokonki i'ya a ka k̄p̄aḁā utofugbo wa.

§ 11:51 Kondo kulu ku Kuwa ku Kashilā a makukpi ma XX. * 12:1 Udani “kakumā ka ama ka wura t̄a azu a re (2,000)” u ḁa Luka yankai manyan.

* 12:1 Udani “kakumā ka ama

³ Adama a nala i'ya baci i danai a karimbi a ka pana t̄a i'ya a katyashi. Kpam ili i'ya baci i danai n kabini a kunu ku asuvu, a ka dansa t̄a dem i'ya a kateshe.

*Uza da u gain a pana uwonvo
(Matiyu 10:28-31)*

⁴ “Ed̄a aje a va, n tonuko d̄a t̄a, kotsu i pana uwonvo u ama d̄a a ka wuna ikyamba wa. A wuna baci a'a n ili i'ya a ka yan kpam wa. ⁵ Shegai ma wenike d̄a t̄a uza d̄a u gain i pana uwonvo. I pana uwonvo u uza d̄a u wuna baci, wa fud̄a wa wutaḷa a asuvu a kaḍaka ka akina. Mayun n tonuko d̄a, i pana yi uwonvo. ⁶ Ma wundya mberikele n tawun n d̄a a tsu denge anini a re† vi? Ko n nala, Kashila ka asans̄a ko n ma te wa. ⁷ Gb̄a kenji ka kaci ka de, ka t̄a a ukece, adama a nala, panai uwonvo wa. Tsupige tsu de ubana a asu u Kashila tsu la t̄a tsu mberikele ushani.

*Udana u ukuna u maci a kaci ka Yesu
(Matiyu 10:32-33; Matiyo 12:32; Matiyo 10:19-20)*

⁸ “N tonuko d̄a, gb̄a uza d̄a baci dem u tonukoi aza roku eyi uza u va u d̄a a kapala ka ama, mpa Maku ma Vuma ma dana t̄a dem a kapala ka atsumate a zuba a Kashila eyi na katoni ka va ka. ⁹ Shegai uza d̄a baci u 'yuwan mu a kapala ka ama, a ka 'yuwan yi t̄a a kapala ka atsumate a zuba a Kashila. ¹⁰ Ko n nala, uza u nusuka baci Maku ma Vuma, a ka cimbusuka yi t̄a. Shegai uza d̄a baci dem u wishai Kulu Keri a ka cimbusuka yi unyushi u ne wa.

¹¹ “Kpam a banka d̄a baci a agata a Kashila, ko a asu u ngono, ko asu u ukida u ugana, she i dambula a ili i'ya ya dana kotsu i b̄anga kaci ka de wa. ¹² Kpaci Kulu Keri ka wenishike d̄a t̄a ili i'ya ya dana pini a asu vi.”

Uza u utsari u da bawu wari n ugboji

¹³ Vuma roku a asuvu a kakuma ka ama ki u tonukoi Yesu, “Kawenishiki, zuwa utoku u va u peci ucanga u d̄a tata u tsunu u kuwai u asakai vi na mpa.”

¹⁴ Yesu wushunku yi, “Uza va, ya naka mu ucira u d̄a ma woko d̄a uza u afada?” ¹⁵ Aku u tonuko le, “Kiranai, i pecembene n kurura ku gbani, kpaci kakuma ka ucanga ka uma wa.”

¹⁶ U yanka le agisani a na yi, u danai, “Kashina ka uza u utsari u roku ka matsai cika. ¹⁷ U danai a katakasuvu ka ne, 'Ndya ma yan? Mpa na ma n asu u d̄a ma zuwa ucanga u kashina u va wa. ¹⁸ Ili i'ya ma yan i'ya, she n t̄asa mpon n va n mai n pige n pige, aku n tsungu pini ucanga u kashina u va n utsari u va pini gb̄a. ¹⁹ Pini nala, n tonuko kaci ka va, “Uma u va, va t̄a n utsari ushani uzuwi u d̄a wa rawa vu ayen ushani. Wunvuga ili i vunu, vu lyai, vu soi, vu pana kayanyan.” ’

²⁰ “Shegai Kashila ka tonuko yi, ‘Katengeshi, n kayin ka na a ka ciga t̄a uma u vunu. Ucanga u d̄a vu tsarai vi, u yai u d̄a wa woko?’

²¹ “Nala wa woko n uza d̄a u ciranki kaci ka ne udukuyan, shegai wa n udukuyan a asu u Kashila wa.”

*Dambulai wa
(Matiyu 6:25-34)*

²² Yesu tonukoi atoni a ne, “N tonuko d̄a, yanyi kadambula ka uma u de a ili i'ya ya lya ko kpam ya uka a ikyamba wa. ²³ Kpaci uma u la t̄a

† 12:6 Kondo “Anini” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Uḅanga.

ilikulya, ikyamba kpmam i la tã aminya. ²⁴ Webelele agawun: a tsu ce wa, a tsu kapa tani wa, a'ã kpmam nã mpon n kuzuwate ku ucanga wa. Gbã n nala Kashilã ka tsu lyatangu le tã. Edã i la tã nnu cika tani. ²⁵ A asuvu a ðe, ya wa fudã wa doku kaci ka ne uma ulapa u uwule u te adama a kadambula? ²⁶ Cinda bawu ya fudã ya yan ili i kenu i na, ndya i banka ðã kadambula ka ili i'ya i buwai?

²⁷ “Webelele tyoku ða apãlu a tsu gbonguro, a tsu yan manyan ko a jilãka kaci ka le aminya wa. Ko Solomo n tsupige tsu ne gbã u uka aminya a ikali a ða a lobonoi tyoku u a le wa. ²⁸ Kashilã ka guãa baci apãlu a mete a ða a'ãri n uma ara, nakpan a vutãla le a akina. Aminya a ða Kashilã ka naãã ðã a ka la a naha wa? Edã aza ða upityanangu u ðe u gusã. ²⁹ Dambulã i ili i'ya ya lya ko ya so wa, kpmam kotsu i asãkã atakasuvu a ðe a 'yãngã wa. ³⁰ Uyawunsa u ama a likimba nte wãri pini a icun i nala yi, shegai edã Tata u reve tã ya ciga i'ya. ³¹ I gitã i zami ve tsugono tsu Kashilã, a ka doku ðã tã ili i nala yi.

*Kuzuwate ku ucanga a zuba
(Matiyu 6:19-21)*

³² “Edã ushiga u kenu, panai uwonvo wa, kpaci Tata u ðe wa pana tã kayanyan ka wa naãã ðã tsugono tsu ne. ³³ Dengei utsãri u ðe, aku i bãngã aza a unambi. I zamuka kaci ka ðe atsan a ikebe a ða bawu a ka kutsa; wata, utsãri u ða bawu wa kotso a zuba, a asu u ða bawu aboki a ka raãa evu. Ko karan kã la ka ka nangasa u ða wa. ³⁴ Kpaci a asu u ða utsãri u vunu wãri, nte dem katakasuvu ka vunu ka yan pini ðe.”

Foõusoi adama a utuwã u Asheku

³⁵ Yesu doki u danai, “Wampuki aminya a ðe adama a manyan, kpmam i asãkã ncikalun ðe usapi. ³⁶ I rongo tyoku u ama ða a ka vana uzakuwa u le u gono a asu u abiki, kotsu a giduwunkã yi utsutsu n ukudã u utsutsu u ne. ³⁷ Agbashi a ða baci uzakuwa u le u cinai n a vani yi a ka pana tã kayanyan. Mayun n tonuko ðã, wa sira tã kunya a cuku u zuwa le a dusuku a asu u ulya u ilikulya, aku u pecike le ilikulya yi. ³⁸ Agbashi a ða baci uzakuwa u le wa gono n kayin ka pige ko kpmam ubana kpasani u cina le ufoõusi, a ka pana tã kayanyan. ³⁹ Ma ciga tã i reve, a ða baci uza u kuwa u revei a'ayin a ða kaboki ka tuwã, wãri wa asãkã kaboki ka uwa yi a kuwa wa. ⁴⁰ Edã dem i gan tã i rongo n afoõi a ða ya wusha Maku ma Vuma, kpaci wa tuwã tã a'ayin a ða bawu i zuwai uma wa tuwã.”

*Kagbashi ka shinga
(Matiyu 24:45-51)*

⁴¹ Aku Bituru wece yi, “Asheku, aãsa va yanka agisani a na yi, ko gai ya dem ðã?”

⁴² Asheku a wushunku yi, “Ya kagbashi ka maci kpmam uza u ugboji? Uza ða uzakuwa u ne u naãã yi u kirana n kuwa ku ne u naããã le ilikulya. ⁴³ Uzakuwa u ne u gono baci u cina yi n u yanyi nala, wa pana tã kayanyan. ⁴⁴ Mayun n tonuko ðã, uzakuwa vi wa zuwa yi tã u kirana n utsãri u ne gbã. ⁴⁵ Shegai kagbashi ki ka yawunsa baci a katakasuvu ka ne u danai, ‘Uzakuwa u vã ða na u gono gogo wa,’ aku u gitã ulapusa agbashi yi aka n a'ali, n u lyayi n u soyi hal u gutukpa. ⁴⁶ Uzakuwa u kagbashi u nala wa gono tã a kain n ulapa u uwule u ða bawu a zuwai uma wa tuwã. Kpmam wa yanyi tã mavura cika, aku u varangu yi a asu u ama ða a 'yuwain uwushuku.

47 “Kagbashi ka baci dem ka revei ili i'ya uzakuwa u ne wa ciga, aku u 'yuwain i'ya uyan, wa so ta malapa cika. 48 Shegai uza da baci bawu u revei, aku u yain ili i malapa, a ka lapa yi ta kenu. Uza da baci a nakai ili ushani, ili ushani i'ya a ka ciga ara ne. Uza da kpm a nakai uganu u ili ushani, ili ushani i'ya a ka ciga ara ne.”

*Yesu tukoi upecene
(Matiyu 10:34-36)*

49 Yesu doki u danai, “Tuwa da n tuwai n tsungu akina a likimba, uciga u va u da, a dana naha dem a ka tasa de. 50 Shegai ma ta n ulyubugu u da a ka lyubugu mu, katakasuvu ka va ka dusuku wa, she a'ayin a da a kotsoi. 51 Ya wundya tuwa da n tuwai n tuko ndishi n shinga a likimba? Nala wa, upecene u da n tuko da. 52 Ubana a kapala, kuwa ku ama a tawun ka pece ta kure: ama a tatsu a yain tsilala n ama a re, ama a re kpm a yain tsilala n ama a tatsu. 53 Nala a ka pecene. Tata u yain tsilala n maku ma ne, maku kpm ma yain tsilala n tata u ne. Mma u yain tsilala n makere ma ne, makere kpm ma yain tsilala na mma u ne. Kajene ka yain tsilala n anuku a ne, anuku kpm a yain tsilala n kajene ka ne.”

*Ureve u iryoci i a'ayin
(Matiyu 16:2-3; Marku 8:11-13)*

54 Aku Yesu tonukoi kakuma ka ama ki, “I wene baci alishi a 'yangai a kalivi,† kute-kute she i dana, ‘A ka ro ta,’ nala tani u tsu woko. 55 I wene baci uwule u 'yangai a daka, she i dana, ‘Wa sudugba ta,’ kpm nala. 56 Aza a maci a kaƙan, ya fuda ta ya reve iryoci i'ya iyamba n kubain ku zuba a ka wenike, shegai ndya i bishinka da i reve iryoci i a'ayin a naha?”

*Sheshei kananamgbani ka de
(Matiyu 5:25-26)*

57 “Ndy a bishinka da ya bidiga kaci ka de ili i shinga? 58 Ya bana baci a asu u afada n uza da u banka vu, daraka vu sheshi n eyi a ure, kawa u banka vu baci a asu u uza u ukida u ugana. Uza u ukida u ugana vi wa nakangu vu ta a kukere ku katigi, katigi ki tani ka zuwa vu ta a kuwa ku a'ali. 59 N tonuko vu va wuta wa, she vu tsupa gba ili i'ya a ka tono vu.”

13

Aƙakai tsicingi tsu de ko a wuna da

1 Pini nala, aza da a'ari pini a asu vi a yankai Yesu alabari a aza a Galili aza da Bilatu wunai a Kuwa ku Kashila, hal mpasa n le n 6olomgbonoi na n da ma udaraka u da a yain. 2 Yesu wushunku le, “Ya wundya aza a Galili a nala yi a la aza a Galili a da a buwai vi unyushi u cingi da, an a panai ikyamba i nala yi? 3 N tonuko da, nala wa. I asaka baci tsicingi tsu de wa, gba de dem nala ya kuwa. 4 Ko kpm ya wundya ama kupa n kulla aza da a kuwai an kasaga ka ugaƙi ka Silawamu ka rukpai ka vara le vi, a la aza a Urishelima unyushi u cingi da? 5 N tonuko da, nala wa. I asaka baci tsicingi tsu de wa, ya kuwa ta gba de tyoku u le.”

6 U tonuko le agisani a na yi, “Vuma roku u da u wari n madanga ma kapopi a kashina ka ne, aku u tuwai n u boli ilimaci i ne, shegai u tsara wa. 7 Aku u tonukoi uza da wa guba kashina ki, ‘Ayen a tatsu a da pa vi

† 12:54 A uyamba u da Yesu rongoi, a kalivi ka alishi n uwule u ucira kaƙolo na mkpankashila n mini a tsu 'yanga.

ma tuwā nā n boli ilimaci i kapopi i na yi, n tsarā tani wa. Kapa ma, nida ma kangu asu gbani?"

⁸ "U wushunku yi, 'Uzakuwa, asaka ve ma ma kyawan kayen ka lalu, n zadagba kami ki, n tsunku ma kayala ka tsishinda. ⁹ Ma matsa baci ilimaci kayen ka ugono, aku a asaka ma. Ma matsa tani baci wa, aku a kapa ma.' "

A tanasai uka u ukeliki kain ka Ashibi

¹⁰ Kain ka te kain ka Ashibi, Yesu wa wenishike a kagata ka Kashila ka roku. ¹¹ Aku uka roku u da wari n ityoni i cingi i mabala ma ukeliki hal ayen kupa n kulla, uza da u kelikei gba wa fuda wa gadigba kpmam wa. ¹² An Yesu wene yi, u isa yi u tonuko yi, "Uka, a pecemgbene vu de n mabala ma vunu." ¹³ U tadanku yi kukere, kute-kute u gadigbai u cikpai Kashila.

¹⁴ Shegai uzapige u kagata ka Kashila vi u panai upan, an Yesu tanasa yi n kain ka Ashibi. U tonukoi ama yi, "A'ayin a da pini ushani hal a teli a da a gain a yain manyan, tuwai a tanasa da, shegai bamu n kain ka Ashibi."

¹⁵ Asheku a wushunku yi, "Eda aza a maci a kaban, uza u kanaka ko makparyagi u tsu tatsukpa ma n kain ka Ashibi u ba u ne yi mini wa? ¹⁶ U gan uka u naha, kumaci ku Ibrahi, uza da Kanangasi* ka sirai ara ayen kupa n kulla a tatsukpa yi n kain ka Ashibi wa?"

¹⁷ An u danai nala, atokulalu a ne a panai uwono, gba kakuma ka ama ka rongoi ipeli adama a ili i shinga i'ya Yesu wa yansa.

Agisani a ucuu u musta n yisti

(Matiyu 13:31-33; Marku 4:30-32)

¹⁸ Yesu danai, "Nida tsugono tsu Kashila tsari? Ndya ma ratsanaka tsa n i'ya? ¹⁹ Tyoku u ucuu u musta da tsari, u da vuma roku u ba u cei a kashina ka ne. U gbonguroi u wokoi mawurete ma hal nnu n cai pini ikinda a nsafu n ne."

²⁰ U doki u danai, "N iyen i'ya ma ratsanaka tsugono tsu Kashila? ²¹ Tyoku u yisti u da tsari, u da uka u roku u bidyai u vurai u da a akundatsu a pige a tatsu a kira hal ku vurai n yisti vi gba."

Utsutsu u kenu

(Matiyu 7:13-23)

²² Yesu kana nwalu n u wenishike a ilyuci n une i'ya u wurusai, hal wa rawa a Urishelima. ²³ Uza roku u wece yi, "Asheku, ama a da a ka tsara iwauwit a'ga gbam ushani?"

U tonuko le, ²⁴ "Modonoi i uwa a utsutsu u kenu. Kpaci n tonuko da, ama ushani a ka zama ta a uwa, shegai a ka fuda wa. ²⁵ Uza u kuwa u 'yanga baci u gidaki utsutsu vi, i gita de la vi kushani a uwotsu n i kudusi utsutsu, n i dansi, 'Uza u kuwa, giduwuka tsu.'

"Eyi kpmam u wushuku, 'N reve a asu u da i wutai wa.'

²⁶ "Aku i dana, 'Tsu lya ta tsu soi kpmam n avu, hal vu wenishikei a ire i tsunu.'

²⁷ "Eyi kpmam u dana, 'N tonuko da n reve a asu u da i wutai wa. Banka numu dan aza a unyushi u cingi.'

²⁸ "A'ayin a nala yi ya wene ta Ibrahi n Ishaku n Yakubu na ntsumate a tsugono tsu Kashila, eda kpmam she a loko da, nte ya sa pini hal n i lumusi a'anga. ²⁹ Ama a ka tuwa ta a kasana n kalivi n gadi n daka, a dusuku a

* **13:16** Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

asu u le a tsugono tsu Kashilā. ³⁰ Gogo-na aza a kucina a ka woko tā aza a kapala, aza a kapala kpam a woko aza a kucina.”

Yesu panai iyali i Urishelima
(*Matiyu 23:37-39*)

³¹ Pini nala, Afarishi a roku a tuwāi a tonuko yi, “Yāngā vu wutā pini na vi, kpaci Hiridu Antiba magono wa ciga tā u wuna vu.”

³² U tonuko le, “Walai i ba i tonuko mashe ma mete ma nala mi, ‘Ara ma wutukpā tā ityoni i cingi, n tanaṣa kpam ama. Nakpan kpam nala. Kain ka tatsu, aku n kotso manyan ma va.’ ³³ Gbā n nala ma lya tā kapala nā nwalu n va, ara n nakpan n nakpan kuten. Kpaci u gan a wuna matsumate a asu u roku wa, she a Urishelima.

³⁴ “Edā aza a Urishelima, aza a Urishelima, awuni a nsumate, aza a uvarasa aza da a suki ara de. N tsu ciga tā n bolongu dā tyoku dā matoku ma tsu bolongu mmuku n ne a ashan a ne, aku i 'yuwain. ³⁵ Wundyai, kuwa ku de ka la a asankā dā uvarangi. N tonuko dā ya doku ya wene mu wa, she kain ka ya tuwā ya dana, ‘Kashilā ka zuwuka uza dā wa tuwā a asuvu a kala ka Magono ma Zuba unā u shinga.’ ”

14

Yesu a kuwa ku Kafarishi

¹ Kain ka te n Ashibi, Yesu uwai a kuwa ku uzapige u Afarishi u roku ulya ilikulya, ama kpam a zuwuka yi a'eshi. ² A kapala ka ne tani vuma roku u da pini uza dā akere a ne n a'ene a ne a shitasai. ³ Yesu wecei Afarishi n arevi a Mele, “U gan a tanaṣa maḅalā n kain ka Ashibi, ko u gan wa?” ⁴ Shegai a padai bini bini. Aku u kanai vuma vi u tanaṣa yi, u tonuko yi u wala.

⁵ U wece le, “A asuvu a de, ya maku* ma ne ko kanaka ka ne ka rukpā a ilyukoi kain ka Ashibi, aku u kpada ka uwutukpā n maloko?” ⁶ A fuda a wushuku keci ku ne wa.

⁷ An u wenei tyoku dā aza dā a libanai vi a dangasai asu u ndishi u shinga u shinga, u wenishike le uwenishike u na vi: ⁸ “Kain ka baci uza roku u libana vu abiki a iyolo, kotsu vu yain maloko vu dusuku a karatsu ka shinga wa, gaawan a libana tā uza dā u la vu tsupige. ⁹ Nala baci uza dā u libana dā ama a re a de yi, wa tuwā tā u tonuko vu, ‘Nakā vuma u na a asu u ndishi u vunu.’ Aku vu woko n uwono, vu gono a karatsu ka kenu. ¹⁰ Shegai a libana vu baci abiki, dusuku a karatsu ka kenu, tsara uza dā u libana vu vi, u tuwā baci u tonuko vu, ‘Kaje ka va, 'yāngā vu gono a asu u shinga.’ She vu tsara tsupige a asu u a'eshi a atoku a vunu amoci. ¹¹ Gbā uza dā baci u radagbāi kaci ka ne, a ka vakunku yi tā. Uza dā kpam u vakunki kaci ka ne, a ka radagbā yi tā.”

¹² Yesu tonukoi uza dā u libana yi vi, “Va libana baci uza abiki a ulya ilikulya n kaara ko kayin, kotsu vu libana aje a vunu, ko atoku a vunu, ko aza a kuwa a vunu, ko aza a karen a vunu aza a utsari wa. Kawa ele dem a ka libana vu tā, a tsupa vu. ¹³ Shegai va libana baci ama abiki a ulya ilikulya, vu libana aza dā bawu a'ari n ili, n aza a mḅalā ma ukeliki, n awunu, n arumbā. ¹⁴ Kpam a ka zuwuka vu tā unā u shinga, kpaci a ka tsupa vu wa. Shegai va tsara tā katsupi ka malen ma manyan ma vunu kain ka aza a maci a ka 'yāngā a ukpā.”

* **14:5** Akorongi a cau a roku aza dā a purai a tagarada u Luka a korongu tā “makparyagi” kpaci n Tsiheline “makparyagi” n “maku” u'isa u le u rotsono tā.

Agisani a abiki a pige

(Matiyu 22:1-10)

¹⁵ An uza u te a asuvu a aza da a ka lya kaɓolo, u panai nala, u tonukoi Yesu, “Uza da wa lya ilikulya i abiki a tsugono tsu Kashila uza u unā u shinga u da.”

¹⁶ Yesu wushunku yi, “Vuma roku u da u foɓusoi abiki a ulya ilikulya a pige, aku u libanai ama ushani. ¹⁷ An a'ayin a ulya ilikulya a yain, u suki kagbashi ka ne ka ba ka tonuko amoci a da u libanai vi, ‘Tuwai, kpaci a foɓuso de ko ndya wa.’

¹⁸ “Shegai gbā le a gitai utukuso kadambula. Uza u kagita u danai, ‘N tsila ta kashina, kpm u kana ta n ba n wene ka. Ma folo vu, vu yanka mu ahankuri.’

¹⁹ “Uza roku kpm u danai, ‘N tsila ta anaka a kulima kupa, gogo-na kpm ma ciga ta n ba n kondo a da. Ma folo vu, vu yanka mu ahankuri.’

²⁰ “Uza roku kpm u danai, ‘Gogo-na-na da n yain iyolo, adama a nala ma fuda ma bana wa.’

²¹ “Kagbashi ki ka gonoi ka tonukoi uzakuwa vi. Katsuma ka namgbai uzakuwa vi, aku u tonukoi kagbashi ki, ‘Wuta gogo a ire na mbakuru ma ilyuci mi vu tuko aza a unambi, n aza a mɓala ma ukeliki, n arumba, n awunu.’

²² “Kagbashi ka danai, ‘N yan de i'ya vu danai n yain vi, shegai hal n gogo-na asu u da pini u buwai.’

²³ “Aku u uzakuwa vi u tonukoi kagbashi ki, ‘Wala a kateshe ka ilyuci, vu bana a ire i pige n i kenu, vu zuwa ama da a'ari pini a tuwa a uwa a kuwa ku va, tsara ku shadangu. ²⁴ N tonuko da, uza wa la a asuvu a aza da n libanai n kagita, wa pede ilikulya i abiki a va wa.’ ”

Upana u ikyamba u utono u Yesu

(Matiyu 10:37-38)

²⁵ Pini nala, kakuma ka ama ka tonoi Yesu, aku u kpatalai u tonuko le, ²⁶ “Uza da baci wa ciga u tuwa ara va, u kana ta she u ciga mu kapala n tata u ne, na mma u ne, n uka u ne. U cigi mu kpm kapala na mmuku n ne, n atoku a ne aka n a'ali. U kana ta dem u cigi mu kapala n uma u ne, kawa u ratsa u woko katoni ka va wa. ²⁷ Vu ratsa vu woko katoni ka va wa, vu canga baci mawandamgbani ma vunu vu tonu mu wa.

²⁸ “A asuvu a de, ya wa gitā kuma ku pige bawu dusuki u kecei i'ya wa wuna, u wene ko wa n ikebe i'ya wa kotso kuma ki? ²⁹ Kawa u gitā baci aku u kpaɗai ka usalākpa, gbā uza da baci dem u wenei wa dosuso yi ta.

³⁰ A dana, ‘Vuma u na u gitai kuma, shegai u kpaɗai ka usalākpa.’

³¹ “Ko kpm magono ma eni ma ma bana kuvon n magono ma roku, aku u kpaɗa u dusuku u yawunsa u wene ko eyi uza u asoje azu kupa wa fuda wa yan kuvon n magono uza u asoje azu kamanga? ³² U wene baci ufuda wa, she u suku atsumate a ba a cina uza nide vi a folo yi ndishi n shinga, cina u buwai ve a mɓari. ³³ Nala dem gbā de, uza da baci bawu u fudai u asakai gbā ili i'ya wari n i'ya, u ratsa u woko katoni ka va wa.

Mkpadi n da n namgbai

(Matiyu 5:13; Marku 9:50)

³⁴ “Mkpadi ili i shinga i'ya, shegai n namgba baci bawu n yankpai kpm, n iyen i'ya a ka yankpusa n da? ³⁵ N da ma n kalen a iyamba wa, ma tani n kalen a ili i tsishinda wa. Wotsongu da a ka wotsongu n da.

“Uza u atsuvu a upana, u pana.”

15

Agisani a macon ma ma puwain (Matiyu 18:12-14)

¹ Aku awushi a utafa n aza a unyushi u cingi a ka raḅusa evu n Yesu tsara a panaka yi. ² Adama a nala, Afarishi n awenishiki a Mele a'ari uyan tsali a ka dansa, “Vuma u na wa wusha aza a unyushi u cingi, hal wa lya kabolo n ele.”

³ U tonuko le agisani a na yi, ⁴ “Ya asuvu a de wa yan na ncon amangatawun, aku ma te ma karai kakamba ma puwain bawu wa asaka amanganishinkupa n kuci n da n buwai vi a asu u kalina u bana ubolo ma te ma ma puwain vi hal she u wene ma? ⁵ U wene baci ma, wa canga ta ma a kutanga n u peli. ⁶ U rawa baci a kuwa, wa bolongu ta aje a ne n aza a karen a ne. U tonuko le, “Banga numu ipeli, n wene de macon ma ma puwan mu vi.” ⁷ N tonuko da, nala dem a ka yan ipeli a zuba a kaci ka uza u unyushi u cingi u te da baci u asakai tsicingi tsu ne. Hal i lai i aza a maci a amanganishinkupa n kuci da bawu a'ari n unyushi u cingi.

Agisani a ukebe u da u puwain

⁸ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “A dana uka roku wa n ikebe i azurufa kupa.* Aku u te u puwan yi. Ndya wa yan? She u sapa macikalu, u wujuma kuwa ki, u zami u da sawu hal u ba u wene u da. ⁹ U wene baci u da, she u bolongu aje a ne n aza a karen a ne u dana, “Banga numu ipeli, n wene de ukebe u da u puwan mu vi.” ¹⁰ N tonuko da, ili i ipeli i'ya a asu u atsumate a zuba a Kashila a kaci ka uza u unyushi u da baci dem u asakai unyushi u cingi u ne.”

Agisani a maku ma ma puwain

¹¹ Yesu doki u danai, “A yan ta vuma roku uza u mmuku ma a'ali n re. ¹² Aku uza u kenu vi u tonukoi tata u ne, ‘Tata, naka mu ucanga u agadu u va.’ Aku tata u le, u pecike le ucanga u ne vi.

¹³ “An a yain a'ayin kenu, aku uza u kenu vi u purai utsari u ne vi gba u kanai ure ubana a uyamba u roku u mbari. Pini nala, ucanga u ne u kotsoi a asu u ure u gbani, aku u rongoi ndishi n gbani. ¹⁴ An ucanga u ne u kotsoi gba, aku kambulu ka uwai a uyamba vi, u uwai dem kambulu. ¹⁵ U ba u bolongbonoi kaci n uza roku uza u uyamba vi, eyi tani u zuwa yi u woko kaliniki ka mburusunu. ¹⁶ U tsu ciga ta u lyai ilikulya i'ya mburusunu n tsu lyasa, shegai ko uza wa naka yi ili wa.

¹⁷ “U tuwai u yawunsai, u danai, ‘Agbashi a tata u va a da de a'a ta n ilikulya i'ya i rawa le hal i buwai, mpa tani na mari a ukuwa n kambulu. ¹⁸ Asaka n 'yanga n bana a asu u tata u va n dana, “Tata, n nusuka ta Kashila kpm n nusuka vu ta. ¹⁹ U gan gbam a doku a isa mu maku ma vunu wa. Gonuko mu tyoku u uza u te a asuvu a agbashi a vunu.”’ ²⁰ Aku u 'yangai u banai a asu u tata u ne.

“Eyi ubuwi a mbari, tata u ne wene yi, aku asuvayali a kana yi, u sumai u wambatsa yi wari yi a upapurusa.

²¹ “Aku maku mi ma tonuko yi, ‘Tata, n yanka ta Kashila unyushi, kpm n nusuka vu ta. U gan gbam a doku a isa mu maku ma vunu wa.’

²² “Shegai tata vi u tonukoi agbashi a ne, ‘Yanyi maloko i tuko yi matogo ma ma lakai tsulobo, i uka yi. I uka yi makawani n akpata. ²³ Tukoi

* **15:8** Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

madyondyom ma pige ma nala mi i kidā ma, tsu takumai, tsu yain ipeli. ²⁴ Kpaci maku ma na mari ma kuwa tā, shegai gogo-na u gono de n uma. Wari u puwan tā, shegai gogo-na a wene yi de.’ Pini nala, a gitai uyan mazanga.

²⁵ “A'ayin a nala yi, maku ma pige ma ne ma bana tā a kashina. Eyi n u goni, an u yain evu n kuwa, aku u panai a ka keme n a jeyi. ²⁶ U isaɪ kagbashi ka roku ka kuwa ki u wece yi ili i'ya i tukoi ukuna u nala vi. ²⁷ U tonuko yi, ‘Vangu u vunu u da u gonoi. Tata u de kpam u kidai madyondyom ma pige ma nala mi adama a da u tsara yi bawu usan u roku.’

²⁸ Aku uza u pige vi u yain upan, u 'yuwain u'uwa a kuwa ki. Tata u ne u wutai u rongo yi uleshe. ²⁹ U wushunki tata u ne u danai, ‘Wundya ve ayen a ushani a da n gbashika vu, n kpaɗa tani ugorimuko udani u vunu wa. Gba n nala, kain ka la ka vu naka mu maku ma malala ma ma yan mazanga n aje a va wa. ³⁰ Shegai an maku ma vunu ma tuwai uza da u puwunsai utsari u vunu a asu u ashankala, aku vu kidaga yi madyondyom ma pige ma nala mi.’

³¹ Aku tata u ne u tonuko yi, ‘Maku ma va, kain dem va tā kabolo na mpa, kpam i'ya baci dem i'ari i va, i vunu i'ya dem. ³² Dere da a yain mazanga n ipeli adama a vangu u vunu da wari u kuwai, shegai gogo-na u gonoi n uma. Wari u puwain, a wene yi kpam.’ ”

16

Agisani a kagbashi ka ugboji

¹ Yesu doku u tonukoi atoni a ne, “A yan tā uza u utsari u roku uza da wari n uza da wa guɓuga yi utsari u ne. A tonukoi uza u utsari vi, uza da wa guɓuga yi utsari vi wa nangasa yi tā u da. ² Pini nala, u isa yi u danai, ‘Nɗya n panai na a kaci ka vunu? Naka mu tyoku da va tonon utsari u va, kpaci va lya kapala n ukirana n utsari u va wa.’

³ “Uza da wa guɓa utsari vi u tonukoi kaci ka ne, ‘Uzakuwa u va u da na wa loko mu a asu u manyan ma va. Nɗya ma yan? Ma n ucira u da ma cimba wa, kpam ma pana tā uwono u ufolu. ⁴ N reve tā ili i'ya ma yan gogo-na kotsu n tsara ama da ka wusha mu a a'uwa a le, manyan ma va ma kotso baci.’

⁵ “Adama a nala u isaɪ gba ama da uzakuwa u ne wa tonon atan. Aku u wecei uza u kagitā, ‘I yain i'ya uzakuwa u va wa tonon vu?’

⁶ “U wushuki, ‘Adele a pige a manivi a amangatawun.’* ”

“U tonuko yi, ‘Tagarada u vunu u da na, dusuku vu shadangu aman-garenkupa.’

⁷ “U wecei kpam uza roku, ‘Avu tani i yain i'ya a ka tonon vu?’

“U wushuki u da, ‘Akpakpa a ilya amangatawun.’† ”

“Uza da wa guɓa utsari vi u tonuko yi, ‘Tagarada u vunu u da na korongu amanganishi.’

⁸ “Adama a nala uzakuwa uza da wa guɓa utsari vi, u cikpala yi adama a ugboji u ne. Kpaci ama a likimba a gawunsa baci n ama a likimba u le, a la tā ama a katyashi ugboji cika.”

* **16:6** Yesu yankai kakundatsu ka asu ki manyan, kpam ka wenike tā kakuma ka manivi ki derere da kari n adele amangatawunkulla (800). † **16:7** Kakuma ka ilya ki a denge baci i'ya, ikebe ya rawa tā i'ya kayain ka manyan ka tsara a kayen.

⁹ Yesu lyai kapala u danai, “Adama a nala n tonuko dā, yankai utsari u likimba u de manyan i banga aza roku n u da tsara i yain aje, pini nala, a'ayin a da baci utsari vi u kotsoi, a wushi dā a a'uwa a da bawu a ka kotso.

¹⁰ “Uza da baci wari n ukuna u maci a ukuna u kenu, wa yan ta n ukuna u maci a ukuna u pige. Uza da baci bawu wari n ukuna u maci a ukuna u kenu, wa yan n ukuna u maci a ukuna u pige wa. ¹¹ I yan baci ukuna u maci a asu u ubana u icanga i likimba wa, nida a ka yan a naka dā icanga i maci i zuba? ¹² Kpam i yan baci ukuna u maci n icanga i aza roku wa, ya wa naka dā ili i'ya i'ari i de?

¹³ “Kagbashi ka la ka gbashika aza a a'uwa a re wa. Ucu n u kagbashi u nala wa kovo ta uza u te, aku u cigi uza u te. Ko tani u toni ukuna u uza u te, aku u goro u uza u te. Va fuda va gbashika Kashila kabolo n utsari wa.”

Yesu doki u wenishikei

(Matiyu 11:12-13; Matiyu 5:31-32; Marku 10:11-12)

¹⁴ An Afarishi a panai nala, ele tani a wokoi acigi a ikebe a da, aku a cirakpa yi. ¹⁵ U tonuko le, “Eda i tsu gonuko ta kaci ka de ama a da a'ari dere a a'eshi a ama. Shegai Kashila ka reve ta atakasuvu a de. Ili i'ya ama a bidyai n tsupige cika, ili i icadi i'ya a kapala ka Kashila.”

¹⁶ Yesu doki u danai, “Mele ma Musa n itagarada i Ntsumate, i'ya awenishiki a de hal ubana a a'ayin a Yahaya. A'ayin a Yahaya a da a gitai uyan kuɓari ku tsugono tsu Kashila, kpam ya dem wa modono tsara u uwa pini. ¹⁷ Gba n nala, wa laka ta shana zuba n iyamba a cimba, n u da udyani u te u kenu u tagarada u Mele wa gusa.

¹⁸ “Uza da baci u asakai uka u ne, u zuwai uza roku, tsishankala tsa wa yan n eyi. Uza da kpam u zuwai uka u da uza roku u asakai, tsishankala tsa wa yan.”

Uza u utsari n Li'azaru

¹⁹ Yesu doki u danai, “A yan ta uza u utsari u roku, uza da u tsu ukusa aminya a mini ma galura n a da a ka lada a pun a shinga, aku u rongo a upana kayanyan ka ne kain dem. ²⁰ A utsutsu u kuwa u ne, kafoloni ka roku ka pini a zuwai uza u kala Li'azaru. Ikyamba i ne gba a'utsu a da. ²¹ U tsu ciga ta u lyai ilikulya i'ya i tsu rukpusa vuma vi wa lya baci ilikulya. Hal gbam nshe n tsu tuwusa ta na n pedishi yi a'utsu yi.

²² “Kain ka te kafoloni ki ka kuwai, aku atsumate a zuba a canga yi ubana a asu u Ibirahi. Uza u utsari vi dem u tuwai u kuwai, aku cidangu yi. ²³ Eyi a asuvu a akina a tsukonu wari a upana ikyamba, u gadigbai kaci ka ne u wenei Ibirahi mbari n Li'azaru a asu u ne. ²⁴ U isa yi u danai, ‘Tata Ibirahi, pana asuvayali a va. Suku Li'azaru u uka kaci ka majubu ma ne a mini u tuwa u dakanku mu a kaletsu ka va. Kpaci ikyamba i'ya ma pana a asuvu a akina a na yi.’

²⁵ “Shegai Ibirahi danai, ‘Maku ma va, ciɓa ndishi n vunu a likimba, vu soi kayanyan ka utsari u vunu. Li'azaru tani u panai ikyamba, shegai gogo-na kayanyan ka a ka neshe yi. Avu tani va pana ikyamba. ²⁶ Bamu n u nala, a mere ma tsunu n ada, kadaka ka pini ka pige ka ka bishinka aza da a'ari a asu u de utuwa ara tsunu. Nala kpam aza da a'ari ara tsunu a ka pasamgbana utuwa ara de wa.’

²⁷ “Uza u utsari vi u danai, ‘Tata, ma folo vu, vu suku yi a kuwa ku tata u va, ²⁸ kpaci ma ta n atoku a'ali ama a tawun. U ba u rono le atsuvi, kotsu ele dem a tuwa a asu u upana u ikyamba u na vi wa.’

²⁹ “Shegai Ibirahi tonuko yi, ‘A’ā tā n itagarāda i Musa nā i Ntsumate, aṣākā a panāka le.’

³⁰ “Aku u danai, ‘Nala wa, tata Ibirahi, uza roku a asuvu a akushe u bana le baci, a ka kpatala tā a aṣākā tsicingi tsu le.’

³¹ “Ibirahi tonuko yi, ‘A panāka baci itagarāda i Musa nā i Ntsumate wa, ko uza roku u ‘yāngā baci a asuvu a akushe wa fuḍa wa zuwa le a aṣākā tsicingi tsu le wa.’”

17

Pana uwonvo u uyan unyushi

(*Matiyu 18:6-7; Matiyu 18:21-22; Marku 9:42*)

¹ Yesu tonukoi atoni a ne, “U kaṅa tā ili i'ya ya zuwa uza u rukpa i tuwa, shegai ter n u uza ḍa wa zuwa i tuwa. ² Wa laka tā shana a sirāka yi katali ka kira a udyoku u ne a varangu yi a kushiva, n u ḍa wa zuwa uza u te a asuvu a mmuku n kenu n na u nusa. ³ Adama a nala, kiranai n kaci ka ḍe.

“Utoku u vunu u nusuka vu baci, ḅarana yi. U folo vu baci, vu cimbusukā yi unyushi u ne. ⁴ U nusuka vu baci kushindere a kain ka te, aku kpam u tuwāi ara vunu kushindere u foloi, vu cimbusukā yi.”

⁵ Atoni a ne a tonuko yi, “Doku upityanangu u tsunu!”

⁶ U tonuko le, “A ḍa baci i'ari n upityanangu kenukulu tyoku u ucun u musta, she i tonuko makuli ma na mi, ‘Muḍa vu ba vu shigbā kaci ka vunu a kushiva.’ She tani u toni udani u ḍe.

⁷ “A dana a asuvu a ḍe, uza roku wā n kagbashi ka ka limusuka yi ko kpam wa lināsaka yi ncon. U wuta baci a kakamba u rawai, uzakuwa wa laza wa tonuko yi, ‘Tuwa vu dusuku vu lyai ilikulya.’? Wa yan nala wa.

⁸ Shegai wa tonuko tā kagbashi ki, ‘Foḅusuko mu ilikulya, aku vu foḅuso kaci ka vunu tsarā vu tuko mu ilikulya. N kotsa baci ulya n uso, aku avu lyai.’ ⁹ Wa cikpa kagbashi ki an u yain ili i'ya u tonuko yi u yain? Ko kenu.

¹⁰ Eḍa dem nala, i yan baci i'ya a ḍa i yain, she i dana, ‘Aṭsu agbashi a ḍa gai gbani, kpaci i'ya i gain tsu yain i'ya tsu yain koshi.’”

Utanasa u nkutu kupa

¹¹ Kain ka te, Yesu wa bana a Urishelima, wa wala a karen ka Samariya n Galili. ¹² Tyoku ḍa wa uwa a une u roku, nkutu n roku ama kupa a shamgbai a mḅari, ¹³ aku 'yāngasai alagatsu a le tsarā a shamkpa yi, a danai, “Yesu Asheku, pana asuvayali a tsunu.”

¹⁴ An u wene le, u tonuko le, “Walai i ba i wenike kaci ka ḍe a asu u aḍarākpī.” Tyoku ḍa a'ari a nwalu, aku a tanai.

¹⁵ An uza u te a asuvu a le u wenei a tanasa yi, aku u kpatalai u gonoi n u cikpali Kashilā n ucira. ¹⁶ U kuḍangi a kapala ka Yesu wari a ucikpa. Vuma vi tani uza u Samariya u ḍa.

¹⁷ Yesu wece yi, “Ma wundya eḍa ama kupa aza ḍa a tanasai vi, ama kuci vi alya te? ¹⁸ A tsarā uza ḍa wa gono u cikpala Kashilā wa, she kamoci ka na koshi.” ¹⁹ Yesu tonuko yi, “‘Yāngā vu yain nwalu n vunu, upityanangu u vunu u tanasa vu ḍe.’”

Utuwā u tsugono tsu Kashilā

(*Matiyu 24:23-41; Marku 13:32-37*)

²⁰ Pini nala, Afarishi a wece yi kain ka tsugono tsu Kashilā tsa tuwa. U wushunku le, “Utuwā u tsugono tsu Kashilā n a'eshi a ḍa a ka wene tsa

wa. ²¹ Kpam a ka dana, ‘Tsa naha,’ ko ‘Tsa nife,’ wa. Kpaci a asuvu a *de* a *da* tsugono tsu Kashila tsari.”

²² U tonukoi atoni a ne, “A'ayin a'a *ta* a utuwa a *da* ya bolo uwene kain ka te a asuvu a a'ayin a Maku ma Vuma, shegai ya wene wa. ²³ Ama a ka tonuko *da ta*, ‘Aya *de*,’ ko ‘Aya na.’ Kotsu i bana wa, kpam i tono le wa. ²⁴ Kpaci tyoku *da* ulada u tsu wuta walu a zuba aku u lafa i ka fon ka na ubana a ka nife, nala Maku ma Vuma ma woko a kain ka ne. ²⁵ Shegai u *kan* *ta* u pana ve ikyamba icun kau-kau, ama a a'ayin a na kpam a 'yuwan yi.

²⁶ “Tyoku *da* wari a a'ayin a Nuhu, [◇] nala dem wa woko a a'ayin a Maku ma Vuma. ²⁷ A rongoi a ulya n a soyi, a rongoi uyansa iyolo n a wutukpi iyolo, hal kain ka Nuhu uwai a kpatsu. Aku mini ma pige ma tuwai ma kaduwan le gba.

²⁸ “Nala dem a yain a a'ayin a Lutu. † A rongoi a ulya n a soyi, a rongoi a utsilasa n a dengi, a rongoi a iceshi n a masi. ²⁹ Shegai kain ka Lutu wutai pini a Sodom vi, a roi akina n *kan* *ga* ka akina a eri. A kaduwan le gba. [◇]

³⁰ “Nala dem wa woko a kain ka utuwa u Maku ma Vuma. ³¹ Kain ka nala ki, uza *da* baci wari a asu u uwunvugusa, * aku ucanga u ne a asuvu a kuwa, she u dana wa ba wa bidya u *da* wa. Nala dem uza *da* wari a kashina, u gono a kuwa wa. ³² Ci bai n uka u Lutu! [◇] ³³ Uza *da* baci dem wa ciga u wauwa uma u ne, wa namba *ta* u *da*. Shegai uza *da* baci dem u nekei uma u ne, wa wauwa *ta* u *da*. ³⁴ N tonuko *da*, n kayin ka nala ki, ama a re a ka vaku *ta* a ivamkpatsu i te, a ka a bidya *ta* uza u te a *asaka* uza u te. ³⁵ Aka a re a ka wurya *ta* a katali ka kira ka te, a ka bidya *ta* uza u te, a *asaka* uza u te. [³⁶ Ama a re a ka bana *ta* a kashina ka te, a bidya uza u te a *asaka* uza u te.]” †

³⁷ A wece yi, “Asheku, nte wa la vi?”

U wushunku le, “A asu u *da* kakushe kari, nte asakali a tsu bolomgbono pini.”

18

Agisani a marana n uza u afada

¹ A'ari pini, Yesu yankai atoni a ne agisani tsara u wenike an u gain a rongo a uyansa kavasu bawu ubula. ² U danai, “A ilyuci i roku a yan *ta* uza u afada u roku uza *da* bawu wa pana uwonvo u Kashila, kpam u wula uza wa. ³ A ilyuci yi tani, marana ma roku ma pini uza *da* u rongoi ubansa ara ne n u foli u yanka le afada a *da* a'ari dere a mere ma ne n utokulalu u ne.

⁴ “Wari u 'yuwan *ta*, shegai u tuwai u danai a katakasuvu ka ne, ‘Ko u wokoi bawu ma pana uwonvo u Kashila, kpam ko bawu n wulai uza, ⁵ tyoku *da* marana ma na ma damgbarasa mu ma yanka le *ta* afada a *da* a'ari dere. Kute wa, wa togboluso mu *ta* n utuwusa kure kure.’ ”

⁶ Aku Asheku a danai, “Panai ili i'ya uza u afada u cingi u na vi u danai. ⁷ Ya wundya Kashila ka yanka adangi a ne a *da* a ka *saka* yi kaara n kayin ukuna u *da* wari dere wa? Wa *barakpa* a asu u uwushunku le *da*? ⁸ N tonuko *da*, wa yanka le *ta* ukuna u *da* wari dere gogo. Shegai, a'ayin

◇ **17:26** Kag. 6:5-8. ◇ **17:29** Kag. 18:20–19:25. * **17:31** Luka korongi, “ama a zuba ukukpa.” Asu u *da* Yesu rongoi, ma *da* a tsu ma tyoku *da* uza wa kumba a zuba u kukpa u rongo ko u wunvugusa pini. ◇ **17:32** Kag. 19:26. † **17:36** Akorongi a cau ushani aza *da* a purai a tagarada u Luka a kalatsa *ta* makpanda ma 36.

a da baci mpa Maku ma Vuma n tuwai, ma cina gbam ama ushani n upityanangu a likimba?”

Agisani a Kafarishi n kawushi ka utafa

⁹ Yesu yanka le agisani a aza roku aza da a bidyai kaci ka le ama a maci a da, aku a goroi aza da a buwai. U da, ¹⁰ “Ama a roku ama a re, a uwai a Kuwa ku Kashila uyan kavasuu. Uza u te Kafarishi ka, uza u ire tani kawushi ka utafa. ¹¹ Kafarishi ki ka 'yangai ka shamgbai ka yanka kaci ka ne kavasuu ka na ki, u da, 'Kashila, n cikpa vu ta an u wokoi mpa ma tyoku u ama da a buwai wa. Wata, aza a magalaka, aza da bawu a ka yan dere, ashankala, ko kpam tyoku u kawushi ka utafa ka na ki. ¹² N tsu yan ta kakuli kure a asuvu a a'ayin a shindere. Kpam n tsu wutukpa ta u te a asuvu a kupa a ili i'ya baci dem n tsarai.’

¹³ “Kawushi ka utafa ki tani kari kushani dan. U wushuku gbam u gadigba kaci ka ne a zuba wa, shegai u shamgbai wa lapa makamba ma ne adama a katsuma ka lima, n u dansi, 'Kashila, pana asuvayali a va, mpa uza u unyushi u cingi u da.’

¹⁴ “N tonuko da, kawushi ka utafa ka na ka gono ta a kuwa n katakasuvu ka ne dere a kapala ka Kashila. Tyoku uza nide u da wa. Kpaci uza da baci u bidyai kaci ka ne ili i roku, a ka vakunku yi ta. Uza da baci kpam u vakunki kaci ka ne, a ka 'yangasa yi ta.”

Yesu na mmuku n kenu

(Matiyu 19:13-15; Marku 10:13-16)

¹⁵ A'ari pini, ama a ka tukuso Yesu mmuku n kenu n kenu kotsu u sawa le. An atoni a ne a wenei nala, a barana le. ¹⁶ Shegai u isai mmuku ara ne u danai, “Asakai mmuku n tuwa ara va, bishinka le wa. Kpaci tsugono tsu Kashila tsu icun i le tsa. ¹⁷ Mayun n tonuko da, gba uza da baci bawu u wushai tsugono tsu Kashila tyoku u maku ma kenu, wa uwa tsa wa.”

Uzapige uza u utsari

(Matiyu 19:16-30; Marku 10:17-31)

¹⁸ Uzapige u roku u wecei Yesu, “Kawenishiki ka shinga, ndya ma yan n tsara uma u da bawu wari n utyoku?”

¹⁹ U wushunku yi, “Ndyai zuwai vu isa mu uza u shinga? Uza u shinga wa la wa, she Kashila koshi. ²⁰ Vu reve ta gai Mele ma na mi: ‘Kotsu vu vaku n uka da bawu wari u vunu wa. Kotsu vu wuna uma u vuma gbani wa. Kotsu vu boko wa. Kotsu vu siraka ka ban ka betsu wa. Vu naka tata na mma u vunu tsupige.’ ” ♦

²¹ Aku uzapige vi u danai, “Tun mpa kenu da mari a utono ili i na yi.”

²² An Yesu panai nala, u tonuko yi, “Hal n gogo-na ili i te i'ya pini i gusa vu. Denge gba ili i'ya wari n i'ya, vu pecike aza a unambi. Va yan ta n utsari a zuba. Aku vu tuwa vu tonu mu.”

²³ An u panai nala, ukuna u gala yi cika, kpaci uza u utsari u da cika. ²⁴ Yesu wundyana yi u danai, “U wuyana tani n ni uza u utsari u uwa a tsugono tsu Kashila! ²⁵ U la ta shana karakuma ka wura a kpele ka kujulu, n u da uza u utsari wa uwa a tsugono tsu Kashila.”

²⁶ Aza da a panai kadyanshi ki a danai, “Nala baci, ya wa la vi wa tsara iwauwi?”

²⁷ Shegai Yesu danai, “Ili i'ya baci bawu vuma wa fuda wa yan, Kashila ka fuda ta ka yan i'ya.”

28 Bituru danai, “*Atsa na tsu asakā de gbā i'ya tsari n i'ya, tsu tonon vu.*”

29 Yesu tonuko le, “Mayun n tonuko da, uza u fuda baci u asakai kuwa ku ne, u asakai uka u ne, u asakai atoku a ne, u asakai kpan isheku i ne, wa ta n katsupi. Uza u fuda baci dem u asakai mmuku n ne gbā adama a tsugono tsu Kashila, 30 wa wusha ta ili i'ya i lai i'ya u asakai a'ayin a gogo-na. Kpan n a'ayin a da a ka tuwa, wa wusha ta uma u da bawu wari n utyoku.”

*Yesu doki u danai tyoku da wa kuwa
(Matiyu 20:17-19; Marku 10:32-34)*

31 Yesu isa Kupanamere yi paki, u tonuko le, “Atsa na tsa bana a Urishelima. Gbā ili i'ya i'ari ukorongi a kaci ka Maku ma Vuma a akere a ntsumate ya shadangu ta. 32 Kpaci a ka neke yi ta a akere a Awulawa, a yanka yi majari, a goruso yi, a cikpunka yi atatsa. 33 A ka bawan yi ta, a wuna yi, aku u 'yanga a kain ka tatsu.”

34 Shegai ko ukuna u te a fuda a reve a asuvu a ili i'ya u tonoi vi wa. Kpaci sokongu da a sokongi u da, a reve ili i'ya u danai wa.

*A kukpai a'eshi a karumba
(Matiyu 20:29-34; Marku 10:46-52)*

35 An Yesu yain evu n Jeriko, karumba ka roku kari a ikengi i ure wa folo. 36 An u panai kakuma ka ama a ka wura, aku u wecikei ko ndya a ka yan. 37 A tonuko yi, “Yesu uza u Nazara da wa wura.”

38 U 'yangaasai kalagatsu u danai, “Yesu Maku ma Dawuda, pana asuvayali a va!”

39 Aku aza da a'ari a kapala a barana yi u pada. Shegai u lapulai u salai cika, “Maku ma Dawuda, pana asuvayali a va!”

40 Aku Yesu shamgbai, u zuwai a tuko yi ara ne. An u ra'ai evu n eyi, u wece yi, 41 “Nda va ciga n yanka vu?”

U danai, “Asheku, ma ciga n wene asu.”

42 Yesu tonuko yi, “Wene asu, upityanangu u vunu u tanasa vu de.”

43 Kute-kute u wenei asu. U tonoi Yesu n u cikpalasi Kashila. An ama a wenei nala, ele dem a cikpalai Kashila.

19

Zaka kawushi ka utafa

1 Kain ka te, Yesu uwai a Jeriko, wa wura pini. 2 Aku uza roku uza u kala Zaka, uzapige u da a asuvu a aza da a ka wusha utafa, kpan uza u utsari da. 3 Wa ciga u wene Yesu, shegai u fuda u wene yi wa, adama a kakuma ka ama, kpaci eyi magbidi ma. 4 Aku u sumai u yuwai makuli, kotsu u wene yi kpaci nte wa tonon pini.

5 An Yesu rawai pini a asu vi, u gadigbai kaci u tonuko yi, “Zaka, cipa gogo! Ara a kuwa ku vunu ka ma cipa.” 6 U yain maloko u cipai, u wusha yi n ipeli.

7 An a wenei nala, gbā le a gitai tsali, a danai, “A kuwa ku uza u unyushi u cingi u da u cipai.”

8 Zaka 'yanga'i kushani, u tonokoi Asheku, “Asheku, ma pece ta utsari u va kure, ma naka ta aza a unambi kapashi ka te. Uza da baci dem n wusai ili, ma gonuko yi ta i'ya n wusa yi i'ya vi hal kunishi.”

⁹ Yesu tonuko yi, “Ara iwauwi i tuwā tā a kuwa ku na ki, kpaci vuma u na dem maku ma Ibirahi ma. ¹⁰ Mpa Maku ma Vuma n tuwā tā n zami i'ya i puwāin, n wauwa kpam i'ya.”

*Agisani a ikebe i irim kupa
(Matiyu 25:14-30)*

¹¹ Ele n a pani nala, Yesu lyai kapala n u tonusuko le agisani, kpaci wā tā evu n Urishelima. Kpam a ka wundya yavu tsugono tsu Kashilā tsa tuwā kute-kute. ¹² U danai, “Vuma roku u da uza u tsugono, u banai a ilyuci i roku i m̄ari, u wushi tsugono aku u gono. ¹³ U isāi agbashi a ne kupa u naḳā le ikebe i zinariya i te i te.* U tonuko le, ‘Yankai i'ya tsilaga hal nā n goni.’

¹⁴ “Shegai ama a ilyuci i ne a 'yuwan yi, hal a sukunku yi azapige a danai ele a ka ciga u lyai tsugono a kaci ka le wa.

¹⁵ “Gbā n nala, an u tsarai tsugono tsi, aku u gonoi. U zuwai a isāḳa yi agbashi a da u naḳai ikebe yi u wene ili i'ya a tsarai a asu u tsilaga tsu le.

¹⁶ “Pini nala, uza u kagitā u tuwai ara ne u danai, ‘Ukebe u te u vunu u tuko tā ikebe kupa.’

¹⁷ “U tonuko yi, ‘A danasa vu kagbashi ka shinga! An u wokoi a cina vu uza u maci a kaci ka ili i kenu. Wusha tsugono tsu ilyuci kupa i woko katsupi ka malen ma manyan ma vunu.’

¹⁸ “Uza ire u tuwai u tonuko yi, ‘Ukebe u te u vunu u tuko tā ikebe i tawun.’

¹⁹ “Eyi dem u tonuko yi, ‘A naḳa vu tā tsugono tsu ilyuci i tawun.’

²⁰ “Uza roku kpam u tuwai u danai, ‘Uzapige, ukebe u te u vunu u da na, a makashi ma n sirai u da n sokongi. ²¹ Kpaci ma pana tā uwonvo u vunu, adama a da bawu wari yuwu. Vu tsu bidya tā ili i'ya bawu vu zuwai. Vu cai kpam ili i'ya bawu vu cei.’

²² “U tonuko yi, ‘Kagbashi ka cingi, ma kidaga vu tā uguna a kaci ka ili i'ya vu danai n unā u vunu. Dana vu reve tā bawu wari yuwu? Uza da n tsu bidya ili i'ya bawu n zuwai? N cai kpam ili i'ya bawu n cei? ²³ Ndyā i zuwai bawu vu bankai ukebe vi a kuwa ku ikebe, tsarā n gono baci n wushi i'ya hal n apashani?’

²⁴ “U tonukoi aza da a'ari pini a asu vi, ‘Wushai ukebe vi a kukere ku ne, i naḳa uza da wari n ikebe kupa vi.’

²⁵ “A tonuko yi, ‘Asheku, wā tā tani n ikebe kupa.’

²⁶ “U da, ‘N tonuko da, uza da yankai ili i'ya a naḳa yi manyan mai, aya a ka doku. Uza da kpam bawu u yain ili, i kenu i'ya wari n i'ya vi, she a wusa yi i'ya. ²⁷ Atokulalu a vā a nala yi aza da bawu a ka ciga n lyai tsugono a kaci ka le ki, tuko le na a kapala ka vā a wuna le.’ ”

*Aza a Urishelima a ryabusai Yesu
(Matiyu 21:1-11; Marku 11:1-11; Yahaya 12:12-19)*

²⁸ An Yesu danai nala, aku u lazai n atoni a ne, wa bana a Urishelima. ²⁹ An u yain evu n Betafaji n Batani a asu u masasa ma a ka isā Masasa ma Zayitum, u suki atoni a ne ama a re. ³⁰ U tonuko le, “Uwai a une u da wari nala a kapala ka de ki. N u'uwa u de, ya wene tā maku ma makparyagi usiri ma bawu kotsu uza u yuwai. I surukpa ma i tuko. ³¹ Uza da baci dem u wece da ‘Ndyā i zuwai ya surukpa ma?’ I tonuko yi, ‘Asheku a da a ka ciga ma.’ ”

* **19:13** Kondo “Ikebe i zinariya” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

³² Aku aza da a suki vi a lazai a ba a cinai tyoku da u tonuko le vi. ³³ A'ari pini a usurukpa makparyagi mi, aku aza a ili yi a tonuko le, "Adama a iyen a da ya surukpa makparyagi mi?"

³⁴ A danai, "Asheku a da a ka ciga ma."

³⁵ Aku a tukoi ma a asu u Yesu. A polusoi aminya a le a zuba u makparyagi mi. A tafangi Yesu pini a zuba. ³⁶ Wari a asuvu a nwalu, aku ama a polusoi aminya a le a ure.

³⁷ An u rawai evu n kagidali ka Masasa ma Zayitum, gba kakuma ka atoni a ne a gitai mazanga a ka cikpala Kashila n kalagatsu ka ucira adama a ukunosavu u da a wenei. ³⁸ A danai, "Uza u una u shinga da Magono ma ma tuwa a asuvu a kala ka Magono ma Zuba! Ndishi n shinga a zuba, tsupige kpam a asu u Kashila!" [◊]

³⁹ Afarishi a roku a asuvu a kakuma ki a tonuko yi, "Kawenishiki, barana atoni a vunu!"

⁴⁰ Aku u danai, "N tonuko da, ko ama a pada baci bini, she atali a gitai isali i mazanga."

⁴¹ An u rawai evu n Urishelima u wenei ilyuci yi, aku u sakai i'ya. ⁴² U danai, "A'ari a dana vu reve ili i'ya ya tuko ndishi n shinga, shegai gogo-na i'a ta usokongi ara vunu. ⁴³ A'ayin a ka tuwa ta a da atokulalu a vunu a ka maka vu agalala a kasaga ka vunu ukyawan, a kpada vu ko nte wa. ⁴⁴ A ka wasa vu ta hal she a iyamba avu n ama a vunu gba. A ka asaka katali a zuba u utoku u ne a asuvu a vunu wa, an bawu vu wushai kune ku Kashila a'ayin a da ku tuwa da."

Yesu lokoi aza a tsilaga a Kuwa ku Kashila

(Matiyu 21:12-17; Marku 11:15-19; Yahaya 2:13-22)

⁴⁵ Aku Yesu uwai a Kuwa ku Kashila u gitai uloko aza a tsilaga. ⁴⁶ U tonuko le, "Ukorongi u da wari, a danai, 'Kuwa ku va ka woko ta kuwa ku kvasu,' shegai i gonukoi ka 'kaburu ka aza a magalaka.'" [◊]

⁴⁷ Kain dem, u tsu wenishike ta a Kuwa ku Kashila, shegai adarakpi a pige, n awenishiki a Mele, n azapige a ama a zamai a wuna yi. ⁴⁸ A nambai tyoku da a ka yan n eyi, kpaci kadyanshi ka ne ka pura ta ama atakasuvu.

20

Keci a kaci ka ucira u Yesu

(Matiyu 21:23-27; Marku 11:27-33)

¹ Kain ka te, tyoku da Yesu wari a uwenishike ama a Kuwa ku Kashila, n u yanyi Kadyanshi ka Shinga ka Kashila. Pini nala, adarakpi a pige n awenishiki a Mele kabolo na nkoshi n pige, a tuwai ara ne. ² A danai, "Tonuko tsu, n ucira u eni u da va yansa ili i na yi, kpam ya naka vu u da?"

³ U wushunku le, "Mpa dem ma yan da ta keci. Tonuko numu, ⁴ ulyubugu u Yahaya, a zuba da u wutai ko a asu u ama?"

⁵ A dansai utyoku u le, a danai, "Tsu dana baci, 'A zuba da,' wa dana ta, ndya i zuwai tsu kpada uwushuku n eyi? ⁶ Tsu dana baci, 'A asu u ama,' ama yi a ka varasa tsu ta, kpaci a bidya ta Yahaya matsumate ma."

⁷ Aku a wushuki, "Tsu reve a asu u da u wutai wa."

⁸ Yesu tonuko le, "Nala kpam mpa dem ma tonuko da ko ucira u eni u da ma yansa ili i na yi wa."

*Agisani a azamaninga a cingi**(Matiyu 21:33-46; Marku 12:1-12)*

⁹ Yesu gitai uyanka ama agisani a na yi, u danai, “Vuma roku u da u yain kashina ka cinwi, aku u nakaï acimbi a roku haya. U lazai a uyamba u roku u ba u ɓarɓkpaï. ¹⁰ An a'ayin a uta a yain, u suki kagbashi ka ne ka roku a asu u aza a haya yi, tsara a naka yi a asuvu a ucanga u kashina vi. Shegai acimbi yi a lapa yi, a loko yi akere a de. ¹¹ U suki kpam kagbashi ka roku, eyi dem a lapa yi, a yanka yi uwono, a loko yi akere a de. ¹² U doki u suki uza u tatsu, eyi tani a zumgbusa yi, aku a loko yi.

¹³ “Uza kashina vi u danai, ‘Ndyā ma yan? Ma suku ta maku ma va ma ciga. Gaawan a ka wene ta karinga ka ne.’

¹⁴ “Shegai an acimbi yi a wene yi, a tonukoi kaci ka le, ‘Maku ma kagita ma ne ma na vi. Tsu wuna ni tsara agadu yi a woko a tsunu. ¹⁵ Aku a wutukpa yi a uroto u kashina vi a wuna yi.’

“Ndyā wa uza u kashina vi wa yan? ¹⁶ Wa tuwa ta u wuna acimbi yi, u naka aza roku kashina ki.”

An ama yi a panai nala, a danai, “Kashila ka jebige!”

¹⁷ Shegai Yesu webele le, u danai, “Ndyā kalen ka ili i'ya i'ari ukorongi a tagarada u Kashila? ¹⁸ ‘Katali ka aza a kuma a 'yuwain, ka ka lakai kalen cika a asu u kuma.’ ¹⁸ Uza da baci dem u rukpaï a zuba u katali ka nala ki, wa koduso ta. Shegai ka rukpa baci ka varai uza, ka yuruwa yi ta.”

*Utsupa u utafa ara Kaisa Magono**(Matiyu 22:15-22; Marku 12:13-17)*

¹⁹ Aku awenishiki a Mele n adarakpi a pige a zamai ure u da a ka kana Yesu pini a a'ayin a nala yi, kpaci a reve ta a kaci ka le ka u yain agisani yi. Shegai a panai uwonvo u ama.

²⁰ A gita yi uwandasa, a suki aza a akalu, ele tani a yain yavu aza a mayun a da. A ka ciga a kana yi n kadyanshi ka ne, tsara a banka yi a asu u uza u tsugono a yan yi mavura. ²¹ A wece yi, “Kawenishiki, tsu reve ta kadyanshi ka vunu n uwenishike u vunu u maci u da. Ya dem unu u te u da vu bidya yi, kpam ure u Kashila u da va wenishike mai. ²² U gan tsu tsupa utafa ara Kaisa magono, ko tsu kpada utsupa?”

²³ Eyi tani u revei wanda da a ka wanda yi, aku u tonuko le, ²⁴ “Wenike numu ukebe u azurufa. * Kulu n kala ka yai ka kari pini a ukebe vi?”

A danai, “Ku Kaisa ka.”

²⁵ Aku u tonuko le, “Nakaï Kaisa ili i'ya i'ari i Kaisa, Kashila kpam i naka yi ili i'ya i'ari i Kashila.”

²⁶ A fuda a kana yi n kadyanshi ka u yain a kapala ka ama wa. Adama a majiyan ma uwushuku u ne, a padai bini.

*Keci a kaci ka u'yangā u ukpa**(Matiyu 22:23-33; Marku 12:18-27)*

²⁷ Ama a roku a da pini aza a Sadusi,† a tuwai ara Yesu. Ama a na yi alya aza da a danai u'yangā u ukpa wa la wa. ²⁸ A wece yi, “Kawenishiki, Musa koronku tsu ta, u danai, ‘Uza u kuwa baci u asakai uka bawu mmuku, u kana ta utoku u ne u sotoku uka vi, u matsaka yi mmuku.’ ²⁹ A yan ta ama roku ama a shindere, uza n utoku. Uza u kapala u zuwai uka, u kuwai u asaka maku wa. ³⁰ Uza u ire u sotuki marana mi, eyi dem u kuwai bawu

◇ **20:17** Ishp. 118:22. * **20:24** Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Ubanga.

maku. ³¹ Uza u tatsu kpm u sotuki maraṅa mi, eyi dem u kuwaj. Nala gbā ama a shindere yi a zuwusai uka vi, hal a kuwusai gbā le, uza wā la u aṣakai maku wa. ³² A makorishi, uka vi dem u kuwaj. ³³ An u wokoi gbā ama a shindere a le a zuwusa yi vi, uka u yai u da wa woko a a'ayin a u'yangā a ukpa?"

³⁴ Yesu wushuki, "Ama a gogo-na a ka yansa tā iyolo n a wutukpi iyolo. ³⁵ Shegai aza da baci a wenei a gain a uwa a'ayin a da a ka tuwā, kpm n u'yangā u ukpa vi, a ka yan iyolo ko a wutukpa iyolo wa. ³⁶ A ka doku a ka kuwā wa, kpaci dere da a'ari n atsumate a zuba, kpm mmuku n Kashilā n da an a wokoi mmuku ma u'yangā u ukpa n da. ³⁷ Ukuna u akushe n u u'yangā u ukpa tani, Musa dem dana tā a ukuna u maku ma madanga ma ma tasa akina a asu u da u isaṅi Magono ma Zuba 'Kashilā ka Ibirahi, n Kashilā ka Ishaku, n Kashilā ka Yakubu.' ♦ ³⁸ Eyi Kashilā ka akushe ka wa, shegai ka aza a uma ka, kpaci ara ne ya dem wā tā n uma."

³⁹ Aku aza roku a asuvu a awenishiki a Mele yi a danai, "Kawenishiki, vu wushuku tā dere." ⁴⁰ Pini nala, uza u doku u kawan u wece yi ukuna wa.

Kawauwi ki Maku ma yai ma?

(Matiyu 22:41-46; Marku 12:35-37)

⁴¹ Aku Yesu wece le, "Niḍa a ka a dana Kawauwi Maku ma Dawuda ma? ⁴² Dawuda n kaci ka ne u danai a Tagarāda u Ishipa,† 'Magono ma Zuba ma tonukoi Asheku a vā, dusuku a ulyaki u vā, ⁴³ hal she n taḍangu vu a zuba u atokulalu a vunu.' ♦ ⁴⁴ Dawuda isaṅi yi baci 'Asheku', niḍa wa yansa u gono u woko maku ma ne?"

Yesu baranai ama a kaci ka awenishiki a Mele

(Matiyu 23:1-36; Marku 12:38-40)

⁴⁵ Yesu tonukoi atoni a ne a kapala ka ama gbā, ⁴⁶ "Kiranai n awenishiki a Mele aza da a ka ciga kutambu n aminya a pige, a ka ciga a danasa le a kuden n tsupige. Kpm a lai uciga u asu u ndishi u da u lai tsulobo a agata a Kashilā, n asu u shinga u asu u abiki. ⁴⁷ Alya a lyai ucanga u nraṅa, n a yanyi kavasū ka ugadi adama a ukimbusā u a'eshi. Iacun i ama a nala yi, a ka yan le tā mavura cika."

21

Kune ku maraṅa

(Marku 12:41-44)

¹ Kain ka te, Yesu wari a Kuwa ku Kashilā, aku u gadigbai kaci ka ne u wenei tyoku da aza a utsari a ka zuwusa ikebe i le a asu u uzuwusa ikebe. ² U wenei kpm maraṅa ma roku uza u unambi, ma zuwai pini irim i re i kenu* a asuvu. ³ Pini nala, u da, "Mayun n tonuko da, ili i'ya maraṅa uza u unambi u nala u zuwai, i la tā gbā ili i'ya ele a zuwusai. ⁴ Kpaci gbā le a asuvu a utsari u le u da a kenei a zuwusai. Shegai eyi a asuvu a unambi u ne u da u bidyai gbā ikebe i ulyaka ilikulya i ne."

Iryoci i a'ayin a makorishi

(Matiyu 24:1-2; Marku 13:1-2)

⁵ Aza roku a asuvu a atoni a ne, a'ari a kadyanshi tyoku da a kalai Kuwa ku Kashilā n atali a shinga, n kune ku a naḱai Kashilā. Shegai Yesu danai,

♦ 20:37 Uwt. 3:6. ♦ 20:43 Ishp. 110:1. * 21:2 Kondo "Irim i kenu" a kaci ka idani ka "Ikebe" a Idani i U6anga.

6 “Gbā ili i'ya i wenei pini na, a'ayin a'ā tā a utuwā a da ko katali ka te a ka asakā utadangi a zuba u utoku u ne, bawu a wasai ka wa.”

Upana u ikyamba u pige u da wa tuwa

(Matiyu 24:3-14; Marku 13:3-13)

7 Pini nala, a wece yi, “Kawenishiki, nwere da ukuna u nala vi wa gita? Iacun i iryoci i eni i'ya a ka wenike ya ciga baci ugita?”

8 U tonuko le, “Kiranai kotsu uza roku u puwunsa da wa. Ama ushani a ka tuwa ta n kala ka va a dana alya Kirisiti Kawauwi. Kpam a dana, 'A'ayin a yan de evu.' Kotsu i toni le wa. 9 A'ayin a da baci i panai ukuna u kuvon n ibili, kotsu i giruwa wa. U kana ta ukuna u nala u gita, shegai makorishi ma kotsu wa.”

10 U tonuko le kpam, “Kaletsu ka ama ka 'yangasaka ta kaletsu ka ama, tsugono kpam tsu 'yangasaka tsugono. 11 Iyamba ya gbadā ta a asu kau-kau, n kambulu n usara a asu kau-kau. A ka yan ta ili i uwonvo n ikunesavu i pige i pige a zuba.

12 “Shegai kahu ukuna u nala u gita, a ka kana da ta a yan da mavura. A banka da a agata a Kashila n a'uwa a a'ali. A banka da a asu u azapige na ngono adama a kala ka va. 13 Nala wa woko da ta ure u da ya yanka le kadyanshi ka va. 14 Shegai i vakunku atakasuvu a de, i dambula n tyoku da ya gonoku kadyanshi wa. 15 Kpaci mpa ma naka da ta ucira n ugboji u da bawu atokulalu a de a ka fuda a nanamgbana, ko a nani u da wa. 16 Hal n isheku i de n atoku a de n kumaci ku de, n aje a de a ka neke da ta, hal a wuna gbam aza roku a asuvu a de. 17 Ya dem wa 'yuwan da ta adama a kala ka va. 18 Shegai ko kenji ka kaci ka de ka te ka la ka namgba wa. 19 Akawunki a de a da a ka wauwa da.”

Uwacinsa u Urishelima

(Matiyu 24:15-21; Marku 13:14-19)

20 Yesu lyai kapala n kadyanshi, “A'ayin a da baci i wenei asoje a kyawain Urishelima, u gan ta i reve an a yain evu n uwacinsa u da. 21 Adama a nala, asaka aza da a'ari a uyamba u Yahuda a suma a bana a nsasa. Aza da a'ari a ilyuci a wuta a suma, kpam aza da a'ari a une kotsu a uwa a asuvu a ilyuci wa. 22 Kpaci a'ayin a katsupi ka upana u ikyamba a da, tsara a shadangu i'ya i'ari ukorongi. 23 Ter de aka a atuma n aza a mmuku n shili a a'ayin a nala yi! Kpaci a ka yan ta upana u ikyamba u pige a uyamba vi, aku upan u Kashila u rukpa a kaci ka ama ki. 24 A ka wuna ta aza roku n iburundu, a kanasa kpam aza roku a bansaka le a asu u tsugbashi a iyamba i likimba. Awulawa kpam a ka kpatsa ta Urishelima hal a'ayin a Awulawa a shadangu.

Utuwa u Maku ma Vuma

(Matiyu 24:29-31; Marku 13:24-27)

25 Yesu doku u danai, “A ka wene ta iryoci a kaara n uwoto n atala. A likimba kpam, aletsu a ama a ka dambula ta cika. A dambula cika adama a mawura ma kushiva n a'ali. 26 Ama a ka limusa ta adama a uwonvo, n a pani uwonvo u ili i'ya ya gitasa a likimba. Kpaci a ka gbadā ta ili i pige i pige i'ya i'ari a zuba. 27 A'ayin a nala a da a ka wene Maku ma Vuma utuwa a asuvu a alishi n ucira n tsupige tsu pige. 28 A'ayin a da baci ukuna u nala wa gitasa, i gadigba a'aci a de i kondo zuba kpaci uwutukpa u de wa yan de evu.”

Uwenishike a kaci ka kapopi
(Matiyu 24:32-35; Marku 13:28-31)

²⁹ Aku Yesu yanka le agisani a na yi u da, “Webelei madanga ma kapopi na ndanga n da n buwai. ³⁰ N gitā baci utopo avuku, ya wene tā n kaci ka de kpam i reve an ilyushi i yain evu. ³¹ Nala dem, a'ayin a da baci i wenei ukuna u nala wa gitasa, i reve tā an tsugono tsu Kashila tsu yain evu.

³² “Mayun n tonuko da, ama a gogo-na a ka kotso wa, she a shadangu ili i na yi. ³³ Zuba n likimba wa cimba tā. Shegai kadyanshi ka va ka cimba wa.”

Uwenishike a kaci ka afofi

³⁴ Pini nala, Yesu danai, “Kiranai n kaci ka de, kotsu uma u de u laka a asu u kulya ku gbani, n kuso ku umaka wa, n kadambula ka likimba, hal kain ka nala ka danda da tyoku u utyangi wa. ³⁵ Kpaci nala wa woko a kaci ka ama a likimba gba. ³⁶ Kain dem i rongo n afofi, n i yanyi kvasu, tsara i tsara i lai a asuvu a ukuna u da wa ciga u gitā vi. Kpam tsara i fuda i shamgba a kapala ka Maku ma Vuma.”

³⁷ Kain dem, u tsu wenishike tā a Kuwa ku Kashila. Kaara ka kotso baci aku u wuta u ba u wansa a masasa ma a ka isa Masasa ma Zayitum. ³⁸ Kpam ama a tsu tuwusa tā a Kuwa ku Kashila n usana u de, tsara a pana ka yi.

22

Yahuza Isikariyoti wushuki u neke Yesu
(Matiyu 26:1-5; Marku 14:1-2; Yahaya 11:45-53)

¹ A'ayin a Abiki a Ulya u Ilikulya i'ya i Nambai Yisti a da dem a ka isa Abiki a Upasamgbana a yain evu. ² Aku adarakpi a pige n awenishiki a Mele a ka zama tyoku da a ka wuna Yesu, shegai a ka pana tā uwonvo u ama. ³ Kanangasi* ka uwai Yahuza, uza da a ka isa Isikariyoti, uza u te a asuvu a Kupanamere yi. ⁴ U ba u dansai n adarakpi a pige n azapige aza a uwundya Kuwa ku Kashila tyoku da wa neke yi ara le. ⁵ A yain mazanga hal a zuwamgbana i ka tsupa yi n ikebe. ⁶ Eyi kpam u wushuki u gitai uzama tyoku da wa neke yi ara le, kakuma ka ama ka wacuwa baci.

Yesu lyai ilikulya i Abiki a Upasamgbana

(Matiyu 26:17-30; Marku 14:12-26; Yahaya 13:21-30; 1 Korintiya 11:23-25)

⁷ Kain ka Abiki a Ulya Ilikulya i'ya i Nambai Yisti ka rawai; wata, kain ka ukidasa mmuku ma a'ondom ma Abiki a Upasamgbana. ⁸ Aku Yesu suki Bituru n Yahaya, u tonuko le, “Walai i ba i fofofuso tsu Abiki a Upasamgbana yi, tsara tsu lyai.”

⁹ A wece yi, “Nte da va ciga tsu fofofuso?”

¹⁰ U tonuko le, “N u'uwa u de a ilyuci yi, ya gawunsa tā n vuma roku u cangai malanda ma mini. I toni yi hal a kuwa ka wa uwa. ¹¹ I tonuko uza u kuwa vi, ‘Kawenishiki ka danai: Nte da a asu u da ma lya ilikulya i Abiki a Upasamgbana yi n atoni a va?’ ¹² Wa wenike da tā kunukuzuba ku pige ka ucanga u ne wari ufofusi. Nte ya fofofuso tsu pini.”

¹³ Aku a lazai a ba a cinai tyoku da u tonuko le vi. Pini nala, a fofofuso i ilikulya i Abiki a Upasamgbana yi pini.

* **22:3** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

¹⁴ An a'ayin a yain, Yesu dusuki ulya ilikulya n asuki yi. ¹⁵ U tonuko le, “Māri ma ciga t̄a gb̄am n lyai ilikulya i Abiki a Upasamgbana i na yi n aḍa, kahu n pana ikyamba. ¹⁶ Kpaci n tonuko ḍa, ma doku ma lya i'ya wa, she a'ayin a ḍa a shadangi u ḍa a tsugono tsu Kashila.”

¹⁷ U bidyai mako ma mini ma cinwi, u cikpai Kashila aku u danai, “Wushai na i soi. ¹⁸ N tonuko ḍa, ili i'ya i bidyai n gogo-na ma doku ma so mini ma cinwi wa, she a'ayin a ḍa tsugono tsu Kashila tsu tuwai.”

¹⁹ U bidyai burodi u cikpai Kashila, u jibamgbanasai u ḍa, u naka le. U danai, “Ikyamba i va i'ya na vi i'ya a nekei adama a de. Rongoi uyansa nala tsara i cibusa na mpa.”

²⁰ An a kotsoi ulya u ilikulya vi, u bidyai mako mi, u danai, “Mako ma na mi, kazuwamgbani ka savu ka a asuvu a mpasa n va n ḍa a ka neke adama a de. ²¹ Shegai uza ḍa wa neke mu vi, aya pini na wa lya kabolo na mpa. ²² Mayun ḍa mpa Maku ma Vuma ma laza tyoku ḍa a zuwai, shegai ter n uza ḍa wa neke mu vi.” ²³ A gitai uwecembene ko ya wa neke yi a asuvu a le yi.

Kananamgbani adama a tsupige

²⁴ Kananamgbani ka uwai a mere ma le, ko ya wa woko uzapige u le. ²⁵ U tonuko le, “Ngono ma Awulawa a tsu ciga t̄a a wenike le ucira. Akidi a ugana a le kpam a tsu zama t̄a a isa le Abangi a Ama. ²⁶ Shegai ara de nala wa. Uza ḍa wari uzapige a asuvu a de, u woko tyoku u uza u kenu. Uza ḍa wa tono n aḍa, u woko tyoku u kagbashi. ²⁷ Ya lai tsupige, uza ḍa u dusuki wa lya ilikulya ko gai kagbashi? Uza ḍa u dusuki wa lya ilikulya ḍa wa? Mpa tyoku u kagbashi ḍa mari a asuvu a de. ²⁸ Eḍa i shamgbai ara va a ukonduso u ḍa n soi. ²⁹ Tyoku ḍa Tata u va u naka mu tsugono, nala mpa dem ma naka ḍa ucira, ³⁰ tsara i lyai i soi na mpa a tsugono tsu va. I dusuku kpam a aratsu a tsugono, n i lyayi tsugono tsu agali kupa n a re a Isara'ila.

Yesu danai Bituru wa nana yi ta

(Matiyu 26:31-35; Marku 14:27-31; Yahaya 13:36-38)

³¹ Ele pini n a lyayi, aku u danai, “Simo, Simo, Kanangasi† ka folo t̄a u welikpe ḍa tyoku u ilya. ³² Shegai ma yanka vu t̄a kavasu, tsara upityanangu u vunu u gusa wa. Avu kpam a'ayin a ḍa vu gonoi, vu gbamatangu aza a vunu.”

³³ Bituru wushunku yi, “Asheku, ufoḍusi u ḍa mari n bana n avu a kuwa ku a'ali, ko a ukpa.”

³⁴ Yesu danai, “N tonuko vu Bituru, ara gbam kahu kapen ka sala, va nana mu t̄a vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.”

³⁵ Yesu wece le, “A'ayin a ḍa n suku ḍa bawu makpakata, bawu katsan, bawu akpata, ili i'a la i'ya i nambai?”

A danai, “Ko i te tsu namba wa.”

³⁶ U da, “Gogo-na uza ḍa baci wari n makpakata u bidya, nala kpam uza ḍa wari n katsan. Uza ḍa bawu wari n burundu, u denge kunya ku ne u tsila. ³⁷ N tonuko ḍa, mayun ḍa ukuna u ḍa a korongi a kaci ka va u kana t̄a u shadangu, ‘A kece yi t̄a a asuvu a aza ḍa a 'yangasakai tsugono.’

◇ Kpaci ili i'ya a danai a kaci ka va, ushadangu u ne u rawa de.”

³⁸ Aku a tonuko yi, “Asheku, iburundu i'ya na i re.”

U tonuko le, “U rawa t̄a.”

† 22:31 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi. ◇ 22:37 Isha. 53:12.

Yesu yain kavasu a Masasa ma Zayitum

(Matiyu 26:36-46; Marku 14:32-42)

³⁹ Yesu wutaɪ u banai a Masasa ma Zayitum tyoku ɗa u cuwanakai, atoni a ne dem a tono yi. ⁴⁰ An u rawai a asu vi, u tonuko le, “Yanyi kavasu kotsu i rukpa a ukondo wa.” ⁴¹ U asaƙa le kenu, tyoku u mɓari ma uvutala katali, u kuɗangi u yain kavasu. ⁴² U danai, “Tata, vu wushuku baci, takpa mu mako ma upana u ikyamba ma na mi, shegai udani u va u ɗa a ka tono wa, she u vunu.” ⁴³ [Aku katsumate ka zuba ka wenikei kaci ka ne ara ne, wari yi a ugbamatangu asuvu. ⁴⁴ Kpaci wa pana ta ikyamba cika. U matsai kavasu cika, hal malen ma ne ma ɗaka yavu mpasa.]

⁴⁵ An u 'yangai a asu u kavasu vi, u gonoi a asu u atoni a ne. U cina le n a lavuti adama a uwowi u unamgbukatsuma. ⁴⁶ U wece le, “Nɗya i zuwai ya lavuta? 'Yangai i yain kavasu, kotsu i rukpa a ukondo wa.”

A kanai Yesu

(Matiyu 26:47-56; Marku 14:43-50; Yahaya 18:3-11)

⁴⁷ Yesu pini a kadyanshi, aku u wenei kakuma ka ama ka tuwa yi. Uza ɗa a ka isa Yahuza Isikariyoti, uza u te a asuvu a Kupanamere yi, wa tono n ele kapala. U raɓai evu n Yesu kotsu u wambatsa yi. ⁴⁸ Aku Yesu wece yi, “Yahuza, n uwambatsa u ɗa va neke Maku ma Vuma?”

⁴⁹ Aza ɗa a'ari evu n eyi, an a wenei ili i'ya ya gita, a wece yi, “Asheku, tsu kapusa n iburundu ɗa?” ⁵⁰ Aku uza u te u le u kapamgbanai kutsuvu ku ulyaki ku kagbashi ka Magono ma Adarakpi.

⁵¹ Yesu danai, “Kotsu i doku wa.” U sawai kutsuvu ku kagbashi ki, u tanasa yi.

⁵² U tonukoi aza ɗa a 'yangasaka yi vi; wata, adarakpi a pige, n azapige a awundi a Kuwa ku Kashila, na nkoshi, “I tuwai n iburundu na mkpaukpau yavu aza a ukana aza a magalaka? ⁵³ A'ayin a ɗa mari n ada kain dem a asuvu a Kuwa ku Kashila, i barakpa akere a de i dana ya kana mu wa. Shegai a'ayin a de a ɗa na vi, n a'ayin a ucira u karimbi.”

Bituru nanai an u revei Yesu

(Matiyu 26:57-75; Marku 14:53-72; Yahaya 18:12-27)

⁵⁴ Pini nala, a kanai Yesu a laɓai n eyi, a banka yi a kuwa ku Magono ma Adarakpi. Bituru wari le a utono mɓari mɓari. ⁵⁵ A tasuki akina a mere ma kuwa mi a dusuki. Bituru dem dusuki kaɓolo n ele. ⁵⁶ Aku kagbashi ka kari makere ka wene yi a'ayin a ɗa katyashi ka akina ka wakanai, pini nala, kagbashi ki ka danai, “Vuma u na dem kaɓolo n eyi ɗa wari.”

⁵⁷ Shegai u nanai u danai, “Mpa n reve yi wa.”

⁵⁸ An a ɓarakpai kenu, aku uza roku u wene yi u danai, “Avu dem uza u te u le u ɗa.”

Bituru danai, “Uza u va, mpa n reve yi wa.”

⁵⁹ A doki a ɓarakpai hal ulapa u uwule u te, uza roku u matsa yi, u danai, “Malala ma la wa, vuma u na kaɓolo ka a'ari, kpaci uza u Galili u ɗa.”

⁶⁰ Bituru danai, “Uza u va, n reve gbam i'ya va tono wa.” Kute-kute kahu u kimbana u ne, kapen ka salai. ⁶¹ Asheku a kpatalai a kondonoi Bituru. Aku u cibai n kadyanshi ka Asheku, u ɗa, “Ara gbam kahu kapen ka sala, va nana mu ta vu dana vu reve mu wa hal kutatsu.” ⁶² Aku u wutaɪ a ulanga u sai cika.

*Asoje a yankai Yesu majari**(Matiyu 26:67-68; Marku 14:65)*

⁶³ Ama da a ka wundyā Yesu vi a rongo yi uyanka majari n a lapusi yi.
⁶⁴ A sira yi a'eshi, aku a danai, “Tonuko tsu ili i'ya ya gita. Ya lapa vu?”
⁶⁵ A rongo yi a uyansaƙa kadyanshi ka gbani ka gbani ushani n a wishisi yi.

*A bankai Yesu a asu u Asheshi a Pige**(Matiyu 26:59-66; Marku 14:55-64; Yahaya 18:19-24)*

⁶⁶ An kain ka wansai, aku Asheshi a Pige,† (asuvu a adarƙpi a pige, n awenishiki a Mele) a ƙolomgbonoi a asu u te. A bankai Yesu a asu u Asheshi a Pige a le, a tonuko yi, ⁶⁷ “Avu Kirisiti Kawauwi da baci, tonuko tsu.”

U danai, “Ko n tonuko da baci, ya wushuku wa. ⁶⁸ N yan da baci kƙam keci, ya wushunku mu wa. ⁶⁹ Shegai ili i'ya i bidyai gogo-na ubana a kapala, Maku ma Vuma ma dusuku ta a ulyaki u Kashila Uza u Ucira.”

⁷⁰ Gba le a danai, “Dana, avu Maku ma Kashila ma?”

U tonuko le, “I dana ta dere, mpa.”

⁷¹ Aku a danai, “Iryoci i eni i'ya kƙam tsa bolo? Tsu pana ta n kaci ka tsunu a unu u ne.”

23*A bankai Yesu ara Bilatu**(Matiyu 27:11-14; Marku 15:1-5; Yahaya 18:28-38)*

¹ Pini nala, gba kaƙolo ka Asheshi a Pige yi a 'yanga'i a bankai Yesu ara Bilatu gomuna u Yahuda. ² A sapula yi, a danai, “Tsu cina ta vuma u na vi wa puwunsa a ama a tsunu. Kƙam n u ƙishinki ama a tsupa utafa ara Kaisa. N u dansi kƙam aya Kirisiti Kawauwi Magono.”

³ Bilatu wece yi, “Avu magono ma aza a Yahuda ma?”

Aku u wushunku yi, “Nala wari tyoku da vu danai vi.”

⁴ Bilatu tonukoi adarƙpi a pige yi n kakuma ka ama ki, “N tsara vuma u na vi n unyushi wa.”

⁵ A doki a matsa yi n a dansi, “Wa 'yangaƙasa ta atakasuvu a ama n uwenishike u ne a uyamba u Yahuda. U gitai ukuna u nala vi a Galili hal utuwa na.”

A bankai Yesu ara Hiridu

⁶ An Bilatu panai nala, u wecikei ko vuma vi uza u Galili u da. ⁷ An u revei Yesu a kaƙon ka tsugono tsu Hiridu Antiba tsa u wutai, u gebengu yi ara Hiridu uza da wari dem a Urishelima a'ayin a nala yi.

⁸ An Hiridu wenei Yesu, u yain mazanga cika kƙaci wa ciga ta u wene yi caupa. An u panai ukuna u ne, kƙam wa ciga ta u wene ukunosavu u da Yesu wa yansa. ⁹ U rongo yi a uyansa keci, shegai u wushunku yi ili wa. ¹⁰ Adarƙpi a pige n awenishiki a Mele a da pini kushani a rongo yi usapulusa ushani. ¹¹ Hiridu n asoje a ne a yanka yi magori, a yanka yi kƙam majari. A uka yi aminya a tsugono, aku a gonuko yi ara Bilatu. ¹² Kain ka nala ka tsije tsu Hiridu n Bilatu tsu gitai. Kƙaci caupa atokulalu a da.

*A kidagai Yesu ugana u ukpa**(Matiyu 27:15-26; Marku 15:6-15; Yahaya 18:39-19:16)*

¹³ Bilatu ƙolomgbonoi adarƙpi a pige, n aza a tsugono, n ama. ¹⁴ U tonuko le, “I tuko ta vuma u na i da wa puwunsa ta ama. Kƙam an n vece

yi a kapala ka de, n tsara yi n unyushi ko u te a asuvu a ikuna i'ya i danai vi wa. ¹⁵ Nala dem Hiridu u tsara yi n unyushi wa, kpaci aya u gonuko yi ara tsunu. U yan ili i'ya i ratsai a ka wuna yi wa. ¹⁶ Adama a nala, ma bawan yi ta n asaka yi." [¹⁷ U tsu asanka le ta vuma u te a asuvu a ama da a'ari a kuwa ku a'ali a ayin a abiki.]

¹⁸ Gba ama a 'yangasai alagatsu a le, a danai, "Rawuka vuma u na vi! Asanka tsu Baraba!" ¹⁹ (Baraba aya uza da a zuwai a kuwa ku a'ali adama a u'yangasa u atakasuvu a ama u da a yain n mawunuka a ilyuci yi.)

²⁰ Aku Bilatu doku u yanka le kadyanshi, kpaci wa ciga ta u asaka Yesu.

²¹ Shegai a worukpoi n a dansi, "Wandambana yi! Wandambana yi!"

²² U doki u tonuko le u tatsu, "Ndya i zuwai? Ili i cingi i eni i'ya u yain? N tsara yi n ili i'ya i ratsai a ka wuna yi wa. Adama a nala ma bawan yi ta n asaka yi."

²³ Shegai a rongo yi a umatsa, a 'yangasai alagatsu a le a danai a wandambana yi, hal isali i le i fudai Bilatu. ²⁴ Aku Bilatu kidaga yi ugana, tsara a yanka le i'ya a ka ciga. ²⁵ U asanka le uza da a foloi vi; wata, uza da a zuwai a kuwa ku a'ali, adama a u'yangasa atakasuvu a ama n mawunuka. U naka le Yesu tyoku da a ka ciga.

A wandambanai Yesu

(Matiyu 27:32-44; Marku 15:21-32; Yahaya 19:17-27)

²⁶ A'ari pini a nwalu n eyi, aku a kanai vuma roku uza u kala Simo uza u Sirani, u wuta a une. A tafanku yi mawandambani mi u canga u toni Yesu. ²⁷ Kakuma ka ama ushani ka tono yi hal n aka a roku aza da a rongoi kushen n a pani mbala ma ulaza u ne. ²⁸ Yesu kpatalai ara le u danai, "Aka a Urishelima, asakai kushen adama a va. Shegai, i saka kaci ka de na mmuku n de. ²⁹ A'ayin a'a ta a utuwa a da a ya dana, 'Aza a una u shinga a da ndari, n atsuma a da bawu a matsai mmuku, kpm n mani ma bawu ma comukoi maku.' ³⁰ A'ayin a nala a da a ka gitaf ufolo nsasa n pige n pige, 'Rukpai a kaci ka tsunu.' A foli kpm agalala a dana, 'Cidangu tsu.' ³¹ A yanka baci madanga ma taku ukuna u naha, ndya ya gitaf ma ekpe baci?"*

³² A banka ta dem ama roku ama a re aza a magalaka, tsara a wuna le kabolo n eyi. ³³ An a rawai a asu u da a ka isa Mako ma Kaci, nte a wandambana yi pini n aza a unyushi u cingi a nala yi uza te a ulyaki, uza te a ugula. ³⁴ Yesu danai, "Tata, cimbusuka le, kpaci a reve ili i'ya a ka yan wa." A varangi uruta a pecishei aminya a ne.

³⁵ Ama a shangbai a'ari a akalu. Azapige tani a ka yanka yi majari a danai, "U wauwai aza roku, u wauwa kaci ka ne wawa, aya baci uza da Kashila ka dangasai u woko Kirisiti Kawauwi u Kashila."

³⁶ Asoje dem a yansa ka yi ta majari. A banai ara ne a naka yi mini ma kalam. ³⁷ A danai, "Ada baci magono ma aza a Yahuda, wauwa kaci ka vunu."

³⁸ Ikorongi i'ya pini zuba n kaci ka ne, EYI NA MAGONO MA AZA A YAHUDA MA.

³⁹ Uza u te a asuvu a aza da a wandambanai kabolo n eyi vi, u yanka yi kadyanshi ka gbani, u danai, "Ma wundya a da Kawauwi ki. Wauwa kaci ka vunu n atsu."

◇ **23:30** Hos. 10:8. * **23:31** Kalen ka tsizagadi tsu Yesu tsa, "A yanka mu baci ili i na gogo-na, nida wa la vi n ada?"

⁴⁰ Shegai uza u te vi u barana yi u da, “Avu ko uwonvo u Kashilā va pana an gbā tsunu a kidāga tsu ugana u ukpā wa? ⁴¹ Aṣu tani dere da tsa wusha katsupi ka manyan ma tsunu, shegai vuma u na ko ili i cingi i te u yan wa.”

⁴² U danai, “Yesu, kotsu vu cifa na mpa a'ayin a da baci vu uwai a tsugono tsu vunu.”

⁴³ Yesu tonuko yi, “N tonuko vu, ko ara va ta kabolo na mpa a asu u uwunvugusa a zuba.”

Ukpā u Yesu

(*Matiyu 27:45-56; Marku 15:33-41; Yahaya 19:28-30*)

⁴⁴ An kaara ka rawai a kaci, aku uyamba vi gbā u likpamgbānai n karimbi hal ubana ulapa u uwule u tatsu. ⁴⁵ Kaara ka naḳa kpm katyashi wa. Aku kunya ka a barakpai a Kuwa ku Kashilā ku pecemgbenei kure. ⁴⁶ Yesu 'yangasa kalagatsu n ucira u danai, “Tata, a akere a vunu a da ma naḳa kulu ku va.” An u danai nala, aku u uma u ne u wutai.

⁴⁷ An katigi ka wenei ili i'ya i gitai u cikpalai Kashilā, u da, “Vuma u na, mayun ili i birika yi wa.” ⁴⁸ Kakuma ka ama ka ka banai akalu a wenei ili i'ya i gitai, a lazai n a lapi akamba a le adama a unamgbi u asuvu. ⁴⁹ Shegai gbā ama da a reve yi, kabolo n aka a da a gitai yi utono tun a Galili, a shamgbai a mbari a'ari a uwundya ukuna u nala vi.

Kacida ka Yesu

(*Matiyu 27:57-61; Marku 15:42-47; Yahaya 19:38-42*)

⁵⁰ Vuma roku uza da wari a asuvu a Asheshi a Pige, kala ka ne ka Isuhu vuma u Arimatiya u uyamba u Yahuda, vuma u maci da. ⁵¹ U wushuku n tyoku da a sheshei n i'ya a yain wa. Shegai utuwa u tsugono tsu Kashilā u da wa vana. ⁵² Pini nala, u banai ara Bilatu u foloi a naḳa yi ikyamba i Yesu. ⁵³ U cipuka yi u palasa yi n aminya a pun u zuwa yi a kasaun ka a shei a katali, a asu u da bawu kotsu a vakunki uza. ⁵⁴ Kain ka nala ki Kain ka Afo6i ka, kpaci Ashibi a yan de evu n uyan.

⁵⁵ Aka a da a wutai a Galili kabolo n Yesu, a tonoi Isuhu kucina. A wenei kasaun ki n tyoku da a zuwai ikyamba i ne. ⁵⁶ Aku a gonoi a kuwa a ba a fo6usoi ucanga u awanli n u magulani n manivi. Aku a wunvugai kain ka Ashibi ki tyoku da Mele ma danai a yain.

24

U'yangā u Yesu a ukpā

(*Matiyu 28:1-10; Marku 16:1-8; Yahaya 20:1-10*)

¹ Kain ka kagitai ka a'ayin a shindere; wata, kain ka Aladi n kpasani, aka a banai a asu u kasaun vi n ucanga u magulani u da a fo6usoi. ² A cinai a gindalakpa de katali ka kasaun ki, ³ shegai an a uwai a wene ikyamba i Yesu Asheku wa. ⁴ A'ari a uyan majiyan ma ukuna mi, kute-kute ama a re u'uki n aminya a da ka lada a shamgbai evu n ele. ⁵ Adama a uwonvo, aka yi a varai a'aci a le, shegai ama yi a tonuko le, “Nda i zuwai ya bolo uza u uma a asuvu a akushe? ⁶ Wa pini na wa; u 'yangā de! Cifai ili i'ya u tonuko da, a'ayin a da wari kabolo n ada a Galili. ⁷ ‘U kana ta a neke Maku ma Vuma a akere a aza a unyushi u cingi, a wandamgbana yi, aku u 'yangā a kain ka tatsu.’” ⁸ Aku a cifai n kadyanshi ka ne.

⁹ An a wutai a kasaun ki a gonoi a kuwa, a tonukoi atoni kupa n u te n ama da a buwai gbā ukuna vi. ¹⁰ (Meri Magadaliya n Yuwana n Meri

mma u Yakubu n aka a roku a da a'ari kaɓolo n ele, alya a tonukoi atoni yi ukuna u na vi.) ¹¹ Shegai a wushuku n ukuna vi wa, a gonukoi u da yavu ukuna u gbani u da. ¹² Bituru 'yangai u sumai ubana a kasaun ki, u kelikei u webele, aku u wenei kunya ka a palaka yi vi koshi. Aku u gonoi a kuwa wari uyan majiyan ma ukuna vi.

*Ama a re a ure u Imawu
(Marku 16:12-13)*

¹³ Kain ka nala ki, ama a re a asuvu a atoni a Yesu, a ka bana a une u roku u da a ka isa Imawu. Mɓari n ne n ubana a Urishelima, evu na nwalu m ulapa u uwule u re n da.* ¹⁴ A'ari a kadyanshi ka ili i'ya i gitai vi. ¹⁵ Ele pini a kadyanshi ki n a yawunsi utyoku u le, tyoku da ukuna vi u gitai, aku Yesu n kaci ka ne u raba le, a lazai kaɓolo. ¹⁶ Shegai a'eshi a le a kukpa a ka reve yi wa.

¹⁷ Yesu wece le, “Ukuna u iyen u da i'ari a udansa an ya wala vi?”

A shamgbusai, n a ɓali asuvu n katsuma ka lima. ¹⁸ Uza da a ka isa Kiliyoba wushunku yi, “Avu kamoci ka a Urishelima? Va ciga vu dana vu reve i'ya i gitai a asuvu a a'ayin a na yi wa?”

¹⁹ U wece le, “Ukuna u eni u da la vi?”

A tonuko yi, “Ukuna u Yesu uza u Nazara, matsumate ma tani ma ucira a asuvu a manyan ma ne n kadyanshi a kapala ka Kashila n ama. ²⁰ Adarakpi a pige na ngono a neke yi, a kidaga yi ugana u ukpa a wandamgbana yi. ²¹ Tsara tsu zuwuka yi tani ta a'eshi tsu da aya wa wutukpa Isara'ila. Ara kain tatsu da pa vi an ukuna u na vi u gitai. ²² Ara aka a roku a asuvu a tsunu a yanka tsu ta ukuna u majiyan, a banai pini a kasaun ki n usana u de. ²³ An bawu a cinai ikyamba i ne, a gonoi a tonuko tsu a wene ta kuwene ku atsumate a zuba aza da a tonuko le wa ta n uma. ²⁴ Aza roku a tsunu a banai pini a kasaun ki, a ba a cinai tyoku da aka yi a danai vi nala. Shegai eyi kaci ka ne a wene yi wa.”

²⁵ Yesu tonuko le, “Eda aza da bawu i'ari n ugboji. Aza da atakasuvu a de a razugbai bawu i wushuki gba n ikorongi i ntsumate. ²⁶ U kana Kirisiti Kawauwi u pana ikyamba, aku u tsara tsupige tsu ne wa?” ²⁷ U gitai n tagarada u Musa hal ubana a itagarada i Ntsumate, wa wutumkpusuka le ukuna u da wari a kaci ka ne a asuvu a itagarada yi.

²⁸ A yain evu n une u da a ka bana vi. U yain yavu wa wura le. ²⁹ A matsa yi a danai, “Tuwa vu cipa ara tsunu, kpaci kaara ka kotso de, kayin kpam ka yan de.” U wushuki u cipai ara le.

³⁰ An wari a ulya ilikulya kaɓolo n ele, u bidyai burodi u cikpai Kashila, u jibai u naka le. ³¹ A'eshi a le a kukpai aku a reve yi. Pini nala, u puwunka le. ³² A dansai utyoku u le, “Ipeli i tuwa ta a atakasuvu a tsunu a'ayin a da wa dansa n atsu a ure vi, wa wutumkpusuka tsu itagarada.”

³³ Kute-kute a 'yangai a gonoi a Urishelima a ba a cinai atoni kupa n u te vi a asu u te kaɓolo n aza da a'ari n ele. ³⁴ Atoni yi a danai, “Mayun da! Asheku a 'yanga ta, hal gbam u wenike ta kaci ka ne ara Bituru.”

*Yesu wenikei kaci ka ne a asu u atoni
(Matiyu 28:16-20; Marku 16:14-18; Yahaya 20:19-23; Asuki 1:6-8)*

³⁵ Ama a re yi dem a danai ili i'ya i gitai n ele a ure, hal n tyoku da a reve yi a asu u da u jibai burodi. ³⁶ An a'ari pini a udansa ukuna u nala vi, kute-kute Yesu tuwai u shamgbai a mere ma le u danasa le, “Ndishi n

* **24:13** Mɓari m mel u shindere da a ka dansaka pini na dere da u wari n kilomita kupa n u te.

shinga ara ɗe.” ³⁷ Shegai a giruwai cika a panai uwonvo. A ka wundya kafofu ka a wenei.

³⁸ U tonuko le, “Nɗya i zuwai i giruwai? Nɗya i zuwai ya yan malala a atakasuvu a ɗe? ³⁹ Weɓelei akere a va n a'ene a va. Mpa n kaci ka va, sawa numu i pana. Kafofu ka n inyama ko atele tyoku da i wenei mari n i'ya wa.”

⁴⁰ An u danai nala, u wenike le akere n a'ene a ne. ⁴¹ Shegai adama a mazanga n majiyan, a fuda a wushuku gogo wa. U wece le, “I'a pini na n ilikulya?” ⁴² A naka yi kaɓirisa ka kadan ka a zungi. ⁴³ U wushai ka u takumai a kapala ka le.

⁴⁴ U doki u tonuko le, “Kadyanshi ka va ka pa vi ka n tonuko da a'ayin a da tsari kaɓolo, “U kana ta a shadangu ili i'ya i'ari ukorongi a kaci ka va a asuvu a itagarada i Mele ma Musa, n i'ya i Ntsumate hal n Tagarada u Ishipa.”

⁴⁵ Aku u kukpai atakasuvu a le tsara a reve itagarada yi. ⁴⁶ U tonuko le, “Nala wari ukorongi, u kana ta Kirisiti Kawauwi u pana ikyamba, kain ka tatsu aku u 'yanga a ukpa. ⁴⁷ Kpam a ka yan ta kuɓari ku ukpatala n ku ucimbusa u unyushi u cingi a asuvu a kala ka ne. A ka gita ta a Urishelima ubana a aletsu a da a buwai. ⁴⁸ Eɗa aza da i wenei ili i nala yi, kpam i dana i'ya. ⁴⁹ Ma sukunku da ta Kulu Keri ka Tata u va u yain kazuwamgbani n aɗa. Shegai i vana ve a Urishelima, hal n sukunku da ka kpam ku shadangu da n ucira u da wa wuta a zuba.”

A cangai Yesu ubana a zuba

(Marku 16:19-20; Asuki 1:9-11)

⁵⁰ U wutai n ele ubana a kateshe, hal ubana evu n Batani. U 'yangasai akere a ne u zuwuka le unā u shinga. ⁵¹ Eyi pini a uzuwusuka le unā u shinga vi, aku u pecenei n ele a canga yi ubana a zuba. ⁵² A lyaka yi kayala, a gonoi a Urishelima n katsuma ka eri cika. ⁵³ A rongoi a ubansa a Kuwa ku Kashila kain dem, n a cikpalasi Kashila.

Kadyanshi ka Shinga ka Yahaya

Ukukpa u kadyanshi

Yahaya, uza da korongi tagarada u na vi u rongo ta evu n Yesu a'ayin a da Yesu yain manyan ma ne pini na a likimba. An nala u wurai, Yahaya tuwa ta u wokoi uzapige a asuvu a atoni a Yesu. A tagarada u na vi, u yan ta kadyanshi ka ili i'ya i gitai an wari kaɓolo n Yesu.

A tagarada u na vi tsa wene ta ili i'ya Yesu dansai n i'ya u yansai an wari kaɓolo n ama. Tsa wene ta alabari a uka u aza a Samariya uza da u wushai mini ma unaka uma ma Yesu, uka da a kana'i n unyushi u cingi, kaje ka ne Li'azaru uza da u 'yangasai a ukpa, n ili i roku ushani i'ya u yansai. Yesu isa ta kaci ka ne "Mpa" kala ka lakai uwulukpi ka Kashila a kaletsu ka aza a Yahuda. U wenike ta iryoci ushani i'ya ya wenike an eyi kaliniki ka shinga ka, kpam aya katyaci ka mayun. Yahaya wenike ta ikunesavu i shindere i'ya Yesu yain i'ya i wenikei tyoku da Yesu wari. U te a asuvu a le u da, an Yesu tanasai kawunu, wa ta tyoku u tata u ne, uza da bawu wa asaka manyan ma ne.

Yahaya korongu ta ili i na yi tsara ama a pityanangu n Yesu, kpaci aya Kawauwi. A masala ma 3 makpanda ma 16, tsa wene ta kadyanshi ka ucira ka ka wenike tyoku da Kashila ka ciga ama a asuvu a likimba u na. Cinda Yahaya wenei ili i na yi n a'eshi a ne, u gan ta tsu wushuku n ili i'ya u danai vi mayun da.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Ushipa adama a ucikpala udani vi (1:1-18)

Akani a Yahaya Kalyuɓugi (1:19-34)

Yesu dangasai atoni a ne a kagita (1:35-51)

Ikunesavu i shindere i Yesu (2:1-12:50)

A'ayin a shindere a makorishi a Yesu: Ukondo u ne n ukpa u ne (13:1-19:42)

Yesu wa ta n uma (20:1-10)

Yesu wenikei kaci ka ne a asu u atoni a ne (20:11-21:25)

Udani u da u tsu naka uma

¹ Kahu a yain likimba, Udani* wa ta pini. Wa ta kaɓolo n Kashila, kpam dem Kashila ka. ² A kagita wa ta kaɓolo n Kashila.

³ U yan ta ili i'ya i'ari pini gba, ili i'a la i'ya bawu u yain wa.

⁴ Aya kami ka uma, kpam uma u nala vi u tuko ta ama katyashi.

⁵ Katyashi ki ka wakana ta a asuvu a karimbi, kpam karimbi ki ka fuda ka cimbusa ka wa.

⁶ Kashila ka suku ta vuma roku, uza da a ka isa Yahaya,† n kadyanshi.

⁷ U tuwa ta u tonuko ama ukuna u mayun u katyashi vi, tsara ya dem u pityanangu adama a ili i'ya u danai vi. ⁸ Aya katyashi ki wa, shegai u

* **1:1** Aza a Yahuda a bidya ta Udani vi Kashila ka, kpaci caupa de a tsu isa kala ka Kashila karara wa, shegai "Udani" ko "Tata." A makpanda n 10 n 14 n wenike tsu ta an Yahaya wa dansa a kaci ka Yesu an u yankai "Udani" manyan. † **1:6** Yahaya u makpanda ma na mi Yahaya Kalyuɓugi da, Yahaya kasuki uza da korongi tagarada u na vi u da wa.

tuwā tā u tonuko ama ukuna u mayun u katyashi vi. ⁹ A'ayin a da baci katyashi ka mayun ki ka tuwāi a likimba, ka naka tā ama gbā katyashi.

¹⁰ Udani vi wari tā a likimba, kpam Kashilā ka yan tā manyan n eyi an u yain likimba, kpam gbā n nala ama a likimba a reve yi wa. ¹¹ U tuwā tā a uyamba u ne, shegai ama a ne a wusha yi wa. ¹² Ama roku a wusha yi tā, kpam a wushuki n eyi. Adama a nala u zuwa le a wokoi mmuku n Kashilā. ¹³ A'ayin a da isheku i le i matsa le a likimba, ilimaci i nala i zuwa le a woko mmuku n Kashilā wa. Kashilā ka ka zuwa le a wokoi mmuku n ne.

¹⁴ Udani vi u woko tā vuma, kpam u rongoi n atsu. Wā tā ushadangi n ukuna n shinga n u mayun. Tsu wene tā tsupige tsu ne; wata, tsupige tsa u wushai vi, kpaci aya koshi Maku ma Tata.

¹⁵ Yahaya dana tā ukuna u mayun a kaci ka Udani vi, kpam u tonukoi ama, “Uza da n yanka da kadyanshi a kaci ka ne aya gai na vi, ‘Uza roku da pini wa tuwā a kucinā ku vā, u la mu tā tsupige, kpaci wā tā pini kahu mpa.’ ” ¹⁶ Adama a nala, uciga u da wa ciga tsu cika da u tsu yansa ka tsu ukuna u shinga,† kpam u tsu zuwusuka tsu tā unā u shinga maco. ¹⁷ Musa da tukoi ama Mele, Yesu Kawauwi kpam u tukoi ama ukuna u shinga n u mayun. ¹⁸ Kotsu uza wā la u wenei Kashilā wa. Shegai Maku mi ma zuwa tā ama a revei tyoku da Kashilā kari, kpaci aya koshi Maku ma mari ili i te n Kashilā ki, kpam wari evu n Tata.

*Yahaya Kalyubugi danai ukuna u Yesu
(Matiyu 3:1-12; Marku 1:1-8; Luka 3:1-18)*

¹⁹ Azapige a aza a Yahuda a Urishelima a suki afarakpi n aza a Levi ubana ara Yahaya a weci yi ko ya wari.

²⁰ Yahaya kpaɗa le uwushunku wa, shegai u dansai n ele karara, “Mpa Kawauwi ki wa.”

²¹ Aku a wece yi, “Ada baci Kawauwi ki wa, ada yai? Ada Iliya† vi?”

U wushunku le, “A'a, mpa wa.”

A doku a wece yi, “Avu Matsumate§ ma a dangasai vi ma?”

U wushuki, “A'a, mpa wa.”

²² Aku a doku a wece yi, “Ada yai? Wushunku tsu tyoku da tsa ba tsa tonuko aza da a suku tsu. Ya vu bidyai kaci ka vunu?”

²³ Yahaya wushunku le n kadyanshi ka Ishaya matsumate:

“Mpa kalagatsu ka ka salasa a kakamba, n ka dansi,

‘Lapulai ure adama a Asheku a da a ka tuwā!’ ” ◇

²⁴ Afarishi a da a suki atsumate yi. ²⁵ A wece yi, “Ada baci Kawauwi, ko Iliya, ko Matsumate ma a dangasai vi wa, nida va lyubugusu ama naha?”

²⁶ Yahaya wushunku le, “Mpa n mini ma ma lyubugusu, shegai n gogo-na naha uza roku da pini a asuvu a kakuma ka ama uza da bawu i revei. ²⁷ Aya uza da wa tuwā a kucinā ku vā. Mpa n ratsa n surukpa isirikatsu i akpata a ne wa.”

²⁸ Yahaya wa lyubugusu ama a ilyuci i Batani, kasana n Agata u Urudu nte ili i na yi i gitai pini gbā.

Yesu da Maku ma Kondom ma Kashilā

† **1:21** Adama a da Kashilā ka bidyai Iliya ubana a zuba n uma u ne, da aza a Yahuda a'ari a uvana ugono u ne. § **1:21** Musa yan tā kazuwamgbani n aza a Isara'ila u da Kashilā ka sukunku le tā Matsumate tyoku u ne. Pini nala, aza a Yahuda a'ari a uvana Matsumate mi. ◇ **1:23** Isha. 40:3.

²⁹ An kain ka wansai, Yahaya wenei Yesu, an wa gawunsa n eyi, aku u tonukoi ama, “Maku ma Kondom ma Kashila† ka yankai manyan tsara u cimbusuka ama a likimba unyushi u cingi u le ma na. ³⁰ Aya gai ma dansaka an n danai, ‘Uza roku da pini wa tuwa a kucina ku va, u la mu ta tsupige, kpaci wa ta pini kahu mpa.’ ³¹ Mari n reve an aya wa, shegai mari ulyubugusu n mini tsara n zuwa aza a Yahuda a reve ko aya yai.”

³² Aku Yahaya danai, “N wene ta Kulu Keri ku wuta a zuba ku cipai ara ne yavu kadya ku woko yi pini. ³³ Mari n reve an aya wa, shegai an Kashila ka suku mu n lyubugu ama n mini, da u tonuko mu, ‘Vu wene baci Kulu Keri ku cipai ara uza roku aku ku woko yi pini, vuma u nala vi aya ya vana vi. Aya wa lyubugu ama n Kulu Keri.’ ³⁴ N wene ta ili i nala yi i gitai n Yesu. Adama a nala, n tonuko da ukuna u mayun, aya Maku ma Kashila mi.”

Atoni a Yesu a kagita

³⁵ An kain ka wansai, Yahaya pini n u lyubugusi ama kabolo n ama a re a asuvu a atoni a ne, ³⁶ aku u wenei Yesu wa wala, u danai, “Maku ma Kondom ma Kashila ma gai na vi!”

³⁷ An atoni a re yi a panai Yahaya danai nala, a tonoi Yesu. ³⁸ An Yesu kpatalai u wenei a ka tono yi, u wece le, “Ndya ya bolo?”

Aku a wushuki, “Rabbi,† nte va rongo?” (“Rabbi,” wata, “Kawenishiki.”)

³⁹ U wushunku le, “Tuwai i wene.” (A'ayin a nala yi evu n ulapa u uwule u nishi u da u kaara.) Aku a lazai n eyi a wenei asu vi, a rongoi pini hal kaara ka rukpai.

⁴⁰ Uza te a asuvu a atoni a re yi aya Andurawu utoku u Simo Bituru uza da a'ari tata u te. ⁴¹ Ili i'ya Andurawu gitai uyan i'ya u zamai utoku u ne vi u tonuko yi, “Tsu wene ta Kawauwi ka a yanka tsu kazuwamgbani ki!” (N Tsiyahuda a yanka ta manyan n “Kawauwi” kpm ili i'ya i te n udani u “Kirisiti” n Tsiheline.) ⁴² Aku Andurawu bidyai utoku u ne vi ubana ara Yesu.

Yesu kondono yi u danai, “Ada Simo, kala ka tata u vunu ka Yahaya. A ka isa vu ta Kefa.” (“Kefa” ili i te i'ya n “Bituru.”)*

Yesu dangasai Filibu n Nataniya

⁴³ An kain ka wansai, Yesu yawunsai u bana a Galili. Aku u ba u cinai Filibu, u tonuko yi, “Tono mu.”

⁴⁴ Besaida da ilyuci i Filibu, n ilyuci i Andurawu n Bituru. ⁴⁵ Filibu ba u boloi Nataniya, aku u tonuko yi, “Tsu wene ta vuma da Musa korongi ukuna u ne a Mele mi. Kpm dem nsumate n korongu ta ukuna u ne. Aya Yesu maku ma Isuhu, kpm ilyuci i ne i'ya Nazara.”

⁴⁶ Shegai Nataniya wece yi, “Ili i shinga i'a la ya wuta a Nazara?”
Filibu wushunku yi, “Tuwa vu wene.”

⁴⁷ An Yesu wenei Nataniya wa raba evu n eyi, aku u danai, “Eyi na matsikaya ma aza a Yahuda ma mayun ma. Uza maryafuka da wa.”

⁴⁸ Nataniya wece yi, “Nida vu yansai vu reve mu?”

U wushunku yi, “Kahu Filibu isa vu, n wene vu ta a kulu ku madanga ma kapopi.”

⁴⁹ Aku Nataniya tonuko yi, “Kawenishiki, avu Maku ma Kashila ma. Ada Magono ma aza a Yahuda.”

* **1:42** Kalen ka a'ala a Kefa n Bituru ka “katali.”

⁵⁰ Yesu danai, “Wushuku da vu wushuki na mpa an n tonuko vu n wene vu ta a kulu ku madanga ma kapopi? Va wene ta ili i'ya i lai i naha ugbonguro.”

⁵¹ U tonuko le kpam, “Mayun n tonuko da, Ya wene ta zuba u kukpa kpam atsumate a zuba a Kashila n a yuwi n a cipi a zuba u Maku ma Vuma.”

2

Yesu zuwai mini ma wokoi mini ma cinwi

¹ Pini nala, a kain ka tatsu, a ka yan abiki a iyolo a ilyuci i Kanan u Galili. Mma u Yesu wa ta dem pini a asu vi. ² A libana ta dem Yesu n atoni a ne. ³ An mini ma cinwi mi ma kotsoi, aku mma u Yesu u tonuko yi, “Mini ma cinwi mi ma kotso de.”

⁴ Yesu wushunku yi, “Mma, ndya i zuwai va damgbarasa mu naha? Kotsu a'ayin a va a yan wa.”

⁵ Mma u ne u tonukoi agbashi yi, “Yanyi gba ili i'ya u tonuko da i yain.”

⁶ Caupa, Kashila ka naka ta aza a Yahuda mele tyoku da a ka yansa kuza. Adama a nala, aza a kuwa yi a'a ta na mmuru n mini n teli n da a shei a atali. Maru dem ma gbonguro ta hal ma fuda ta ma bidya evu na nlanda n mini n teli.

⁷ Yesu tonukoi agbashi yi, “Shadangi mmuru mi n mini.” Aku a shadangi n da tipi-tipi.

⁸ U tonuko le, “Gogo-na kenei i banka uzapige u abiki vi.”

Aku a yain tyoku da u tonuko le a yain. ⁹ An uzapige vi u pedei, aku u wenei ma gono de mini ma cinwi. U reve tani asu u da mini ma cinwi mi ma wutai wa, shegai agbashi a da a tukoi ma vi a reve ta. Aku u isai valisavu vi, ¹⁰ u tonuko yi, “Mini ma cinwi ma shinga ma a tsu gitai a tuko, a'ayin a da baci ama a sosoi, aku a tuko ma bawu ma cinai ma kagitai kayanyan. Shegai avu vu sokongu ta mini ma cinwi ma shinga mi she gogo-na!”

¹¹ A Kanan u Galili da Yesu yain ukunosavu u kagitai u ne. Nte da u wenikei pini tsupige tsu ne, kpam atoni a ne a wushuki n eyi.

¹² An nala wurai, aku u lazai ubana a ilyuci i Kafarnahum kaɓolo na mma u ne, n atoku a ne, n atoni a ne. A rongo ta pini a'ayin kenu.

Yesu lokoi aza a tsilaga a Kuwa ku Kashila

(Matiyu 21:12-13; Marku 11:15-17; Luka 19:45-46)

¹³ Yesu banai a Urishelima, kpaci a'ayin a Abiki a Upasambana a yan de evu. ¹⁴ An u uwai a Kuwa ku Kashila ki, aku u cinai aza a udengishe anaka, na nlala, na ntambara. U wenei aza da a tsu dusukusu a asu u iteburu i le n a savadasi ikebe icun kau-kau. ¹⁵ U zamai a'awun u cai kaban u yain kajaɓu. U lokoi ama yi pini a Kuwa ku Kashila ki, kaɓolo na nlala n le n anaka a le dem. U mutsukpusai iteburu i aza da a ka savadasa ikebe u wacinsai ikebe yi. ¹⁶ U tonukoi aza da a ka dengishe ntambara, “Takpai ili i na yi pini na! Kotsu i gonuko kuwa ku Tata u va kuden wa!”

¹⁷ An nala gitai, aku atoni yi a cibai n ili i'ya a korongi caupa a asuvu a Tagarada u Kashila: “Adama a uciga u da ma ciga kuwa ku vunu cika, u da wa zuwa mu n kuwa.” ◊

¹⁸ Azapige a aza a Yahuda a wecei Yesu, “Ukunosavu u eni u da va yan tsara u wenike tsu tyoku da vu tsara ucira u uyan ili i na yi?”

¹⁹ U wushunku le, “Wasaɪ kuwa ku Kashila ku na ki, ma ma ta ka kpam a asuvu a a'ayin a tatsu.”

²⁰ A wushunku yi, “An a gitai kuma ku Kuwa ku Kashila ku na ki, a yan ta ayen amangare n a teli kahu a kotso ka! Nida va fuda va ma ka a asuvu a a'ayin a tatsu?” ²¹ Shegai an Yesu danai “kuwa ku Kashila ki,” ikyamba i ne i'ya wa dansaka. ²² A'ayin a da u tuwai u 'yangai a ukpa, da atoni yi a cibai u tonuko le ta ukuna vi. Aku a wushuki gba ili i'ya Yesu dansai n i'ya a korongusi a Tagarada u Kashila.

Yesu reve ta tyoku da ama a'ari

²³ An Yesu wari a Urishelima adama a Abiki a Upasamgbana yi, ama ushani a wushuku ta n eyi kpaci a wene ta ikunesavu i'ya u yansai. ²⁴ Yesu reve ta tyoku da atakasuvu a ama a'ari, adama a nala u wushuku u asankā le kaci wa. ²⁵ Adama a da u revei atakasuvu a ama gba, she kpam uza u tonuko yi ukuna u roku a kaci ka uza wa, kpaci eyi n kaci ka ne u reve ta ili i'ya i'ari a asuvu a vuma.

3

Nikodimu tuwai ara Yesu

¹ A asuvu a Asheshi a Pige yi, uza roku da pini uza da a ka isa Nikodimu, Kafarishi ka. ² Kain ka te n kayin, u banai ara Yesu, u danai, “Uzapige, tsu reve ta Kashila ka ka suku vu ara tsunu vu wenishike tsu. Kpaci ko uza wa fuda wa yan ikunesavu tyoku da va yansa wa, shegai Kashila ka baci n eyi.”

³ Yesu wushuki, “Mayun n tonuko vu, uza wa la wa uwa a tsugono tsu Kashila wa, she a doku a matsa yi ilimaci i ire.”

⁴ Nikodimu wece yi, “Vuma u kutsa baci, nida wa kpam a ka doku a matsa yi? Wa doku kpam wa uwa a katsuma ka mma u ne wa. Nida a ka yan a matsa vuma ilimaci i ire?”

⁵ Shegai u wushunku yi, “Mayun n tonuko vu, uza wa la wa uwa a tsugono tsu Kashila wa, she a matsa yi ilimaci i ire n mini n Kulu Keri. ⁶ Isheku i vuma alya a tsu zuwa ikyamba i vuma i tsara uma, shegai Kulu Keri ku Kashila ka ku tsu zuwa kulu ku vuma ku tsara uma. ⁷ Kotsu vu yain majiyan an n tonuko vu, ‘She a doku a matsa da ilimaci i ire wa.’ ⁸ Uwule u tsu lapana ta a asu u da dem wa ciga, kpam vu tsu pana ta mawura ma ne, shegai vu tsu reve asu u da u gitai ko kpam a asu u da wa bana wa. Nala dem wari Kulu Keri ku matsa baci vuma.”

⁹ Nikodimu wece yi, “Nida wa yan u gitai nala?”

¹⁰ U wushunku yi, “Avu kawenishiki ka ka pige a asuvu a Isara'ila. Nida vu yansai vu kpadaɪ ureve ukuna u na? ¹¹ Mayun n tonuko vu, ukuna u da tsu revei u da tsa dansa, kpam tsu yain kadyanshi ka ili i'ya tsu wenei. Shegai i wushuku n ili i'ya tsu tonuko da wa. ¹² N tonuko da ta ukuna u likimba naha, shegai i wushuku n kadyanshi ka va wa. Adama a nala, ya fuda ya wushuku na mpa n tonuko da baci ili i'ya i'ari a zuba wa. ¹³ Mpa Maku ma Vuma, mpa koshi n wutai a zuba n tuwai a likimba, kpam ma doku ma gono a zuba. ¹⁴ Tyoku da Musa saki kali ka urim u shili a kakamba, nala dem a ka saku Maku ma Vuma. ¹⁵ Adama a nala, uza da baci dem u wushuki n Maku ma Vuma, wa tsara ta uma u da bawu wa kotso.

¹⁶ “Tyoku da Kashila ka cigai ama a likimba cika u da na: u neke ta Maku ma te ma ne koshi tsara uza da baci dem u wushuki n eyi kotsu

u kuwa wa, shegai u tsarā uma u da bawu wari n utyoku. ¹⁷ Kashilā ka suku Maku ma ne a likimba tsarā u kidāga ama ugana u ukpa wa. Shegai u suku yi tā tsarā u wauwa le. ¹⁸ A ka kidāga aza da a wushuki n Maku mi ugana wa. Shegai a kidāga de aza da bawu a wushuki vi ugana, kpaci a wushuku n Maku ma te ma Kashilā mi wa. ¹⁹ Ili i'ya i zuwai a ka kidāga le ugana i'ya na: Katyashi ka tuwā tā a likimba. Shegai a ciga katyashi ki wa, aku a gonoi a ka ciga karimbi, kpaci manyan ma cingi ma a ka yansa. ²⁰ Aza da a ka yansa ukuna u cingi a tsu ciga katyashi wa, kpam a ka tuwā evu n ka wa, kpaci a ka ciga uza u wene manyan ma cingi ma a ka yansa wa. ²¹ Shegai aza da a ka tono ure u mayun a ka tono tā katyashi, ya dem wa wene tā a ka yansa ili i'ya Kashilā ka ciga le a yain.”

Yahaya Kalyubugi cikpalai Yesu

²² An a yain a'ayin kenu, Yesu n atoni a ne a banai uḡongu u Yahuda, a tsā tā a barakpai pini kenu n a lyuḡugusi ama. ²³⁻²⁴ A'ayin a nala yi kotsu a banka Yahaya a kuwa ku a'ali wa. Yahaya rongo tā ulyuḡugusu ama a Ayino evu n Salima, kpaci asu vi mini ma pini ushani. Ama a rongo tā ubansa ara ne cika tsarā u lyuḡugu le. ²⁵ Kananamgbani ka rukpa tā a mere ma atoni a Yahaya n uza u Yahuda u roku a kaci ka uwulukpe u ikyamba. ²⁶ Aku a banai ara Yahaya, a danai, “Kawenishiki, vuma da vu cinai a kapashi ka Agata a Urudu vi, uza da vu danai Kawauwi ka vi, aya dem pini wa lyuḡugusu ama. Kpam ya dem nte wa bansa de, n u da a ka tuwā ara tsunu.”

²⁷ Aku Yahaya wushunku le, “Ili i'ya Kashilā ka nakai vuma i'ya koshi wa tsarā. ²⁸ I panaka mu tā an n danai, ‘Mpa Kawauwi ki wa, shegai mpa Kashilā ka suki n tuwā n lapula ure adama a ne.’ ²⁹ Ukasavu u tsu bana tā a asu u da vali u ne wari. Kaje ka valisavu ka tsu pana tā kalagatsu ka valisavu ki, u yain kpam mazanga kabolo n eyi. Mpa kaje ka valisavu ka, kpam ma pana tā kayanyan cika an u lyai kaci ka ukuna. ³⁰ U kana tā u lyai kapala n uwoko n tsupige, mpa kpam n woko uza u kenu.”

Uza da u wutai a zuba

³¹ Yahaya doki u danai, “Uza da u wutai a zuba u la tā ama gba tsupige. Uza da u wutai a likimba uza u likimba u da, kpam ukuna u likimba u da koshi u tsu rongo udansa. Shegai uza da u wutai a zuba vi u la tā ya dem tsupige. ³² U tsu yan tā kadyanshi a kaci ka ili i'ya u wenei kpam u panai, shegai ko uza u tsu wushuku n i'ya wa tono wa. ³³ Uza da baci dem u wushuki n i'ya u danai, u wenike tā an u wushuku tā la vi n ili i'ya Kashilā ka danai mayun da. ³⁴ Uza da Kashilā ka suki vi, ukuna u Kashilā u da u tsu dansa, kpaci Kashilā ka naka yi tā ucira u Kulu Keri gbende. ³⁵ Tata vi u ciga tā Maku mi cika, adama a nala u naka yi tā ucira a kaci ka ili gba. ³⁶ Aza da a wushuki n Maku mi, a'a tā n uma u da bawu wa kotso. Shegai aza da bawu a ka panaka Maku mi, a ka tsarā uma wa. Asuvu a upan a Kashilā a'a tā a kaci ka le maco.”

4

Yesu dansai n uka u aza a Samariya

¹ Afarishi a pana tā alabari an Yesu wa tsarasa atoni ushani hal a lai atoni a Yahaya kakuma, kpam n u lyuḡugusi le. ² (Ko an u wokoi aya n kaci ka ne wa lyuḡugusu ama yi wa, atoni a ne a da.) ³ An u revei Afarishi a pana tā ukuna vi, aku u laza u asakai Yahuda ugonu a Galili.

⁴ Ure vi u pasamgbana t̄a a uyamba u Samariya. ⁵ Eyi pini a nwalu a Samariya vi, aku u rawai a ilyuci i roku i'ya a ka isa Saika, asu vi u barakpa n kashina ka Yakubu nakai maku ma ne Isuhu wa. ⁶ Ilyukoi i Yakubu i'a t̄a pini. N kaara a kaci, an Yesu wowoi cika, kpaci u yan t̄a nwalu ma m̄ari, aku u dusuki a ikengi i ilyukoi yi.

⁷⁻⁸ A'ayin a d̄a atoni a ne a banai a asuvu a ilyuci tsara a tsila ilikulya, aku uka u aza a Samariya u roku u tuwai ukene mini. Yesu folo yi, "Ne mu mini n soi."

⁹ Uka vi u yan t̄a majiyan cika, kpaci aza a Yahuda a 'yuwan t̄a ili i'ya ya gawan le n aza a Samariya. Aku u tonuko yi, "Avu uza u aza a Yahuda d̄a, mpa kpm uka u aza a Samariya d̄a mari. Ndy a i zuwai va folo mu mini?"

¹⁰ U wushunku yi, "Vu reve ili i'ya Kashila ka ciga ka naka vu wa, kpm vu reve uza d̄a wari vu a ufolo mini ma uso mi wa. A da baci wari vu revei, wari va folo mu t̄a mini ma ma naka uma."

¹¹ Uka vi u danai, "Uzapige, va gbam n ili i ukenike mini wa, kpm ilyukoi yi i'a t̄a lyungu-lyungu. Nte va tsara mini ma ma naka uma vi?"

¹² Akaya a tsunu Yakubu d̄a gavuga tsu ilyukoi i na yi, eyi n aza a kuwa a ne na nnama n kuwa n le a soso t̄a pini mini. Avu la Yakubu tsupige d̄a?"

¹³ U wushuki, "Uza d̄a baci dem u soi mini ma na mi, wa doku t̄a wa pana kakuli. ¹⁴ Shegai aza d̄a a ka so mini ma ma naka le vi, a ka doku a ka pana kakuli wa. Mini ma ma naka le vi ma woko t̄a tyoku u keshi ka mini a asuvu a le. Mini ma nala mi ma naka le t̄a uma u d̄a bawu wa kotso."

¹⁵ Uka vi u tonuko yi, "Uzapige, ne mu mini ma nala mi n soi, tsara n doku n pana kakuli wa. Kotsu n doku n gono a asu u ilyukoi i na yi ukene u mini wa."

¹⁶ U tonuko yi, "Wala ba vu isa vali u vunu i tuwa kabolo n eyi."

¹⁷ Uka vi u wushuki, "Mari n vali wa."

U wushunku yi, "Mayun d̄a an vu danai wari n vali wa. ¹⁸ Vu bansa t̄a a'ali a tawun iyolo, kpm uza d̄a wari kabolo n eyi gogo-na vi, vu yan iyolo n eyi wa. Ukuna u d̄a vu tonuko mu vi mayun d̄a."

¹⁹ Uka vi u danai, "Uzapige, n reve t̄a avu matsumate ma. ²⁰ Isheku i va i gbashika t̄a Kashila a Masasa ma Gerizim, shegai eda aza a Yahuda i da Urishelima d̄a koshi asu u ulya kayala."

²¹ U tonuko yi, "Uka, wushuku na mpa, a'ayin a ka tuwa t̄a a d̄a bawu ama a ka lyaka Tata kayala ko a masasa ko kpm a Urishelima. ²² Eda aza a Samariya kenu d̄a i revei a kaci ka uza d̄a ya lyaka kayala. Atsu kpm aza a Yahuda tsu reve t̄a ukuna ushani a uza d̄a tsa lyaka kayala, kpaci Kashila ka sukunku t̄a ama iwauwi a kukere ku aza a Yahuda. ²³ A'ayin a ka tuwa t̄a, mayun gbam a d̄a a rawa de, a d̄a Kulu Keri ka zuwa ama a lyaka Tata kayala tyoku d̄a wari mayun. Tyoku d̄a Tata wa ciga ama a lyaka yi kayala d̄a la vi. ²⁴ Kashila kulu ka, kpm u kana t̄a ama a lyaka yi kayala a asuvu a kulu ku le tsara a lyaka yi kayala dere."

²⁵ Uka vi u danai, "N reve t̄a Kawauwi ka tuwa t̄a, aya a tsu isa Kirisiti. A'ayin a d̄a baci u tuwai, wa todugbusuko tsu t̄a ili dem."

²⁶ U wushunku yi, "Mpa uza d̄a gai ma dansa n avu na vi, mpa vuma u nala vi."

Atoni a gonoi a asu u ilyukoi

²⁷ Kute-kute, atoni a Yesu yi a gonoi. A yan ƙa majiyan cika an a cina yi wa dansa n uka. Shegai ko uza u wece uka vi, “Nɗya va ciga?” wa, ko kpam a weci Yesu, “Niɗa wa dansa n eyi?” wa.

²⁸ Uka vi u aƙaƙai malanda ma mini ma ne, u lazai a ubana a ilyuci yi u tonukoi ama ukuna vi, u danai, ²⁹ “Tuwaɗi i wene vuma ɗa u tonuko mu gba ili i'ya n yansai! Ko wa yan aya Kawauwi ki?” ³⁰ Aku a wutaɗi a ilyuci yi a ba a cinai Yesu.

³¹ An a'ari pini uyan nala, aku atoni a ne a tonuko yi, “Kawenishiki, yan ahankuri tsa vu lyai ili i roku.”

³² Shegai u tonuko le, “Ma ƙa n ilikulya i'ya bawu i revei n i'ya.”

³³ Aku atoni yi a ka wecemgbene n a dansi, “Uza roku u tuko yi ilikulya ɗa?”

³⁴ U wushunku le, “Ilikulya i va i'ya n yain manyan ma uza ɗa u suku mu wa ciga mu n yain, kpam n kotso ma. ³⁵ I'a ƙa n tsizagadi tsa tsu danai, 'Iwoto i nishi i wura baci, ɗa ama a tsu kapa ilya.' Shegai n tonuko ɗa webelei mai, ya wene ƙa ilya i gewe ɗe ya ciga ukapa. ³⁶ N gogo-na naha, uza ɗa wa kapa vi wa tsarasa ɗe katsupi ka ne, kpam wa cirangusu ɗe ili i'ya u kapai vi adama a uma u ɗa bawu wa kotso. Uza ɗa u cei n uza ɗa u kapai vi a ka zangana ƙa kaɓolo. ³⁷ Tsizagadi tsu na tsi mayun ɗa, 'Uza u naha u cei, uza u nide kpam u kapai.' ³⁸ N suku ɗa ƙa i kapi ilya i'ya bawu i yain manyan ma le. Ama roku a ɗa a gitai manyan mi, aku eɗa kpam i koruso ma.”

Aza a Samariya ushani a wushuki

³⁹ Aza a Samariya ushani a ilyuci yi a wushuku ƙa n Yesu adama a ukuna u na u ɗa uka vi u tonuko le: “U tonuko mu ƙa gba ili i'ya n yansai.”

⁴⁰ An aza a Samariya a tuwaɗi ara Yesu, a folo yi u cipa ara le, aku u doki u dusuki pini a'ayin a re. ⁴¹ Pini nala, aza roku ushani a doku a wushuki adama a ili i'ya u danai.

⁴² A tonukoi uka vi, “A kagita tsu wushuku ƙa n Yesu adama a ili i'ya vu tonuko tsu, shegai gogo-na tsu wushuku ƙa adama a ɗa tsu panaƙa yi n kaci ka tsunu. Tsu reve ƙa vuma u na vi aya Kawauwi ka likimba.”

Yesu tanasqi maku ma uzapige

(Matiyu 8:5-13; Luka 7:1-10)

⁴³ An a'ayin a re a wurai, aku Yesu lazai ubana a kaɓon ka Galili.

⁴⁴ (Wari u dana ta caupa ama a tsu wushuku n matsumate a ilyuci i ne wa.) ⁴⁵ An u rawai a Galili, ama yi a ryabusa yi. Adama a ɗa a wene ta gba ili i'ya u yansai ɗe a'ayin a Abiki a Upasamgbana a Urishelima, kpaci a'a ta dem pini a asu vi.

⁴⁶ Yesu pini a Galili, aku u gonoi a ilyuci i Kanan a asu u ɗa u gonukoi mini ma wokoi mini ma cinwi. A ilyuci i Kafarnahum, uzapige u roku ɗa pini uza ɗa maku ma ne mari n maɓala. ⁴⁷ An u panai a ɗa Yesu wuta ƙa a Yahuda u tuwaɗi a Galili, aku u banai ara ne u folo yi u tuwa a Kafarnahum u tanasa maku ma ne, kpaci maku mi ma ta a unu u ukpa.

⁴⁸ Yesu wushunku yi, “Uza wa la a asuvu a ɗe wa wushuku wa, she u wene iryoci n ikunesavu.”

⁴⁹ Uzapige vi u danai, “Kawenishiki, tuwa a kuwa ku va kahu maku ma va ma kuwa.”

⁵⁰ U wushuki, “Wala vu gono a kuwa. Maku ma vunu ma yan ta uma.”

Vuma vi u wushuki n ili i'ya Yesu tonuko yi, aku u lazai ugono a kuwa.

⁵¹ Eyi pini a nwalu a ugono, aku u gawunsai n agbashi a ne a roku, a

tonuko yi, “Maku ma vunu ma tana de!” ⁵² U wece le a'ayin a da maku mi ma tana. A wushunku yi, “Maƙala mi ma asaka yi ta nayain dere u ulapa u uwule u iyan u kaara.”

⁵³ Aku tata vi u revei derere u a'ayin a nala yi a da Yesu danai, “Maku ma vunu ma yan ta uma.” Pini nala, vuma vi n ama da a'ari a kuwa ku ne a wushuki n Yesu.

⁵⁴ Ukunosavu u ire u da la vi u da Yesu yain an u asaka Yahuda u rawai a Galili.

5

Yesu tanaƙa kawunu

¹ An nala wurai, Yesu lazai ubana a Urishelima a asu u abiki a aza a Yahuda. ² A Urishelima vi, kaƙa ka mini ka pini evu n Utsutsu u Ncon u da a ka isa Betesida n Tsi'arama. A kyawan ta ka n afalaka a tawun. ³ Aza a mƙala ushani a tsu vakusu ta pini evu n mini mi. Aza roku arumba a da, aza roku awunu, n aza da ili i soi. [A'ari a uvana mini mi ma vura, ⁴ kpaci gaawan katsumate ka zuba ka tuwa ta ka vura ma. Uza da baci u gitai pini u'uwa a'ayin a da mini mi ma vurai vi wa tana ta.]* ⁵ Vuma roku u da pini nvain a asu vi, uza da u yain ayen kamankupa n kulla n maƙala. ⁶ Yesu wene yi nvain, aku u revei vuma vi u ƙaraka ta nvain n maƙala mi. Aku u wece yi, “Va ciga vu tana?”

⁷ Vuma vi u wushuki, “Uzapige, ma n uza da wa banka mu a mini mi wa, a vura baci ma. A'ayin a da baci ma raƙa evu n mini mi, aku uza roku u lasa mu.”

⁸ Yesu tonuko yi, “Yanga vu bidya kajiba ka vunu vu wala.” ⁹ Kute-kute vuma vi u tana. U bidya kajiba ka ne u gitai nwalu.

N kain ka Ashibi ka ukuna vi u gitai. ¹⁰ An azapige a aza a Yahuda a wenei vuma vi u cangai kajiba ka ne, aku a tonuko yi, “Kain ka Ashibi ka! Mele ma bishinka ta a canga kajiba n kain ka Ashibi.”

¹¹ U wushunku le, “Vuma da u tana mu vi aya u tonuko mu, ‘Bidya kajiba ka vunu vu wala.’ ”

¹² A wece yi, “Ya uza da u tonuko vu vu yain nala vi?”

¹³ Shegai u fuda u reve uza da u tana yi vi wa, kpaci ama da pini ushani a asu vi kpam cina Yesu laza de n kabini.

¹⁴ A'ari pini, aku Yesu cinai vuma vi a Kuwa ku Kashila, u tonuko yi, “Vu tana de gogo-na. Asaka uyansa unyushi u cingi kotsu ili i'ya i lai i na i gitai n avu wa.” ¹⁵ Aku vuma vi u lazai u banai u tonukoi azapige yi Yesu da tana yi.

¹⁶ Adama a nala, azapige a aza a Yahuda a gitai uraga Yesu adama a da u yain ili i nala n kain ka Ashibi. ¹⁷ Yesu tonuko le, “Manyan ma Tata u va u tsu rongo uyansa maco, nala dem mpa.” ¹⁸ Adama a nala, azapige yi a matsai tsara a wuna yi adama a da u kpaƙai utono mele ma Ashibi. Hal gai an u korusoi u danai Kashila ka Tata u ne, u da u zuwa yi u wokoi una u te n Kashila.

Tata naka Maku mi ucira

¹⁹ Yesu danai, “Mayun n tonuko da, Maku mi ma yan ukuna utyoku u ne wa. Ili i'ya u wenei Tata u ne u yain i'ya koshi u tsu yan. Ili i'ya dem Tata vi u yain i'ya Maku mi dem ma tsu yan. ²⁰ Tata vi u ciga ta Maku mi, kpam u wenike yi ta gba ili i'ya u tsu yansa. U tsu wenike yi ta ili i pige

* **5:4** Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Yahaya a kalatsa ta mkpanda n 3a-4.

i pige i'ya i lai i na tsarā i yain majiyan gbā de. ²¹ Maku mi ma tsu nākā tā aza da u dangasai uma tyoku da Tata vi 'yangasa le a ukpa u nākā le kpam uma.

²² Tata vi u tsu kidāga uza ugana wa, shegai u zuwai Maku ma ne ma woko uza da wa kidāga ya dem ugana. ²³ Tata vi u ciga tā ama a nākā Maku mi tsupige tyoku da a tsu nākā yi tsupige. Uza u 'yuwan baci unākā Maku mi tsupige, u 'yuwan dem de la vi unākā Tata da u suku yi vi tsupige.

²⁴ “Mayun n tonuko dā, uza da baci dem u panai ili i'ya n danai, kpam u wushuki n uza da u suku mu, wā tā n uma u da bawu wa kotso. Vuma u nala vi a ka kidāga yi ugana wa, shegai u pasa de ukpa ubana uma u da bawu wa kotso. ²⁵ Mayun n tonuko dā, a'ayin a ka tuwā tā hal gbam a da a rawa de a da akushe a ka pana kalagatsu ka vā, mpa Maku ma Kashilā, aza da a panai ka vi a ka tsarā tā uma. ²⁶ Tata vi wā tā n ucira u da wa nākā uma, kpam u nākā tā dem Maku mi ucun u ucira u nala vi. ²⁷ U nākā tā dem Maku mi ucira u kidāga ya dem ugana, kpaci aya Maku ma Vuma.

²⁸ “Kotsu i yain majiyan adama a ukuna u na vi wa: A'ayin a ka tuwā tā a da akushe a da a'ari a asaun a le gbā a ka pana kalagatsu ka ne. ²⁹ Aku a wutā a asuvu a asaun a le. Aza da a yain ili i shinga a ka 'yanga tā a yain uma, aza da kpam a yain tsicingi a ka 'yanga tā aku a kidāga le ugana.

Yesu Maku ma Kashilā ma

³⁰ “N tsu yan ili adama a kaci ka vā wa. Tata u da u suku mu aya u tonuko mu tyoku da ma kidā ugana. N tsu kidā tā ugana derere, kpaci n tsu yan tā ili i'ya i tsu zuwa yi u pana kayanyan, n tsu yan ili i'ya ya zuwa mu n pana kayanyan wa.

³¹ “A da baci mpa koshi n tsu dansa ukuna u kaci u vā, uza wari wa wushuku n kadyanshi ka vā wa. ³² Shegai uza roku u da pini uza da wa dansa ukuna u vā, kpam n reve tā gbā ili i'ya u dansai a kaci ka vā mayun da. ³³ I suku tā atumate ara Yahaya, kpam u tonuko le tā ukuna u mayun a kaci ka vā. ³⁴ Shegai udani u vuma u da n pityanangi n u da wa, ko an u wokoi n cibuga dā ukuna u kadyanshi ka Yahaya tsarā i tsarā iwauwi. ³⁵ Yahaya rongo tā n katyashi tyoku u macikalu ma a sapai, kpam i pana tā kayanyan ka katyashi ka ne a a'ayin kenu.

³⁶ “Shegai ili i roku i'ya pini i'ya i lai i Yahaya ugbonguro i'ya i wenikei ukuna u maci a kaci ka vā. Ili i'ya Tata u nākā mu n yain i'ya ma dansaka! Ili i na yi i wenike tā an Tata u da u suku mu. ³⁷ Tata u da u suku mu vi dem u yan tā kadyanshi a kaci ka vā, shegai i pana kalagatsu ka ne ko kpam i wene yi wa. ³⁸ Udani u ne vi u dusuku a atakasuvu a de wa, kpaci i wushuku n uza da u suki vi wa. ³⁹ I tono tā Tagarāda u Kashilā mai kpaci ya wundya tā nte ya tsarā pini uma u da bawu wa kotso, kpam Tagarāda u nala vi mpa wa dansaka! ⁴⁰ Shegai i 'yuwan tā utuwā ara vā tsarā n nākā dā uma u da bawu wa kotso vi.

⁴¹ “Icikipali i ama i'ya ma ciga wa. ⁴² N reve dā tā, ko uza wā la wa ciga Kashilā wa. ⁴³ N tuwā tā a asuvu a kala ka Tata u vā, i wusha mu wa. Shegai i gonoi ya wusha ama da a ka tuwusa adama a kaci ka le. ⁴⁴ I tsu ciga tā icikipali a asu u atoku a de, shegai i tsu dambula i zami icikipali i Kashilā wa. Nida ya wushuku nā mpa?

⁴⁵ “Kotsu i wundi yavu mpa ma sapula dā a asu u Tata wa, Musa da wa sapula dā! Ko an u wokoi aya uza da i zuwai uma wa ɓanga dā. ⁴⁶ Musa korongu tā ukuna u maci a kaci ka vā, i wushuku baci n Musa, u gan tā

dem i wushuku n̄a mpa. ⁴⁷ I wushuku baci n ili i'ya Musa korongi wa, nida ya fuda ya wushuku n ili i'ya n danai?"

6

Yesu lyatangi ama azu a tawun

(Matiyu 14:13-21; Marku 6:30-44; Luka 9:10-17)

¹ An ukuna u nala u wurai, Yesu lazai ubana a upashi u Kushiva ku Galili (ka dem a ka isa Kushiva ku Tibariya.) ² Kakuma ka ama ushani ka tono yi kpaci a wene yi ta wa yansa ikunesavu an wa tanasasa aza a m6ala.

³⁻⁴ Kpam a'ayin a Abiki a Upasamgbana a aza a Yahuda a yan de evu, aku Yesu banai a masasa n atoni a ne a dusuki. ⁵ An Yesu wenei kakuma ka ama ka tuwa ara ne, aku u wecei Filibu, "Nte tsa tsara iburodi i'ya tsa lyatangu ama a na yi?" ⁶ (Wece da u wece yi tsara u kondo yi, kpaci u reve ta ili i'ya wa ciga u yain.)

⁷ Filibu wushuki, "Ikebe i manyan ma uwoto kulla* ma fuda ma tsila iburodi i'ya ya dem wa tsara kajibi pini na wa."

⁸ Katoni ka ne ka roku uza da a ka isa Andurawu utoku u Simo Bituru, u danai, ⁹ "Kalobo ka roku ka na ka kari n iburodi i kenu i kenu† i tawun n adan a re. Shegai a da a ka rawa kakuma ka ama ka na ki wa."

¹⁰ Yesu danai, "Tonukoi ama yi a dusuku." Asu vi kpam wa ta n mete ushani, kpam ama evu n azu a tawun (5,000) a'ali a dusuki pini. ¹¹ U bidyai iburodi yi u cikpai Kashila. Aku u nakai aza da a'ari pini ndishi evu n eyi. Nala kpam dem u yain n adan yi, hal ya dem cuwai.

¹² An ya dem takumai, aku u tonukoi atoni a ne, "Cirangi abuwi a da a buwai vi. Tsa yanka a da koli wa." ¹³ A cirangi abuwi a iburodi a da a buwai vi hal mbana kupa na n re. ¹⁴ An ama yi a wenei ukunosavu u da Yesu yain, aku a danai, "Maken ma la wa, aya gai Matsumate ma a dangasai ma tuwa a likimba vi." ¹⁵ Yesu reve ta ama a fobuso ta a tuwa a bidya yi n ucira a gonuko yi magono ma le, aku u lazai n kabini u banai a masasa utyoku u ne.

Yesu walai a zuba u mini

(Matiyu 14:22-33; Marku 6:45-52)

¹⁶ An kaara ka rukpai, atoni a Yesu a banai a kushiva. ¹⁷ A uwai a kpatsu a ka pasa kushiva ubana a Kafarnahum. An karimbi ka yain, Yesu tani kotsu u tuwa a asu u le wa. ¹⁸ Kute-kute uwule u ucira wa lapana hal u 'yangasai a6ali a pige pini a kushiva ki. ¹⁹ An atoni yi a walakai kpatsu ki ubana a mere ma kushiva,‡ aku a wenei Yesu utuwa a zuba u mini. U gitai ura6a evu n kpatsu ki, aku a panai uwonvo cika. ²⁰ U tonuko le, "Mpa, kotsu i pana uwonvo wa." ²¹ Pini nala, a wushuki a uka yi pini a kpatsu ki. Kute-kute kpatsu ki ku rawai a asu u da a ka ciga a bana.

²² An kain ka wansai, aza da a buwai a upashi u kushiva vi, a reve ta kpatsu ku te ki ka koshi ku buwai de. A reve ta kpam Yesu uwa ka u tono atoni a ne wa, atoni yi a da a lazai koshi bawu eyi. ²³ A'atsu ushani a wuta

* **6:7** Akorongi a cau a cau a kagita a korongu ta "ikebe i azurufa 200." Kondo "Ikebe i azurufa" a kaci ka idani ka "Ikebe" a Idani i U6anga. † **6:9** A'ayin a nala yi aza a unambi a tsu yan ta burodi n ilya i'ya i rotsoi ityabi. ‡ **6:19** Tagarada dana ta "mel u tatsu ko u nishi" cinda Kushiva ku Galili ki upeti u ne mel u shindere da ugadi kpam mel kupa n u re, atoni yi a mere ma Kushiva ma a'ari. Mel u tatsu ko u nishi, ili i'ya i te n kilomita u tawun ko u teli.

tà a ilyuci i Tibariya a rawai evu n asu u da Asheku a cikpai Kashilà n iburodi i'ya ama yi a takumai vi. ²⁴ An kakumà ki ka wenei Yesu wà kpam pini a asu vi wa, atoni a ne dem a'á pini wa, aku a uwai a'atsu ubana a Kafarnahum tsarà a boli le.

Yesu da ilikulya i'ya i tsu nàkà uma

²⁵ An a rawai a wene yi, aku a wece yi, “Kawenishiki, nwere da vu tuwàì pini na?”

²⁶ Yesu wushunku le, “Mayun n tonuko dà, i'á mu tà uzama adama a da i takumai burodi i cuwàì, shegai adama a kalen ka ikunesavu i va i'ya i wenei wa. ²⁷ Kotsu i zuwa ucira adama a da ya tsarà ilikulya i'ya ya namgba wa, shegai i zuwa ucira a ilikulya i'ya ya nàkà uma u da bawu wàri n utyoku. Ilikulya i'ya Maku ma Vuma ma nàkà dà i'ya gai na vi, kpaci aya Kashilà Tata u wushunki u yain nala.

²⁸ Aku a wece yi, “Ndyà Kashilà ka ciga tsu tsu yain?”

²⁹ U wushunku le, “Ili i'ya Kashilà ka ciga dà i yain i'ya na: Wushuki n uza da u suki.”

³⁰ Aku a danai, “U kàrà tà vu wenike tsu ukunosavu, va ciga baci tsu wushuku n avu. Ndyà va yanka tsu? ³¹ Isheku i tsunu a takuma tà manaɗ a kakamba. A korongu tà ukuna u na vi a Tagaràda u Kashilà: ‘Musa nàkà le tà ilikulya i'ya i wutàì a zuba tsarà a lyai.’ ◇ ”

³² U tonuko le, “Mayun n tonuko dà, Musa da nàkà dà ilikulya i'ya i wutàì a zuba vi wa. Tata u vā u da uza da wa nàkà dà ilikulya i mayun a zuba. ³³ Kpam ilikulya i'ya Kashilà ka tsu nàkà vi i'ya gai i wutàì a zuba i nàkàì ama a likimba uma vi.”

³⁴ Ama yi a danai, “Uzapige, nàkàsà tsu ilikulya i na yi kain dem.”

³⁵ Aku u danai, “Mpa ilikulya i'ya i tsu nàkà uma. Uza da baci dem u tuwàì ara vā wa pana kambulu wa, uza dà kpam u wushuki nā mpa, wa pana kakuli wa. ³⁶ Māri n tonuko dà de, n da i wene mu tà, shegai i wushuku nā mpa wa. ³⁷ Tata vi u tsu nàkà mu tà ama a vā. Ya dem a asuvu a le wa tuwàì tà ara vā, mpa kpam ma loko yi wa, ko kenu. ³⁸ N wutàì tà a zuba n tuwàì tsarà n yain ili i'ya Kashilà ka ciga mu n yain, shegai adama a ili i'ya mpa ma ciga wa. ³⁹ Ili i'ya uza da u suku mu vi wa ciga n yain i'ya na: Kotsu ko uza u te a asuvu a aza da u nàkà mu vi u puwān wa, shegai n 'yangāsà le gbā kain ka makorishi. ⁴⁰ Aza dà a wenei Maku mi kpam a wushuki n eyi, a ka tsarà tà uma u da bawu wa kotso, kpam ma 'yangāsà le tà kain ka makorishi. Ili i'ya Tata u vā wa ciga i'ya gai la vi.”

⁴¹ Ama a gitàì tsali a kaci ka ne, an u danai, “Mpa ilikulya i'ya i wutàì a zuba.”

⁴² A danai, “Yesu da na vi maku ma Isuhu. Tsu reve tà tata nā mma u ne. Nidà wa dana, ‘A zuba u da n wutàì?’”

⁴³ U wushunku le, “Àsàkàì uyan tsali. ⁴⁴ Tata dà u suku mu. Uza wā la wa tuwā ara vā wa, she Tata vi u tuko yi, kpam ma 'yangāsà tà vuma u nala vi kain ka makorishi. ⁴⁵ Ntsumate n korongu tà, ‘Kashilà ka wenishike le tà gbā le.’ ◇ Gbā uza dà baci u panàkai Tata kpam u rotsongusi ili i'ya wa wenishike, wa tuwā tà ara vā. ⁴⁶ Uza wā la u wenei Tata vi wa, she mpa uza dà Kashilà ka suki, mpa koshi n wene yi. ⁴⁷ Mayun n tonuko dà, uza dà baci u wushuki nā mpa wā tà n uma u da bawu wàri n utyoku. ⁴⁸ Mpa ilikulya i'ya i tsu nàkà uma. ⁴⁹ Isheku i de i

takuma tã mana a kakamba, gbã n nala a kuwusai. ⁵⁰ Ilikulya i'ya i wutã i a zuba i'ya na. Uza ða baci dem u lyai ilikulya i na yi wa kuwã wa. ⁵¹ Mpa gai ilikulya i'ya i tsu naãã uma vi, i'ya i wutã i a zuba. Uza ða baci dem u lyai i'ya, wa tsarã tã uma u ða bawu wãri n utyoku. Ililikulya i'ya ma naãã ðã vi ikyamba i vã i'ya, i'ya ma naãã ama a likimba a tsarã uma.”

⁵² Aku aza a Yahuda a gitã kananamgbani utyoku u le, “Nidã vuma u na wa naãã tsu ikyamba i ne tsu takuma?”

⁵³ U tonuko le, “Mayun n tonuko ðã, i takuma baci ikyamba i Maku ma Vuma kpam i soi mpasa n ne wa, ya tsarã uma vi wa. ⁵⁴ Uza ða u takumai ikyamba i vã kpam u soi mpasa n vã, wa tsarã tã uma u ða bawu wãri n utyoku, kpam ma 'yangasã yi tã kain ka makorishi. ⁵⁵ Ikyamba i vã ilikulya i maci i'ya, mpasa n vã kpam ili i uso i maci i'ya. ⁵⁶ Uza ða u takumai ikyamba i vã kpam u soi mpasa n vã, wã tã kaðolo nã mpa, mpa kpam mã tã kaðolo n eyi. ⁵⁷ Tata uza u uma, aya u suku mu, kpam adama a ne a ða mãri n uma. Uza ða baci dem u takumai ikyamba i vã, wa tsarã tã uma a adama a vã. ⁵⁸ Mpa ilikulya i'ya i wutã i a zuba. Uza ða baci dem u lyai i'ya, wa tsarã tã uma bawu utyoku, kpam wa kuwã tyoku ða isheku i ðe i kuwã wa, ko an u wokoi a takumai mana.” ⁵⁹ Yesu ðansa tã ikuna i na yi eyi n u wenishiki a kagata ka Kashilã a Kafarnahum.

Atoni ushani a asakã utono Yesu

⁶⁰ An atoni a Yesu a panai nala, aku a danai, “Ukuna u na vi u wuyana tã ureve. Ya wa wushuku n u ðã?”

⁶¹ Yesu reve tã atoni a ne a ka yan tsali, aku u wece le, “Ukuna u na vi u ðalã ðã ðã? ⁶² Nidã ya yawunsa a'ayin a ða baci i wenei mpa Maku ma Vuma ugonon a zuba? ⁶³ Kulu ka ku tsu naãã uma u ða bawu wãri n utyoku. Ucira u vuma wa fudã wa yan ili wa. Kadyanshi ka n tonuko ðã ka zuwa ðã tã i tsarã Kulu Keri ku Kashilã ka ku tsu naãã uma. ⁶⁴ Shegai aza roku a asuvu a ðe a wushuku wa.” (Yesu wãri u gitã tã u revei aza ða a ka 'yuwan uwushuku n uza ða wa neke yi.) ⁶⁵ U danai, “Adama a nala n tonuko ðã, ‘Tata u tuko baci uza ara vã wa, wa fudã wa tuwã wa.’ ”

⁶⁶ Adama a kadyanshi ka Yesu yain, atoni a ne ushani a kpatalãka yi tã kucinã a asakã yi utono.

⁶⁷ Aku u wecei Kupanamere, u danai, “Edã dem ya laza ðã?”

⁶⁸ Simo Bituru wushuki, “Asheku, ara yai ða tsa laza ubana? Vã tã n kadyanshi ka ka naãã uma u ða bawu wãri n utyoku. ⁶⁹ Tsu wushuku tã kpam tsu reve tã aña Uza u Uwulukpi u Kashilã.”

⁷⁰ U danai, “N ðangãsa ðã tã Kupanamere. Shegai uza u te Kalapãnsi ka!” ⁷¹ Yahuza maku ma Simo Isikariyoti ða wa ðansãka. Aya wa tuwã wa neke yi, ko an u wokoi eyi dem wã tã a asuvu a Kupanamere yi.

7

A'angu a Yesu a wushuku n ili i'ya u danai wa

¹ An nala u wurai, Yesu kyawunsai gbã kaðon ka Galili. Wa ciga u wala a kaðon ka Yahuda wa, kpaci azapige a aza a Yahuda a ða pini a ka ciga a wuna yi.

² Evu n a'ayin a Abiki a Atani a aza a Yahuda† a ða. ³ Aku a'angu a Yesu a banai ara ne a danai, “Asakã asu u na vi vu bana a Yahuda tsarã atoni a vunu a nide yi dem a wene ikunesavu i'ya va yansa. ⁴ Uza ða baci dem wa ciga u zuwa ama a reve yi, u tsu sokongu ili i'ya u tsu yansa wa. Aña

baci va yansa ili i na yi, wenike kaci ka vunū a likimba.”⁵ Ko a'angu a ne dem a wushuku n eyi wa.

⁶ Yesu wushunku le, “A'ayin a da ma bana vi kotsu a yan wa, shegai eda ya fuda ta ya bana ko nwere da baci. ⁷ Ama a likimba a na a ka kovo da wa, mpa a ka kovo, kpaci n tsu tonuko le ta ikuna i cingi i'ya a ka yansa. ⁸ Walai ubana a asu u abiki vi. Mpa kotsu n fo'fuso ubana de wa, kpaci a'ayin a da ma bana de kotsu a yan wa.” ⁹ An u danai nala, aku u shamgbai pini a Galili.

Yesu wenishikei a Kuwa ku Kashila

¹⁰ An a'angu a Yesu a lazai ubana a asu u abiki vi, aku Yesu banai dem, shegai ukpawunsi u da u banai. ¹¹ Azapige a aza a Yahuda a ka ciga a wene yi pini a asu u abiki vi, a rongoi a uwecishike, “Nte wari?”

¹² Pini a asuvu a kakuma ki, ama ushani a ka dansa n tsubini a kaci ka Yesu, aza roku a danai, “Vuma maci da.”

Aza roku kpam a ka dansa, “Ka'aban ka wa yansa'aka ama.”

¹³ Shegai ko uza u dansa n a pani wa, kpaci a ka pana ta uwonvo u azapige a aza a Yahuda.

¹⁴ Kain ka nishi ka abiki yi,* Yesu banai a Kuwa ku Kashila ki u gitai uwenishike. ¹⁵ Aza a Yahuda yi a yain majiyan, a danai, “Vuma u na u vi u dusuku a kukere ku kawenishiki wa, nida a yansai u reve ili ushani naha?”

¹⁶ U wushunku le, “Ili i'ya ma wenishike ara va da i wuta wa, shegai Kashila uza da u suku mu, aya u naka mu i'ya. ¹⁷ Ama a dangasa baci a yain ili i'ya Kashila ka ciga, a ka reve ta uwenishike vi a asu u Kashila da u wuta wa, ara va da wa. ¹⁸ Aza da a tsu wenishike n ucira u kaci u le, icikpali i ama i'ya a tsu bolo. Shegai uza da u tsu ciga a cikpala uza da u suku yi, ukuna u mayun u da u tsu dansa. U tsu yan ka'aban wa. ¹⁹ Musa naka da ta Mele, shegai ko uza u te u de u tono ma wa. Nida ya ciga i wuna mu?”

²⁰ Ama yi a wushuki, “Va ta n itiyoni i cingi! An ya a ka ciga a wuna vu?”

²¹ U wushuki, “N yan ta ukunosavu u te, aku i yain majiyan. ²² Musa tonuko da ta i kida mmuku n de acombi. (Shegai isheku i cau i de i'ya i gitai n ukuna vi, Musa da wa.) I tsu kida ta maku kacombi hal n kain ka Ashibi dem.† ²³ Ya kida baci maku kacombi n kain ka Ashibi an Mele ma Musa ma wushunku da nala, nida ya pana mu upan an n tanasai uza u mabala gba gba n kain ka Ashibi? ²⁴ Asakai uyan afada adama a tyoku da i bidyai ukuna wari, shegai i yain afada n ukuna u maci.”

Yesu da Kawauwi ki?

²⁵ Pini a a'ayin a nala yi, aza a Urishelima a roku a ka dansa utyoku u le, “Vuma da azapige a ka ciga a wuna da gai na vi. ²⁶ Shegai wa wenishike ta a asu u da ya dem wa wene kpam u panaka yi, kpam azapige yi a shamkpa yi wa. Gaawan a reve ta aya Kawauwi ki. ²⁷ Shegai tsu reve ta ilyuci i vuma u na vi. Kawauwi ka mayun ka tuwa baci, ko uza wa reve ilyuci i ne wa.”

²⁸ Yesu n u wenishiki pini a Kuwa ku Kashila ki, aku u 'yangasai kalagatsu, “Eye, i reve mu ta, kpam i reve ta ilyuci i va. Mpa n suki kaci ka va wa, uza da u suku mu vi u dansa ta ukuna u mayun, shegai eda i

* 7:14 A'ayin kulla da a tsu yan Abiki a Katani ka Kavasū. † 7:22 Tun a a'ayin a Ibrahi, aza a Yahuda a tsu kida ta mmuku n le acombi a kain ka kulla. Kagita 17:12.

reve yi wa. ²⁹ Mpa n reve yi t̄a, kpaci a asu u d̄a w̄ari u d̄a n wut̄ai, kpam aya u suku mu.”

³⁰ An u danai nala, aku ama yi a ka ciga a kaṅa yi, shegai uza w̄a la u fud̄ai u sawa yi wa, kpaci kotsu a'ayin a rawa wa. ³¹ Ama ushani a wushuku t̄a n Yesu. A ka dansa, “Ko Kawauwi ka tuw̄a baci, wa la gb̄am vuma u naha vi uyan ikunesavu ushani?”

A suki awundi a Kuwa ku Kashil̄a a kaṅa Yesu

³² An Afarishi a panai kakum̄a ka ama a ka dansa ikuna i na yi a kaci ka Yesu n tsubini, aku a 6olomgbonoi kaci n ad̄ar̄akpi a pige a suki aza a uwundya u Kuwa ku Kashil̄a a kaṅa yi.

³³ Yesu danai, “Ma rongo t̄a kaḅolo n ad̄a a'ayin kenu, aku n laza ubana a asu u uza d̄a u suku mu. ³⁴ A'ayin a nala yi ya zama mu t̄a, shegai ya wene mu wa. Kpam ya fud̄a ya tuw̄a a asu u d̄a m̄ari wa.”

³⁵ Aku aza a Yahuda a git̄ai uwecishe kaci ka le, “Nte vuma na wa ciga u bana d̄a bawu tsa fud̄a tsa wene yi? A ilyuci ilyuci i Nheline i'ya w̄a wa bana a asu u d̄a ama a tsunu a'ari n̄a ndishi, tsar̄a u ba u wenishike le d̄e? ³⁶ Ndya kalen ka kadyanshi ka u yain an u danai, ‘Ya zama mu t̄a uwene, shegai ya wene mu wa,’ kpam ‘Ya fud̄a ya tuw̄a a asu u d̄a m̄ari wa?’”

Mini ma ma tsu naḅa uma

³⁷ Kain ka makorishi ka abiki yi; wata, kain ka pige ka la vi, Yesu shamgbai a kapala ka ama ki, u 'yanḡas̄ai kalaḡatsu u danai, “Gb̄a uza d̄a baci wa pana kakuli, u tuw̄a ara v̄a u soi. ³⁸ Tagar̄ada u Kashil̄a u dana t̄a, ‘Uza d̄a baci dem u pityanangi n̄a mpa, a asuvu a katakasuvu ka ne ka agat̄a a mini ma ma tsu naḅa uma ma rongo uwutus̄a ushani.’†” ³⁹ Ukuna u Kulu Keri u d̄a wa dans̄aka. Kotsu Kashil̄a ka naḅa Kulu ki wa, kpaci kotsu u rad̄agb̄a Yesu u naḅa yi tsupige wa. Shegai ubana a kapala, ama d̄a a wushuki n Yesu vi a ka wusha t̄a Kulu Keri.

Ama yi a pecenei

⁴⁰ An ama yi a panak̄ai Yesu, aku aza roku a danai, “Vuma u na vi Matsumate ma a danḡasai vi ma mayun.”

⁴¹ Aza roku a danai, “Kawauwi ka.”

Shegai aza roku a danai, “Kawauwi ka wut̄a a asuvu a Galili wa. ⁴² Tagar̄ada u Kashil̄a u dana t̄a, Kawauwi ki a kumaci ku Dawuda Magono ka wa wut̄a, kpam a Batalami d̄a a ka matsa yi, a ilyuci i'ya Dawuda rongoi.” ◊ ⁴³ Aku ama yi a pecenei tyoku d̄a a ka yawunsa a kaci ka ne. ⁴⁴ Aza roku a ka ciga a kaṅa yi, shegai ko uza u sawa yi wa.

Azapige a 'yuwain uwushuku n Yesu

⁴⁵ Aku aza d̄a a ka wundya Kuwa ku Kashil̄a ki a gonoi a asu u ad̄ar̄akpi a pige n Afarishi yi, aku a wece le, “Ndya i zuwai i kp̄ad̄ai utuko Yesu vi pini na?”

⁴⁶ Aza a uwundya Kuwa ki a wushuki, “Ko uza w̄a la u dansai tyoku d̄a vuma u na vi u dansai wa.”

⁴⁷ Afarishi yi a danai, “Ed̄a dem u puwunsa d̄a d̄e! ⁴⁸ Uza w̄a la a asuvu a tsunu aṡtsu ad̄ar̄akpi a pige n Afarishi u wushuki n Yesu wa. §

† 7:38 Izikel 47:1; Zakariya 14:8. Ire i re i'ya a ka fud̄a a ka yawunsa ko ara yai d̄a mini ma wut̄a.

1) Aza d̄a a pityanangi n 2) ara Yesu, kagit̄a ka iwauwi. ◊ 7:42 2 Sam. 7:12; Mik. 5:2. § 7:48 Uza u Yahuda u isa baci uza ‘uza u Samariya’ inyashi i'ya. A reve t̄a an Yesu wut̄ai a Galili, shegai a Samariya wa.

49 Shegai kakum̄a ka ama ka bawu ka revei n Mele ma Musa mi, Kashil̄a ka wacinsa le t̄a.”

⁵⁰ Nikodimu, uza u te a asuvu a Afarishi yi, aya uza d̄a u banai tsar̄a u wene Yesu caupa. U tonukoi atoku a ne, ⁵¹ “Mele ma tsunu ma wushunku tsu tsu wuna uza bawu tsu panai ili i'ya wa dana wa. U gan tsu kid̄aga le ugana bawu tsu revei ili i'ya a yain wa.”

⁵² Aku a wushunku yi, “Avu dem uza u Galili u d̄a? Tono Tagar̄ada u Kashil̄a mai, va wene t̄a matsumate m̄a la ma wut̄a a kaḅon ka Galili wa.”
[⁵³ Aku ndishi mi n kotsoi, ya dem lazai ugono a kuwa.

8

A kan̄ai kashankala

¹ Pini nala, Yesu lazai ubana a Masasa ma Zayitum. ² An kain ka wansai n usana u de, aku u lazai ubana a Kuwa ku Kashil̄a. Ama yi a tuw̄ai a asu u ne, aku u dusuki n ele u git̄a le uwenishike. ³ Awenishiki a Mele n Afarishi a tukoi uka roku uza d̄a a kan̄ai n tsishankala, aku a zuwa yi u shamgba a kapala ka kakum̄a ka ama. ⁴ A danai, “Kawenishiki, a kan̄a t̄a uka u na n u yanyi tsishankala. ⁵ Mele ma Musa ma wenishike tsu t̄a, uza d̄a baci dem a kan̄ai n ucun u ili i na yi a var̄asa yi n atali a wuna yi. Nda vu danai?”

⁶ A dana t̄a ukuna u na vi tsar̄a a wandi Yesu tsar̄a a tsar̄a ili i'ya a ka sapula yi. Shegai Yesu kelikei a iyamba, u git̄ai uyan ikorongi n majubu ma ne. ⁷ A mats̄a yi n keci a kaci ka uka ki. Aku u tuw̄ai u 'yanḡai u danai, “Gb̄a uza d̄a bawu wari pini na n unyushi, u git̄a u fuluku katali u vara yi.” ⁸ Aku Yesu doki u kelikei u yain ikorongi.

⁹ An a panai nala, aku a lazasai maten-maten. Nkoshi n d̄a a git̄ai a lazasai, aku a asak̄ai Yesu n uka vi pini utyoku u le. ¹⁰ Yesu 'yanḡai u wece yi, “Nte ama yi? Uza w̄a la u shamgbai u kid̄aga vu ugana wa?”

¹¹ U wushuki, “Uzapige, ko uza u buwa wa.”

Aku Yesu tonuko yi, “Mpa dem ma kid̄aga vu ugana wa. Wala ili i vunū, kotsu vu doku vu yain unyushi u cingi wa.”]*

Yesu d̄a katyashi ka likimba

¹² Yesu doki u dansai n ele, “Mpa uza d̄a u tsu n̄aka ama a likimba katyashi. Uza d̄a baci dem u tonu mu, wa tsar̄a t̄a katyashi ka ka tsu n̄aka uma, kpam wa wala a asuvu a karimbi wa.”

¹³ Afarishi yi a tonuko yi, “Ama a re a dansa baci a kaci ka ukuna, tsa wushuku t̄a.† Shegai a'ayin a d̄a baci va dans̄aka kaci ka vunū, a d̄a koshi vu tsu bidya kadyanshi ki mayun d̄a, adama a nala, a t̄su tsa wushuku n ili i'ya vu danai wa.”

¹⁴ U wushunku le, “Mayun d̄a, a kaci ka v̄a ka ma yan kadyanshi ka na ki, kpam mayun d̄a kari. N reve t̄a asu u d̄a n wut̄ai n asu u d̄a ma bana. Shegai e d̄a i reve asu u d̄a n wut̄ai n asu u d̄a ma bana wa. ¹⁵ E d̄a aza d̄a i tsu yan afada tyoku d̄a ama a tsu yansa. Mpa ma yanka uza u afada wa. ¹⁶ Shegai ko ma yan baci afada, a d̄a mpa ma yan a maci a d̄a, kpaci mari utyoku u v̄a wa. Tata u d̄a u suku mu w̄a t̄a kaḅolo n̄a mpa. ¹⁷ Mele ma d̄e ma dana t̄a, ama a re a dana baci ili i te a kaci ka ukuna, u kan̄a t̄a i

* **8:11** Akorongi a cau a roku aza d̄a a pur̄ai a tagar̄ada u Yahaya a kalatsa t̄a mkpand̄a n 7:53–8:11. † **8:13** Udani u na vi ili i te i'ya n u d̄a wari a 8:17.

wushuku n ili i'ya a danai. ¹⁸ Mā tā a asuvu a aza ḏa a ka yan kadyanshi a kaci ka vā, Tata u ḏa u suku mu vi, aya uza u ire vi.”

¹⁹ Aku a wece yi, “Nte tata u vunu vi?”

U wushunku le, “I reve mu wa, kpam i reve Tata u vā wa. I reve mu baci, ya reve tā dem Tata u vā.”

²⁰ U yan tā kadyanshi ka na ki a'ayin a ḏa wari a uwenishike a Kuwa ku Kashilā, evu n asu u ḏa a ka zuwusa ikebe. Shegai ko uza u kaṅa yi wa, kpaci kotsu a'ayin a ne a yan wa.

Ya fuda ya bana a asu u ḏa ma bana wa

²¹ Yesu doki u tonukoi ama yi, “Ma laza tā n asaka ḏa, kpam ya zama mu tā, shegai i lya baci kapala n unyushi u cingi u ḏe, ya kuwā tā. Ya fuda ya bana a asu u ḏa ma bana wa.”

²² Aku azapige a aza a Yahuda a danai, “U da tsa fuda tsa bana a asu u ḏa wa bana wa. Wa ciga u dana wa wuna kaci ka ne ḏa?”

²³ U danai, “Edā aza a likimba u na ḏa a iyamba, shegai mpa a zuba u ḏa n wutai. Edā aza a likimba u na ḏa, shegai mpa uza u likimba u ḏa wa. ²⁴ Da gai i zuwai n danai ya kuwā tā kaḅolo n unyushi u cingi u ḏa ya yansa vi. I 'yuwan baci uwushuku an mpa uza ḏa n da mari vi, mayun ya kuwā tā a asuvu a unyushi u cingi u ḏe.”

²⁵ Aku a wece yi, “Ada yai?”

U wushunku le, “Mpa gai uza ḏa n tsu tonusuko ḏa mari vi. ²⁶ Ili i'ya pini ushani i'ya ma dansa a kaci ka ḏe, kpam n kiḏaga ḏa ugana. Shegai uza ḏa u suku mu u tsu dansa tā ukuna u maci. Kpam n tonuko aza a likimba ili i'ya u tonuko mu koshi.”

²⁷ Shegai ama yi a fuda a reve an ukuna u Tata u ḏa wari le utonusuko wa. ²⁸ U danai, “A'ayin a ḏa baci i raḏagbāi Maku ma Vuma a zuba a mawandamgbani, ya reve tā an mpa gai uza ḏa n tonuko ḏa mari vi. Kpam ya reve tā an n tsu yan ili adama a kaci ka vā wa. Ili i'ya Tata u vā u wenishike mu i'ya n tsu dansa. ²⁹ Uza ḏa u suku mu wā tā kaḅolo nā mpa, u asaka mu utyoku u vā wa, kpaci n tsu rongo tā uyansa ili i'ya u tsu pana kayanyan.”

³⁰ Ama ushani aza ḏa a panakai Yesu n u dansi ikuna i na yi, a wushuku tā n eyi.

Ukuna u mayun wa tuko ḏa tā utsarā u kaci

³¹ Yesu tonukoi aza ḏa a wushuki n eyi, “I lya baci kapala n utono uwenishike u vā, edā atoni a vā a ḏa a mayun. ³² Kpam ya reve tā ukuna u mayun, u tuko ḏa kpam utsarā u kaci.”

³³ Aku a wushuki, “Aṭsu mmuku n tsikaya ma Ibrahi n ḏa, kpam kotsu tsu gbashika uza roku wa. Nida va dana a ka tuko tsu utsarā u kaci?”

³⁴ U wushunku le, “Mayun n tonuko ḏa, gbā uza ḏa baci dem u yain unyushi u cingi, kagbashi ka unyushi u cingi ka. ³⁵ Kagbashi ka tsu rongo a kuwa ku uzapige maco wa, shegai maku ma vuma mi ma tsu rongo tā a kuwa ku tata u ne maco. ³⁶ Adama a nala, Maku mi ma tuko ḏa baci utsarā u kaci, ya tsarā tā utsarā u kaci u mayun. ³⁷ N reve tā edā mmuku ma Ibrahi n ḏa, shegai ya ciga tā i wuna mu adama a ḏa bawu i wushuki n uwenishike u vā. ³⁸ Ili i'ya Tata u vā u wenike mu i'ya ma tonuko ḏa, shegai ya yansa ili i'ya tata u ḏe u tonuko ḏa.”

³⁹ A wushuki, “Ibrahi ḏa tata u tsunu.”

U tonuko le, “A da baci eḁa mmuku ma Ibirahi n ḁa mayun, ya yansa ṭa ili i'ya Ibirahi yain. ⁴⁰ N tonuko ḁa ṭa ukuna u mayun u ḁa n panai a asu u Kashila, aku ya ciga i wuna mu. Ibirahi wa yan ucun u ukuna nala wa. ⁴¹ Shegai ya yan derere ili i'ya tata u ḁe wa yansa.”

Aku a wushuki, “Atsu ilimaci i kateshe i'ya wa! Kashila n kaci ka ne aya Tata u tsunu u mayun.”

⁴² U tonuko le, “Kashila ka baci kari Tata u ḁe, i'ari ya ciga mu ṭa, kpaci a asu u Kashila ḁa n wuṭai n tuwai ara ḁe. N tuwa adama a kaci ka va wa, shegai aya u suku mu. ⁴³ I reve ili i'ya n danai wa, kpaci ya wushuku n uwenishike u va wa. ⁴⁴ Kalapansi ka tata u ḁe, kpam ili i'ya u tsu ciga i'ya i tsu yan derere. Eyi uza u nkunu ḁa n uza u kaḁan tun a kagita. Ili i'a la i mayun a kaci ka ne wa. Kaḁan ka u tsu rongo a uyansa, kpaci eyi uza u kaḁan ḁa. Uza u kaḁan ḁa gbam koshi wa, shegai tata u kaḁan u ḁa dem. ⁴⁵ An u wokoi ma tonusuko ḁa ukuna u mayun ḁa i zuwai bawu i wushuki na mpa. ⁴⁶ A asuvu a ḁe ya wa fuda wa wuṭa karara u dana mpa uza u unyushi u cingi u ḁa? An u wokoi ma tonusuko ḁa ukuna u mayun, ndya i zuwai i kpaḁai uwushuku na mpa? ⁴⁷ Maku ma Kashila† dem ma tsu pana ṭa kadyanshi ka Kashila. Shegai eḁa mmuku n Kashila n ḁa wa, ḁa gai i zuwai bawu i panai vi.”

Yesu ḁa uzapige n Ibirahi

⁴⁸ Aza a Yahuda a wushunki Yesu, “Dere ḁa tsu danai avu uza u Samariya u ḁa, kpam va ṭa n ityoni i cingi!”

⁴⁹ U danai, “Ma n ityoni i cingi a asuvu a va wa. N naka ṭa Tata u va tsupige, shegai eḁa i 'yuwan mu unaka tsupige. ⁵⁰ Kumodu ka mari tsara n tsaraka kaci ka va tsupige wa, shegai uza roku u ḁa pini uza ḁa wa ciga mu n wushi tsupige. Aya kpam dem wa yan afada. ⁵¹ Mayun n tonuko ḁa, uza ḁa baci dem u tonoi uwenishike u va, wa kuwa wa.”

⁵² A danai, “Gogo-na tsu reve ṭa an vari n ityoni i cingi a asuvu a vunui! Ko Ibirahi na ntsumate a kuwusa ṭa. Shegai avu vu danai, ‘Gbā uza ḁa baci u tonoi uwenishike u va, wa kuwa wa.’ ⁵³ Vu la tata u tsunu Ibirahi tsupige ḁa? U kuwa ṭa, nala dem ntsumate. Ya vu bidyai kaci ka vunui?”

⁵⁴ U wushunku le, “N naka baci kaci ka va tsupige, tsupige tsu va tsa woko ili i roku wa. Uza ḁa u naka mu tsupige aya Tata u va, eḁa kpam i danai aya Kashila ka ḁe. ⁵⁵ Eḁa kotsu i reve yi wa, mpa tani n reve yi ṭa. N ḁa baci kotsu n reve yi wa, ma woko ṭa uza u kaḁan tyoku u ḁe. Shegai n reve yi ṭa, kpam n tonoi ṭa ili i'ya u danai. ⁵⁶ Tata u ḁe Ibirahi zangana ṭa u wene utuwa u va, kpam u wene ṭa u yain kpam mazanga cika.”

⁵⁷ Aku a danai, “Nida va dana vu wene Ibirahi, ada tani na kotsu vu rawa ayen amangarenkupa wa?”

⁵⁸ Aku u tonuko le, “Mayun n tonuko ḁa, kahu a matsa Ibirahi, Mpa† pini.”† ⁵⁹ An Yesu danai nala, aku ama yi a bidisai atali tsara a wuna yi. Shegai u puwain, u lazai u asakai Kuwa ku Kashila ki.

9

Yesu tanasai karumba

¹ An Yesu wari a nwalu, aku u wenei vuma roku uza ḁa a matsai karumba. ² Aku atoni a ne a wece yi, “Kawenishiki, ndya i zuwai a matsai

† **8:58** An Yesu danai “Mpa,” aza a Yahuda a nala yi a cifa ṭa an Kashila ka tonukoi Musa kala ka ne ka “Mpa.” Uwuṭa 3:14.

vuma u na karumba? Nusa da u nusai, ko gai isheku i ne i'ya i yain unyushi vi?"

³ U wushunku le, "Vuma u na u rumbana adama a unyushi u ne, ko kpm u isheku i ne wa. Matsa da a matsa yi nala tsara Kashila ka wenike ucira u ne ara ne. ⁴ U kana ta tsu yain manyan ma uza da u suku mu n kaara. Kayin ka yan ta da bawu uza wa yan manyan. ⁵ A'ayin a da mari pini naha a likimba, mpa n tsu zuwa katyashi a asu u ama a likimba."

⁶ An u danai nala, aku u cikpai atatsa a iyamba, u vura kalyon n a da, aku u gbarai kalyon ki a a'eshi a vuma yi. ⁷ Aku u tonukoi vuma vi, "Wala ba vu sawa a'eshi a vunu a kada ka mini ka a ka isa Silawamu." (Kalen ka "Silawamu" ka "Uza da a Suki.") Aku vuma vi u banai u sawai a'eshi a ne. U gono ta n u weni.

⁸ Ama a da a'ari a asu vi n aza da a revei karumba ki uza da wari u tsu folo vi, a weceki, "Vuma da u tsu dusukusu pini n u foli u da na vi wa?"

⁹ Aza roku a danai, "Aya gai vi."

Aza roku kpm a danai, "Aya wa, rotsono da gai a rotsonoi."

Karumba ki ka rongoi gai udansa, "Mpa gai na vi!"

¹⁰ Aku a wece yi, "Nida vu yansai va wene gogo-na?"

¹¹ U wushunku le, "Vuma da a ka isa Yesu da u vura kalyon, aku u gbara mu a'eshi. Pini nala, u tonuko mu n bana a Kada ka Silawamu n sawa a'eshi yi. An n ba n sawai, aku n wenei."

¹² Aku a wece yi, "Nte vuma vi?"

U danai, "N reve wa."

Afarishi a matsai uvece tyoku da u tana

¹³ A bidyai vuma da wari karumba caupa vi, a banka yi a asu u Afarishi. ¹⁴ Kain ka Yesu vura kalyon u tana sa vuma vi, kain ka Ashibi ka. ¹⁵ Pini nala, Afarishi yi a wecei vuma vi, "Nida a yain vu tsara a'eshi a vunu?"

U wushunku le, "Aya u gbara mu kalyon a a'eshi, aku n sawai, pini nala, n wenei."

¹⁶ Afarishi a roku a danai, "Yesu na vi a asu u Kashila da u wuta wa, kpaci wa tono mele ma Ashibi wa."

Shegai aza roku a danai, "Vuma da wari n unyushi u cingi wa fuda wa yan ikunesavu naha wa." Aku ka kpa da le utuwa ka te.

¹⁷ A doku a wecei vuma vi, "Nda va dana a kaci ka vuma da u tana sa vu a'eshi yi?"

U wushunku le, "Matsumate ma."

¹⁸ Azapige a aza a Yahuda a wushuku an vuma vi karumba ka caupa, kpm gogo-na wa fuda wa wene wa, aku a suki a isa isheku i ne. ¹⁹ A wece le, "Maku ma de ma na vi? I da nala i matsa yi n urumba, nida a yain aku gogo-na wa wene?"

²⁰ Aku a wushuki, "Tsu reve ta gai maku ma tsunu ma, kpm nala tsu matsa yi n urumba. ²¹ Shegai tsu reve tyoku da a yain wa wene wa. Kpm dem tsu reve uza da u tana sa yi wa. Wece ni. U rasta ta u wushunku da n kaci ka ne." ²² A dana ta nala adama a da a ka pana uwonvo u azapige yi. Alya a danai gba uza da baci dem a kana u da Yesu Kawauwi ka, wa doku wa uwa a kagata ka Kashila kpm wa. ²³ Da gai i zuwai isheku i ne a danai, "Wece ni, u rasta ta u wushunku da n kaci ka ne."

²⁴ A doku a isa vuma da a matsai karumba ki, a tonuko yi, "Tsina n Kashila vu tonuko tsu ukuna u mayun! Tsu reve ta vuma da u tana sa vu na vi uza u unyushi u cingi da."

²⁵ U wushuki, “Ko wā n unyushi u cingi, ko wā n u dā wa, mpa n reve wa. Ili i'ya gai n revei i'ya: Caupa mari tā n urumbā, shegai gogo-na ma wene tā.”

²⁶ A wece yi, “Ndya u yanka vu? Nida u tanasa vu?”

²⁷ U wushunku le, “N tonuko dā de, shegai i panaka mu wa. Nida ya ciga i doku i pana ukuna vi kpm? Ya ciga i woko atoni a ne a da dem?”

²⁸ Aku a wisha yi a danai, “Ada gai katoni ka ne, atsu atoni a Musa a da.

²⁹ Tsu reve tā Kashilā ka dansa tā n Musa, shegai tsu reve gbam ilyuci i'ya vuma u na u wutai wa.”

³⁰ Vuma vi u danai, “Ili i majiyan i'ya! U tanasa tā a'eshi a va, shegai nida i kpaḍai ureve a asu u da u wutai? ³¹ Atsu gai tsu reve tā Kashilā ka tsu panaka aza a unyushi u cingi wa, shegai u tsu panaka tā uza da baci dem wa lyaka yi kayala kpm wa yansa ili i'ya u danai. ³² Tun an Kashilā ka yain likimba, uza wā la u tanasai a'eshi a vuma da a matsai karumbā wa. ³³ A da baci vuma u na Kashilā ka ka suku yi wa, wa fuda wa yan ko i te wa.”

³⁴ A tonuko yi, “Avu uza u unyushi u cingi u da mayun mayun tun kain ka a matsa vu! Va wundya va fuda va wenishike tsu ili i roku da?” Aku a loko yi pini a kagata ka Kashilā ki.

Urumbā u Afarishi

³⁵ An Yesu panai ili i'ya i gitai, aku u boloi vuma vi u wece yi, “Vu wushuku wā n Maku ma Vuma?”

³⁶ Vuma vi u wushuki, “Uzapige, tonuko mu ko eyi yayi, tsara n wushuku n eyi!”

³⁷ U tonuko yi, “Vu wene yi de, kpm aya gai wa dansa n avu gogo-na vi.”

³⁸ Vuma vi u danai, “Asheku, n wushuku tā!” Aku vuma vi u lyakai Yesu kayala.

³⁹ Yesu tonuko yi, “N tuwā tā tsara n pecene ama a likimba. N tuwā tā n zuwa arumbā a wene, aza da kpm a ka wundya ele a ka wene n wenike le ele arumbā a da.”

⁴⁰ An Afarishi a da a'ari pini vi a panaka yi u danai nala, aku a wece yi, “Va wundya atsu arumbā a da?”

⁴¹ U wushunku le, “A da baci eda arumbā a da gmam wa, i'ari ya yan n unyushi u cingi wa. Shegai an i danai eda ya wene tā, i'a tā pini n unyushi u cingi u de.”

10

Agisani a kaliniki

¹ Yesu danai, “Mayun n tonuko dā, aboki n aza a magalaka a da koshi a tsu radugu a yuwa kasaga a unā u da a ka uwa a utsutsu u asu u da a tsu zuwa ncon. ² Uza da u tsu uwa a utsutsu aya kaliniki ka ncon ki. ³ Uza da u tsu wundya utsutsu vi, aya u tsu giduwuka yi u da. Kpm ncon n ne mi n tsu pana tā kalagatsu ka ne. U tsu isa tā n ne ya dem n kala ka ne, aku u wutukpa le. ⁴ A'ayin a da baci u wutukpa le, aku u uwa a kapala ka le, ele n a toni kpaci a reve tā kalagatsu ka ne. ⁵ A tsu tono vuma roku wa, shegai a suma yi, kpaci a reve kalagatsu ka ne wa.” ⁶ Yesu tonuko le tā agisani a na yi, shegai a reve ili i'ya wa tono wa.

Yesu da kaliniki ka shinga

⁷ Yesu doki u danai, “Mayun n tonuko ḡa, Mpa utsutsu u asu u ncon vi. ⁸ Gbā aza ḡa a lasa mu utuwā, aboki a ḡa n aza a magalāka. Ncon mi a panāka le wa. ⁹ Mpa utsutsu vi, kpam uza ḡa u uwai a asu u vā, wa tsarā tā iwauwi, wa fuda tā wa uwa kpam u wuta u zami ijani i utakuma. ¹⁰ Kaboki ka tsu tuwā tā uboki, u wuna, kpam u nangasa, shegai mpa n tuwā tā tsarā n nāka uma kpam a tsarā u ḡa ushani.

¹¹ “Mpa kaliniki ka shinga. Kaliniki ka shinga ka tsu neke tā uma u ne tsarā u kangu ncon n ne. ¹² Uza ḡa a bidyai manyan ma kalina wā tyoku u kaliniki uza ḡa wari nā ncon mi wa. U wene baci maleweni a utuwā, wa suma tā u asakā ncon mi utyoku u le. Aku maleweni mi ma ba ma zarā ncon mi ma wacinsa le. ¹³ Vuma vi u suma tā kpaci bidya ḡa a bidya yi manyan kpam u dambula a kaci ka ncon mi wa.

¹⁴⁻¹⁵ “Mpa kaliniki ka shinga. N reve tā ncon n vā, nala dem Tata u vā u reve mu. Ncon n vā dem a reve mu tā, tyoku ḡa dem n revei Tata vi. N neke tā uma u vā tsarā n ḡangā ncon mi. ¹⁶ Mā tā nā ncon n roku n ḡa bawu mārī a asuvu a ushiga u na vi, kpam u kana tā n tuko le dem. A ka pana tā kalagatsu ka vā, kpam gbā a ka woko tā ushiga u te n kaliniki ka te. ¹⁷ Tata vi wa ciga mu tā kpaci mā tā ufoḡusi tsarā n nāka uma u vā, kpam n tuwā n wushi u ḡa. ¹⁸ Uza wa fuda wa wusa uma u vā ara vā wa. N nāka tā u ḡa adama a uciga u kaci u vā. Mā tā n ucira u ḡa ma neke u ḡa kpam n wushi u ḡa, tyoku ḡa Tata u vā u tonuko mu n yain.”

¹⁹ Aza a Yahuda a doku a wushuku wa, aku ka kpaḡa le kpam utuwā ka te. ²⁰ Aza roku a le a danai, “Ityoni i cingi i'ya i uwa yi i'ya i zuwa yi ijan. Nɗya i zuwai ya panāka yi?”

²¹ Shegai aza roku a danai, “Uza ḡa baci ityoni i cingi i uwai u tsu yan kadyanshi naha wa. Ityoni i cingi ya fuda ya kukpā a'eshi a karumba ḡa?”

A 'yuwain Yesu

²² An a'ayin a uyolu a rawai, a'ayin yi a ḡa a tsu yan Abiki a Uciḡusa Unāka Kuwa ku Kashilāḡ a Urishelima. ²³ Kain ka te, Yesu wa wala pini a Kuwa ku Kashilā a asu u ḡa a tsu isā Kafalaka ka Solomo. ²⁴ Aku aza a Yahuda yi a ḡolomḡbonoi a kyawan yi, a danai, “Hal ku yain ka va zuwa tsu uyan malalā ko avu ya vāri? Aḡa baci Kawauwi ki, tonuko tsu karara.”

²⁵ Yesu wushunku le, “N tonuko ḡa ḡe caupa, shegai i kpaḡai uwushuku. Ikunesavu i'ya n yansai a asuvu a kala ka Tata u vā i wenike tā ko mpa yayi. ²⁶ Shegai i 'yuwain uwushuku, kpaci eḡa ncon n vā n ḡa wa. ²⁷ Ncon n vā n tsu pana tā kalagatsu ka vā, n reve le tā, ele kpam dem a tsu tono mu tā. ²⁸ N nāka le tā uma u ḡa bawu wa kotso, kpam a ka kuwā wa. Uza wā kpam la wa wusa le a kukere ku vā wa. ²⁹ Tata u vā u ḡa u nāka mu n ele, u la tā ili gbā tsupige, kpam uza wa fuda wa wusa le a kukere ku Tata u vā wa. ³⁰ Tata vi nā mpa ili i te i'ya.”

³¹ Pini nala, a doki a bidisai atali tsarā a wuna yi. ³² Shegai u tonuko le, “N wenike ḡa tā ili i shinga i shinga i'ya Tata u vā u suku mu n yain. N ukuna u eni u ḡa a asuvu a le ya ciga i varasa mu?”

³³ Aku a wushuki, “Adama a ḡa vu yain ili i shinga i'ya i zuwai tsa ciga tsu varasa vu wa, shegai adama a ḡa vu yankai Kashilā kadyanshi ka cingi ḡa. Avu vuma ḡa, shegai vu danai dere ḡa vāri n Kashilā!”

³⁴ U wushunku le, “A korongu tã a Mele ma ðe ma Kashilã ka danai, ‘N da, eðã ashilã a ða.’” ³⁵ Tsu reve tã ili i'ya Tagarãda u Kashilã u danai mayun ða wãri hal ubana a makorishi. Kpam Kashilã ka isã tã ama a nala yi ashilã, aza ða u nakãi udani u ne.* ³⁶ Mpa gai, Tata u ðangasa mu tã kpam u suku mu a asuvu a likimba. Niðã ya dana n yanka Kashilã kadyanshi ka cingi an n danai, ‘Mpa Maku ma Kashilã ma?’ ³⁷ Manyan ma Tata u va wa yansa ma baci ma yansa wa, kotsu i wushuku na mpa wa. ³⁸ Shegai ili i'ya Tata u va wa yansa i'ya baci ma yansa, u gan tã i wushuku adama a nala, ko i wushuku baci n kadyanshi ka va wa. Aku i reve an Tata vi ili i te i'ya na mpa, mpa kpam ili i te i'ya n Tata vi.” ³⁹ A doki a matsãi tsarã a kana yi, shegai u lai.

⁴⁰ Aku u ba u pasai Agatã a Urudu ubana a asu u ða Yahaya gitãi ulyubugusu, u rongoi ðe. ⁴¹ Ama ushani a tuwãi ara ne. A ka dansa utyoku u le, “Yahaya yan ukunosavu wa, shegai gbã ili i'ya Yahaya danai a kaci ka vuma u na mayun ða.” ⁴² Pini nala, ama ushani a wushuki n Yesu.

11

Ukpã u Li'azaru

¹ Kain ka te, maðalã ma kanãi vuma roku uza ða a ka isã Li'azaru, uza ða wa rongo a ilyuci i Batani n ataku a ne Meri n Marta. ² Meri na vi, uza ða vangu u ne wãri n maðalã mi, aya uza ða u tuwãi u tsungi manivi ma magulãni a a'ene a Asheku, aku u yansai a ða n kenji ka ne. ³ Pini nala, Meri n Marta a suki uza roku u ba u tonuko Yesu, “Asheku, uza ða va ciga vi, maðalã ma kana yi ðe.”

⁴ An Yesu panai nala, u danai, “Maðalã ma nala ma kotso a ukpã wa. Nala u gitã tã tsarã a tuko tsupige a asu u Kashilã, na mpa Maku ma Kashilã, n wushi tsupige adama a nala.” ⁵ Yesu wa ciga tã Marta n a'angu a ne. ⁶ Shegai an u panai a ða maðalã ma kana tã Li'azaru, aku u doki u shangbai pini a asu u ða wãri vi a'ayin a re.

⁷ Aku u tonukoi atoni a ne, “Tsu gonoi a Yahuda.”

⁸ Atoni yi a danai, “Kawenishiki, kotsu u ðarãkpã an azapige a aza a Yahuda a ka ciga a varãsa vu a wuna vu wa. Nɗya i zuwai va ciga vu doku vu gono ðe?”

⁹ U wushuki, “Uliwa dem wa tã n ulapa uwule kupa n ure. A'ayin a ða baci dem katyashi kari la, ama a ka wala tã kpam a ka taðatsã wa. A ka wene tã kpaci a'ã tã n katyashi ka likimba u na. ¹⁰ Shegai a wala baci n karimbi, a ka taðatsã tã, kpaci a'ã n katyashi wa.”

¹¹ Aku u tonuko le, “Kaje ka tsunu Li'azaru aya pini wa lavuta, nte ma bana ðe tsarã n 'yangasa yi.”

¹² Aku atoni yi a danai, “Asheku, alavu a ða yi baci, wa tãna tã!” ¹³ Ele n a dani ko alavu a maci a ða Yesu tonuko le wa lavuta, shegai Yesu tonuko ða wa tonuko le Li'azaru kuwa ðe.

¹⁴ Aku u wutumkpã le a kateshe, u danai, “Li'azaru kuwa ðe. ¹⁵ Shegai n pana tã kayanyan an bawu mari ðe. Adama a nala, ya rotsongusu tã i wushuku na mpa. Tuwãi tsu banai ara ne gogo-na.”

◊ **10:34** Ishp. 82:6. * **10:35** Aza ða a wushai akani a Kashilã a Masasa ma Sinai mi, a lya Musa n aza a Isara'ila.

16 Aku katonni ka roku Toma (uza ɗa a ka isa “Mapeshe”) u tonukoi aza ɗa a buwai, “Tsu soki kawenishiki ki gbā tsunu, tsarā tsu kuwā ɗe kaɓolo n eyi!”

Yesu n Meri n Marta

17 An Yesu rawai evu, u cinai cina a ciɗangu ɗe Li'azaru n a'ayin a nishi. 18 Batani n Urishelima a'a tã evu evu, evu n mel u re ɗa. 19 Adama a nala, aza a Yahuda ushani a bansa tã idyani i ukpa ara Marta n Meri adama a ukpa u vangu u le. 20 An Marta panai a ɗa Yesu wa tuwā, aku u banai u gawunsai n eyi, shegai Meri shamgbai pini a kuwa. 21 Marta tonukoi Yesu, “Asheku, a ɗa baci vari pini, vangu u vā wari wa kuwā wa. 22 Shegai ko n gogo-na n reve tã Kashilā ka naka vu tã ili i'ya baci dem vu folo yi.”

23 U danai, “Vangu u vunu wa 'yanga tã u yain kpam uma.”

24 Marta wushuki, “N reve tã an wa 'yanga kain ka makorishi, Kashilā ka 'yangasā baci gbā akushe.”

25 U wushunku yi, “Mpa n tsu 'yangasā ukpa, mpa kpam uma. Aza ɗa baci a wushuki nã mpa, ko a kuwā baci a ka 'yanga tã. 26 Uza ɗa wari n uma kpam u wushuki nã mpa, wa kuwā wa. Marta, vu wushuku wā?”

27 U danai, “N wushuku tã, Asheku. Aɗa Kawauwi, Maku ma Kashilā, uza ɗa wa tuwā a likimba vi.”

Yesu sai

28 An Marta danai nala, aku u gonoi u ba u tonukoi vangu u ne Meri koshi, u danai, “Kawenishiki ki ka rawa ɗe, kpam aɗa wa wecike.” 29 An Meri panai nala, aku u 'yangai gogo wa bana ara Yesu. 30 Kotsu u rawa a ilyuci yi wa, nte u buwai ve ɗe a asu u ɗa Marta gawunsai n eyi.

31 Ama ushani a tuwā le tã uwene, shegai an a wenei Meri wutai a kuwa ki gogo, aku a yawunsai nte wa bana ɗe a asu u kasaun vi tsarā u sai. Aku a tono yi.

32 Meri vi u banai a asu u ɗa Yesu wari. An u wene yi, aku u kuɗangi a kapala ka ne u danai, “Asheku, a ɗa baci vari pini na, vangu u vā wari wa kuwā wa.”

33 U wene yi wa sã, ama ɗa a'ari kaɓolo n eyi dem a ka sã, aku u dambulai cika. 34 U wece le, “Nte i ciɗangu yi?”

A wushunku yi, “Asheku, tuwā vu wene asu vi.”

35 Aku Yesu dem u sai.

36 Ama ɗa a'ari kushani pini evu a danai, “I wene tã tyoku ɗa wa ciga Li'azaru cika.”

37 Shegai aza roku a le a danai, “U zuwa tã karumbā ka wenei. Wari u gan tã u ɓishinka Li'azaru ukuwā.”

Yesu 'yangasai Li'azaru a ukpa

38 Eyi pini a kadambula ki, aku u banai a asu u kasaun vi. Kasaun ki tani kaaɓuru ka, kpam a kimba tã ka n katali ka roku a utsutsu vi. 39 Aku u tonuko le, “Gindalākpai katali ki a ikengi.”

Shegai Marta danai, “Asheku, vu reve tã Li'azaru kuwā ɗe a'ayin a nishi, kawān ka yan tã pini.”

40 Yesu tonuko yi, “Vu asansa an n tonuko vu, ‘Vu wushuku baci va wene tã tsupige tsu Kashilā?’”

41 Aku a gindalākpai katali ki a ikengi. U weɓelei zuba u danai, “Tata, n cikpa vu tã an vu panaka mu. 42 N reve tã vu tsu panaka mu tã maco,

shagai n dana t̄a nala adama a ama d̄a a kyawan mu na vi. Ma ciga t̄a a wushuku an ad̄a vu suku mu.”

⁴³ An u kotsoi kavas̄u, aku u salai, “Li'azaru, wuta!” ⁴⁴ Aku u wutāi. Akere n a'ene a ne ucaci n aminya a eri, a cacai kpam upetiwa'eshi u ne n kunya.

Aku Yesu danai, “Surukpa ni i āsakā yi u wala.”

A sheshei tsarā a wuna Yesu

(Matiyu 26:1-5; Marku 14:1-2; Luka 22:1-2)

⁴⁵ Ama ushani a d̄a a tuwāi tsarā a wene Meri vi a wenei ili i'ya Yesu yain, aku a wushuki n eyi. ⁴⁶ Aza roku a le a banai a asu u Afarishi a tonuko le ili i'ya Yesu yain. ⁴⁷ Aku adarakpi a pige n Afarishi a bolomgbonoi Asheshi a Pige a asu u te, a danai, “Ndy a tsa yan? Vuma u na wa yansa t̄a ikunesavu ushani. ⁴⁸ Tsu āsakā yi baci u lyai kapala n uyansa ili i na yi, ya dem wa wushuku t̄a n eyi. Aku asoje a aza a Roma a tuwā a wacinsa Kuwa ku Kashilā ku tsunu n uyamba u tsunu.”

⁴⁹ Uza roku a asuvu a Asheshi a Pige yi; wata, Kayafa, uza d̄a wari Magono ma Adarakpi a kayen ki, u danai, “Ed̄a i reve ili i'ya i'ari pini wa! ⁵⁰ Nida ya āsakā uyamba gb̄a u kuwā? Wa la t̄a tsulobo uza u te u na vi u kuwā n u d̄a a ama gb̄a a ka kuwā.”

⁵¹ Uyawunsa u na vi a katakasuvu ka Kayafa ka u wutāi wa. Shegai an wari Magono ma Adarakpi a kayen ka nala ki d̄a i zuwai wa yan kadyanshi ka ili i'ya ya tuwā ya gita: Dana d̄a wa dana Yesu wa kuwā t̄a adama a aza a Yahuda. ⁵² Adama a unyushi u aza a Yahuda a d̄a koshi Yesu wa kuwā wa. Wa kuwā t̄a tsarā u bolomgbono ama a Kashilā a d̄a a wacinsai a asuvu a likimba. ⁵³ Kain ka nala ki ka azapige a aza a Yahuda a gitai ufobuso tyoku d̄a a ka wuna Yesu.

⁵⁴ Adama a nala, Yesu doku u wala a kateshe a Yahuda wa, aku u āsakāi Urishelima. Ulazai ubana a ilyuci i Ifuramu, i'ya i'ari a ikengi i kakamba, aku u dusuki d̄e n atoni a ne.

⁵⁵ An a yain evu n Abiki a Upasamgbana, aku ama ushani aza d̄a a'ari a ilyuci i kenu kenu a lazai ubana a Urishelima kahu abiki yi, tsarā a wulukpe kaci ka le tyoku d̄a Mele ma danai a yansa. ⁵⁶ A ka ciga a wene Yesu, ele pini a Kuwa ku Kashilā ki, aku a ka wecemgbene, “Ndy a wenei? Wa tuwā gb̄am a asu u abiki vi?” ⁵⁷ Adarakpi a pige n Afarishi yi a tonukoi ama, uza d̄a baci dem u wenei Yesu, u tonuko le, kotsu a kana yi.

12

Meri tsunki Yesu manivi ma magulani

¹ An a'ayin a teli a wokoi kahu Abiki a Upasamgbana yi, Yesu banai a Batani u rawai a kuwa ku Li'azaru uza d̄a u 'yangasai a ukpa. ² A fobusukoi Yesu ilikulya, Marta aya uza d̄a wa pecike ilikulya, Li'azaru kpam wa t̄a pini ndishi kaɓolo n aza d̄a a ka lya ilikulya n eyi. ³ Aku Meri bidyai kolubo u manivi ma mari n ikebe cika u pige, u tsunki Yesu a a'ene. U yansai ma n kenji ka ne. Magulani ma manivi mi ma shadangi kuwa ki.

⁴ Katoni ka a ka isā Yahuza Isikariyoti wa t̄a dem pini. Aya wa tuwā wa neke Yesu a asu u azapige. U danai, ⁵ “Manivi ma nala mi ma rawa t̄a

ikebe i'ya uza wa yan manyan ma kayen ka te.* Wari u gan ta a denge ma, aku a naka aza a unambi.”⁶ Shegai Yahuza vi u dambula gbam n aza a unambi yi wa. U dana ta nala kpaci kaboki ka. Aya uza da wa bana makpakata ma ikebe kpam u tsu bidya ta i roku u yanka manyan ma kaci ma ne.

⁷ Shegai Yesu tonuko yi, “Kotsu vu damgbarasa yi wa. U yan ta nala tsara u fobuso ikyamba i va adama a kacida.”⁸ Ya rongo ta n aza a unambi maco, shegai ya rongo na mpa maco wa.”

A ka ciga a wuna Li'azaru

⁹ A'ari pini, aku kakuma ka ama ka panai a da Yesu rawa de a Batani. Aku a banai an u wokoi Yesu wari de, kpam tsara a wene Li'azaru uza da Yesu 'yangasai a ukpa vi.¹⁰ Adarakpi a pige yi a fobuso dem tsara a wuna Li'azaru.¹¹ Adama a Li'azaru, ama ushani a asaka le utono, aku a ka wushukusu n Yesu.

Yesu uwai a Urishelima

(Matiyu 21:1-11; Marku 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹² An kain ka wansai, aku kakuma ka ama ka ka tuwai uyan Abiki a Upasamgbana vi, a panai a da Yesu da pini utuwa a Urishelima.¹³ Aku a bidisai akere a nshuwan tsara a ba a gawunsa n eyi, n a salasi,

“Hosana,† cikpalai Kashila!”

“Kashila ka zuwuka uza da wari a utuwa a asuvu a kala ka Magono ma Zuba una u shinga!

Kashila ka zuwuka Magono ma aza a Isara'ila una u shinga.”

¹⁴ An Yesu tsara maku ma makparyagi ma roku, u yuwai ma. Tyoku da Tagarada u Kashila u danai u da la vi,

¹⁵ “Aza a Sihiyona,‡ kotsu i pana uwonvo wa!

Magono ma de ma pini a utuwa, uyuwi a maku ma makparyagi.” ◇

¹⁶ A a'ayin a nala yi, atoni a ne kotsu a reve n ukuna vi wa. Shegai a ubana a kapala, an a tuwai a 'yangasa yi ubana a tsupige, da a cibai an Tagarada u Kashila u danai ukuna vi a kaci ka ne, hal gbam a yanka yi u da de.

¹⁷ Ama da pini ushani kabolo n Yesu a'ayin a da u 'yangasai Li'azaru a ukpa, kpam u tonuko yi u wuta a kasaun ki. Gogo-na alya a ka tonusuko ama ili i'ya u yain.¹⁸ Ama ushani a bana ta tsara a cina Yesu, kpaci a pana ta ukuna u ukunosavu vi.¹⁹ Aku Afarishi yi a ka dansa utyoku u le, “Wundyai, tsu rukpa de gba gba! Likimba gba aya a ka tonu!”

Nheline n roku ma ciga n wene Yesu

²⁰ Nheline n roku n bana ta a Urishelima ulya kayala a'ayin a Abiki a Upasamgbana.²¹ A banai ara Filibu (uza da u wuta a ilyuci i Besaida a Galili) a danai, “Uzapige, tsa ciga ta tsu wene Yesu.”²² Filibu banai u tonukoi Andurawu, aku a lazai ama a re a le a ba a tonukoi Yesu.

²³ Aku u tonuko le, “A'ayin a yan de a da Maku ma Vuma ma wusha tsupige tsu ne.²⁴ Mayun n tonuko da, ucun u ulya u te u rukpa baci a iyamba u kuwai wa, wa la u te vi wa. A'ayin a da baci u kuwai, aku u woko

* **12:5** Akorongi a cau a cau a kagita a korongu ta “ikebe i azurufa 300.” Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga. † **12:13** “Hosana” idyani i'ya ama a tsu danasa uzapige i'ya tsara a naka yi tsupige. Kalen ka ne ka, “Kashila ka wauwa yi!” ko kpam “A cikpala yi.” ‡ **12:15** Sihiyona kala ka dem ka Urishelima. ◇ **12:15** Zak. 9:9.

ushani. ²⁵ Uza da baci wa ciga uma u ne a likimba u naha, wa namba ta u da. Uza da baci u 'yuwain uma u ne a likimba u naha, wa tsara ta uma u da bawu wari n utyoku. ²⁶ Uza da baci wa ciga u gbashika mu u kana ta u tono mu, tsara kagbashi ka va ka rongo a asu u da baci dem mari, kpmam Tata u va wa naka ta uza da baci dem u gbashika mu tsupige.”

Yesu dansai ukuna u ukpa u ne

²⁷ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “Gogo-na n dambula ta cika. Nda ma dana? N dana wa, ‘Tata, wauwa mu a a'ayin a na yi?’ Nala wa, n tuwa ta a'ayin a na adama a na, tsara n pana ikyamba. ²⁸ Tata, wenike ama tsupige tsu vunu!”

Aku kalagatsu ka wuta a zuba ka danai, “N wenike ta tyoku da mari n tsupige kpmam ma doku ta ma wenike.”

²⁹ Kakuma ka ama ka kari pini kushani vi a pana ta kalagatsu ki, aku aza roku asuvu a le a danai makpankashila ma. Shegai aza roku a danai, “Katsumate ka zuba ka ka dansai n eyi!”

³⁰ Aku Yesu tonuko le, “Adama a de a da kalagatsu ki ka tuwai, adama a va a da wa. ³¹ Gogo-na a'ayin a yan de a da Kashila ka yanka ama a likimba afada. Kpmam dem a'ayin a da, a da wa loko uza da wa lya tsugono tsu likimba u na. ³² A 'yangasa mu baci a zuba u mawandambani, ma zuwa ta ya dem u tuwa ara va.” ³³ Yesu dana ta nala tsara u wenike tyoku da wa kuwa.

³⁴ Kakuma ki ka danai, “Mele ma tsunu ma tonuko tsu ta Kawauwi ka rongo ta n uma hal ubana. Nida va dana a ka 'yangasa ta Maku ma Vuma a zuba u mawandambani? Ya Maku ma Vuma mi?”

³⁵ Yesu wushuki, “Ya tsara ta katyashi a'ayin kenu. Rongoi a nwalu a'ayin a da i'ari a katyashi, tsara i tadata wa a'ayin a da baci karimbi ka danda da. Shegai ya wala baci a karimbi, ya fuda ya reve asu u da ya bana wa. ³⁶ Wushuki n uza da u tsu zuwa katyashi ka tuwa tun wari kabolo n ada, tsara i woko aza da a a'ari a katyashi.”

Aza roku a 'yuwain uwushuku n Yesu

An Yesu danai nala, aku u lazai u ba u kpawain tsara a wene yi wa.

³⁷ Ko an u wokoi u yansai ikunesavu a kapala ka le, a wushuku n eyi wa.

³⁸ Nala gita ta tsara ili i'ya Ishaya matsumate u danai i shadangu,

“Magono ma Zuba, ya wushuki n ili i'ya tsu danai?

Magono ma Zuba, ya vu wenikei ucira u vunu?” ◇

³⁹ Matsumate mi ma doku ta ma danai, ili i'ya i zuwai a kpaɗai uwushuku i'ya na:

⁴⁰ “Magono ma Zuba ma zuwa ta a'eshi a ama yi a rumbanai, kpmam u zuwa le a ryagbajai.

Mpa Magono ma Zuba, n yan ta nala tsara a wene ko a reve wa, kpmam kotsu a kpatala utuwa ara va, tsara n tansa le wa.” ◇

⁴¹ Matsumate mi ma dana ta nala kpaci u wene ta tsupige tsu Yesu, kpmam u dansai ukuna u ne.

⁴² A'ayin a nala yi, azapige ushani a wushuku ta n eyi. Shegai an a ka pana uwonvo u Afarishi, a kawan a dansa u da a kateshe wa, kotsu a wutukpa le a asuvu a kagata ka Kashila wa. ⁴³ A tsu la ta uciga icikpali i ama kapala n icikpali i Kashila.

Yesu tuwa ta u wauwa likimba

⁴⁴ Yesu 'yangasai kalagatsu ka ne u danai, “Gbā uza da baci dem u wushuki na mpa, na mpa da koshi u wushuku wa, hal dem n uza da u suku mu da u wushuki. ⁴⁵ Uza da kpm u wene mu, u wene ta dem uza da u suku mu. ⁴⁶ N tuwa ta a likimba n woko katyashi, tsara uza da baci dem u wushuki na mpa u rongo a asuvu a karimbi wa.

⁴⁷ “Uza da u panai kadyanshi ka va aku u 'yuwain ka utono, mpa ma kidaga yi ugana wa. Kpaci n tuwa tsara n kidaga likimba ugana wa, shegai n wauwa u da. ⁴⁸ Uza da wa kidaga uza da u 'yuwan mu ugana aya pini; wata, kadyanshi ka n dansai, ka ka kidaga yi ugana kain ka makorishi. ⁴⁹ Ili i'ya n wenishikei ara va da i wuta wa. Tata u da u suku mu aya u tonuko mu ili i'ya ma dana n i'ya ma wenishike. ⁵⁰ N reve ta ili i'ya u danai ama a yain i zuwa ta ama a yain uma hal ubana. Da i zuwai n tonuko da dere ili i'ya Tata u tonuko mu.”

13

Yesu bacangusi a'ene a atoni a ne

¹ Cina u woko kain ka te kahu kain ka Abiki a Upasambana ka yain. Yesu reve ta a'ayin a yan de a da wa asaka likimba u na u gono a asu u Tata. Wa ciga ta ama a ne a da a'ari a likimba, kpm gogo-na pini na u wenike le ta uciga vi gba gba bawu utyoku.

² Yesu n atoni a ne a ka lya kaɓolo n kuvuli. Cina Kalapansi ka zuwa de Yahuza Isikariyoti maku ma Simo u yawunsa tsara u neke yi. ³ Yesu reve ta Tata naka yi ta ucira u ili gba, u wuta ta a asu u Kashila, kpm nte wa gono de ara ne. ⁴ An a'ari a ulya ilikulya, Yesu 'yangai u mondoi matogo ma pige ma ne, aku u sirai mayaga a cuku tsu ne. ⁵ U tsungi mini a kabelu u gitai ubangusa a'ene a atoni a ne, aku u yansai a da n mayaga ma u sirai a cuku tsu ne tsi.

⁶ Yesu tuwai ara Simo Bituru, eyi kpm u tonuko yi, “Asheku, ada va ciga vu bacangusu mu a'ene?”

⁷ Yesu wushunku yi, “Vu reve ili i'ya mari uyan wa, shegai va tuwa ta va reve.”

⁸ Bituru danai, “Nala wa, va bacangusu a'ene a va wa.”

Yesu wushuki, “N bacangusu baci a'ene a vunu wa, avu uza u te da a asuvu a ama a va wa.”

⁹ Simo Bituru danai, “Asheku, bacangusu gbam a'ene a va koshi wa! Sawa mu dem akere n kaci.”

¹⁰ Yesu danai, “Vuma u sumba baci, ikyamba i ne gba i tsu takpa ta sarara. A'ene a ne a da koshi wa bacangusu. Eda ama i'a ta sarara, shegai gba de da wa.” ¹¹ Yesu reve ta uza da wa kpatalaka yi, da gai i zuwai u danai, “Gba de da i'ari sarara wa.”

¹² An u kotsoi ubangusu a'ene a le gba, aku u ukai matogo ma ne u gonoi u dusuki. U wece le, “I reve ili i'ya n yanka da gogo-na vi? ¹³ I tsu isa mu ta 'Kawenishiki' n 'Asheku' kpm dere da wari, kpaci ili i'ya mari i'ya la vi. ¹⁴ Mpa, Asheku n Kawenishiki, n bacangusu ta a'ene a de gogo-na. Eda dem i bacangusu a'ene a atoku a de. ¹⁵ N yan ta nala tsara u woko da iryoci tsara i yain dem tyoku da n yanka da. ¹⁶ Mayun n tonuko da, kagbashi ka tsu la uzakuwa u ne tsupige wa. Katsumate ka tsu la uza da u suku yi tsupige wa. ¹⁷ I reve ta ili i na yi gba kpm Kashila ka zuwuka da ta unu u shinga i tono baci i'ya.

18 “Gbā de da ma yanka kadyanshi wa. N reve tā aza da n dangasai. Shegai u kana tā ili i'ya Tagarāda u Kashilā u danai i woko mayun. Kpam a dana tā, ‘Vuma da wa lya kaḅolo nā mpa u kpatalāka mu tā kucina!’

19 “Tonuko da ma tonuko da kahu ukuna vi u gita, tsarā u gita baci kotsu i wushuku an mpa mari uza da wari pini maco. 20 Mayun n tonuko da, uza da baci u wushai katsumate ka va, mpa u wushai. Uza da baci kpam u wusha mu, u wusha tā uza da u suku mu.”

Yesu danai ili i'ya ya gita n eyi

(Matiyu 26:20-25; Marku 14:17-21; Luka 22:21-23)

21 An Yesu danai nala, u dambula tā cika. U tonuko le a kateshe, “Mayun n tonuko da, uza u te de wa neke mu tā.”

22 A fuda a reve gbam kalen ka kadyanshi ka Yesu yain wa. Aku a ka wundyamgbana. 23 Uza u te a asuvu a atoni yi uza da Yesu wa uciga cika wa tā ndishi evu n eyi. 24 Simo Bituru yanka yi iryoci n kukere u danai, “Wece yi, ya wa dansaka?”

25 Katoni ki ka raḅai evu n Yesu ka wece yi, “Asheku, ya va dansaka a asuvu a tsunu?”

26 Yesu wushuki, “Ma daḅa tā kawon ka na a kusan. Uza da baci n nakai ka, aya gai wa kpatalāka mu vi.” Aku u daḅai kawon ki a kusan u nakai Yahuza maku ma Simo Isikariyoti. 27 An Yahuza wushai kawon ki, aku Kanangasi* ka uwa yi.

Yesu danai, “Yahuza, wala gogo vu ba vu yain ili i'ya va yan.” 28 Uza wa la a asuvu a aza da a ka lya kaḅolo n Yesu u revei kalen ka ili i'ya i zuwai u tonuko yi nala wa. 29 Shegai adama a da wari kazuwi ka ikebe ka le, aku a yawunsai a da tonuko da Yesu tonuko yi u ba u tsupa ikebe i ilikulya ko kpam u ba u nei aza a unambi ikebe. 30 An u lyuki kawon ka Yesu nakai yi vi, aku u wutai n maloko, n kayin ka tani.

Mele ma savu

31 An Yahuza lazai, Yesu danai, “A'ayin a tuwa tā a da mpa Maku ma Vuma ma uwa a asuvu a tsupige tsu va, kpam Kashilā ka wusha tā tsupige adama a ili i'ya ya gita nā mpa. 32 Kashilā ka wusha baci tsupige adama a va, Kashilā n kaci ka ne wa wenike tā ama tyoku da tsupige tsu Maku ma Vuma tsi tsari gogo.

33 “Mmuku n va, ma tsā tā n barakpa n ada kenu. Ya tuwa tā ya zama mu, shegai ya wene mu wa. N tonuko da tyoku da n tonukoi ama, ‘Ya bana a asu u da ma bana wa.’

34 “Shegai mele ma savu ma ma naka da. I cigi atoku a de dere tyoku da n ciga da. 35 Ya cigamgbana baci, ya dem wa reve tā eda atoni a va a da.”

Yesu danai Bituru wa nana yi ta

(Matiyu 26:31-35; Marku 14:27-31; Luka 22:31-34)

36 Simo Bituru wecei Yesu, “Asheku, nte va bana?”

Yesu wushuki, “Asu u da ma bana ya fuda ya bana wa, shegai ya tuwa tā ya bana.”

37 Bituru wece yi, “Asheku, ndya i zuwai bawu ma tono vu gogo-na? Ma tā ufoḅusi tsarā n kuwa adama a vunu!”

38 Yesu wece yi, “Vari ufoḅusi vu kuwa adama a va? Mayun n tonuko vu, kahu kapen ka sala, va nana mu tā hal kutatsu, vu dana vu reve mu wa.”

* 13:27 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

14

Yesu da ure ubana a asu u Tata

¹ Yesu tonukoi atoni a ne, “Kotsu i dambula wa. Wushuki n Kashila, i wushuku kpmam na mpa. ² A'unu a da pini ushani a kuwa ku Tata u va, kpmam nte ma bana de tsara n fofusuko da asu. A da baci nala wari wa, mari ma tonuko da ta. ³ A'ayin a da baci n yain nala, aku n gono n bidya da ubana ara va, aku tsu rongoi de kabolo. ⁴ I reve ta ure u asu u da ma bana.”

⁵ Toma tonuko yi, “Asheku, tsu reve asu u da va bana wa. Nida tsa reve ure u ubana de?”

⁶ U wushuki, “Mpa ure u da wa wenike ukuna u maci u Kashila, u naka kpmam ama uma. Uza wa la wa bana a asu u Tata wa, she u tonon mu. ⁷ I reve mu baci, ya reve ta dem Tata u va. Shegai gogo-na i reve yi ta, kpmam i wene yi ta.”

⁸ Filibu danai, “Asheku, wenike tsu Tata vi, kpaci ili i'ya tsa ciga i'ya la vi koshi.”

⁹ Yesu wushuki, “Filibu, n rongon ta n ada a'ayin ushani. Nda i zuwai vu kpa dai ureve ko ya mpa mari? Uza da baci dem u wene mu, u wene ta dem Tata vi. Nida vu danai ‘Wenike tsu Tata vi?’ ¹⁰ Vu wushuku an mpa ili i te i'ya tsari n Tata vi, kpmam Tata vi ili i te na mpa wa? Kadyanshi ka n yanka da ara va da ka wutai wa. Tata da wari a asuvu a va, aya u tsu yan ili i'ya wa ciga u yain. ¹¹ Wushuki na mpa an n danai Tata vi ili i te i'ya tsari, kpmam mpa vi ili i te i'ya tsari n Tata vi. Ya wushuku baci adama a kadyanshi ka va wa, u gan ta i wushuku adama a ikunesavu i na yi. ¹² Mayun n tonuko da, uza da baci u wushuki na mpa, wa fuda ta wa yan dere ili i'ya n yansai. Mayun da, aza da a wushuki, a ka yan ta hal gbam ili i'ya i lai la, kpaci ma bana ta ma rongon de n Tata u va. ¹³ Kpmam i folo baci ili a asuvu a kala ka va, ma yanka da ta i'ya, tsara Maku mi ma tuko tsupige a asu u Tata. ¹⁴ Ma yan ta ili i'ya baci dem i foloi a asuvu a kala ka va.”

Kazuwamgbani ka utuwa u Kulu Keri

¹⁵ “Ya ciga mu baci, ya yan ta ili i'ya n danai i yain. ¹⁶ Ma folo ta Tata, eyi kpmam wa naka da ta Kaangi ka roku, uza da wa rongon n ada hal ubana. ¹⁷ Aya Kulu Keri ka ku tsu wenike ukuna u maci u Kashila. Ama a likimba a wusha yi wa, kpaci a wene yi ko a reve yi wa. Shegai i reve yi ta, kpaci u rongon ta ara de kpmam wa rongon ta a asuvu a de. ¹⁸ N laza baci, ma asaka da utyoku u de tyoku u mkpan wa, ma gono ta ara de. ¹⁹ A'ayin kenu ama a likimba a na a ka fuda a wene mu wa, shegai eda ya wene mu ta. Kpmam adama a da mari n uma, eda dem ya yan ta uma. ²⁰ Kain ka nala ka tuwa baci, ya reve ta an ili i te i'ya mari n Tata vi. Ya reve ta eda dem ili i te i'ya i'ari na mpa, mpa kpmam ili i te i'ya mari n ada. ²¹ Uza da baci dem wa ciga mu, wa yan ta ili i'ya n danai, kpmam Tata u va wa ciga yi ta. Mpa dem ma ciga yi ta, kpmam n wenike yi ko mpa yayi.”

²² Aku Yahuza (shegai Yahuza Isikariyoti wa), u danai, “Asheku, nda i zuwai vu fofusoi vu wenike kaci ka vunun ara tsunu, bawu va wenike kaci ka vunun a asu u ama a likimba a da a buwai?”

²³ Yesu wushuki, “Ama a ciga mu baci, a ka yan ta ili i'ya n tonuko le a yain. Tata u va wa ciga le ta, aku tsu tuwa ara le tsu dusuku n ele. ²⁴ Shegai uza da baci bawu wa ciga mu, u tsu yan ili i'ya n danai wa. Ili i'ya i panai n danai na vi, ara va da i wutai wa, shegai ara Tata da u suku mu.”

²⁵ “N tonuko dā tā ili i na yi tun m̄ari kaḅolo n aḁā. ²⁶ Kaḅangi ki ka wenishike dā tā ili dem, kpam wa zuwa dā tā i ciḅa gbā ili i'ya n tonuko dā. Kaḅangi ka nala ki aya Kulu Keri ka Tata wa suku n kala ka vā. ²⁷ N zuwa dā tā i panai mazāngā a atakasuvu a de. Iacun i mazāngā ma m̄ari a katakasuvu ka vā ka ma zuwa dā i tsarā. N zuwa dā i tsarā ndishi n shinga n na mi dere tyoku dā ama a likimba a zuwa dā i tsarāi wa. Adama a nala kotsu i namgba katsumā ko i pana uwonvo wa.

²⁸ “I panāka mu tā an n danai ma laza tā kpam ma bana tā ma gono ara de. Ya ciga mu baci mayun, u gan tā i yain mazāngā ma ma gono ara Tata, kpaci u la mu tā tsupige. ²⁹ N tonuko dā tā ili i na yi gbā gogo-na kahu i tuwā i gitā, tsarā i gitā baci, i wushuku. ³⁰ Ma ḅarākpa n aḁā nā n dansi wa, kpaci uza dā wa lya tsugono tsu likimba u naḥa wā tā a utuwā. Shegai wā n ucira a kaci ka vā wa. ³¹ Ili i'ya Tata u vā u tonuko mu n yain i'ya n tsu yan, tsarā ya dem a likimba u reve ma ciga yi tā.

“Gogo-na tuwāi tsu walai.”

15

Katyaci n atyangi

¹ Yesu lyai kapala n kadyanshi n atoni a ne, “Mpa kami ka katyaci ka mayun. Tata u vā u dā kacimbi. ² Katyangi ka baci k̄ari a asuvu a vā bawu ka matsai, aku u kapa ka. U tsu gyara tā kpam u lapula katyangi ka baci dem ka matsāsa tsarā ka doku ka matsa cika. ³ Ili i'ya n tonuko dā i zuwa tā i lapulai. ⁴ Ya rongo baci kaḅolo nā mpa, ma rongo tā dem kaḅolo n aḁā. Katyangi ka tsu matsa n kaci ka ne wa. Kafudā tā ka matsa k̄a baci kaḅolo n kami ka ne. Nala dem eḁā ya fudā ya yan ili wa, she i'ā kaḅolo nā mpa.

⁵ “Mpa kami ka katyaci ki, eḁā atyangi. Uza dā baci wa rongo kaḅolo nā mpa, mpa kpam ma rongo kaḅolo n eyi, wa matsa tā ilimaci cika. Shegai ya fudā ya yan ili wa, she n ḅanga dā. ⁶ Uza dā baci bawu w̄ari kaḅolo nā mpa, wā tā tyoku u katyangi ka a varangi aku ka ekpei. Ama a tsu bidya tā atyangi a ekpi tsarā a varangu a dā a akina, a runukpa a dā. ⁷ I rongo baci kaḅolo nā mpa kpam i tonoi uwenishike u vā, ya folo tā Tata ili i'ya baci dem ya ciga, eyi kpam wa naḁā dā tā i'ya. ⁸ Ya matsāsa baci ilimaci ushani, nala wa wenike tā ama eḁā atoni a vā a dā, kpam ya wenike tā ama tsupige tsu Tata u vā.

⁹ “Ma ciga dā tā tyoku dā dem Tata wa ciga mu. Gogo-na rongoi a asuvu a ucigi u vā. ¹⁰ I yan baci ili i'ya n danai, ya rongo tā a asuvu a uciga u vā. Tyoku dā n yain ili i'ya Tata u vā u tonuko mu n yain, kpam ma rongo a asuvu a uciga u ne. ¹¹ N tonuko dā tā ili i nala yi tsarā i tsarā mazāngā ma dem n tsarāi, kotsu mazāngā ma de ma namba ili wa. ¹² Ili i'ya ma tonuko dā i yain i'ya na: Cigai atoku a de tyoku dā dem mpa n ciga dā. ¹³ Vuma u kuwā baci adama a kaje ka ne, nala wenike tā an w̄ari n uciga u pige u dā u lai u ya dem.

¹⁴ Eḁā aje a vā a dā, i tono baci ili i'ya n danai. ¹⁵ N buwa dā kpam u'isā agbashi wa, adama a dā uzakuwa u tsu tonuko agbashi a ne ili gbā wa. Shegai n isā dā tā aje kpaci n tonuko dā tā gbā ili i'ya Tata u vā u tonuko mu. ¹⁶ I dāngasa mu wa, mpa n dāngasa dā. Kpam n naḁā dā manyan ma na i yain: walai i ba i matsa ilimaci, icun i ilimaci i'ya ya ḅarākpa. Aku Tata u naḁā dā gbā ili i'ya baci dem i foloi n kala ka vā. ¹⁷ Ili i'ya n tonuko dā i yain i'ya na: Cigai atoku a de.

Ama a likimba a kovo atoni

¹⁸ “Ama a likimba a na a kovo dā baci, cibai a gitā tā a kovo mu. ¹⁹ Edā aza a likimba a dā baci, wa ciga dā tā tyoku dā u tsu ciga ama a ne. Shegai n dangasa dā tā a asuvu a likimba, kotsu i woko ama a ne wa. Da i zuwai likimba u kovo dā. ²⁰ Cibai ili i'ya n tonuko dā: Kagbashi ka tsu la uzakuwa u ne tsupige wa. Ama a yanka mu baci mavura, a ka yanka dā tā dem. Kpam a yan baci ili i'ya n wenishike le, a ka yan tā dem ili i'ya ya tonuko le. ²¹ Shegai a ka yan dā tā mavura adama a dā i'ari ama a va. A ka yan tā nala kpaci a reve uza dā u suku mu wa. ²² A dā baci n tuwāi n dansai n ele wa, a'ari a ka yan n unyushi u unyushi u cingi wa. Shegai gogo-na a'a n ure u uwutā a unyushi u cingi u le wa. ²³ Uza dā baci dem u kovo mu, u kovo tā dem Tata u va. ²⁴ N yan tā ikunesavu cika i'ya bawu uza kotsu u yain. A dā baci mari n yain manyan ma nala wa, a'ari a ka yan n unyushi u unyushi u cingi wa. Shegai gogo-na a wene tā ili i'ya n yain, gbā n nala a kovo mu n Tata u va dem. ²⁵ Nala gitā tā tsarā ili i'ya i'ari ukorongi a Mele ma le i woko mayun: ‘A kovo mu bawu kagita.’ [◇]

²⁶ “Ma sukunku dā tā uza dā a ka isa Kabangi. Wa wutā tā a asu u Tata, aku u tuwā ara de. Aya Kulu ku mayun. U tuwā baci, wa dansa tā ukuna u va. ²⁷ Edā dem u kanā tā i tonuko ama ukuna u va, kpaci i rongo tā kaḅolo nā mpa tun a'ayin a dā n gitāi uwenishike.”

16

¹ Yesu lyai kapala n kadyanshi, “N tonuko dā tā ukuna u na kotsu i asaḅa uwushukusu nā mpa wa. ² A ka loko dā tā a agata a Kashilā. Kpam a'ayin a ka tuwā tā a dā ama a ka wunusa dā, a yan baci nala a ka wene tā yavu Kashilā ka a ka gbashika. ³ A ka yansa tā ikuna i nala yi kpaci a reve Tata vi wa, kpam a reve mu wa. ⁴ Shegai n tonuko dā tā ukuna u na vi gampa, tsarā a'ayin yi a rawa baci a dā a ka yan ikuna i nala yi, ya cibā tā ili i'ya n tonuko dā.

Manyan ma Kulu Keri

“A'ayin a dā n gitāi uwenishike, n tonuko dā ili i na yi wa, adama a dā mari kaḅolo n adā. ⁵ Gogo-na ugono u dā mu a asu u uza dā u suku mu. Shegai ko uza a asuvu a de wā la u wece mu, ‘Nte va bana?’ wa. ⁶ Gogo-na an n tonuko dā, atakasuvu a de a shadangu de n unamgbukatsuma. ⁷ Shegai ukuna u mayun u dā ma tonuko dā, wa laka dā tā tsulobo n laza. N laza baci, ma sukunku dā tā Kabangi ki. Shegai n laza baci wa, Kabangi ka nala ki ka tuwā wa. ⁸ A'ayin a dā baci Kabangi ki ka tuwāi, wa wenike tā ama a likimba an a nusai a udani u dā a danai, ‘Tsu reve tā n ukuna u unyushi u cingi, tsu reve tā kpam n ili i'ya i'ari dere, n tyoku dā Kashilā ka tsu yanka unyushi u cingi afada.’ ⁹ A nusa tā a ukuna u unyushi u cingi, adama a dā bawu a wushuki nā mpa. ¹⁰ A nusa tā a ukuna u ili i'ya i'ari dere, kpaci a asu u Tata u dā ma bana kpam ya doku ya wene mu wa. ¹¹ A nusa tā a ukuna u afada, kpaci Kashilā ka kidāga de uza dā wa lya tsugono tsu likimba u na ugana.

¹² Mā tā n ili ushani i'ya ma ciga n tonuko dā, shegai gogo-na i la tā ucira u dā ya reve. ¹³ A'ayin a dā baci Kulu ka ku tsu wenike ukuna u mayun u Kashilā ku tuwāi, ka zuwa dā tā i reve gbā ikuna i mayun i'ya i tsu wutā a asu u Kashilā. Wa dansa ili i'ya i wutāi ara ne wa, shegai u dansa ili i'ya u panai koshi, kpam wa tonuko dā tā ili i'ya ya tuwā. ¹⁴ Wa nāḅa mu tā

◇ 15:25 Ishp. 35:19; Ishp. 64:4.

tsupige, kpaci wa bidya t̄a ili i'ya n danai u tonuko d̄a. ¹⁵ Gb̄a ili i'ya Tata w̄ari n i'ya, i v̄a i'ya dem. Da gai i zuwai n danai Kulu ka bidya t̄a ili i'ya n danai u tonuko d̄a vi.

Unambukatsum̄a wa woko t̄a mazanga

¹⁶ “A'ayin kenu ya wene mu wa, a yan baci a'ayin kenu kpam aku i doku i wene mu.”

¹⁷ Aza roku a asuvu a atoni a ne a ka dansa utyoku u le, “Ndyā kalen ka kadyanshi ka Yesu danai vi, ‘A'ayin kenu ya wene mu wa, a yan baci a'ayin kenu kpam aku i wene mu.’ Kpam ndyā kalen ka u danai ‘Adama a d̄a ma gono a asu u Tata’?” ¹⁸ A doki a wecikei, “Ndyā kalen ka ‘a'ayin kenu yi’? Tsu reve ili i'ya wa tonu wa.”

¹⁹ Yesu reve t̄a atoni yi a ka ciga t̄a a yan yi keci a ukuna vi, aku u tonuko le, “Kaci ka d̄e ka ya wecemgbenishe an n danai, ‘A'ayin kenu ya wene mu wa, a yan baci a'ayin kenu kpam aku i wene mu’?” ²⁰ Mayun n tonuko d̄a, ya s̄a t̄a kpam i namgba katsum̄a, shegai likimba wa pele t̄a. Ya namgba t̄a katsum̄a, shegai unambukatsum̄a u d̄e wa woko t̄a mazanga. ²¹ A'ayin a d̄a baci uka wa matsa, u tsu pana t̄a m̄gala, kpaci a'ayin a ilimaci a ne a rawa d̄e. Shegai u kotso baci ilimaci yi, aku u asansa n̄a m̄gala mi, adama a d̄a w̄ari ipeli an u matsai maku mi a likimba. ²² Nala dem w̄ari ara d̄e. Gogo-na i namgba t̄a katsum̄a, shegai ma doku t̄a ma wene d̄a, kpam i yain mazanga ma bawu ko uza wa fud̄a wa shamkpa d̄a ma. ²³ A'ayin a nala a rawa baci, ya yan mu keci wa. Mayun n tonuko d̄a, Tata u v̄a wa n̄aka d̄a t̄a gb̄a ili i'ya baci i foloi n kala ka v̄a. ²⁴ Kotsu i folo icun ili i na caupa wa. Rongoi ufoluso, Kashila ka n̄aka d̄a t̄a i'ya, tsara i shadangu n ipeli.

Kawauwi ka lya t̄a kaci ka likimba

²⁵ “N yan t̄a kadyanshi ka na ki n agisani, shegai a'ayin a ka tuwa t̄a a d̄a bawu ma doku ma yan nala. Aku n tonuko d̄a gb̄a ikuna i Tata karara. ²⁶ Ya folo t̄a Tata vi n kala ka v̄a, shegai u kana mpa n foluko d̄a Tata vi wa. ²⁷ Kashila Tata u ciga d̄a t̄a adama a d̄a ya ciga mu, kpam i wushuki an ara ne d̄a n wutai. ²⁸ Asu u Tata u d̄a n wutai, aku n tuwai a likimba. Gogo-na kpam ma asaka likimba n gono a asu u Tata.”

²⁹ Atoni yi a danai, “Gogo-na d̄a va dansa n atsu karara! N agisani a d̄a kpam va dansa wa. ³⁰ Gogo-na d̄a tsu revei an vu revei ili gb̄a. Va wushunku t̄a uza keci ku ne tun kahu gb̄am u wecike. Nala u zuwa tsu t̄a tsu wushuki an a asu u Kashila u d̄a vu wutai.”

³¹ Yesu wushuki, “Mayun d̄a i wushuki gogo-na vi? ³² A'ayin a ka tuwa t̄a, kpam gb̄am a rawa d̄e, a d̄a a ka wacinsa d̄a gb̄a d̄e, ya dem u gono a kuwa ku ne, aku i asaka mu utyoku u v̄a. Shegai Tata wa rongo t̄a kaḅolo n̄a mpa, adama a nala ma rongo utyoku u v̄a wa.

³³ “N tonuko d̄a t̄a ikuna i na yi tsara i tsara ipeli i maci adama a d̄a i wokoi ili i te n̄a mpa! Likimba wa zuwa d̄a t̄a i pana ikyamba, shegai kotsu i gbama asuvu, kpaci n lya t̄a kaci ka ucira u likimba.”

17

Yesu yankai atoni a ne kavasū

¹ An Yesu kotsoi udansa gb̄a ili i na yi, u weḅelei zuba u danai, “Tata, a'ayin a yan d̄e. N̄aka Maku ma vunū tsupige, tsara Maku mi dem ma n̄aka vu tsupige. ² Vu n̄aka t̄a Maku mi ucira a kaci ka ama gb̄a, tsara

Maku mi ma naka uma u da bawu wari n utyoku a asu u aza da vu naka yi gba. ³Ure u utsara uma u da bawu wari n utyoku u da na: a reve vu, uza da wari Kashila ka mayun koshi, kpm a reve Yesu Kawauwi, uza da vu suki. ⁴N wenike ta tsupige tsu vunu a likimba an n kotsoi manyan ma vu naka mu n yain. ⁵Gogo-na Tata, doku vu naka mu tsupige tsa mari n tsa an mari kabolo n avu kahu a yain likimba.

⁶“Vu naka mu ta atoni a roku pini a likimba u naha, kpm n wenike le ta tyoku da vari. Aza a vunu a da caupa, shegai vu naka mu n ele, kpm a gorimuko ta kadyanshi ka vunu. ⁷A reve ta vu naka mu gba ili i'ya mari n i'ya. ⁸Kpaci n tonuko le ta ili i'ya vu tonuko mu, kpm a wushuku ta n i'ya. A reve ta n wutai ara vunu, kpm a wushuku ta an ada vu suku mu. ⁹Ma le ta uyanka kvasu. Aza a likimba a da mari uyanka kvasu wa, shegai aza da vu naka mu, adama a da a'ari aza a vunu. ¹⁰Gba ama a nala yi aza da a'ari atoni a va aza a vunu a da, kpm gba aza da a'ari atoni a vunu aza a va a da dem. Mayun a wenike ta tyoku da tsupige tsu va tsari. ¹¹Ma ta utuwa ara vunu. Ma shamgba a likimba kpm wa. Shegai atoni a va a buwa ta ve pini a likimba. Wenike ucira u kala ka vunu; wata, kala ka vu naka mu, tsara ko ili i sawa le wa. Aku a bolomgbono a woko ili i te n atoku a le, tyoku da mpa n avu tsari ili i te. ¹²N ucira u vunu u da, ucira u da vu naka mu tun mari a likimba n u da n bishinkai ili i sawa le. Ko uza u te u le u puwan wa, shegai uza da u ukai kaci ka ne a asuvu a ukpa vi koshi, tsara a shadangu ili i'ya Tagarada u Kashila u dana.

¹³“Gogo-na mpa la a utuwa ara vunu. Shegai n dansa ta ili i na yi tun mari a likimba, tsara atoni a va a shadangu n mazanga tyoku da dem mari. ¹⁴N tonuko le ta akani a vunu. Shegai ama a likimba a na a kovo le ta, adama a da bawu a'ari ili i te n ama a likimba. Tyoku da dem mpa mari ili i te n likimba wa. ¹⁵Tonuko da ma tonuko vu vu wutukpa le a asuvu a likimba vi wa, shegai vu bishinka uza u cingi vi u sawa le. ¹⁶Mari a asuvu a aza a likimba u na wa, nala dem ele aza a likimba a da wa. ¹⁷Gonuko le sarara vu wulukpe le a asu u uwenishike u akani a vunu a da a'ari a mayun. ¹⁸N suku le ta a likimba, tyoku da dem vu suku mu a likimba. ¹⁹N neke ta kaci ka va n gbashika vu kotsu ele dem a neke kaci ka le a gbashika vu.

²⁰“N yanka ta atoni a nala yi kvasu, kpm dem ma yanka ta aza da a ka tuwa a wushuku na mpa kvasu adama a ili i'ya atoni a va a ka tonuko le a kaci ka va. ²¹Ma ciga ta gba le a woko ili i te n atoku, tyoku da mari ili i te n avu, avu kpm ili i te na mpa. Ma ciga ta dem a woko ili i te n ats. Ama a likimba kpm a ka wushuku ta an a da vu suku mu. ²²N naka ta ama a na tsupige tsa vu naka mu tsara a woko ili i te, tyoku da mpa n avu tsari ili i te. ²³Mpa ili i te i'ya mari n ele, avu kpm ili i te i'ya vari na mpa, tsara a woko ili i te gba. Tsara ama a likimba a reve an ada vu suku mu. A reve kpm an va ciga atoni a va tyoku da va ciga mu.

²⁴“Tata, vu naka mu ta ama a na yi, kpm ma ciga le ta a rongo a asu u da mari, tsara a wene tsupige tsu va, tsupige tsa vu naka mu adama a da va ciga mu kahu uyan u likimba.

²⁵“Tata, ada vari uza u shinga. Likimba reve vu wa, shegai n reve vu ta, kpm ama a na a reve ta an vu suku mu. ²⁶N wenike le ta tyoku da vari, kpm ma lya ta kapala n uyan nala. Kotsu a cigamgbana dere tyoku da vu ciga mu, tsara n bolomgbono n ele.”

18

A kanai Yesu

(Matiyu 26:47-56; Marku 14:43-50; Luka 22:47-53)

¹ An Yesu kotsoi kvasu, aku a lazai kaḅolo n atoni a ne a pasai Karara ka Kidiron. A rawai a asu u da wari na ndanga n zayitum ushani, aku a uwai pini. ² A tsu bansa ta pini asu u vi, adama a nala a da i zuwai Yahuza, uza da u nekei Yesu u revei asu u da a'ari. ³ Adarakpi a pige n Afarishi a roku a suki aza a uwundya u Kuwa ku Kashila tsara a soku Yahuza. Kaḅolo ka asoje ka aza a Roma ka dem pini, ama a na yi a'a ta ubani n iwunukatsu na ncikalun, n avasu. Yahuza da tonoi n ele hal ubana a asu vi.

⁴ Yesu reve ta gba ili i'ya ya gita n eyi, aku u ra'ai a kapala u wece le, "Ya ya zama?"

⁵ A wushuki, "Yesu uza u Nazara."

U wushunku le, "Mpa Yesu!" (Yahuza uza da u kpatalakai Yesu vi, wa ta kushani pini n asoje yi.) ⁶ An u tonuko le, "Mpa gai vi," aku a batsai n kucinacin hal a rukpusai a iyamba.

⁷ U doku wece le, "Ya ya zama?"

A danai "Yesu uza u Nazara."

⁸ U wushunku le, "N tonuko da de mpa gai Yesu vi. Mpa baci ya zama vi, asakai atoni a va a laza." ⁹ Nala gita ta tsara ili i'ya u danai caupa i woko mayun: "N puwunsa ko uza u te a asuvu a aza da vu naka mu wa."

¹⁰ Aku Simo Bituru talai burundu u ne u kapamgbani kutsuvu ku ulyaki ku kagbashi ka Magono ma Adarakpi. (Kala ka kagbashi ki ka Malaku.) ¹¹ Yesu tonukoi Bituru, "Gonuko burundu vi a ivin i ne. Va wundya ma wushuku n soi mako ma upana ikyamba tyoku da Tata u va u fobusoi wa?"

A bankai Yesu a asu u Magono ma Adarakpi

(Matiyu 26:57-58; Marku 14:53-54; Luka 22:54)

¹² Uzapige u kuvonta u Roma n asoje a ne, kaḅolo n aza a uwundya u Kuwa ku Kashila a kanai Yesu aku a sira yi. ¹³ A gita a banka yi ara Hanana, koku u Kayafa, uza da wari Magono ma Adarakpi a kayen ki. ¹⁴ Kayafa da wari u tonukoi azapige a aza a Yahuda caupa, u da, "Wa la ta tsulobo uza u te u na vi u kuwa n u da a ama gba a ka kuwa."

Bituru nanai Yesu

(Matiyu 26:69-70; Marku 14:66-68; Luka 22:55-57)

¹⁵ Simo Bituru n katoni ka roku a tonoi Yesu. Katoni ki n Magono ma Adarakpi mi a revemgbene ta, adama a nala u uwa ta pini a ulanga u kuwa ku Magono ma Adarakpi mi kaḅolo n Yesu. ¹⁶ Shegai Bituru vana yi pini a utsutsu u kuwa vi. Aku katoni ki ka gonoi ka dansai n makere ma mari kagbashi uza da wari a utsutsu. Aku u asakai Bituru uwai, ¹⁷ makere mi ma wece yi, "Avu dem katoni ka Yesu ka, ko nala wa?"

Bituru wushuki, "Nala wa, mpa wa!"

¹⁸ A'ayin yi a ka yan ta kutanu, aku agbashi yi n aza a uwundya u Kuwa ku Kashila a tasuki akina a ka lyashuku. Pini nala, Bituru banai dem u shamgbai tsara u lyashuku.

Magono ma Adarakpi ma yansai Yesu keci

(Matiyu 26:59-66; Marku 14:55-64; Luka 22:66-71)

¹⁹ Magono ma Adarāḱpi ma yansai Yesu keci a kaci ka atoni a ne n uwenishike u ne. ²⁰ Yesu wushuki, “N yansa t̄a kadyanshi tsar̄a ya dem pana. N rongo t̄a uwenishike a agata a Kashil̄a n Kuwa ku Kashil̄a, a asu u ḁa gb̄a aza a Yahuda a tsu ḁolomgbono. N tsu dana ili ukpawunsi wa. ²¹ Nid̄a va yan mu keci ku na? Wece ama ḁa a panai uwenishike u va. A reve t̄a ili i'ya n dansai.”

²² An Yesu danai nala, aku uza ḁa wa wundya Kuwa ku Kashil̄a ki u basa yi, u danai, “Ya var̄i hal va dansa n Magono ma Adarāḱpi naha?”

²³ Yesu wushuki, “N dana baci ili i roku i'ya Mele ma danai i gan wa, she i dana i'ya. Shegai ili i'ya n danai mayun ḁa baci, nid̄a u basa mu?”

²⁴ Yesu pini usiri, aku Hanana tutsuku yi ara Kayafa Magono ma Adarāḱpi.

Bituru doki u nanai Yesu

²⁵ A'ari pini, Simo Bituru pini kushani evu n akina n u lyashuki, aku a wece yi, “Avu dem katoni ka Yesu ka, ko nala wa?”

Shegai Bituru nanai u danai, “Nala wa, mpa wa!”

²⁶ Kagbashi ka Magono ma Adarāḱpi ka roku ka pini dem a asu vi. Kumaci ku vuma ḁa a kapai kutsuvu. U danai, “Yavu va ḁa n wene vu t̄a a asu u ndanga n zayitum kabolo n eyi, ko n wene vu wa?”

²⁷ Aku Bituru doki u nanai, kute-kute kapen ka salai.

A bankai Yesu ara Bilatu

(Matiyu 27:1-2, 4; Marku 15:1-5; Luka 23:1-5)

²⁸ Kayafa kotsu t̄a uyanka Yesu afada n kpasani. Aku a banka yi ara Bilatu, gomuna a asuvu a tsugono tsu Roma. Shegai ama yi a uwa pini a kuwa ki wa. A ḁa baci uza roku a asuvu a le var̄i u uwai pini, var̄i wa woko t̄a n ashinda, kpm Mele ma as̄aka yi u lyai ilikulya i Abiki a Upasambana wa. ²⁹ Aku Bilatu wut̄ai a uwotsu vi u wece le, “Kadyanshi ka eni ka i tukoi vuma u na n ka?”

³⁰ A wushuki, “A ḁa baci vuma u na var̄i uza u unyushi wa, tsar̄a tsa tuko yi ara vunu wa.”

³¹ Bilatu tonuko le, “Bidya ni n kaci ka ḁe i ba i yanka yi afada tyoku ḁa Mele ma ḁe ma danai i yanka yi.”

Aku a wushuki, “Ed̄a aza a Roma i tsu as̄aka tsu tsu zuwa a wuna vuma wa.” ³² Ili i'ya a danai i wenike t̄a kadyanshi ka Yesu yain a ukuna u tyoku ḁa wa kuwa, wa woko ḁe mayun.

³³ Aku Bilatu gonoi a kuwa ku tsugono tsi, u is̄ai Yesu u wece yi, “Avu magono ma aza a Yahuda ma?”

³⁴ U wushunku yi, “Keci ku vunu ka na vi, ko gai aza roku a ḁa a tonuko vu ukuna u va?”

³⁵ Bilatu wece yi, “Vu reve t̄a gai mpa uza u Yahuda ḁa wa! Ama a vunu a ḁa n adarāḱpi a pige a vunu alya a naka mu n avu. Ndyu vu yain?”

³⁶ U wushuki, “Tsugono tsu va tsu likimba u na tsa wa. A ḁa baci tsu likimba u na tsa, agbashi a va a ka shilakana t̄a tsar̄a a bishinka ama a neke mu a akere a azapige a aza a Yahuda a na. Mpa tyoku u ngono n ḁa ma lya tsugono tsu likimba u na ḁa mari wa.”

³⁷ Bilatu wece yi, “Dana avu magono ma?”

U wushuki, “Vu dana t̄a mpa magono ma, kpm vu dana t̄a mai. Adama a nala a ḁa a matsa mu kpm adama a nala a ḁa n tuwai a likimba tsar̄a n tonuko ama ukuna u mayun. Kpm gb̄a uza ḁa wa ciga ukuna u mayun u tsu panaka mu t̄a.”

³⁸ Bilatu wece yi, “Ndya ukuna u mayun vi?”

*A kidagai Yesu ugana u ukpa
(Matiyu 27:15-31; Marku 15:6-20; Luka 23:13-25)*

An Bilatu danai nala, aku u lazai ubana a asu u aza a Yahuda yi u tonuko le, “Vuma u na u yan ili i roku i'ya i rawai ma dana, ‘U kana ta u kuwa’ wa. ³⁹ I reve ta gai n tsu asaka ta vuma u te a asuvu a kuwa ku a'ali a'ayin a Abiki a Upasamgbana dem. Ya ciga n asankā da ‘magono ma aza a Yahuda da?’”

⁴⁰ A worukpoi, “A'a, eyi na wa! Baraba da tsa ciga.” (Baraba tani uza u magalaka da.)

19

¹ Pini nala, Bilatu zuwai asoje a ba a bawin Yesu. ² A cacai funi u awana kakondori aku a ukunkai yi a kaci, a ukunka yi kunya ku mini ma galura.* ³ A tuwusa ara ne n a dansi, “Uma u vunu u barakpa, magono ma aza a Yahuda!” A rongo yi kpm u basasa a upetiwa'eshi.

⁴ Bilatu doki u banai a uwotsu vi u tonukoi ama yi, “Panai, ma tuko yi ta pini naha tsara n wenike an bawu n tsara unyushi u da u rawai n wuna yi.” ⁵ Aku Yesu wutai, u'uki n funi u awana n kunya ku mini ma galura. Bilatu tonuko le, “Vuma da da na!”

⁶ An adarakpi a pige n aza a uwundya u Kuwa ku Kashila a wene yi, aku a salai, “Wandamgbana ni! Wandamgbana ni!”

Shegai Bilatu wushunku le, “Eda bidya ni i ba i wandamgbana. N tsara yi n unyushi u da u rawai n wuna yi wa.”

⁷ Azapige a aza a Yahuda yi a wushuki, “U da aya Maku ma Kashila. Adama a nala, Mele ma tsunu ma dana ta u kuwa.”

⁸ An u panai nala, aku u doki u giruwa cika. ⁹ U doki u gonoi a asuvu u wecei Yesu, “Nte vu wutai?” Shegai u wushunku yi wa. ¹⁰ Bilatu danai, “Va wushunku mu wa? Ci6a, ma ta n ucira u da ma zuwa a asaka vu ko kpm a wandamgbana vu.”

¹¹ Yesu wushunku yi, “Va fuda ta va zuwa ama a yanka mu ili i'ya vu zuwa le adama a da Kashila ka zuwa vu vu fuda vu yain nala. Vuma da u zuwai a tuko mu ara vunu u la vu ta unyushi u cingi.”

¹² An Bilatu panai nala, aku wa ciga u asaka Yesu. Shegai azapige a aza a Yahuda yi a rongoi isali, “Vu asaka baci vuma u na, vu buwa kpm kaje ka Kaisa Magono wa! Uza da baci dem u gonukoi kaci ka ne magono, utokulalu u Kaisa da!”

¹³ An Bilatu panai ili i'ya a'ari utono, aku u wutukpai Yesu a ulanga u da a ka isa Ulanga u da a Kirai n Atali (N Tsi'arama tani “Gabata”). Eyi kpm u dusuki a karatsu ka afada a ulanga u kuwa ku tsugono. ¹⁴ N kaara a kaci ka Kain ka Afo6i ka Abiki a Upasamgbana ka.

Aku Bilatu tonukoi aza a Yahuda yi, “Magono ma de ma na!”

¹⁵ Aku a worukpoi cika, “Wuna ni! Wuna ni! Wandamgbana ni!”

U wece le, “Ya ciga mu n wandamgbana magono ma de da?”

Adarakpi a pige a wushuki, “Tsa n magono ma roku ma ma wurai Kaisa wa.”

¹⁶ Aku Bilatu naka le Yesu tsara a ba a wandamgbana yi.

* **19:2** A'ayin a nala yi, Kaisa Magono u tsu uka ta avuku a da a piyanlasai kakondori n a da a'ari n mini ma galura. A yanka ta Yesu nala tsara a yanka yi majari.

A wandamgbanaɪ Yesu

(*Matiyu 27:32-44; Marku 15:21-32; Luka 23:26-43*)

Pini nala, asoje yi a bidyai Yesu a lazai n eyi. ¹⁷ An wa wuṭa a ilyuci yi, aku u cangai mawandamgbani ma ne ubana a asu u da a ka isa Mako ma Kaci. (Asu vi a tsu isa ta u da dem “Golugota”† n Tsi'arama). ¹⁸ Nte a varai Yesu pini n ikusa. Nala dem a yankai aza a kuwa ku a'ali a roku ama a re, ya dem a kapashi ka te, Yesu aya a mere ma le.

¹⁹ Bilatu zuwa le a zuwa iryoci a mawandamgbani mi. I danai, “YESU UZA U NAZARA, MAGONO MA AZA A YAHUDA.” ²⁰ A korongu ta i'ya hal kutatsu: i kagita n Tsiyahuda, n Tsiroma, aku n Tsiheline.† Ama ushani a yan ta i'ya kaneshi, kpaci a asu u da a wandamgbanaɪ Yesu vi, wari mbari n ilyuci yi wa. ²¹ Adarakpi a pige a tonukoi Bilatu, “Kotsu vu korongu ‘Magono ma aza a Yahuda wa,’ shegai korongu ‘Vuma u na u danai aya Magono ma aza a Yahuda.’”

²² Bilatu wushunku le, “N korongu ta u da nala, kpam nala wa woko.”

²³ An asoje yi a varai Yesu ikusa a mawandamgbani, aku a bidyai aminya a ne a pecei a da a asu u kunishi, kasoje dem ka tsarai ka te. A bidyai dem matogo ma bululu ma ne ma wari kunya ku te ka a cai ili i'ya i bidyai a zuba ubana a iyamba.

²⁴ Aku asoje yi a dansai utyoku u le, “Tsa kara ka wa. Asaka tsu varanki ka uruta tsara tsu wene uza da wa tsara ka.” Nala gita ta tsara udani u Tagarada u Kashila u na u woko mayun:

“A pecei aminya a va,
aku a varanki matogo ma va uruta.” ◊

Nala tani asoje yi a yain.

²⁵ Mma u Yesu u shamgba ta a ikengi i mawandamgbani mi kabolo n anukakenu a ne, n Meri uka u Kulofa. Meri Magadaliya wa ta dem pini kushani. ²⁶ Katoni ka Yesu wa ciga cika ka dem pini kushani evu na mma u Yesu vi. An Yesu wene le gba, u tonukoi mma u ne, “Vuma u na aya maku ma vunu gogo-na.” ²⁷ U tonukoi kpam katoni ki, “Mma u vunu u da na gogo-na.” Pini nala, katoni ki ka bidyai mma vi ubana a kuwa ku ne.

Ukpa u Yesu

(*Matiyu 27:45-56; Marku 15:33-41; Luka 23:44-49*)

²⁸ Yesu reve ta gogo-na u kotso de manyan ma ne. Shegai an wa ciga u shadangu udani u Tagarada u Kashila, aku u danai, “Ma pana ta kakuli!” ◊ ²⁹ Kadele ka pini ushadangi n mini ma cinwi ma kalam, aku asoje yi a ukai pini kashaku, a sirai ka a kalangu, a radagbai ka ubana a una u ne. ³⁰ An u comoi ma, aku u danai, “A kotso de.” Aku u varai kaci ka ne a iyamba, pini nala, uma u ne u wutai.

A sapai Yesu a mabele

³¹ Kain ka Afofi ka, kain ka wansa baci Ashibi kpam a doku ta ka kalen kpaci kain ka Abiki a Upasamgbana† ka. An u wokoi aza a Yahuda bawu a ka ciga ikyamba yi i woko pini a mawandamgbani n kain ka Ashibi, a foloi Bilatu tonuko asoje a koduso a'ene a aza da a'ari a mawandamgbani mi. Aku kpam a takpusa ikyamba yi a zuba u mawandamgbani mi.

◊ **19:24** Ishp. 22:18. ◊ **19:28** Ishp. 69:21; Ishp. 22:15. † **19:31** Abiki a Upasamgbana a ka fuda ta a ka woko ko kain ka eni ka baci a asuvu a a'ayin a shindere. Adama a nala, Abiki a Upasamgbana yi a kana ta a kain ka Ashibi a kayen ka a wandamgbanaɪ Yesu, pini nala, aku a doki kain ki kalen.

³² Asoje yi a gitai a kodusoi a'ene a ama a re aza da a'ari a apashi a re a Yesu yi. ³³ Shegai an a rawai ara Yesu, a cina yi cina u kuwa de, a kodo a'ene a ne wa. ³⁴ Uza u te a asuvu a asoje yi u bidyai masari ma ne u sapai yi n ma a mabele. Aku mpa n mini ma wutai. ³⁵ Tsu reve ta ukuna vi mayun da, kpacu uza da u wenei u da a'ayin a da ukuna vi u gitai aya u danai. U tonuko tsu ta tsara i wushuku. ³⁶ Ukuna vi u gita ta tsara udani u Tagarada u Kashila u woko mayun: "Ko katele ka te ka ne ka la ka kodo wa." ³⁷ Tagarada u Kashila kpm dem u dana ta, "A ka webele ta uza da a sapai n masari." ³⁷

Kacida ka Yesu

(Matiyu 27:57-61; Marku 15:42-47; Luka 23:50-56)

³⁸ An nala wurai, Isuhu u Arimatiya, u wecei Bilatu ko wa asaka u bidya ikyamba i Yesu. (Isuhu katoni ka Yesu ka shegai a ukpawunsi, kpaci wa pana ta uwonvo u azapige a aza a Yahuda.) Bilatu wushuku ta, pini nala, Isuhu vi u laza i u ba u cangai ikyamba yi u laza i n i'ya. ³⁹ Nikodimu uza da wari u tuwai ara Yesu n kayin ki u soku yi ta. U tukoi ili i magulani i utsunku akushe icun kure i'ya i rawai evu n uratsanaka amangatawun (100). ⁴⁰ Ama a re a na yi a bidyai ikyamba i Yesu a cacai i'ya ukyawan n aminya ka'olo n ili i magulani yi. Tyoku da aza a Yahuda a tsu yan da la vi a ka cidangu baci kakushe. ⁴¹ Asu u uwandamgbanasa vi wa ta evu n kashina ka ndanga, a asu u da wari n kosa ka savu ka bawu kotsu a zuwai pini uza. ⁴² An u wokoi Kain ka Afofi ka kahu Abiki a Upasamgbana kpm kasaun ki kari evu, aku a ukai ikyamba i Yesu pini.

20

U'yang a Yesu a ukpa

(Matiyu 28:1-8; Marku 16:1-8; Luka 24:1-12)

¹ N kpasani ku kain ka kagita ka a'ayin a shindere; wata, kain ka Aladi, Meri Magadaliya banai a kasaun ki, u wenei a gindalakpa de katali ki a giduwai un a u kasaun vi. ² Aku u sumai ugonon a asu u Simo Bituru n katoni ka roku, uza da Yesu cigai, u tonuko le, "A bidya de Asheku a kasaun ki, kpm tsu reve a asu u da a zuwa yi wa!"

³ Bituru n katoni ki a laza i ubana a kasaun ki. ⁴ A'ari ilyadi gba le, aku katoni ki ka wurai Bituru u lasa yi urawa pini a kasaun ki. ⁵ An u kelikei u webele i asuvu, u wenei aminya a kacida yi uzuwi, shegai u awa pini wa. ⁶ Aku Simo Bituru rawai u uwai pini a asu. U wenei aminya a kacida yi uzuwi. ⁷ Aku kpm u wenei kakashi ka a palakai upetiwa'eshi u Yesu vi, a katalai ka a asu u ne kau. ⁸ Aku katoni ka ka gitai urawa a kasaun ki, eyi dem u uwai. U wenei kpm u wushuki Yesu 'yang a de a ukpa. ⁹ (Kotsu a'ari a reve an Tagarada u Kashila u danai u kana ta Yesu 'yang a ukpa wa.) ¹⁰ Aku atoni yi a gonoi a kuwa.

Meri Magadaliya wenei Yesu

(Matiyu 28:9-10; Marku 16:9-11)

¹¹ Shegai Meri shamgbai a ulanga u kasaun vi, n u sayi. U kelikei u webele i asuvu a kasaun ki. ¹² U wenei atsumate a zuba a re pini, a ukai aminya a eri. Aku a dusuki a asu u da ikyamba i Yesu i'ari caupa. Uza u te a asu u kaci uza u te kpm a asu u a'ene.

¹³ A wece yi, "Ndya i zuwai va sa?"

U wushuki, “A bidya de Asheku a va, kpm n reve a asu u da a zuwa yi wa.” ¹⁴ An Meri danai nala, aku u kpatalai u wenei Yesu kushani pini a asu vi, shegai u reve an aya wa.

¹⁵ Yesu wece yi, “Ndyai zuwai va sa? Ya va zama?”

Meri n u wundi uza da wa kirana n kashina ka ndanga ki aya, aku u danai, “Uzapige, vu bidya baci ikyamba i ne, ma folo vu, tonuko mu tsara n bana n bidya.”

¹⁶ Yesu tonuko yi, “Meri.”

Meri kpatalai ara ne u danai, “Rabboni!” (Wata, “kawenishiki ka va” n Tsi'arama.)

¹⁷ Yesu tonuko yi, “Kotsu vu kana mu wa, kpaci kotsu n gono ara Tata wa. Shegai wala vu bana a asu u atoni a va vu tonuko le, ‘Ma gono ta ara Tata u va uza da dem wari Tata u de. Aya Kashila ka va, kpm aya dem Kashila ka de.’ ”

¹⁸ Aku Meri Magadaliya gonoi u tonukoi atoni yi u wene ta Asheku. U tonuko le kpm ili i'ya u tonuko yi.

Atoni a Yesu a wene yi

(*Matiyu 28:16-20; Marku 16:14-18; Luka 24:36-49*)

¹⁹ Pini n kayin ka Aladi ka nala ki, atoni yi a bolomgbonoi a kunu aku a gidakusi itsutsu yi gba, kpaci a ka pana ta uwonvo u aza a Yahuda. Aku Yesu uwai u shamgbai a asuvu a le u danasa le, u danai, “Ndishi n shinga n rongo n ada.” ²⁰ An u danai nala, aku u wenike le a'utsu a da a'ari a akere a ne n a mabele ma ne. Atoni yi a shadangu ta n mazanga cika an a wenei Asheku. ²¹ U doki u danai, “Ndishi n shinga n rongo n ada. Tyoku da Tata u va u suku mu, nala dem ma suku da.” ²² Aku u fulaka le kuvi ku ne, u danai, “Wushai Kulu Keri.” ²³ Aza da baci i cimbusukai unyushi u cingi u le, Kashila dem ka cimbusuka le ta, kpm a woko de ucimbusuki. Aza da baci kpm bawu i cimbusukai unyushi u cingi u le, Kashila dem ka cimbusuka le wa.”

Yesu n Toma

²⁴ Uza u te a asuvu a Kupanamere yi; wata, Toma (uza da a tsu isa Mapeshe), wari pini kabolo n ele wa, a'ayin a da Yesu wenikei kaci ka ne vi. ²⁵ An u rawai, atoni a da a buwai vi a ka tonusuko yi, “Tsu wene ta Asheku!”

Shagai Toma danai, “Ma wushuku wa she n wene a'utsu a da a vara yi n ikusa yi, n uka pini kujubu ku va, kpm n uka kukere ku va a mabele ma ne.”

²⁶ An a yain a'ayin a shindere, aku atoni yi a doki a bolomgbonoi a kunu ki, Toma pini dem kabolo n ele. A gidakusu ta dem itsutsu yi tyoku da a yain caupa, pini nala, Yesu tuwai u shamgbai a mere ma le. U danasa le u danai, “Ndishi n shinga n rongo n ada.” ²⁷ Aku u tonukoi Toma, “Wene akere a va, uka kujubu ku vunu a a'utsu yi. Uka kukere ku vunu pini a mabele ma va. Asaka ukpada u uwushuku vu wushuku.”

²⁸ Toma wushuki, “Ada Asheku a va n Kashila ka va.”

²⁹ Aku Yesu tonuko yi, “Vu wushuku ta an u wokoi vu wene mu. Aza da a wushuki bawu a wene mu, a ka yan ta ipeli i mayun.”

Ili i'ya i zuwai Yahaya korongi tagarada na

³⁰ Atoni a Yesu a wene yi ta u yansai ikunesavu ushani i'ya bawu a korongi a asuvu a tagarada u na. ³¹ N korongu ta ikuna i na yi tsara i

wushuku an Yesu aya Kawauwi Maku ma Kashila, kpm adama a da i wushuki n eyi, ya tsara ta uma.

21

Ibilili ushadangi n adan

¹ Aku Yesu tuwai u doki u wenikei kaci ka ne a asu u atoni a ne a ikengi i Kushiva ku Galili.* Tyoku da ukuna vi u gitai da na: ² Atoni a ne ushani alya a pini: Simo Bituru, n Toma (uza da a tsu isa Mapeshe), n Nataniya u Kanan u Galili, na mmuku n Zabidi, n atoni a re a roku. ³ Simo Bituru tonukoi aza da a buwai vi, “Ma bana ta ukanasa adan.”

Aku a danai, “Tsa bana ta dem kabolo n avu.” Aku a lazai a asuvu a kpatsu ku le. Shegai a kana ko i te wa n kayin ka nala ki.

⁴ An kain ka wansai n usana u de, aku Yesu shamgbai a ikengi i kushiva, shegai atoni yi a reve an Yesu da wa.

⁵ U isa le u danai, “Ama a va, i kana gbam adan?”

A wushuki, “A'a.”

⁶ Aku u tonuko le, “Vutalai ibilili i de a kapashi ka ulyaki ka kpatsu ki, ya kana ta.” Aku a yain nala, a fuda gbam a rono ibilili yi wa kpaci adan a da pini ushani.

⁷ Aku katoni ka Yesu wa ciga vi u tonukoi Bituru, “Asheku a da!” An u panai a danai Asheku a da, aku u ukai matogo ma ne (kpaci wari u mondo ta ma an wa yan manyan), aku u radugi u rukpai pini a mini mi. ⁸ Atoni a da a buwai vi a rawai a kpatsu ki, aku a ka bana ibilili yi ushadangi n adan. A'ari mbari n kagida wa, evu n iyadi amangatawun (100) i'ya. ⁹ An atoni yi a wutai a kpatsu ki, a wenei wa ta n ilikulya, kpm wa zungu adan a akina.

¹⁰ Aku Yesu danai, “Tukoi adan a roku a asuvu a da i kana vi.”

¹¹ Aku Simo Bituru gonoi a kpatsu ki u ronoi ibilili yi ubana a kagida. Adan a pige amangatawun n amangarenkupa n a tatsu (153) a da a'ari pini, gba n nala ibilili yi i kara wa. ¹² Yesu tonuko le, “Tuwai i lyai ilikulya.” Ko uza u te a asuvu a atoni yi u kawan u wece yi, “Ada yai?” wa, kpaci a reve ta Asheku a da. ¹³ Aku Yesu banai u bidyai burodi u naka le. U naka le kpm dem adan yi. ¹⁴ Tatsu da la vi an Yesu wenikei kaci ka ne ara le an u yangai a ukpa.

Yesu n Bituru

¹⁵ An a kotsoi ulya ilikulya, Yesu wecei Simo Bituru, “Simo maku ma Yahaya, va ciga mu kapala n uciga u da atoni a na a ka ciga mu?”

U wushuki, “Eye, Asheku, vu reve ta ma ciga vu.”

Yesu danai, “Linaka mmuku ma ncon n va.”

¹⁶ Yesu doki u wecikei u ire, “Simo maku ma Yahaya, va ciga mu?”

Bituru wushuki, “Eye, Asheku, vu reve ta ma ciga vu!”

Yesu danai, “Kirana na ncon n va.”

¹⁷ U doki u wecikei utatsu, “Simo maku ma Yahaya, va ciga mu?”

Aku Bituru namgbai katsuma an Yesu wece yi hal kutatsu u da wa ciga yi. Aku u tonukoi Yesu, “Asheku, vu reve ta ko ndya wa. Vu reve ta ma ciga vu.”

Yesu tonuko yi, “Linaka ncon n va. ¹⁸ Mayun n tonuko vu, a'ayin a da vari kalobo, vu tsu uka ta aminya n kaci ka vunu vu bana a asu u da dem va ciga vu bana. Shegai vu kutsa baci, va barakpa ta akere a vunu

* 21:1 Kushiva ku Tibariya kala ka dem ka Kushiva ku Galili.

uza roku u uka vu, u rono vu ubana a asu u da bawu va ciga vu bana.”
 19 (Yesu dana ta nala tsara u wenike tyoku da Bituru wa kuwa tsara u naka Kashila tsupige.) Aku Yesu tonukoi Bituru, “Tono mu!”

20 Bituru yiralakpai aku u wenei katoni ka Yesu wa ciga vi wa tonole, aya kpm dem uza da u rabai evu n Yesu an a ka lya ilikulya aku u wecei, “Asheku, ya uza da wa neke vu vi?” 21 An u wene yi, u wecei Yesu, “Asheku, ndya ya tuwa ya gita n eyi?”

22 Yesu wushunku yi, “N da baci ma asaka yi n uma hal a'ayin a da ma gono, ndya i birika vu? Avu gai tonomu.” 23 Aku alabari a kyawain a asu u atoni a da eyi nala vi wa kuwa wa. Shegai Yesu dana da u danai eyi na wa kpadu ukuwa wa. Dana da gai u danai, “N da baci ma asaka yi n uma hal a'ayin a da ma gono, ndya i birika vu?”

24 Katoni ka nala ki aya u dansai gba ili i na yi. U korongi i'ya, kpm tsu reve ta ukuna u mayun u da wa dansa.

25 Yesu yansa ta ili i roku ushani. A da baci a ka korongu gba ili i na yi a itagarada, a uwene u va kabala ka la a likimba ka ka bidya i'ya wa.

Tagarāda u Manyan ma Asuki

Ukukpā u kadyanshi

Luka uza ḁa korongi tagarāda u Luka, aya dem u korongi tagarāda u Manyan ma Asuki u na vi. Ciga ḁa wa ciga u dana ili i'ya i gitai n ama a ḁa a ka tono Yesu. Tagarāda u Manyan ma Asuki vi u gitai ta alabari a ne a asu u ḁa tagarāda u Luka u shamgbai.

Tagarāda u Manyan ma Asuki u yan ta kadyanshi ka ili i'ya i gitai n ama a ḁa a ka tono Yesu cina u kuwa ḁe. U yan ta kadyanshi ka tyoku ḁa a kyawunsai n a yanki ama kadyanshi a kaci ka Yesu, u yain kpam kadyanshi ka tyoku ḁa ama yi a tsu yan a pana baci kadyanshi ki. Kulu Keri ku tsu kangu ta kpam ku bangā ama a na yi. A kagita, ama a ḁa a'ari kaletsu ka te alya a yankai kadyanshi ka na ki koshi; wata, aza a Yahuda. Ko a asuvu a aza a Yahuda yi, aza roku a wushuku n ili i'ya a danai wa, kpam a wuna ta aza roku a asuvu a Atoni yi adama a ili i'ya a ka dansa a kaci ka Yesu. Ubana ḁe, pini a asuvu a tagarāda vi, Kashila ka yan ta kadyanshi n Atoni yi a yanka aza ḁa bawu a'ari a kaletsu ka aza a Yahuda kadyanshi a kaci ka Yesu.

Tagarāda u Manyan ma Asuki u yan ta alabari a tyoku ḁa akani a Atoni a tamburai hal a wurai uḁongu u Isara'ila. U yan ta alabari a tyoku ḁa Bituru yain n Bulus, n ama ushani. U yan ta kadyanshi ka tyoku ḁa aza ḁa a kpatalai usavu, n tyoku ḁa a bangamgbanaḁi pini a kaḁon ka le n tyoku ḁa a sukusuki kune ubana a asu u Atoni a ḁa a'ari a asu u roku. Nala a'uwa a Atoni a ḁa tsu revei gogo-na vi a gitai.

Ili i'ya i'ari a tagarāda u na vi

A yan ta Kadyanshi ka Shinga a Urishelima (1:1–8:3)

A yan ta Kadyanshi ka Shinga a Yahuda n Samariya (8:4–12:25)

Bulus yain nwalu tsara u dansa Kadyanshi ka Shinga (13:1–14:28)

Uyawunsa u shinga a Urishelima (15:1–35)

Bulus doku u yain nwalu tsara u dansa Kadyanshi ka Shinga (15:36–18:22)

Bulus doku u yain nwalu n tatsu tsara u dansa Kadyanshi ka Shinga (18:23–21:16)

A kanaḁi Bulus a Urishelima (21:17–23:22)

A bankai Bulus a Kasariya (23:23–26:32)

A bankai Bulus a Roma (27:1–28:31)

Kazuwamgbani ka utuwa u Kulu Keri

¹ Uzapige Tiyofilu:

An n koronku vu caupa vi, n korongu ta gba ili i'ya Yesu yansai kpam u wenishikei, ili i'ya i bidyai a'ayin a ḁa u gitai manyan ma ne²⁻³ hal ubana kain ka a canga yi ubana a zuba.

An u 'yangai a ukpa, u wenishike ta kaci ka ne a asu u asuki a ne a ḁa u dangasai hal a'ayin amangare. U yansa ta ili ushani i'ya i wenikei an wari n uma mayun. An a'ayin a ḁa a ka canga yi ubana a zuba a yain evu, u dansa ta n ele ukuna u tsugono tsu Kashila u tonusuko le kpam ili i'ya a ka yan. Gba ili i na yi u yansa ta i'ya a asuvu a ucira u Kulu Keri.

⁴ Kain ka te an wari kaɓolo n ele a asu u ulya ilikulya, u tonuko le, “Kotsu i laza pini a Urishelima wa hal she Tata u sukunku da kune ku u zuwamgbana vi. Mari n tonuko da de ukuna u na vi caupa. ⁵ Yahaya lyuɓugusu ta ama n mini, shegai ubana a kapala kenu, a ka lyuɓugu da ta n Kulu Keri.”

A cangai Yesu ubana a zuba

⁶ Kain ka te, an asuki yi a bolomgbonoi a asu u te kaɓolo n Yesu, a wece yi, “Asheku, a'ayin a da va gonuko aza a Isara'ila tsugono tsu le a da na vi?”

⁷ U tonuko le, “Tata da koshi wari n ucira u da wa reve a'ayin a da u foɓusoi vi, eda ya reve wa. ⁸ Shegai ya wusha ta ucira a'ayin a da Kulu Keri ku cipai asuvu a de. Ya woko ta aza da ya shamkpa mu a Urishelima, n gba a asuvu a Yahuda. I tonuko kpam aza a Samariya hal ubana a asuvu a likimba gba.”

⁹ An u kotsoi kadyanshi ka na ki, ele n a wundi yi, aku a canga yi a mere ma le ubana a zuba. Pini nala, kalishi ka kimba yi, a doku a wene yi kpam wa.

¹⁰ A'ayin a da a'ari pini a uwundya zuba vi, kute-kute ama a re u'uki n aminya a eri a shamgbai evu n ele. ¹¹ A tonuko le, “Aza a Galili, ndya i zuwai i'ari kushani ya wundya zuba? Yesu da i wenei a cangai ubana a zuba na vi, nala kpam wa gono.”

A dangasai kasuki ka savu

¹² Aku asuki yi a lazai pini a Masasa ma Zayitum mi a gonoi a Urishelima, kpam nte masasa mi mari pini evu n Urishelima vi; wata, kagbidi ka mel u te.* ¹³ An a rawai a ilyuci yi, aku a yuwai a kunukuzuba a asu u da a tsu cipa. Ama da a'ari pini vi alya; Bituru, n Yahaya, n Yakubu. Andurawu, n Filibu, n Toma a'a ta dem pini. Aza da a'ari pini a bolomgbono ta dem n Balamawu, n Matiyu, n Yakubu maku ma Halfa, n Simo uza da a ka isa Ziloti, n Yahuza maku ma Yakubu. ¹⁴ A tsu bolomgbono ta kpam a nakai kaci ka le adama a kvasu n katakasuvu ka te. Aka roku a da dem pini hal n Meri mma u Yesu n a'angu a Yesu yi.

¹⁵ A'ayin a nala yi, kakuma ka ama ka ka rawai ama amangatawun n kamanga (120) aza da a pityanangi ka ka bolomgbonoi. Pini nala, Bituru shamgbai a mere ma le u danai, ¹⁶ “Ama a va, u kana ta a shadangu udani u Kashila u da Kulu Keri ku danai caupa a unu u Dawuda a kaci ka Yahuza, uza da u tonoi n aza da a kana Yesu. ¹⁷ Kpaci caupa uza u te u da a asuvu a tsunu, kpam a naka yi ta kapashi ka manyan ka ne a asuvu a manyan ma na mi.”

¹⁸ (U tsila ta uyamba n ikebe i'ya u tsarai a asu u manyan ma cingi mi. Pini nala, u rukpai kaci uvari, aku katsuma ka ne ka tsasai, ucanga u katsuma vi u tsalai a iyamba. ¹⁹ Gba aza da a'ari a Urishelima a pana ta ukuna u na vi, aku a nekei asu vi kala, Akaladama n kaletsu ka le; wata, “Uyamba u Mpasa.”)

²⁰ Bituru lyai kapala n kadyanshi, “Kpaci wa ta ukorongi a asuvu a Tagarada u Ishipa,†
‘Asaka kuwa ku ne ku woko uvarangi,

* **1:12** Kaletsu ka aza a Yahuda ka da, m'ari mi “Nwalu n kain ka Ashibi n da koshi.” Mele ma aza a Yahuda ma wushuku uza u yain nwalu n da n wurai kilomita u te, ko kpam kagbidi ka mel u te n kain ka Ashibi wa. N da ma wura la vi nwalu n minti kupa ko kpam udeshe azu a tatsu wa.

kpam kotsu uza u dusuku pini wa.’

“Kpam a dana ta,
‘Kapashi ka manyan ka ne ki uza roku u bidya ka.’ ◊

²¹ “Adama a nala u kana ta a dangasa uza roku a asuvu a ama a na yi, uza da wari kaɓolo n atsu caupa a'ayin a da Yesu Asheku wari n atsu. ²² U kana ta vuma vi u woko uza da u rongoi n atsu tun a'ayin a da Yahaya lyuɓugi Yesu hal ubana a'ayin a da a canga yi ubana a zuba. U kana ta vuma vi u bolomgbono kaci n atsu, u woko uza da wa tonuko ama ukuna u u'yangā u ne a ukpa.”

²³ Pini nala, a wutukpai ama a re, Isuhu Barasaba uza da a ka isa Yusutu, n Mataya. ²⁴ Asuki yi a yain kvasu a danai, “Asheku, ya dem vu reve ta katakasuvu ka ne. Wenike tsu uza da vu dangasai a asuvu a ama a re a na yi, ²⁵ u woko kasuki. U bidya manyan ma Yahuza kasuki u asakai kpaci u bana de asu u da u yain dere n eyi.” ²⁶ A varangi uruta, aku u rukpai a kaci ka Mataya, pini nala, a zuwa yi u woko kasuki kaɓolo n kupa n u te vi.

2

Utuwā u Kulu Keri

¹ An kain ka Abiki a Kain ka Amangarenkupa^{1*} ka yain, gbā Atoni yi a bolomgbonoi a asu u te. ² Kute-kute a panai mawurā ma uwule u pige u da u wutai a zuba u shadangi kuwa ka a'ari pini ndishi vi. ³ Aku a wenei ili i roku yavu aletsu a akina a ka pecenishe n a cipusi a zuba u a'aci a le. ⁴ A shadangu le n Kulu Keri, aku a gitai kadyanshi n aletsu a roku kau-kau tyoku da Kulu Keri ki ku tonoi n ele.

⁵ A'ayin a nala yi, aza a Yahuda a roku aza da a ka tono Kashila a wutai a iyamba i likimba gbā ya dem n kaletsu ka ne a tuwai pini a Urishelima vi na ndishi. ⁶ An a panai mawurā ma uwule mi, aku kakuma ka ama ka sumai ka banai tsara a wene ili i'ya ya gita. Aku a yain majiyan kpaci gbā le ya dem pana ta kaletsu ka ne a asu u Atoni yi a ka dansa ka. ⁷ A yain majiyan cika, hal a ka wecishike, “Aza da a ka dansa na vi tsa wundya gbā le aza a Galili a da vi? ⁸ Nida kpam gbā tsunu tsu pana ka le a ka dansa aletsu a tsunu? ⁹ Atsa tani na tsu wuta ta iyamba kau-kau, aza a roku aza a Paratiya a da, n aza a Madaya, n aza a Elam. Tsa ta dem n aza a Masopotamiya, n aza a Yahuda, n aza a Kapadosiya, n aza a Pontu, n aza a Asiya asuvu a tsunu. ¹⁰ Aza a Firijiya, n aza a Bamafiliya n aza a Masar a da dem pini. Hal n aza a kaɓon ka kapashi ka Libiya evu n Sirani, n amoci a uyamba u Roma aza da a'ari aza a Yahuda n aza da a uwai utono u adini a aza a Yahuda. ¹¹ Atsa tani na aza a Kiriti n aza a Arabi, gbā tsa pana ka le a ka dansa ukuna u manyan ma pige ma Kashila ka yain n aletsu a tsunu.”

¹² Gbā le a yain majiyan, hal a lapanai a ka wecemgbene, a da, “Ndya kalen ka ukuna u naha vi?”

¹³ Shegai aza roku a ka yanka le majari, a danai, “Mini ma cinwi ma a soi hal a gutukpai.”

Bituru yankai kakuma ka ama kuɓari

◊ **1:20** Ishp. 69:25; Ishp. 1:20b; Ishp. 109:8. * **2:1** Abiki a Kain ka Amangarenkupa a da a ka isa “Pentekos,” kpam kala ka abiki a ukapa u ilya ka. A tsu yan ta a da a kotso baci Abiki a Upasamgbana n a'ayin amangarenkupa. Kain ka amangare n kuci ka la vi an Yesu 'yangai a ukpa.

¹⁴ Bituru 'yangai kushani kabolo n asuki kupa n uza u te vi, u danai, "Aza a va, aza a Yahuda n aza da a'ari ndishi a Urishelima, panai na, kpam i kirana n ili i'ya ma tonuko da. ¹⁵ Ama a na yi, so da a soi tyoku da i'ari uyawunsa wa. U yan ta usana cika, ama a tsu so a gutukpa n ulapa u uwule u kuci n usana u de naha wa. ¹⁶ Ili i na yi, ili i'ya Juwelu matsumate u danai i'ya:

¹⁷ 'Kashila ka danai,

A'ayin a makorishi a rawa baci, ma naka ta ya dem Kulu Keri.

Mmuku n de aka n a'ali a ka yan ta kadyanshi ka ili i'ya ya tuwa.

Alobo a ka wene ta kuwene.

Nkoshi kpam ma lavutansa ta.

¹⁸ A'ayin a nala yi ma naka ta agbashi a va aka n a'ali Kulu Keri,

kpam a ka dansa ta kadyanshi ka va.

¹⁹ Ma wenike ta ikunesavu a zuba u alishi,

n iryoci i savu a likimba;

wata, mpasa n akina,

n kanga ka alishi.

²⁰ Kaara ka woko ta karimbi,

uwoto kpam u woko san yavu mpasa.

Ili i na yi ya gita ta kahu kain ka tsupige n ka ucira ka Magono ma Zuba ka tuwa.

²¹ A'ayin a nala yi, uza da baci dem u yain kvasu a asuvu a kala ka Magono ma Zuba wa tsara ta iwauwi.' [◇]

²² Eda aza a Isara'ila panai na! An Yesu uza u Nazara u yansai gba iryoci n ikunesavu yi, i wenike ta an Kashila ka ka suki yi mayun, kpam gba de i reve ta nala i'ari. ²³ Caupa Kashila ka reve ta ili i'ya ya gita, kpam i'ya u fobusoi vi i gita ta an a nekei Yesu ara de. I wandamgbana yi ta a mawandamgbani, i wuna yi a akere a aza a unyushi u cingi. ²⁴ Shegai Kashila ka wutukpa yi ta a asuvu a ucira u ukpa, kpaci ukpa wa n ucira u da wa kana yi wa. ²⁵ Dawuda Magono u yan ta kadyanshi ka na a kaci ka Yesu, u danai,

'Magono ma Zuba ma ta na mpa kain dem,

ili i'a la ya ne mu uwonvo wa,

kpaci wa ta a kukere ku ulyaki ku va.

²⁶ Adama a nala katakasuvu ka va ka shadangu ta n mazanga,

una u va wa sala ta icikpali i ne,

kpam ikyamba i va ya rongo ta n uzuwa u uma.

²⁷ Kpaci va asaka uma u va a asuvu a kasaun wa,

kpam va asaka ikyamba i Uza u Uwulukpi u wunu i shama wa.

²⁸ Vu wenike mu ta tyoku da ma tsara uma,

kpam vu shadangu mu ta n mazanga kpaci va rongo ta kabolo na mpa.' [◇]

²⁹ "Ama a va aza a Isara'ila, ma fuda ta ma dansa ukuna u akaya a tsunu Dawuda n ada bawu malala. U kuwa de, a cidangu yi, kpam kasaun ka ne ka pini hal n ara. ³⁰ Eyi matsumate ma, kpam Kashila ka yanka yi ta kazuwamgbani, u da wa zuwa ta uza roku a asuvu a kagali ka ne u woko magono, tyoku da u zuwa yi u wokoi magono. ³¹ An Dawuda wenei nala, aku u yain kadyanshi ka ukuna u u'yanga u ukpa u Kawauwi, u da, 'A ka asansa n ikyamba i ne a kasaun wa, kpam i'ya ya shama wa.'

³² “Kashilā ka 'yangasā tā Yesu u na vi a ukpa, kpam atsu dem tsu wene tā ukuna vi.

³³ “Gogo-na aya pini ndishi a ulyaki u Kashilā a asu u tsupige, kpam Kashilā Tata u ne u nakā yi tā Kulu Keri tyoku da u zuwamgbani. Gogo-na Yesu vi u tsunku tsu de ka a a'aci a tsunu, aya u tukoi ili i'ya tsu wenei kpam tsa pana na vi. ³⁴ Dawuda da yuwai a zuba wa, shegai eyi n kaci ka ne u dana tā,

‘Magono ma Zuba ma tonukoi Asheku a va,
dusuku a ulyaki u va,

³⁵ hal n zuwa vu tadanku atokulalu a vunu a'ene.’[◇]

³⁶ “Adama a nala, edā aza a Isara'ila she i reve an Yesu da i wandamgbani nala vi, Kashilā ka gonoku yi de Asheku n Kawauwi.”

³⁷ An a panai nala, aku kadyanshi ki ka sawa le atakasuvu cika, a wecei Bituru n asuki a da a'ari pini vi, “Atoku a tsunu, ndya tsa yan?”

³⁸ Bituru wushunku le, “U kana tā i asaka tsicingi tsu de i kpatala ubana a asu u Kashilā. A lyuḅugu da a asuvu a kala ka Yesu Kirisiti, kotsu Kashilā ka cimbusuka da unyushi u cingi u de, tsara i tsara kune ku Kulu Keri.

³⁹ Kazuwamgbani ka Kashilā ka na ki adama a de a da na mmuku n de hal gbam n aza da a'ari a mbari: aza da Magono ma Zuba Kashilā ka tsunu ka isa ubana ara ne.”

⁴⁰ Bituru lyai kapala n u yanki le kuḅari cika, n u dansi, “Wauwai kaci ka de a upana u ikyamba u da wa tuwa a kaci ka ama a cingi a a'ayin a na yi.” ⁴¹ Ama ushani a wushuku tā n kadyanshi ka ne, aku a lyuḅugu le. Ama yi a raḅansa tā ama azu a tatsu (3,000) aza da a bolomgbonoi n atoni kain ki.

Tyoku da Atoni yi a rongoi

⁴² A gonukoi ugboji u le a asu u uwenishike u asuki vi, n a rongi kaḅolo, n a lyayi ilikulya, n a yanyi kavasu. ⁴³ Aku ya dem panai uwonvo n majiyan, adama a iryoci n ikunesavu i'ya Kashilā ka yansa a akere a asuki. ⁴⁴ Gba Atoni yi a bolomgbonoi a asu u te, n a yanyi manyan n ili i'ya a tsara kaḅolo. ⁴⁵ A dengishei utsari u le aku a neshei ama da bawu a'ari n ili dere tyoku da a ka ciga. ⁴⁶ Kain dem a tsu gbashika tā Kashilā a Kuwa ku Kashilā, a gawunsusa a a'uwa a le a lyai ilikulya kaḅolo n katakasuvu ka te. ⁴⁷ N a cikpali Kashilā kain dem, kpam gba ama yi a ka nakā le tā tsupige. Kain dem Asheku a dokusu le tā ama ushani aza da a ka tsarasā iwauwi.

3

A tanasai kawunu

¹ Kain ka te, Bituru n Yahaya a ka bana a Kuwa ku Kashilā a'ayin a uyan kavasu, n ulapa u uwule u tatsu u kuvuli. ² A utsutsu u da a ka isa Utsutsu u Shinga, vuma roku da pini uza da a matsai kawunu. Kain dem a tsu canga yi tā ubana a utsutsu u Kuwa ku Kashilā vi tsara u foli kune a asu u aza da a ka uwusa pini. ³ An u wenei Bituru n Yahaya a ka uwa a Kuwa ki, u folo le kune. ⁴ Bituru n Yahaya a weḅele yi, aku Bituru tonuko yi, “Kondono tsu.” ⁵ Kawunu ki ka zuwa tā uma u ne a ara le n u wundi wa tsara kune.

⁶ Bituru tonuko yi, “Ma n ikebe wa, shegai ili i'ya mari n i'ya, i'ya ma nakā vu. A asuvu a kala ka Yesu Kawauwi, uza u Nazara, 'yanga vu

◇ 2:35 Ishp. 110:1; Luk. 20:42.

wala.” ⁷ Pini nala, u *kaṇa* yi kukere ku ulyaki u *raḍagba* yi, aku a'ene n a'esha'ene a ne a *gbamai*. ⁸ Kute-kute, u *zaḍagbai* u '*yangai* kushani u *gitai* nwalu, u uwai a Kuwa ku *Kashila* ki kaḅolo n ele, wa wala hal n u *imkpusi* n u *cikpali* *Kashila*. ⁹ *Gba* ama yi a wene yi n u wali n u *cikpali* *Kashila*. ¹⁰ A wene *ta* ukuna u pige a yain *kpam* majiyan ma ili i'ya i *gitai* n eyi, *kpaci* a reve *ta* an aya *wari* u *tsu* *dusukusu* a *Utsutsu* u *Shinga* u *Kuwa* ku *Kashila* n u *foli* vi.

Kubari ku Bituru a Kuwa ku Kashila

¹¹ Cina vuma vi buwai kaḅolo n Bituru n Yahaya, ama a wuranaṣai n ilyaḍi a tuwai pini a kafalaka ka Kuwa ku *Kashila* ka a ka *isa* *Kafalaka* ka *Solomo* n a yanyi majiyan a kaci ka vuma vi. ¹² An Bituru wenei nala, u tonukoi ama yi, “Aza a *Isara'ila*, ndya i zuwai ya yan majiyan ma ili i na yi? Ndy a i zuwai ya wundya *tsu* yavu n ucira u kaci u *tsunu*, ko *kpam* adama a utono u *Kashila* u *tsunu* u *da* i zuwai vuma na vi u walai? ¹³ *Kashila* ka *Ibrahi*, n *Kashila* ka *Ishaku*, n *Kashila* ka *Yakubu*, *Kashila* ka akaya a *tsunu* ka ka *raḍagbai* *kagbashi* ka ne *Yesu*. Aya uza *da* i *nekei*, *kpam* i '*yuwan* yi a kapala ka *Bilatu* gomuna, *gba* n uciga u *da* *Bilatu* *wari* wa ciga u *asaḳa* yi. ¹⁴ *Shegai* i '*yuwain* *Uza* u *Shinga* vi, uza *da* *wari* bawu unyushi, i foloi a *asaṅka* *da* uza *da* u *wunai* ama. ¹⁵ I *wunai* uza *da* *wari* kami ka uma, *shegai* *Kashila* ka '*yangasa* yi a ukpa. *Aṭsu* *tsu* wene *ta* ukuna u nala vi. ¹⁶ *Kawunu* ka na ki ka *taṅa* *ta* adama a *da* u *pityanangi* n *Yesu*. Vuma *da* gai na vi *kpam* i reve yi *ta*! U *taṅa* *ta* *gba* *gba* an u *wushuki* n *Yesu*, *gba* *de* i wene *ta* *tyoku* *da* ukuna u na vi u *gitai*.

¹⁷ “Ama a *va*, n reve *ta* a *asuvu* a unamba u ureve u *da* i yain ili i nala yi, *tyoku* *da* aza *da* a ka *tono* n *ada* dem a yain. ¹⁸ *Kpam* nala *Kashila* ka *shadangi* ili i'ya u danai a *una* u *ntsumate*, ‘*Kirisiti* u ne wa pana *ta* *ikyamba*.’ ¹⁹ Adama a nala *kpatalai* i *asaḳa* unyushi u cingi u *de*, i gono a *asu* u *Kashila*, *tsara* a *cimbusuka* *da* unyushi u cingi u *de* *gba*, *Magono* ma *Zuba* *kpam* ma *naḳa* *ta* atakasuvu a *de* *uwunvuga*. ²⁰ Wa *sukunku* *da* *ta* *Kirisiti* *Kawauwi* ka u *dangasai* *caupa*; wata, *Yesu*. ²¹ U *kaṇa* *ta* *Yesu* *rongo* a *zuba*, hal ubana a'ayin a *da* a ka *gonuko* ili dem i woko i *savu*, *tyoku* *da* *Kashila* ka danai *caupa* a *una* u *ntsumate* n *shinga*. ²² *Kpaci* *Musa* *dana* *ta*, ‘*Magono* ma *Zuba* *Kashila* ka *de*, ma *sukunku* *da* *ta* *matsumate* a *asuvu* a aza a *de* *tyoku* u *va*. U *kaṇa* *ta* i pana ili i'ya wa *tonuko* *da*.’ ²³ *Kpam*, ‘*Wa* *kaṇa* *ta* *gba* uza *da* u *kpada*i *upana*ka *matsumate* ma nala mi, a ka *pece* yi *ta* n ama a ne *gba* a *wacinsa* yi.’ ²⁴

²⁴ “*Mayun*, *gba* *ntsumate* n *da* n yain *kadyanshi* ki, ili i'ya i *kaṇai* *tun* *Sama'ila* hal ubana, a yan *ta* *kadyanshi* ka a'ayin a na yi. ²⁵ Eḍa *mmuku* ma *ntsumate* mi, eḍa *kpam* ya lya *agadu* a *kazuwamgbani* ka *Kashila* ka *yankai* akaya a *de*, an u tonukoi *Ibrahi*, ‘*A* *asu* u *mmuku* n *vunu* n *da* a ka *zuwuka* *gba* *agali* a *likimba* *una* u *shinga*.’ ²⁶ An *Kashila* ka *dangasai* *kagbashi* ka ne, u *gitai* *ta* u *suku* yi ara *de* *tsara* u *zuwuka* *da* *una* u *shinga*, u *zuwa* ya dem a *asuvu* a *de* u *asaḳa* *tsicingi* *tsu* ne.”

4

A kaṇai Bituru n Yahaya

¹ A'ayin a *da* Bituru n Yahaya a'ari uyanka ama *kadyanshi*, aku *adarakpi* n *azapige*, n *uzapige* u *adaḡari* a *Kuwa* ku *Kashila*, n aza a

Sadusi* a tuwai ara le. ² A yain upan kpaci asuki yi a ka wenishike ta ama, a danai akushe a ka 'yanga ta a ukpa tyoku da Yesu 'yangai. ³ A kana le a gbagirya le hal kain ka wansai, kpaci n kuvuli ka. ⁴ Shegai ama ushani aza da a panai kuɓari ki a pityanangu ta, pini nala, kakuma aza da a pityanangi vi ka doki ushani hal ka rawai ama azu a tawun (5,000) a'ali.†

⁵ An kain ka wansai, aku azapige a aza a Yahuda yi, na nkoshi n le, n awenishiki a Mele a ɓolomgbonoi a Urishelima. ⁶ Hanana Magono ma Adaraki wa ta kaɓolo n Kayafa n Yahaya n Alizanda n gba aza da a'ari kumaci ku te n Magono ma Adaraki mi. ⁷ A zuwai Bituru n Yahaya a mere ma le, a wece le, “N ucira u eni u da ko kpm n kala ka eni ka i yain ili i na yi?”

⁸ Shegai Bituru an wari ushadangi n Kulu Keri u tonuko le, “Eda azapige na nkoshi ma ama, ⁹ wece da ya wece tsu ara a kaci ka ukuna u shinga u da a yankai vuma na vi, kpm ya ciga i reve uza da a tanasa yi vi? ¹⁰ Tsa ciga ta gba de i reve hal n aza a Isara'ila dem, a asuvu a kala ka Yesu uza a Nazara uza da i wandamgbana kpm Kashila ka 'yangasa yi a ukpa vi, a asuvu a kala ka nala ka vuma na wari kushani n alafiya a kapala ka de. ¹¹ Tagarada u Kashila u dana ta aya

“Katali ka aza a kuma a 'yuwain ka ka lakai kalen cika a asu u kuma.’ ◇

¹² “Yesu nala vi da koshi wari n ucira u wauwa uma. Gba a asuvu a likimba, kala ka ne ka koshi ama a ka fuda a isa aku a tsara iwauwi.”

¹³ Azapige yi a yain majiyan cika an a wenei Bituru n Yahaya bawu a panai uwonvo u kadyanshi, kpaci a reve ta ama a na yi a'a n ureve u roku wa. Kpm a reve le ta a'ayin a da a'ari kaɓolo n Yesu. ¹⁴ An kpm azapige yi a wenei vuma da a tanasai vi kaɓolo n asuki yi, aku a nambai ili i'ya a ka dana. ¹⁵ A tonuko i asuki yi a wuta pini a asu u Asheshi a Pige yi, ele kpm a sheshei.

¹⁶ A danai, “Ndya tsa yan n ama a na yi? Kpaci gba aza da a ka rongo a Urishelima a reve ta an a yain iryoci i pige a akere a ama a na yi, tsa tani n tyoku da tsa dana nala wari wa. ¹⁷ Shegai tsara kotsu ukuna vi u tambura a asuvu a ama wa, asaka tsu barana le a doku a tonuko uza ukuna a asuvu a kala ka nala ki wa.”

¹⁸ Pini nala, a isa asuki yi, a barana le kotsu a doku a tonuko uza ukuna ko a wenishike a asuvu a kala ka Yesu wa.

¹⁹ Shegai Bituru n Yahaya a wushunku le, “Mai da wa wari a asu u Kashila tsu lai upana kadyanshi ka de n ka ka Kashila? Kondo i ve i wene. ²⁰ Kpaci atsu gai tsa fuda tsa pada bini a kaci ka ili i'ya tsu panai kpm tsu wenei wa.”

²¹ An a doki a barana le, aku a asaka le. A nambai tyoku da a ka yan a yan le mavura, kpaci gba ama a ka cikpala ta Kashila adama a ili i'ya i gitai. ²² Vuma da a matsai kawunu ki kpm a tanasa yi n ukunosavu vi, ayan a ne a la ta amangare.

Atoni yi a yain kvasu

²³ An a asakai Bituru n Yahaya, a banai a asu u aza a le, a yanka le alabari a ili i'ya adaraki a pige n azapige yi a tonuko le. ²⁴ Ele kpm an a panai nala aku a 'yangasai alagatsu a le ubana a asu u Kashila n

* 4:1 Aza a Sadusi yi, azapige a aza a Yahuda a da aza da bawu a wushuki n u'yanga u ukpa.

† 4:4 A kece aka na mmuku aza da a'ari atoni wa. ◇ 4:11 Ishp. 118:22; Mak. 12:10; Luk. 20:17.

katakasuvu ka te a danai, “Ashekapige, uza da u yain zuba n likimba n kushiva n gba ili i'ya i'ari a asuvu a le. ²⁵ A asu u Kulu Keri, vu yain kadyanshi n kagbashi ka vunu; wata, akaya a tsunu Dawuda, vu da, 'Ndya i zuwai Awulawa a yain upan?

Ndya i zuwai ama a ka yansa afofi a gbani?

²⁶ Ngono n likimba kpam a fofusoi kushulu, aza da a ka tono n ama kpam dem a bolomgbonoi a'aci a le, a ka yan tsilala n Magono ma Zuba n Kawauwi ka u suki.' [◇]

²⁷ “Mayun da ili i na yi i gita ta pini na a Urishelima. Hiriduŋ magono n Bontu Bilatu a bolomgbono ta kaci n Awulawa n aza a Isara'ila n a yanyi tsilala n kagbashi ka vunu Yesu Uza u Uwulukpi, uza da vu gonukoi Kawauwi. ²⁸ A bolomgbonoi tsara a yain ili i'ya vu fofusoi ya gita a asuvu a ucira u vunu n tyoku da va ciga. ²⁹ Gogo-na Magono ma Zuba, kondo ve tyoku da a ka ciga a bishinka tsu manyan. Atsu agbashi a vunu a da, ne tsu ucira u da tsa yan kadyanshi ka vunu bawu uwonvo. ³⁰ Rongo usukusu kukere ku utanasā, vu yansa iryoci n ikunesavu a asuvu a kala ka kagbashi ka vunu Yesu Uza u Uwulukpi.”

³¹ An a kotsoi kvasu, aku asu u da a bolomgbonoi vi u gbaɗai. A shadangu le n Kulu Keri, a rongoi udansa kadyanshi ka Kashila bawu uwonvo.

Atoni a nemgbenei ucanga u le

³² Gba kaɓolo ka atoni ki katakasuvu ka te ka le, uyawunsa u da le dem u te, uza wa la u danai ili i'ya wari n i'ya vi i ne i'ya koshi wa, shegai i gba le. ³³ N ucira u pige u da asuki yi a danai ukuna u u'yanga u Yesu Asheku a ukpa. Ukuna u shinga u Kashila ushani wa ta a kaci ka ya dem a asuvu a le. ³⁴ Kpam uza wa la u nambai ili a asuvu a le wa, kpaci gba aza a uyamba ko a'uwa a rongo ta udengishe n a tukusi ikebe yi, ³⁵ a ka zuwusa a kapala ka asuki yi. Kpam a ka pecishike i'ya ko ya wa tyoku da mɓala n le mari.

³⁶ Nala uza roku uza u kala Isuhu yain, eyi uza u Levi u da, kumaci ku uyamba u Sayipuru, uza da asuki yi a tsu isa Baranaba; (wata, Uza da wa Gbamatangu Asuvu.) ³⁷ U denge ta uyamba u ne u roku, u tukoi ikebe yi a kapala ka asuki yi.

5

Ananiya n Sahiratu

¹ Vuma roku da pini uza u kala Ananiya n uka u ne Sahiratu, u dengei uyamba u ne u roku. ² Aku u sokongi ikebe i roku n ureve u uka u ne, u tukoi i'ya i buwai vi u zuwai a kapala ka asuki u da i'ya gai la vi gba.

³ Bituru wece yi, “Ananiya, nida vu asaka Kanangasi* ka uwai a katakasuvu ka vunu? Vu yankai Kulu Keri kaɓan, kpam vu sokongi ikebe i roku a asuvu a i'ya vu dengei uyamba vi? ⁴ Uyamba vi u vunu u da ko vu dengei ko bawu vu dengei. Vu denge baci, va fuda ta va yanka ikebe yi tyoku da va ciga. Nida vu yawunsai vu yain ucun u ukuna u naha? Atsa vu yankai kaɓan wa, Kashila ka vu yankai.”

⁵ N u pani kadyanshi ki, aku u rukpai u kuwai. Ama da kpam a panai ukuna vi uwonvo u kana le cika. ⁶ Aloba a roku a cacai yi ikyamba yi n aminya a eri a wutukpa yi a kunu ki, a ba a cidangu yi.

◇ 4:26 Ishp. 2:1-2. * 5:3 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

⁷ An ulapa u uwule u tatsu u wurai, aku uka u ne uwai, shegai u reve ili i'ya i gitai wa. ⁸ Aku Bituru wece yi, “Utyoku u ikebe i'ya i dengei uyamba u de i'ya na vi?”

U danai, “Utyoku u da gai la vi.”

⁹ Bituru wece yi, “Nida i bolomgbonoi una tsara i kondo Kulu Keri ku Magono ma Zuba? Pana nwalu ma aza da a cidangi vali u vunu a utsutsu, kpam a ka canga vu ta dem a wutukpa vu.”

¹⁰ Kute-kute u rukpai a kapala ka Bituru u kuwai. An alobo yi a uwai, a cina yi cina u kuwa dem de. Aku a canga yi a ba a cidangi evu n vali u ne. ¹¹ Atoni yi n ama da a panai alabari a ukuna vi a panai uwonvo cika.

Asuki a tanasai ama ushani

¹² Asuki yi a yain iryoci n ikunesavu i roku ushani a asu u ama. Atoni yi a tsu bolomgbono ta a Kafalaka ka Solomo a Kuwa ku Kashila. ¹³ Shegai a asuvu a ama da a buwai, uza wa la u fudai u gbamai asuvu u bolomgbonoi kaci n ele wa. Gba n nala, ama a ka nakasa le ta tsupige.

¹⁴ Gba n nala aka n a'ali ushani a ka wushukusu n Asheku. ¹⁵ Hal gbam ama a'ari a uwutukpusa aza a mballa a ure n a zuwusi le a zuba u ivamkpatsu n ajiba tsara Bituru wa wura baci kulu ku ne ku sawa le. ¹⁶ Ama ushani a ilyuci i'ya i'ari evu n Urishelima a'ari utukuso aza a mballa n aza da ityoni i cingi ya yan le mavura, kpam gba le a tana ta.

A ukai asuki a kuwa ku a'ali

¹⁷ Magono ma Adarakpi n aza da a'ari n eyi; wata, aza a Sadusi a yain malyon cika. ¹⁸ Pini nala, a kanai asuki yi a ukai a kuwa ku a'ali. ¹⁹ Shegai an kayin ka yain, aku katsumate ka Magono ma Zuba ka kukpusai itsutsu yi u wutukpa le, ka danai, ²⁰ “Banai i shamgba a ulanga u Kuwa ku Kashila i tonuko ama gba ukuna u uma u savu.”

²¹ N a pani nala, aku a uwai a Kuwa ku Kashila ki n usana u de a gitai uwenishike.

A'ayin a da Magono ma Adarakpi n aza da a'ari ka'olo n eyi a bolomgbonoi, a isa Asheshi a Pige na nkoshi n pige m aza a Isara'ila gba, aku a sukunki aza a kuwa ku a'ali ki a tuko asuki yi.

²² Shegai an adagari a Kuwa ku Kashila ki a banai pini a kuwa ku a'ali ki a cina le pini wa, a gonoi a yain alabari a danai, ²³ “Tsu cina ta kuwa ku a'ali ki ugbagiri, aza da kpam a ka wundya kuwa ki alyal pini a itsutsu, shegai an tsu giduwa tsu cina pini uza wa.”

²⁴ An uzapige u adagari a Kuwa ku Kashila ki n adarakpi a pige yi a panai nala, aku a dambulai cika n a yanyi kacoco ka ili i'ya ukuna u na wa tuko.

²⁵ Uza roku u tuwai u tonuko le, “Wundyai, ama da i ukai a kuwa ku a'ali ki, alyal pini kushani a Kuwa ku Kashila a ka wenishike ama.”

²⁶ Uzapige u adagari vi n aza da a ka tono yi vi a ba a tukoi asuki yi, shegai n ucira wa, kpaci a ka pana ta uwonvo u ama kotsu a varasa le n atali wa.

²⁷ An a tuwai n ele, aku a shamkpa le a kapala ka Asheshi a Pige, Magono ma Adarakpi ma tonuko le, ²⁸ “Tsu tonuko da ta, kotsu i doku i wenishike a asuvu a kala ka nala ki wa, shegai i kyawan de Urishelima n uwenishike u de hal gbam ya ciga i takpa tsu ukpa u ne.”

²⁹ Bituru n asuki yi a wushunku le, “U gan ta tsu gorimuko udani u Kashila kapala n u vuma. ³⁰ Kashila ka akaya a tsunu u yangasa ta Yesu uza da i wandamgbana i mawandamgbani. ³¹ Aya Kashila ka zuwai a ulyaki u ne, u woko Uzapige n Kawauwi tsara u kukpunka aza a Isara'ila

ure u u'asakā tsicingi tsu le, kpam a tsarā ucimbusā u unyushi u cingi u le. ³² Atsa tsu wenei ukuna vi, nala kpam dem Kulu Keri ku tonukoi ama ukuna u na vi mayun da. Kashilā ka suku tā Kulu Keri ku ne a asu u aza da a gorimuko yi.”

³³ An a panai nala, aku a panai upan cika hal a ka ciga a wuna le. ³⁴ Shegai a asuvu a Asheshi a Pige yi, Kafarishi ka roku ka pini a ka isa Gamaliya. Kawenishiki ka Mele ka uza da ama a ka nakā tsupige. U 'yangai u danai a wutukpa le ve a ulanga. ³⁵ Pini nala, u tonukoi Asheshi a Pige yi, “Atoku a va aza a Isara'ila, kiranai n ili i'ya ya ciga i yanka ama a na yi. ³⁶ Ayen a da a wurai, a yan tā vuma roku uza u kala Tuda uza da u bidyai kaci ka ne n kalen cika. Ama amangatawanishi (400) a da a bolomgbonoi kaci n eyi. Shegai a wuna yi. Aza da kpam a ka tono yi vi a wacuwai, ko i te ukuna u nala u lekede wa. ³⁷ An u ne u kotsoi, vuma roku kpam uza u kala Yahuza uza u Galili u wutai a'ayin a da a ka yan makeci. Eyi dem tsarai ama da a tono yi ushani. Shegai eyi dem a wuna yi, atoni a ne a wacuwai. ³⁸ Gogo-na adooki a va a da na a kaci ka ama a na yi, tsu asakā le shiriri. Manyan ma a ka yan na vi n ucira u kaci u le u da baci a ka yan ma, a ka barakpa wa a ka kpadā tā ma. ³⁹ N ucira u Kashilā u da baci kpam, ya fuda ya bishinka le wa, shegai i boluko kaci ka de ukuna n Kashilā gbani.”

⁴⁰ A wushuki n adooki a ne, a isai asuki yi a bawan le. Aku a bara le kotsu a doku a yain kadyanshi n kala ka Yesu wa. Pini nala, a asakā le a lazai.

⁴¹ An asuki yi a lazai pini a kapala ka Asheshi a Pige yi, aku a gitai mazanga, kpaci a wene tā a rawai a yan le mavura adama a kala ka Yesu. ⁴² Kain dem a tsu bana tā a Kuwa ku Kashilā n a wenishiki ama n a dansi Yesu aya Kawauwi, hal n a toni a'uwa a'uwa a ama.

6

Udangasa u ama a shindere

¹ A a'ayin a nala yi an kakumā ka Atoni kari a udoku, aku aza a kaletsu ka Tsiheline a ka yan tsali a kaci ka aza a kaletsu ka Tsiyahuda, an a kpadai ukirana na nranā n le a asu u unakasa le ilikulya ushani kain dem tyoku u aza da a buwai. ² Asuki kupa n ama a re yi a bolongi gba Atoni yi asu u te a danai, “U gan tsu asakā kuɓari ku kadyanshi ka Kashilā tsu uwa kapeci ka ilikulya wa. ³ Adama a nala atoku, dangasai ama a shindere asuvu a de aza da a'ari n ahali a shinga, ushadangi n Kulu Keri n ugboji, kotsu tsu nakā le manyan mi. ⁴ Atsu tani tsu tsarā kabala ka kavasu n uwenishike u kadyanshi ka Kashilā.”

⁵ Ama yi gba a panai kayanyan ka ili i'ya a danai. A dangasai Isitifanu vuma da u pityanangi cika kpam ushadangi n Kulu Keri, n Filibu, n Burukoro. A dangasa tā dem Nikana, n Timan, n Baramani, n Nikala vuma u Antakiya uza da u uwai utono u adini a aza a Yahuda. ⁶ Ama a na a da a bankai a asu u asuki yi, aku a yain kavasu a tadanku le akere.

⁷ Kadyanshi ka Kashilā ka tamburai, kakumā ka Atoni a uyamba u Urishelima ka doki cika, kpam adarakpi ushani a pityanangi.

A kanai Isitifanu

⁸ Isitifanu ushadangi n kune ku ukuna u shinga u Kashilā n ucira, u yain iryoci n ikunesav a mere ma ama. ⁹ Aku aza a kagata ka Kashilā ka a ka isa Kagata ka U'asakā Agbashi, a gitai kananamgbani n Isitifanu.

Ama a na yi aza a Yahuda a ɗa a wutaɪ a Sirani n Alizandariya nala dem n aza a kaɓon ka Kilikiya n Asiya. ¹⁰ Shegai adama a ureve u kadyanshi ka ne kaɓolo n Kulu Keri a fuda a nanamgbana n eyi wa.

¹¹ A leshei ama roku usokongi tsarā a yain kaɓan, a dana, “Tsu panaƙa yi ta n u wishisi Musa n u yanki Kashila kadyanshi ka cingi.”

¹² Nala a 'yangaŝai atakasuvu a ama n azapige n awenishiki a Mele, aku ele tani a kaŋai Isitifanu a banka yi a kapala ka Asheshi a Pige. ¹³ Aku aza a kaɓan yi a tonukoi Asheshi a Pige yi, a danai, “Vuma na kain dem ɗa wa yansa kadyanshi ka gbani a kaci ka asu u uwulukpi u na n Mele ma Musa. ¹⁴ Tsu panaƙa yi ta n u dansi, Yesu uza u Nazara nala vi wa waŝa ta asu vi aku u savaɗa gba agadu a ɗa Musa aŝanƙa tsu.”

¹⁵ Gba ama ɗa a'ari pini ndishi a asu u usheshe vi a zuwuka yi a'eshi, aku a wenei upetiwa'eshi u ne u wokoi tyoku u katsumate ka zuba.

7

Isitifanu dansai a kapala ka Asheshi a Pige

¹ Magono ma Adaraƙpi ma wece yi, “Ikuna i na yi mayun ɗa i'ari?”

² Aku Isitifanu danai, “Eɗa atoku a va n azapige, panaƙa numu, Kashila uza u tsupige u wenike ta kaci ka ne a asu u akaya a tsunu Ibrahi, a'ayin a ɗa wari a uyamba u Masopotamiya kahu u ba u dusuku a Haran. ³ U tonuko yi, “Yanga a uyamba u ɗe, vu aŝaka atoku a vunu, vu bana a uyamba u ɗa ma wenike vu.” ⁴ Aku u 'yangaɪ a uyamba u aza a Kaldiya u ba u dusuki a uyamba u Haran.

“An tata u ne u kuwaɪ ɗa Kashila ka tuko yi a uyamba u ɗa i'ari ndishi gogo-na vi. ⁵ Shegai u naƙa yi agadu a uyamba vi ko udeshe u te wa. U yan ta kazuwamgbani n eyi wa naƙa yi u ɗa, eyi na mmuku n tsikaya n ɗa ma tuwa a kucina ku ne, ko an u wokoi bawu wari n maku a'ayin yi. ⁶ Kashila ka tonuko yi kpam, ‘Kagali ka vunu ka gbasha ta a uyamba u tsumoci. Aza a uyamba vi kpam a ka foro le ta cika hal ayen amangatawanishi (400). ⁷ Ma yanka ta aza a uyamba u ɗa a gbashikai vi mavura. Nala u wura baci, aku a tuwa a gbashika mu a asu u na vi.’ ⁸

⁸ “Kashila ka naƙa yi kazuwamgbani a ukuna u ukida u kacombi. An Ibrahi matsai Ishaku, aku u kida yi kacombi eyi n a'ayin kulla. Ukuna vi u lya ta kelime an Ishaku matsai Yakubu, kpam an Yakubu matsai isheku i tsunu aza ɗa a wokoi aletsu kupa n a re.

⁹ “Shegai an mmuku n Yakubu mi ma takuma vangu u le Isuhu upan, aku a denge yi ubana a uyamba u Masar. Shegai Kashila ka ta n eyi, ¹⁰ kpam u wutukpa yi a asuvu a upana u ikyamba. Kashila ka naƙa yi ugboji, kpam u naƙa yi mapasa ma shinga ara Firi'aunaƙ magono ma aza a Masar. U zuwa yi u lyai tsugono tsu Masar, u zuwa yi kpam u kirana n kuwa ku tsugono.

¹¹ “Kambulu ka cipai a uyamba u Masar n Ka'ana kaɓolo n upana u ikyamba u pige, hal isheku i tsunu a nambai ilikulya. ¹² An Yakubu panai a ɗa ilya i'ya pini a Masar, aku u suki isheku i tsunu ɗe, nwalu n kagita n ɗa la vi. ¹³ Nwalu n le n ire n ɗa Isuhu todugboi kaci ka ne ara le, u wenike le kpam ara Firi'auna.

¹⁴ “Aku Isuhu sukunki tata u ne Yakubu u tuwa, n atoku a ne gba ama amangatatsunkupa n ama a tawun. ¹⁵ Yakubu gonoi a Masar, nte u kuwaɪ ɗe n isheku i tsunu. ¹⁶ Aku a purai ikyamba i le a gonuko le a Shekem, a

zuwa le a kasaun ka Ibrahi tsilai n ikebe i azurufa* a asu u mmuku n Hamo pini a Shekem vi.

17 “An a'ayin a yain evu a da Kashila ka shadangu kazuwamgbani ka ne ara Ibrahi, aku kakuma ka ama a tsunu ka doki cika a uyamba u Masar, 18 hal a yain magono ma roku uza da bawu u revei Isuhu. 19 Magono ma nala mi ma ryafa ta isheku i tsunu aku u zuwa le a panai ikyamba, hal gbam u zuwai a varangusi mmuku n shili tsara a yain uma wa.

20 “A a'ayin a nala yi a da a matsai Musa, aya la tsulobo tsu de, aku a wo yi a kuwa ku tata u ne uwoto u tatsu. 21 U kana ta a wutukpa yi pini a kuwa ki, pini nala, makere ma kuwa ku Firi'auna ma tsara yi u wo yi yavu maku ma ne hal u gbonguroi. 22 A wenishike yi gba ugboji u aza a Masar, eyi tani vuma da uza u ucira a asu u kadyanshi n manyan ma ne.

23 “An Musa yain ayen amangare, aku u da asaka ve u ba u kondo ama a ne aza a Isara'ila. 24 An u wenei vuma u Masar u roku wa lapa vuma u ne uza a Isara'ila, aku u ba u banga yi u wunai vuma vi. 25 N u dani atoku a ne a ka reve an ara ne da Kashila ka wutukpa le, shegai a reve wa.

26 “An kain ka wansai, u wenei ama a re aza a Isara'ila a ka shilakana, aku u tuwai tsara u wansa le, u danai, ‘Eda ama a na, uza n utoku u da i'ari, nida ya shilakana?’

27 “Uza da u gitai n kushulu ki u gamai Musa, u danai, ‘Ya zuwa vu vu woko uzapige n uza u afada a tsunu?’ 28 Wata, wuna da va ciga vu wuna mu tyoku da vu wunai vuma u Masar nala nayain vi?’ ♦ 29 An Musa panai nala, u sumai u gonoi a uyamba u tsumoci a Midiya, nte u matsai pini de mmuku ma a'ali n re.

30 “An ayen amangare a wurai, aku katsumate ka zuba ka wenikei kaci ka ne ara Musa a kakamba evu n Masasa ma Sinai. U wenei katsumate ki a asuvu a katyashi ka akina a asuvu a madanga ma kenu. 31 An u wenei ili i nala yi, uwonvo u kana yi cika, aku u ragai evu tsara u wene i'ya mai. Aku u panai kalagatsu ka Magono ma Zuba ka tonuko yi, 32 ‘Mpa Kashila ka isheku i vunu, Kashila ka Ibrahi, n Kashila ka Ishaku, n Kashila ka Yakubu.’ Aku ikyamba i Musa i gitai uje, u fuda gbam kpam u webele wa.

33 “Magono ma Zuba ma tonuko yi, ‘Fodo akpata a vunu, kpaci asu u da vari na vi wa ta uwulukpi. 34 Mayun n wene ta mavura ma a ka yanka ama a va a da a'ari a Masar, n pana ta ma'ika ma le, kpam n tuwa ta tsara n wauwa le. Tuwa gogo n suku vu a Masar.’ ♦

35 “Musa da a 'yuwain vi, hal a danai, ‘Ya zuwa vu vu woko uzapige n uza u afada a tsunu vi?’ Aya Kashila ka suki u woko uzapige n kawauwi n ubanga u katsumate ka zuba ka ka wenikei kaci ka ne ara ne a madanga mi. 36 U wutukpa le a asuvu a Masar, u yain kpam iryoci n ikunesavu a uyamba u Masar a Mala ma Shili† hal ayen a amangare a kakamba.

37 “Musa na vi da u tonukoi aza a Isara'ila, ‘Kashila ka dangasaka da ta matsumate a asuvu a ama a de tyoku u va.’ ♦ 38 U bolomgbonoi ama yi a kakamba. U rongoi de kabolo n isheku i tsunu n katsumate ka zuba ka ka yanka yi kadyanshi a Masasa ma Sinai† mi. Aya kpam u naka yi kadyanshi ka unaka uma a asu u Kashila, aku u tonuko tsu.

39 “Shegai isheku i tsunu a 'yuwan yi upanaka, a 'yuwan yi. A'ari uyan maluwa a gono a Masar. 40 A tonukoi Haruna, ‘Yanka tsu ameli a da a ka tono n atsu. Kpaci Musa da wutai n atsu a Masar vi tsu reve ili i'ya

* 7:16 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga. ♦ 7:28 Kag. 2:11-14.

♦ 7:34 Uwt. 3:5-10. ♦ 7:37 U.M.I. 18:15.

i gitai n eyi de wa.’ [◇] ⁴¹ A'ayin a nala yi a da a yain kameli ka ka rotsoi madyondyom. A yanka yi ufarakpa, a'ari uyan mazanga a adama a ili i'ya a yain n akere a le. ⁴² Adama a nala, Kashila ka kpatalaka le kucina, u asaka le a gbashika atala, tyoku da wari ukorongi a asuvu a itagarada i Ntsumate,

'Eda aza a Isara'ila, i kidaga mu nnama kpam i yanka mu ufarakpa a a'ayin a da i rongoi a kakamba ayen amangare wa.

⁴³ I nakai asu u da a ka gbashika Meleki kameli tsupige, hal n kameli ka katala ka de Rafani.

I yain ameli a nala yi i gbashika le. Adama a nala ma tutsuku da ta de a kucina ka uyamba u Babila.’ [◇]

⁴⁴ “Caupa isheku i tsunu a'ari ta n Katani ka Kavasuu ka iryoci a kakamba. A yan ta ka tyoku da Kashila ka tonukoi Musa yain ka. ⁴⁵ An ayen ushani a wurai, aku Joshuwa† tonoi n kuvon n iyamba i Awulawa, uyamba u da Kashila ka loko le. A cangai Katani ka Kavasuu† ki ubana a uyamba u savu vi. Nte kari pini hal utuwa a'ayin a Dawuda magono. ⁴⁶ Kashila ka pana ta kayanyan ka Dawuda. Aku Dawuda folo yi u maka Kashila ka Yakubu Kuwa ku Kashila, ⁴⁷ shegai Solomo da mai ka.

⁴⁸ “Gbā n nala, Kashila Uza u Ucira Gbā u dusuku a kuwa ka ama a mai wa. Tyoku da matsumate ma danai, an u yain kadyanshi ka Magono ma Zuba,

⁴⁹ ‘Zuba da karatsu ka tsugono tsu va,
likimba kpam a asu u da a'ene a va a ka wunvuga.

Icun i kuma ku eni ka kpam ya maka mu?

Ko kpam nte a asu u uwunvuga u va?

⁵⁰ Mpa n yain ili i na yi gbā n akere a va wa?’ [◇]

⁵¹ “Eda aryagbaji, aza da bawu i'ari n upanaka kpam i 'yuwain Kulu Keri. Eda tyoku u isheku i de u da i'ari aza da a tsu rongo kushulu n Kulu Keri kain dem. ⁵² A asuvu a ntsumate, matsumate ma eni ma isheku i de i kpadai uwisha? Hal gbam a wunusai aza da a danai Uza u Uwulukpi wa ta utuwa. Kpam gogo-na i neke de Kawauwi i wuna yi kpam. ⁵³ Eda i wushai Mele a akere a atsumate a zuba, shegai i kpadai ma utono.”

A varasai Isitifanu a wunai

⁵⁴ An azapige a aza a Yahuda a panai ili i'ya Isitifanu danai, aku a namgbai katsuma cika hal a lumai ajubu a le. ⁵⁵ Shegai Isitifanu wa ta ushadangi n Kulu Keri, u webelei zuba, aku u wenei tsupige tsu Kashila n Yesu kushani a kukere ku ulyaki ku Kashila. ⁵⁶ U danai, “Wundyai, n wene ta zuba u kukpai aku n wenei Maku ma Vuma kushani a kukere ku ulyaki ku Kashila!”

⁵⁷ Aku a salai a palai atsuvu a le, kute-kute a kana yi. ⁵⁸ A wutukpa yi a uroto u ilyuci a gitai yi uvarasa n atali tsara a wuna yi.

Aza da a wenei ukuna vi a zuwusai aminya a le a kapala ka kalobo ka roku uza u kala Shawulu.†

⁵⁹ An a'ari yi uvarasa, aku u yain kavasuu, u danai, “Asheku Yesu, wusha kulu ku va.” ⁶⁰ Aku u kudangi u salai, “Asheku, kotsu vu kana unyushi u cingi u na a kaci ka le wa.” An u danai nala, aku uma u ne u wutai.

◇ 7:40 Uwt. 32:1. ◇ 7:43 Emo. 5:25-27. ◇ 7:50 Isha. 53:7-8. † 7:58 Shawulu: Kala ka vuma u na ka tuwa ta ka wokoi Bulus, kpam u woko ta Katoni ka Yesu ka maci.

8

1-2 Shawulu da pini kushani wa wundya kpm u wushuki n uwuna u Isitifanu. Aku ama roku aza da a ka tono Kashila a cidangu yi n a sayi cika.

Shawulu yankai Atoni mavura

A a'ayin a nala yi mavura ma pige ma rukpai a mere ma Atoni a Yesu a Urishelima, aku gba le a wacuwai a asuvu a uyamba u Yahuda n Samariya. Shegai asuki yi alya koshi a wokoi pini a Urishelima.

³ Shawulu tani u rongoi uyan Atoni yi mavura cika. U uwusai a'uwa a'uwa wa ronuso aka n a'ali, wa ukusa le a kuwa ku a'ali.

Filibu yain kuɓari a Samariya

⁴ Ama da a sumai a asakai Urishelima vi, a rongoi ukyawunsa n a tonusuki ama ukuna u Yesu. ⁵ Filibu* dem banai a ilyuci i pige i roku a uyamba u Samariya, wa tonusuko le ukuna u Kawauwi. ⁶ Aku ama a kyawan yi tsara a pana ili i'ya wa dana, kpaci a wene ta iryoci i'ya u yain. ⁷ U wutukpa ta ityoni i cingi a asuvu a ama ushani. An ityoni i cingi yi i wuta a asuvu a ama yi, aku i kana isali cika. U tanasa kpm aza da ili i soi ikyamba n awunu ushani. ⁸ Adama a nala ilyuci yi i shadangi n ipeli.

Simo kayain ka adabu

⁹ Vuma roku u da pini uza u kala Simo, uza da wari wa yansa adabu pini a ilyuci yi. Aza a Samariya a yain majiyan ma ili i'ya u tsu yansa, hal u lapai makamba u danai eyi vuma u pige u da. ¹⁰ Ama a Samariya azapige na mmuku a danai, "Vuma u na uza u ucira u da, u da a ka isa, Ucira u Kashila."

¹¹ A'ayin ushani Simo wari uyansa adabu n u zuwusi le majiyan, adama a nala u wokoi uza u ucira a asuvu a ilyuci yi. ¹² Shegai an a wushuki n Kadyanshi ka Shinga ka Filibu yain a kaci ka tsugono tsu Kashila n kala ka Yesu Kawauwi, aku a lyubugu le gba le aka n a'ali. ¹³ Hal dem Simo vi n kaci ka ne u wushuki dem n kadyanshi ki. An a lyubugu yi, aku u kana utono Filibu. An u wenei tyoku da Filibu wa yansa iryoci n ikunesavu, aku u yain majiyan cika.

¹⁴ An asuki a da a'ari a Urishelima a panai a da aza a Samariya a wushuku de n kadyanshi ki, aku a sukunku le Bituru n Yahaya. ¹⁵ An a rawai, aku a yanka le kvasu tsara a wushi Kulu Keri. ¹⁶ A'ayin a nala yi a lyubugu le ta a asuvu a kala ka Yesu Asheku, shegai ko uza u te u le wari u wusha Kulu Keri wa. ¹⁷ Aku Bituru n Yahaya a tafanku le akere, aku Kulu Keri ku cipa le.

¹⁸ An Simo wenei tyoku da a ka nakasa Kulu Keri a asu u utadangusu akere, aku wa ciga u naka le ikebe, ¹⁹ u danai, "Mpa dem naka numu ucun u ucira u nala vi tsara uza da baci dem n tafanki kukere u tsara Kulu Keri."

²⁰ Shegai Bituru wushunku yi, "Kashila ka wuna vu ta n ikebe i vunu dem! Va wundya n ikebe i'ya va tsara kune ku Kashila? ²¹ Ko ili i pada vu n manyan ma na wa, kpaci katakasuvu ka vunu ka dere n Kashila wa. ²² She vu kpatala vu asaka tsicingi tsu vunu, vu foli Asheku a cimbusuka vu unyushi u cingi u ili i'ya vu fobusoi a katakasuvu ka vunu. ²³ Kpaci n wene ta vu shadangi n malyon ma cingi, kpm usiri a asuvu a unyushi u cingi."

* 8:5 Filibu da a ka dansaka pini na vi, aya dem a ka dansaka a 6:5.

²⁴ Simo wushuki, “Yanka numu kavasu, tsarā ili i'ya vu danai na vi i gita nā mpa wa.”

²⁵ Bituro n Yahaya a yain kuḅari ku kadyanshi ka Asheku a Samariya, an a kotsoi, aku a gono i Urishelima. A lyai kapala n kadyanshi ki ele n a goni a une i'ya a cinasai a ure.

Filibu n vuma u Habasha

²⁶ A'ayin a nala yi, katsumate ka zuba ka yankai Filibu kadyanshi, “Yangā vu toni ubana a ḁaka, vu toni ure u kakamba u ḁa u wutaḁi a Urishelima ubana a Gaza.” ²⁷ U kaṅai ure, eyi a nwalu, u cinai vuma roku kazuwi ka ikebe ka uyamba u Habasha,† kpm kagbashi ka shegai wā ta n tsupige a tsugono tsu Kandakatu Magono, kpm uka ḁa magono ma Habasha mi. A Urishelima ḁa u banai tsarā u lyai kayala. ²⁸ An wa gono a kuwa, aku u dusuki a maringongo ma adoki ma ne, u kukpai tagarāda u Ishaya wa yan kaṅeshi.

²⁹ Aku Kulu Keri ku tonukoi Filibu, “Raḁa evu n maringongo ma nala mi.”

³⁰ U sumai u banai asu u ne, u paṅaka yi wari a kaṅeshi u tagarāda u Ishaya matsumate. U wecei vuma vi, “Vu reve ili i'ya wari a kaṅeshi?”

³¹ U wushunku yi, “Nte tani, she uza roku u ḁangā mu.” Aku u tonukoi Filibu u yuwā maringongo mi u dusuku kaḅolo n eyi.

³² Kaḅon ka tagarāda ka wa yan kaṅeshi vi ka na:

“A rono yi yavu macon† ma a ka bana ukida.

Tyoku ḁa maku ma kondom ma tsu paḁa bini a ka kidāsa yi baci tsileme tsu ikyamba i ne, nala dem u paḁai.‡

³³ A yanka yi uwono hal a kidāga yi ugana n ukuna u ḁa bawu wari dere. Uza wā la wa yan kpm kadyanshi ka mmuku, nā mmuku n tsikaya n ne wa.

Nte tani, kpaci a wuna yi kahu u tsarā le.” ◊

³⁴ Vuma vi u tonuko yi, “N folo vu, tonuko mu kalen ka asu ki. A kaci ka yai ka matsumate mi ma yain kadyanshi ki, n kaci ka ne ka wa yan ka, ko gai uza roku u ḁa kau?”

³⁵ Aku Filibu gitai asu u tagarāda u nala vi, u yanka yi alabari a Yesu.

³⁶ Ele pini a nwalu a cinai asu u roku n mini. Pini nala, vuma vi u danai, “Mini ma na, ndya ya ḁishinka vu vu lyuḅugu mu?”

[³⁷ Filibu danai, “Vu wushuku baci n katakasuvu ka te, ma lyuḅugu vu ta.”

Vuma vi u wushuki. “N wushuku tā n Yesu Kawauwi, Maku ma Kashila.”]§

³⁸ U zuwai a shamkpai maringongo ma adoki mi. Ama a re a le gbā a cipai a uwai a asuvu a mini mi, aku u lyuḅugi yi.

³⁹ An a wutaḁi a asuvu a mini mi, Kulu Keri ku Magono ma Zuba ku cangai Filibu. Vuma vi u doku u wene yi wa. Aku u lyai kapala nā nwalu n ne ushadangi n ipeli. ⁴⁰ Filibu wenei kaci ka ne a ilyuci i Azatu. U tambai ilyuci ilyuci n u yanyi kuḅari ku Kadyanshi ka Shinga ka Asheku hal u rawai a Kasariya.

† **8:27** Kaletsu ka Tsiheline ka yanka tā manyan n ili i'ya i'ari n kalen ka “kagbashi ka a wutukpai asanda.” Caupa ama a tsu yawunsa tā yavu a wutukpa baci agbashi a le asanda a ka yan tā manyan ma le mai. ‡ **8:32** A asu u nala vi, ncon mi mā tā n tsileme ugadi ugadi. Uza wa fuda tā gbam wa kidāsa tsa u yanka kunya bawu u kidai macon mi. ◊ **8:33** Isha. 53:7-8. § **8:37** Akorongi a cau ushani aza ḁa a purai a tagarāda u Manyan ma Asuki a'ari n makpanda ma 37 wa.

9

Shawulu wokoi Katoni

¹ A'ayin a da Shawulu wari pini a uyanka Atoni a Asheku mavura cika, hal n u dani wa wuna le. Aku u banai a asu u Magono ma Adarākpi, ² u folo yi u naƙa yi ukanikorongi u ubana a agata a Kashila a Damasuka. Tsara u cina baci Atoni a da a wushuki n Ure u Asheku aka ko a'ali, aku u tuwa n ele usiri a Urishelima. ³ Eyi pini a nwalu, hal u yain evu n Damasuka, kute-kute u wenei katyashi ka ucira ka wuta i zuba ka wakana yi ukyawan. ⁴ Aku u rukpai a iyamba u panai kalagatsu ka danai, "Shawulu, Shawulu, ndya i zuwai va yan mu mavura?"

⁵ Shawulu wecikei, "Asheku, ada yai?"

Aku kalagatsu ki ka wushuki, "Mpa Yesu uza da vari a uyan mavura. ⁶ Yanga vu uwa a ilyuci yi, a ka tonuko vu ta i'ya va yan."

⁷ Aza da a ka walaka kabolo ki a fuda a dana ukuna wa, a pana ta kalagatsu ki, shegai a wene uza wa. ⁸ Aku Shawulu 'yanga, shegai an u kukpai a'eshi a ne u wene asu wa. Atoku a ne a da a kana yi kukere a banka yi pini a ilyuci i Damasuka yi. ⁹ U yan ta a'ayin a tatsu pini a Damasuka vi bawu u wenei asu, kpm u lya ili wa, u so tani ili wa.

¹⁰ A Damasuka vi katoni ka pini uza u kala Ananiya. Asheku a isa yi a asuvu a kuwene, u danai, "Ananiya!"

Aku u wushuki, "Mpa na, Asheku."

¹¹ Asheku a tonuko yi, "Yanga vu bana a ure u da a ka isa Ure u Karara vu wecike kuwa ku Yahuza. Uza roku da pini uza u Tarsu, uza da a ka isa Shawulu. Aya pini wa yan kavas. ¹² N wenike yi ta gba kuwene. A asuvu a kuwene ki u wene ta vuma da a ka isa Ananiya u ta dangu yi kukere a kaci tsara u wene asu."

¹³ Ananiya wushuki, "Asheku, n so ta upanasa alabari a vuma u nala vi a ili i cingi i'ya wa yansa aza a uwuluki a vunu a Urishelima. ¹⁴ Kpm adaraki a pige a wushunku yi de u kana gba uza da baci dem wa isa asuvu a kala ka vunu."

¹⁵ Asheku a tonuko yi, "Avu gai wala, kpaci aya n dangasai u dansa kala ka va a asu u Awulawa, na ngono n le, kpm n a asu u aza a Isara'ila. ¹⁶ Ma wenike yi ta tyoku da wa pana iyamba adama a kala ka va."

¹⁷ Ananiya ba u uwai a kuwa ki. U 'yanga sai kukere u sawai Shawulu u danai, "Utoku u va, Asheku a da a suku mu; wata, Yesu uza da u wenikei kaci ka ne ara vunu a ure u da vu walai vi. Wa ciga ta vu doku vu wene asu, kpm u shadangu vu n Kulu Keri." ¹⁸ Kute-kute aku ili i roku i rukpai a a'eshi a Shawulu yavu apici, aku u wenei asu. Pini nala, u 'yanga a lyubu gi yi. ¹⁹ An u lyai ilikulya, aku ucira u ne u gonoi.

Shawulu yain kuɓari a Damasuka

Shawulu yain a'ayin pini a asuvu a Damasuka kabolo n Atoni a da a'ari pini vi. ²⁰ A barakpa wa, aku u gitai kuɓari ku kadyanshi ka Kashila a agata a Kashila n u dansi Yesu da Maku ma Kashila. ²¹ Gba aza da a panaka yi a yain majiyan, a danai, "Vuma na vi aya u 'yanga sa kai Atoni n u yansa ki le mavura a Urishelima vi wa? Tuwa da u tuwai tsara u kana le u sirasa u banka le a asu u adaraki a pige wa ko?"

²² Shegai Shawulu doki ucira u kuɓari, wari a uvurusu atakasuvu a aza a Yahuda aza da a'ari a Damasuka, n u dansi Yesu da Kawauwi.

²³ An a yain a'ayin ushani, aza a Yahuda a sheshei a wuna yi. ²⁴ Shegai u panai alabari a ili i'ya a sheshei. A'ari uwundya itsutsu i ilyuci yi kaara

n kayin tsarā a kaṅa yi a wuna. ²⁵ Pini nala, kayin ka pige aḅangi a ne a zuralakpa yi a ilinuku i kasaga ka ilyuci a asuvu a mabana ma pige.

Shawulu banai a Urishelima

²⁶ An Shawulu rawai a Urishelima, u cigai u ɓolomgbono kaci n Atoni yi, shegai a panai uwonvo u ne kpaci a wushuku an eyi katoni ka wa. ²⁷ Shegai Baranaba tuko yi a asu u asuki, u tonuko le tyoku da Shawulu wenei Asheku a ure n tyoku da Asheku a dansai n eyi. N tyoku da kpam u yain kuɓari ku kadyanshi ka Kashila n u dansi kala ka Asheku a Damasuka bawu uwonvo.

²⁸ Asuki yi a wushuki n Shawulu. Pini nala, u dusuki n ele a Urishelima n u tamba asu asu, n u yanyi kuɓari n kala ka Asheku bawu uwonvo. ²⁹ U dansa ta n u yanyi kananamgbani n aza a Yahuda a da a ka pana kaletsu ka Tsiheline, adama a nala, a'ari uzama ure u da a ka wuna yi. ³⁰ An atoku a ne a panai nala, aku a banka yi a Kasariya a tutsuku yi a kpatsu ubana a Tarsu ilyuci i ne.

³¹ Gba Atoni a da a'ari a uyamba u Yahuda, n u Galili, n u Samariya a tsarai ndishi n shinga. A panai uwonvo u Asheku, a yain ucira, Kulu Keri kpam kari a ugbamatangusu le hal a'ari a udoku kakuma.

Bituru tanasai Iniyasu

³² A'ayin a nala yi, Bituru kyawunsai uyamba vi gba, u ba u kondoi ama a Kashila da a'ari a ilyuci i Lida. ³³ Nte a gawunsai pini n vuma roku uza u kala Iniyasu, uza da wari nvain na mballa n tsuwunu hal ayen kulla. ³⁴ Aku Bituru tonuko yi, "Iniyasu, Yesu Kawauwi tanasa vu de, 'yanga vu katala kajiba ka vunu." Kute-kute u 'yangai. ³⁵ Gba aza a Lida n aza a uyamba a Sarana a wenei vuma da a tanasai vi, pini nala, a kpatalai a asu u Asheku.

Bituru 'yangasai Dokas a ukpa

³⁶ Uka roku da pini a Japa uza u kala Tabita; wata, Dokas* n Tsiheline, uka vi katoni ka. U naka ta kaci ka ne a asu u manyan ma maci n u banga aza a unambi. ³⁷ A'ayin a nala yi a da u yain mabala aku u kuwai. Pini nala, a sumba yi a vakunku yi a kunukuzuba. ³⁸ An Atoni yi a panai alabari cina Bituru pini a Lida evu n Japa, aku a suki ama a re a ba a foli yi a danai, "Tuwa gogo."

³⁹ Bituru lazai kaɓolo n ele. An a rawai, aku a banka yi a kunukuzuba ki. Nraṅa n shamgbai evu n eyi a ka sa, kpam a ka wenishike yi ntogo n aminya a da Dokas yanka le cina eyi n uma.

⁴⁰ Bituru wutukpa le a ulanga, aku u kuɗangi u yain kavasu. U kpatalai a asu u kakushe ki u danai, "Tabita, 'yanga." Aku u kukpai a'eshi, an u wenei Bituru, u 'yangai u dusuki. ⁴¹ Bituru kaṅa yi kukere u banga yi tsara u 'yanga. Aku u isa Atoni yi na nraṅa mi gba, u naka le n eyi n uma.

⁴² Alabari yi a tamburai gba a uyamba u Japa, kpam ama a wushuki n Asheku. ⁴³ Bituru dusuki a Japa a'ayin ushani, a kuwa ku uza u manyan ma ikpan uza u kala Simo.

10

Koniliyu isai Bituru

* **9:36** Kala ka Tabita n Tsi'arama, n Dokas n Tsiheline gba kalen ka le ka te, kpam ka "maren."

¹ A yan t̄a vuma roku a ilyuci i Kasariya uza u kala Koniliyu, katigi ka a asuvu a kaḅolo ka asoje ka a ka is̄a Kaḅolo ka Asoje a Italiya. ² Vuma u maci u ḁa, u tsu rongo t̄a ulyas̄aka Kashil̄a kayala a'ayin dem. Nala dem aza ḁa a'ari a kuwa ku ne. U tsu naḁas̄a t̄a aza a unambi kune, n u yansi kavasu ubana a asu u Kashil̄a.

³ Kain ka te, evu n ulapa u uwule u tatsu u kaara, aku u wenei katsumate ka zuba a asuvu a kuwene ka tuw̄ai ka tonuko yi, “Koniliyu.”

⁴ Koniliyu wa wundya yi tuntu n uwonvo. U wecei katsumate ki, “Ndyā yi, Asheku?”

Aku u wushuki, “Kashil̄a ka wushuku t̄a kavasu ka va yansa ubana ara ne, kpam u reve t̄a n kune ku va yans̄aka aza a unambi.” ⁵ Suku ama roku ubana a ilyuci i Japa a ba a is̄a vuma roku uza u kala Simo, uza ḁa dem a tsu is̄a Bituru. ⁶ Aya pini wa rongo n vuma roku uza ḁa dem a tsu is̄a Simo, vuma vi manyan ma ikpan ma wa yansa. Kuwa ku ne evu n kushiv̄a ḁa kari.”

⁷ An katsumate ki ka lazai, aku Koniliyu is̄ai agbashi a ne a re n kasoje ka roku, uza ḁa wa tono Kashil̄a a asuvu aza ḁa a ka yans̄aka yi manyan kain dem. ⁸ Aku u tonuko le gb̄a ili i'ya i git̄ai, pini nala, u suku le a Japa.

Bituru wenei kuwene

⁹ An kain ka wansai, n kaara a kaci ele a asuvu a nwalu, cina a yain evu n ilyuci yi, aku Bituru yuw̄ai a zuba u kunu u yain kavasu. ¹⁰ Pini nala, kambulu ka kan̄a yi, ele pini a ufoḅuso ilikulya yi, aku u wenei kuwene. ¹¹ U wenei zuba u kukp̄ai aku ili i roku yavu kunya ku pige ku ngan n nishi ubar̄akpi a ka cipuk̄a ka utuw̄a a iyamba. ¹² A kunya ki gb̄a icun i nnama n ḁa m̄ari n a'ene a nishi n̄a n ḁa ma kabur̄a n̄a nnu n ḁa m̄ari pini.* ¹³ Aku u panai kalaḡatsu ka danai, “Bituru, 'yanga vu kida vu takuma.”

¹⁴ Shegai Bituru wushuki, “A'a, Magono ma Zuba, kotsu n takuma ili i'ya bawu a wulukpei ko kpam i'ya i'ari n icadi i'ya Mele ma tsunu ma b̄ishinka tsu utakuma wa.”

¹⁵ Aku u doki u panai kalaḡatsu ki upana u ire, “Kotsu vu is̄a ili i'ya Kashil̄a ka wulukpei, ili i'ya bawu i'ari uwulukpi wa.”

¹⁶ An ukuna u nala u git̄ai hal kutatsu, kute-kute aku a bidyai kunya ki ugono a zuba.

¹⁷ Bituru pini a kadambula ka kalen ka kuwene ku nala ki, aku ama ḁa Koniliyu suki vi a rawai a utsutsu, cina a wecike ḁe kuwa ku Simo ki. ¹⁸ A danai, “Azakuwa,” aku a wecikei ko nte Simo uza ḁa a ka is̄a Bituru vi w̄ari pini.

¹⁹ Eyi pini a uyawunsa a kaci ka kuwene ka u wenei vi, aku Kulu Keri ku tonuko yi, “Ama a tatsu ḁa la a ka bolo vu. ²⁰ Cip̄a vu tono le. Kotsu vu yain malal̄a wa, kpaci mpa n suku le.”

²¹ Bituru cip̄ai u cinai ama yi, u danai, “Mpa ya bolo. Ndyā ya boluko mu n i'ya?”

²² A danai, “Katigi ka aza a Roma, uza u kala Koniliyu aya u suku tsu. Vuma maci u ḁa, uza ḁa u tsu rongo a ulyaka Kashil̄a kayala, uza ḁa kpam gb̄a aza a Yahuda a ka naḁa karinga. Katsumate ka zuba ka kari uwulukpi ka ka tonuko yi u is̄a vu vu bana ara ne tsar̄a u pana i'ya va

* **10:12** A asuvu a kunya ki nnama n roku n ḁa pini n ḁa aza a Yahuda a tsu takuma kpam n̄a n ḁa bawu a tsu takuma adama a Mele.

dana.” ²³ Pini nala, Bituru uwai n ele a asuvu a kuwa, u naḡa le asu u ḡa a ka wansa.

Bituru banai a kuwa ku Koniliyu

An kain ka wansai, Bituru, kaḡolo n Atoni a roku aza a Japa, a wuṡai a lazai kaḡolo n aza ḡa Koniliyu suki vi. ²⁴ An kain ka doki ka wansai, aku a uwai a Kasariya. Alya Koniliyu wari a uvana hal gbam u libanai amaci a ne n aje a ne. ²⁵ Bituru n u uwi a kuwa ki, aku Koniliyu ryabusa yi, u rukpai a kapala ka ne u lyaka yi kayala. ²⁶ Aku Bituru 'yangasa yi u tonuko yi, “'Yanga, mpa dem vuma ḡa.” ²⁷ An Bituru wari kadyanshi n eyi, aku u uwai u cinai kakuma ka ama ushani.

²⁸ U tonuko le, “Eda n kaci ka de i reve ta u gan uza u Yahuda u gawan kaci ko kpm u ba u kondo Kawulawa wa. Shegai Kashila ka wenike mu ta u da, kotsu n isa uza roku uza u ashinda wa. ²⁹ Adama a nala, an i isa mu n 'yuwan utuwa wa. Gogo-na ma ciga n pana ili i'ya ya isaka mu vi.”

³⁰ Koniliyu wushuki, “A'ayin a nishi a ḡa a wurai dere n gogo-na naha, a ulapa u uwule u tatsu u kaara an mari a uyan kavasu, aku vuma roku u tuwa mu n aminya a eri a ulada u shamgbai a kapala ka va. ³¹ U danai, 'Koniliyu, a wushuku de kavasu ka vunu, kpm kune ku va neshe aza a unambi yi ku woko de ili u ucibusa a asu u Kashila. ³² Adama a nala she vu suku a ubana a Japa a ba a isa Simo uza ḡa a ka isa Bituru. Aya pini u cipai a kuwa ku Simo uza u manyan ma ikpan, uza ḡa wa rongo evu n kushiva.’ ³³ Da i zuwai n suki ama n maloko a isa vu vi, kpm u gan ta an vu tuwai. Gogo-na atsa na gba tsunu tsu bolomgbonoi a asu u te tsara tsu pana ili i'ya Asheku a tonuko vu vu tonuko tsu.”

Bituru dansai a kuwa ku Koniliyu

³⁴ Pini nala, Bituru gitai kadyanshi, “Mayun ḡa, n reve ta Kashila kari n kudyangi wa. ³⁵ Shegai u wushi gba ama ḡa a ka pana yi uwonvo, n a yangi ili i'ya wa ciga, a asuvu a kaletsu dem. ³⁶ I reve ta n akani a ḡa Kashila ka sukunki aza a Isara'ila, n a tonusuki le alabari a kayanyan ka ndishi n shinga a asu u Yesu Kawauwi. Aya kpm Asheku a ama gba. ³⁷ I reve ta n ili i'ya i gitai a uyamba u Yahuda, an Yahaya danai a lyubugu ko ya wa. Kpm a Galili ḡa ukuna u na vi u gitai. ³⁸ I reve ta Kashila ka ka nakai Yesu uza u Nazara tsupige, Kulu Keri ka ta n eyi, kpm wa ta n ucira cika. U tamba ta n u yansi ukuna u shinga, n u tanasi aza ḡa Kalapansi ka 'yanki, kpaci Kashila ka ta n eyi.

³⁹ “Atsa tsu wenei ukuna u ḡa u gitai n eyi a uyamba u Yahuda, n Urishelima. Alya a wuna yi a mawandambani. ⁴⁰ Shegai Kashila ka 'yangasa yi a kain ka tatsu, kpm u zuwa yi u wenike kaci ka ne a asu u ama. ⁴¹ U wenike kaci ka ne a asu u ama gba wa, shegai ara tsunu; wata, atsu aza ḡa Kashila ka dangasai caupa, tsara tsu woko aza ḡa a wenei ukuna vi. Atsa aza ḡa tsu lyai kpm tsu soi kaḡolo n eyi an u 'yangai a ukpa. ⁴² Kpm u tonuko tsu tsu yanka ama kuari, tsu tonuko le Yesu ḡa Kashila ka dangasai u yanka aza uma n akushe afada. ⁴³ Gba ntsumate n yan ta kadyanshi ka ne a danai, ‘Gba uza ḡa baci u wushuki n kala ka ne, a ka cimbusuka yi ta unyushi u cingi u ne.’ ”

Awulawa a tsarqi Kulu Keri

⁴⁴ Bituru pini a kadyanshi ki, aku Kulu Keri ku cipai a kaci ka aza ḡa a ka panaḡi yi vi. ⁴⁵ Aku aza a Yahuda a ḡa a'ari Atoni a asuvu a aza ḡa a tuwai n Bituru vi, a yain majiyan an a wenei dem Awulawa a wushai

kune ku Kulu Keri ki. ⁴⁶ Kpaci a panaka le ta a ka dansa n aletsu a roku, n a cikpali Kashila.

Pini nala, Bituru danai, ⁴⁷ “Awulawa a na yi dem a wusha ta Kulu Keri tyoku da tsu tsu wushai. Uza wa la wa bishinka a lyubugu le wa.” ⁴⁸ Aku u zuwai a lyubugu le a asuvu a kala ka Yesu Kawauwi. Pini nala, a folo yi u doku u yain a'ayin n ele.

11

Bituru gonoi a Urishelima

¹ Asuki yi n Atoni a da a'ari a Yahuda a panai alabari a da Awulawa a wushai kadyanshi ka Kashila. ² Shegai an Bituru gonoi a Urishelima, aku Atoni a roku aza da a'ari aza a Yahuda a yanka yi kushulu. ³ A danai, “Nda yi zuwai vu banai a asu u Awulawa, hal vu lyai kaolo n ele?”

⁴ Aku Bituru tonuko le ili i'ya i gitai. ⁵ U danai, “Kain ka te a Japa, tyoku da mari a kvasu aku n wenei kuwene. N wenei ili i roku yavu kunya ku pige ku ngan n nishi ubarakpi a ka cipuka ka utuwa a iyamba, hal ku rawai evu na mpa. ⁶ An n webelei kunya ki mai n wenei gba icun i nnama n kenu, na nnama n mete, n ili i nkaburu, na nnu. ⁷ Aku n panai kalagatsu ka danai, ‘Bituru, 'yanga vu kida vu takuma.’

⁸ “Pini nala, n wushuki, ‘Ko kenu, Magono ma Zuba, ili i'ya bawu i'ari uwulukpi, ko i icadi i'ya Mele ma tsunu ma bishinka tsu utakuma kotsu i uwa a una u va wa.’

⁹ “Shegai kalagatsu ka ka wutai a zuba vi ka doki ka danai ukuna u ire, ‘Kotsu vu isa ili i'ya Kashila ka wulukpei, ili i'ya bawu i'ari uwulukpi wa.’ ¹⁰ Kutatsu ka a yain nala kahu a canga ili yi ubana a zuba.

¹¹ “Derere u ukuna vi u da ama a tatsu a da a suki a Kasariya a rawai a kuwa ka mari vi. ¹² Aku Kulu Keri ku tonuko mu n toni le kpm n dambula an a wokoi Awulawa wa. Atoku a va ama a teli a na yi alya a soku mu, hal tsu uwai a kuwa ku uza da u suku le vi. ¹³ U tonuko tsu kpm tyoku da u wenei katsumate ka zuba ka shamgbai a kuwa ku ne ka tonuko yi, ‘Suku a ba a isa Simo uza da a ka isa Bituru a Japa. ¹⁴ Aya wa tonuko vu tyoku da avu n kuwa ku vunu gba ya tsara iwauwi.’

¹⁵ “Kadyanshi ka n gitai le uyanka, aku Kulu Keri ku cipai ara le dere tyoku da ku cipa tsu a kagita. ¹⁶ Pini nala, aku n cibai an kadyanshi ka Kashila ka danai, ‘Yahaya gai n mini ma u lyubugusi, shegai eda Kashila ka lyubugu da ta n Kulu Keri.’ ¹⁷ An u wokoi Kashila ka yanka le kune derere tyoku da u yanka tsu a'ayin a da tsu wushuki n Yesu Asheku Kawauwi, ya mpa n bishinka Kashila?”

¹⁸ An a panai nala aku a nambai ili i'ya a ka dana, pini nala, a kana'i ucikpala Kashila a danai, “Gogo-na dem Kashila ka wushuku de Awulawa a kpatala utuwa ara ne, kpm u ne le de uma.”

Atoni a Antakiya

¹⁹ An Isitifanu kuwai, aku a gitai uyan Atoni yi mavura, hal a wacuwai ubana a mbari. A rawa ta a Finisiya n Sayipuru n Antakiya u Suriya. A yain ku'ari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kashila, shegai aza a Yahuda a da a yankai ku'ari ki koshi. ²⁰ Asuvu a Atoni a da a wacuwai vi aza roku a wutai a Sayipuru n Sirani a banai a Antakiya, a kana'i uyanka Awulawa Kadyanshi ka Shinga ka Yesu Asheku. ²¹ Ucira u Asheku wa ta kaolo n ele, hal ama ushani a wushuki a kpatalai asu u Asheku.

²² An Atoni a da a'ari a Urishelima a panai ili i'ya i gitai a Antakiya, a suki Baranaba ubana de. ²³⁻²⁴ Vuma u maci da uza da wari ushadangi n Kulu Keri kpam u pityanangi. An u rawai u wenei ukuna u shinga u da Kashila ka yanka le, u yain ipeli cika. Aku u rono le atsuvu a pityanangu n Asheku n katakasuvu ka le ubana. Ama ushani a doku ta a kpatalai ubana a asu u Asheku.

²⁵ Pini nala, Baranaba banai a Tarsu uzama Shawulu. ²⁶ An u wene yi, aku u tuko yi a Antakiya. Ama a re a le gba a shangbai pini n Atoni yi hal kayen ka te dere, n a wenishiki kakuma ka ama. A Antakiya da a gitai u'isa atoni a Yesu n kala ka Aza a Kirisiti.†

²⁷ A'ayin a na yi a da nsumate n roku n wutai a Urishelima a banai a Antakiya. ²⁸ Uza u te a asuvu a le uza u kala Agaba u 'yangai u yain kadyanshi n ucira u Kulu Keri u danai, "A ka tuwa ta a yain kambulu ka pige a likimba gba." (A'ayin a da Kaladiyu wa lya tsugono tsu Roma da udani u na vi u shadangi.) ²⁹ A'ayin a nala yi, Atoni a sukunku ta atoku a le a da a'ari a Yahuda kune. Ya dem suki utyoku u ucira u ne. ³⁰ Nala a yain a sukunki nkoshi ma atoni a Yahuda kune a akere a Baranaba n Shawulu.

12

Bituru a kuwa ku a'ali

¹ A'ayin a nala yi a da Hiridu Agaripa magono u gitai uforo ama a Kashila. ² Hal gban u zuwai a kapamgbana kaci ka Yakubu utoku u Yahaya n burundu. ³ An u wenei aza a Yahuda a panai kayanyan ka ili i'ya u yain, aku u kana dem Bituru. A'ayin a Ulya u Ilikulya i'ya i Nambai Yisti† da ukuna vi u gitai. ⁴ An u kana yi, aku u gidaku yi a kuwa ku a'ali. U nakangu yi a akere a asoje a nishi a nishi hal asu kunishi a wundi yi, tsara a kotso baci Abiki yi, u tuko yi a kapala ka ama u yanka yi afada. ⁵ A'ayin a da Bituru wari pini a kuwa ku a'ali ki, aku ama a Kashila a'ari uyan kavasuu adama a ne.

Katsumate ka zuba ka wauwai Bituru

⁶ Nkayin ka Hiridu wa yawunsa kain ka wansa baci u wutukpa yi tsara u yanka yi afada yi, Bituru wari alavu a mere ma asoje a re usiri n ikani i re. Kpam asoje a re aza da a ka wundya kuwa ki kushani a utsutsu. ⁷ Kute-kute aku katsumate ka zuba ka Magono ma Zuba ka wenikei kaci ka ne ara ne, aku katyashi ka wakanai kunu ki. Aku katsumate ki ka sawai Bituru a ikengi u 'yangasa yi u danai, "Yangga gogo!" Pini nala, ikani yi i saruwai.

⁸ Katsumate ki ka tonuko yi, "Uka matogo n akpata a vunu." Aku u yain nala. U tonuko yi kpam, "Wambana kunya ku vunu, vu tono mu."

⁹ Aku u wutai u tono yi, kpam u reve an ili i'ya katsumate ki ka yan vi mayun da wa, eyi n u dani kuwene ka a ka wenike yi. ¹⁰ An a wurai asoje a da a ka wundya kuwa ki aza a kagita n aza a ire, aku a rawai a utsutsu u urim, utsutsu u uwa a ilyuci yi. Aku utsutsu vi u giduwai n kaci ka ne, aku a wutai. An a rawai a nsandu ma ure, kute-kute katsumate ki ka asaka yi.

Bituru gonoi asu u aza a ne

¹¹ Pini nala, ugboji u Bituru u gono yi, u danai, "Gogo-na n reve ta Magono ma Zuba ma ma suki katsumate ka zuba ka ne tsara u wauwa

mu a kukere ku Hiridu, n ukuna u cingi u da aza a Yahuda a fo6usoi a kaci ka va.”

¹² An u revei nala, aku u banai a kuwa ku Meri mma u Yahaya uza da kpam dem a ka isa Marku, a asu u da ama ushani a bolomgbonoi a'ari uyan kvasu. ¹³ An u kudai utsutsu u danai aza a kuwa, aku kagbashi ka kari makere uza u kala Ruda tuwai tsara u wene ko yayi. ¹⁴ An u revei kalagatsu ka Bituru ka, u giduwa kpam utsutsu vi wa adama a mazanga, aku u gonoi a asuvu a kuwa n ilyadi, u danai, “Bituru da pini kushani a utsutsu u kuwa.”

¹⁵ A danai, “Ijan i'ya vu?” Eyi tani u matsai n u dansi aya. Aku a danai, “Yan maken wa, katsumate ka ne ka!”*

¹⁶ Bituru gai lyai kapala n ukudusa utsutsu vi, aku a giduwa a wene yi, a yain majiyan cika. ¹⁷ U yanka le iryoci n kukere u da a pada bini. U tonuko le tyoku da Magono ma Zuba ma wutukpa yi a kuwa ku a'ali. U doki u tonuko le, “Tonukoi Yakubu n Atoni a da a buwai ukuna vi.” Aku u 'yangai u banai a asu u roku.

¹⁸ An kain ka wansai, ugiruwu u kenu u da asoje yi a giruwai wa, adama a ili i'ya i gitai n Bituru. ¹⁹ An Hiridu zama yi bawu u wene yi. Aku u wecishei asoje a da a ka wundya yi vi. Pini nala, u zuwai a wuna le.

Ukpa u Hiridu

An nala u wurai, Hiridu 'yangai a Yahuda ubana a Kasariya u yain a'ayin de. ²⁰ A'ayin a nala yi, Hiridu wa ta n upan u ama a Taya n Sida. Shegai an a ka ciga ilikulya a asu u tsugono tsu Hiridu, aku a tuwai ara ne n katakasuvu ka te. A boloi u6olomgbono u kaci u Bilasutu kagbashi ka ka kirana n kunu ku magono, a zamai ndishi n shinga.

²¹ Kain ka te an a fo6usoi, aku Hiridu ukai aminya a tsugono u dusuki a karatsu ka tsugono, u yanka le kadyanshi. ²² An kakuma ka ama ki ka panai, aku a 'yangasai alagatsu a le a danai, “Kalagatsu ka kashila ka roku ka na vi, ka vuma ka wa.” ²³ Kute-kute, aku katsumate ka zuba ka Magono ma Zuba ka gbasha yi, kpaci u bidiga ta kaci ka ne tsupige aku u 'yuwain unaka Kashila tsupige. Pini nala, azun a katsuma a gita yi utakuma hal u kuwai.

Atoni a doki ushani

²⁴ Kadyanshi ka Kashila kpam kari a ulya kapala n ka tamburi.

²⁵ An Baranaba n Shawulu a kotsoi manyan ma a naka le a Urishelima, aku a gonoi a Antakiya ka6olo n Yahaya Marku.

13

A suki Baranaba n Shawulu

¹ A asuvu a Atoni a da a'ari a Antakiya vi, nsumate n da pini hal n awenishiki; wata, Baranaba, n Saminu uza da a ka isa “Uza u Dan,” n Lusiya uza da u wutai a Sirani, n Manayan, uza da u gbonguroi ka6olo n Hiridu Antiba, n Shawulu. ² Kain ka te, tyoku da ama a na a'ari ulyaka Magono ma Zuba kayala n a yanyi kakuli, Kulu Keri ku danai, “Takpa numu Baranaba n Shawulu adama a manyan ma n isa le n ma.”

³ An a doki a yain kakuli n kvasu, aku a tadanki Baranaba n Shawulu akere a tutsuku le a kana ure.

* **12:15** A a'ayin a nala yi, ama roku a bidya ta Kashila ka tsu suku ta atsumate a ne a kirana n vuma dem, kpam katsumate ki ka tsu tuwa ta a asu u vuma vi yavu vuma da.

Baranaba n Shawulu a banai a Sayipuru

⁴ An Kulu Keri ku suki Baranaba n Shawulu a banai a Salusiya, a uwai a kpatsu ubana a uyamba u mere ma mini u Sayipuru. ⁵ An a rawai a ilyuci i Salami, a yain kuɓari ku kadyanshi ka Kashila a agata a Kashila a aza a Yahuda. Yahaya Marku dem bana ta kaɓolo n ele wa ɓanga le.

⁶ An a kyawunsai uyamba vi gba hal ubana a ilyuci i Pafasu. Aku a gawunsai n uza u Yahuda u roku uza u adabu uza u kala Bara-Yesu. Eyi matsumate ma kaɓan ma, ⁷ uza da wari kaɓolo n gomuna Sarajiya Bulus. Gomuna vi vuma da uza u ugboji. U libana le a bana ara ne, kpaci wa ciga ta u pana kadyanshi ka Kashila.

⁸ Shegai Alimasu uza u adabu vi u ɓolomgbono kaci n ele wa. (Alimasu da a ka isa Bara-Yesu vi n Tsiheline.) Wa ciga a kpatala ugboji u gomuna vi tsara u pityanangu wa.

⁹ Shegai Shawulu, uza da a ka isa Bulus, ushadangi n Kulu Keri aku ku tonoi n eyi, u wundyanai Alimasu, u danai, ¹⁰ “Avu maku ma Kalapanasi uza u tsilala n i'ya i'ari i maci! Vu shadangu ta n tsukunu n ulapanasa. Va asaka unangasa ire i shinga i Magono ma Zuba wa? ¹¹ Gogo-na asuvu a upan u Kashila a ka rukpa ta a kaci ka vunu, va rumbana ta, ubana a'ayin kenu va wene asu wa.”

Kute-kute karimbi ka kimba yi a'eshi, aku u kana upapa wa bolo uza da wa kana yi kukere. ¹² An gomuna wenei ili i'ya i gitai, aku u wushuki, u yain majiyan ma uwenishike u Asheku.

Bulus n Baranaba a Antakiya u Bisidiya

¹³ Bulus n atoku a nwalu a ne a asakai ilyuci i Pafasu a uwai a kpatsu ubana a uyamba u Bamafiliya. An a rawai a ilyuci i Paraga, a wutai a kpatsu ki, aku Yahaya Marku asaka le u gonoi a Urishelima. ¹⁴ Shegai Bulus n Baranaba a 'yangai a Paraga a lyai kapala a banai a Antakiya* u uyamba u Bisidiya.

Kain ka Ashibi a uwai a kagata ka Kashila a dusuki. ¹⁵ An a yain kaneshi a itagarada i Mele ma Musa n i Ntsumate, aku azapige a kagata ka Kashila a suki a tonuko le, “Atoku, i'a baci n kadyanshi ka kuɓari ku ya doku ama, she i yain.”

¹⁶ Bulus 'yangai u yanka le iryoci n kukere a pada bini, u danai, “Aza a Isara'ila n Awulawa a da a ka lyaka Kashila kayala, panaka numu! ¹⁷ Kashila ka aza a Isara'ila ka dangasai isheku i tsunu, u zuwai a yain kakuma a'ayin a da a rongoi a uyamba u Masar. N ucira u pige u ne u da u wutukpa le pini a uyamba vi. ¹⁸ U kawunki n ele hal ayen amangare a kakamba.† ¹⁹ U wusai uyamba u aletsu a shindere a Ka'ana, aku u nakai u da ama a ne u woko agadu a le. ²⁰ Nala gitai ta a asuvu a ayen amangatawanishi n amangarenkupa (450).

“U naka le aza a afada, kpam a rongoi pini hal ubana a'ayin a Sama'ila† matsumate. ²¹ Shegai aza a Isara'ila a zamai a naka le magono, aku Kashila ka naka le Shawulu maku ma Kishu uza u kagali ka Bayami† u lyai tsugono. ²² An Kashila ka takpa yi tsugono, u zuwai Dawuda. Kashila ka yain kadyanshi a kaci ka Dawuda, u danai, ‘N tsai de Dawuda maku ma

* **13:14** Ilyuci i re i'ya pini i'ya a ka isa Antakiya. I naha yi a kaɓon ka Bisidiya ka i'ari, i ire yi kpam a kaɓon ka Suriya ka i'ari a asu u da Baranaba n Shawulu a'ari a ka rongo. Asuki 11:19–13:1.

† **13:18** Ure u roku u da a ka fuda a ka reve udani u Tsiheline pini na u da “Kashila ka kirana ta n ele hal ayen amangare a kakamba.”

Yese, vuma ḁa uza ḁa u tsu zuwa katakasuvu ka va ka rongo n ipeli, kpaci wa yan ta gba ili i'ya ma ciga yi u yain.'

²³ "Kashila ka yain kazuwamgbani a asuvu a kagali ka vuma nala vi u zuwai Kawauwi ka aza a Isara'ila ka wuta pini. Kpam Yesu ḁa. ²⁴ Shegai kahu Yesu tuwa, Yahaya rongo ta utonusuko ama a kpatala a lyubugu le. ²⁵ An Yahaya yain evu n ukotso manyan ma ne, u wecikei, 'Ya wundya mpa Kawauwi ki? Mpa Kawauwi ki wa. Kawauwi ki ka ta a utuwa, mpa n ratsa gbam ma surukpa isirikatsu i akpata a ne wa.'

²⁶ Ama a va, eda aza ḁa i'ari a kagali ka Ibirahi, n ada Awulawa a ḁa a ka naka Kashila karinga, panai na! Atsa Kashila ka sukunki akani a iwauwi yi. ²⁷ Azapige a aza a Urishelima n ama a le a reve an Yesu ḁa Kawauwi ka mayun ki wa. A reve dem an aya nsumate n korongi a kaci ka ne kpam a tsu yansa kaneshi Ashibi dem vi wa. Shegai kadyanshi ka a yain a kaci ka ne ka shadangu ta an a kidaga yi ugana u ukpa. ²⁸⁻²⁹ A yan ta dere ili i'ya tagarada u Kashila u danai. Ko an u wokoi a tsara unyushi u ḁa a ka wuna yi wa, gba n nala a tonukoi Bilatu Gomuna u wandamgbana yi.

"An u kuwai, aku a cipuka yi a mawandamgbani mi a uka yi a kasau. ³⁰ Shegai Kashila ka 'yangasa yi ta a ukpa! ³¹ A'ayin a nala yi, u wenishike ta kaci ka ne a asu u atoni a ne aza ḁa a yansai nwalu kabolo a Galili hal ubana a Urishelima. Gogo-na alya a ka tonusuko ama a tsunu ukuna u ne.

³²⁻³³ "Kpam atsa na tsu tuko ḁa Kadyanshi ka Shinga: ili i'ya Kashila ka yain kazuwamgbani wa yanka akaya a tsunu i'ya gai la vi. Gogo-na u yanka tsu ta i'ya atsu aza ḁa tsari mmuku n tsikaya n ne a'ayin a ḁa u 'yangasai Yesu a ukpa. A korongu ta ukuna u na vi a tagarada u Ishipa u ire:

"Ada Maku ma va,
ara n woko ta Tata u vunu.'

³⁴ "Kashila ka 'yangasa ta Yesu a ukpa kpam wa asaka ikyamba i ne i shama wa, dere tyoku ḁa u danai:
'Ma zuwuka vu ta una u shinga u uwulukpi u ḁa n da ma zuwuka Dawuda.'

³⁵ "A korongu ta a Ushipa u roku:
'Va asaka Uza u Uwulukpi u vunu u shama wa.'

³⁶ "A'ayin a ḁa Dawuda wari n uma, u panaka ta Kashila. An u tuwa u kuwai, aku a cidangu yi a asu u asaun a akaya a ne, ikyamba i ne kpam i shamai. ³⁷ Shegai Kashila ka 'yangasa ta Yesu a ukpa kpam ikyamba i ne i shama wa.

³⁸⁻³⁹ "Ama a va, zuwai atsuvi mai a ili i'ya tsa tonu: adama a ili i'ya Yesu yain, i'ya i zuwai tsu tsara ucimbusa u unyushi u cingi gogo-na. Mele ma Musa ma fuda ma gonuko ḁa i woko dere wa. Shegai adama a Yesu, uza ḁa baci dem u wushuki wa woko ta dere. ⁴⁰ Kiranai, kawa ili i'ya nsumate n korongi ya gita ta n ada. A dana ta:

⁴¹ "Panai na, aza a majari, i shadangi n majiyan i kuwa!

Kpaci ma yan ta manyan ma roku a a'ayin a de,
manyan ma ya kpaḁa uwushuku n ma,
ko uza roku u tonuko ḁa baci tani.' "

⁴²⁻⁴³ Wuta ḁa Bulus n Baranaba a ka wuta a kagata ka Kashila ki, aku aza a Yahuda n Awulawa ushani aza ḁa a ka lyaka Kashila kayala a tonu

le. Pini nala, Bulus n Baranaba a'ari le ugbamatangusu asuvu a lyai kelime n uwushukusu n ukuna u shinga u Kashila. Aku ama yi a folo le a doku a yain kadyanshi a kaci ka ili i na yi n Ashibi a da a ka tuwa.

Aza a Yahuda a 'yuwain Kadyanshi ka Shinga

⁴⁴ An Ashibi a kyawain, ama a ilyuci yi ushani a tuwa ta a pana kadyanshi ka Kashila. ⁴⁵ An aza a Yahuda a wenei kakuma ka ama ki, a yan ta malyon cika. A wishai Bulus kpam a 'yuwain ili i'ya u danai.

⁴⁶ Aku Bulus n Baranaba a dansai karara bawu uwonvo, a danai, "Eda u kana'i tsu gita uyanka ku'ari ku kadyanshi ka Kashila, shegai i 'yuwain ka uwusha. Nala u wenike ta an bawu i ratsai i wushi uma u da bawu wari n utyoku. Adama a nala, tsa asaka da ta aku tsu bana a asu u Awulawa. ⁴⁷ Ili i'ya Kashila ka tonuko tsu tsu yain i'ya na:

'N zuwa ta vu woko katyashi a asu u Awulawa,

tsara vu tuko iwauwi

hal ubana likimba gba.' " ♦

⁴⁸ An Awulawa a panai nala, a pana ta kayanyan aku a cikpalai kadyanshi ka Asheku. Aza da a dangasai adama a uma u da bawu wari n utyoku a wushuku ta n Asheku.

⁴⁹ Pini nala, kadyanshi ka Asheku ka tamburai ko nte wa a ubongu vi.

⁵⁰ Aku aza a Yahuda a banai a asu u azapige a roku a ilyuci yi n aka a da a ka naka tsupige. A zuwa le a 'yuwain Bulus n Baranaba, aku a gita le mavura hal a loko le a ka'bon ka uyamba ki. ⁵¹ Aku Bulus n Baranaba a kapatsai kabuta ka a'ene a le adama u woko iryoci a kaci ka aza a ilyuci yi, pini nala, a lazai ubana a ilyuci i Ikaniya. ⁵² Shegai atoni a Antakiya yi a woko ta n mazanga kpam ushadangi n Kulu Keri.

14

Bulus n Baranaba a Ikaniya

¹ An Bulus n Baranaba a rawai a Ikaniya, a uwai a kagata ka Kashila ka aza a Yahuda tyoku da a yain ku'ari a Antakiya. Ama ushani aza a Yahuda n Awulawa a wushuku ta n kadyanshi ka Kashila. ² Shegai aza a Yahuda a da a kpadai uwushuku n kadyanshi ki, a vurusai a'ene a Awulawa a da bawu kotsu a wushuki, a nangasai ndishi n le n ama a Kashila yi. ³ Gba n nala, asuki yi a barakpai pini n ele cika, n a yanyi ku'ari ku kadyanshi ka ukuna u shinga u Asheku bawu uwonvo. Kpam u naka le ucira u uyan iryoci n ikunesavu. ⁴ Ama a ilyuci yi a pecei kure, aza roku a ka tono aza a Yahuda, aza roku kpam a ka tono asuki.

⁵ Aku Awulawa a roku n aza a Yahuda n azapige a le a bolomgbonoi kaci tsara a yain asuki yi mavura, kpam a varasa le n atali a wuna. ⁶ An asuki yi a revei ukuna u da wari a nwalu, aku a sumai ubana a uyamba u Likiya; wata, ilyuci i Lisitira n Daraba n une i'ya i kyawan le. ⁷ Nte a lyai pini kapala n uyan ku'ari ku Kadyanshi ka Shinga.

Bulus n Baranaba a Lisitira n Daraba

⁸ A Lisitira vi, Bulus n Baranaba a cinai vuma roku uza da a matsai kawunu, uza da tun a matsa yi u wala wa. ⁹ Wari a upana ku'ari ku Bulus wari uyan, pini nala, Bulus wenei vuma vi wa ta n upityanangu u da u rawai a tanasa yi. ¹⁰ Aku u danai, "Yanga vu shamgba n a'ene a vunu." Kute-kute vuma vi u 'yanga'i u gitai nwalu.

¹¹ An kakuma ka wenei ili i'ya Bulus yain, aku a 'yangasai alagatsu n kaletsu ka aza a Likiya, a danai, "Ama a na yi ashila a roku a da a cipa tsu n iryoci i ama!" ¹² Aku a nakai Baranaba kala Zafosa,* Bulus kpm Hamisa kpaci aya kayain ka kadyanshi. ¹³ Pini nala, kadarakpi ka katani ka Zafosa kameli ka kari a uroto u ilyuci vi u kalai anaka n apalu u tukoi a da a utsutsu u ilyuci vi, tsara eyi n ama a ne a yanka asuki yi udarakpa.

¹⁴ Shegai an asuki yi a panai nala, aku a karasai aminya a le adama a unamgbukatsuma, a uwai a asuvu a kakuma ka ama ki n ilyadi n a dansi, ¹⁵ "Atoku a tsunu, ndya i zuwai ya yan naha? Atsu dem ama da tyoku u de. Kadyanshi ka Shinga ka tsu tuko da tsara i kpatala i asaka ili i gbani i nala yi i gono a asu u Kashila Uza u Uma, uza da u yain zuba n likimba n kushiva n gba ili i'ya i'ari pini a asuvu a le. ¹⁶ Caupa u asaka ta gba ama a likimba a yain ili i'ya i luwa le. ¹⁷ Shegai u tsu wenike ta kaci ka ne a asu u ili i shinga i'ya u tsu yansa. Kashila ka tsu suku ta mini ma zuba, tsara iceshi i de i yain. U naka da kpm ilikulya kpm u zuwa da ipeli." ¹⁸ Gba n kadyanshi ka a yanka le vi, she na a matsai aku a fudai a bishinka le udarakpa vi adama a le.

¹⁹ Shegai aza a Yahuda a roku a wutai a uyamba u Antakiya n Ikaniya a leshei ama yi a varasai Bulus a rono yi ubana a uroto u ilyuci, n a dani u kuwa de. ²⁰ An Atoni a tuwai a kyawan yi, aku u 'yangai u gonoi pini a ilyuci yi. An kain ka wansai aku a lazai ubana a Daraba kabolo n Baranaba.

Bulus n Baranaba a gonoi a Antakiya

²¹ An Bulus n Baranaba a yain ku'ari ku Kadyanshi ka Shinga a Daraba, a tsara ta Atoni ushani. Pini nala, a gonoi a Lisitira n Ikaniya n Antakiya u Bisidiya. ²² A gbatangusu ta atakasuvu a ama a Kashila n a bara le a shamkpa upityanangu u le mai, n a dansi, "She tsu pana ikyamba aku tsu tsara u'uwa a tsugono tsu Kashila."

²³ Bulus n Baranaba a yain kvasu n kakuli, aku a dangasakai kuwa ku Atoni dem nkoshi. A naka le a asu u Asheku uza da nkoshi mi n wushuki n eyi. ²⁴ An a tonoi a Bisidiya aku a rawai a Bamafiliya. ²⁵ An a yain ku'ari a Paraga, aku a lazai ubana a Ataliya. ²⁶ Pini nala, a uwai a kpatu a banai a Antakiya, a asu u da caupa a yanka le kvasu tsara Kashila ka kirana n ele a asuvu a manyan ma a kotsoi vi.

²⁷ N urawa u le, aku a bolomgonoi ama a Kashila a asu u te a tonuko le ili i'ya Kashila ka yain adama a le, n tyoku da kpm u kukpunkai Awulawa ure u upityanangu. ²⁸ Aku a barakpai pini n ama a Kashila.

15

Asheshi a Atoni a Urishelima

¹ An Bulus n Baranaba a'ari a Antakiya u Suriya, aku ama roku a wutai a Yahuda a tuwai a Antakiya a ka wenishike Atoni. Aku a ka dansa, "A kida da baci acombi tyoku da Mele ma Musa ma danai wa, ya tsara iwauwi wa." ² Pini nala, Bulus n Baranaba a yain kananamgbani n ele cika, adama a kadyanshi ka nala ki. Aku Atoni ta zuwai Bulus n Baranaba n Atoni a roku a bana a Urishelima a asu u asuki na nkoshi n kuwa ku Atoni, tsara a dansa kadyanshi ki. ³ Aku a soku le a lazai, a tonoi a uyamba u Finisiya n Samariya, n a naki alabari tyoku da Awulawa a

* **14:12** Zafosa kameli ka pige ka aza a Heline ka, Hamisa kameli aya matsumate ma ne.

wushuki. Nala zuwa ta Atoni a panai kayanyan cika. ⁴ An a rawai a Urishelima, Atoni, n asuki, na nkoshi a ryabusa le. Aku Bulus n Atoni a da a banai kaɓolo n eyi, a tonuko le gba ili i'ya Kashila ka yankai ama ushani a akere a le.

⁵ Shegai Atoni a roku, aza a kaɓon ka Afarishi, a 'yangai a danai, "U kana ta Awulawa a kida acombi, a toni kpam ili i'ya Mele ma Musa ma danai."

⁶ Aku asuki yi na nkoshi mi a bolomgbonoi, tsara a webele kadyanshi ki. ⁷ An a barakpai a kananamgbani ki, aku Bituru 'yangai kushani u tonuko le, "Aza a va, i reve ta Kashila ka dangasa mu ta caupa a asuvu a de, u da ara va da Awulawa a ka pana kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga, kpam a wushuku. ⁸ Kashila uza da u revei atakasuvu a ama gba, u wenike tsu ta an u wushai Awulawa a asu u da u naka le Kulu Keri tyoku da u naka tsu. ⁹ U bidya tsu kau-kau n ele wa, kpaci adama a upityanangu u le u da u wulukpe le. ¹⁰ Adama a nala, nida ya ciga i kondo Kashila a asu u utadanku Awulawa a na ucanga u da bawu atsu n isheku i tsunu tsa fuda tsa canga? ¹¹ Wa yan nala wa! Tsu wushuku ta an adama a ukuna u shinga u Yesu Asheku u da tsu tsara iwauwi, kpam tyoku da ele dem a tsara iwauwi."

¹² Pini nala, ama yi a padai bini, a ka panaka Baranaba n Bulus tyoku da a ka dansa iryoci n ikunesavu i'ya Kashila ka yain a asu u Awulawa a akere a le. ¹³ An a kotsoi kadyanshi, aku Yakubu* danai, "Atoku a va, panaka numu. ¹⁴ Simo Bituru tonuko tsu ta tyoku da Kashila ka gitai utuwa a asu u Awulawa a roku u gonuko le ama a ne. ¹⁵ Nala wa ta dere n kadyanshi ka nsumate n korongi ili i'ya Magono ma Zuba ma danai, ¹⁶ "Ma gono ta n lapula n mai kuwa ku Dawuda ka ku wasai.

Ko an u wokoi ku wasai, ma lapula ta n mai ka kpam n shamkpa ka.

¹⁷ Nala ma yan, tsara aza da a buwai vi a kpatala a asu u va, gba n Awulawa dem, n aza da n dangasai a woko ama a va. Mpa, Magono ma Zuba, mpa n danai nala.

¹⁸ N yan ta kazuwamgbani nala tun caupa.' " ♦

¹⁹ Yakubu lyai kapala n kadyanshi, "Adama a nala, u gan tsu matsa Awulawa, aza da a ka kpatalasa ubana a asu u Kashila wa. ²⁰ Shegai tsu koronku le ukanikorongi tsu tonuko le kotsu a lyai ilikulya i'ya a darampkai kameli wa, kotsu a yain tsishankala wa, n utakuma u inyama i manama ma a piyanlai udyoku wa, ko kpam inyama i'ya i buwai na mpasa wa. ²¹ Kpaci Mele ma Musa ma na mi a'a ta ma a uwenishike a agata a Kashila a aza a Yahuda a ilyuci dem n kain ka Ashibi tun a a'ayin a cau."

Asheshi a korongi ukanikorongi

²² Aku asuki na nkoshi n kuwa ku Atoni, kaɓolo n aza a kuwa yi gba, a wenei u lobono ta a dangasa aza roku a asuvu a le a suku le a Antakiya kaɓolo n Bulus n Baranaba. Aku a dangasai Yahuza, uza da a ka isa Barasaba, n Sila, azapige da a asuvu a Atoni.

²³ A naka le ukanikorongi u da u danai,

"Idyani a asu u atoku a de asuki na nkoshi n kuwa ku Atoni, ubana a asu u Awulawa aza da a'ari Atoni, aza da a'ari a ilyuci i Antakiya n iyamba i Suriya n Kilikiya.

* **15:13** Yakubu na vi, vangu u Yesu da. ♦ **15:18** Emo. 5:25-27; Isha. 45:21.

24 “Tsu pana t̄a alabari a da aza roku a asuvu a tsunu a tuw̄a t̄a ara d̄e. Tsu pana t̄a a 'yangasak̄a d̄a atakasuvu n kadyanshi ka le, a damgbarasa d̄a, ko an u wokoi ātsa tsu suku le a yain nala wa. 25 An tsu dansai kadyanshi ki, tsu wenei u lobono t̄a tsu dangasa aza roku a asuvu a tsunu tsu suku le ara d̄e kaḅolo n atoku a tsunu Baranaba n Bulus. 26 Ama d̄a a nak̄ai uma u le ko a ka kuw̄a baci adama a kala ka Yesu Kawauwi. 27 Adama a nala a d̄a dem tsu sukunku d̄a Yahuza n Sila, ara le d̄a ya pana ukuna u ili i'ya tsa koronku d̄a na vi. 28 Kulu Keri ku wenike tsu t̄a ku da kotsu a zuwuka d̄a araji wa. 29 Shegai kotsu i lyai ili i'ya a daramkpai kameli wa. Kotsu i takuma unyama u d̄a wari na mpasa wa, ko kpam unyama u manama ma a piyanlai udyoku. Kpam kotsu i yain tsishankala wa. I kirana baci n ili i na yi, ya rongo t̄a mai.

“U yan tsu ben.”

30 Aku a lazai ubana a Antakiya. An a rawai a 6olomgbonoi Atoni yi a asu u te, a nak̄a le ukanikorongi vi. 31 An ama yi a yain u d̄a kaneshi, aku a yain mazanga cika a adama a ugbami u atakasuvu u d̄a a doku le.

32 Yahuza n Sila tani an u wokoi ele ntsumate n d̄a, aku a dansai cika n a gbamatangu le atakasuvu a shamgba n ucira. 33 An a yain a'ayin pini kenu, aku Atoni a Antakiya a soku le n katsuma ka eri tsara a gono a asu u aza d̄a a suku le. [34 Shegai Sila wenei ulobono t̄a u shamgba pini n ele.]†

35 Bulus n Baranaba a wokoi a Antakiya, ele n ama roku ushani a ka wenishike n a dansi kadyanshi ka Asheku.

Upecene u Bulus n Baranaba

36 An a yain a'ayin, aku Bulus tonukoi Baranaba, “Tuw̄a tsu bana a ilyuci i'ya tsu yain kuḅari ku kadyanshi ka Asheku, tsu kondo atoku yi tsara tsu wene tyoku d̄a a'ari.” 37 Baranaba ciga t̄a a bidya Yahaya Marku u bana dem n ele. 38 Shegai Bulus wenei ulobono a bana n eyi wa, kpaci u asaka le t̄a caupa a ilyuci i Bamafiliya, kpam u 'yuwain u lyai kapala n manyan mi kaḅolo n ele.

39 Aku kananamgbani ka uwai a mere ma le, hal ka zuwai a pecenei. Baranaba bidyai Yahaya Marku a uwai a kpatsu ubana a ilyuci i Sayipuru. 40 Shegai Bulus dangasai Sila. Aku atoku yi a yanka le kavasus ka ndishi n shinga, Asheku a kirana n ele, pini nala, a lazai. 41 Bulus kyawunsai uyamba u Suriya n Kilikiya n u gbamatangusi atakasuvu a aza d̄a a'ari a a'uwa a Atoni yi.

16

Timoti yain nwalu n Bulus n Sila

1 Bulus banai a Daraba n Lisitira, a asu u d̄a Katoni uza u kala Timoti wa rongo. Mma u ne dem Katoni ka, uza u Yahuda, tata u ne tani uza u Heline† u d̄a. 2 Atoni a d̄a a'ari a Lisitira n Ikaniya a ka cikpala t̄a Timoti cika. 3 Bulus wa ciga t̄a Timoti toni le. Adama a nala u zuwai a kida yi kacombi kahu a laza. U yan t̄a nala adama a aza a Yahuda, kpaci ya dem reve t̄a tata u ne uza u Heline u d̄a. 4 Tyoku d̄a a'ari ukyawunsa a ilyuci ilyuci, a rongoi utonusuko ama ukuna u d̄a asuki na nkoshi a shamkpai a Urishelima, aku a folo le a toni ukuna u nala vi. 5 Nala aza a a'uwa a Atoni yi a rongoi udoku upityanangu n ucira n kakuma kain dem.

† 15:34 Akorongi a cau ushani aza d̄a a purai a tagarada u Manyan ma Asuki a kalatsa t̄a makpanda ma 34.

Bulus wenei kuwene a Taruwasa

⁶ Bulus n atoku a ne a lazai a tonoi a asuvu a uyamba u Firijiya n Galatiya, kpaci Kulu Keri ku 6ishinka le ta uyan kadyanshi ka Asheku a uyamba u Asiya a a'ayin a nala yi. ⁷ An a rawai utyoku u uyamba u Misiya, a cigai a bana a Bitiniya, shegai Kulu ku Yesu ku wushunku le wa. ⁸ Aku a walai a uyamba u Misiya ubana a ilyuci i Taruwasa a ikengi i kushiva.

⁹ N kayin, Bulus wenei kuwene. A kuwene ki, u wenei uza u Masidaniya kushani wa folo yi, u danai, “Tuwa a Masidaniya vu 6anga tsu.”

¹⁰ An u kotsoi uwene kuwene ki, kute-kute tsu* kanai ure ubana a Masidaniya, kpaci tsu reve ta Kashila ka ka isa tsu tsu yanka le kubari ku Kadyanshi ka Shinga.

Lidiya wokoi Katoni

¹¹ Aku tsu uwai kpatsu a Taruwasa, tsu karai ubana a uyamba u mere u mini u Samutarasu. An kain ka wansai, tsu rawai a ilyuci i Niyapali. ¹² Pini nala, tsu wurai ubana a Filibi, ilyuci i'ya aza a Roma a'ari ushani a uyamba u Masidaniya, u da u wari a kere ka tsugono tsu Roma. Tsu rongoi pini a'ayin ushani.

¹³ Kain ka Ashibi tsu wutai a utsutsu u ilyuci vi ubana a una u agata, asu u da tsu wenei yavu a asu u kvasu u aza a Yahuda wa ta pini. Aku tsu dusuki tsu dansai n aka a da a bolomgbonoi ukuna u Asheku. ¹⁴ Uka roku da pini uza u kala Lidiya, kapani ka uwonvo u Kashila wa panaka tsu. Eyi uza u ilyuci i Tayatira u da, kadengi ka aminya a ikebe a mini ma galura a da. Kashila ka kukpai katakasuvu ka ne, hal u wushuki n ili i'ya Bulus wa tonu. ¹⁵ An a lyubugu yi kabolo n aza a kuwa a ne, aku u folo tsu, u danai, “An u wokoi i wushuki mpa katoni ka Asheku ka, tuwai i cipai a kuwa ku va.” U rongo tsu a ufolo hal u fuda tsu aku tsu wushuki.

A ukai Bulus n Sila a kuwa ku a'ali

¹⁶ Kain ka te, an tsa bana a asu u kvasu, tsu gawunsai n kagbashi ka kari makere, uza u ityoni i cingi i udana ili i'ya ya gita. Azakuwa a ne a ka tsarasa ta ikebe cika n manyan ma udana ili i'ya ya gita i'ya makere mi ma yansa. ¹⁷ Aku u rongo tsu utono n u salasi, “Ama a na yi agbashi a Kashila a da, Uza u Ucira Gba. Tuwa da a tuwai a tonuko da tyoku da ya tsara iwauwi.” ¹⁸ Nala u rongoi uyan hal a'ayin ushani, hal asuvu a namgbai Bulus, aku u kpatalai u bananai ityoni i cingi yi, “A asuvu a kala ka Yesu Kawauwi, pecembene n eyi.” Kute-kute i pecembenei n eyi.

¹⁹ An azakuwa a makere yi a wenei ure u utsarasa u ikebe i le u kimba de, aku a kanai Bulus n Sila, a rono le ubana a kuden a kapala ka aza a afada. ²⁰ An a rawai aku a danai, “Aza a Yahuda a na a ka damgbarasa ta ilyuci i tsunu. ²¹ Ili i'ya bawu i gain atsu aza a Roma tsu wushi, i'ya a ka wenishike.”

²² Aku ama a lazai a kyawan le a ka dansa, “Mayun da, nala wari.” Aza a afada yi a zuwai a monduso le aminya n ucira, a bawan le. ²³ An a bawan le, aku a uka le a kuwa ku a'ali, a zuwai uza da wa kirana n kuwa ki u wundi le mai. ²⁴ An u panai nala, u uka le a kunu ku asuvu ku kuwa ki, aku u gbagbalai a'ene a le a kagbukulu.

²⁵ Ubana kayin a mere, Bulus n Sila a ka yan kvasu n ishupa i ucikpala Kashila, aza da a'ari dem pini a kuwa ku a'ali ki a ka panaka le.

* **16:10** Kazoli ka kala ka “atsu” pini na vi, yanka da a yankai ka manyan kpaci Luka uza da u korongi tagarada vi u tonu ta asuki yi a a'ayin a nala yi.

²⁶ Kute-kute iyamba i gbaḍai cika, hal kami ka kuwa ku a'ali ki ka gbaḍai. Pini nala, itsutsu yi i giduwai gba. Ikani i'ya a sirasai aza da a'ari pini a kuwa ku a'ali ki i saruwai.

²⁷ An uza da wa kirana n kuwa ki u rikpanakai alavu, u wenei itsutsu i kuwa yi gba ugiduwai. Wa wundya aza a kuwa ku a'ali ki a suma de, aku u talai burundu u ne wa ciga u wuna kaci ka ne. ²⁸ Shegai Bulus barana yi, u danai, “Kotsu vu nei kaci ka vunu usan wa, gba tsunu tsarar pini.”

²⁹ Aku uza da wa wundya kuwa ki u danai a tuko ncikalu. U wuranai u uwai a asuvu u rukpai a kapala ka Bulus n Sila, n u jeki ikyamba adama a uwonvo. ³⁰ Aku u wutukpa le a kateshe, u danai, “Ndyama yan tsarar n tsarar iwauwi?”

³¹ Ele tani a danai, “Pityanangu n Yesu Asheku, avu na aza a kuwa a vunu ya tsararar iwauwi.” ³² Aku a yanka yi kadyanshi ka Asheku n aza a kuwa a ne gba. ³³ N kayin ka nala ki, u zasara le usan u le, aku kute a lyubugu yi n aza a kuwa a ne dem. ³⁴ Aku u uka le a asuvu a kuwa ku ne u tuko le ilikulya. Eyi n aza a kuwa a ne gba a shadangi n ipeli adama a da a pityanangi n Kashila.

³⁵ An kain ka wansai, aku aza a afada yi a suki adagari a ba a dana a asakar ama a nala yi.

³⁶ Aku uza da wa kirana n kuwa ku a'ali ki u bankai Bulus akani, u danai, “Aza a afada a suku de a asakar da, adama a nala, she i wutar i wala alafiya.”

³⁷ Shegai Bulus danai, “Atsu aza a Roma a da, kpam a bawan tsu a kapala ka ama bawu afada, a uka tsu a kuwa ku a'ali. Nida a ka yansa a wutukpa tsu usokongi? Wa yan wa! Shegai a tuwar n kaci ka le a wutukpa tsu.”

³⁸ Adagari yi a ba a tonukoi aza a afada kadyanshi ki. Aku uwonvo u kanai aza a afada yi, an a panai a da ele aza a Roma a da. ³⁹ A tuwai a kuwa ku a'ali ki, a foloi Bulus n Sila a yanka le ahankuri. A'ayin a da a wutukpa le, aku a folo le a asakar ilyuci yi. ⁴⁰ An Bulus n Sila a wutar a kuwa ku a'ali ki, aku a lazai karara she a kuwa ku Lidiya. An a wenei Atoni, aku a gbamatangusu le atakasuvu cika kahu a asakar a ilyuci yi.

17

Bulus ba u kondoi Tasaloniya

¹ An Bulus n Sila a wurai a Amihipali n Apoloni, aku a tuwai a Tasaloniya a asu u da wari n kagata ka Kashila ka aza a Yahuda. ² Bulus uwai pini tyoku da u cuwanakai, hal Ashibi a tatsu a'ari a uyan kadyanshi ka ukuna u Kashila a itagarada i Kashila, ³ wari le ukasanasaka n u tonusuko le mayun da Kawauwi ka pana ikyamba kpam u 'yanga a ukpa. U tonuko le, “Yesu da mari da utonusuko na vi, aya gai Kawauwi ki.”

⁴ Aku ama roku aza a Yahuda, n aza a Helene aza da a ka gbashika Kashila, n aka roku ushani, a wushuki n kadyanshi ka Bulus n Sila, kpam a bolomgbonoi n ele.

⁵ Shegai aza a Yahuda a ka yan malyon cika, aku a banai a kuden a bolomgbonoi ama aza a ahali a cingi, a 'yangasai atakasuvu a ama a ilyuci yi gba le. A sumai ubana a kuwa ku Yason, tsarar a tuko Bulus n Sila a kapala ka kakuma ka ama ki. ⁶ Shegai an bawu a cina le, aku a ronoi Yason n Atoni a roku ubana a asu u azapige a afada. A ka sarasa, “Bulus n Sila alya a ka 'yangasasa atakasuvu a ama a likimba, alya na

dem a rawai ara tsunu. ⁷ Kpam Yason ɔa cipukɔ le a kuwa ku ne. Kpam gbɔ le a ka tono mele ma Kaisa wa, n a dansi magono ma roku ma pini a ka isɔ Yesu.”

⁸ An a panai nala, aku aza a ilyuci yi n azapige a afada yi atakasuvu a le a 'yangai. ⁹ A asaka le wa, she na a zuwai Yason n ama yi a tsupai ikebe i u'asaka, aku a asaka le a lazai.

Bulus n Sila a ba a kondoi Biriya

¹⁰ An kayin ka yain, aku Atoni yi a soku le, a lazai ubana a Biriya. An a rawai de, a uwai a kagata ka Kashila ka aza a Yahuda. ¹¹ Shegai aza a naha a la ta aza a Tasaloniya ahali a shinga, kpaci a wusha ta kadyanshi ki n akere a re. A'ari ukonduso Itagarada i Ntsumate kain dem, tsara a wene ko ili i'ya Bulus wa tonusuko le vi mayun da. ¹² Ama ushani a pityanangu ta n Asheku. A asuvu a aza da a wushuki vi, alya aza a Yahuda, kabolo n aka a roku ushani aza a Heline aza da a'ari n tsupige a ilyuci yi, hal n a'ali aza a Heline dem.

¹³ An aza a Yahuda aza da a'ari a Tasaloniya, a panai a da Bulus da pini wa yan kuɔari ku kadyanshi ka Kashila a Biriya, a banai de n a lapanasi kakuma ka ama ki n a 'yangasasi le atakasuvu. ¹⁴ Kute-kute Atoni yi a soki Bulus ubana a kushiva, shegai Sila n Timoti a shamgbai ve pini. ¹⁵ Aza da a soki Bulus vi, a soku yi ta hal ubana a Atina. An a ka gono, aku Bulus naka le akani a tuwa a tonuko Sila n Timoti a tuwa a cina yi pini gogo.

A banai a ilyuci i Atina

¹⁶ A'ayin a da Bulus wari a uvana Sila n Timoti a Atina, u namgba ta katsuma an u wenei ilyuci yi i shadangi n ameli. ¹⁷ U tsu yan ta kadyanshi a kagata ka Kashila n aza a Yahuda n Awulawa aza da a ka tono Kashila. Kpam kain dem u tsu yan ta kadyanshi n aza da u tsu cina a kuden. ¹⁸ An Bulus wari a uyan kuɔari ku Yesu n u'yang u ukpa vi, aku ayawunshi a Epikuriya * n ayawunshi a Sitokiya a yain kananamgbani n eyi. Aza roku a le a wecikei, “Nɔya uza u kacan naha wa tono?”

Aza roku a danai, “Yavu uza u uyan kuɔari ku ameli a roku a da, bamu n a tsunu.”

¹⁹ Adama a nala, aku a bidya yi a banka yi a asu u Asheshi a da a ka isɔ Arasa, a danai, “Ko va tonuko tsu ucu n uwenishike u savu u da wa yan na vi? ²⁰ Kpaci kotsu tsu pana ukuna u na vi wa, kpam tsa ciga ta tsu reve kalen ka ne.” ²¹ Gba aza a Atina n amoci a da a'ari pini na ndishi a la ta uciga a barakpa a upana kadyanshi ka savu kpam a dansa ka kapala n ili gba.

²² Bulus shamgbai a kapala ka asheshi yi, u danai, “Eda, aza a Atina, n reve ta eda aza a uciga utono adini a da cika. ²³ Kpaci an ma kyawunsa a ilyuci yi, ma konduso ili i'ya ya gbashika. N wene ta asudarakpa u roku n ikorongi a zuba u ne, i danai, ‘Adama a Kashila ka Bawu a Revei.’ Uza da ya gbashika bawu i reve yi vi, aya Kashila kpam aya ma tonuko da ukuna u ne.

²⁴ “Kashila ka ka yain likimba n ili i'ya i'ari a asuvu a ne. Aya Magono ma Zuba ma zuba n iyamba, u tsu dusuku a Kuwa ku Kashila ka vuma

* **17:18** Aza da a tsu kondonuso ili i'ya ya gitasa a likimba alya a tsu isɔ “Ayawunshi.” Kpam a tsu sheshishe ta a'ayin dem tyoku da likimba wari. Ayawunshi a Epikuriya a tsu rongo ta a usheshe a kaci ka ili i'ya a ka ciga adama a upana kayanyan ka kaci ka le. Ayawunshi a aza a Sitokiya a tsu rongo ta a usheshe adama a kaci ka le. Ele a tsu ciga ili i'ya ya tuko upana kayanyan wa.

mai wa. ²⁵ Nala dem u tsu ciga vuma u ɓaŋga yi n ili i kukere i ne wa. U namba ili wa, kpaci aya u naƙai gɓa ama uma, n kuvi, n ili i'ya a ka ciga. ²⁶ Aya kɓam u yain gɓa ama a asu u vuma u te. U dangasaka le asu u da a ka dusuku gɓa a kubain ku likimba. Kɓam u foɓusuko le a'ayin a da gɓa ama yi a ka rongo.

²⁷ “Kashila ka yan ta nala tsara a zami yi, kpaci a papura baci a ka tsara yi ta, ko an u wokoi u yan mɓari n ele wa. ²⁸ Adama a ne a da tsari n uma, tsa zamgbansa kɓam, adama a ne a da tsu wokoi ili i'ya tsari, tyoku da ashipi a de a roku a danai, ‘Atsu aza a kagali ka ne a da.’

²⁹ “An u wokoi atsu aza a kagali ka Kashila a da, u gan tsu ratsanaka Kashila n ili i'ya a yain n zinariya ko azurufa ko katali, i'ya vuma u yain n ugboji u ne wa. ³⁰ Caupa Kashila kari ka foro ama a unyushi u le wa, adama a ukpada u ureve u le. Shegai gogo-na u tonuko ta ama ko nte wa a kpatala a asaka tsicingi tsu le tsu ugbashika ameli.

³¹ “Kpaci u dangasa de kain ka wa tuwa u yanka likimba afada a da a'ari dere a kukere ku uza da u dangasai. Kashila ka asaka tsu ta tsu reve vuma u nala vi a asu u da u 'yanga yi a ukpa.”

³² An a panai adama a u'yanga u ukpa, aku aza roku a yanka yi majari, shegai aza roku a danai, “Tsa ciga ta tsu doku tsu pana ukuna u da vu danai nala vi.” ³³ Pini nala, Bulus asakai asheshi yi. ³⁴ Shegai ama roku a asuvu a le a wushuki n kadyanshi ka Bulus a wokoi Atoni. A asuvu a Atoni a savu yi alya Diyonisiyu uza da wari asuvu a asheshi, n uka u roku uza da a ka isa Damari, kaɓolo n aza roku kɓam.

18

Bulus ba u kondoi Korintiya

¹ Aku Bulus asakai Atina u banai a Korintiya, ² nte u cinai uza u Yahuda u roku de uza da a ka isa Akila, uza da a matsai a ilyuci i Pontu. Akila n uka u ne Bilikisu a ɓaraka n urawa an a wutai a uyamba u Italiya* wa. Kpaci an u wokoi Kaladiyu magono u zuwa ta mele u da gba aza a Yahuda a asaka ilyuci i Roma. ³ Bulus rongo ta n ele n u yanyi manyan n ele, kpaci ele aza a tsilaga tsa uyan atani a da tyoku u ne.

⁴ Ashibi dem Bulus wa ta a kagata ka Kashila uyan kadyanshi n aza a Yahuda n aza a Heline. Wa ciga u zuwa le a wushuku n eyi. ⁵ An Sila n Timoti a wutai a Masidaniya a tuwai a Korintiya, aku Bulus nakai kaci ka ne gba a asu u uyan kuɓari n u tonusuki aza a Yahuda, “Kawauwi ka ya bolo vi, Yesu da.” ⁶ Shegai an aza a Yahuda a 'yuan yi a taka yi n inyashi, Bulus kapatsai kabuta ka aminya a ne,† u danai, “Mpsa n de ma ta a kaci ka de, mpa kabirya mu wa.‡ Ili i'ya i bidyai n gogo-na ubana a kapala a asu u Awulawa da ma bana.”

⁷ Pini nala, u ba u dusuki n Titiyu Yusutu Kawulawa uza u ulyaka Kashila kayala, kɓam kuwa ku ne ka ta evu n kagata ka Kashila. ⁸ Kirisibu uzapige u kagata ka Kashila n aza a kuwa a ne gba a pityanangu ta n Asheku. Ama ushani a Korintiya dem a pityanangi, aku a lyuɓugu le.

* **18:2** A'ayin a Yesu, ilyuci i Roma i'ya ilyuci i pige a uyamba u Italiya a asu u da Kaisa Magono wari, kɓam a asu u da azapige azapige ama a'ari. Tsugono tsu Roma tsā ta tsu pige, nte dem uyamba u Masar n u Isara'ila n u Anasara wari pini. † **18:6** A'ayin a nala yi, uza u kapatsa baci kabuta ka a'ene ko ka aminya, wa wenike ta an u 'yuwain ama. ‡ **18:6** Ili i'ya baci dem i tsara da unyushi u de u da, mpa kabirya mu wa.

⁹ Kain ka te n kayin, Asheku a ka yanka Bulus kadyanshi a kuwene u tonuko yi, “Pana uwonvo wa, yan kuɓari! Kotsu vu pada bini wa! ¹⁰ Kpaci mā tā n avu, kpmam ko uza wa ne vu usan wa. Mā tā n ama ushani pini a ilyuci i na yi.” ¹¹ Bulus dusuki pini a ilyuci yi hal kayen ka te n uwoto u teli, u rongole uwenishike kadyanshi ka Kashila.

¹² Shegai a a'ayin a da Galiya wari gomuna u uyamba u Akataya, aza a Yahuda a bolomgbonoi kaci a 'yangasakai Bulus, a banka yi a kapala ka aza a afada. ¹³ A danai, “Vuma na ama da wa ciga a lyaka Kashila kayala a ure u da mele ma bishinkai.”

¹⁴ Shegai an Bulus wa ciga u gita kadyanshi, aku Galiya kpatalai a asu u aza da a 'yangasakai Bulus, u danai, “Panai eda aza a Yahuda, a da baci nusa da u nusai, ko kpmam u yain unyushi u pige u roku, an mari ma pana ka da ta. ¹⁵ Shegai an u wokoi kananamgbani ki a kaci ka idani, n a'ala a da n mele ma de koshi, she i yain afada yi n kaci ka de. Mpa ma yan icun i afada a nala yi wa.” ¹⁶ Aku u loko le a kunu ku afada ki. ¹⁷ Aku kakuma ki ka kana Sasatsani uzapige u kagata ka Kashila, a lapa yi a kapala ka kunu ku afada ki. Shegai Galiya kirana n ele wa.

Bulus gonoi a Antakiya n Suriya

¹⁸ An ukuna u nala u wurai, Bulus doku rongoi a Korintiya a'ayin kenu. Aku u tonukoi Atoni yi u da eyi wa laza. U uwai a kpatsu kaɓolo n Bilikisu n Akila a kana ure ubana a Suriya. Shegai kahu a 'yanga, Bulus kuruwa ta kaci ka ne a Kankiriya, tyoku u agadu a aza a Yahuda, an u wokoi u yain kazuwamgbani n Kashila.

¹⁹ An a rawai a Afisu, (pini a ilyuci yi Bulus asakai Bilikisu n Akila,) aku Bulus uwai a kagata ka Kashila tsara u dansa n aza a Yahuda. ²⁰ Aku a folo yi u doku u rongole n ele, eyi tani u wushuku wa. ²¹ Shegai an wa asaka le, u danai, “Kashila ka wushuku baci, ma gono ta a asu u de.”

²² An Bulus asakai Afisu u uwai kpatsu ubana a Kasariya, aku u wurai ubana a Urishelima. U ba u danasai Atoni, pini nala, u lazai ubana a Antakiya. ²³ An u barakpai pini kenu, aku u 'yanga u kyawunsai uyamba u Galatiya n uyamba u Firijiya. U tonoi a ilyuci ilyuci n u gbamatangusi Atoni atakasuvu, tsara a gbonguro a ure u Asheku.

Apolo yain kuɓari a Afisu

²⁴ A'ari pini, aku uza u Yahuda u roku uza u kala Apolo tuwai a Afisu. Kpmam uza u ilyuci i Alizandariya u da, karevi ka kadyanshi. U reve ta tagarada u Kashila cika. ²⁵ A wenishike yi ta a asuvu a Ure u Asheku. U bidya ta kadyanshi ka Kashila ki mayun mayun n ucira, kpmam wa wenishike ukuna u Yesu u maci vi. Shegai ukuna u ulyubugu u Yahaya u da u revei koshi. ²⁶ Aku u kana kuɓari a kagata ka Kashila n ucira u ne gba. An Bilikisu n Akila a panai kadyanshi ka ne, a rono yi a banka yi a kuwa, a doku a tonusuko yi ukuna u Kashila cika.

²⁷ An Apolo wa ciga u pasamgbana ubana a uyamba u Akataya, Atoni a banga yi a koronki Atoni a da a'ari a Akataya vi ukanikorongi tsara a wushi yi n akere a re. An u rawai tani de, u woko ta kabangi ka aza da a pityanangi a asu u ukuna u shinga u Kashila, ²⁸ kpaci u varangu ta aza a Yahuda cika a kapala ka ama, u kasanasaka le tagarada u Kashila an Yesu Kawauwi ka.

19

Bulus a ilyuci i Afisu

¹ A'ayin a ɗa Apolo wari a Korintiya, Bulus walai pini a uyamba vi hal ubana a Afisu, a asu u ɗa u cinai Atoni a roku. ² U wece le, “I wusha Kulu Keri a'ayin a ɗa i wushuki vi?”

A danai, “Tsu reve gbam ili i roku Kulu Keri wa.”

³ U wece le, “Ucun u ulyuɓugu u eni u ɗa a luɓugu ɗa?”

A wushunku yi, “Ucun u ulyuɓugu u Yahaya u ɗa.”

⁴ Bulus danai, “Ulyuɓugu u Yahaya u ukpatala u ɗa. Yahaya tonusuko ta dem ama a pityanangu n uza ɗa wa tuwa a kucina ku ne; wata, Yesu.”

⁵ An a panai nala, aku a lyuɓugu le a asuvu a kala ka Yesu Asheku.

⁶ An Bulus taɗanku le akere, aku Kulu Keri ku cipa le. Pini nala, a gitai kadyanshi n aletsu a roku n a yanyi kadyanshi ka ukuna u Kashila. ⁷ Gba gba evu n ama kupa n ama a re a ɗa.

⁸ Bulus uwai a kagata ka Kashila n u yanyi kuɓari bawu uwonvo hal uwoto u tatsu, n u yanyi kadyanshi n ele n u tonusuko le ukuna u tsugono tsu Kashila. ⁹ Shegai aza roku a asuvu a le a gbamai atakasuvu a le. A 'yuwain uwushuku, hal a yankai aza ɗa a wushuki vi kadyanshi ka gbani adama a Ure u Asheku vi a kapala ka ama. Aku Bulus asakai kagata ka Kashila ki, u bidyai Atoni yi, n u wenishiki le kain dem a asu u uwenishike u Tiraniyu. ¹⁰ Nala a rongoi uyansa hal ayen a re, hal gba aza a Yahuda n aza a Heline a ɗa a'ari na ndishi a Asiya a panai kadyanshi ka Asheku.

Mmuku n Siva

¹¹ Kashila ka naka ta Bulus ucira u ɗa wa yansa ikunesavu i'ya bawu kotsu ama a taɓai uwene. ¹² Hal gbam a bidya baci mayani ma ne ko aminya a manyan a ne a ɗa wa ukusa a bankai aza a mɓala, a tsu tana ta. Nala dem ityoni i cingi i tsu pecemgbene ta n ama.

¹³ Aza a Yahuda a roku aza ɗa a'ari ukyawunsa ilyuci ilyuci n a wutukpusi ityoni i cingi. A matsai tsara a yain manyan nala n kala ka Yesu Asheku. N a dansi, “N barana ɗa ta n kala ka Yesu ka Bulus wa yansa kuɓari ku ne ki, i wuta.” ¹⁴ Mmuku n Siva kadarakpi ka pigeɗ ka aza a Yahuda, n ɗa dem pini n shindere a'ali a asuvu a aza ɗa a ka yansa nala vi.

¹⁵ Kain ka te, an a kondoi a yain nala a asu u uza u ityoni i cingi u roku, aku ityoni i cingi i wushunku le, “Mpa gai n reve ta Yesu! N reve ta kpm Bulus. Shegai eda tani an yayi?”

¹⁶ Aku uza u ityoni i cingi vi u imkpai u gita le malapa hal u lyai ucira u le gba. Aku a wuta i kuwa ki n ilyadi ya dem kataɓa ikyamba i le kpm n a'utsu.

¹⁷ An aza ɗa a'ari ndishi a Afisu, aza a Yahuda n aza a Heline a panai ili i'ya i gitai, aku a panai uwonvo cika, a nakai kpm kala ka Asheku tsupige. ¹⁸ Ama ɗa kpm a wushuki vi a wuta i kapala ka ama a ka dansa tsicingi tsu le. ¹⁹ Ama ushani aza a uyan adabu a bolomgbonusoi itagarada i le a asu u te a runukpai i'ya a kapala ka ama. An a kecei ikebe i itagarada yi, i rawa ta ikebe i'ya vuma wa liva manyan ma a'ayin azu amangarenkupa (50,000.)* ²⁰ Nala kadyanshi ka Asheku ka rongoi utambura kpm ka yain ucira cika.

* **19:19** Akorongi a cau a cau a kagita a korongu ta “ikebe i azurufa 50,000.” Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Uɓanga.

²¹ An ukuna u nala u gitai, Bulus bidigai kaci ka ne u da u kyawunsa baci uyamba u Masidaniya n u Akataya, aku u bana a Urishelima. U danai kpam, “N bana baci de, u kana mu ta n bana a ilyuci i Roma.” ²² Aku u suki abangi a ne a re, Timoti n Erasutu ubana a Masidaniya, eyi kpam u shamgbai ve pini a uyamba u Asiya vi kenu.

A 'yangasai atakasuvu a ama a Afisu

²³ A'ayin a nala yi a da a 'yangasai atakasuvu a ama cika a adama a Ure u Asheku. ²⁴ U'yangasa u atakasuvu a nala yi u gitai ta n karumi ka roku uza u kala Dimitiriyu, uza da wa yansa manyan n azurufa n u rumi agata a Aritima† kameli ka kari uka. Eyi n atoku a manyan a ne a tsu tsara ta ikebe cika adama a manyan ma nala mi. ²⁵ Aku u bolomgbonoi gba atoku a manyan a ne n aza da a ka yan manyan ma ma rotsoi icun i manyan ma nala mi, u danai, “Eda ama a va, i reve ta n manyan ma na ma tsa tsarasa ikebe. ²⁶ I wene ta kpam i pana ta tyoku da Bulus nala vi wa lapanasa ama. Nala wari a uyan pini na a Afisu n a asu u aza a Asiya ushani. U danai ameli a da ama a yain n akere, ashila a da wa. ²⁷ Ukuna u cingi wa gitai ta, a ka nangasa ta manyan ma tsunu. Bamu gbam n nala, hal gbam a ka gonuko ta Aritima kameli ili i gbani, kpam a pece yi n tsupige tsu ne. Eyi uza da gba uyamba u Asiya hal gbam n likimba gba a ka gbashika.”

²⁸ An a panai nala, aku a yain upan cika, a 'yangasai alagatsu a le, a danai, “Tsupige she Aritima u aza a Afisu.” ²⁹ Aku ama yi a dambulai, a sumai ubana a kakura a asu u da ama yi a bolomgbonoi, a'ari urono Gayu n Aristaraku. Ama a na yi atoku a nwalu a Bulus a da aza a Masidaniya.

³⁰ Bulus ciga ta u uwa pini a asuvu a ama yi, shegai Atoni a fishinka yi. ³¹ Azapige a roku aza a uyamba u Asiya aje a ne a sukunku yi akani a folo yi kotsu u kawan u bana a asu u ama a nala yi wa.

³² Ama da a'ari pini vi atakasuvu a le gba a shadangu de n kadambula, kpaci a reve gbam ili i'ya a bolomgbonoi uyan wa. Aza roku a 'yangasai alagatsu a ka dansa ili i roku, aza roku kpam a ka dansa ili i roku kau.

³³ Aza a Yahuda a tutsuki vuma roku uza u kala Alizanda a kapala, a ka ciga yi u kasanasa ukuna vi. Pini nala, u 'yangasai akere a zuba u danai a pada, tsara u siraka ama a ne kabetsu. ³⁴ Shegai an a revei eyi uza u Yahuda u da, aku a 'yangasai alagatsu a danai, “Tsupige she Aritima kameli.” A'ari uyansa nala hal ulapa u uwule u re.

³⁵ An nala u wurai, aku kakorongi ka ilyuci ka zuwai ama yi a padai, u danai, “Eda ama a Afisu, ama a likimba gba a reve ta an ilyuci i Afisu i'ya ya kirana n Aritima kameli. Kpam ya dem reve ta an kameli ka pige ka nala ki, ka rukpai a zuba derere a ilyuci i tsunu. ³⁶ An u wokoi ili i na yi a ka nana i'ya wa, u gan ta i pada bini, kotsu i bidya ukuna vi n udagu wa.

³⁷ I tukoi ama a na pini na, a yan uboki a kagata ka kameli ki wa, a wisha tani kameli ki wa. ³⁸ Shegai Dimitiriyu n atoku a manyan a ne a' a baci n ukuna u roku a kaci ka uza roku, kunu ku afada ka ta ukukpi. Aza a afada a da kpam pini, she i banka le de. ³⁹ Shegai i'a baci n ukuna u roku kau u da ya ciga i reve, she a dansa u da na a asu u asheshi. ⁴⁰ Mayun tani wa sudugba tsu ta a kukere ku azapige a Roma, an tsu wushuki n ukuna u u'yangasa u atakasuvu u ara u na vi, an u wokoi tsa fuda tsa naka kalen ka ili i'ya i gitai na vi wa.” ⁴¹ An u danai nala, aku u wacinsai ama yi.

† 19:24 Aritima kala ka kameli ka, kpam urotsoni u uka u da kari. Ama ushani a kaƙon ka Asiya a tsu gbashika ta ka.

20

Bulus gonoi a Masidaniya n Heline

¹ An u'yangasa u atakasuvu vi u kotsoi, aku Bulus isa Atoni u gbatangu le atakasuvu. Pini nala, u tonuko le, "U yan tsu ben." Aku u lazai ubana a uyamba Masidaniya. ² An u kyawunsai aƆon a nala yi gba, n u gbatangusu le atakasuvu cika, aku u lazai she a Heline. ³ U dusuki pini hal uwoto u tatsu.

Afofi a da wari a uwa a kpatsu ubana a uyamba u Suriya, aku u revei aza a Yahuda a yanka yi ta afofi a cingi. Adama a nala a da u bidigai kaci ka ne wa gono a ure u Masidaniya. ⁴ Ama a na da a soku yi: Supata maku ma Puruhu uza u Biriya, kaƆolo n Aristaraku n Sakunda aza a Tasaloniya, kaƆolo n Gayu uza u Daraba, n Timoti, hal dem n Tikiku n Tarafima aza a Asiya.

⁵ Ama a na yi a lyai kapala na nwalu a ba a vana tsu a Taruwasa. ⁶ Atsu tani an Abiki a Ilikulya i'ya i Nambai Yisti a wurai, tsu uwai a kpatsu a Filibi. Tsu yan ta nwalu ma a'ayin a tawun, aku tsu rawai a Taruwasa tsu cina le pini de. Nte tsu rongoi pini hal a'ayin a shindere.

A 'yangasai Yutiku a ukpa

⁷ Kain ka Aladi, tsu Ɔolomgbonoi tsara tsu lyai ilikulya. Bulus dansai kadyanshi n ama yi hal kayin ka pige, kpaci wa laza ta kain ka wansa baci. ⁸ A kunukuzuba ka tsari vi a sapusa ta pini ncikalushani. ⁹ Kalobo ka roku uza u kala Yutiku u dusuki a zuba u ilinuku i kunukuzuba ku ukumba u tatsu. Aku wa gbadiga a'ayin a da Bulus wari uyan kuƆari ku ugadi, hal alavu a bidya yi gbende-gbende. Aku u fatana i rukpai a kunukuzuba utuwa a iyamba. An a canga yi, a cinai u kuwa de. ¹⁰ Pini nala, Bulus cipai a iyamba u wofo yi, u danai, "Kotsu i dambula wa, wa ta n uma." ¹¹ An Bulus gonoi a kunukuzuba, aku tsu lyai ilikulya kaƆolo. U lyai kapala n kadyanshi ki hal usana, aku u lazai. ¹² Pini nala, a lazai n kalobo ki a kuwa n uma, aku a yain mazanga cika.

Bulus banai a Milita

¹³ Bulus bidiga ta kaci ka ne u wala a a'ene ubana a Asusu. Atsu kpmam tsu uwai a kpatsu, tsara tsu ba tsu gawunsa de.

¹⁴ An tsu gawunsai a Asusu, aku u uwai a kpatsu ki tsu lazai ubana a Mitilini. ¹⁵ An kain ka wansai, aku tsu lyai kapala na nwalu tsu rawai evu n a asu u da a ka isa Kiyu. An kain ka wansai kpmam tsu rawai a uyamba u mere ma mini u da a ka isa Samasu. An kain ka doku ka wansai, aku tsu rawai a Milita. ¹⁶ Kpaci Bulus bidiga ta kaci ka ne u da wa shangba a Afisu wa, adama a da wa Ɔarakpa a Asiya. Kpaci wa yan ta maloko u rawa a Urishelima kahu kain ka Abiki a Kain ka Amangarenkupa.†

Bulus dansai n azapige aza a Afisu

¹⁷ Shegai an tsu rawai a uyamba u Milita, da Bulus sukunki nkoshi n kuwa ku Atoni a da a'ari a Afisu a tuwa a cina yi. ¹⁸ An a rawai, aku u danai, "Eda i reve ta gba ili i'ya n yain a'ayin a da n gitai utuwa a Asiya. ¹⁹ N yan ta manyan ma Asheku bawu aradi, kpmam n meshi. N kawunki kpmam n ukonduso u cingi u da aza a Yahuda a tukuso mu. ²⁰ N kpa da da utonuko ukuna u mayun wa, na n yansa ka da kuƆari a asu u ama n a'uwa a de. ²¹ KuƆari ku va ku te ka ubana a asu u aza a Yahuda n Awulawa. N tonuko le a reve kalen ka ukpatala a gono a asu u Kashila a asaka tsicingi tsu le kpmam a pityanangu n Yesu Asheku.

²² “Gogo-na Kulu Keri ka na ka zuwa mu ubana a Urishelima, kpm n reve ili i'ya ya gita nā mpa de wa. ²³ Ko an u wokoi Kulu Keri ka tonusuko mu tā a ilyuci i'ya dem n banai, ka danai a ka gidaku mu tā a kuwa ku a'ali kpm n pana ikyamba. ²⁴ Shegai mpa n gonuko uma u va ili i roku wa, ma fuda baci ma kotso manyan ma Yesu Asheku u naka mu; wata, n dansa Kadyanshi ka Shinga ka ukuna u shinga u Kashila.

²⁵ “Gogo-na n reve tā aza da n kyawunsai nā yansa le kuɓari ku tsugono tsu Kashila a ka doku a ka wene mu wa. ²⁶ Adama a nala a da ma tonuko da ara, uza da baci dem u tuwa u puwain a asuvu a de a ka wece mu mpasa n ne wa. ²⁷ N tonuko da tā mai ili i'ya Kashila ka ciga da i reve. ²⁸ I kirana n uma u de n ushiga u da Kulu Keri ku zuwa da i guɓi. Kpm i lyai kapala n ulinaka Atoni a da Kashila ka tsilakai kaci ka ne nā mpasa n Maku ma ne. ²⁹ N reve tā n laza baci, awenishiki a ka tuwa tā, aza da bawu a ka wenishike ukuna u mayun. A ka yan tā yavu nleweni, tsara a wacinsa ncon n Kashila. ³⁰ Hal gbam aza roku a asuvu a de a ka yan tā kadyanshi ka kaɓan tsara a roni Atoni ubana ara le. ³¹ Adama a nala, she i rongo ufoɓusi, i ciɓa ayen a tatsu a da pa vi kaara n kayin mari n ada, n asaka da ubara wa. Hal gbam n sai n meshi adama a de.

³² “Gogo-na n nakanu da tā a kukere ku Kashila. Asaka kadyanshi ka ukuna u shinga ka ne ka kirana n ada. Ciɓai n kadyanshi ka pige ka shinga ka nala ki. Kadyanshi ka nala ki ka ka banga da ka naka da ili i'ya Kashila ka ciga ka naka ama a ne agadu.

³³ “N yan malyon ma ikebe ko aminya a uza roku wa. ³⁴ I reve tā n yan tā manyan n akere a va, tsara n tsupuka kaci ka va ili i'ya ma ciga, n aza da a'ari kaɓolo nā mpa. ³⁵ Kain dem n woko tā iryoci ara de tyoku da ya yan manyan cika, tsara i banga aza a unambi. Ciɓai n kadyanshi ka Yesu Asheku ka u danai, ‘U la tā unā u shinga vu naka n u da va wusha.’ ”

³⁶ An Bulus kotsoi kadyanshi, aku u kudangi kaɓolo n ele a yain kvasu. ³⁷⁻³⁸ Aku a wofo yi gba le n unambukatsuma a kanai kushen cika, kpaci u dana tā a ka doku a ka wene yi wa. Pini nala, a soku yi gba le hal u uwai a kpatsu.

21

Nwalu n Bulus ubana a Urishelima

¹ An tsu pecembenei n ele, aku tsu uwai a kpatsu ubana a uyamba u mere ma mini u Kosso. An kain ka wansai, aku tsu banai a Rodusu, pini nala, she a Patara. ² An tsu cinai kpatsu ku ka bana a Finisiya, aku tsu uwai tsu lazai. ³ An tsu gitai uwene uyamba u mere ma mini u Sayipuru, aku tsu asakai i'ya a ugula u tsunu, tsu lyai kapala nā nwalu ubana a Suriya. Tsu cipai a Taya kpaci nte kpatsu ki ka cipuka pini ucanga. ⁴ Tsu cina tā pini Atoni, aku tsu dusuki pini n ele hal a'ayin a shindere. Kulu Keri ku tonuko le a tonuko Bulus kotsu u bana a Urishelima wa. ⁵ Shegai an a'ayin a u'yangā a tsunu a yain, aku tsu lyai kapala nā nwalu n tsunu. Atoni yi a soku tsu tā hal gbam n aka a le nā mmuku n le gba ubana a uroto u ilyuci vi. An tsu rawai a ikengi i agata, aku tsu kudangi tsu yain kvasu. Tsu 'yangai tsu lyai kapala nā nwalu n tsunu. ⁶ An tsu pecenei, aku tsu uwai a kpatsu, ele kpm a lazai ugono a kuwa.

⁷ An tsu asakai Taya, tsu lyai kapala nā nwalu she a Talamaya. Nte tsu damamgbanasai pini n atoku kpm tsu shamgbai pini n ele kain ka te. ⁸ An kain ka wansai, aku tsu banai a Kasariya, tsu cipai a kuwa ku

Filibu uza u uyan kuḅari ku kadyanshi ka Kashilā, uza u te a asuvu a ama a shindere [◇] a ḁa a ḁangasai a pecike ama ilikulya. ⁹ Wā tā nā mmuku nkere n nishi n ḁa bawu kotsu n yain iyolo, alya aza a udansa kadyanshi ka Kashilā.

¹⁰ An tsu yain a'ayin pini a asu vi, aku uza u udansa akani a Kashilā u roku uza u kala Agaba, [◇] u wutāi a Yahuda u tuwāi. ¹¹ U bidyai kagbawatsu ka cuku ka Bulus, u sirai akere a ne n a'ene a ne n ka, u danai, “Ili i'ya Kulu Keri ku danai i'ya na, ‘Naha ḁa aza a Yahuda a Urishelima a ka sira uza u kagbawatsu ka na vi, kpam a neke yi a akere a Awulawa.’ ”

¹² An tsu panai nala, aṭsu n aza ḁa a'ari pini tsu foloi Bulus kotsu u bana a Urishelima wa. ¹³ Aku u wushuki, “Ndyā i zuwai i'ari a kushen ya zuwa mu unamgbukatsuma? Ufoḁusi u ḁa m̄ari a sira mu hal gb̄am a wuna mu a Urishelima adama a kala ka Yesu Asheku.”

¹⁴ An tsu dansai n eyi bawu tsu fuḁa yi, aku tsu paḁai bini, tsu danai, “Asaka Magono ma Zuba ma yain i'ya i gan yi.”

¹⁵ An nala u wurai, aku tsu foḁusoi tsu banai a Urishelima. ¹⁶ Atoni a roku aza ḁa a wutāi a Kasariya dem a soku tsu, a banka tsu a kuwa ku Nnasan uza ḁa tsa cipā ara ne. Eyi vuma u Sayipuru u ḁa, uza u te a asuvu a Atoni a kagita.

Bulus rawai a Urishelima

¹⁷ An tsu rawai a Urishelima, atoku a ryabusa tsu n ipeli cika. ¹⁸ An kain ka wansai, aku Bulus n aṭsu dem tsu banai ara Yakubu, kpam gb̄a nkoshi n kuwa ku Atoni n ḁa pini. ¹⁹ An Bulus damangbanai n ele, aku u tonusuko le ili i'ya Kashilā ka yankai Awulawa a akere a ne. ²⁰ An a panai nala, aku a cikpalai Kashilā, a tonukoi Bulus, “Utoku u tsunu, wene na tyoku ḁa ama azu ushani a aza a Yahuda a pityanangi. Gb̄a le gogo-na a'a tā n maluwa ma a ka tono Mele ma Musa. ²¹ Shegai a tonuko tā Atoni a savu yi alabari a vunu a ḁa va wenishike tā aza a Yahuda a ḁa a'ari a asuvu a Awulawa vu ḁa a varangu Mele ma Musa. Wata, kotsu a kida mmuku n le acombi wa, ko kpam a toni agadu a tsunu wa.

²² “Gogo-na nida tsa yan? Kpaci u kaṇa tā a reve n utuwā u vunu. ²³ Adama a nala, she vu yain ili i'ya tsa tonuko vu. Tsā tā n ama a nishi pini na aza ḁa a yain kazuwamgbani. ²⁴ Bidya ama a nala yi i ba i wulukpe kaci ka ḁe kaḁolo, kpam vu tsupa ikebe i uwulukpe yi tsarā a kuruwa le. Nala wa zuwa tā a reve an gb̄a ili i'ya a tonuko le a kaci ka vunu ki kaḁan ka, kpam avu n kaci ka vunu va kirana tā n Mele mi. ²⁵ Shegai ukuna u Awulawa a ḁa a wushuki, tsu koronku le tā ukanikorongi tsu ḁa: kotsu a takuma ili i'ya a ḁaramkpai kameli wa, kotsu a takuma unyama u ḁa wari nā mpasa wa, a takuma unyama u manama ma a piyanlai udyoku wa, kpam kotsu a yain tsishankala wa.”

A kaṇai Bulus a Kuwa ku Kashilā

²⁶ An kain ka wansai, Bulus bidyai ama yi a banai a wulukpei kaci ka le, aku a uwai a Kuwa ku Kashilā. Pini nala, u tonukoi ama a'ayin a ḁa uwulukpe vi wa shadangu, n kain ka a ka yanka ya dem udarāḁka.

²⁷ An a'ayin a shindere yi a yain evu n ushadangu, aku aza a Yahuda a roku aza a uyamba u Asiya a wenei Bulus a asuvu a Kuwa ku Kashilā. Aku a 'yangasai atakasuvu a ama a kaṇa yi, ²⁸ n a salasi n a dansi, “Atoku a tsunu aza a Isara'ila, ḁanga tsu! Vuma ḁa wa kyawunsa ko nte wa n u wishisi ama a tsunu, n Mele ma tsunu, kpam n Kuwa ku Kashilā ku tsunu

ki aya gai na vi. Hal gbam u tukoi aza a Heline† a roku a asuvu a Kuwa ku Kashila ki a nangasai Asu u Uwulukpi u na vi.”²⁹ Ele n a dani ko u uwa pini n Tarafima Kawulawa ka Afisu asuvu a Kuwa ku Kashila ki. Ili i'ya i zuwai a danai nala, kpaci a'ari a wene le ta kabolo a asuvu a ilyuci.

³⁰ Aku gba ilyuci yi a dambulai cika, a wuranai n ilyadi a kana Bulus. A rono yi ubana a ulanga u Kuwa ku Kashila ki. Kute-kute a gidakusi itsutsu yi.³¹ Pini nala, a kana yi malapa a ka ciga a wuna, aku alabari a rawai ara uzapige u kuvon u aza a Roma, a da gba ilyuci i Urishelima i'ya pini a ka 'yangasasa atakasuvu a ama.³² Kute-kute u bidyai atigi a roku kabolo n asoje a banai de a asu u le. An ama yi a wenei uzapige vi utuwa n asoje, aku a asaka yi malapa.

³³ Uzapige vi u zuwai a kana Bulus, kpam u zuwai a sira yi n ikani i re. Aku u wecei ama yi ko ya Bulus vi n ili i'ya kpam u yain.³⁴ Aku aza roku pini a asuvu a kakuma ki a salai a danai ili i roku, aza roku kpam a danai ili i roku kau. Adama a kacan ka ama ki, hal gbam uzapige vi u fuda u reve ili i'ya i gitai wa. U zuwai a lazai n Bulus ubana a kuwa ku asoje.³⁵ An a rawai a asu u adeshikpetsu a u'uwa a kuwa ki, she na asoje yi a radagba yi a zuba adama a u'yangasa u atakasuvu u ama yi.³⁶ Kakuma ka ama ka ka tono le vi a'ari isali n a dansi, “Wuna ni.”

Bulus dansai n kakuma ka ama ki

³⁷ An a yain evu n u'uwa a kuwa ku asoje ki, aku Bulus wecei uzapige vi, “Ko va wushuku n yain kadyanshi n avu?”

Aku uzapige vi u wece yi, “Dana vu reve ta Tsiheline? ³⁸ Ma wundaya ada vuma u Masar u da ayen a da a wurai u 'yangasai atakasuvu a ama, hal gbam u tonoi n ama azu a nishi (4,000) a aza a magalaka a mete mi?”

³⁹ Bulus wushunku yi, “Mpa uza u Yahuda u da, u ilyuci i Tarsu a uyamba u Kilikiya. Mpa uza u ilyuci i'ya i'ari n tsupige tsu nala tsi da. Ma folo vu vu asaka mu n yain kadyanshi n ama a na yi.”⁴⁰ Aku u asaka yi u yain kadyanshi, u shamgbai a zuba u adeshikpetsu a u'uwa a kuwa ki, u 'yangasakai ama yi kukere a pada. An a padai bini, aku u yanka le kadyanshi n Tsi'arama.

22

¹ Bulus yain kadyanshi, u danai, “Atoku a va n isheku i va, panai mai n tonuko da ili i'ya i gitai, tsara n wenike an bawu mari n unyushi.”² An wa dansa n ele n kaletsu ka le, aku kakuma ka ama ka lapulai ka padai bini.*

³ Aku u danai, “Mpa uza u Yahuda u da, a matsa mu ta a Tarsu, a uyamba u Kilikiya, shegai nte n gbonguroi pini na. N yan ta kaneshi a kukere ku Gamaliya uza da u wenishike mu gba mele ma isheku i tsunu. Ma ta n uciga u ugbashika Kashila, tyoku da gba de i'ari uyan ara.⁴ N foro ta ama da a ka tono Ure u Asheku, hal gbam n wunai aza roku. N sirasai aka n a'ali n gbagirya le a asuvu a kuwa ku a'ali.⁵ Magono ma Adarakpi n azapige a Asheshi a Pige a ka dana ta mayun da. A naka mu ta ukanikorongi ubana a asu u atoku a tsunu aza a Yahuda a da a'ari a Damasuka. Ukanikorongi vi u wushunku mu ta n tuko Atoni a da a'ari de utuwa a Urishelima usiri n ikani tsara a yan le mavura.

Bulus danai tyoku da u kpatalai

* **22:2** Tsi'arama tsa aza a Urishelima a tsu dansa, kpam a yan ta majiyan an a wenei Bulus wa dansa n kaletsu ka le.

⁶ “Kain ka te, evu n ubana kaara a kaci, cina n yan de evu n urawa a Damasuka, aku katyashi ka wutai a zuba ka wakana mu ukyawan. ⁷ Aku n rukpai a iyamba, n panai kalagatsu ka wece mu, ‘Shawulu, Shawulu, ndya i zuwai wa yan mu mavura?’

⁸ “Aku n wushuki, ‘Asheku, ada yai?’

“U wushuki, ‘Mpa Yesu uza u Nazara uza da va yan mavura.’ ⁹ Aza da tsari kabolo a wene ta katyashi ki, shegai a reve ili i'ya kalagatsu ki ka tono wa.

¹⁰ “Aku n wece yi, ‘Asheku, ndya va ciga n yain?’

“U wushunku mu, ‘Yanga vu uwa a Damasuka. Vu rawa baci de a ka tonuko vu ta ili i'ya va yan.’ ¹¹ Katyashi ki ka zuwa mu ta n rumbanai, aza da tsari kabolo ki alya a rono mu ubana a Damasuka.

¹² “Aku vuma roku uza u kala Ananiya tuwai ara va. Eyi uza da wa gbashika Kashila tyoku da Mele ma tsunu ma danai da, uza da gba aza a Yahuda a da a'ari a Damasuka a ka cikpalasa. ¹³ U tuwai ara va, u shamgbai evu na mpa, u danai, ‘Utoku u va Shawulu, wene asu.’ Pini a asu u nala vi da n wene yi!

¹⁴ “U tonuko mu, ‘Kashila ka isheku i tsunu ka dangasa vu ta vu reve ili i'ya wa ciga. Kpam vu wene Uza u Uwulukpi u nala vi, vu pana kpam kadyanshi ka ne. ¹⁵ Ada va bidya kadyanshi ka ne ubana ko nte wa, n vu tonusuko le i'ya vu wenei n i'ya kpam vu panai. ¹⁶ Kotsu vu nangasa a'ayin wa. ‘Yanga a lyubugu vu tsara a zai unyushi u cingi u vunu. Yan nala n vu isasi kala ka Asheku.’

Bulus yain ku'bari a asu u Awulawa

¹⁷ “Kain ka te, an n gonoi a Urishelima, mpa a uyan kvasu a Kuwa ku Kashila, aku n wenei kuwene, ¹⁸ kpam n wenei Asheku a ka dansa, u danai, ‘Asaka Urishelima gogo, kpaci a ka wushuku n ili i'ya va tonuko le a kaci ka va wa.’

¹⁹ “Aku n wushuki, ‘Asheku, ele n kaci ka le dem a reve ta an n kanasai aza da a wushuki n avu a agata a Kashila n sirasa le kpam n lapa le. ²⁰ A'ayin a da a wunai Isitifanu, ^o uza u uyan kadyanshi ka Kashila, mpa pini kushani kpam n wushuku ta n ili i'ya a yain. Hal gbam mpa n banai aminya a ama da a wuna yi vi.

²¹ “Aku Asheku a tonuko mu, “Yanga vu wala, ma suku vu ta a mbari a asu u Awulawa.’ ”

²² Kakuma ka ama ki ka rongo yi upanaka hal a asu u da u danai udani u ‘Awulawa,’ aku a salai unu a te, ‘Rawukai vuma u na vi! Wuna ni! U gan a asaka yi n uma wa!’ ²³ Aku a rongoi iyoroli n a mondusi aminya a le n maloko, a shadangusi akere a le n kayala a polusoi ka a uwule.

²⁴ Aku uzapige u kuvon u aza a Roma u zuwai a bidya yi ubana a kuwa ku asoje, tsara a bawan yi adama a da wa tonuko le ukuna u maci. ²⁵ Tyoku da a sira yi tsara a bawin yi, aku u tonukoi katigi ka kari pini vi, “U gan a bawin uza u Roma u da wari n ucira u uyan ili bawu a yanka yi afada?”

²⁶ An katigi ki ka panai nala, aku u banai a asu u uzapige vi, u danai, “Ndy a ya ciga n yain? Vuma u na vi uza u aza uyamba u Roma da.”

²⁷ Aku uzapige vi u banai ara Bulus, u wece yi, “Tonuko mu, avu uza u aza uyamba u Roma da?”

Aku u wushunku yi, “Nala wari.”

²⁸ Aku uzapige vi u danai, “She na n tsupai ikebe ushani kahu n tsarā ucira u nala vi.”

Bulus danai, “Mpa kpm n u da a matsa mu.”

²⁹ An asoje a da a ka ciga a bawin yi vi kpm a yan yi keci ki a panai nala, aku a wozoi akere a le gogo. Uzapige u kuvon vi u pana ta uwonvo, kpaci u zuwa ta a sira yi.

Bulus dansai n Asheshi a Pige

³⁰ An kain ka wansai, aku uzapige u kuvon vi wa ciga u reve ili i'ya i zuwai aza a Yahuda a tukoi ukuna u na a kaci ka Bulus. U zuwai a surukpa yi ikani yi, aku u zuwai adarakpi a pige n Asheshi a Pige yi gba a bolomgbonoi. U zuwai a ukai Bulus a asuvu, u zuwa yi u shamgbai a kapala ka le.

23

¹ Bulus wundyai azapige a Asheshi a Pige yi mai, aku u danai, “Aza a va, n rongo ta mai a kapala ka Kashila a a'ayin a va!” ² Aku Ananiya* Magono ma Adarakpi u zuwai aza da a'ari evu n Bulus vi a lapa yi a unā. ³ Aku Bulus danai, “Kashila ka lapa vu ta avu uza u maci u kaḅan u gbani, dusuku da vu dusuki tsarā vu yanka mu afada tyoku da Mele ma danai, shegai avu gonoi vu kodoi Mele mi, kpaci vu zuwai a lapa mu.”

⁴ Aza da a'ari evu n Bulus vi a danai, “Magono ma Adarakpi ma Kashila ma va wishisa!”

⁵ Bulus wushunku le, “Yanka numu ahankuri atoku a va, n reve an Magono ma Adarakpi ma wa. Kpaci a korongu ta a da 'Kotsu uza u wisha uzapige uza da wa tono n ama wa.’ ” ◇

⁶ An Bulus wenei Asheshi a Pige yi aza roku aza a Sadusi a da aza roku kpm Afarishi, aku u 'yangasai kalagatsu u danai, “Aje a va, mpa Kafarishi ka ilimaci i Kafarishi. An u woko i zuwai katakasuvu ka va a asu u u'yangā u ukpa, da i zuwai a ka yanka mu afada.”

⁷ An u danai nala, aku kananamgbani ka uwai a mere ma aza a Sadusi n Afarishi hal kaḅolo ki ka pecei kure. ⁸ Aza a Sadusi a wushuku n u'yangā u ukpa, n atsumate a eri, n a'ulu wa, shegai Afarishi a wushuku ta n ili i nala yi gba. ⁹ Aku kacan ka 'yangai cika, awenishiki a Mele aza da a'ari Afarishi a 'yangai a ka ḅangā Bulus a danai, “Tsu wene unyushi u vuma u na vi wa, ko kenu. Gaawan kulu ko kpm katsumate ka zuba ka roku ka ka yanka yi kadyanshi.”

¹⁰ An kacan ki kari uyan ushani, aku ama yi a'ari uvingasa Bulus apashi a re gba. Pini nala, uzapige u kuvon u aza a Roma u zuwai asoje a wushi Bulus a akere a le, kotsu a banka yi a kuwa ku asoje.

¹¹ N kayin ka nala ki, Yesu Asheku u wenikei kaci ka ne ara Bulus, u danai, “Lya kapala n ugbami u asuvu. Tyoku da vu yain kadyanshi ka va pini naha a Urishelima, u kana ta kpm vu yain ka a Roma.”

A sheshei a wuna Bulus

¹² An kain ka wansai, aku aza a Yahuda a roku a foḅusoi tsarā a wuna yi. A tsinai a da a ka lya ko a soi wa, she a wuna Bulus. ¹³ Aza da a yain afoḅi a cingi a nala yi a la ta ama amangare. ¹⁴ Aku a banai a asu u adarakpi a pige n azapige a tonuko le, “Tsu tsina ta, tsu da tsa lya ili ko tsu soi wa, she

* **23:2** Tagarada u Asuki u yan ta kadyanshi ka ama a tatsu aza da a'ari n kala “Ananiya.” 5:1 Ananiya uza da yankai asuki kaḅan, aku u kuwai. 9:10, 22:12 Ananiya uza da kukpai a'eshi a Bulus a Damasuka. 23:2 Ananiya uza da wari Magono ma Adarakpi. ◇ **23:5** Uwt. 22:28.

tsu wuna vuma u nala vi. ¹⁵ Eḏā n Asheshi a Pige, she i tonuko uzapige u kuvon u aza a Roma u tuko yi pini na a asu u Asheshi, aku i yain yavu ciga ḏa ya ciga i doku i veci ukuna vi sawu. Aṭsu kpam ufoḃusi u ḏa tsari tsu pite yi a ure tsarā tsu wuna yi.”

¹⁶ Kalobo ka utaku u Bulus ka pana tā ukuna u ḏa a sheshei vi, aku u banai a kuwa ku asoje ki u tonuko yi ukuna vi. ¹⁷ Pini nala, Bulus isai katigi ka te u tonuko yi, “Banka kalobo ka na a asu u uzapige u kuvon, Wā tā n ukuna u ḏa wa tonuko yi.” ¹⁸ Aku vuma vi u wushuki u bankai kalobo ki ara uzapige u kuvon vi. Pini nala, katigi ki ka tonukoi uzapige u kuvon vi u danai, “Vuma ḏa wari a kuwa ku a'ali ku nala ki uza u kala Bulus vi, aya u zuwa mu n tuko kalobo ka na ara vunu, u ḏa wā tā n ili i'ya wa ciga u tonuko vu.”

¹⁹ Aku uzapige u kuvon vi u kaṇai kukere ku kalobo ki u banka yi paki, u wece yi, ‘Nḏya va ciga vu tonuko mu vi?’

²⁰ Kalobo ki ka danai, “Ama roku a ḏa pini a sheshei a ka ciga a banka le Bulus a asu u Asheshi a Pige a aza a Yahuda nakpan. A ka yan tā yavu a ka ciga a doku a veci ukuna vi mai. ²¹ Shegai kotsu vu yain nala wa! Kpaci ama ḏa pini a la tā ama amangare a ka pite yi tsarā a wuna yi. A tsina tā a ḏa a ka lya ko a soi wa, she a wuna yi. Gogo-na alya pini ufoḃusi, a ḏa a ka vana vu wushunku le.”

²² Aku uzapige vi u tonuko yi, “Kotsu vu aṣaka uza u reve an vu tonuko mu ukuna u na vi wa.” Pini nala, u tonuko yi u wala.

A bankai Bulus a Kasariya

²³ Uzapige u kuvon vi u isai atigi a re a tuwā, aku u tonuko le, “Tonukoi asoje amangatawanre (200) a foḃuso a bana a Kasariya n ulapa u uwule u kuci u kayin ka ara, n asoje a adoki amangatatsunkupa n asoje a amangatawanre (200) a kuvon nā nsari n le. ²⁴ Eḏā kpam i zami kadoki ka Bulus wa yuwā. Kotsu i banka yi ara Feli gomuna, bawu ko i te i'ya ya gitā n eyi.” ²⁵ Aku uzapige vi u korongi ukanikorongi u na ubana ara gomuna vi. U danai,

²⁶ “Mpa Kaladiyu Lisiya, ma sukunku uzapige Feli gomuna idyani. ²⁷ Aza a Yahuda a roku a ḏa a kaṇai vuma u na, hal a ka ciga a wuna yi. Shegai an n vecei ukuna vi, n revei an vuma vi uza u uyamba u Roma u ḏa, aku mpa n asoje a vā tsu wusa yi. ²⁸ Aku n banka yi a asu u Asheshi a Pige, tsarā a veci unyushi u ḏa u yain vi. ²⁹ Pini nala, n cinai unyushi u ḏa a kaṇa yi n u ḏa vi u Mele ma le u ḏa, u rawa gbam a ka sira ko a wuna yi wa. ³⁰ Shegai an vuma roku u tonuko mu ukuna u cingi u ḏa a foḃusoi a kaci ka ne, ḏa i zuwai n sukunku yi ara vunu kute-kute. Aku n tonukoi aza a kadyanshi yi a tuwā a dana unyushi u ḏa a wenei u yain vi ara vunu.”

³¹ Asoje yi a yain ili i'ya a danai a yain. N kayin ka nala ka a bidyai Bulus ubana a ilyuci i Antipatari. ³² An kain ka wansai, aku asoje a ḏa a ka wala a a'ene yi a gonoi a kuwa ku asoje ku le, a aṣaka asoje a ḏa a ka walaka adoki yi a lazai n eyi ubana a Kasariya. ³³ An a rawai a Kasariya, aku a nakaṇai gomuna vi Bulus n ukanikorongi vi. ³⁴ Pini nala, Feli gomuna u yain kaṇeshi u ukanikorongi vi, u wecei Bulus eyi uza u uyamba u eni u ḏa. Aku u wushunku yi, “Kilikiya.”

³⁵ Pini nala, gomuna wushunku yi, “Ma panaka vu tā a'ayin a ḏa baci dem aza ḏa a sapula vu vi a rawai. An u danai nala, aku u zuwai a kpada yi a asuvu a kuwa ku tsugono ka Hiridu magono u mai.

24

Feli yankai Bulus afada

¹ An a'ayin a tawun a wurai, aku ama roku a rawai a Kasariya, tsara a dana ili i'ya Bulus yain. Alya Ananiya Magono ma Adarakpi kaɓolo n azapige a aza a Yahuda a roku n karevi ka mele ka roku uza u kala Taratulu. ² An a isaɓ Bulus u uwa a asuvu, aku Taratulu gitai utonusuko gomuna vi ili i'ya Bulus yain, u danai, "Uzapige Feli, adama a ugboji u vunu, da i zuwai ama a tsunu a'ari na ndishi n shinga tun ara wa. Adama a da kpam vari n uwene u mbari, da i zuwai ama a tsunu a ka pana kayanyan ka ndishi n ulya u kapala. ³ Ama ko nte wa a ka cikpa vu ta bawu utyoku. ⁴ Shegai adama a da bawu ma ciga n wowotongusu vu, ma folo vu adama a ugboji u da vari n u da, vu panaƙa tsu a asuvu a a'ayin a kenu a na yi tsu dana ili i'ya vuma u naha vi u yain.

⁵ "Vuma u na vi kashilakani ka, tsu cina yi ta wa 'yangasa atakasuvu a aza a Yahuda a likimba gba, kpam aya wa tono n kaɓolo ka aza da a ka isa Aza a Nazara. ⁶ Hal gban wa ciga u nangasa Kuwa ku Kashila, aku tsu kana yi. [⁷ Tsa ciga tsu yanka yi afada n Mele ma tsunu, shegai Lisiya uzapige u kuvon u aza a Roma u wusa yi ara tsunu. Aku u zuwai tsu tuko kadyanshi ki a kunu ku afada ku vunu.]*

⁸ "Vu vece yi baci n kaci ka vunu ben, va fuda ta va reve an ukuna u da tsu tukoi a kaci ka ne ki mayun da." ⁹ Aku aza a Yahuda a da a buwai a wushuki n ili i'ya Taratulu danai.

Bulus wushunki Feli

¹⁰ Aku gomuna vi u yankai Bulus kukere u yain kadyanshi. Pini nala, u gitai u danai, "Uzapige, n reve ta vu yanka ta ama ushani aza a uyamba na na afada a ayen ushani, kpam n yan ta mazanga an ma wutukpa kaci ka va a kunu ku afada ku vunu. ¹¹ Vu vece baci, va laza ta va reve an kotsu u lai a'ayin kupa n a re, an n banai a Urishelima ulya u kayala a Kuwa ku Kashila wa. ¹² N yan kananamgbani n uza roku a Kuwa ku Kashila wa, ko kpam n 'yangasa atakasuvu a ama a agata a Kashila ko kpam a asu u roku wa. ¹³ Ama a naha a ka fuda a ka dana ili i'ya a ka dansa na vi mayun da wa. ¹⁴ Ili i te i'ya n revei i'ya, an ma tono Kashila ka isheku i tsunu a ure u da a danai kaɓan ka vi, kpam n wushuki an gba ili i'ya i'ari ukorongi a asuvu a tagarada u Mele ma Musa na i Ntsumate. ¹⁵ N zuwa ta katakasuvu ka va a asu u Kashila, tyoku da aza da a sapula mu na vi a zuwai, a da a ka 'yangasa ta akushe aza a shinga n aza a cingi a ukpa. ¹⁶ Adama a nala a da mari a ukirana kain dem tsara n yain ili i'ya i'ari i maci, kpam katakasuvu ka va ka rongo na ndishi n shinga a asu u Kashila n ama.

¹⁷ "N barakpa n ugono a Urishelima wa, mari ta a kateshe ayen ushani. N gonoi n ikebe tsara n naka ama a tsunu aza a unambi, kpam n naka kune a asu u Kashila. ¹⁸ Mpa pini a uyan nala a Kuwa ku Kashila ki, cina n kotso de uwulukpe kaci ka va, aku a cina mu pini, kpam kakuma ka ama ka pini wa. ¹⁹ Shegai aza a Yahuda a roku a da pini aza a uyamba u Asiya, alya vari u gain a tuko kadyanshi ka va ara vunu a'a baci n ili i'ya a ka dana a kaci ka va. ²⁰ Ko kpam asaka aza da a sapula na vi, a dana unyushi u da Asheshi a Pige a tsara mu n u da a'ayin a da a yanka mu afada a Urishelima. ²¹ Kadyanshi ka a ka fuda a dana a kaci ka va ka

* 24:7 Akorongi a cau ushani aza da a purai a tagarada u Manyan ma Asuki a kalatsa ta makpanda ma 7.

na koshi, an n salai n danai ukuna u na a kunu ku afada ku le; ‘Adama a kadyanshi ka u'yangā u ukpā u da a ka yanka mu afada a kapala ka de ara.’”

²² Feli gomuna tani u reve tā ili ushani a Ure u Asheku, aku u shamkpa le u danai, “Shamgbai she a'ayin a da Lisiya Uzapige u Kuvon† u tuwai, aku n kidaga da ugana.” ²³ Aku u zuwai katigi ka roku ka wundi yi, u tonuko yi kotsu u gidaku yi wa, kpam u bishinka aje a ne utuwa a banga yi wa.

Bulus dansai n Feli gomuna

²⁴ An a yain a'ayin, aku Feli tuwai n uka u ne uza u kala Durusila, kpam uza u Yahuda u da. A suki vuma roku u tuko Bulus, pini nala, a zuwuka yi atsuvu a ka pana kadyanshi ka upityanangu n Yesu Kawauwi. ²⁵ Aku Bulus tonuko le ukuna u uyan ili i shinga, n u kana kaci, kpam n kain ka afada ka ka tuwa. An u panai nala, aku uwonvo u kana yi cika, u tonukoi Bulus, “Gogo-na u rawa ta ve. Wala. Shegai n tsara baci kabala, ma isa vu ta vu tuwa.” ²⁶ Feli tsu sukunku ta Bulus tuwa u dansa n eyi, kpaci u zuwa ta uma wa tsara ta ikebe ara ne.

²⁷ An ayen a re a wurai, aku a takpai Feli gomuna, a nakai Posiya Fesutu u wokoi gomuna. Shegai an Feli wa ciga kala ka shinga a asu u aza a Yahuda, aku u asakai Bulus pini a kuwa ku a'ali.

25

Bulus yain kadyanshi ki ara Fesutu

¹ An Fesutu kana manyan ma gomuna ma ne n a'ayin a tatsu, aku u 'yangai a Kasariya ubana a Urishelima. ² Aku adarakpi a pige n azapige a aza a Yahuda a tuwai n kadyanshi ka Bulus ara ne. A folo yi ³ u zuwa a gono n Bulus a Urishelima, kpaci a fofuso ta ama a pite yi a ure a wuna yi. ⁴ Shegai Fesutu wushunku le, “A Kasariya da a ka wundya Bulus, kpam nte ma gono de gogo. ⁵ U yan baci ukuna u cingi, asaka azapige a de a tono mu a ba a tuko kadyanshi ki de.”

⁶ Fesutu shamgba ta n ele a'ayin kulla ubana a'ayin kupa, aku u lazai ugono a Kasariya. An kain ka wansai, u isa aza a kunu ku afada ki, u tonuko le a tuko Bulus vi. ⁷ An Bulus tuwai, aza a Yahuda a da a wutai a Urishelima vi a 'yangai a'ari utukuso kadyanshi a kaci ka ne, ka gbam bawu a ka fuda a shamkpa.

⁸ Shegai Bulus 'yuwain kadyanshi ki, u danai, “Mpa n nusuka Mele ma aza a Yahuda wa, ko Kuwa ku Kashila, ko kpam aza a tsugono tsu Roma wa.”

⁹ Shegai an Fesutu wa ciga atakasuvu a aza a Yahuda a pana kayanyan, aku u wecei Bulus, “Ko va wushuku vu bana a Urishelima n ba n yanka vu afada a ukuna u na vi de?”

¹⁰ Bulus wushunku yi, “Wa yan wa, a asuvu a kunu ku afada ku Kaisa ka mari, kpam nte u gain a yanka mu pini afada. Avu n kaci ka vunu dem vu reve ta mai, n nusuka aza a Yahuda wa. ¹¹ N yan baci ili i roku i'ya i rawai ukpa, ma 'yuwan a wuna mu wa. Shegai ukuna u mayun wa baci pini a asuvu a kadyanshi ka na ki wa, uza u ratsa u neke mu a akere a ama a na yi a wuna mu wa. Ma folo da a 'yangasa kadyanshi ki ubana ara Kaisa magono ma pige.”

¹² Fesutu dansai kadyanshi ki n asheshi a ne, aku u danai, “Nala wari, vu folo ta ubana ara Kaisa, kpam nte va bana de.”

Fesutu n Agaripa magono

¹³ An a yain a'ayin kenu, aku Agaripa* magono n uka u ne Baranisi† a tuwaj a Kasariya tsaraj a ryabusa Fesutu. ¹⁴ An u wokoi a ka yan a'ayin de, aku Fesutu tonukoi Agaripa ukuna u kadyanshi ka Bulus. U danai, “Vuma roku u da pini a asuvu a kuwa ku a'ali uza da Feli asanka mu n yanka yi afada. ¹⁵ An mari a Urishelima, adarakpi a pige n azapige a aza a Yahuda a tuko mu kadyanshi ka vuma u nala vi, a folo mu n kidaga yi ugana.

¹⁶ “Shegai n tonuko le, a mele ma tsunu atsu aza a Roma tsu tsu kidaga uza u ugana wa, she a tuwaj n eyi a kapala ka aza da a tukoi kadyanshi ki, kpam a tsu asaka yi ta u dansa tsaraj u wutukpa kaci ka ne. ¹⁷ An a tuwaj adama a kadyanshi ki, an kain ka wansai, n zuwai a tukoi Bulus, aku n gitaj afada. ¹⁸ Shegai an ama yi a 'yangaj a dansa kadyanshi ki, a tuko unyushi u da a da u yain u da n zuwai katakasuvu n pana vi wa. ¹⁹ Shegai ukuna u adini a le u da, kpam n ukuna u vuma roku uza da a ka isa Yesu uza da u kuwaj, shegai Bulus matsaj u da waj ta n uma. ²⁰ Mpa tani mari n namba ta tyoku da ma vece ukuna u na vi, aku n wecej Bulus ko wa wushuku u bana a Urishelima tsaraj n ba n yanka yi afada yi de. ²¹ Shegai u foloi a asaka Kaisa magono ma pige ma pana ukuna vi, aku n zuwai a zuwa yi ve pini a kuwa ku a'ali ki, hal ubana a'ayin a da ma tutsuku yi ubana ara Kaisa vi.”

²² Aku Agaripa tonukoi Fesutu, “Ma ciga ta n pana ili i'ya vuma na wa dana.”

Aku u wushunku yi, “Va panaka yi ta nakpan.”

²³ An kain ka wansai, Agaripa n uka u ne Baranisi a ukai aminya a tsugono, a tuwaj kabolo n azapige a asoje n azapige a aza a ilyuci yi. Fesutu zuwai a tuko Bulus pini a asuvu a kunu ki. ²⁴ Aku Fesutu danai, “Agaripa magono, n gba azapige aza da a'ari pini na kabolo n atsu, wundyai vuma u na vi, aza a Yahuda a da a'ari a Urishelima n Kasariya a tuwaj ta ara vaj a ka ciga n wuna vuma u na vi. ²⁵ Shegai mpa n wene u yan unyushi u da u rawai a ka wuna yi wa. Kpam an u wokoi u foloi a banka kadyanshi ki a asu u magono ma pige, da i zuwai n yawunsai n banka yi ara ne. ²⁶ U kana ta n korongu ukuna u maci a kaci ka vuma u na ubana a asu u magono. Da i zuwai n tuko yi a kapala ka de gba, hal gai avu Agaripa magono, tsaraj tsu kotso baci uvece ukuna vi, n tsaraj ili i'ya ma korongu. ²⁷ Kpaci a uwene u vaj, utengeshi u da a tutsuku vuma da wari a kuwa ku a'ali ubana a asu u magono bawu a danai ili i'ya u yain.”

26

Agaripa dansai n Bulus

¹ Agaripa tonukoi Bulus, “Gogo-na dansa n kaci ka vunuu.” Aku Bulus 'yangasai kukere, u gitaj kadyanshi:

² “Agaripa magono, n pana ta kayanyan an u wokoi a kapala ka vunuu ka ma yan kadyanshi n wutukpa kaci ka vaj a kadyanshi ka ama a vaj a tukoi adama a vaj. ³ N revei avu vu reve ta Mele ma aza a Yahuda n gba ili i'ya a ka nanamgbanaka. Adama a nala, ma folo vu vu yain ahankuri vu panaka mu.

* **25:13** Vuma na maku ma Hiridu Agaripa ma, uza da a yain kadyanshi ka ne a 12:1-22. Kala ka te ka yi n tata u ne. † **25:13** Baranisi maku ma Hiridu Agaripa ma uza da a yain kadyanshi ka ne a 12:1-22. U bansa ta azapige a ama iyolo ushani, gogo-na kpam utaku u ne da wa wolo.

⁴ “A wenishike mu t̄a uwenishike u aza a Yahuda tun mpa kenu. N rotsongusu t̄a a asu u ama a v̄a n a asu u aza a Urishelima. Azapige a aza a Yahuda a reve t̄a n u d̄a. ⁵ A reve t̄a n̄a mpa caupa, kpam a ka fuda t̄a a ka dana mpa Kafarishi ka mayun, a kaḅon ka k̄ari n mele ma awuya a asuvu a adini a tsunu. A ka dana t̄a mayun d̄a a ka ciga baci a dana.

⁶ “Gogo-na m̄a t̄a a asu u afada an n wushuki n kazuwamgbani ka Kashil̄a ka yankai ama a tsunu caupa. ⁷ Kazuwamgbani ka nala ki ka agali kupa n a re a zuwai uma a wene ushadangu u ne, d̄a i zuwai a m̄ats̄ai ugbashika Kashil̄a kaara n kayin. Magono, an u wokoi n zuwai uma u v̄a a kazuwamgbani ka nala, d̄a i zuwai aza a Yahuda a wenei unyushi u v̄a. ⁸ N̄dya i zuwai i kp̄ad̄ai uwushuku an Kashil̄a ka 'yangaṣ̄a akushe?

⁹ “Mpa n kaci ka v̄a caupa m̄ari n wenei yavu mai d̄a n yain ili i'ya ya bishinka ulya u kapala u kadyanshi ka Yesu uza u Nazara. ¹⁰ Ad̄ar̄akpi a pige t̄a a wushunku mu t̄a n yain ili i na yi, kpam n canga t̄a Atoni ushani aza a Urishelima n uka le a kuwa ku a'ali. Hal gb̄am n uḅolomgbono u kaci u v̄a u d̄a a wunusai aza roku. ¹¹ N tonoi gb̄a agata a Kashil̄a n̄a bawin le, kotsu gai n zuwa a yanka kala ka Kawauwi un̄a u cingi. Adama a d̄a ma pana upan u le cika, aku ma tonuso le a ilyuci i m̄b̄ari i tsumoci n̄a n foruso le d̄e.

Ugawunsa u Bulus n Kawauwi

¹² “Magono ma v̄a, kain ka te, m̄ari a asuvu a nwalu ubana a Damasuka uyan manyan mi, n ucira u d̄a ad̄ar̄akpi a pige a naḅa mu. ¹³ N kaara a kaci, katyashi ka wut̄ai a zuba ka wakana mu n ama d̄a a soku mu. Katyashi ki ka la t̄a ka kaara. ¹⁴ An tsu rukp̄ai a iyamba gb̄a tsunu, aku n panai kalagatsu ka dansa n Tsi'arama, ka tonuko mu, ‘Shawulu, Shawulu, ndya i zuwai va yan mu mavura? Utengeshi u d̄a kanaka ka shil̄akana n magutsu ma kalina.’

¹⁵ “Aku n wece yi, ‘Asheku, ad̄a yai?’

“Asheku a wushunku mu, ‘Mpa Yesu, uza d̄a va yan mavura. ¹⁶ Gogo-na 'yanga, ili i'ya i zuwai n tuw̄ai i'ya n zuwa vu vu woko kagbashi ka v̄a kpam vu dana ili i'ya vu wenei a kaci ka v̄a. Va tonuko t̄a ama ukuna u ili i'ya i git̄ai, n ili i'ya kpam ya tuw̄a a'ayin a d̄a ma wenike kaci ka v̄a ara vun̄u. ¹⁷ Ma suku vu t̄a a asu u aza a Yahuda, n Awulawa. Ma kirana t̄a n avu a'ayin a d̄a va bana a asu u d̄a n suku vu. ¹⁸ Ma ciga t̄a vu kukp̄a a'eshi a le, a kpatala a aṣ̄aka karimbi ubana a katyashi. Kpam a kpatala a aṣ̄aka ucira u Kanangasi* ubana ucira u Kashil̄a. Aku Kashil̄a ka cimbusuka le unyushi u cingi u le. Pini nala, a ka tsar̄a t̄a asu a asuvu a ama d̄a Kashil̄a ka wulukpei an a zuwai upityanangu u le ara v̄a.’

Bulus dansai ukuna u manyan ma ne

¹⁹ “Adama a nala, Agaripa magono, ma 'yuwan utono kuwene ka ku tuw̄ai a zuba vi wa. ²⁰ N git̄a t̄a n yankai aza a Damasuka kuḅari, aku n banai a Urishelima a uyamba u aza a Yahuda gb̄a. Pini nala, n yankai Awulawa n tonuko le a kpatala a aṣ̄aka tsicingi tsu le a gono a asu u Kashil̄a, kpam a yain ili i'ya ya wenike an a kpatalai.

²¹ “Ili i'ya i zuwai aza a Yahuda a kana mu a Kuwa ku Kashil̄a a ka ciga a wuna mu i'ya gai la vi. ²² Shegai Kashil̄a ka ḅanga mu t̄a, d̄a i zuwai m̄ari udansa kadyanshi ka na ki a asu u aza a pige n̄a mmuku. Ili i roku i'ya Musa n̄a nsumate n d̄a n buwai a danai ya git̄a vi i'ya, ²³ Kawauwi

* **26:18** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalap̄ansi.

ka pana ta ikyamba, kpam aya wa woko vuma u kagita u da wa 'yanga a ukpa. Kpam wa woko ta katyashi a asu u aza a Yahuda n Awulawa.”

²⁴ Kute-kute Fesutu salai, u danai, “Bulus, ijan i'ya va suma? Uyan kaneshi ushani vi u zuwa vu vu woko kashimza da?”

²⁵ Shegai Bulus wushunku yi, “Uzapige Fesutu, ijan i'ya mu wa. Ili i'ya ma tono vi mai da i'ari, kpam n ugboji. ²⁶ Agaripa magono u reve ta n ili i na yi, kpam n eyi da ma dansa bawu uwonvo. Kpaci ukuna u na u gita ukpawunsi wa. ²⁷ Agaripa magono, vu wushuku na ntsumate? N revei vu wushuku ta.”

²⁸ Agaripa wushunku yi, “Va ciga vu gonuko mu Katoni a asuvu a a'ayin a kenu a na a da?”

²⁹ Bulus wushunku yi, “Ko a asuvu a a'ayin a kenu ko a ushani, ma yan ta kavasus tsara Kashila ka zuwa avu n aza da a'ari pini na a ka pana ka mu gogo-na a woko tyoku u va. Shegai ma ciga i uka ikani i nala yi wa.”

³⁰ Aku Agaripa magono, n Fesutu gomuna, n Baranisi, n aza da a'ari kabolo n ele a 'yangai a asakai a asu vi. ³¹ An a wutai, aku a dansai n atoku a le, “Vuma nala u yan ili i'ya i rawai a ka wuna yi, ko a uka yi a kuwa ku a'ali wa.” ³² Agaripa tonukoi Fesutu, “U woko baci vuma u na danai a banka kadyanshi ka ne ara Kaisa wa, she tsara tsu asaka yi.”

27

A bidyai Bulus ubana a Roma

¹ An tsu fobusoi tsara tsu uwa a kpatsu ubana a uyamba u Italiya, aku a nakai Bulus n aza a kuwa ku a'ali a kukere ku katigi ka pige ka roku uza u kala Juliyo, uza u te a asuvu a asoje a Kaisa magono. ² Aristaraku wa ta dem kabolo n atsu. Eyi uza u ilyuci i Tasaloniya u da, a uongu u Masidaniya. Tsu uwai a kpatsu ku ka tsu rongo uyan manyan a ilyuci i Adaramitiya. Aza a kpatsu yi a fobuso ta a ka shamgbusa a ilyuci ilyuci i'ya i'ari a ikengi i kushiva i uyamba u Asiya.

³ An kain ka wansai, aku tsu rawai a Sida. Juliyo katigi u yankai Bulus ukuna u shinga, u asaka yi u ba kondoi aje a ne tsara a naka yi gba ili i'ya wa ciga. ⁴ An tsu asakai Sida, aku uwule wa lapana tsu cika, aku tsu tonoi evu n uyamba u mere ma mini u Sayipuru tsara tsu pana shana n uwule vi. ⁵ Tsu lyai kapala na nwalu ubana a daka a uongu u Kilikiya n Bamafiliya, aku tsu rawai a ilyuci i Mira a uyamba u Likiya. ⁶ Pini nala, Juliyo katigi u tsara kpatsu ku roku ka aza a uyamba u Alizandariya kpam ka bana a Italiya, aku u zuwai tsu uwai pini.

⁷ An tsu yain a'ayin ushani n tsu wali sawu, she na tsu matsai cika, aku tsu fudai tsu rawai evu n Kinidu. An uwule u bishinka tsu ulya kapala, aku tsu kyawain a kapashi ka bawu uwule wari pini, evu n asu u da a ka isa Salamani a uyamba u mere ma mini u Kiriti. ⁸ Tsu modonoi tsu wurai asu vi n upana u ikyamba, aku tsu rawai a asu u roku u da a ka isa Asu u Uwunvuga u Shinga evu n ilyuci i Lasiya.

⁹ An u wokoi tsu barakpai cika, nwalu mi n da n buwa kpam mai wa, kpaci a'ayin a abali a da. Kpam a'ayin a Abiki a Cimbusuka Ama Unyushi u Let a wura de. ¹⁰ Bulus tonukoi atigi a asoje yi, “Azapige, n wenei tsu lya baci kapala na nwalu n na mi, n da ma tuko ta ukuna u cingi u unangasa u kpatsu, n unamba u ucanga cika. Ama kpam a ka pana ta usan, hal gbam uma u tsunu wa ta a unu u ukpa.”

¹¹ Shegai katigi ka ka ɓaɓa ama yi u wushuki n kadyanshi ka uza u kpatsu ki n uza da wa walaka kpatsu ki, u 'yuwain uwushuku n kadyanshi ka Bulus. ¹² Asu u Uwunvuga u Shinga vi ukukpi u da wari, kpam asu vi u lobono a lyai pini ilyushi wa, kpaci abali a tsu rongo ta ulapusa asu vi. Adama a nala, aku aza a kpatsu yi a ka ciga a bana a ilyuci i Finikiya, tsara a lyai ilyushi i le de. Finikiya tani asu u da a'atsu a tsu shamgbusa pini a uyamba u mere ma mini u Kiriti u da, asu u shinga u da u tsu kangu ta abali, kpaci u da wa wundya ta daka u kalivi n gadi u kalivi.

A cinai uwule u pige u ulima

¹³ An uwule vi u gitai u'yangasa kenu-kenu a daka, aku aza a kpatsu yi a ka yawunsa yavu a'ayin a da a yain a da a ka yan ili i'ya a foɓusoi. Aku a takpai kashamkpatsu ka kpatsu ki, tsu tonoi a ikengi i uyamba u Kiriti. ¹⁴ A ɓarɓkpa wa, aku uwule u pige u da a ka isa, "Uwule u Gadi u Kasana," u wutai a kagida u lapana tsu. ¹⁵ Uwule vi u lapai kpatsu ki, hal gbam tsu fuda tsu wala pini a asuvu wa. Aku tsu asakai uwule vi u purai kpatsu ki.

¹⁶ Tso tonoi asu u roku u uyamba u mere ma mini u da a ka isa Kawuda, a asu u da uwule u jebei. She na tsu modonoi cika, aku tsu fudai tsu ronoi kpatsu ku kenu ki utuwa a asu u ku pige ki. ¹⁷ An tsu ronoi kpatsu ku kenu ki, aku aza a kpatsu yi a zamai aban a sirasai kpatsu ku pige ki, adama a da ka tasa. Kpaci a ka pana ta uwonvo u da a ka vutala le a kayala ka ka sodugusu ili dem u da a ka isa Siriti, aku a cipukai kunya ka ka walaka kpatsu ki tsara ku jebe nwalu n kpatsu mi. Pini nala, a asakai ka wala ili i ne eyi u de, kpaci a fuda a walaka ka kpam wa.

¹⁸ An kain ka wansai, aku a gitai upurusu ucanga u da wari pini a kpatsu ki n a vutalasi a mini, kpaci mini mi ma shilakana ta cika ma gbadu tsu. ¹⁹ Kain ka tatsu, ama yi n akere a le a da a vutalasi ucanga u manyan ma kpatsu mi pini a mini mi. ²⁰ An tsu yain a'ayin ushani bawu tsu wenei kaara ko atala, kpam uwule u pige u ulima vi u asaka wa, aku tsu takpai uma u da tsa la.

²¹ Uza wala u lyai wa, gba a a'ayin a nala yi. Aku Bulus isai aza a kpatsu yi, u danai, "Ama a va, a da baci i'ari i panaka mu tun a kagita, tsara tsa asaka Asu u Uwunvuga u Shinga u Kiriti u nala vi wa, tsari tsa tsara usan u na n unamba u ucanga u na vi wa. ²² Gbama asuvu, uza wala wa namba uma u ne wa, shegai kpatsu ki ka shumbugu ta. ²³ I revei gai mpa vuma u Kashila da kpam aya ma gbashika. N kayin ka nayain, u suku ta katsumate ka zuba ka ne. ²⁴ Katsumate ki ka shamgbai evu na mpa, ka danai, 'Bulus, kotsu vu pana uwonvo wa! Va shamgba ta a asu u afada a kapala ka Kaisa magono ma pige. Kpam adama a tsishinga tsu Kashila, wa wauwa ta aza da ya walaka kabolo adama a vunu.' ²⁵ Adama a nala, gbama asuvu a de. N wushuku ta n Kashila. Wa woko ta dere tyoku da u tonuko mu. ²⁶ Shegai u kana ta uwule u vutala tsu a kayala ka uyamba u mere ma mini, kpam kpatsu ku tsunu ku namgba gba."

²⁷ A'ayin kupa n a nishi uwule vi wari ugama kpatsu ki a upashi u na ubana a upashi u nide a kushiva a daka u uyamba u Italiya. Shegai a kain ka kupa n ka nishi ki, aza a kpatsu yi a wenei tsa rawa evu n iyamba. ²⁸ A kondoi akumgbi a kadaka ka mini ki, a cinai ka rawa ta udeshe amangatawun n kamanga (120). An a tsarai a barakpai kenu, aku a doku a kondoi mini mi, a cinai ma gono de udeshe amanganishinkupa koshi. ²⁹ Aku a gitai upana uwonvo kotsu kpatsu ki ku gama atali wa.

Aku a vutalaj ashampatsu a kpatsu a nishi a da a'ari n araji a kucina ku kpatsu ki, tsara a bishinka kpatsu ki nwalu. A yain kavasus tsara kayin ka wansa gogo.

³⁰ Aku aza a manyan ma kpatsu yi a ka ciga a asaka kpatsu ki. A cipukai kpatsu ku kenu ki. A yain yavu a ka cipuka kashampatsu ka araji ka kari a kapala ka kpatsu ki. ³¹ Shegai Bulus tonukoi katigi ki n asoje yi, "Ama a na a shamgba baci a kpatsu ku pige ki wa, ya kuwa ta gba de." ³² Aku asoje yi a kidasai aban a kpatsu ku kenu ki a asakai ka ku tonoi mini.

³³ N kpasani, aku Bulus foloi ama yi a lyai ilikulya kenu. U tonuko le, "A'ayin kupa n a nishi a da pa vi i'ari a kadambula bawu i lyai ilikulya. ³⁴ Ma folo da i lyai ili i roku adama a alafiya a de. I yan baci nala, ko kenji ka kaci ka de ka te ka puwan wa." ³⁵ U shamgai a kapala ka le, u bidyai burodi u cikpai Kashila, aku u jibai u da u gitai utakuma. ³⁶ A tsarai ugbami u asuvu, ele dem a lyai ilikulya. ³⁷ Atsu ama amangatawanre n amangatatsunkupa n a teli (276) a da tsari pini a kpatsu ki. ³⁸ An a lyai a cuwai, aku a jebigei kpatsu ki araji a varangusi icanga i ilya a mini mi.

Kpatsu ki ku tasasai

³⁹ An kain ka wansai, aza a manyan a kpatsu yi a wene ta uyamba, shegai a fuda kpm a reve asu u da a'ari wa. A wene ta kpm asu u shinga u da wari n kayala, aku a ka ciga a banka kpatsu ki de. ⁴⁰ Aku a kidasai aban a da a ka banga ashampatsu yi, a asakai a da a asuvu a mini. A tatsukpai ili i'ya ya yiralakpusa kpatsu ki. Pini nala, a 'yangasai kunya ku uwalaka kpatsu ki ka kari a kapala ka kpatsu ki dere tyoku da uwule wa pura ka ubana a asu u kayala vi. ⁴¹ Kpatsu ki ku tsara urawa a asu u da wari n kayala ki wa, aku a gbashai kayala ka roku ka kari a kere ka mini. Kaci ka kpatsu ki ka uwai a asuvu a kayala ka kadai nwalu. Kucina ku kpatsu ki ku gitai atasasa adama a abali.

⁴² Aku asoje yi a ka ciga a wunusa aza a kuwa ku a'ali yi, tsara a yain tsuwoki a suma wa. ⁴³ Shegai an katigi ki ka ciga ka wauwa Bulus, u bishinka le. Aku u zuwai aza da a revei tsuwoki a radugusu pini a mini mi a yain tsuwoki ubana a kagida. ⁴⁴ Aza da a buwai kpm a yuwusai agbagala a upeti, aza roku kpm a yuwusai abaci a kpatsu yi. Nala a yain a rawai a kagida gba le.

28

Bulus a uyamba u Malita

¹ An tsu lai, aku tsu revei an a uyamba u da wari a mere ma mini u da tsari, kpm kala ka asu ki ka Malita. ² Aza a uyamba vi a ryabusa tsu ta mai, hal a zuwuka tsu akina tsara tsu lyashuku, kpaci a ka ro ta kpm kutanu ka pini. ³ Bulus cirangi ncaka, a'ayin a da wa zuwa n da a akina, aku kasudugbate ka akina ki ka wutukpai kali ka roku ka tsukonu, cina eyi pini ukani na ncaka mi. Pini nala, kali ki ka kapa yi a kukere bawu ka takpai. ⁴ An ama a ilyuci yi a wenei nala, aku a dansai utyoku u le, "Gaawan vuma u na kawuni ka ama ka. Ko an u lai a asuvu a abali yi, hal n gogo-na kameli ka kari uka ka afada a da a'ari dere ka buwa yi ta utono ka ciga ka wuna yi." ⁵ Bulus vishanai kukere ku ne, aku kali ki ka rukpai pini a akina yi, kpm ko i te ka yanka yi wa. ⁶ Ama yi n a wundi kukere ki ka shita ko kpm wa rukpa kute-kute u kuwa. Shegai an a barakpai a wenei ili i yan yi wa, aku a savadai kadyanshi a da, "Vuma u na, kashila ka roku ka."

⁷ Evu n asu vi, uyamba u da pini u da wari u uzapige u uyamba u mere ma mini mi, uza da a ka isa Pibilu. Aya u wusha tsu u zuwa tsu a kuwa ku ne hal a'ayin a tatsu. ⁸ Dana tata u ne da pini nvain n usudugbi u ikyamba n kucaru. Pini nala, Bulus ba u dana sa yi, u taɗanku yi akere u yanka yi kavasu u taɗasa yi. ⁹ An vuma u taɗai, aku gba aza da a'ari a uyamba vi a tukusoi aza a mɓala ara Bulus, kpam u taɗasa le.

¹⁰ Ama yi a naka tsu ta karinga, kpam an tsa laza a kpatsu, a naka sa tsu ta ili i'ya tsa ciga.

A rawai a Roma

¹¹ Tsu rongo ta a Malita hal uwoto u tatsu, pini nala, tsu lyai kapala na nwalu mi. Tsu uwai a kpatsu ka ku wutai a ilyuci i Alizandariya ka kari n iryoci i a'ulu a mpeshe ma amelia a da a ka isa Kasata n Pololu* a da a shei na ndanga. Nte dem ku lyai pini ilyushi a ilyuci yi. ¹² An tsu rawai a ilyuci i Sirakusa, tsu rongo ta pini a'ayin a tatsu. ¹³ Pini nala, tsu uwai kpatsu she a Rigiyn. An kain ka wansai, uwule u 'yangai a daka, aku tsu laza she a Putiyoli. ¹⁴ Tsu cina ta pini Atoni, aku a folo tsu tsu shamgba n ele. An a'ayin a shindere a wurai, aku tsu laza she a Roma. ¹⁵ Aza a tsunu aza da a'ari a Roma a reve ta an tsa tuwa, aku a tuwai a kangu tsu a Kuden ku Apiyu n asu u da a ka isa A'uwa a Amoci a Tatsu.† An Bulus gawunsai n ele, u cikpai Kashila kpam ikyamba i ne i doki ucira.

Bulus yain kuɓari a Roma

¹⁶ An tsu rawai a Roma, aku a zuwai Bulus rongo utyoku u ne, kpam kasoje n ka wundi yi.

¹⁷ An tsu yain a'ayin a tatsu, Bulus isa azapige aza a Yahuda, u tonuko le, “Aza a va, n nusuka ama a va wa, ko kpam ukuna u isheku i tsunu wa. Shegai gba n nala a neke mu a akere a aza a Roma a Urishelima a kana mu. ¹⁸ Alya n kunu ku afada ki, an a vecei ukuna u va vi, aku a ka ciga a asaka mu, kpaci a kana mu n unyushi u da u rawai a wuna mu wa. ¹⁹ Shegai an aza a Yahuda a 'yuwain uwushuku, aku u kana n foli a gonuko kadyanshi ki ara Kaisa. Shegai ciga da ma ciga n banka ama a tsunu a asu u afada wa. ²⁰ Isa da n isa da tsara tsu dansa. A sira mu ta n ikani, kpaci n wushuku ta n uzuwa u uma u aza a Isara'ila; wata, Kawauwi uza da tuwai.”

²¹ Aku a danai, “Tsu pana ili i roku a kaci ka vunu wa. Tsu wene ukanikorongi u da u wutai asu u aza a Yahuda wa, ko uza u tuwa u tonuko tsu ukuna vi wa. ²² Shegai tsa ciga ta tsu pana ili i'ya i'ari a katakasuvu ka vunu, kpaci ili i'ya tsu revei a kaci ka kabolo ka savu ka na ki i'ya ko nte wa a ka dana ta ukuna u cingi a kaci ka ne.”

²³ A zuwai kain ka a ka tuwa a gawunsa n eyi a asu u da u cipai vi. Kain ki a tuwa ta ushani. Ili i'ya i bidyai usana hal ubana kuvuli, Bulus wari udansa n ele ukuna u tsugono tsu Kashila. U yan ta manyan n Mele ma Musa n Itagarada n Ntsumate. Wa moɗono tsara u rono le utuwa a asu u Yesu. ²⁴ Aza roku a wushuku ta n ili i'ya u danai, aza roku tani wa. ²⁵ Aku a'ari kananamgbani ubana n ugono utyoku u le, aku a gitai ulazasa. A makorishi, Bulus danai, “Kulu Keri ku dana ta mai an ku yain kadyanshi a una u Ishaya matsumate, an u tonukoi isheku i tsunu,

²⁶ “Ba vu tonuko ama a va,

* **28:11** Nheline n bidya ta an Kasata n utoku u mapeshe u ne Pololu ashila a da a ka kirana n aza a nwalu a kpatsu ku mini. † **28:15** Asu u re u na vi, mɓari n le n Roma n rawa ta mel kamankupa.

Ya pana t̄a kadyanshi ka v̄a,
shegai ya reve wa.

Ya wene t̄a,
shegai ya reve kalen ka ne wa.

²⁷ K̄paci atakasuvu a d̄e a gbama d̄e,
a votsuku d̄e atsuvu a d̄e,
a kimba d̄e a'eshi a d̄e.

Tsar̄a i wene n a'eshi a d̄e wa,
i pana n atsuvu a d̄e wa,
kpam i reve n atakasuvu a d̄e wa.

A da baci nala wa, i'ari ya kpatala t̄a utuw̄a ara v̄a aku n tan̄asa d̄a.' [◇]

²⁸ "Adama a nala, ma ciga i reve, alabari a iwauwi a nala yi a asu u Kashil̄a u d̄a a wut̄ai hal utuw̄a a asu u Awulawa, kpam alya a ka wusha a d̄a." [²⁹ An u danai nala, aku aza a Yahuda a 'yanḡai a'ari uyan kananamgbani utyoku u le.][‡]

³⁰ Bulus dusuku t̄a a kuwa ka wa tsupusa ikebe hal ayen a re n u wushi gb̄a uza d̄a baci dem u tuw̄a yi uwene. ³¹ U yain kuɓari ku tsugono tsu Kashil̄a bawu uwonvo, n u wenishiki ama ukuna u Yesu Kawauwi Asheku, kpam uza u ɓishinka yi wa.

[◇] 28:27 Isha. 6:9-10. [‡] 28:29 Akorongi a cau ushani aza d̄a a pur̄ai a tagar̄ada u Manyan ma Asuki a kalatsa t̄a makp̄and̄a ma 29.

Ukanikorongi Ubana a Asu u Aza a Roma

Ukukpa u kadyanshi

Atoni a da a'ari a Roma alya Bulus wa koronku ukanikorongi u na vi. Kotsu wari u bana a Roma wa an u korongi u da vi. Ilyuci i Roma i'ya i lai ugbonguro a likimba a a'ayin a Bulus, kpam gba magono ma baci dem ma lya tsugono a uyamba vi, Kaisa da a tsu isa yi. Arevi a da pini ushani, kpam Bulus korongu ta n u kirani n u todugbusi ili i'ya Kawauwi ka yain a asuvu a ili i'ya Kashila ka foBusukoi likimba.

Bulus gita ta u wenikei tyoku da ya dem wari n unyushi a asu u Kashila, adama a nala ya dem pecene ta n Kashila. An u wokoi Kashila kari uza u maci, nala dem uza da dem baci wa ciga u rongo evu n Kashila she u woko uza u maci. Uza wa la wari uza u maci wa, she Yesu koshi. Ukpa u ne u woko ta udarakpa a asu u ama gba, kpam Kashila ka naka ta ucira u udarakpa vi a asu u uza da baci dem u wushuki n Yesu.

A tagarada u na vi, Atoni a ka fuda ta a ka rotsongusu ili ushani a kaci ka tyoku da Yesu yain manyan ma pige u wauwa le. A ka yan ta ucira a asuvu a upityanangu u le kpaci a ka reve ta tyoku da Kashila ka wene le mai. Ureve u nala vi wa zuwa le ta a rongo mai kpam wa banga le ta dem a tonuko aza roku ukuna u Yesu n tyoku da kpam wa banga le.

Ili i'ya i'ari pini a tagarada u na vi

Bulus n Kadyanshi ka Shinga ka ne (1:1-17)

Ya dem wa ta n unyushi (1:18-3:20)

Ure u da Kashila ka tsu wusha ama (3:21-4:25)

Uma u savu u ama a Kashila (5:1-8:39)

Aza a Isara'ila tani? (9:1-11:36)

Tyoku da uza wa rongo uma u savu u uciga (12:1-15:13)

Afofi a Bulus n idyani i ne (15:14-16:27)

Ukukpa u kadyanshi

¹ Mpa Bulus uza da u korongi ukanikorongi u na vi. Mpa kagbashi ka Yesu† Kirisiti† Kawauwi† ka. Kashila ka dangasa mu ta n woko kasuki,† kpam u suku mu n ba n yain kuBari ku Kadyanshi ka Shinga† ka ne.

² Caupa, Kashila ka yan ta kazuwamgbani† ka Kadyanshi ka Shinga ka na a asu u ntsumate n ne, tyoku da a korongi a Tagarada u Kashila u Uwulukpi.† ³⁻⁴ Kadyanshi ka Shinga ki ukuna u Maku ma ne u da u dansai; wata, Yesu Kawauwi Asheku a tsunu. A matsa yi ta tyoku u vuma, eyi kumaci ku Dawuda† Magono ka wari. Shegai Kulu ku uwulukpi ku wenike ta n ucira, Yesu Maku ma Kashila ma, kpaci u 'yangasa yi ta a ukpa. ⁵ A asu u Kawauwi, Kashila ka naka mu ta manyan ma shinga ma kasuki. Manyan ma na mi ma ma tono a ama a iyamba gba a wushuku kpam a panaka yi. Aya ma yanka manyan ma na mi. ⁶ I'a ta a asuvu a ama a nala yi a da Yesu Kawauwi u dangasai.

⁷ N korongu ta ukanikorongi u na vi ubana ara de gba aza da a'ari a ilyuci i Roma.† Kashila ka ciga da ta kpam u isa da i woko ama a uwulukpi a ne.

Ashaka Kashila Tata u tsunu n Asheku Yesu Kawauwi u naka da ukuna u shinga† na ndishi n shinga.

Bulus yain kvasu n ucikpa

⁸ *Asaka* n *gita* n *cikpa* *Kashila* a asuvu a kala ka Yesu Kawauwi adama a *de* *gba*. N yan *ta* nala adama a *da* *gba* ama a asuvu a likimba a ka *dansa ta* ukuna u upityanangu u *de*. ⁹ *Kashila* ka *reve ta* n *asaka* uyansa kvasu adama a *de* wa, *na* n *gbashiki yi* n *katakasuvu* ka *va*, *na* n *dansi* *Kadyanshi* ka *Shinga* ka *Maku* ma *ne*. ¹⁰ *A'ayin* a *da* *baci* ma yan kvasu, n *tsu folo ta* *Kashila* ka *asaka* mu n *kondo da*, *kpam* nala wa woko *Kashila* ka *wushuku* *baci*.

¹¹ Ma *ciga ta* n *wene da* *tsara* n *naka da* *ucun* u *una* u *shinga* u *da* *Kulu* ku *Kashila* ku *naka* mu. Ka ka *bangda* *da* i *gbonguro* a asuvu a *Asheku*. ¹² *Dana da* ma *dana* ma *ciga ta* *tsu* *bangamgbana*i n upityanangu u *da* *tsu* *tsarai*. Upityanangu u *de* wa *bangda* mu *ta*, *kpam* upityanangu u *va* wa *bangda da ta*. ¹³ *Aje* a *va*, ma *ciga ta* i *reve* an n *tsu* *fobuso ta* n *tuwa* n *kondo da*. *Shegai* ili i *roku* i *tsu* *kangu* mu *ta* *uyan* nala. Ma *ciga ta* n *zuwa* ama a *toni* *Kawauwi* a asuvu a *Roma*, *tyoku da* n *yain* a *asu* u *atoku* a *de* *Awulawa*.†

¹⁴ U *kana ta* n *gbashika* ama *gba*: *Nheline* n *a*za *da* *bawu* a'ari *Nheline*; *a*za *da* a'ari *arevi* n *a*za *da* *bawu* a *reve* ili. ¹⁵ *Ili* i'ya i *zuwai* n *matasai* *cika* ma *ciga* n *yanka da* *ku*bari ku *Kadyanshi* ka *Shinga* a *Roma* i'ya *gai* la *vi*.

Ucira u uyan Kadyanshi ka Shinga

¹⁶ N *pana* *uwono* adama a *Kadyanshi* ka *Shinga* ka *Kawauwi* ka na *ki* wa, *kpaci* *ucira* u *da* *Kashila* ka *yankai* *manyen* u *wauwai* *uza* *da* *baci* *dem* u *pityanangi* u *da* la *vi*, *ili* i'ya i *bidyai* *a*za a *Yahuda* *ubana* *a*za *da* *bawu* a'ari *a*za a *Yahuda*.† ¹⁷ *Kadyanshi* ka *Shinga* *ki* ka *wenike ta* *tyoku da* *Kashila* ka *gonukoi* ama, a *woko* ama a *maci* n *eyi*: a *asu* u *upityanangu* u *da* *tun* a *kagita* *hal* *ubana* a *makorishi*. *Tyoku da* *Tagarada* u *Kashila* u *danai*, “*Uza da* *Kashila* ka *gonukoi* *uza* u *maci*† n *eyi* wa *tsara ta* *uma* *adama* a *da* u *wushuki* n *Kashila*.” ◇

Ama gba a nusa ta

¹⁸ *Kashila* *uza* *da* *wari* a *zuba*† wa *wenike ta* *tyoku da* wa *pana* *upan*, a *asu* u *ukidaga* ama *ugana* a *unyushi* u *cingi* n *ikuna* i *cingi* i'ya a *yansai*. A *kangu ta* *ukuna* u *mayun* n *tsicingi* *tsu* le. ¹⁹ *Kashila* ka *yan* le *ta* *mavura*, *adama* a *da* a *reve ta* *ili* i'ya i *gain* ama a *reve* a *ukuna* u *Kashila* *mai*, *kpaci* *Kashila* ka *wenike* le *ta* i'ya *gba*. ²⁰ *Ama* a ka *wene* *ucira* u *Kashila* u *da* *bawu* *wari* n *utyoku* n a'eshi a le wa, *kpam* n *ure* u *uyawunsa* u *ne* u *uwulukpi*. *Tun* an *Kashila* ka *yain* *likimba*, *gba* *ili* i'ya u *yain* i *wenike ta* *tyoku da* *wari*. *Adama* a *nala*, ama a ka *tsara* *ure* u *kunyani* wa. ²¹ *Ko* an a *reve* *Kashila*, a 'yuwan *yi ta* *unaka* *tsupige* *tyoku* u *Kashila* ka *mayun*, a 'yuwan *yi* *kpam* *ucikpa*. A *una* u *nala*, *aku* *uyawunsa* u le u *wokoi* u *gbani*. *Atakasuvu* a *utengeshi* a le a *shadangi* n *karimbi*. ²² *A* *da* a'a *ta* n *ugboji*, *shegai* a *wokoi* *atengeshi*. ²³ *A* *lyaka* *Kashila* ka *tsupige* *uza da* *wari* n *uma* *bawu* *utyoku* *kayala* wa. *Aku* a *gonoi* a *lyakai* *ameli* a *da* a *rotsoi* ama *a*za *da* *bawu* a'ari n *uma* u *da* *bawu* *wari* n *utyoku*, *na* *nnu*, *na* *nnama*, n a'ali *kayala*.

²⁴ *Adama* a *da* a *yansai* *ili* i *nala* *yi*, *Kashila* ka *asakai* ama a *nala* *yi* a *karai* *ure* u le. A *yain* *gba* *ili* i'ya a ka *ciga* a *yain*, *kpam* *maluwa* ma *cingi* ma le ma *zuwa* le a *yamgbana*i *tsishankala* *tsu* *uwono* n *ikyamba* i le. ²⁵ *A* 'yuwain *ukuna* u *mayun* u *Kashila* *aku* a *wushuki* n *ka*ban. A *lyakai*

ili i'ya Kashilā ka yain kayala a unā u da a ka lyaka uza da u yain i'ya kayala. Aya uza da wa wusha icikpali hal ubana bawu utyoku. Ami.†

²⁶ An u wokoi a yain nala, aku Kashilā ka asakā le a tonoi maluwa ma uwono ma le. Aka a ka vakusu n atoku a le aka, kpm nala u gain u woko wa. ²⁷ Nala dem a'ali a yain. A asakāi uciga uvakusu n aka, aku a wokoi n maluwa ma pige ma uyan tsugbani n a'ali. A yain ili i uwono n atoku a le, kpm ili i'ya i gitai n ele i'ya mavura adama a ili i utengeshi i'ya a yain.

²⁸ Ama a yawunsa an wari n kalen a tsarā ureve u mayun u Kashilā wa. Aku Kashilā ka lazai ka asakā le n atakasuvu a cingi a le, u asakā le a yain ili i'ya bawu i'ari i gain a yain. ²⁹ A shadangi n gbā icun i unyushi u cingi n tsicingi. A ka cigaka kaci ka le ili dem. A kovoi ama. A shadangi n malyon. A ka ciga mawunuka gbani gbani, n a shilakanasi n atoku, a vurusai a'ene atoku. Kain dem uyawunsa u le u ili i cingi u da a kaci ka ama. A yain ndyami. ³⁰ A nangasai a'ala a ama. A kovoi Kashilā. A wenike ama karinga wa. A yain aradi. A cikpalasai kaci ka le. A matsai a yain tsicingi a ire i savu. A naka isheku i le karinga wa. ³¹ A'a ta n utengeshi. A shadangusu kazuwamgbani ka le wa. A wenike ikuna i shinga ko asuvayali wa. ³² A reve ta mele† ma Kashilā ma dana ta uza da baci wari nala u gan ta u kuwa. Shegai nala u bishinka le a lyai kelime n uyan tsicingi tsu le wa. Hal gbam a wushunki aza roku a yain dem nala.

2

Afada a Kashilā

¹ Gaawan ya rongo ta a udansa, “Ama a da va dansaka vi aza a cingi a da!” Shegai eda dem ama a cingi a da tyoku da a'ari, kpm i'a n ili i'ya ya dana wa! I dana baci ama a cingi a da, kpm a ka kidaga le ta ugana, kaci ka de ka ya kidaga ugana, kpaci ili i te i'ya ya yansa. ² Tsu reve ta Kashilā ka yain derere an u kidagai aza da a ka yansa ili i nala yi ugana. ³ An wa i wenei unyushi u ama a na yi hal i kidaga le ugana, kpm eda dem nala ya yansa, nida ya wundya ya la a ukida u ugana u Kashilā? ⁴ I goro Kashilā an wari uza u shinga, kpm an bawu u yanka da mavura kute-kute, ko adama ahankuri a ne? Mayun da ili i'ya i zuwai Kashilā kari uza u shinga ara de i'ya an wa ciga da i kpatala† utuwa ara ne.

⁵ Shegai eda i ryagbaja ta kpm i 'yuwain ukpatala a asu u Kashilā. Wa zuwa da ta i pana ikyamba cika kain ka wa wenike upan u ne kpm u yain afada dere. ⁶ Kashilā ka tsupa ta ya dem a ili i'ya u yain. ⁷ Wa naka ta uma u da bawu wari n utyoku a asu u aza da a lyai kapala n uyan ili i shinga, aza da kpm a zama yi u naka le tsupige, n icikpali, n uma u da bawu wari n utyoku. ⁸ Shegai wa tsungu ta upan u ne a asu u aza da a rongoi tsarā a naka kaci ka le upana kayanyan koshi, kpm a 'yuwain unaka ukuna u mayun karinga, kpm a ka yansa ikuna i cingi maco. ⁹ Kashilā ka zuwa ta ya dem uza da wa yansa unyushi u cingi maco u pana ikyamba kpm u pana mbala. Nala wa gitā ta ve a asu u aza a Yahuda, aku a asu u Awulawa. ¹⁰ Shegai wa naka ta tsupige, n icikpali, na ndishi n shinga a asu u uza da baci dem wa yansa ili i shinga. A asu u aza a Yahuda u da nala wa gitā, aku a asu u Awulawa. ¹¹ Nala Kashilā ka yanka ama gbā afada unā u te.

¹² A ka foro ta Awulawa a yan baci unyushi u cingi, ko an u wokoi a reve Mele ma Kashilā ka nakai Musa† wa. A ka foro ta aza a Yahuda a yan baci

unyushi u cingi, kpaci a'a tā n Mele mi. ¹³ Kashilā ka zuwa ama a woko ama a maci a kapala ka ne an a tonoi Mele wa. Shegai a ka woko tā nala a yan baci ili i'ya Mele ma danai a yain. ¹⁴ Ko an u wokoi Awulawa, aza da bawu a'ari n Mele, a dangasaka tā kaci ka le a toni ili i'ya Mele ma danai, a wenike tā a atakasuvu a le a reve tā ili i'ya i'ari dere n ili i'ya i'ari i cingi. ¹⁵ A wenike tā mele mi mā tā a asuvu a le, adama a da uyawunsa u le u tsu tonusuko le tā ili i'ya a ka yansa i'a mai wa, ko kpam u tsu tonusuko le tā a ka yansa tā ili mai. ¹⁶ Gbā ili i na yi ya gitā tā a kain ka Kashilā ka yanka uyawunsa u ama u da wari usokongi afada a asu u Yesu Kawauwi. Kadyanshi ka Shinga ka ma yansa kuɓari ku ka danai nala.

Aza a Yahuda n Mele

¹⁷ Uza u Yahuda da baci vari, n Mele ma vu pityanangi. Va yan tā aradi an vari a asuvu a ama a Kashilā. ¹⁸ Vu reve tā ili i'ya wa ciga vu vu yain, vu reve tā kpam ili i'ya i'ari derere, kpaci vu rotsongusu tā Mele mi. ¹⁹ Vu bidiga tā kaci ka vunu vu woko uza da wa rono arumba, vu bidigai kpam kaci ka vunu vu woko katyashi ka aza da a'ari a asuvu a karimbi. ²⁰ Vu wenei yavu va wenike tā atengeshi ili i'ya i'ari dere, kpam i wenishike aza da bawu a revei ili. Vā tā n Mele mi, adama a nala vu wenei yavu vu reve ili dem, kpam vari n ukuna u mayun gbā. ²¹ Vu wenishike tā ama, ndya i zuwai bawu vu wenishikei kaci ka vunu? Vu tonusuko tā ama kotsu a yain uboki wa, shegai avu vu gonoi va boko. ²² Vu da u gan a yain tsishankala wa, shegai avu vu gonoi va yan tsa. Vu da u gan a lyaka ameli kayala wa, shegai va tsarasa tā ili i'ya i tsu uwa vu a ure u da bawu u gain a kuwa ku ameli a le. ²³ Vu yan tā aradi an vari n Mele, shegai vu zuwa tā ama a goroi Kashilā, kpaci vu 'yuwain ma unaka karinga. ²⁴ Dere da tyoku da Tagarada u Kashilā u danai, “Awulawa a tsu wishisa tā Kashilā adama a de.” ♦

²⁵ Uza u Yahuda da baci vari, kpam va yan ili i'ya Mele ma danai vu yain, a kida vu baci kacombi,† u woko gbani wa. Shegai vu naka baci Mele mi karinga wa, dere da yavu a'ari a kida vu kacombi wa. ²⁶ A tsu kida Awulawa acombini wa, shegai a yan baci ili i'ya Mele ma danai, Kashilā ka wene le tā yavu a kida le tā acombini. ²⁷ Kashilā ka tuwa tā ka yanka aza a Yahuda afada, kpaci Awulawa n kaci ka le a naka tā Mele mi karinga. Vā tā n Mele mi kpam a kida vu tā kacombi, shegai vu 'yuwain unaka Mele mi karinga. Awulawa a naka tā Mele mi karinga, ko an u wokoi a kida le acombini wa.

²⁸ Adama a da ama a revei an avu uza u Yahuda u da, kpam a kida vu kacombi, nala u gonuko vu uza u Yahuda u mayun wa. ²⁹ Mayun tani, uza u Yahuda u mayun aya uza da katakasuvu ka ne kari dere n Kashilā. Kpam ukida u kacombi u mayun u da an a kida vu ikyamba wa, shegai usavada u katakasuvu u da, manyan ma Kulu ku Kashilā ma la vi. Usavada u katakasuvu u nala vi, manyan ma Mele ma a korongi ma wa. Ucu u vuma u nala vi wa wusha tā icikpali a asu u Kashilā, shegai a asu u ama wa.

3

¹ Aza a Yahuda a'a n ili i roku i'ya ama da a buwai bawu a'ari n i'ya? Nda i lobonoi a kida le baci acombini? ² I lobono tā a ire ushani! Ure u kagita u da, Kashilā ka wushunku tā aza a Yahuda n akani a ne.

³ Mayun da aza roku a le a wushuki n akani yi wa. Nala wa bishinka Kashila uyan ili i'ya u zuwamgbanai da? ⁴ Ko kenu! Ko ya dem u woko baci uza u kaƙan, Kashila ka ta pini uza u mayun. Tagarada u Kashila u dansa ta ukuna u ne,

“Ili i'ya baci dem vu dansai, ya dem wa wene ta mayun da.

A'ayin a da a baci dem a banka vu a asu u afada, vu tsu lya ta kaci.” ◇

⁵ Aza roku a dana ta, “Tsu yan baci unyushi, nala u wenike ta a kateshe Kashila uza u maci da. Adama a nala tsu dana de la vi Kashila ka nusa ta u foro tsu baci.” (N pana ta ama a danai nala.) ⁶ Shegai nala wari wa! Mayun da baci Kashila ka tsu yansa ili i shinga wa, wa fuda wa yanka likimba afada wa. ⁷ Uza roku u dana ta, “N yan baci kaƙan, kpam kaƙan ka va ka wenikei ili i'ya Kashila ka danai mayun da kpam ka naka yi tsupige, nida Kashila ka dana mpa uza u unyushi u cingi u da aku u yan mu mavura?” ⁸ Nala baci wari, ya fuda ta kpam ya dana, “Asaka tsu lyai kapala n uyansa unyushi u cingi tsara u woko utsara u tsupige u Kashila.” Ama roku a tonuko tsu ta kagbani a da ucun u uwenishike u nala vi u da tsa yansa. Shegai nala wari wa! Kashila ka yan le ta mavura a ili i'ya a yansai.

Uza u maci wa la wa

⁹ Dana da tsa ciga tsu dana atsu aza da tsari aza a Yahuda tsu la aza da a buwai da? Nala wa! Tsu wenike da de an unyushi u cingi wa tono n ama gba; wata, aza a Yahuda n Awulawa. ¹⁰ Tagarada u Kashila u tonuko tsu ta,

“Uza u maci wa la wa,

ko uza u te.

¹¹ Uza u kakiri wa la wa.

Uza wa la wa zama Kashila wa.

¹² Gba le a kpatalaka de Kashila kucina.

Ya dem u woko de uza u gbani.

Uza wa la u yain ili i maci wa.

Ko uza u te.” ◇

¹³ “Kadyanshi ka le kasaun ka ukukpi.

Kadyanshi ka le ushadangi u da kari n kaƙan.”

“Ili i'ya a dansai i'a ta tyoku u tsukonu tsu kali.” ◇

¹⁴ “A tsu rongo ta uyansa una u cingi u da wari akoni a de.” ◇

¹⁵ “Ufoɔfusi u da a'ari maco tsara a wuna ama.

¹⁶ A asu u da dem a banai a tsu tuko ta uwacinsa n upana u ikyamba.

¹⁷ A tsu yan ili i'ya ya zuwa ama a rongo na ndishi n shinga n atoku wa.”

◇

¹⁸ “A tsu pana gbam uwonvo u Kashila wa.” ◇

¹⁹ Tsu reve ta gai ili i'ya gba Mele ma danai, ma dana ta i'ya a kaci ka aza da Kashila ka nakai ma. Nala wari tsara ama gba a namba ili i udana, kpam kotsu gba likimba u reve an wari a kere ka afada a Kashila. ²⁰ Uza wa fuda wa woko uza u maci n Kashila a asu u utono u Mele wa, kpaci manyan ma Mele ma la wa. Ili i'ya Mele ma tsu yan i'ya ma zuwa tsu tsu reve an tsu yain unyushi u cingi.

Uwoko uza u maci a asu u upityanangu

◇ **3:4** Ishp. 51:4. ◇ **3:12** Ishp. 14:1-3; Ishp. 53:1-3. ◇ **3:13** Ishp. 5:9; Ishp. 140:3. ◇ **3:14** Ishp. 10:7. ◇ **3:17** Isha. 59:7-8. ◇ **3:18** Ishp. 36:1.

²¹ Shegai gogo-na Kashilā ka wenike tā ure u roku kau u ugonuko ama a woko ama a maci. Mele mi n ikorongi i ntsumate a yan tā kadyanshi ka ure u na vi, shegai a asu u anaḳa Mele ma Musa karinga da wa. ²² Kashilā ka gonuko tā ama a woko ama a maci a wushuku baci n Yesu Kawauwi u takpa le unyushi u cingi u le. Kpam gba ama a ka tsara tā uwauwa a asu u ure u te u na vi, ko an ya baci a'ari ko tani ndya baci a yain. ²³ Ya dem yan tā unyushi u cingi, kpam tsu gusa tā a tsupige tsu Kashilā. ²⁴ Shegai Kashilā ka gonuko le tā a wokoi dere a asu u ukuna u shinga u ne u da u nekei gbani. U yan tā nala vi a asu u Yesu Kawauwi, uza da u wutukpa tsu u takpai unyushi u cingi u tsunu. ²⁵ Kpaci Kashilā ka neke tā Yesu Kawauwi tsara u takpa mavura ma unyushi u cingi u ama tsara Kashilā ka pana kpam upan u le wa. Kashilā ka gonuko tā ama a woko dere a wushuku baci Kawauwi ka wotsongi mpasa n ne, an u nekei uma u ne udarakpaḥ adama a le. Kashilā uza u ahankuri da kpam u tsu yansa tā ukuna dere. Nala wari caupa, an bawu u tsu yan ama mavura adama a unyushi u cingi u le. ²⁶ Kpam Kashilā ka neke tā Yesu tsara u wenike an u yain ili i'ya i'ari dere. Gogo-na u gonuko de aza a unyushi u cingi a woko dere a kapala ka ne adama a da a wushuki n Yesu.

²⁷ Nala baci, nte kalen ka aradi a tsunu? Nte tani kari! An Kashilā ka wusha tsu, adama a ili i shinga i'ya tsu yain da wa. Adama a upityanangu u tsunu u da. ²⁸ Kashilā ka gonuko tsu tā tsu wokoi dere a kapala ka ne adama a da tsu wushuki, shegai adama a da tsu tonoi Mele mi u da wa. ²⁹ Kashilā ka adama a aza a Yahuda koshi da? A'a! Kashilā ka tā dem adama a Awulawa. Mayun, ka Awulawa ka dem. ³⁰ Kashilā ka te ka koshi, kpam ure u te u da koshi u da u tsu wusha ama. U tsu gonuko tā ama a woko dere a kapala ka ne a wushuku baci n eyi. U woko she aza a Yahuda ko Awulawa wa. ³¹ Gogo-na an tsu tsara upityanangu, tsu vutala Mele mi da? Ko kenu! Upityanangu u da u zuwa tsu tsu woko ili i'ya Mele mi ma ciga tsu tsu woko mayun.

4

Upityanangu u Ibirahi

¹ Nda tsa dana makoshi ma cau ma tsunu Ibirahiḥ ma rotsongusi a ukuna u upityanangu? ² Kashilā ka gonuko yi baci u wokoi dere adama a ili i'ya u yain, wa tsara tā ili i'ya wa yan aradi n i'ya, shegai ure u Kashilā wa adama a uyan ili wa. ³ Tagarada u Kashilā u dana tā, “Ibirahi wushuku tā n Kashilā, adama a nala Kashilā ka gonuko yi tā u woko vuma u maci.” ◊

⁴ Vuma u yan baci manyan, u kana tā a tsupa yi adama a ili i'ya u yain. Katsupi ka malen ma manyan ka nala ki kune ku gbani wa. ⁵ Shegai wa zuwa Kashilā ka gonuko vu vu woko dere adama a ili i'ya vu yain wa. Kashilā ka wusha tā aza a unyushi u cingi adama a da a pityanangi n eyi. ⁶ Dawuda dana tā dem nala an u yain kadyanshi ka ipeli i vuma da Kashilā ka wushai tyoku u vuma u maci, ko an u wokoi uwoko u maci u nala vi adama a ili i'ya vuma u nala vi u yain da wa:

⁷ “Ama a da a yain ili i cingi i'ya Kashilā ka cimbusai, a yan tā ipeli i mayun.

Kashilā ka takpa le de unyushi u cingi u le.

⁸ Ama a nala yi a pele tā,

a za da Magono ma Zuba bawu ma cifa unyushi u cingi u le.” ◇

⁹ Ipeli i'ya Dawuda yain kadyanshi ki ya aza da a kidai acombini a da koshi? Nala wa, ko kenu! Ya aza da bawu a kidai acombini a da dem. Kpaci tsu dana de ili i'ya Tagarada u Kashila u danai, “Ibrahi wushuku ta n Kashila, adama a nala Kashila ka gonuko yi ta u woko vuma u maci.”

¹⁰ Nida na vi gitai? Kashila ka wusha Ibrahi kahu a kida yi kacombini da ko cina a kida yi de? Kahu a kida yi kacombini da Kashila ka wusha yi. ¹¹ Ukida u kacombini iryoci i'ya an Ibrahi wari n upityanangu kpam Kashila ka wushuku de n eyi, aku u gonuko yi u woko vuma u maci, tun kahu a kida yi kacombini. Adama a nala Ibrahi aya asheku a aza da a'ari n upityanangu bawu a kidai acombini. A woko ta derere n Kashila adama a da a'ari n upityanangu. ¹² Ibrahi kpam aya dem asheku a aza da a kidai acombini, a'a baci gai n ucun u pityanangu u da Ibrahi wari n u da tun kahu a kida yi kacombini.

Kazuwamgbani a asu u upityanangu

¹³ Kashila ka yankai Ibrahi na mmuku n tsikaya n ne kazuwamgbani u da wa naka le ta likimba. U yan nala adama a da Ibrahi nakai Mele karinga wa, shegai upityanangu u ne n eyi u da u zuwai u wusha yi.

¹⁴ Ama a ka wusha baci ili i'ya Kashila ka zuwamgbani a asu u utono Mele, upityanangu u woko de la vi u gbani. Kpam kazuwamgbani ka Kashila ka yankai Ibrahi ka woko dem la vi de ka gbani. ¹⁵ Kashila ka tsu pana ta upan u ama a kpa'ada baci utono Mele. A da baci mele mari la wa, vuma wari wa kodo ma wa.

¹⁶ Adama a nala ama a wusha ta kazuwamgbani ka Kashila an a wushuki. U neke ta ili i'ya u zuwamgbani vi gbani, kpam mayun a wusha ta u da. A tono baci Mele ma aza a Yahuda, ko kpam a tono baci ma wa, a ka wusha ta u da a'a baci n upityanangu tyoku u Ibrahi. Kpaci Ibrahi aya asheku a aza da a wushuki gba. ¹⁷ Tyoku da Tagarada u Kashila u danai an Kashila ka tonukoi Ibrahi, “N gonuko vu ta asheku a uyamba ushani.” ◇ Kazuwamgbani ka na ki a yanka ta ka Ibrahi adama a da u wushuki n Kashila, uza da u tsu 'yangasa akushe a gono n uma, kpam u zuwai ili i savu i wuta a asu u da bawu ili i'ari.

¹⁸ An Kashila ka yankai Ibrahi kazuwamgbani wa woko asheku a uyamba ushani, Ibrahi wushuku ta n eyi. Kashila ka dana ta kpam, “Mmuku n tsikaya n vunu ma yan ta ushani, tyoku u atala,” ◇ ko an u wokoi ucun u kazuwamgbani ka nala yavu ka woko mayun wa! ¹⁹ Aku Ibrahi lyai kapala n uwushuku, ko an u wokoi u yan de evu n ayen amangatawun (100) kpam u kutsa de da wa woko asheku. Uka u ne Saratu dem u yan de mamici kpam u matsa wa. ²⁰ Ibrahi yan malala ma Kashila ka kpa'ada uyan ili i'ya u zuwamgbani wa, kpam u asaka uwushukusu wa. Upityanangu u ne u shadangu yi n ucira, aku u nakai Kashila tsupige. ²¹ U wushuku ta mayun an Kashila ka fuda ka shadangu ili i'ya u yain kazuwamgbani. ²² Adama a upityanangu u Ibrahi, “Kashila ka gonuko yi ta u woko vuma u maci.” ²³ An Tagarada u Kashila u danai, “Kashila ka gonuko yi ta u woko vuma u maci,” Ibrahi da koshi a koronki u da wa. ²⁴ A koronku tsu ta dem nala, tsara a tonuko tsu Kashila ka gonuko tsu ta dem ama a maci tsu wushuku baci n eyi, uza da u 'yangasai Yesu Asheku a tsunu a ukpa. ²⁵ Kashila ka neke ta Yesu u

kuwā adama a unyushi u cingi u tsunu, kpam u 'yangasa yi tā n uma, tsarā Kashilā ka gonuko tsu tsu woko dere.

5

Upityanangu u tuko tā mazanga

¹ Kashilā ka gonuko tsu tā tsu wokoi dere ubana a asu u ne adama a upityanangu u tsunu. Gogo-na tsā tā nā ndishi n shinga n Kashilā adama a ili i'ya Yesu Kawauwi Asheku a tsunu a yanka tsu. ² U yanka tsu tā ure tsarā tsu uwa a tsishinga tsu Kashilā adama a da tsu wushuki n Kawauwi. Kpam tsu yan tā mazanga adama a da tsari n kapashi a tsupige tsu Kashilā. ³ Nala gbam koshi wa, tsā tā dem n mazanga an tsari a kadambula, adama a da tsu reve tā kadambula ka nala ki ka zuwa tsu tā akawunki. ⁴ An tsu rotsongusi tyoku da tsa kawunku, aku Kashilā ka wushunku tsu. Adama a nala a da gogo-na tsari n uzuwa u uma. ⁵ Tsa baci n uzuwa u uma ucun u na, a ka varangu tsu a iyamba wa. Gbā ili i na yi i gitā tā adama a da Kashilā ka naka tsu Kulu Keri,† uza da u shadangi atakasuvu a tsunu n uciga u ne.

⁶ Kawauwi ka kuwā tā adama a tsunu a'ayin a da bawu tsa fuda tsa banga kaci ka tsunu, ko an u wokoi aza a unyushi u cingi a da tsari. ⁷ U wuyana tā cika uza roku u kuwā tsarā u wauwa uma u uza roku u da wa tono Mele. Shegai gaawan wa tuwā tā u kuwā tsarā u wauwa uma u uza da u tsu yansa ka atoku ikuna i shinga maco. ⁸ Shegai Kashilā ka wenike tsu uciga u pige an u sukunku tsu Kawauwi u kuwā adama a tsunu cina tsu buwai ve aza a unyushi u cingi.

⁹ Gogo-na Kashilā ka gonuko tsu de tsu wokoi dere a asu u ne adama a mpasa n Kawauwi, adama a nala tsu reve tā maken mā la wa, wa wauwa tsu tā a asuvu a upan u Kashilā. ¹⁰ Tun cina tsu buwai ve atokulalu a Kashilā da eyi kaci ka ne u gonuko tsu aje a ne, cinda Maku ma ne ma kuwai adama a tsunu. Gogo-na cinda tsu wokoi aje a Kashilā, tsu reve tā an mayun da wa wauwa tsu a asu u uma u Maku ma ne. ¹¹ Nala gbam koshi wa, tsā tā n mazanga adama a ili i'ya Kashilā ka yanka tsu a asu u Yesu Kawauwi, uza da u gonuko tsu aje a Kashilā.

Adamu n Kawauwi

¹² Unyushi u cingi u uwa tā a likimba adama a ili i'ya vuma u te u yain, kpam unyushi u tuwā tā kabolo n ukpa. Ili i'ya i zuwai u kanai ya dem she u kuwā i'ya gai la vi, kpaci ya dem yan tā unyushi u cingi. ¹³ Unyushi u cingi wā tā pini a likimba tun kahu Kashilā ka naka Mele. A'ayin a nala yi Kashilā ka tsu cifusa unyushi wa, kpaci Mele mari pini wa. ¹⁴ Shegai a'ayin a Adamu† ubana a a'ayin a Musa ama a kuwusa tā, ko an u wokoi a tsu 'yuwan ili i'ya Kashilā ka tsu tonuko le a yain wa, tyoku u Adamu.

A ure u roku, Adamu wā tā yavu Kawauwi uza da u tuwai a kucina. ¹⁵ Shegai ama a re a le yi unā u te u da a'ari wa, kpaci kune ku Kashilā ka yanka tsu gbani ka tyoku u unyushi u cingi u Adamu wa. Mayun da an ama ushani a kuwai adama a unyushi u vuma u te u nala vi. Shegai ukuna u shinga u Kashilā u la tā tsupige, kpam nala ama ushani a tsarā tā kune ku Kashilā ki; wata, uma u da la vi a asu u ukuna u shinga u vuma u te u nala vi, Yesu Kawauwi. ¹⁶ Ili i'ya uza wa tsarā a asu u kune ku Kashilā ki i'a tā kau n ili i'ya uza wa tsarā a asu u unyushi u cingi u vuma u te u nala vi. An Adamu yain unyushi u cingi u nala vi, Kashilā ka yan tā afada, u yain kpam mavura. Shegai u gonuko tsu tā tsu wokoi dere

a asu u kune ku shinga ku ne, ko an u wokoi tsu yain unyushi ushani. ¹⁷ Unyushi u cingi u vuma u te u na vi; wata, Adamu, u zuwa ta ukpa wa lya tsugono tsu tsunu. Shegai ili i'ya Yesu Kawauwi u yain i la ta ili i nala yi. Kashila ka yanka tsu ta ili i shinga ushani, kpaci u wushuku ta n atsu adama a Yesu. Adama a nala tsa tsara ta uma kpmam tsu lyai tsugono tsu ukpa.

¹⁸ Unyushi u te u Adamu vi u tuko ta ama gba mavura ma ukpa. Nala kpmam, ili i te i maci i'ya Kawauwi ka yain vi i gonuko ta ama gba a woko dere a asu u Kashila. Kpmam u tuko ta ama gba uma u mayun. ¹⁹ Unyushi u vuma u te u nala vi ubana a asu u Kashila, u zuwa ta ama ushani a wokoi aza a unyushi u cingi. Shegai Yesu panaka ta Kashila kpmam u zuwai Kashila ka wushi ama ushani.

²⁰ Kashila ka naka ta Mele tsara ama a wene tyoku da caupa a'ari aza a unyushi u cingi. Shegai an ama yi a'ari a udokusu unyushi vi, aku Kashila ka doki ka yansaka le ikuna i shinga. ²¹ Unyushi u cingi u lya ta tsugono tsu ama gba hal u tuko le ukpa. Nala dem gogo-na, ukuna u shinga u Kashila wa lya tsugono, kpmam u wushuku ta n atsu adama a Yesu Kawauwi Asheku a tsunu. Kpmam nala u tuko tsu ta uma bawu utyoku.

6

Unyushi u cingi wa n ucira wa

¹ Nda tsa dana? Tsu lyai kapala n uyansa unyushi u cingi da, tsara Kashila ka lyai kapala n u yansaka tsu ikuna i shinga i ne? ² A'a, ko kenu! A ukuna u unyushi u cingi u da baci, atsu akushe a da, nida tsa lya kapala n uyansa unyushi u cingi? ³ I asansa an gba tsunu tsu wokoi ili i te n Kawauwi an a ulyubugu tsu? An a lyubugu tsu, tsu kuwa ta tyoku da u kuwai. ⁴ An a lyubugu tsu, u woko ta yavu n Kawauwi ka a cidangu tsu, kpaci tsu kuwa ta n eyi. Tata yanka ta tsupige n ucira u ne manyan u 'yangasai Kawauwi a ukpa. Nala dem wa zuwa tsu tsu rongo uma u savu.

⁵ Cinda tsu bolomgbonoi n Kawauwi a asu u ukpa u ne, Kashila ka zuwa tsu ta tsu doku tsu 'yanga n uma tyoku da a 'yangasai Kawauwi. ⁶ Tsu reve ta a wuna tsu ta tyoku da tsari caupa a mawandamgbanit kabolo n Yesu, tsara unyushi u cingi u namba ucira a uma u tsunu. Kashila ka yan ta nala, tsara ikyamba i unyushi i cingi i tsunu i lyai kapala n uwoko agbashi a unyushi u cingi wa. ⁷ Nala wari kpaci a'ayin a da baci dem ama a kuwai a woko de yaa, unyushi u cingi wa kpmam n ucira a kaci ka le wa.

⁸ Tsu kuwa baci n Kawauwi, tsu reve ta tsa yan ta uma n eyi. ⁹ A 'yangasa ta Kawauwi a ukpa, adama a nala tsu reve ta wa doku wa kuwa wa. Ukpa wa kpmam n ucira a kaci ka ne gogo-na wa. ¹⁰ An Kawauwi ka kuwai, kuten ka u kuwai tsara u lyai kaci ka unyushi u cingi, kpmam u kana u doku u kuwa wa. Gogo-na wa ta n uma u savu, kpmam uma u savu u ne vi wa ta a asu u Kashila. ¹¹ Nala dem, u gan ta vu wene kaci ka vunu yavu kakushe ka wari a asu u unyushi u cingi, kpmam wari n uma n Kashila a asu u Yesu Kawauwi.

¹² Adama a nala kotsu vu asaka unyushi u cingi u toni n uma u vunu pini na a likimba wa. Vu toni kpmam ili i cingi i'ya va ciga vu yain wa. ¹³ Kotsu i asaka kapashi ka ikyamba ka de ka te ka woko ili i uyanka tsicingi tsara i yain unyushi u cingi wa. Shegai da ya yan nala, nakai kaci ka de kabala a asu u Kashila, kpaci icun i ama da a kuwai da i'ari, shegai

gogo-na Kashilā ka gonuko dā aza a uma. Naḱai ikyamba i de kaḅalā a asu u Kashilā tsarā i yain ili i'ya i'ari dere kpam ya tuko tsupige a asu u Kashilā. ¹⁴Unyushi u cingi u buwa kpam uwoko uzapige u vunu wa. Tsishinga tsu Kashilā tsa tsa lya tsugono a kaci ka vunu, shegai Mele wa.

Agbashi a da panaḱai Kashilā

¹⁵An u wokoi tsishinga tsu Kashilā tsa tsa lya tsugono a kaci ka tsunu, shegai Mele wa, nala naḱa tsu ucira u uyansa unyushi ucingi dā? Nala wari wa, ko kenu. ¹⁶I reve tā mayun dā, ili i'ya baci dem i dangasai ya panaḱa i woko de uzapige u de. Ya fuda tā ya dangasa unyushi u cingi u dā wa tono n uza ubana a ukpa, ko kpam i dangasa upanaḱa Kashilā aku i woko aza a maci. ¹⁷Tun caupa, eḁa agbashi a unyushi u cingi a dā. Shegai n cikpa tā Kashilā an i shamgbai ya panaḱa uwenishike u dā i wushai ara va. ¹⁸Kashilā ka surukpa dā de a ucira u unyushi u cingi, kpam i woko de agbashi a Kashilā tsarā i yain ili i'ya i'ari i maci.

¹⁹Dansa dā n dansai n iryoci i na yi tsarā i kaṅa ili i'ya ma tono n maloko. Tun caupa, i'ari i asaḱa tā kaci ka de i woko agbashi a unyushi u cingi n tsicingi. Gogo-na u kaṅa tā i dangasa i woko agbashi a ukuna u maci tsarā i woko uwulukpi.

²⁰Tun caupa, an i'ari agbashi a unyushi u cingi, i dambula n uyan ili i'ya i'ari i maci wa. ²¹Katsupi ka eni ka i tsarai a'ayin a dā i'ari ya yansa ili i cingi i'ya ya pana i'ya uwono gogo-na vi? Ili i na yi ukpa u dā koshi i tsu tuko. ²²Shegai gogo-na Kashilā ka surukpa dā de a ucira u unyushi u cingi, kpam i woko de agbashi a Kashilā. Gogo-na she i yain ili i'ya ya tuko ndishi ma uwulukpi kpam i tuko uma u dā bawu wari n utyoku. ²³Katsupi ka unyushi u cingi ukpa u dā, shegai Kashilā ka naḱa tsu tā uma u dā bawu wari n utyoku gbani a asu Yesu Kawauwi Asheku a tsunu.

7

Iryoci i iyolo

¹Ama a va, gbā de i reve tā mele. Adama a nala i reve tā mayun dā mele mi ma tsu lya tā tsugono tsu ama a'ayin a dā baci a'ari n uma koshi. ²Tyoku u na, uka u yan baci iyolo, mele ma tsu sira yi tā a asu u vali u ne a'ayin a dā wari n uma. Shegai vali vi u kuwā baci, mele ma iyolo ma sira yi kpam wa. ³U bana baci vali roku iyolo bawu kotso vali u ne vi u kuwā, mele ma dana tā u yan tā tsishankala. Shegai vali u ne u kuwā baci, wā tā usurukpi a mele ma iyolo, kpam u yan tsishankala wa, ko u bana baci vali roku iyolo.

⁴Ama a va, nala wari n aḁa. Mele ma buwa kpam ulya tsugono a kaci ka de wa, kpaci i kuwā tā a ucira u ne an i kuwā n Kawauwi a mawandangbani. Kpam gogo-na a bolomgbono dā de n uza dā a 'yangasai a ukpa tsarā tsu gbashika Kashilā. ⁵Tun caupa, kapashi ka uma u tsunu ka kari n unyushi vi ka ka lya tsugono a kaci ka tsunu. Mele mi ma ma zuwa tsu tsu yain n maluwa ma uyan ili i unyushi i'ya ya lya tsugono a ikyamba i tsunu. Kpam adama a nala, gbā ili i'ya dem tsu yain ukpa u dā i tsu zuwa tsu. ⁶Shegai Mele mi ma buwa kpam ulya tsugono a kaci ka tsunu wa. Tsā tā tyoku u akushe, kpam Mele mi ma tsarā ucira a kaci ka tsunu wa. Gogo-na tsa gbashika tā Kashilā a ure u savu a asu u upanaḱa Kulu Keri, shegai a ure u cau u dā tsu panaḱai Mele ma a korongi wa.

Mele n unyushi u cingi

⁷Ya wundya yavu n dana Mele unyushi u cingi u da? Nala wa ko kenu. Mele ma ma zuwa mu n reve ili i'ya a tsu isa unyushi. Tyoku u na, mari ma reve kalen ka uciga ili i'ya i'ari i uza roku wa, shegai Mele mi ma tonuko mu kotsu n yain i'ya wa. ⁸An unyushi u tsara ucira a asu u Mele mi, da u zuwa mu n yain n maluwa ma uciga ili i'ya i'ari i uza roku. A da baci Mele mari la wa, unyushi wari wa tsara ucira u nala vi wa. ⁹Mari n dambula n ili i roku wa kahu n reve ili i'ya Mele ma danai n yain. Shegai an n revei i'ya, aku n revei n nusa ta kpm mpa uza u unyushi u cingi da uza da wa tuwa u kuwa. ¹⁰Mele ma na mi mari ma gan ta ma zuwa mu n yain n uma, a una u da ma zuwa mu n kuwa.

¹¹Unyushi u cingi u tsara ta ure u da wa lapanasa mu, aku u yain manyan n Mele mi tsara u wuna mu. ¹²Adama a nala, Mele mi n kaci ka ne n idani i ne i'ya Kashila ka nakai, a dana ta ili i'ya i'ari derere, kpm a banga ta ama. ¹³Dana da ma dana an ili i'ya i'ari i shinga ya zuwa mu ukpa? Nala wa, ko kenu! Unyushi u cingi u da u bidyai ili i'ya i'ari i shinga u yain manyan n i'ya u tukoi ukpa u va. Nala u gita ta tsara n wene tyoku da unyushi u cingi wari mayun. Ili i'ya i zuwai mele n udani a'ari la i'ya, tsara u wenike an unyushi u cingi wari n tsicingi.

Kumodu ka ukpada u uyan unyushi

¹⁴Tsu reve ta Mele ma wutai a asu u Kashila kpm ma lobono ta. Shegai mpa vuma da koshi, adama a nala, unyushi u cingi u lya ta tsugono a kaci ka va yavu mpa kagbashi ka ne ka. ¹⁵N reve ili i'ya i tsu zuwa n yansa ili i'ya ma yansa wa. N tsu ciga ta n yansa ili i'ya i'ari derere, shegai n tsu yansa i'ya wa. Aku n gono n yansa ili i'ya n kovoi. ¹⁶N reve ta ili i'ya ma yansa i gan wa, kpm nala u wenike ta n wushuku ta an Mele mari derere. ¹⁷Adama a nala, mpa ma yansa ili i cingi i nala yi wa. Unyushi u cingi u da wari a asuvu a va u da wa yansa i'ya. ¹⁸Kapashi ka va ka kari ka cau ka unyushi vi ka asaka mu n yain ili i shinga wa. Ko ma ciga baci n yain ili i'ya i'ari dere, n tsu fuda wa. ¹⁹Ma ciga baci n yain ili i shinga, n tsu yan wa. Kpm n matsa baci tsara n kpada uyan unyushi u cingi, aku n gono n yain u da. ²⁰Shegai ma yansa baci ili i'ya bawu ma ciga n yain, mpa ma yan i'ya mayun wa. Unyushi u cingi u da wari a asuvu a va u da wa yansa i'ya.

²¹Ili i'ya n wenei a uma u va i'ya na: a'ayin a da baci ma ciga n yain ili i shinga aku n cina kaci ka va ili i cingi i'ya ma yan. ²²Katakasuvu ka va ka zangana ta adama a Mele ma ma wutai a asu u Kashila. ²³Shegai ko nte wa a asuvu a va n cina ta ili i roku i'ya ya shilakana n ili i'ya katakasuvu ka va ka ciga uyan. Pini nala, u gonuko mu kagbashi ka unyushi u cingi u da wa lya tsugono a ili i'ya ma yansa gba. ²⁴Adama a nala, asuvu a va a vaku wa! Ya wa wusa mu a ikyamba i na i'ya ya zuwa mu ukpa? ²⁵N cikpa ta Kashila adama a da Yesu Kawauwi, aya uza da wa wauwa mu.

Ma ta tyoku u na: a katakasuvu ka va, n tsu ciga ta n toni Mele ma Kashila, shegai kapashi ka va ka ka tsu ciga ka yain unyushi u cingi, ka gonuko mu kagbashi ka unyushi.

8

Asaka Kulu Keri ku lyai tsugono

¹ Adama a nala, ama ɗa a'ari aza a Yesu Kawauwi, Kashila ka yanka le afada ko kpam u kidaga le ugana wa. ² Kulu Keri, uza ɗa u tsu nakaɗa uma u ɗa u wutai a asu Yesu Kawauwi, u wutukpa mu de asuvu a ucira u unyushi u cingi u ɗa wa tono n ukpa. ³ Mele ma Musa ma n ucira u ɗa ma wauwa tsu wa, kpaci gba tsunu aza a unyushi u cingi a ɗa. Shegai Kashila ka yain ili i'ya bawu Mele ma fuda ma yan. U suki Maku ma ne a likimba n ikyamba tyoku i tsunu, shegai i tsunu i'a ta n unyushi u cingi. Kashila ka wacinsai tsugono tsu unyushi u cingi tsa tsa lya tsugono a kaci ka tsunu a asu u unaka Maku ma ne tyoku u udarakpa u unyushi u cingi u tsunu. ⁴ Yan ɗa u yain nala, tsara tsu yain gba ili i'ya Mele ma danai a'ayin a ɗa baci tsu panakai Kulu Keri, n u ɗa tsa yan ili i'ya atsu tsa ciga n kaci ka tsunu.

⁵ A'ayin a ɗa baci ama a asakai ili i'ya a lai n uciga i lya tsugono tsu le, ili i unyushi u cingi i'ya a tsu rongo uyawunsa maco. Shegai aza ɗa a asakai Kulu Keri ku lya tsugono a kaci ka le, ili i'ya ya zuwa Kulu Keri ku pana kayanyan i'ya a tsu rongo uyawunsa maco. ⁶ Maluwa ma uyan unyushi u cingi u vuma ma lya baci tsugono tsu ne, wa kuwa ta. Shegai Kulu Keri ku lya baci tsugono a kaci ka ne, wa tsara ta uma na ndishi n shinga. ⁷ Maluwa ma ili i vuma ma lya yi baci tsugono, n Kashila ka wa shilakana maco. U tsu tono ili i'ya Kashila ka danai u yain wa. Mayun tani u tsu fuda u yain nala wa. ⁸ Aza ɗa a asakai ili i unyushi u cingi i'ya a ka ciga ya lya tsugono a kaci ka le, a ka fuda a ka yan ili i'ya Kashila ka pana kayanyan wa.

⁹ Shegai eda i asaka uciga u uyan unyushi u cingi u de wa lya tsugono a kaci ka de wa. Kulu Keri ka ta a asuvu a de mayun, kpam ka ka lya tsugono a kaci ka de. (Kpam ko ya baci bawu wari n Kulu ku Kawauwi a asuvu a ne, eyi katonif ka wa.) ¹⁰ Ikyamba i de ya kuwa ta adama unyushi u cingi. Shegai Kawauwi ka baci asuvu a de, she Kulu ku naka da uma, kpaci Kawauwi ka ka zuwai i wokoi ama a maci asu u Kashila. ¹¹ Kulu ku Kashila, uza ɗa 'yangasai Yesu a ukpa, ka kari a asuvu a de. Tsu reve ta Kashila ka 'yangasai Yesu Kawauwi a ukpa, kpam nala dem Kashila ka zuwa ikyamba i de i'ya ya kuwa i yain uma a asu u Kulu ku ne ka kari a asuvu a de yi.

¹² Adama a nala ama a va, u kana ta tsu rongo tyoku da Kulu ku Kashila ku tonuko tsu. U gan tsu rongoi tyoku da u luwa tsu wa, kpaci atsu aza a unyushi u cingi a ɗa. ¹³ Kpaci i lya baci kapala n utono maluwa ma unyushi u cingi u de, ya kuwa ta. Shegai i asaka baci Kulu ku banga da i asakai uyansa ili i cingi, ya tsara ta uma u mayun. ¹⁴ Mmuku n Kashila n mayun alya aza ɗa a asakai Kulu ku Kashila ka tono n ele. ¹⁵ Kpaci Kulu ka Kashila ka naka da ka gonuko da agbashi wa, kpam ka zuwa da upana uwonvo wa. Shegai Kulu ki ku gono ku gonuko da mmuku n Kashila, kpam ka ku tsu naka tsu ucira tsara tsu isa Kashila, "Tata! Tata u tsunu!" ¹⁶ Kulu ku Kashila ku bolomgbono ta n kulu ku tsunu, tsara ku wenike mayun da tsari mmuku n Kashila. ¹⁷ Adama a nala, tsa wusha ta ili i'ya Kashila ka banaka ama a ne. Nala dem gba ili i'ya Kashila ka nakai Maku ma ne, Kawauwi, i woko dem i tsunu. Shegai tsa ciga baci tsu tsara tsupige tyoku da Kawauwi ka tsarai, u kana ta tsu soi mavura tyoku da u soi.

Tsupige tsa tsa tuwa

¹⁸ A'ayin a ɗa baci dem tsu ciɓai n tsupige tsa wa tuwā wa naƙa tsu a kapala, mavura ma tsa so gogo-na ili i roku i'ya wa. ¹⁹ Gbā ili i'ya Kashilā ka yain i'ā tā a umātsi a uvana a'ayin a ɗa Kashilā ka wenike a kateshe ama ɗa a'ari mmuku n ne n mayun. ²⁰ Kashilā ka ka zuwai gbā ili i'ya u yain i woko i unā u cingi. Ili i'ya u yain i'ya i wushuki i woko nala wa, shegai Kashilā ka ka zuwai i'ya nala. ²¹ Gbā n nala, Kashilā ka tuwā tā ka wutukpā ili i'ya u yain kotsu i shama wa, kpam dem tsarā i woko yaa n tsupige kaɓolo nā mmuku n Kashilā.

²² Kpaci tsu reve tā hal utuwā gogo-na gbā ili i'ya Kashilā ka yain i'ā tā a ma'ika yavu uka u ilimaci. ²³ Ko atsu dem Atoni tsa ika tā adama a mɓala, ko an u wokoi tsari n Kulu Keri, uza ɗa wari kune ku kagitā ku Kashilā. Atsu dem umātsi u ɗa tsari a uvana kain ka nala ki ka Kashilā ka wusha tsu tyoku u mmuku n ne, aku u zuwa ikyamba i tsunu i woko n utsarā u kaci. ²⁴ A'ari a wauwa tsu ɗe, kpam tsā tā n uzuwa u uma u na vi. Shegai tsu wene baci ili i'ya tsu zuwukai uma vi, u woko kpam tzuwa u uma wa. Ama a tsu zuwa uma a ili i'ya a tsarāi wa. ²⁵ Shegai tsu zuwa tā uma a ili i'ya bawu kotsu tsu tsarāi, kpam tsa vana i'ya n ahankuri.

²⁶ Nala dem Kulu ka ɓanga tsu, atsu a aza ɗa tsari bawu ucira. Tsu reve uyan kvasu tyoku ɗa u gain tsu yain wa. Shegai Kulu n kaci ka ne ka ku tsu yansaƙa ama a ne kadyanshi a asu u Kashilā, hal gbam wa folusuko tsu Kashilā n ma'ika ma ma lai ili i'ya vuma wa fuda wa dana. ²⁷ Kashilā ka wene tā ili i'ya i'ari a atakasuvu a ama. Kpam u reve tā ili i'ya i'ari a katakasuvu ka Kulu, kpaci Kulu ku tsu yansaƙa tā ama a ne kadyanshi a asu u Kashilā dere tyoku ɗa Kashilā ka cigaka le.

²⁸ Kpam tsu reve tā Kashilā ka ka zuwusa ili dem i yain manyan kaɓolo, tsarā u tuko ukuna u shinga u ne a asu u ama ɗa a ka ciga yi. Alya ama ɗa u isaɓ, kpaci nala u foɓusoi u yain u ɗa. ²⁹ Kashilā ka reve le tā kahu u yain likimba, kpam u dangasa le tsarā a woko tyoku u Maku ma ne, tsarā Yesu woko Maku ma kagitā kpam u tsarā a'angu ushani. ³⁰ An u dangasa le, aku u isaɓ le a tuwā ara ne. An u isaɓ le, u gonuko le a woko dere n eyi, aku u yanka le kazuwamgbani ka tsupige tsu ne.

Uciga u Kashilā

³¹ Nɗya tsa dana adama a ili i na yi gbā? Kashilā ka baci n atsu, ya wa yan tsilala n atsu? ³² Eyi uza ɗa bawu u bishinkai Maku ma ne shegai u neke yi adama a tsunu gbā. Cinda u naƙa tsu Yesu, mayun ɗa wa naƙa tsu gbā ili gbani. ³³ Ya wa takpa ama ɗa Kashilā ka dangasai ukuna? Uza wā la wa, kpaci Kashilā ka ka gonuko le a woko dere. ³⁴ Ya wa kidaga ama a Kashilā ugana? Uza wā la wa, kpaci Yesu Kawauwi u kuwā tā, shegai a 'yangasa yi tā a ukpā, kpam gogo-na wā tā a kukere ku ulyaki ku Kashilā wa foluko tsu. ³⁵ Ili i'ā la ya pece tsu a uciga u ɗa Kawauwi ka ciga tsu wa, ko kadambula, ko tsu so baci mavura. Ko ama a ka foro tsu baci, nala wa pece tsu n uciga u Kawauwi wa. Ko tsu namba baci ili i'ya tsa lya, ko kpam tsu nambai ili i'ya tsa uka, gbā nala wa pece tsu n uciga vi wa. Ko ama a naƙa tsu baci uwonvo ko kpam a wuna tsu baci, nala wa pece tsu n uciga u Kawauwi wa.

³⁶ Derere ɗa tyoku ɗa Tagarāda u Kashilā u danai,
 “Kain dem ama a ka dansa tā a ka wuna tsu adama a vunu,
 ama a ka yansaƙa tsu tyoku ɗa a tsu yansaƙa ncon n ɗa a ka bana ukida.”

◇

³⁷ Shegai gb̄a n ukuna u na vi, ts̄a t̄a n ulya u kaci gb̄a gb̄a a asu u uza da u ciga tsu! ³⁸ N reve t̄a mayun da ili i'ā la ya pece tsu n uciga u ne wa: Ukpa wa fuda wa, uma wa fuda wa. Atsumate a zuba ko ityoni i cingi† ko ucira kau-kau u zuba wa fuda wa pece tsu n uciga u ne wa. Ko ndya baci i gitai gogo-na ko kpm ili i'ya ya tuwa ya git̄a a kapala i takpana wa. ³⁹ Ts̄a baci a zuba u alishi, ko ts̄a baci a lyungu-lyungu a asuvu a kushiva ukuna u wa pini wa, kpaci ili i'ā la a likimba i'ya ya fuda ya pece tsu n uciga u Kashila u da u wenikei a asu u Yesu Kawauwi Asheku a tsunu wa.

9

Kashila n aza a Yahuda

¹ Ukuna u mayun u da ma tonuko da. Mpa uza u Kawauwi da kpm kaban ma yan wa. Kulu Keri ka ka lya tsugono a katakasuvu ka va kpm u wushuku ta gb̄a ili i'ya ma dansa mayun da. ² Katakasuvu ka va ka shadangu ta n unambukatsuma u pige na m̄balā cika, ³ adama a ama a va, aza a Yahuda tyoku u va. Kashila ka yanka mu baci unā u pece mu n Kawauwi tsara ama a va a tsara iwauwi, ma wushuku ta gogo Kashila ka yain nala. ⁴ Alya aza a Isara'ila,† aza da Kashila ka dangasai a woko mmuku n ne. U wenike le ta tsupige tsu ne, u yansa ta kazuwamgbani n ele. U naka le Mele ma Musa. U tonuko le tyoku da a ka lyaka yi kayala mayun. U zuwa le a woko aza da a ka wusha kazuwamgbani ka ne. ⁵ Isheku i le ama a pige a da a Kashila, Kawauwi n kaci ka ne aya maku ma tsikaya ma le. Kpm aya Kashila, uza da wa lya tsugono a kaci ka ili gb̄a, u wusha ta icikpali hal ubana bawu utyoku! Ami.

⁶ Dana da ma dana Kashila ka kpadā ta ushadangu ili i'ya u danai wa yan vi wa. Shegai mayun da gb̄a aza a Isara'ila a da ama a ne wa. ⁷ Kpm dem gb̄a mmuku n tsikaya ma Ibirahi n da mmuku n da Kashila ka yankai Ibirahi kazuwamgbani wa. Kashila ka tonukoi Ibirahi, “Mmuku n tsikaya ma Ishaku† n da koshi a ka kece mmuku n tsikaya n vunu.” ⁸ Nala u wenike ta la vi gb̄a mmuku n tsikaya ma Ibirahi n da mmuku n Kashila n mayun wa. Mmuku ma Ibirahi mayun alya aza da a wokoi mmuku n Kashila adama a kazuwamgbani ka Kashila ka yankai Ibirahi. ⁹ Kpm kazuwamgbani ka u yain ka na: “N uma u kayen kahu n gono, Saratu† wa matsa ta maku ma vali.” †

¹⁰ Maku ma nala mi aya tata u tsunu Ishaku. An u gbonguroi, aku u zuwai Rifikatu,† uza da u matsai mpeshe. ¹¹⁻¹² Shegai kahu u matsa, Kashila ka tonuko ta Rifikatu vi, “Uzapige vi wa gbashika ta uza u kenu.” † Nala vi tun kahu mmuku mi a yain ili i shinga ko i cingi da. Kashila ka yan ta nala tsara uza da u dangasai vi aya uza da wa ciga, adama a tyoku da u fobusoi shegai adama a ili i'ya maku mi ma yain wa. ¹³ Tyoku da wari ukorongi a Tagarada u Kashila, “N ciga ta Yakubu,† shegai n 'yuwain Isuwa.”† †

¹⁴ Nda wa tsa dana a ukuna u na? Kashila ka tsu kpadā uyan dere da? Nala wa, ko kenu!

¹⁵ Kashila ka tonukoi Musa, “Ma wenike ta ukuna u shinga a asu u uza da baci dem n dangasai, kpm ma pana ta uza da baci dem n dangasai asuvayali.” †

¹⁶ Kashila ka wenike ta ukuna u shinga a asu u uza da baci dem u dangasai, adama a ili i'ya vuma vi wa ciga ko u yain da wa. ¹⁷ Tagarada u

Kashilā u dana tā Kashilā ka tonuko tā magono ma Masar,† “N zuwa vu tā vu woko magono kpaci ma ciga tā n wenike ucira u va ara vunū, tsarā a dansa kala ka va a likimba gba.”¹⁸ Adama a nala, Kashilā ka wenike tā ukuna u shinga u ne a asu u aza roku kpaci nala wa ciga, kpam u dangasai u zuwa ama roku a woko aryagbaji.

Upan u Kashilā n asuvayali

¹⁹ Uza roku wa wecike tā, “Nida Kashilā ka dana tsu nusa. Ya wa fuda wa ronombono n uyawunsa u ne?”²⁰ Kotsu vu dana nala wa! Kaje ka va, ma wece vu, “Ya va bidya kaci ka vunū vari da va nanamgbana n Kashilā? Magbodo ma tsu wece uza da u ma yi, ‘Nida vu ma mu naha?’”²¹ Kamai ka mgbodo ka tsu ma tā ili i'ya wa ciga u mai. Wa fuda tā wa bidya cin u mai magbodo ma tsulobo adama a kain ka pige, u mai kpam ma roku ma uyansaƙa manyan maco.

²² Kashilā ki dem nala wari, wa ciga baci u wenike upan u ne kpam u wenike ucira u ne wa fuda tā. Shegai u yan tā ahankuri a pige a asu u aza da upan u ne wari; wata, aza da a fobusukoi ukpa.

²³ U yan tā nala tsarā u wenike tsupige tsu ne ushani a asu u ama a da u panai iyali; wata, aza da u fobusukoi tsupige tsu ne tun a kagita.

²⁴ Kpam aƙsa ama a nala yi aza da Kashilā ka isai. U dangasa tsu a asuvu a aza a Yahuda, nala da gbam koshi wa, u dangasa tsu tā dem a asuvu a Awulawa.²⁵ Tyoku da Kashilā ka danai a tagarāda u Hosiya matsumate:† “Aza da bawu a'ari ama a va, gogo-na ma isa le tā ama a va. Kpam ma wenike tā uciga u va a asu u aza da bawu mari ma ciga.” ◇

²⁶ U doku tā u danai, “Pini a asu u da Kashilā ka tonuko le, ‘Eda ama a va a da wa,’ nte da dem pini Kashilā Uza u Uma wa isa le mmuku n ne.” ◇

²⁷ Ili i'ya kpam Ishaya† matsumate u danai a kaci ka aza a Isara'ila i'ya na:

“Aza a Isara'ila a'a tā ushani, tyoku u kayala ka ikengi i kushiva, shegai aza da a ka tsarā iwauwi a asuvu a le a'a gan wa.

²⁸ Magono ma Zuba ma yan tā ama a likimba mavura kpam u kotso ma kuten koshi.” ◇

²⁹ Ishaya doku tā u danai: “Magono ma Zuba, Uza u Ucira Gba u asaƙa tā ama kenu a asuvu a mmuku n tsikaya n tsunu a yain uma. A da baci nala wa, an a'ari a wacinsa tsu de gba gba, tyoku u ilyuci i Sodom n Gomora.”† ◇

Aza a Isara'ila n Kadyanshi ka Shinga

³⁰ Nɗya wā tsa dana a kaci ka ili i na? I'ya na: Awulawa a matsa a gonuko kaci ka le ama a maci n Kashilā wa, shegai Kashilā ka gonuko le ama a maci adama a da a wushuki n eyi.³¹ Aza a Isara'ila a matsa tā a toni Mele tsarā a gonuko kaci ka le ama a maci n Kashilā. Shegai a kpaɗai.³² Nɗya i zuwai a kpaɗai? Adama a da a matsa tā a gonuko kaci

ka le ama a maci a asu u ili i'ya a ka yan, a unā u da a ka pityanangu n Kashilā u gonuko le ama a maci. A taḍatsa ta a katali ka pige ka kari le a ure. ³³ Tyoku da Kashilā ka danai a Tagarāda u Kashilā:

“Da na! Ma zuwa ta katali a Sihiyona*
 ka ka zuwa le utāḍatsa,
 tyoku u katali ka ka zuwa le urukpa.
 Shegai uza da baci dem u wushuki n eyi wa yan uwono wa.” ◇

10

¹ Ama a va, ili i'ya n lakai uciga i'ya gba aza a Yahuda a tsara iwauwi. Kavasū ka va ka la ubana a asu u Kashilā. ² N reve ta a ka ciga ta a gbashika Kashilā, shegai a reve ³ ili i'ya i tsu zuwa yi u wushi ama wa. A unā u nala, aku a ka ciga a gonuko kaci ka le ama a maci a ure u le. A 'yuwain utono ure u Kashilā u da u tsu gonuko ama a woko ama a maci. ⁴ Kawauwi ka zuwa ta Mele ma gono ma woko bawu ucira, tsara Kashilā ka gonuko gba aza da a wushuki a woko ama a maci.

Gba ama a ka fuda ta a tsara iwauwi

⁵ Musa korongu ta tyoku da Kashilā ka zuwa ama a woko ama a maci adama a da a naka Mele karinga. U danai, “Uza da baci dem u yain ili i'ya Mele ma danai, wa tsara ta uma.” ◇ ⁶ Shegai ili i'ya Tagarāda u Kashilā u wenishikei a kaci ka uwoko ama a maci a asu u upityanangu i'ya na: “Kotsu vu tonuko kaci ka vunu, ‘Ya wa bana a zuba?’ wa.” (Wata, “Ya wa bana a zuba u ba u cipuka Kawauwi utuwa a likimba?”) ⁷ “Kpam kotsu vu dana, ‘Ya wa bana a asuvu a iyamba a asu u akushe?’ wa.” (Wata, “Ya wa bana a asuvu a iyamba u 'yangasa Kawauwi a ukpa?”) ⁸ Ili i'ya Tagarāda u Kashilā u danai i'ya na: “Akani yi a'a ta evu n avu; a'a ta a unā u vunu kpam a katakasuvu ka vunu.” Uwenishike u upityanangu u da tsa dansaka u da gai la vi.

⁹ Vu dana baci bawu uwonvo, “Yesu Asheku a da,” kpam vu wushuku baci a katakasuvu ka vunu Kashilā ka 'yangasa yi ta a ukpa, Kashilā ka wauwa vu ta. ¹⁰ Tsu wushuku ta n atakasuvu a tsunu, adama a nala a da Kashilā ka gonuko tsu tsu woko dere. Kpam tsu dana ta bawu u uwonvo, tsu wushuku ta, adama a nala a da kpam tsu tsara iwauwi. ¹¹ Tyoku da Kashilā ka danai a Tagarāda u ne, “Shegai uza da baci u pityanangi n eyi wa yan uwono wa.” ◇ ¹² Na vi u kana ta ya dem, kpaci aza a Yahuda n Awulawa a takpana wa. Asheku a te a da, aya kpam wa lya tsugono tsu ama gba. Kpam aya u tsu zuwuka ko ya baci u yain kavasū ubana ara ne unā u shinga. ¹³ Tyoku da Tagarāda u Kashilā u danai, “Uza da baci dem u yain kavasū a asuvu a kala ka Asheku, wa tsara ta iwauwi.” ◇

¹⁴ Nida ama a ka wushuku n Asheku kpam a foli yi u wauwa le, a ta6a baci upana ukuna u ne wa? Kpam nida a ka yan a pana bawu uza roku u tonuko le? ¹⁵ Nida aza roku a ka ba a tonuko le, Asheku a da baci a suku le wa? Tagarāda u Kashilā u dana ta, “Ili i mazanga i'ya i pige an aza da a ka tuko Kadyanshi ka Shinga a ka tuwa.” ◇

¹⁶ Shegai aza a Yahuda a roku a wushuku n Kadyanshi ka Shinga ki wa. Tyoku u na, Ishaya matsumate u wecike ta, “Magono ma Zuba, uza wa gbam la wa wushuku n ili i'ya tsu danai?” ¹⁷ Ama a pana ta Kadyanshi

* **9:33** Sihiyona kala ka dem ka Urishelima. ◇ **9:33** Isha. 8:14; Isha. 28:16. ◇ **10:5** Adkp. 18:5. ◇ **10:11** (Ili i te i'ya n 9:33): Isha. 8:14; Isha. 28:16. ◇ **10:13** Juw. 2:32. ◇ **10:15** Isha. 52:7.

ka Shinga an uza roku u tonuko le ukuna u Kawauwi. A tsu gita tā a pana akani yi, aku a wushuku. ¹⁸ Shegai aza a Yahuda tani? A pana akani yi? Eye, a pana tā! Tagarāda u Kashilā u dana tā,
“A tonuko tā ya dem akani yi.

A dansa tā a da a asu u m̄b̄ari m̄b̄ari u likimba.” ◇

¹⁹ Shegai mayun da aza a Isara'ila a revei? Eye, a reve tā. Ko a a'ayin a Musa Kashilā ka dana tā,

“Ma zuwa vu tā vu yain n malyon, n zuwuka baci iyamba i roku unā u shinga.

Ma zuwa vu tā vu pana upan, n zuwuka baci Awulawa a da ya wundya a'a n ugboji wa unā u shinga.” ◇

²⁰ Ishaya dana tā bawu uwonvo u da Magono ma Zuba ma danai,
“Aza da bawu a zama mu, alya a tsarā mu.

N wenike tā kaci ka va a asu u aza da bawu a foloi a wene mu.” ◇

²¹ Shegai Kashilā ka yan tā kadyanshi a kaci ka aza a Isara'ila,
“Gbā ulivā n tsu barakpa tā akere a va n wushi aryagbaji aza da a 'yuwain mu unāka karinga.” ◇

11

Kashilā ka pana tā iyali i aza a Isara'ila

¹ Yan n wecike: Kashilā ka varangu ama a ne aza a Yahuda da? Ko kenu! Mpa n kaci ka va uza u Yahuda u da. Mpa kumaci ku Ibirahi ka, a kaletsu ka Bayami.† ² Kashilā ka dangasa tā aza a Isara'ila a woko ama a ne tun caupa, kpam u varangu le wa. I ciḡa n ili i'ya Tagarāda u Kashilā u danai a ukuna u na vi? Iliya matsumate u banka tā kushen ku ne a kaci ka aza a Isara'ila a asu u Kashilā u danai, ³ “Magono ma Zuba, a wunusa tā ntsumate n vunu, kpam u wacinsa tā asudarakpa† u vunu. Mpa koshi matsumate ma ma wokoi, kpam alya dem pini a ka ciga a koruso a wuna mu.” ◇ ⁴ I ciḡa ili i'ya Kashilā ka wushuki? U da, “Ada koshi uza da u buwai wa. Ma tā n ama azu a shindere (7,000) aza da bawu kotsu a kuḡanki Ba'alu† kameli!” ◇

⁵ Nala wari hal n gogo-na. Ama da pini kenu aza da Kashilā ka dangasai adama a ukuna u shinga u ne. ⁶ Kpam u dangasa le baci, adama a ukuna u shinga u ne u da, shegai adama a ili i'ya a yain wa. A ka woko baci ama a Kashilā adama a ili i'ya a yain, kune ku shinga ku Kashilā kari ka woko ku mayun wa.

⁷ Nala wenike tā an gbā aza a Isara'ila a ka zama tā ili, shegai aza da Kashilā ka dangasai a asuvu a le alya koshi a tsarai i'ya. Aza da a buwai kpam a ryagbajai. ⁸ Tyoku da Tagarāda u Kashilā u danai:
“Kashilā ka naḡa tā ama yi atakasuvu a kulāḡa.

U kimbai a'eshi a le tsarā a wene wa,
aku u votsuki atsuvu a le tsarā a pana wa.
Nala a lyai kapala n uyansa hal n ara.” ◇

⁹ Aku Dawuda danai:
“Asakā abiki† a le a woko le utyangi,
tsarā a tadatsa

a wushi kpam mavura a kaci ka ili i'ya a yain.

¹⁰ Asakā a'eshi a le a rumbana kotsu a wene wa,
zuwa kucingu ku le ku kelike

◇ 10:18 Ishp. 19:4. ◇ 10:19 U.M.L. 32:21. ◇ 10:20 Isha. 65:1. ◇ 10:21 Isha. 65:2. ◇ 11:3 1 Ngo. 19:10, 14. ◇ 11:4 1 Ngo. 19:18. ◇ 11:8 U.M.L. 29:4; Isha. 29:10.

adama a kadambula hal ubana.” ◊

¹¹ Aku n wecikei: An aza a Yahuda a rukpai vi, a rukpa la vi de bawu u'yangā? Ko kenu! Adama a da a yain unyushi u cingi, iwauwi i tuwa ta a asu u Awulawa, kpm nala vi wa zuwa ta aza a Isara'ila a yain malyon. ¹² Awulawa a wusha baci unā u shinga ushani adama a da aza a Yahuda a 'yuwain an Kashilā ka ciga ka wauwa le, a'ayin a da aza a Yahuda a gonoi a tuwai a wushi iwauwi yi, unā u shinga u le vi wa la ta ushani.

Iwauwi i Awulawa

¹³ Gogo-na n adā da ma dansa Awulawa. Kashilā ka dangasa mu ta n woko kasuki ubana a asu u de, kpm ma yan ta agoni adama a manyan ma pige ma u naka mu n yain. ¹⁴ Ma ciga ta n zami ure u da ma zuwa aza a Yahuda a cigi ili i'ya eda Awulawa i'ari n i'ya, tsara a ure u nala vi n wauwa aza roku a le. ¹⁵ An Kashilā ka kpatalakai aza a Yahuda kucina, u woko ta kaje ka Awulawa. Adama a nala Kashilā ka doku baci ka yan tsije n aza a Yahuda, wa woko ta yavu u gonuko akushe a asuvu a uma. ¹⁶ A naka baci Kashilā kajibi ka tsuwa ka kagita, tsuwa tsi gba tsa woko ta tsu ne. Kpm a naka baci Kashilā alu a madanga, gba atyangi yi dem a ne a da.

¹⁷ Wa ta yavu a kapusa de atyangi a roku a madanga ma zayitum.† Eda Awulawa i'a ta tyoku u katyangi ka madanga ma zayitum ma ma gbonguroi a kakamba ma a gbaamgbanai a zuba u madanga ma shinga ma a kapusai atyangi a ne yi. Gogo-na i wusha ta ili i shinga i'ya i'ari i aza a Yahuda, tyoku da katyangi ka savu ka tsu tsara ilikulya i ne a madanga mi. ¹⁸ Adama a nala kotsu i goro atyangi a da a kapusai vi wa. Cibai, eda ya gana alu a madanga ma nala mi wa. Alu a ne a da a ka gana da. ¹⁹ Gaawan ya yawunsa ta i dana kapusa da a kapusai atyangi yi, tsara a gbaamgbana da a asu u le. ²⁰ Nala mayun da. Kapusa da a kapusai a da adama a da a 'yuwain uwushuku, eda tani adama a da i wushuki da i'ari pini ugbaamgbani. Kotsu i yain aradi wa, shegai i pana uwonvo u ili i'ya ya fuda ya gita. ²¹ Kashilā ka kapusa baci atyangi a kagita a nala yi, nala dem wa fuda wa kapusa da.

²² Gogo-na i wene wa de tyoku da Kashilā ka tsu wenike asuvayali n tyoku da kpm wari shen. U tsu yanka ta aza da a asaka yi utono mavura. I lya baci kapala n urongo tyoku da wa wenike da ukuna u shinga, wa wenishike da ta ukuna u shinga u ne. I yan baci nala wa, wa kapa da ta a madanga mi. ²³ Aza a Yahuda a ka gono baci a wushuku n Kashilā, wa gono ta u zuwa le a asu u da a'ari caupa vi. Wa ta n ucira u da wa yan nala. ²⁴ Eda Awulawa i'a ta tyoku u atyangi a madanga ma zayitum ma a kapai a kakamba aku a gbaamgbanai a zuba u madanga ma zayitum ma shinga ma mari n kami. Nala a tsu yansa ili wa! Shegai an u wokoi aza a Yahuda a'a ta tyoku u atyangi a madanga ma shinga mi, kpm a ka doku ta a ka gbaamgbana le n madanga ma a'ari caupa vi.

Kashilā ka pana ta ama gba asuvayali

²⁵ Ama a va, ma ciga da ta i reve ili i usokongi i na yi, kotsu i reve an bawu i revei ili gba, kpm kotsu i yain aradi wa. Aza roku aza a Yahuda aryagbaji a da, shegai nala wa lya ta kapala hal she a shadangu kakuma ka Awulawa, aza da Kashilā ka dangasai a ka tuwa a asu u Kawauwi. ²⁶ Kpm naha da Kashilā ka wauwa gba aza a Isara'ila. Tyoku da Tagarada u Kashilā u danai:

“Kawauwi ka wutā tā a Sihiyona,*
aku u takpa ikuna i cingi gbā a asuvu a amaci a Yakubu.

²⁷ Ma yan tā kazuwamgbani ka na n ele
n takpa baci unyushi u cingi u le.” ◇

²⁸ Aza a Yahuda a 'yuwan tā uwusha Kadyanshi ka Shinga ki, adama a nala a wokoi tyoku u atokulalu a Kashilā. Nala u gitā tā tsarā u bangā dā, edā aza dā bawu i'ari aza a Yahuda. Shegai hal n ara aza a Yahuda yi alya Kashilā ka dangasai, kpam wa ciga le tā adama a kazuwamgbani ka u yain n isheku i le Ibirahi, n Ishaku, n Yakubu. ²⁹ Kashilā ka tsu savada katakasuvu ka ne a asu u ama dā u isāi n ili i'ya u nakā le wa.

³⁰ Caupa, edā Awulawa i'ari i 'yuwan tā upanakā Kashilā. Aku a'ayin a tuwai a dā aza a Isara'ila a 'yuwain upanakā Kashilā, dā u wenike dā asuvayali a ne. ³¹ Nala dem gogo-na an aza a Isara'ila a 'yuwain upanakā Kashilā, aku Kashilā ka lyai kelime n u weniki dā asuvayali a ne. Shegai tyoku dā u yanka dā vi, a'ayin a'ā tā a utuwā a dā wa wenike le asuvayali a ne. ³² Kashilā ka ciga tā ka wenike asuvayali a ne a asu u ama gbā, dā i zuwai u gonuko le yavu aza a kuwa ku a'ali, kpaci a 'yuwan tā upanakā Kashilā.

Icikipali ubana a asu u Kashilā

³³ Ya wa fudā wa ratsanakā utsari n kakiri n ureve u dā Kashilā kari n u dā?

Ya wa fudā wa reve masheshi ma ne?
Ya wa fudā wa todugbuso ili i'ya wa yansa?

³⁴ Tyoku dā Tagarada u Kashilā u danai,
“Ya revei katakasuvu ka Magono ma Zuba?
Ya wa fudā wa nakā yi adooki?” ◇

³⁵ “Uza roku u kopuku Magono ma Zuba ili i roku i'ya u kanā yi u tsupa dā?”

³⁶ Kashilā ka ka yain ili gbā.

Aya uza dā u zuwai ili gbā i lyai kelime.

Ili gbā i woko tā tsarā i nakā yi tsupige.

U kanā tā tsu cikpala Kashilā hal ubana bawu utyoku! Ami.

12

Nakai kaci ka de asu u Kashilā

¹ Ama a vā, an u wokoi Kashilā kari n asuvayali dā i zuwai ma folo dā i nakā kaci ka de a asu u Kashilā yavu edā udarakpa u dā, shegai udarakpa u dā wari n uma. Nakai kaci ka de i rongo uwulukpi n i zuwusi yi upana kayanyan. Naha dā u gain i lyaka Kashilā kayala a asuvu a atakasuvu a de. ² Kotsu i lyai kapala n i yanyi ili i'ya ama a likimba a na a ka yansa wa, shegai i gono i asakā Kashilā ka nakā dā atakasuvu a savu. Pini nala, dā ya reve ili i'ya Kashilā ka ciga dā i yain: ya reve tā ili i'ya i lobonoi, n ili i'ya u tsu pana kayanyan, n tyoku dā ili yi i gain i woko.

³ Kashilā ka wenike mu tā ukuna u shinga, adama a nala n tonuko tā ya dem asuvu a de: kotsu vu bidya kaci ka vunu yavu vu la tyoku dā vari wa, shegai vu gono vu yawunsa mai, vu zuwa kaci ka vunu a unā u upityanangu u dā Kashilā ka nakā vu. ⁴ Tsā tā n apashi ushani ufolomgbonusi a ikyamba i te, kpam ko ka eni ka wa kā tā n manyan ma

* **11:26** Sihiyona kala ka dem ka Urishelima. ◇ **11:27** Isha. 59:20-21; Isha. 27:9. ◇ **11:34** Isha. 40:13; Ayu. 41:11.

ne kau. ⁵ Nala dem, tsā tā ushani, shegai ya dem kapashi ka ikyamba ka Kawauwi ka, kpam ātsu dem tsā tā ūbolomgboni n uza n utoku.

⁶ Kashilā ka ne tā ya dem a asuvu a tsunu kune kau-kau ka wa yanka manyan. U nākā tsu baci ucira u da tsa yan kūbāri ku akani a ne, she tsu yansāka u da manyan n gbā upityanangu u da tsari n u da. ⁷ U nākā tsu baci ucira u gbashika, she tsu gbasha. U nākā tsu baci ucira u uwenishike, tsu wenishike. ⁸ U nākā tsu baci ucira u ugbamatangusu asuvu a ama, she tsu gbamatangusu asuvu. U nākā tsu baci ucira u maneke, she tsu neke n katakasuvu ka te. Kashilā ka nākā vu baci ucira u utono n ama, she vu m̄atsā vu yain u da mai. Va panāsa baci ama asuvayali, she vu yain u da n ipeli.

Ahali a shinga

⁹ Ciga atoku n uciga u mayun. Kovo ili i cingi, aku vu kanā ili i shinga. ¹⁰ Cigamgbana i tyoku da uza n vangu u ne a gain a cigamgbana. Vu m̄atsā vu wenike atoku karingā. ¹¹ Kotsu vu woko kawonvoli wa, shegai vu yain manyan cika. Nākā kaci ka vunu gbā a asu u ugbashika Asheku. ¹² Lya kapala n ipeli kpaci va tā n uzuwa u uma. Va baci n kadambula, she vu yain ahankuri. Vu yansa kvasu maco. ¹³ Nākā ama a Kashilā i'ya a nambai. Vu wushi amoci aza da a'ari Atoni a kuwa ku vunu.

¹⁴ Ama a zuwa vu baci vu soi mavura an v̄ari Katoni, vu yanka le unā u cingi wa, shegai vu gono vu yanka le kvasu Kashilā ka zuwuka le unā u shinga. ¹⁵ Pele n ama da a ka pele, kpam vu sāi n ama da a ka sa. ¹⁶ Dusuku ndishi n shinga n atoku a vunu, yan tsije n aza da bawu a'ari ili i roku. Yan n arādi wa, ko kpam vu bidya kaci ka vunu uza u ugboji wa.

¹⁷ Uza roku u yanka vu baci tsicingi, vu tsupa yi n tsicingi wa. M̄atsā vu yain ili i'ya ya dem bidyai i'ari mai. ¹⁸ Vu yain tyoku u ufuda u vunu vu rongo nā ndishi n shinga n ama. ¹⁹ Aje a va, ama nusuka da baci, kotsu i dana ya yan le mavura wa, shegai i vana Kashilā ka yan le mavura n asuvu a upan u ne. Magono ma Zuba ma dana tā a Tagarāda u Kashilā, “Ma yan tā aza da a nusai mavura.

Ma tsupa le tā a kaci ka ili i'ya a yain.” ◇

²⁰ Shegai i gono i yain ili i'ya Tagarāda u Kashilā u danai:

“Utokulalu u vunu wa pana baci kambulu, lyatangi yi.

Wa pana baci kakuli, ne yi mini u soi.

Pini nala, da wa pana uwono u ili i'ya u yanka vu.” ◇

²¹ Kotsu vu asākā tsicingi tsu lya vu wa, lya kaci ka tsicingi a asu u uyan tsishinga.

13

Panākai aza a tsugono

¹ Panākai ngono n da ma lya tsugono a kaci ka de. Kashilā ka koshi ka tsu nākā uza ucira u tsugono, kpam aya u zuwai ngono n na mi a tsugono.

² Adama a nala aza da baci a 'yuwain utono mele ma gomunati, Kashilā ka a 'yuwain upanāka. Kpam a ka ronuko tā kaci ka le mavura. ³ Aza da a ka yansa manyan ma shinga a ka pana uwonvo u ngono wa, shegai aza da a ka yansa ili i cingi alyā a ka pana le uwonvo. Ili i'a la i'ya ya zuwa da i pana le uwonvo wa. Edā gai yanyi ili i'ya i'ari dere, kpam a ka cikpala da tā adama a ili i nala yi. ⁴ Magono kagbashi ka Kashilā ka, kpam manyan

ma ne ma u ɓaŋga ɗa. Shegai i yan baci tsicingi ɗa ya pana uwonvo u ne, kpaci wa ta n ucira u ɗa wa yan ɗa mavura. A'ayin a ɗa baci u zuwai ama a ɗa a yain tsicingi a soi mavura, eyi katsumate ka Kashila ka. ⁵ Adama a nala u kana ta i toni gomunati, kpaci tyoku ɗa ya katsa mavura u ɗa la vi, kpmam dem ili i'ya i'ari dere u uyan i'ya la vi. ⁶ I'ya dem i zuwai ya tsupusa utafa i'ya gai la vi. Ngono agbashi a Kashila a ɗa, wushisa ɗa a ka wushisa utafa tsara a lyai kapala n manyan ma Kashila ka zuwa le a yain. ⁷ Tsupa le gba ili i'ya a ka tono ɗa: Tsupai gba icun i utafa. Naka le tsupige n karinga.

Cigai ama

⁸ Kotsu i asaka kutan ka i lyai a asu uza roku a kaci ka ɗe wa. Ili i te i'ya i kana i yain koshi i'ya i cigamgbana. Kpaci uza ɗa baci wa ciga ama, u tono ta gba Mele. ⁹ Mele ma ɗa, “Vu yain tsishankala wa. Vu wuna uma u vuma gbani wa. Vu boko wa. Vu zuwuka ili i ama a'eshi wa.” Shegai gba ili i naha yi i'a ta a asuvu a mele ma te ma ma danai: “Ciga uza u karen u vunu tyoku ɗa va ciga kaci ka vunu.” ¹⁰ Va ciga baci ama, va yanka le tsicingi wa. Adama a nala uciga u ama u ɗa utono Mele mi gba.

¹¹ U kana ta i yain ili i na yi kpaci i reve ta icun i a'ayin a ɗa tsari. A'ayin a ɗa a gain i rikpanaka a alavu a ɗe a yan ɗe, kpaci gogo-na iwauwi i tsunu i la ta evu n a'ayin a ɗa tsu gitai tsu wushuki. ¹² U woko ta yavu kayin ka yan ɗe evu n ukotso, kpmam kain ka wansa ɗe. Adama a nala u gan ta tsu asaka uyansa ili i karimbi, aku tsu bidya iwunukatsu tsu shilakana a katyashi. ¹³ Adama a nala, tsu rongo a uyansa ili i tsunu dere, tyoku ɗa ama a tsu yansa a katyashi. I rongo n tsicingi a asu u abiki a gbani wa. I soi she ma maka ɗa wa. I yansa tsishankala wa. I shilakana n atoku a ɗe wa. I yamgbana malyon wa. ¹⁴ Shegai i asaka Asheku Yesu Kawauwi u toni n ada, aku i asaka ufobuso u ure u tsara ili i cingi i'ya ya ciga.

14

Kotsu i yanka ama afada wa

¹ Wushai gba Atoni a Asheku, hal dem n aza ɗa upityanangu u le bawu u gbamai. Kotsu i nanamgbana n ele a kaci ka ili i'ya a ka wundaya ko i'a i shinga ko i cingi wa. ² Tyoku u na, a uwushuku u uza roku, wa lya ta ko icun i ilikulya i eni i'ya baci. Shegai uza ɗa bawu wari n upityanangu u ugbami u tsu takuma inyama wa, she ili i'ya a cimbai koshi. ³ Uza ɗa u tsu takuma inyama kotsu u goro uza ɗa bawu u tsu takuma wa. Kpmam uza ɗa bawu u tsu takuma kotsu u wundi yavu uza ɗa u tsu takuma u nusa ta wa, kpaci Kashila ka wusha ɗe vuma u nala vi. ⁴ Va yanka kagbashi ka uza roku afada wa. Uzakuwa u ne u ɗa wa reve ko manyan ma shinga ma wa yan ko ma shinga ma wa. Ucira u Asheku u ɗa wa ɓaŋga agbashi a ne a yain ili i'ya i gain a yain.

⁵ Atoni a Asheku a roku a tsu yawunsa ta a dana kain ka roku ka pini ka ka lai a ɗa a buwai uwulukpi, aza roku kpmam a tsu yawunsa ta a dana gba a'ayin dere ɗa a'ari. Ya dem u dangasaka kaci ka ne. ⁶ Aza ɗa a tsu dana an kain ka roku ka lai a ɗa a buwai uwulukpi vi, yan ɗa a tsu yan nala tsara a naka Asheku tsupige. Aza ɗa a tsu lya ko ndya wa, yan ɗa a tsu yan nala tsara a naka Asheku tsupige, kpaci a tsu cikpa ta Kashila

◇ 13:9 Uwt. 20:13-15, 17; Adkp. 19:18.

kahu a lyai. Aza da kpmam bawu a ka lya ili dem, a ka ciga ta dem a zuwa Asheku a pana kayanyan kpmam a cikpa Kashila.

⁷ Adama a kaci ka tsunu a da tsari n uma koshi wa, kpmam adama a kaci ka tsunu a da tsu kuwai koshi wa. ⁸ Tsu yan baci uma, adama a Asheku a da tsu yain uma, kpmam tsu kuwa baci, adama a Asheku a da tsu kuwai. Adama a nala, ko tsu yain n uma ko tsu kuwa, atsu aza a Asheku a da.

⁹ Ili i'ya i zuwai Kawauwi ka kuwai kpmam u 'yangai u wokoi n uma i'ya tsara u woko Asheku a kaci ka akushe n aza a uma gba. ¹⁰ Adama a nala, ndya i zuwai ya yansa Atoni a Asheku afada? Ndyai zuwai vu goroi utoku u vunu? Kain ka tuwa ta ka Kashila ka yanka gba tsunu afada. ¹¹ Kashila ka dana ta a Tagarada u ne:

“N yanka da ta kazuwamgbani mpa n kaci ka va n da ya dem wa kudangu ta a kapala ka va. Ya dem wa dana ta a kateshe mpa Kashila.” ◊

¹² Ya dem wa tonuko ta Kashila ili i'ya u yain n ili i'ya i zuwai u yain nala.

Kotsu i zuwa ama a tadatsa wa

¹³ U kana ta tsu asaka ukidaga atoku ugana. A una u nala, i gono i yawunsa i doku i yain ili i'ya ya zuwa uza roku u tadatsa ko u rukpa a unyushi u cingi wa. ¹⁴ Mpa n bolomgbono ta n Yesu Asheku, kpmam adama a nala n reve ta ilikulya i'a la i'ya i kpa dai u gan ulya wa. Shegai uza u wushuku baci ili yi i gan wa, ili i nala yi i gan yi wa. ¹⁵ Kpmam Katoni ka roku ka namgba baci asuvu adama a ili i'ya va lya, vu lya baci i'ya vu wenike uciga wa. Kotsu vu asaka ilikulya i'ya va lya i nangasa uza da Kawauwi ka kuwai adama a ne wa! ¹⁶ Kotsu vu asaka ili i'ya vu wenei i shinga i'ya, i woko i cingi a asu u aza roku wa. ¹⁷ Uza u yan baci kadyanshi a kaci ka tsugono tsu Kashila,† a kaci ka mele ma ulya ko uso u da u yain kadyanshi wa, shegai a kaci ka ukuna u maci u da, na ndishi n shinga, n mazanga ma Kulu Keri ku naka da. ¹⁸ Vu gbashika baci Kawauwi tyoku u nala va zuwa ta Kashila ka pana kayanyan, ama kpmam a ka wushunku vu ta n u da.

¹⁹ Adama a nala, u kana ta tsu matsa tsu yain ili i'ya ya tuko ndishi n shinga kpmam i'ya ya ghamatangu atoku. ²⁰ Kotsu vu nangasa manyan ma Kashila adama a ili i'ya va lya wa. Gba ilikulya i lobono ta ulya, shegai u gan wa vu zuwa baci uza roku u yain unyushi u cingi adama a ili i'ya vu lyai. ²¹ Kotsu vu takuma inyama ko vu soi ili i roku, ko kpmam vu yain ili i roku wa, ya zuwa baci Katoni ka roku utadatsa.

²² Gba ili i'ya baci vu wushuki n i'ya a ukuna u na vi ada n Kashila. Ama a ka zangana ta a yawunsa baci ili i'ya a ka yansa i shinga i'ya kpmam bawu a'ari n malala, ko kenu. ²³ Shegai a'a baci n malala a kaci ka ili i'ya a ka lya, aku a lyai i'ya Kashila ka wene le ta aza a unyushi, adama a da bawu a wushuki an i'ari mai. Vu yan baci ili i roku i'ya bawu vu wushuki i'ari mai, unyushi u cingi u da.

15

Zuwa utoku u vunu u pana kayanyan

¹ Atsu aza da upityanangu u tsunu wari n ugbami, she tsu yain ahankuri n Atoni a Asheku a da upityanangu u le bawu u gbamam. Tsu matsa tsu zuwa le a pana kayanyan n u da tsa zuwa kaci ka tsunu tsu

◊ 14:11 Isha. 45:23.

pana kayanyan koshi. ² Tsu yawunsa a ili i'ya i lobono le, aku tsu ɓaŋga le a uyan ili i'ya a ka pana kayanyan. ³ Ko Kawauwi u yan ili i'ya eyi wa pana kayanyan utyoku u ne wa. Shegai tyoku ɗa Tagarada u Kashila u danai, “Aza ɗa a wisha vu mpa dem a wishai.” ◊ ⁴ Gba ili i'ya a korongi a Tagarada u Kashila, korongu ɗa a korongi i'ya tsara a wenishike tsu. Tagarada u Kashila u tsu naka tsu ta akawunki, na ndishi n katakasuvu, tsara tsu yain n uzuwa u uma.

⁵ Kashila ka ka tsu naka tsu akawunki na ndishi n katakasuvu. Kavasuu ka va ka u zuwa i dusuku ndishi n shinga n atoku a de a asuvu a utono u Kawauwi u de. ⁶ Aku gba de i ɓolomgbono a asu u te n kalagatsuu ka te, i yain icikpali n unaka tsupige ubana a asu Kashila Tata u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi.

Kadyanshi ka Shinga a asu u ama gba

⁷ Wushai atoku a de tyoku ɗa Kawauwi ka wusha da. Pini nala, da Kashila ka wusha tsupige. ⁸ N tonuko da Kawauwi ka woko ta kagbashi ka aza a Yahuda, tsara u wenike an kazuwamgbani ka Kashila ka yankai akaya a le icun kau-kau mayun da. ⁹ Kpam u tuwa ta tsara Awulawa a naka Kashila tsupige adama a iyali i'ya u pana le. Dere tyoku ɗa Tagarada u Kashila u danai:

“Ma cikpala vu ta asuvu a Awulawa.

Ma shipa ta ishpa i icikpali i kala ka vunu.” ◊

¹⁰ Tagarada u Kashila u doku ta u danai:

“Panai kayanyan, eda Awulawa,

kaɓolo n ama a ne aza a Yahuda.” ◊

¹¹ Tagarada u Kashila u doku ta dem u danai:

“Cikpalai Magono ma Zuba gba de Awulawa.

Cikpala ni, gba de ama a likimba.” ◊

¹² Aku Ishaya matsumate u danai:

“Uza roku asuvu a kuwa ku Dawuda Magono wa tuwa ta,

wa lya ta tsugono a kaci ka Awulawa gba,

kpam a ka zuwa ta uma u le ara ne.” ◊

¹³ Kavasuu ka va ka Kashila, uza da u tsu naka uzuwa u uma, u shadangu da n upana kayanyan ushani na ndishi n shinga a asu u upityanangu n eyi. Aku uzuwa u uma u de u lyai kapala n ugbonguro a ucira u Kulu Keri.

Bulus dansai a kaci ka manyan ma ne

¹⁴ Ama a va, n reve ta i'a ta ushadangi n ukuna u shinga. N reve ta i'a ta n ureve u da u gain i yain n u da, n reve ta kpam ya fuda ta ya wenishike atoku a de. ¹⁵ Shegai n koronku da ta karara a ukuna u ili i'ya ma ciga da i ciba. N yan ta ili i nala yi adama a da Kashila ka yanka mu ta ukuna u shinga, ¹⁶ kpam u naka mu manyan ma uwoko kagbashi ka Yesu Kawauwi a asu u Awulawa. N gbashika ta Kashila a asu u uwenishike Kadyanshi ka Shinga ka ne. N woko ta yavu katarakpi† tsara Awulawa a woko udarakpa u da Kashila ka wusha; wata, udarakpa u da Kulu Keri ku gonukoi uwulukpi.

¹⁷ Adama a nala, n zangana ta adama a ili i'ya n yankai Kashila a asu u Yesu Kawauwi. ¹⁸ Ma dansa ukuna u roku wa, she ili i'ya Kawauwi ka yain a asu u va an n tonoi n Awulawa a panaka Kashila adama a ili i'ya n danai n i'ya n yain. ¹⁹ Kpam a panaka ta Kashila adama a ucira u iryoci

◊ 15:3 Ishp. 69:9. ◊ 15:9 Ishp. 18:49. ◊ 15:10 U.Ml. 32:43. ◊ 15:11 Ishp. 117:1. ◊ 15:12 Isha. 11:10.

n ikunesavu i'ya a wenishei, kpam n adama a ucira u Kulu Keri. N yan ta kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga a Urishelima† hal gb̄a ukyawan a kaɓon ka Ilirikun, kpam nala n kotsoi kuɓari ki ko nte wa. ²⁰ N tsu ciga ta n yain kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga a asu u da bawu kotsu ama a panai ukuna u Kawauwi, kpaci ma ciga n mai a asu u da uza roku u gitai wa. ²¹ Tyoku da Tagarada u Kashila u danai da:

“Aza da bawu kotsu a tonukoi ukuna u ne, a ka wene ta,
aza da kpam bawu a panai ukuna u ne, a ka reve ta.” ◇

Bulus wa ciga u ba u kondo Roma

²² Manyan ma na mi ma tsu rongo mu ta ukangusu n ba n kondo da. ²³ Gogo-na n kotso de manyan ma va gb̄a a asu u na vi. Mari ma ciga da ta uwene caupa. ²⁴ Mpa pini a afofi tsara n bana a kaɓon ka Asabaniya, a'ayin a da baci ma yan nwalu mi, ma batsa ta a Roma. A'ayin a da baci n panai kayanyan ka ndishi n ada kenu, i banga mu n kana ure. ²⁵ Shegai kahu n wene da vi, she n wala ve a Urishelima tsara n banka Atoni a da a'ari de kune. ²⁶ A'uwa a Atoni a da a'ari a kaɓon ka Masidaniya n ka Akataya a naka de ikebe yaa tsara a banga ama a Kashila aza a unambi a da a'ari a Urishelima. ²⁷ A pana ta kayanyan ka uyan nala, shegai wa ta dem yavu a tsupa kutan, kpaci Awulawa a wusha ta ili i shinga i kulu ku Kashila a akere a aza a Yahuda. ²⁸ N kotso le baci unaka kune ku na ki, ma kondo da ta aku n wura ubana a Asabaniya. ²⁹ N reve ta n rawa baci ara de, Kawauwi ka zuwuka mu ta unu u shinga u pige tsara n zuwuka da.

³⁰ Ama a va, ma folo da a asuvu a kala ka Asheku a tsunu Yesu Kawauwi i bolomgbono na mpa a manyan ma va a asu u uyan kavasubana a asu u Kashila adama a va. Yanyi nala adama a uciga u de ara va u da Kulu Keri ku naka da. ³¹ Yanyi kavasubana tsara a aza da a'ari a kaɓon ka Yahuda, aza da bawu a wushuki n Yesu Kawauwi, kotsu a ne mu usan wa. Yanyi dem kavasubana adama a da ama a Kashila a da a'ari a Urishelima a yain mazanga adama a ili i'ya n yanka le tsara n banga le. ³² Kashila ka wushunku mu baci nala, ma tuwa ta ara de n mazanga, kpam ukondo u va ara de wa zuwa mu ta n pana kayanyan kpam u woko mu uwunvuga. ³³ Gogo-na asaka Kashila, uza da u naka tsu ndishi n shinga, u rongo n ada gb̄a de. Ami.

16

Bulus danasai aje a ne

¹ Ma ta n ukuna u shinga u da ma dansa a kaci ka Fibi, uka u da wa gbasha a kuwa ku Atoni† a Kankiriya. ² Ma folo da ta i wushi yi a asuvu a Asheku tyoku da ama a Kashila a tsu yan. Banga ni a ure u da dem ya fuda ya banga yi, kpaci u banga mu ta u banga kpam ama roku ushani.

³ Danasai Bilikisu n Akila, aza da a yain manyan kaɓolo na mpa tsara tsu gbashika Yesu Kawauwi. ⁴ A yan ta gbam evu n ukpa tsara gai a banga mu. N cikpa ta cika, kpam gb̄a a'uwa a Atoni a Awulawa a cikpa le ta dem. ⁵ Danasaka numu dem Atoni a da a tsu gawunsusa a kuwa ku le.

Danasaka numu macigi ma va Abainita. Aya Katoni ka kagita a kaɓon ka Asiya.

⁶ Danasai Meri,† uza da u yanka da manyan cika.

7 Danasai ama a va Andaraniku n Juniya, aza da a uwai a kuwa ku a'ali kaɓolo na mpa. A woko ta Atoni kahu mpa, kpm asuki a naka le ta karinga.

8 Danasai Ampiliya, macigi ma va ma, uza da wari uza u Asheku.

9 Danasai Urubana, uza da u gbashikai Kawauwi kaɓolo n atsu.

Danasai macigi ma va Isataki.

10 Danasai Abali, uza da u wenikei mayun da wa tono Kawauwi.

Danasai Aristobulu n aza a kuwa a ne.

11 Danasai Hiridiyon vuma u va.

Danasai Narikisa n aza da a'ari a kuwa ku ne, aza da a'ari aza a Asheku.

12 Danasai Tarafina n Tarafusa, aka da a yankai Asheku manyan cika.

Danasai macigi ma va Barasisa, uka roku uza da u yankai Asheku manyan cika.

13 Danasai Rafu, kagbashi ka Asheku ka ka shinga, kpm i danasa mma u ne, wa ta tyoku u mma ara va.

14 Danasai Asinikirita, n Filiguna, n Hamisa, n Batureba, n Hama, kpm dem i danasa Atoni a da a'ari kaɓolo n ele.

15 Danasai Filologus, n Juliya, n Niriya n utaku u ne, n Ulimifa n gba ama a Kashila a da a'ari n ele.

16 Damamgbantai n uciga u Kawauwi.

Gba Atoni a a'uwa a Atoni a Kawauwi a ka danasa da ta.

Kadyanshi ka makorishi

17 Ama a va, ma folo da i kirana n ama da a ka tuko upecene n aza a uzuwa ama utadaatsasa, n a wenishiki ili i roku kau a uwenishike u da i wushai. Yanyi dan n ele! 18 Aza da a ka yansa nala Asheku Kawauwi ka tsunu aya a ka gbashika wa, shegai ili i'ya ya zuwa le upana kayanyan i'ya koshi a ka yansa. A tsu yinsa ta ama da bawu a revei icun i ikuna i cingi i na a asu u uyansaka le kadyanshi ka shinga ka shinga n icikpali i kaɓan. 19 Gba Atoni a pana ta a da i naka ta Asheku karinga, adama a nala n yan ta mazanga adama a de. Shegai ma ciga ta i yain ugboji a ili i'ya i'ari i shinga, kpm kotsu i yain ili i roku n ukuna u cingi wa.

20 Kashila uza da u tsu tuko ndishi n shinga, wa barakpa wa, wa lya ta kaci ka Kanangasi.* U naka da ucira a kaci ka ne.

N yan ta kvasu ukuna u shinga u Asheku a tsunu Yesu u rongo n ada.

21 Timoti uza da wa yan manyan kaɓolo na mpa wa danasa da ta. Ama a va Lusuya, n Yason, n Susibita a ka danasa da ta dem.

22 Mpa Taritiya, uza da korongi ili i na yi i'ya Bulus tonuko mu n korongu vi, ma danasa da ta dem a asuvu a Asheku.

23 Gayu wa danasa da ta dem. U wusha mu ta kpm u wusha ta dem Atoni a kuwa ku ne.

Erasutu kazuwi ka ikebe ka ilyuci, n Kawuta kaje ka tsunu a ka danasa da ta dem.

[24 N yan ta kvasu Asheku a tsunu Yesu Kawauwi u wenike gba de ukuna u shinga u ne. Ami.]†

Kvasu ka icikpali

25 Asaka tsu naka Kashila tsupige! Wa fuda ta wa zuwa da i shamgba n ucira a upityanangu u de, tyoku da Kadyanshi ka Shinga ka danai. Akani

* 16:20 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi. † 16:24 Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u Aza a Roma a kalatsa ta makpanda ma 24.

yi a ɗa ukuna u Yesu Kawauwi n afoɓi a ɗa Kashila ka sokongi caupa. ²⁶Shegai gogo-na ikorongi i ntsumate i zuwa le ta a revei ukuna u mayun vi a kateshe. Kpam Kashila, uza ɗa bawu wa kuwa, u dana ta a ka zuwa ta gba iyamba a reve n akani a na yi, tsara a wushuku kpam a gorimuko yi. ²⁷Asaka Kashila, uza ɗa aya koshi wari n kakiri, u wushi tsupige a asu u Yesu Kawauwi hal ubana bawu utyoku. Ami.

Ukanikorongi u Kagita Ubana a Asu u Aza a Korintiya

Ukukpa u kadyanshi

Bulus korongu ta ikanikorongi i re ubana a asu u Atoni a Korintiya. Korintiya ilyuci i'ya i pige kpm a ikengi i kushiva. Ama a da a ka rongo pini a wuta ta a asu kau-kau. Kala ka ilyuci ki kari n karinga wa adama a ukuna u cingi u da wari pini. Kuwa ku kameli ka a ka isa Afurodita ka iryoci i tsicingi tsu ilyuci yi, kpaci a zuwa ta pini ashankala kazu ka te adama a aza da a ka gbashika yi. Bulus bana ta a ilyuci yi u yain manyan ma uyan atani tsara u tsara ikebe i'ya wa lya n u wenishiki ama a ukuna u Yesu. Ama ushani aza a Korintiya yi aza a unambi a da, shegai aza roku azapige a da ama a reve ta n ele.

A ukanikorongi u na vi Bulus wenishike ta tyoku da Atoni a ka rongo a asu u da ama a ka yansa ukuna u cingi cika. U da Atoni a gan ta a rongo na ndishi n shinga, kotsu a rongo abolo abolo a da a ka shilakanasa wa. U wenishike ta u da kotsu Atoni a yansa unyushi u tsishankala ko ukuna u cingi u roku wa. U dansa ta tyoku da Kashila ka ciga iyolo i rongo. A ukanikorongi u na vi, Bulus wenishike ta tyoku da uciga u mayun wari n ucira. U wenishike ta kpm tyoku da ulya u kayala u mayun wari. A makorishi, u wenishike ta tyoku da a 'yangasai Yesu a ukpa, nala dem atoni a ne a ka tsara utsara u kaci.

Utsara u kaci u Yesu a ukpa u tuko ta Atoni ucira u uma. Tagarada u na u tonuko tsu ta an utsara u kaci u Kirisiti u lai uciga u ili i likimba, kpm nala dem Atoni a ka fuda ta a 'yuwan ili i likimba a toni Kirisiti.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kvasu ka Bulus (1:1-9)

Udani a kaci ka ubolombono kaci (1:10-4:21)

Ukpada u upanamgbana u aza a kuwa a te (5:1-7:40)

Unaka Kashila tsupige a unu u kameli (8:1-11:1)

Ulya u kayala n ukuna u kuwa ku Atoni (11:2-14:40)

Utsara u kaci u Kirisiti a ukpa (15:1-58)

Kune ubana a asu u aza a unambi (16:1-4)

Afofi a nwalu n Bulus (16:5-12)

Ili i'ya ya balu Bulus n idyani (16:13-24)

Ukukpa u kadyanshi

¹ Mpa Bulus uza da wa koronku da ukanikorongi u na vi, utoku u tsunu Sasatsani dem wa danasa da ta. Kashila ka isa mu ta n woko kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi adama a da nala Kashila ka cigai u woko.

² Eda Kuwa ku Atoni ku Kashila ka kari a Korintiya ka ma koronku. Kashila ka isa da ta i woko ama a uwulukpi a ne. U gonuko da ta uwulukpi a asu u Yesu Kawauwi. U yan ta dem nala a asu u ama a da gba a ka lyaka kala ka Yesu Kawauwi kayala a asu kau-kau. Kawauwi aya Asheku a tsunu kpm dem n Asheku a le.

³ Asaka Kashila Tata u tsunu n Asheku Yesu Kawauwi u naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Bulus cikpai Kashila

⁴ N tsu cikpa tã Kashilã ka vã adama a kune ku ushani ka u ne dã, an i wokoi ama a Yesu Kawauwi gogo-na. ⁵ I yan tã utsari a ili dem, hal n gbã kadyanshi n ureve dem adama a da i'ari kaɓolo n eyi. ⁶ Nala u wenike tã la vi ili i'ya n tonuko dã a kaci ka ne mayun da. ⁷ Adama a nala i wusha tã gbã kune ku Kulu ku Kashilã ka u gain i tsarã hal n i vani ugonu u Yesu Kawauwi Asheku a tsunu. ⁸ Wa zuwa dã tã i gbama hal ubana a makorishi tsarã Kashilã ka kaɓa dã n unyushi wa kain ka baci Yesu Kawauwi Asheku a tsunu wa gono. ⁹ Mayun da Kashilã ka yanka dã nala, kpaci u tsu yansa tã gbã ili i'ya baci dem u danai, kpam u dangasa dã tã i yain tsije n Maku ma ne; wata, Yesu Kawauwi Asheku a tsunu.

Atoni a pecenei aɓon aɓon

¹⁰ Ama a vã, ma folo dã, adama a kala ka Yesu Kawauwi Asheku a tsunu, gbã de i panamgbana n atoku. Kotsu i pecene kaci ka de aɓon kau-kau wa, shegai ɓolomgbonoi kaci ka de tsarã i woko n katakasuvu ka te n ure u uyawunsa u te. ¹¹ Ama a vã, ama roku aza da a'ari a kuwa ku Kuluwi* a tonuko mu tã a da eɗa pini ya yamgbana kananamgbani. ¹² A da ya dem a asuvu a de wa dansa ili kau-kau. Uza roku u dana, "Mpa Bulus da ma tono." Uza roku u dana, "Mpa Apolo da ma tono." Uza roku u dana, "Mpa Bituru da ma tono." Uza roku kpam u dana, "Mpa Kirisiti Kawauwi da ma tono."

¹³ A ka fudã a peci Kawauwi uza da wari uza u te a asu kau-kau da? A'a! Bulus kuwa adama a de a mawandamgbani da? A'a! A lyuɓugu dã tsarã i woko atoni a Bulus da? A'a! ¹⁴ N cikpa tã Kashilã an bawu n lyuɓugi ko uza u te u de, shegai Kirisibu n Gayu. ¹⁵ Gogo-na ko uza wa dana a lyuɓugi yi a kala ka vã wa. ¹⁶ (N ciɓa tã gbã, n lyuɓugu tã dem Isitifanu n aza a kuwa a ne gbã, shegai ma fudã ma ciɓa an n lyuɓugi aza roku kpam wa.) ¹⁷ Kawauwi ka suku mu n lyuɓugu ama wa. Shegai u suku mu tã n yain Kadyanshi ka Shinga. Kpam a'ayin a da baci ma yan Kadyanshi ka Shinga ki, n tsu yan ka n ugboji u ama wa, kpaci ma ciga ucira u ukpã u Kawauwi a mawandamgbani u woko u gbani wa.

Kawauwi ka ucira n kakiri ka Kashilã

¹⁸ Ama da a'ari a ure u ubana a ukpã a pana baci akani a ukpã u Kawauwi, wa woko tã utengeshi ara le. A tsu kpam aza da Kashilã ka wauwusa, tsu pana baci, ucira u Kashilã u da. ¹⁹ A korongu tã a Tagarãda u Kashilã:

"Ma wacinsa tã kakiri ka aza da a bidyai kaci ka le a'ari n kakiri. Ma kangu tã ureve u arevi." ◇

²⁰ Nɗya kalen ka likimba u ayawunshi, n awenishiki a mele, n aza a kananamgbani ka ukuna? Kashilã ka zuwa le tã a wokoi ili i gbani kpam u wenikei kakiri ka le ka woko ka gbani. ²¹ Kashilã uza da wari n kakiri u bidiga tã kaci ka ne wa aɗakã ama a likimba u na a yain manyan n kakiri ka le a boli yi hal a wene yi wa. A unã u nala, aku u gonoi u dangasai u wauwa aza da a wushuki n kadyanshi ka tsu yain kuɓari, ka kari yavu utengeshi. ²² Aza a Yahuda a tsu zama tã a wene ikunesavu tsarã u wenike le Kashilã ka yan tã manyan. Awulawa a tsu ciga tã a tsarã kakiri. ²³ Adama a nala, an tsu yain kuɓari ku Kawauwi ka kuwaɗi a mawandamgbani, aza a Yahuda a bidya tã u da unyushi u da, Awulawa

* 1:11 Kuluwi uka dã, kpam a dana ko ama yi ama a ne a dã ko agbashi ko aza dã a ka rongo a kuwa ku te wa. ◇ 1:19 Isha. 29:14.

kpam a bidyai u da ili i gbani. ²⁴ Shegai a asu u aza da Kashila ka isai, gba aza a Yahuda n Awulawa, akani yi a da na: Kawauwi, aya ucira n kakiri ka Kashila. ²⁵ Ko Kashila ka baci n utengeshi, u la ta ya dem kakiri, kpm ko wa baci bawu ucira, u la ta ya dem ucira.

²⁶ Ama a va, cibai tyoku da i'ari an Kashila ka dangasa da. Ama a likimba u naha a yawunsa an ama ushani a asuvu a de a'ari n kakiri wa. Ama da a'ari azapige a asuvu a de a'a gan wa. Ama da a'ari aza a kuwa ku tsugono a asuvu a de a'a gan wa. ²⁷ A una u nala, Kashila ka dangasa ta ili i'ya likimba danai ili i utengeshi i'ya tsara u nei aza da a bidyai kaci ka le a'ari n kakiri uwono. U dangasai kpm aza da bawu a'ari n ucira tsara u nei aza da a'ari n ucira uwono. ²⁸ U dangasai ili i'ya ama a likimba a goroi a yawunsai yavu i maci i'ya wa ko kpm yavu ili i roku i'ya wa gba gba, aku u yankai ili i nala yi manyan a asu u ili i'ya a wenei n kalen tsara i woko i gbani. ²⁹ U yan ta nala tsara ko uza u yain aradi a kapala ka ne wa. ³⁰ Kashila ka ka zuwa da i woko ili i te n Yesu Kawauwi. U zuwai Kawauwi eyi kaci ka ne u woko kakiri adama a ulya u kapala u tsunu. Adama a ne a da Kashila ka wusha tsu. U gonuko tsu uwulukpi, kpm u nekei kaci ka ne tsara u wutukpa tsu a asu u unyushi u cingi. ³¹ Tagarada u Kashila u dana ta, "Uza da wa ciga u yain aradi, u yain a da a ili i'ya Asheku a yain koshi."

2

Kadyanshi a kaci ka Kawauwi n ukpa u ne

¹ Ama a va, an n tuwai n tonuko da akani a da Kashila ka sokongi vi, n dansa n ureve u kadyanshi wa, kpm n wenike ugboji wa. ² Kpaci tun a'ayin a da mari n ada, n yawunsa ta n asansa n ko ndya wa, shegai bamu n Yesu Kawauwi koshi, hal gai ukpa u ne a mawandamgbani. ³ A'ayin a da n tuwai ara de vi, ikyamba i va i razugba ta hal gbam ya je adama a uwonvo. ⁴ Kpm an n wenishikei na n yanyi ku'ari ki, n dansa ta karara. N yan ugboji wa, bele n leshi da n kadyanshi. N asaka ta Kulu Keri ku Kashila ko wenike ucira u ne. ⁵ Yan da n yain nala tsara i tsara upityanangu adama a ucira u Kashila, shegai adama a ugboji u vuma wa.

Kakiri ka Kashila

⁶ A'ayin a da baci dem mari a asuvu a Atoni a da a'ari n ucira, n tsu yan ta kadyanshi n kakiri. Shegai icun i kakiri ka likimba wari n ka ka wa. Kpm icun i kakiri ka aza a tsugono a likimba a na a ka ciga ka wa, kpaci ele aza da ucira u le wa woko u gbani u da. ⁷ N dansa ta n kakiri ka Kashila ka kari usokongi, ka u asakai usokongi hal n gogo-na. Kahu likimba gita, Kashila ka fofuso ta kakiri ka nala ki tsara u tuko tsu tsupige. ⁸ Ko uza u tsugono u te a likimba wa la u revei n ka wa. A da baci a'ari a revei n ka, a'ari a ka wandamgbana Asheku uza u tsupige wa. ⁹ Shegai Tagarada u Kashila u dana ta:

"Ili i'ya Kashila ka fofusukoi aza da a ka ciga yi
i la ta ili i'ya a wenei n a'eshi a le,
i la ta kpm ili i'ya a panai n atsuva a le.
Ko uza kotsu u yawunsa a ukuna u nala vi wa!"

¹⁰ Tsu reve ta n ukuna u nala vi kpaci Kulu Keri ku Kashila ko wenike tsu de ko ndya wa. U tsu wene ta ko ndya wa hal dem n ili i usokongi i Kashila. ¹¹ Ada koshi vu revei ili i'ya i'ari a katakasuvu ka vunu, Kulu Keri ku Kashila kpm aya koshi u revei ili i'ya i'ari a katakasuvu ka Kashila.

¹² Shegai Kashilā ka naka tsu ta Kulu Keri ku ne, ili i'ya i zuwai bawu tsu tsu yawunsa tyoku da ama a likimba a tsu yawunsa i'ya gai la vi. Da kpmam dem i zuwai tsu tsu reve ili i'ya Kashilā ka naka tsu vi faa. ¹³ Tsu tonuko da baci nala vi, tsu tsu yanka kakiri ka kadyanshi ka vuma manyan wa. Tsu tsu dansa ta kadyanshi ka Kulu ku Kashilā ku tonuko tsu tsu dana a'ayin a da tsa wutumkpusuka aza da a'ari n Kulu ku Kashilā ukuna u mayun a kateshe. ¹⁴ Da gai i zuwai she uza da wari n Kulu ki aya koshi u tsu reve n unā u shinga u Kulu ku Kashilā vi. Uza da baci dem bawu wari n Kulu ku Kashilā, u tsu yawunsa ta unā u shinga u nala vi utengeshi u da. ¹⁵ Uza da baci wari n Kulu ki, wa fuda ta wa vece ukuna u na vi, shegai eyi ko uza wa fuda wa vece yi wa.

¹⁶ Tagarada u Kashilā u dana ta:
 “Ya revei katakasuvu ka Magono ma Zuba?
 Ya wa fuda wa naka yi adooki?” ◇

Shegai tsa fuda ta tsa reve ukuna u na vi, kpaci tsa ta n katakasuvu ka Kawauwi.

3

Agbashi a Kashilā

¹ Ama a va, an n dansai n ada, n dansa n ada tyoku u Atoni a da a'ari n ucira wa; u kana ta n dansa n ada yavu eda aza a likimba na da i'ari, ko kpmam yavu mmuku n shili n da i'ari a asuvu a Kawauwi. ² N neshe da ilikulya wa adama a da i buwai ve ucomo mani. Ko n gogo-na kotsu i rātsa ulya ilikulya wa adama a da ya rongo ta tyoku da ama a likimba na a ka rongo. ³ Ya yamgbana malyon n atoku a de kpmam n i shilakani. Nala u wenike ta an eda aza a likimba na da, kpmam ya tono ure u ne. ⁴ Uza u te u de u dana ta, “Mpa Bulus da ma tono.” Uza roku kpmam u danai, “Mpa Apolo da ma tono.” A'ayin a da ya dansa nala, i yan ta yavu eda ama a likimba a da.

⁵ Ya Apolo wari? Ya Bulus? Atsu agbashi a Kashilā a da koshi aza da a banga da i wushuki. Ya dem a asuvu a tsunu manyan ma Asheku a naka tsu ma tsa yan. ⁶ Mpa icun i'ya n cei, Apolo kpmam tsunki i'ya mini. Shegai Kashilā ka ka zuwai i'ya i gbonguroi. ⁷ Uza da u cei n uza da u tsungi mini a'ari n kalen wa, shegai Kashilā ka kari n kalen kpaci aya u zuwai i'ya i gbonguroi. ⁸ Uza da u cei n uza da u tsungi mini gba ciga da a ka ciga kashina ki ka lobono. Kashilā ka tsupa ta ya dem n manyan ma ne. ⁹ Kpaci atsu atoku a da aza da a ka yan manyan ma Kashilā ka bōlo, kpmam eda kashina ka Kashilā.

Kuma ku Kashilā ka dem i'ari. ¹⁰ N yan ta manyan ma kamai ka shinga adama a da Kashilā ka ka zuwa mu n fuda n yain ma, kpmam n shigbāi cuku tsu kuma tsi, uza roku kpmam wa ma a zuba u ne. Shegai ya dem a asuvu a de u kirana n tyoku da wa ma. ¹¹ Cuku tsu kuma tsa tsu shigbāi vi aya Yesu Kawauwi, uza wa kpmam la wa shigbā tsu roku kau wa. ¹² A'ayin a da baci ama a ka ma a zuba u cuku tsi, aza roku a ka yan ta manyan n zinariya ko azurufa ko atali a shinga, aza roku kpmam a ka yan ta manyan na ndanga ko a'iwā ko kpmam ciwā. ¹³ Shegai a'ayin a ukondo n a afada a da pini utuwā kain ka makorishi ka a ka kondo manyan ma kamai dem ka yain. Manyan dem a ka kondo ta ma n akina tsarā a wene ko akina yi a ka lya ma. ¹⁴ Kuma ki ku rana baci wa, kamai ki ka tsarā ta katsupi ka

malen ma manyan ma ne. ¹⁵ Shegai ku rana baci, kamai ki ka namba ta ili gba. Kamai ki ka la ta, shegai wa woko ta yavu uza da u lai a akina.

¹⁶ N revei i reve ta eda kuwa ku Kashila ka, kpm Kulu ku Kashila kari a asuvu a de. ¹⁷ Kashila ka wacinsa ta uza da u wacinsai kuwa ku Kashila ku na ki. Kpaci kuwa ki ka ta uwulukpi, kpm eda kaci ka de kuwa ki ka.

¹⁸ Asakai uyinsa kaci ka de. Uza roku wa wundya baci eyi uza u kakiri u da, tyoku da likimba wa wundya kakiri kari, she u gonuko kaci ka ne katengeshi a kapala ka le tsara u woko uza u kakiri u mayun. ¹⁹ Ili i'ya likimba bidyai kakiri ka, i'ya Kashila ka bidyai i woko utengeshi. Tagarada u Kashila u dana ta, "Kashila ka wanda ta aza a ugboji a'ayin a da a ka yan ugboji u le." ²⁰ U dana ta kpm, "Magono ma Zuba ma reve ta afofi a da aza a kakiri a yain a gbanai a da." ²¹ Kotsu i yain aradi an ya tono vuma u pige u roku wa. Ili dem i de i'ya: ²² Bulus n Apolo n Bituru aza de a da. Nala dem gba likimba u de u da. Uma n ukpa n a'ayin a gogo-na n a da a ka tuwa, a de a da. Mayun, ko ndya wa i de i'ya. ²³ Eda kpm aza a Yesu Kawauwi a da, Yesu Kawauwi kpm uza u Kashila u da.

4

Manyan ma asuki

¹ U gan ta ama a wene tsu tyoku u agbashi a Kirisiti Kawauwi, aza da Kashila ka naka ukuna u maci u da wari usokongi. ² Kpm ama a naka baci agbashi manyan ma uyan, a tsu ciga le ta a yain ma n unaka u katakasuvu. ³ Mpa ara va, n dambula ko eda ko kuwa ku afada ku yanka mu afada wa. Mpa gbam n tsu yanka kaci ka va afada wa. ⁴ N reve n ukuna u cingi u roku u da n yain wa, shegai nala u zuwa n woko uza da bawu wari n unyushi wa. Asheku a da a tsu yanka mu afada. ⁵ Adama a nala kotsu i kidaga uza ugana bawu kotsu a'ayin a yain wa, vanai ve hal she a'ayin a da Asheku a gonoi. Wa wenike ta ukuna u da wari usokongi gogo-na a kateshe, wa wenike ta kpm ili i'ya ama a ka ciga i'ya i'ari usokongi a atakasuvu a le. Aku Kashila ka woko uza da wa cikpala ya dem tyoku da u gain.

⁶ Ama a va, n zuwa da ta i wundyanu mu n Apolo tyoku u iryoci a ukuna u da ma dansa vi, tsara i rotsongusu kalen ka udani u da u danai, "Tonoi i'ya a korongi a Tagarada u Kashila koshi." Pini nala, ya yan n aradi i gorimuko uza u te i goro uza u te wa. ⁷ Ya va wundya wari? Va wundya vu la Atoni a da a buwai? Ndyu wari n i'ya, i'ya bawu Kashila ka naka vu? Kashila ka baci ka naka vu gba ili i'ya wari n i'ya, ndya i zuwai va yan aradi yavu n kaci ka vunu ka vu yain i'ya?

⁸ Ya wundya ta yavu gba ili i'ya ya ciga i'a ta n i'ya. Ya wundya ta yavu aza a utsari a da i'ari. Hal i lyai tsugono bawu atsu. A'ari a dana gbam ngono n da i'ari kotsu tsu lyai tsugono tsi kabolo n ada. ⁹ U yan mu ta yavu Kashila ka zuwa tsu ta asuki tsara tsu woko ama da bawu ama a ka naka tsupige, tsu wokoi yavu aza da a'ari a kuwa ku a'ali aza da a ka ne uwono a kateshe.* Tsu wokoi yavu ama da a purai a bankai a kakura tsara a wuna le, tsara gba ama n atsumate a zuba a wundi tyoku da a ka kuwa. ¹⁰ Ama a likimba a na a ka wundya yavu atsu utengeshi u da tsa yan an tsa yanka Kawauwi manyan. Shegai ara de kpm ya wundya ta yavu i'a

* **4:9** Katigi ka aza a Roma ka lya baci kuvon aku a ka gono a kuwa, a kapala ka wa wala, aku asoje n aza da a banga yi a toni yi a kucina. Pini nala, aza da a kana tyoku u agbashi a'ayin a kuvon yi a toni a makorishi. Bulus ratsanaka ta kaci ka ne n agbashi a da a'ari a makorishi.

n kakiri an ya tonu Kawauwi. Ya wundya yavu atakasuvu a tsunu a'ā n ucira wa, a de kpm n ucira. Ya wundya ama a ka nakaṣa dā tsupige shegai atsu a ka nakaṣa tsu wa. ¹¹ Hal n gogo-na gbam kambulu n kakuli ka tsari a upana, tsā kpm n aminya a u'uka a shinga wa. Ama kpm a ka yansa tsu mavura cika. Tsara n kuwa ku kaci ku tsunu wa. ¹² Tsu matsa tā tsu yain manyan n akere a tsunu. Ama a yanka tsu baci unā u cingi, tsu tsu zuwuka le tā unā u shinga. Ama a ka yansa tsu baci mavura, tsu tsu kawunku tā ma. ¹³ Ama a ka dansa baci kagbani a kaci ka tsunu, tsu tsu dansa tā ukuna u shinga a kaci ka le. Gogo-na gbam tyoku u kaviri dā ama a bidya tsu ili i'ya a ka wotsongu n tyoku u akama a dā a ka zā a wotsongu.

¹⁴ Ili i na yi korongu dā ma korongu i'ya tsara i pana uwono wa. Ciga dā ma ciga n rono dā atsuvu kpaci edā mmuku n vā n dā aza dā ma ciga. ¹⁵ Ko i'ā baci n awenishiki azu kupa (10,000) aza dā a ka wenishike dā a kaci ka Kawauwi, mpa tata u de koshi. I woko de mmuku n vā a asuvu Kawauwi an n tonuko dā ukuna u ne. ¹⁶ Adama a nala, ma folo dā i toni iryoci i vā i yain tyoku dā mpa ma yansa. ¹⁷ Ili i'ya gai i zuwai ma sukunku dā maku ma vā Timoti i'ya gai la vi. Aya macigi ma vā kpm kagbashi ka maci ka Asheku. Wa cibuga dā tā ili i'ya n wenishikei a kaci ka Yesu Kawauwi tyoku dā n wenishikei ko nte wa a asuvu a a'uwa a Atoni.

¹⁸ Aza roku a de a ka yan aradi yavu ma tuwā dā ukyawan wa. ¹⁹ Shegai Asheku a wushuku baci n tuwā, wa barakpa wa ya wene mu tā. N tuwā baci ma wene tā ili i'ya aza a aradi a nala yi a ka yansa. Kpm ma reve tā mayun dā baci a'ari n ucira u Kashilā ko kpm kadyanshi ka gbani ka a'ari a uyansa. ²⁰ Kpaci tsugono tsu Kashilā tsā adama a kadyanshi wa, shegai adama a ucira. ²¹ A asuvu a ili i re i na yi, ndya i dangasai, n tuwā n kajaḅu, ko gai n tuwā yuwu n uciga?

5

Afada a kaci ka tsishankala

¹ N pana tā a da uza roku a asuvu a de u yan tā tsishankala, a da wa vakusu n uka u tata u ne. Ko aza dā gbam bawu a revei Kashilā a kovo tā ucun u unyushi u nala vi. ² Ya yan aradi, a unā u dā ya namgba katsumā. U gan tā gbam i loki yi kpm i wutukpa yi a asuvu a ama a de. ³ Ko an u wokoi mā tā mbari n adā, n tsu cibusa tā n adā. N yan tā afada yavu mā pini kaḅolo n adā. N ucira u dā Yesu Asheku a naka mu, n kidāga tā vuma dā u yain unyushi u cingi u nala vi ugana yavu mā pini n adā. ⁴ A'ayin a dā baci i isaī ndishi a ukuna u na vi, kulu ku vā kā tā n adā, ucira u Yesu Asheku kpm wa rongo tā n adā pini a asu vi. ⁵ Ū kanā tā i neke vuma u nala vi a asu u Kanangasi.†* Kanangasi ka wacinsa tā ikyamba i ne, shegai a ka wauwa tā kulu ku ne kain ka baci Yesu Asheku u gonoi.

⁶ Aradi a de a gan wa. I reve tā kalen ka udani u dā u danai, “Maku ma yisti kenukulu ma ma tsu zuwa kira ku akala ku kasasu ku shita.” Wata, i asaḳa baci vuma dā wa yansa tsishankala tsi u lyai kelime n adā, aza roku a asuvu a de a ka gitā tā uyansa unyushi u cingi tyoku dā wa yansa. ⁷ Tyoku dā aza a Yahuda a tsu takpa gbā yisti dā wari a a'uwa a le kahu a yain Abiki a Upasamgbana,† nala dem ya takpa vuma u nala vi a asuvu a de. Kashilā ka wulukpe dā tā adama a dā Kawauwi ka kuwāi u wutukpa tsu a unyushi u cingi. Wā tā tyoku u ncon n dā aza a Yahuda a tsu kida

* 5:5 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalāpansi.

a'ayin a Abiki a Upasamgbana caupa. ⁸ Adama a da wari mayun nala, u gan ta tsu rongo uciɓusa a tsu ama a Kashila a da. Tsu varangu yisti cau vi; wata, kotsu tsu rongoi n ahali a cingi n a malyon n ure u tsicingi tyoku da tsu yansai caupa kahu tsu woko Atoni wa, shegai tsu rongoi n ahali a shinga n ukuna u mayun tyoku u burodi u da bawu wari n yisti.

⁹ An n koronku da caupa, n tonuko da ta kotsu i pecemgbene n ama da a ka yansa tsishankala. ¹⁰ Aza da bawu a'ari Atoni alya ma dansaka wa. Mayun da aza roku a asuvu a le a ka yansa ta tsishankala. Aza roku a le a ka yansa ta kurura, aza roku aza a mawusuka, aza roku kpam aza a ulyasaka ameli kayala a da. Ya ciga baci i pecemgbene n icun i ama a nala yi, u kana ta she i asaka likimba. ¹¹ Ili i'ya ma tonusuko da i'ya, i pecemgbene n uza da wa isa kaci ka ne Katoni, shegai wa yansa tsishankala, ko kpam wa yansa kurura, ko kpam uza da wa lyasaka ameli kayala. I pecemgbene n uza da wa wishisa aza roku, ko kasoi, ko kpam uza u mawusuka. Kotsu gbam i lyai ilikulya kaɓolo n ucun u vuma u nala vi wa.

¹² Ma n ucira u da ma yanka aza da bawu a'ari Atoni afada wa. Shegai i'a ta n ucira u da ya barana Atoni a da a yain icun i inyushi i nala. ¹³ Kashila ka ka yanka aza da bawu a'ari Atoni afada. Tagarada u Kashila u dana ta, "Uza roku wa baci uza u cingi a asuvu a de, loko ni." ◇

6

Ubansaka atoku a kunu ku afada

¹ Uza roku a asuvu a de wa baci n ukuna n Katoni ka roku, kotsu i banka ukuna vi a asu u uza u afada u da bawu wari Katoni wa. Foloji ama a Kashila a yanka da afada a ukuna vi. ² I reve an kain ka roku a tsu Atoni tsa yanka likimba afada wa? Eɗa baci ya yanka likimba afada, ya fuda ya yan afada a ikuna i kenu i na yi wa? ³ I reve an a a'ayin a da a ka tuwa tsa yanka atsumate a zuba afada wa? Adama a nala ya fuda ta ya yanka ikuna i naha afada. ⁴ I'a baci n ukuna icun i na, nida ya bana a asu u aza a afada a kateshe, aza da bawu ama a Kashila a ka naka karinga? ⁵ N dana ta nala tsara i pana uwono. N reve ta a ka namba uza roku a asuvu a de uza da wari n kakiri ka wa fuda wa yan afada a'ayin a da baci ukuna u rukpai a mere ma Atoni wa. ⁶ Shegai a una u da ya yan nala, aku i gonoi ya bansaka atoku a de a kuwa ku afada, ya yansa kananamgbani a kapala ka aza da bawu a revei Kashila.

⁷ I bidya baci ukuna u de ubana a kunu ku afada, i rukpa de. Katoni ka roku ka yanka baci uza u te u de i'ya bawu i gain, kotsu u banka yi a asu u uza u afada wa. Wa laka yi ta u yanka yi baci ukuna u roku wa. Ko kpam Katoni ka roku ka ryafa baci uza u te u de, kotsu u banka yi a asu u uza u afada wa. Wa laka yi ta u asaka ukuna vi. ⁸ Shegai eɗa dem i tsu nusa ta i ryafa kpam aza roku, i tsu yan ta dem nala a asu u atoku a de Atoni!

⁹⁻¹⁰ Kotsu i yinsa kaci ka de wa. Mayun i reve ta ama a cingi a ka tsara tsugono tsu Kashila wa. Ama a na yi alya, aza da a ka lyasaka ameli kayala. Nala dem aza a uyan tsishankala, n a'ali a da a ka vakusu n aka a roku, n aka a da a ka vakusu n a'ali a da bawu a'ari a le, icun i ama a na a ka uwa a tsugono tsu Kashila wa. A'ali a da a asakai atoku a le a'ali a ka vakusu n ele a ire kau-kau. Aza da a ka boko, n aza a kurura, n aza a mawusuka, ele dem a ka uwa a tsugono tsu Kashila wa. Asoi a da a tsu

gutukpa, n aza da a wishisai a'ala a atoku a le, ama da a ka yansa gba ili i na yi a ka tsara tsugono tsu Kashila wa.

¹¹ Kahu i wushuku n Kawauwi, aza roku a de a yansa ta ili i gbani i nala yi. Shegai Kashila ka zaka da de unyushi u cingi u de u gonuko da uwulukpi, kpm u gonuko da i wokoi a asuvu a aza da a'ari dere a kapala ka ne. U yan ta gba ili i nala yi a asuvu a kala ka Yesu Kawauwi Asheku kpm n ucira u Kulu ku Kashila ka tsunu.

Naka Kashila tsupige n ikyamba i vunu

¹² Aza roku a de a dana ta naha: "Ma fuda ta ma yan ili i'ya baci dem ma ciga, adama a da mari Katoni." Aku n wushunku le naha: "Mayun da, uwenishike u nala vi mayun da, shegai nala u wenike la vi ili dem i'ya i'ari n kalen wa." Ko n dana baci, "Ma fuda ta ma yan gba ili i'ya ma ciga," ma asaka ili yi i gonuko mu kagbashi ka ne wa. ¹³ I dana ta, "Ilikulya i lobono ta adama a katsuma, katsuma kpm ka lobono ta adama a ilikulya." Nala wari, shegai kain ka roku Kashila ka kotso ta n ele gba. Kashila ka yan ikyamba adama a tsishankala wa. U yan ta i'ya adama a da a ka gbashika Asheku, kpm Asheku a kirana ta n ikyamba i tsunu. ¹⁴ Kashila ka 'yangasa ta Asheku a ukpa, kpm wa 'yangasa tsu ta dem n ucira u ne. ¹⁵ I reve ta ikyamba i de apashi a ikyamba i Kawauwi a da. U gan n bolomgbono kapashi ka ikyamba i Kawauwi n kashankala da? Ko kenu! ¹⁶ Kpm i reve an uza u bolomgbono baci ikyamba i ne n kashankala u woko de ikyamba i te n eyi wa? Kpaci Tagarada u Kashila u dana ta, "Ama a re a le a ka woko ta ikyamba i te." ¹⁷ Shegai uza da wari u bolomgboni n Asheku, kulu ku ne n ku Asheku ku woko ta ku te.

¹⁸ Adama a nala she i suma uyan tsishankala. Gba icun i unyushi u cingi i'ya ama a ka yansa a kateshe ka ikyamba ka wari, shegai bamu n tsishankala. Aza a uyan tsishankala a nusuka ta ikyamba i le. ¹⁹ I reve an ikyamba i de asu da Kulu Keri ku tsu dusukusu da wa? Ka ta a asuvu a de. Kashila n kaci ka ne aya u nakai Kulu Keri. Efa i'ari n kaci ka de wa, shegai efa aza a Kashila a da. ²⁰ Kashila ka tsila da de. U tsupa de n katsupi ka pige. Adama a nala, u kana ta i yain ili i'ya ya naka Kashila tsupige n ikyamba i de.

7

Uwenishike a kaci ka iyolo

¹ Gogo-na ma tonuko da ta ili i'ya n yawunsai a kaci ka ili i'ya i koronku mu a ukanikorongi u de. I da, "Uza wa ciga baci u zuwa Kashila ka pana kayanyan, u gan ta u rongo bawu u vaki n uka, ko kenu." ² Shegai ili i'ya ma tonuko da i'ya: aza roku a ka fuda a ka kana kaci ka le wa, she a ba a yan tsishankala. Adama a nala a da u gain ya dem u zuwa uka u ne u da wa vakusu n eyi koshi. Uka kpm u gan ta u bana iyolo a asu u vali da wa vakusu n eyi koshi. ³ U gan vali u kpa da uvaku n uka u ne wa, nala wari kpaci aya vali u ne. Nala wari n uka vi kpaci aya uka u ne. ⁴ Uka vi wa yan n ucira a kaci ka ikyamba i ne wa, she n vali vi. Nala dem vali vi wa n ucira a kaci ka ikyamba i ne wa, she n uka vi. ⁵ Kotsu uza u te u le u bishinka utoku u ne ikyamba i ne wa, shegai ama a re le a wushuku baci a shamgba ve hal ubana a'ayin kenu, tsara a gonuko kaci ka le a asu u kavas. Pini nala, aku a gono kpm tsara Kanangasi* ka kondo le adama

◇ 6:16 Kag. 2:24. * 7:5 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

a ukpaḍa u ukana u kaci u le wa. ⁶ Dana ḍa n danai nala tsara i tsara ucira u ḍa ya kana kaci ka ḍe a asuvu a iyolo. Shegai mele ma ma zuwuka ḍa wa. ⁷ Wa yan mu ta, gba Atoni a ka kpaḍa baci uyan iyolo, tyoku ḍa mpa mari bawu uka, shegai Kashila ka naka ta ya dem kune ku ne, uza u na n kune ku ne kau, uza roku kpm n kune ku ne kau.

⁸ Gogo-na eḍa ma dansaka agapa na nraḅa aza ḍa a'ari Atoni. Wa lobono ta i rongo nala bawu i yain kpm iyolo tyoku ḍa mpa mari. ⁹ Shegai ya fuda baci ya kana kaci ka ḍe wa, i yain iyolo. Wa laka ta tsulobo i yain iyolo n u ḍa ya kuwa n maluwa.

¹⁰ Ma ciga ta n barana ḍa eḍa aza ḍa i yain iyolo. Shegai mayun mpa ma barana ḍa wa, Yesu Asheku ḍa. Adama a nala mpa ma barana ḍa wa, aya. Avu uka ḍa baci, kotsu vu peci n vali u vunu wa. ¹¹ Kpm ko vu pece baci kotsu vu yain iyolo i roku wa, shegai vu gono pini a asu u vali u cau u vunu. Avu kpm vali ḍa baci, kotsu vu loki uka u vunu wa.

¹² Gogo-na eḍa aza ḍa i zuwai aza ḍa bawu a'ari Atoni eḍa ma dansaka. Yesu Asheku u wenishike tsu ko i te a kaci ka nala wa, shegai ma wenishike ḍa ta a kaci ka ukuna vi. Aza roku a ḍe a'ali a Atoni yi i'a ta n aka ḍa bawu a'ari Atoni. Uka vi wa ciga baci u rongo n avu, kotsu vu loki yi wa. ¹³ Avu uka ḍa vari Katoni, kpm vali u vunu bawu vari Katoni, hal u wushuki u rongo n avu kotsu vu peci n eyi wa. ¹⁴ Vali u ḍa bawu vari Katoni kpm vari n uka u ḍa vari Katoni, iyolo yi i'a ta uwulukpi adama a uka vi. Nala dem uka u ḍa bawu vari Katoni wa baci n vali u ḍa vari Katoni, iyolo yi i'a ta uwulukpi adama a vali vi. Nala baci wa, mmuku n ḍe mari ma woko ta mmuku n ḍa bawu mari uwulukpi. Shegai gogo-na mmuku n ḍe ma woko ta uwulukpi adama a uwulukpi u ḍa vu tukoi a asuvu a iyolo yi.

¹⁵ Uza ḍa bawu vari Katoni ki, wa ciga baci u peci n Katoni ki, she Katoni ki ka zuwa yi u shamgba bamu n uciga u ne wa. Nala u gita baci, Katoni ki kabirya yi kpm n iyolo i nala yi wa. Shegai uciga utsara u ḍa baci, iyolo yi i shamgba le pini n vali ko uka ḍa bawu vari Katoni ki bawu a pecei, kpaci Kashila ka ciga ta Atoni a rongo ndishi n shinga n ama. ¹⁶ N aḍa ḍa ma dansa aka a ḍa a'ari Atoni: Gaawan vali u vunu u woko Katoni ka Kawauwi adama a vunu. Nala dem eḍa a'ali a ḍa i'ari Atoni: Gaawan uka u vunu u woko dem Katoni ka Kawauwi adama a vunu.

Tonoi Asheku kain dem

¹⁷ A kuwa ku Atoni ka baci dem n banai n tsu tonuko le ta a shamgba pini tyoku ḍa a'ari tun a'ayin a ḍa Yesu Asheku u dangasa le, kpm Kashila ka isa le a woko ama a ne. Gogo-na nala kpm ma tonuko ḍa. ¹⁸ Tyoku u, uza ḍa baci a kida kacombi kahu u woko Katoni, kotsu u dana wa woko yavu a kida yi kacombi wa. U woko baci Katoni bawu a kida yi kacombi, kotsu u dana she u kida kacombi wa. ¹⁹ Ko a kida yi kacombi ko a kida yi wa, gba ili i te i'ya. Ili i'ya i lai n kalen i'ya uyan u ili i'ya Kashila ka danai a yain. ²⁰ Lyayi kelime n urongo tyoku ḍa i'ari a'ayin a ḍa Kashila ka isa ḍa. ²¹ Avu kagbashi ka? Kotsu u nala u gala vu wa, shegai vu tsara baci kabala ka va tsara kaci ka vunu, vu lyai kelime, nala wa n ukuna wa. ²² Aza ḍa a'ari agbashi a'ayin a ḍa Asheku a isa le vi, alya a ka woko yaa a asuvu a Asheku. Nala kpm aza ḍa bawu a'ari agbashi a'ayin a ḍa Asheku a isa le vi, a ka woko ta agbashi a Kawauwi. ²³ Kashila ka tsila ḍa ḍe. U tsupa ḍe n katsupi ka pige adama a ḍe. Kotsu i woko tyoku u agbashi a ama hal i kpaḍa upanaka Kashila wa. ²⁴ Ama a va, n doku ta n danai,

shamgbai pini tyoku da i'ari a'ayin a da Kashila ka isa da, wa banga da ta i yain nala.

Aza da bawu a'ari n iyolo

²⁵ Gogo-na a kaci ka ama da bawu a'ari n iyolo da ma korongu. Asheku a dana ukuna u roku tyoku da ama a na yi a gain a ka yan wa, adama a nala asaka n dana ili i'ya n yawunsai. Ya wushuku ta n ili i'ya n danai cinda Asheku a pana mu ta iyali. ²⁶ Adama a upana u ikyamba u gogo-na da i zuwai ma naka adooki a asu u aza da bawu a yain iyolo a rongo pini bawu iyolo. ²⁷ Shegai vu yan baci iyolo, kotsu vu peci wa. Vu yan baci kotsu iyolo wa, kotsu vu boli vu yain iyolo wa. ²⁸ Ko vu zuwa baci uka, vu nusa wa. Nala dem maku ma uka ma yan baci iyolo, u yan unyushi wa. Ma ciga kadambula ka iyolo ka tsara da wa.

²⁹ Ama a va, n tonuko da karara, a'ayin a tsunu a likimba a'a gan wa. Adama a nala a'ayin a da a woko tsu vi kotsu tsu nangasa a da a asu u kadambula a kaci ka iyolo wa. ³⁰ Kpam ko va baci a kushen adama a anambukatsuma, vu lyai pini kapala n ugbashika Asheku. Ko va baci a idyoshi n vu pani kayanyan, kotsu vu asaka upana u kayanyan u vunu u zuwa vu vu asansa n ugbashika Asheku wa. Ko vu tsara baci ili ushani, kotsu i zuwa vu vu asaka ugbashika Asheku Yesu Kawauwi wa. ³¹ A'ayin a da baci dem vu yain ili i na yi; wata, i'ya ama a tsu yan a likimba vi, kotsu vu nangasa a'ayin a vunu a ucifusa i'ya wa, kpaci likimba n ili i'ya i'ari pini gba ya kotso ta gogo.

³² Ma ciga i rongo a kadambula a kaci ka ili i likimba wa. Uza da bawu wari n iyolo, wa fuda ta wa wuna a'ayin a ne a uyanka Asheku manyan, n u cifusi tyoku da wa zuwa yi u pana kayanyan. ³³ Shegai uza da wari n uka wa ta n kadambula cika. Wa yan ta kadambula a kaci ka ili i likimba, kpam n i'ya wa yan tsara uka u ne u pana kayanyan. ³⁴ Katakasuvu ka ne ka pece ta kure. Maku ma uka ko kpam uka da bawu wari n vali, wa fuda ta wa wuna a'ayin a ne a uyanka Asheku manyan. U naka Asheku kaci ka ne, ikyamba i ne n kulu ku ne. Shegai uka da baci wari n vali, u tsu yanka ta a'ayin a da wari n a da manyan u yain ili i likimba n i'ya wa yan tsara vali u ne u pana kayanyan. ³⁵ A'ayin a da baci dem n yain kadyanshi n ada naha, ciga da ma ciga n sira da wa, shegai an ma ciga n banga da da. Ma ciga ta i rongo n ahali tyoku da ama a Asheku a gain a rongo tsara i gbashika Asheku bawu ili i'ya ya damgbarasa da.

³⁶ Uza yawunsa baci u yanka kamana ka ne dere wa an bawu a yain iyolo, hal kamana ki ka wura a'ayin a iyolo. Pini nala, u gonoi u tuwa u yawunsai wa yan ta iyolo yi, wa fuda ta wa yan i'ya. Nala woko unyushi wa. ³⁷ Shegai u shamgba baci n ucira a katakasuvu ka ne wa n ukuna u da wa zuwa yi u yain iyolo wa, kpam hal wa fuda wa kana kaci ka ne. U yawunsa baci gai n kaci ka ne bawu wa zuwa kamana ka ne ki. Wa n ukuna wa, u yan ta ili i'ya i'ari dere.† ³⁸ A yan baci iyolo yi ili i shinga i'ya, a yan baci iyolo yi wa, wa laka ta tsulobo.

† 7:37 Mkpanda n na mi ma yan ta kpam n kalen: A dana tata wa kangu makere ma ne ubana iyolo, kpam u wura de ayen a iyolo. Gogo-na tata vi yawunsa baci ugan u fishinka yi wa, kpam makere mi n kaci ka ne wa ciga iyolo, u asaka yi u yain. Unyushi u cingi u da wa. A dana tata vi u yawunsa ta n kaci ka ne bawu uza roku naka yi adooki u da wa asaka makere ma ne ma yain iyolo wa. U toni ili i'ya u yawunsai a kaci ka makere mi kpam u woko tyoku da wari. Ili i shinga i'ya dem.

³⁹ U *kaṅa* *tā* uka u rongo a kuwa ku iyolo hal ukpa u vali vi. Pini nala, wa fuda *tā* u bana iyolo i roku, shegai u bana uza *ḍa* *wari* Katoni iyolo. ⁴⁰ Ara *va* wa laka *tā* upana kayanyan wa rongo baci maraṅa. Kpam yavu nala dem Kulu ku Kashila ka tono.

8

Ilikulya i'ya a darāmpkpai ameli

¹ Gogo-na ma ciga *tā* n yain kadyanshi a kaci ka inyama i'ya a darāmpkpai ameli. Gbā tsunu tsu reve *tā* ili i roku a kaci ka ukuna u na vi. Ureve u zuwa tsu *tā* tsu 'yangaṣai avangatsu a tsunu n araḍi, shegai uciga u zuwa tsu *tā* tsu *ḅaṅga* atoku. ² Uza *ḍa* baci u wenei yavu *wā* n ureve, kotsu u cina ureve u mayun wa. ³ Shegai uza *ḍa* wa ciga Kashila, aya Kashila ka tsu reve kpam ka tsu kirana n eyi.

⁴ Ili i'ya n danai i'ya na a kaci ka utakuma u inyama i'ya a darāmpkpai ameli: Tsu reve *tā* gai kameli ili i maci i roku i'ya a likimba wa, kpam tsu reve *tā* Kashila ka te ka koshi. ⁵ A tsu bidya *tā* ili i zuba n i likimba ushani “ashila” n “asheku” ili i'ya bawu i'ari “ashila” n “asheku” a mayun. ⁶ Shegai tsu reve *tā* tsa *tā* n Kashila ka te koshi, aya Tata, uza *ḍa* u yain ili gbā, u yan tsu kpam tsaraṅa tsu gbashika yi. Yesu Kawauwi aya koshi Asheku a tsunu. Ili i'ya la i'ya bawu u yain wa, kpam adama a ne a *ḍa* tsari n uma.

⁷ Shegai ya dem *ḍa* revei nala vi mayun *ḍa* wa. Aza roku a cuwanaḅa *ḍe* n ameli, *ḍa* i zuwai hal n ara a ka takuma baci icun i inyama i nala yi, a tsu wene *tā* yavu i kameli i'ya. A wene *tā* yavu ya tsunku le *tā* ashinda a lya baci icun i ilikulya i nala yi. A yawunsa *tā* nala kpaci u wuyana le *tā* a takpana ili i shinga n i'ya bawu i'ari i shinga. ⁸ Mayun *ḍa* ilikulya i tsu tuko tsu evu n Kashila wa. Tsu lya baci i'ya wa, ya jebe tsu ili wa. Tsu lya baci i'ya, ya doku tsu ili wa. ⁹ Shegai kotsu i kirana, kotsu utsaraṅa u kaci u ulya ilikulya u *ḍe* u woko ili i'ya ya zuwa aza *ḍa* bawu uyawunsa u le u gbamai a taḍatsa wa. ¹⁰ I reve *tā* an ameli ili i maci i roku i'ya wa, adama a nala wa woko kadambula wa vu bana baci a kunu ku kameli vu lyai ilikulya. Shegai uza *ḍa* bawu uyawunsa u ne u gbamai u wene vu baci va lya a kunu ku kameli, eyi dem wa yan *tā* maluwa ma wa lya. ¹¹ Ili i'ya vu revei nala vi, i wacinsa *tā* vuma u nala vi uza *ḍa* Kawauwi ka kuwai adama a ne. ¹² Vu nusuka baci atoku a vunu tyoku u nala hal vu zuwa le a yain ili i'ya a bidyai i cingi i'ya, avu dem vu nusuka *tā* Kawauwi. ¹³ Ma takuma baci inyama hal i zuwa utoku u *va* u yain unyushi u cingi, ma doku ma takuma unyama wa gbā uma u *va*, kpaci ma ciga yi u taḍatsa adama a *va* wa.

9

Bulus ili i te i'ya n asuki a ḍa a buwai

¹ Mpa yaa *ḍa* mari. Mpa kasuki ka. N wene *tā* Yesu Asheku a tsunu, eḍa manyan ma Asheku a yain a akere a *va*. ² Ko aza roku a bidya mu baci kasuki wa, eḍa i bidya mu *tā* kasuki. Eḍa n kaci ka *ḍe* i'ya *tā* kaḅolo n Asheku, ili i nala i'ya i wenikei an mpa kasuki ka.

³ Uwushuku u *ḍa* n wushunki aza *ḍa* a ka wecike ucira u *va* u *ḍa* na: ⁴ Tsa *tā* n ucira u *ḍa* tsa wusha ilikulya adama a manyan ma tsu yain. ⁵ Asuki a *ḍa* a buwai n a'angu a Asheku, n Bituru gbā a'ya *tā* n aka aza *ḍa* a'ari atoni a Kawauwi aza *ḍa* a soku le a nwalu n le. Tsa *tā* n ucira u *ḍa* tsa

yan dem nala. ⁶ U kaṅa mpa n Baranaba tsu yain manyan aku tsu tsara ikebe i'ya tsa tsila ilikulya wa.

⁷ Kasoje ka bana baci a asu u kuvon, u tsu tsupa ikebe i ilikulya da? Uza u tsu ce kashina aku u kpaɗa ulya ili i kashina yi? Kaliniki ka linaka ushiga bawu u soi mani ma le? ⁸ N yan kadyanshi ka na ki n ucira u va wa, shegai Mele ma Kashila ma dana ta dem nala. ⁹ Tsu yan ta kaneshi a Mele ma Musa korongi: “Kotsu i kimba unā u kanaka a'ayin a da wa lapa ilya wa.”* An Kashila ka danai nala, n anaka a da koshi wa yan kadyanshi? A'a! ¹⁰ N aṅtsu da wa dansa. Uza da u limai n uza da u lapai a yain manyan ma le n uzuwa u uma u da a ka tsara kaɓon ka ilya yi. ¹¹ An tsu tonuko da akani yi, u woko ta yavu icun i Kashila i'ya tsu cei a asuvu a atakasuvu a de. Adama a nala tsa ta n ucira u da tsa wusha ilikulya n ili i'ya i buwai tyoku u ili i'ya tsu kapai ara de. ¹² I ɓaṅga baci aza roku aza da a yanka da kuɓari, tsa ta n ucira u da u lai u le.

Shegai aṅtsu tsu taɓa da uzuwa i naka tsu tyoku nala wa. Tsu pelenshike ta ili i'ya tsari n i'ya kotsu tsu ɓishinka Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi utambura wa. ¹³ I reve ta gai aza da a tsu yan manyan a Kuwa ku Kashila nte a tsu wusha pini ilikulya i le. Adarakpi a da a tsu yan uɗarakpa nte dem a tsu wusha pini kapashi ka le. ¹⁴ Nala dem Asheku a wenishikei aza da a tsu yan kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga a wushi ilikulya i le.

¹⁵ Shegai n taɓa da uzuwa i naka nala wa. Kpam koronku da ma koronku da adama a da ma ciga i naka mu ili wa. N wene ta yavu da wa laka mu ta shana n kuwa n u da ya yan nala. ¹⁶ N yan aradi adama a da ma yansa kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga wa. Manyan ma nala mi ma Kashila ka danai n yain ma, kpam u kaṅa ta n yain ma. Ter va n 'yuwan baci ma uyan! ¹⁷ N yan baci manyan ma na adama a da mpa n kaci ka va n dangasai n yain ma, u kaṅa ta i tsupa mu. Shegai n yan ta manyan ma na mayun mayun adama a da Kashila ka ka naka mu ma. ¹⁸ Katsupi ka eni ka ma wusha? Kabala ka uyan kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga ka gbani, kpam n tsu zuwa ama a tsupa mu adama a manyan ma nala mi wa.

¹⁹ Mpa kagbashi ka uza ka wa. Shegai n gonuko ta kaci ka va kagbashi ka ama gba tsara n lyai kaci ka ama ushani. ²⁰ A'ayin a da baci mari n aza a Yahuda, n tsu rongo ta tyoku u uza u Yahuda tsara n lyai kaci ka le. Mele ma Musa ma ma tsu lya tsugono tsu le, ko an u wokoi ma ma lya tsugono tsu va wa. Shegai n tonon ta Mele mi derere tsara n lyai kaci ka le. ²¹ Nala dem an mari kaɓolo n Awulawa, n rongo ta tyoku u le, aza da bawu a ka tonon Mele, tsara n lyai kaci ka le. Nala u wenike an n kpaɗai utonon Mele ma Kashila wa, shegai n tonon ta mele ma Kawauwi. ²² Nala dem, an mari kaɓolo n aza da bawu a'ari n ucira a asuvu a upityanangu, n woko ta dem yavu ma n ucira wa, tsara n lyai kaci ka le. N woko ta gba ili i'ya ma woko a asu u ama tsara gai n lyai kaci ka le. ²³ N yan ta ili i nala yi tsara Kadyanshi ka Shinga ka tambura, kpam n pana kayanyan adama a unā u shinga u Kashila.

²⁴ Ciɓai, a ka yan baci kalambale, ya dem u tsu suma ta, shegai vuma u te u da koshi u tsu tsara kune. Eɗa dem u kaṅa ta i suma tsara i lyai kalambale ki.

* 9:9 A a'ayin a nala yi, a ka ciga baci a lapi ilya, anaka a da a ka rongo ukpatsa ilya yi hal she i gewe.

²⁵ Uza da baci dem u yain kalambale ka nala ki u tsu foḅuso ta kaci ka ne tsara u tsara kune ku funi† u da wa namgba gogo.† Shegai atsu tsu tsu foḅuso ta kaci ka tsunu tsara tsu tsara kune ku funi da wa rongo pini hal ubana. ²⁶ Da gai i zuwai n sumai she a kabaru ka kulya ki. Da kpm i zuwai n zuwai ucira u va gba tyoku u uza da u tsu shilakana n adimbi a ne tsara u lyai kaci, tyoku u uza da u tsu radagbusa akere a ne gbani gbani wa. ²⁷ N kana ta ikyamba i va n gonukoi i'ya kagbashi ka va, adama a da a'ayin a da baci n kotsoi uyanka aza roku kuḅari, Kashila ka bishinka mu kune ki wa.

10

Kotsu i gbashika ameli wa

¹ Ama a va, ma ciga ta i ciba n ili i'ya i gitai n isheku i tsunu aza da a tonoi Musa. Kashila ka tono ta n ele an u suki kalishi ka walai a kapala ka le, aku u tuko le gba le a upashi u Mala ma Shili† a iyamba i ekpi. ² Nala Kashila ka lyubugu le a wokoi yavu atoni a Musa a asuvu a kalishi n a asuvu a kushiva. ³ Gba le a lya ta ilikulya i'ya i wutai a zuba. ⁴ Gba le a so ta mini ma ma wutai n ucira u Kashila. Mini ma nala mi ma wuta ta a katali a zuba ka ka soku le, kpm katali ka nala ki Kawauwi ka. ⁵ Shegai gba n nala aza roku a da pini ushani a asuvu a le a yan ili i'ya Kashila ka panai kayanyan ka le wa. Aku a wunusa le, ikyamba i le kpm a wacinsai i'ya a asuvu a kakamba.

⁶ Kpm ili i nala yi i gitai ta tsara u woko tsu iryoci, tsara i bishinka tsu uciga ili i cingi tyoku da ama a nala yi a yain. ⁷ Kotsu i gbashika ameli tyoku da aza roku a le a yain wa. Tagarada u Kashila u dana ta, "Ama yi a yan ta abiki a gbani kpm a dusuki a lyai kpm a soi. Aku a 'yangai a jei." ⁸ Aza roku a le a yain tsishankala, adama a nala, ama azu kamanga n azu a tatsu (23,000) a da a kuwai a asuvu a kain ka te. Kotsu tsu yain unyushi u cingi tyoku da a yain wa. ⁹ Kotsu tsu kondo Magono ma Zuba tyoku da a aza roku a le a yain wa, aku a'ali a kapusa le a wunusai. ¹⁰ Kpm kotsu i yain tsali tyoku da aza roku a le a yain wa, kpaci ili i'ya i zuwai Kashila ka suki katsumate ka ukpa ka ne ka wuna le da gai la vi.

¹¹ Gba ili i nala yi i gitai ta tsara u woko tsu iryoci. A korongu ta i'ya tsara u woko tsu kuḅari. Kpaci tsa rongo ta a a'ayin a da a'ari evu n ukotso. ¹² Va wundya baci vari n ucira, vu kirana kotsu vu rukpa wa. ¹³ A'ayin a da baci Kashila ka kondo vu, kotsu vu ciba an nala dem wa konduso ama da buwai. Kashila ka tsu kana ta kazuwamgbani ka ne, kpm u tsu asaka ukondo vi u wura ili i'ya va kpaḅa ukawunku wa. A'ayin a ukondo, wa naka vu ta ucira u da va fuda va kawunku u da, kpm Kashila ka naka vu ta ure u da va lya kaci ka ukondo vi.

¹⁴ Ama a va, adama a nala kotsu i suma ulyaka ameli kayala. ¹⁵ Eḅa aza a kakiri a da. Yawunsukai kaci ka de ko ili i'ya ma ciga n tonuko da vi i mayun i'ya. ¹⁶ Tsu ciba baci a'ayin a da Asheku a lyai ilikulya i makorishi, tsu bidya baci mako tsu cikpai Kashila, mpasa n Kawauwi n da tsa pece. Tsu golo baci burodi tsu takumai, ikyamba i Kawauwi i'ya tsari upece. ¹⁷ Tsu pece baci burodi u te, tsu woko de la vi ikyamba i te, ko an u wokoi tsa ta ushani.

† 9:25 A'ayin a nala yi, uza da baci u lyai kalambale u tsu wusha ta funi da a yain n avuku, kpm u tsu rongo u'ekpe wa.

¹⁸ Cíbai n aza a Isara'ila, ya dem reve t̄a an a yain uđar̄akpa a asuđar̄akpa, gb̄a aza d̄a a takumai inyama yi a woko t̄a ili i te n uđar̄akpa vi.

¹⁹ Tonuko d̄a ma tonuko d̄a an kameli ko ilikulya i'ya a yankai ameli uđar̄akpa i'ari n kalen wa. ²⁰ Shegai tonuko d̄a ma tonuko d̄a ili i'ya a d̄aramkpai ameli, ityoni i cingi i'ya a naƙai i'ya, Kashila wa. Kpam ma ciga i woko ili i te n ityoni i cingi wa. ²¹ Ya so a mako ma Asheku aku i doku i soi a mako ma ityoni i cingi wa. Ya lya ilikulya i Asheku aku i doku i lyai ilikulya i'ya a nekei ityoni i cingi wa. ²² Tsa ciga tsu zuwa Asheku malyon d̄a? Tsa wundya ts̄a n ucira u d̄a tsa 'yuwan Asheku bawu u yan tsu mavura?

Nakai Kashila karinga maco

²³ Aza roku a d̄e a dana t̄a, “Tsa fuda t̄a tsa yan gb̄a ili i'ya tsa ciga!” Shegai n tonuko d̄a ili dem d̄a ya lobono uyan wa. I dana t̄a, “Tsa fuda t̄a tsa yan ili i'ya tsa ciga!” Shegai n tonuko d̄a ili dem d̄a ya ɓanga d̄a wa. ²⁴ Kotsu vu zami ili i'ya ya lobono vu koshi wa. Vu zami dem ili i'ya ya lobono ama d̄a a buwai.

²⁵ Takumai inyama i'ya a ka dengishe a kuden. Kotsu i wecike ko a d̄aramkpa i'ya kameli wa, atakasuvu a d̄e a ka rongo t̄a n̄a ndishi n shinga, ²⁶ adama a d̄a Tagar̄ada u Kashila u dana t̄a, “Likimba u Asheku u d̄a kaɓolo n ili i'ya i'ari pini a asuvu a ne gb̄a.” ♦

²⁷ Aza d̄a bawu a'ari Atoni a libana vu baci ulya ilikulya n ele, kpam va ciga vu yain nala, wala ba vu lyai ili i'ya dem a naƙa vu. Kotsu vu wecike ko i'ari n mele wa. ²⁸⁻²⁹ Shegai uza roku u tonuko vu baci, “Ilikulya i na a neke t̄a i'ya a asu u kameli,” kotsu vu lyai ilikulya i nala yi wa, ko vu yawunsa baci unyushi u d̄a wa, vu lyai i'ya wa. Adama a d̄a uza d̄a u tonuko vu vi u yawunsa t̄a unyushi u d̄a vu lya baci i'ya.

Nida a ka ƙangu mu uyan ili i'ya ma fuda ma yan adama a d̄a ya zuwa uza roku unyushi? ³⁰ Ma cikpa baci Kashila adama a ilikulya aku n lyai i'ya, nida a ka gonuko mu uza u unyushi adama a d̄a n lyai i'ya?

³¹ Va lya baci, ko va so, ko kpam va yan ili i roku, yan ili dem a ure d̄a ya naƙa Kashila tsupige. ³² Kotsu vu yain ili i roku i'ya ya zuwa aza a Yahuda, ko Awulawa, ko kpam Atoni a Kashila i woko le unyushi wa. ³³ Yanyi tyoku d̄a n tsu yan. N maƙsa t̄a n zuwa ya dem pana kayanyan a ili i'ya n yansai. N zama ili i'ya ya tuko mu ili i shinga wa, shegai ili i'ya i'ari i shinga a asu u ama, kotsu a tsar̄a iwauwi.

11

¹ U ƙana t̄a vu toni iryoci i va, tyoku d̄a mpa n tonoi iryoci i Kawauwi.

Uwenishike a kaci ka ulya kayala

² N cikpala d̄a t̄a adama a d̄a i tsu cíbusa t̄a n̄a mpa maco, kpam n i toni uwenishike u d̄a n tsu yanka d̄a.

³ Shegai n ciga t̄a i reve ili i na: Kawauwi ƙa t̄a n ucira a kaci ka vali, vali wa t̄a n ucira a kaci ka uka, Kashila kpam ƙa t̄a n ucira a kaci ka Kawauwi. ⁴ Vali d̄a baci dem u palai kaci ka ne a'ayin a d̄a wa yan kavasuu ko wa dansa akani a Kashila, wa tuko t̄a Kawauwi uwono. ⁵ Uka d̄a bawu u palai kaci ka ne a'ayin a d̄a baci wa yan kavasuu ko wa dansa akani a Kashila, wa tuko t̄a vali u ne uwono. Uka u nala vi dere d̄a wari n uka d̄a a punai kaci adama a iryoci i uwono. ⁶ Nala wari, u 'yuwan baci ucaca

diko she a kuruwa kenji ka ne gba. An u wokoi ili i uwono i'ya a asu u uka a kidasa yi baci kenji ko kpm a kuruwa yi ka, she u pala kaci ka ne. ⁷ Kashila ka yan ta a'ali tsara a rotso yi, a naka yi kpm karinga. Nala u wenike ta kotsu vali u kimbai ili i roku a kaci ka ne wa. Kashila ka yan ta uka tsara u naka vali u ne karinga. ⁸ Kashila ka zuwa vali u kagita u wuta a asuvu a uka wa, shegai u zuwai uka u kagita u wuta a asuvu a vali. ⁹ Kashila ka yan vali adama a uka wa, shegai u yan ta uka adama a vali. ¹⁰ Adama a nala a da uka wa pala kaci ka ne tsara u wenike an wari a kere ka ucira u vali u ne, kpm n adama a atsumate a zuba.

¹¹ Tyoku da tsari utono Asheku, aka a'ari upeci n a'ali wa, a'ali kpm a'ari upeci n aka wa. ¹² Mayun da uka u kagita u wuta a asuvu a vali, aka kpm a matsai a'ali a da a buwai. Shegai Kashila ka ka yain ili gba. ¹³ Wecei kaci ka de, u gan uka u yain kvasu bawu u cacai diko a kaci ka ne? Ili i uwono i'ya wa? ¹⁴ Efa i wene tyoku da Kashila ka yain likimba wa, vali wa baci n kenji zakaka u tsu woko ili i uwono wa? ¹⁵ Shegai uka wa baci n kenji ka bululu ili i tsulobo i'ya. Kashila ka ka naka yi kenji nala tsara ka woko yi ili i upalaka. ¹⁶ Hal n gogo-na, ama roku a ka ciga ta a nanamgbana a ukuna u na vi, shegai ma dana ta atsu n a'uwa a Atoni a da a buwai kotsu tsu yan ili i roku kau wa.

Ulya u Ilikulya i Asheku

¹⁷ A'ayin a da i bolomgbonoi a asu u te, i tsu yan ili i shinga wa shegai i gono i yain i gbani. Adama a nala ma cikpala da a uwenishike u da ma ciga n yanka da gogo-na vi wa. ¹⁸ A kagita, n pana ta a da a'ayin a da baci i bolomgbonoi i tsu pecene ta abon abon, kpm n wushuku ta n ukuna u roku u ili i na yi. ¹⁹ Malala ma la wa, u kana ta i yain n abon kau-kau a asuvu a de, pini nala, ya dem u wene aza da a ka yan ili mai. ²⁰ A'ayin a da baci i bolomgbonoi, i tsu wundya ta Ilikulya i Asheku i'ya ya lya, shegai nala wari wa. ²¹ Adama a da a'ayin a da baci ya lya, i tsu yan ta maloko i wusanasa gba ilikulya yi, aku aza roku a woko n kambulu. Aza roku gbam hal a soi a gutukpa! ²² I'a n a'uwa a de asu u da ya lya kpm i soi wa? I goro kuwa ku Atoni ku Kashila da? I ne aza a unambi uwono da? Nda u gain n tonuko da? Ya wundya ma cikpala da an ya yansa nala da? Ma cikpala da wa, ko kenu!

²³ Asheku a naka mu ta uwenishike u da n wenishike da: N kayin ka a nekei Asheku Yesu vi, u bidya ta burodi. ²⁴ U cikpa ta Kashila adama a burodi vi, aku u jibamgbanasai u da u danai, "Ikyamba i va i'ya na vi i'ya a nekei adama a de. Rongoi a uyansa nala kotsu i cibusa na mpa." ²⁵ Nala dem an a lyai ilikulya, aku u bidyai mako, u danai, "Mako ma na mi kazuwambani ka savu ka Kashila ka, nala u wenike ta ukuna u maci u da a shamkpai a mpasa n va. A'ayin a da baci dem i soi a mako ma na mi, uyansa nala wa zuwa ta i ciba na mpa." ²⁶ I takuma baci burodi na kpm i soi a mako ma na, dansa da i'ari udansa Kawauwi ka kuwa ta. Rongoi udansa nala hal u gono.

²⁷ Adama a nala uza da baci u takumai burodi u Asheku ko kpm u soi a mako ma ne a ure u da bawu wa naka yi tsupige, u yan ta unyushi u cingi a ikyamba i Asheku na mpasa n ne. ²⁸ Da gai i zuwai u gain i kondo ve kaci ka de kahu i takuma burodi ko kpm i soi a mako ma ne mi. ²⁹ Kpaci i reve baci kalen ka ikyamba i Asheku wa, aku i takumai burodi ko kpm i soi a mako ma ne, kaci ka de ka ya ronuko ukida u ugana. ³⁰ Ili i'ya i

zuwai aza roku a de ushani a'ari na mɓala kɓam bawu ucira u ikyamba da gai la vi, hal aza roku gɓam a kuwai. ³¹ Tsa gitā baci ve tsa kondo kaci ka tsunu, Kashilā ka yanka tsu afada wa. ³² Shegai Asheku a tsu yan tsu ta mavura u lapula tsu, tsarā a makorishi a wacinsa tsu wa, a'ayin a da baci a ka wacinsa likimba.

³³ Adama a nala ama a va, a'ayin a da baci i ɓolomgbonoi tsarā i lyai Ilikulya i Asheku, kotsu i vanamgbana. ³⁴ Kɓam aza roku a de a'a baci n kambulu, gitai ve i lyai ilikulya a kuwa, tsarā a'ayin a da baci ya lya kaɓolo i ronuko kaci ka de kadama† a asu u Kashilā wa.

Ma tonuko da ta ili i'ya ya yan a ukuna u roku n tuwa baci.

12

Kune icun kau-kau ku Kulu Keri

¹ Ama a va, gogo-na ma koronku da ta a kaci ka kune ku Kulu Keri ku tsu nakaṣa ya dem icun kau-kau a asuvu a tsunu.

Ma ciga da ta i reve ukuna u maci a kaci ka le. ² Ma ciga ta i ciɓa kahu i woko Atoni a Asheku, a tonu ta n afa a ure u da bawu u gain tsarā i gbashika ameli a da bawu a ka dansa. ³ Ma ciga ta i reve uza u dana baci, “Yesu uza u unā u cingi da!” Kulu Keri ku Kashilā ku tonu n vuma u nala vi wa. Kɓam uza u dana baci, “Yesu Asheku a da!” Kulu Keri ka koshi ku zuwa yi u dana nala.

⁴ Kune ka pini icun kau-kau, shegai Kulu ku te ka ku tsu neke ka. ⁵ Ire i'ya pini ushani i uyan tsugbashi, shegai gba tsunu Asheku a te a da tsa gbashika. ⁶ Ama a tsu fuda ta a yain icun manyan kau-kau, shegai Kashilā ka te ki ka ka tsu naka ya dem ucira u yain manyan nala.

⁷ Kulu ku tsu wenike ta kaci ka ne a asu u Katoni dem, ku naka yi baci manyan ma ma ɓanga Atoni gba. ⁸ Kulu ku Kashilā ku tsu naka ta uza ucira u uyan adooki n kakiri. Kulu ku te ki ka kɓam ku tsu naka uza roku ucira u yain kadyanshi ka kari ushadangi n ureve. ⁹ Kulu ku te ki ka kɓam ku tsu naka vuma upityanangu u pige. Ku naka kɓam uza roku ucira u tanasa ama. ¹⁰ Ku naka uza u na ucira u uyan ikunesavu, uza u nife kɓam u naka yi ucira u kuɓari ku akani a Kashilā. Ku naka kɓam uza roku ucira u utakpana ili i'ya i wutai a asu u Kashilā n i'ya bawu i wutai a asu u Kashilā. Kulu Keri ka ku tsu naka uza roku ucira u uyan kadyanshi n aletsu a roku. Ku naka kɓam uza roku ucira u toɗugbuso ili i'ya a dansai n aletsu a roku yi. ¹¹ Kulu Keri ku te ku nala ki ka koshi ku tsu naka kune ku nala ki gba. Aya u tsu yawunsa ko kune ku eni ka ya dem wa tsarā.

Ikyamba i Kawauwi n apashi a ne

¹² Ikyamba i vuma ili i te i'ya, shegai i'a ta n apashi ushani. Ko an u wokoi apashi a da pini ushani a ikyamba a da a ɓolomgbonoi a wokoi ikyamba i te. Ikyamba i Kawauwi dem nala i'ari. ¹³ Aza roku a tsunu aza a Yahuda a da, aza roku kɓam Awulawa. Aza roku a tsunu agbashi a da, aza roku kɓam agbashi a da wa. Shegai Kulu Keri ku lyuɓugu tsu ta ku gonuko tsu kapashi ka ikyamba i Kawauwi. Gba tsunu Kulu ku te ka tsu wushai.

¹⁴ Mayun da, ikyamba i'a ta n apashi kau-kau, kapashi ka te ka wa. ¹⁵ Kune ku dana baci, “Mpa ma a kapashi ka ikyamba wa, kpaci mpa kukere ku wa,” nala u kangu yi u woko a kapashi ka ikyamba da? ¹⁶ Kutsuvu ku dana baci, “Mpa ma a kapashi ka ikyamba wa, kpaci kutsuvu ka koshi mari mpa keshi ka wa,” nala u kangu yi u woko a

kapashi ka ikyamba da? ¹⁷ A da baci ikyamba gba keshi ka, nida ya pana? Kpam a da baci ikyamba gba kutsuvu ka, nida wa tsukpa magulani? ¹⁸ Shegai Kashila ka yan ta ikyamba i tsunu n apashi ushani, kpam u zuwa ta kapashi dem asu u da wa ciga ka. ¹⁹ A'ari a da baci gba apashi a ikyamba kapashi ka te ka koshi, i'ari ya woko ikyamba wa. ²⁰ Mayun da, apashi a da pini ushani, shegai ikyamba i te i'ya.

²¹ Wa yan wa keshi ka tonuko kukere, "V̄ari n kalen wa!" Ko kaci ka tonuko a'ene, "I'ari n kalen wa!" ²² Wa yan nala wa! Apashi a ikyamba a da tsa wundya yavu a'a n ucira wa vi, a da a lakai kalen cika. ²³ Apashi a roku a da pini a ikyamba i tsunu a da tsu wenei yavu a'ari n kalen cika wa, shegai tsu la ta ukirana n a da cika. Tsu tsu pala ta apashi a ikyamba i tsunu i'ya bawu tsa ciga a wene, ²⁴ shegai tsu tsu asaka ta a roku bawu tsu palai. Kashila ka fobuso ta ikyamba i tsunu tyoku da gban apashi a da tsu wenei yavu a'ari n kalen wa a da a wokoi n kalen cika. ²⁵ U yan ta nala tsara u zuwa gba apashi a ikyamba a yain manyan kabolo derere, kapashi dem ka kirana n atoku. ²⁶ Kapashi ka ikyamba ka te ka pana baci ikyamba, apashi a da a buwai dem a ka pana ta ikyamba n eyi. A naka baci kapashi ka te tsupige, a da a buwai gba a ka zangana ta kabolo n eyi.

²⁷ Gba de kabolo, ikyamba i Kawauwi i'ya i'ari. Ya dem kapashi ka ikyamba ka ne ka. ²⁸ Aza roku a da na aza da Kashila ka zuwai a ikyamba i Kawauwi: aza a kagita asuki a da, aza a ire ntsumate, aku aza a tatsu awenishiki. Kashila ka zuwai kpam aza a uyan sa ikunesavu, n aza da a'ari n ucira u utanasa ama. U zuwai kpam aza da a tsu bangasa atoku, n aza a utono n ama. U zuwa ta kpam dem aza a uyan kadyanshi n aletsu a roku. ²⁹ Ya dem da wari kasuki? Ya dem da u tsu dansa akani a Kashila? Gba da ama a'ari awenishiki? Ya dem da wari n ucira u da wa yan ikunesavu? Mayun tani nala wa. ³⁰ Ya dem da wari n ucira u da wa tanasa ama? Kashila ka naka gba tsunu ucira u da tsa fuda tsa dansa n aletsu kau-kau? Ya dem da wa fuda wa todugbuso ili i'ya a dansai n aletsu a roku? Mayun tani nala wa. ³¹ Shegai i zuwa maluwa i tsara kune ka ku lai tsulobo.

Gogo-na ma tonuko da ta ili i roku i'ya i lakai gba.

13

Uciga

¹ N dansa baci n aletsu a ama, ko kpam n kaletsu ka atsumate a zuba, shegai bawu ma ciga ama, kadyanshi ka va ka rotso ta mawura ma ulapa u urim,* ko kpam mawura ma kalingi. ² Kulu ku naka mu baci ucira u da ma dansa akani a Kashila, shegai bawu ma ciga ama, mpa ili i roku i'ya wa. Nala kpam ma fuda baci ma reve ili hal dem n ili i'ya i'ari usokongi, kpam bawu ma ciga ama, n woko ili i roku wa. Nala dem wa woko ma baci n upityanangu u da ma tonuko masasa ma 'yanga ma gono a asu u roku. ³ Ko n naka baci aza a unambi gba ili i'ya mari n i'ya, kpam ko n neke baci ikyamba i va ufarakpa u urunukpa, n ciga baci ama wa, u woko mu ta ili i gbani.

* **13:1** A tsu yan ta manyan n ili i na yi a asu u ulyaka ameli kayala. Kacan ka a tsu rongo uyansa ka tsu naka Kashila ka maci tsupige wa. Nala kpam dem, uza roku u yan baci kadyanshi n aletsu a roku bawu u bangai kuwa ku Atoni, ka ta tyoku u kacan ka ulyaka ameli kayala kpaci ka naka Kashila ka maci tsupige wa.

⁴ Uciga wā tā n ahankuri n tsulobo. Uciga wāri n malyon wa. Uciga u tsu dansa n arādi wa. U tsu bidiga kaci ka ne tsupige wa. ⁵ U tsu dansa tsarā u nusuka ama wa. U tsu matsā u tsarākā kaci ka ne ili maco wa. U tsu yan maloko ma uyan upan wa. U tsu cībā n unyushi u da ama roku a yanka yi wa. ⁶ U tsu yan mazāngā a'ayin a da ukuna u cingi u gitai wa, shegai u tsu yan tā mazāngā a'ayin a da ukuna u mayun u wutai a kateshe. ⁷ Uciga u tsu kotso wa, u tsu asākā uwushukusu wa, wā tā n uzuwa u uma maco, kpm u tsu kawunku tā maco.

⁸ Uciga u tsu barākpā tā hal ubana. Kune ku kadyanshi ka akani a Kashilā ka kotso tā. Kune ku kadyanshi n aletsu a roku ka kotso tā. Kune ku ureve dem ka kotso tā. ⁹⁻¹⁰ Kpaci kune ku tsunu ku ureve n ucira u udansa akani a Kashilā ku shadangu wa; shegai a'ayin a da baci u da wari ushadangi u tuwai, pini nala, u da bawu wari ushadangi vi wa woko u gbani. ¹¹ An mari maku, n dansa tā tyoku u maku, n yawunsa tā tyoku u maku, n yansa tā kaco tyoku u maku. An n gbonguroi, aku n asakai uyansa tyoku da maku ma tsu yansa. ¹² A'ayin a na, an tsa wenishe ili i Kashilā, tsu wene i'ya sarara wa, tyoku da vu tsu wene kaci ka vunu vu webele baci madubu ma mari dusu. A'ayin a ka tuwa tā a da tsa wene Kashilā a'eshi a'eshi. Gogo-na ureve u va kenu da wari, shegai a'ayin a nala yi ma koruso tā ma reve ili gba, tyoku da Kashilā ka reve mu gba gba.

¹³ Ili i tatsu i'ya pini i'ya ya barākpā: upityanangu, n uzuwa u uma, n uciga, kpm i pige a asuvu a le i'ya uciga.

14

Kulu Keri n kune

¹ Yanyi gba ili i'ya ya yan i cigi atoku a de. Kpm dem i yain n maluwa ma uwusha kune ushani ka Kulu Keri ku tsu naka da, kpm kune ka ku lakai ka ku udansa akani a Kashilā. ² Aza da a tsu dansa n aletsu kau-kau a tsu dansa n ama da bawu a ka pana wa, shegai n Kashilā uza da u tsu panaka le. A tsu dansa tā ukuna u maci u da wari usokongi n ucira u Kulu Keri. ³ Shegai aza da a tsu dansa akani a Kashilā a tsu dansa tā n ama tsarā a banga le, a gbamatangu le, kpm a tanasa le atakasuvu. ⁴ Aza da a tsu dansa n aletsu kau-kau kaci ka le ka koshi a tsu banga, shegai aza da a tsu dansa akani a Kashilā a tsu banga tā kuwa ku Atoni gba. ⁵ N dana tā, wa lobono da tā i dansa n aletsu kau-kau gba de, kpm wa la tā tsulobo gba de i'ari i fuda i dansa akani a Kashilā. Kune ku udansa akani a Kashilā ku la tā ka udansa n aletsu kau-kau kalen. Kune ku aletsu ki she a tsarā uza da wa fuda wa todugbuso kalen ka aletsu ki da ka banga gba kuwa ku Atoni.

⁶ Ama a va, n tuwa baci ara de n dansai n aletsu kau-kau, nida nala wa banga da? Nala wa banga da wa, ko kenu. Shegai n tonuko da baci ili i'ya Kashilā ka wenike mu, ko n tonuko da kpm ili i ureve, ko akani a da Kashilā ka ciga mu n dansa, ko uwenishike. ⁷ Ili i'ya a tsu fulusa tyoku u ugbali ko kpm i'ya a tsu keme tyoku u molo ili i'ya bawu i'ari n uma, uza wa reve ushipa vi wa she kakemi ki ka keme karara. ⁸ Kavana ka ka tsu tonon asoje ka shika baci mai wa, nida asoje yi a ka fobuso? ⁹ Nala dem uza wa fuda wa reve ili i'ya va dansa wa, she vu dansa karara. Nala baci wa, n uwule u da koshi va dansa. ¹⁰ Aletsu a da pini icun kau-kau a likimba, kpm kaletsu ka la ka bawu kari n kalen wa. ¹¹ Uza wa dansa

baci n kaletsu ka bawu n panai, n tsu woko t̄a kamoci. ¹² Ya ciga baci kune ku Kulu, foloi Kashil̄a ka nāka d̄a ka ka ɓaŋga gb̄a kuwa ku Atoni.

¹³ Uza d̄a baci w̄ari n kune ku kadyanshi n aletsu kau-kau, u yain kavasu ka wa ts̄ara kune ka wa fuda wa todugbuso ili i'ya wa dansa. ¹⁴ Kpaci n yan baci kavasu n aletsu kau-kau, kulu ku vā ka ka yan kavasu ki, shegai n reve ili i'ya ma dansa wa. ¹⁵ Ndya ma yan? Ma yan t̄a i'ya gb̄a. Ma yan t̄a kavasu a kulu, kpam ma yan t̄a kavasu n kadyanshi ka n revei. Ma shipa t̄a a kulu, kpam ma shipa t̄a n kadyanshi ka n revei. ¹⁶ I ɓolomgbono baci ya cikpala Kashil̄a n kulu ku d̄e, ama roku a ka reve wa. A reve baci ili i'ya ya tono wa, nida a ka reve a wushuku, "Ami"? ¹⁷ Vu cikpala t̄a Kashil̄a mai, shegai nala u ɓaŋga uza roku wa.

¹⁸ N cikpa t̄a Kashil̄a an ma fuda ma dansa n aletsu kau-kau ushani n la d̄a. ¹⁹ Shegai tsu ɓolomgbono baci ulyaka Kashil̄a kayala, n da u laka t̄a tsulobo n dansa idani i tawun i'ya ama a panai, n u d̄a ma dansa idani azu kupa (10,000) n aletsu kau-kau.

²⁰ Ama a vā, āsākai uyawunsa tyoku d̄a mmuku n tsu yawunsa. Wokoi tyoku u ibabā i'ya bawu a yain ili i cingi. Kpam i woko aza d̄a a kuwai a uyawunsa u d̄e. ²¹ A korongu t̄a a Tagar̄ada u Kashil̄a: "Magono ma Zuba ma dana t̄a, 'Ma dansa t̄a n ama a vā n aletsu kau-kau a d̄a amoci a ka fuda a dansa. Shegai gb̄a n nala a ka panaka mu wa.' "

²² Kune ku kadyanshi n aletsu kau-kau iryoci i'ya adama a aza d̄a bawu a'ari Atoni, shegai Atoni wa. Kune ku udansa akani a Kashil̄a ka ɓaŋga t̄a Atoni, shegai aza d̄a bawu a'ari Atoni wa. ²³ Ko n nala, aza d̄a bawu a'ari Atoni ko kpam aza d̄a bawu a revei ili i na yi, a'a baci kaɓolo n a d̄a asu u d̄a i ɓolomgbonoi vi, a panai ili i'ya ya tono n aletsu kau-kau, a ka yawunsa t̄a yavu ijan i'ya d̄a. ²⁴ Shegai ama a nala yi a pana baci ya dem wa dansa kadyanshi ka Kashil̄a, a ka reve t̄a ele aza a unyushi a d̄a, kpam i'ya a panai vi ya yanka le t̄a afada. ²⁵ A ka dansa t̄a ili i'ya i'ari usokongi a atakasuvu a le. Aku a kudangu a lyaka Kashil̄a kayala, a dana, "Mayun d̄a Kashil̄a ka t̄a kaɓolo n ama a na yi."

Yanyi ikuna mai a a'ayin a ulya kayala

²⁶ Aje a vā, a'ayin a d̄a baci i ɓolomgbonoi ya lya kayala, u kanā t̄a i yain ili adama a d̄a wa lobono uza d̄a baci dem w̄ari pini. Nala w̄ari uza roku u shipa baci, ko wa wenishike, ko u dansa ili i'ya Kashil̄a ka danai, ko u dansa n aletsu kau-kau, ko u todugbo ili i'ya vuma vi u danai. ²⁷ I ɓolomgbono baci, ya fuda t̄a ya āsāka uza roku u dansa n aletsu kau-kau, ko ama a re, shegai kotsu a lai ama a tatsu wa. A dansa uza u te uza u te, aku uza roku u todugbo ili i'ya a ka dansa. ²⁸ Shegai uza wā baci la wa todugbo wa, u kanā t̄a uza d̄a wa dansa n aletsu kau-kau vi u pada, aku u dansa n kaci ka ne n Kashil̄a koshi.

²⁹ Āsāka ama a re ko ama a tatsu a dansa akani a Kashil̄a, aku ama d̄a a buwai a kondo udyanshi vi ko wā mai. ³⁰ Shegai uza roku wa dansa baci akani a Kashil̄a, aku Kashil̄a ka wenikei uza roku ili i roku, uza d̄a wa dansa akani yi she u shamgba ve u āsāka uza u nide vi u dansa. ³¹ Āsākai uza u te uza u te u dansa, ts̄ara gb̄a d̄e i rotsongusu ili i roku i ts̄ara ugbamatangu. ³² Ama d̄a a tsu dansa akani a Kashil̄a a tsu fuda t̄a a kanā kaci ka le a āsāka aza roku a dansa. ³³ Kashil̄a ka ciga t̄a ama a yain ili i ndishi n shinga n a tonomgboni, shegai kabarikete wa.

A'ayin a ɗa baci ama a Kashila a ɓolomɓonoi ulya kayala, ³⁴ aka she a pada bini. Kotsu i ɗasaɗa le a dansa wa, adama a ɗa Mele ma dana ta aka a ka woko ta aza ɗa a ka gorimuko ama. ³⁵ Ili i'a baci pini i'ya a ka ciga a reve, she a weci a'ali a le a gono baci kuwa. Ili i uwono i'ya aka a dansa a asu u kabolo.

³⁶ Kadyanshi ka Kashila ara de ɗa ka gitai wa, kpam ara de ɗa koshi ka rawai wa. ³⁷ Va wundya baci kaci ka vunu avu uza u udansa akani a Kashila ɗa, ko kpam vari n kune ku Kulu, va reve ta korongu ɗa ma korongu ili i'ya Asheku a tonuko mu n koronku ɗa. ³⁸ Adama a nala, kotsu i panaka uza ɗa bawu u panakai ili i'ya n korongi wa.

³⁹ Ama a va, i yain n maluwa ma udansa akani a Kashila, shegai kotsu i kangu uza ɗa wa dansa n aletsu kau-kau wa. ⁴⁰ Gba ili i'ya baci dem ya yan, i yain i'ya a ure u ɗa u lobonoi kpam i tonomɓonoi mai.

15

U'yangā u Kawauwi a ukpa

¹ Ama a va, gogo-na ma ciga ta n cibuga ɗa n Kadyanshi ka Shinga ka n yanka ɗa kubari caupa. I wusha ta ka, n upityanangu u ɗa i'ari n u ɗa gogo-na, i shamkpa ta Kadyanshi ka Shinga ka nala ki. ² Kpam Kadyanshi ka Shinga ka na ki ka ka wauwa ɗa i lya baci kapala n uwushukusu n ili i'ya n tonuko ɗa. I yan baci nala wa, upityanangu u de u gbani u ɗa.

³ N tonuko ɗa ta ili i'ya a tonuko mu. Ukuna u ɗa u lai kalen u ɗa na: Kawauwi ka kuwa ta adama a unyushi u cingi u tsunu, tyoku ɗa Tagarada u Kashila u danai. ⁴ A cidangu yi ta, an a yain a'ayin a tatsu, aku a 'yangasa yi n uma, tyoku ɗa Tagarada u Kashila u danai. ⁵ U wenike ta kaci ka ne ara Bituru, aku u wenikei kaci ka ne a asu u Kupanamere. ⁶ An nala wurai, aku u wenikei kaci ka ne a asu u atoni a ne a ɗa a lai amangatawantawun (500) a asu u te. Ama ushani a asuvu a aza ɗa a wene yi aza roku a buwa ta n uma, shegai aza a roku a kuwusa de. ⁷ Aku u wenikei kaci ka ne ara Yakubu, pini nala, u wenikei kaci ka ne a asu u asuki yi gba. ⁸ A makorishi, aku u wenikei kaci ka ne ara va, mpa uza ɗa gbam a matsai a a'ayin a ɗa bawu a gain a matsa mu.

⁹ Gba asuki a nala yi a la mu ta. Mpa n ratsa a isa mu kasuki wa, kpaci n yanka ta kuwa ku Atoni a Kashila mavura. ¹⁰ Shegai ukuna u shinga u Kashila u ɗa u gonuko mu ili i'ya mari, kpam ukuna u shinga u ne utuwa ara va ili i gbani i'ya wa. N matsai n yain manyan hal n lai gba asuki a ɗa a buwai, shegai mayun ɗa, ukuna u shinga u Kashila u ɗa u yain manyan mi, mpa wa. ¹¹ Adama a nala, n yanka ɗa baci kuɓari ko kpam kasuki ka roku a asuvu a le ka yanka ɗa kuɓari, gba ili i te i'ya tsu yain, kpam ili i'ya i wushuki i'ya.

U'yangā u akushe

¹² Tsu yan baci kuɓari ku a 'yangasai Kawauwi a ukpa, nida aza roku a de a ka dana akushe a ka 'yangā a gono n uma wa? ¹³ Nala mayun ɗa baci, wa wenike la vi de a 'yangasa Kawauwi wa. ¹⁴ Kpam a 'yangasa baci Kawauwi wa, kuɓari ku tsunu ku gbani ka, kpam upityanangu u de u gbani u ɗa. ¹⁵⁻¹⁶ A 'yangasa baci akushe a gonoi n uma wa, Kashila ka 'yangasa Kawauwi wa. Shegai tsu dana ta Kashila ka 'yangasa ta Kawauwi. Adama a nala a 'yangasa baci akushe wa, u woko la vi de kaɓan ka tsa yansa. ¹⁷ Kpam a 'yangasa baci Kawauwi wa, upityanangu u de u gbani u ɗa, kpam i'a ta a asuvu a unyushi u cingi u de. ¹⁸ Nala

mayun da baci, ama da a kuwai cina a zuwa de upityanangu u le ara ne, a ka yan le de mavura. ¹⁹ Tsu wushuku baci n Kawauwi ka wauwa tsu a uma u naha bamu n uma u da wa tuwa, u gan ta ama a pana tsu asuvayali kapala n ama da a buwai.

Tyoku da a ka 'yangasa akushe

²⁰ Shegai ukuna u mayun vi u da a 'yangasa ta Kawauwi a ukpa, aya gbam kagita ka u'yangas asuvu aza da a ka 'yangasa a gono n uma. ²¹⁻²² Gba ama a kuwa ta adama a ili i'ya vuma u te u yain, Adamu da tuko tsu ukpa gba tsunu. Nala dem a 'yangasai ama a ukpa adama a ili i'ya vuma u te u yain. Kawauwi ka ka tuko tsu uma gba tsunu. ²³ Shegai a ka 'yangasa ta ya dem utonomgboni. Kawauwi ka a gitai u'yangasa, a'ayin a da baci Kawauwi ka gono, a ka 'yangasa ta ama a ne gba. ²⁴ Nala u wura baci, aku makorishi ma likimba ma tuwa. Kawauwi ka wacinsa ta gba atokulalu a ne icun kau-kau, aku u gonuko Kashila Tata tsugono. ²⁵ Kpaci u kana ta Kawauwi ka lyai tsugono hal u shilakana n atokulalu a ne gba, aku u zuwa le a kere ka adeshikpetsu a ne. ²⁶ Kpam utokulalu u makorishi u da wa wacinsa u da ukpa. ²⁷ An Tagarada u Kashila u danai Kashila ka uka ta ili dem a kere ka ucira u Kawauwi, a isa pini Kashila wa. Kpaci aya u ukai gba ili a ucira u Kawauwi. ²⁸ Aku u lya baci kaci ka ili gba, Maku mi ma zuwa ta kaci ka ne a kere ka Kashila, uza da u zuwai ili gba a kere ka ne. Aku Kashila ka lyai tsugono tsu ili gba.

²⁹ Nida ukuna u ama da a lyubugi adama a da a ka banga akushe? Nda kalen ka uyan nala? A ka 'yangasa baci akushe wa, nida a ka lyubugusu ama adama a le?

³⁰ A ka 'yangasa baci akushe wa gba gba, nida tsa zuwa kaci ka tsunu evu n ukpa a'ayin dem? ³¹ Ama a va, mayun n tonuko da, n tsu yan ta evu n ukpa kain dem. N tsu lapa ta makamba adama a ili i'ya Yesu Kawauwi Asheku a tsunu u yain ara de, kpam ukuna u na vi dem mayun da. ³² A ka 'yangasa baci akushe wa, ili i shinga i eni i'ya mu n shilakana baci n aza a Afisu aza da a'ari nnama n cingi? Ama a tsu dansa ta, cinda nala, "Asaka tsu lyai kpam tsu soi, kpaci nakpan tsa kuwa ta."

³³ Kotsu i asaka ama a yinsa da wa. A dana ta, "Aje a cingi a ka nangasa ta ahali a shinga a vunu." ³⁴ Gonukoi uyawunsa u de a ili i'ya i'ari i shinga, kpam i asaka uyansa unyushi u cingi. Panai uwono an aza roku a de bawu a revei Kashila.

A'ayin a da a ka 'yangasa tsu a ukpa

³⁵ Uza roku wa wecike ta, "Nida a ka 'yangasa akushe a gono n uma? Icu n ikyamba i eni i'ya a ka yan n i'ya?" ³⁶ Keci ka utengeshi ka nala vi. Vu ce baci icun a iyamba, i tsu wuta wa she i kuwa ve. ³⁷ Kpam ili i'ya vu cei a iyamba yi i'ya avuku a da a ka gbonguro vi wa, shegai icun i ekpi i ilya yi ko kpam icun i roku kau i'ya vu cei. ³⁸ Kashila ka naka ta icun i nala yi ikyamba i'ya u dangasaka yi. Icu n dem i tsu gbonguro ta a icun i avuku a ne. ³⁹ Ikyamba i icun i ili i'ya i'ari n uma i'a ta icun kau-kau. Ama a'a ta n icun i ikyamba i le. Nnama kpam n i le. Nnu n adan ya dem n i ne. ⁴⁰ Ikyamba i'ya pini a zuba, ikyamba i'ya kpam pini a likimba. Tsulobo tsu ikyamba i zuba tsa ta kau n tsulobo tsu ikyamba i likimba. ⁴¹ Kaara ka ta n tsulobo tsu ne, uwoto wa ta n tsulobo tsu ne, atala kpam n tsulobo tsu le kau; a asuvu a atala yi gbam tsulobo tsu takpana ta.

⁴² Nala wa woko a ka 'yangasa baci akushe a gono n uma. Ikyamba i tsunu i'ya i kuwai i shamai vi, ya woko ta kau a 'yangasa baci i'ya, kpaci a'ayin a nala yi ya doku ya kuwa wa. ⁴³ A cidangu baci ikyamba i tsunu, i tsu lobono wa kpam bawu ucira. A ka 'yangasa baci i'ya ya lobono ta kpam n ucira. ⁴⁴ Gogo-na ikyamba i kayala, i'ya tsa wene i'ya, shegai a 'yangasa baci i'ya, ya woko ta ikyamba i'ya Kulu Keri ka naka uma.

Mayun da ikyamba i kayala i'ya pini, kpam ikyamba i'ya Kulu Keri ka naka uma i'ya pini. ⁴⁵ Tagarada u Kashila u dana ta, "Vuma u kagita Adamu u wusha ta uma." Vuma u makorishi; wata, Kawauwi, u woko ta kulu ka ka naka uma. ⁴⁶ Ili i'ya i gitai utuwa i'ya ikyamba i kayala, aku ikyamba i kulu i tonoi a kucina. ⁴⁷ Kashila ka kenei kayala a iyamba aku u yain vuma u kagita Adamu. Uacun u vuma u ire vi a zuba da u wutai. ⁴⁸ Ya dem a likimba wa ta n ikyamba tyoku u Adamu. Kpam ya dem a zuba wa ta n ikyamba tyoku u uza da u wutai a zuba. ⁴⁹ Gogo-na naha tyoku da atsu tsari tyoku u Adamu da, vuma u iyamba, nala dem kain ka roku tsa woko tyoku u Kawauwi, vuma u zuba.

⁵⁰ Ama a va, ma ciga da ta i reve ikyamba i tsunu i na i'ya i'ari n inyama na mpa ya shama ta. Nala u wenike ta ya uwa a tsugono tsu Kashila tsa bawu tsari n utyoku wa. ⁵¹⁻⁵² Gogo-na ma wenike da ta ili i usokongi i'ya Kashila ka wenike tsu: Aza roku a tsunu a ka kuwa wa, shegai a fula baci kavana ka makorishi, Kashila ka sava da tsu ta gba n uyan u a'eshi rapu, hal u lai gba uwura u ili bal. Kpaci a fula baci kavana, a ka 'yangasa ta akushe, kpam a ka doku a ka kuwa wa, pini nala, gba tsunu tsa wusha ta ikyamba i savu. ⁵³ Kpaci ikyamba i kayala i tsunu i'ya i tsu kuwa kpam i shama, a ka sava da ta i'ya a gonuko i'ya ikyamba i zuba i'ya bawu ya kuwa. ⁵⁴ A'ayin a da baci nala gitai, kpam a sava da ikyamba i kayala i tsunu i'ya ya kuwa, a gonukoi i'ya ikyamba i zuba i'ya bawu ya kuwa, aku a makorishi Tagarada u Kashila u woko mayun:

"A wacinsa de ukpa! Ulya u kaci a ukpa u shadangu de!"

⁵⁵ "Nte asu u da ukpa u lyai kaci vi?"

Nte kpam matadatsu ma ukpa ma ma tsu zuwa m6ala mi?"

⁵⁶ Unyushi u cingi u da u tsu zuwa ukpa u tsara ucira u utuko m6ala, kpam ucira u unyushi u cingi Mele ma. ⁵⁷ Shegai tsu cikpa ta Kashila an u asakai Asheku a tsunu Yesu Kawauwi u naka tsu ulya u kaci a ukpa.

⁵⁸ Ama a va aza da ma ciga, adama a da Kashila ka yain nala, shangbai n ucira. Kotsu i asaka ili i roku i gba da da hal i loko da wa. Zuwai kaci ka de i woko ayain a manyan maco a'ayin a da baci ya yan manyan ma Asheku, kpaci i reve ta manyan ma ya yan adama a Asheku ma gbani ma wa.

16

Uwushika ama a Kashila kune

¹ A'ayin a da baci ya wushika ama a Kashila kune, kotsu i yain tyoku da n tonukoi a'uwa a Atoni a da a'ari a Galatiya. ² Kain ka kagita ka a'ayin a shindere dem u kana ta i fo6o ikebe i roku a ikengi a ili i'ya i tsara. Zuwai i'ya adama a kune. I yan baci nala, ya rongo ubana n i goni tsara i wushi i'ya a'ayin a da baci n rawai wa. ³ Dangasai Atoni a roku a bidya ikebe yi ubana a Urishelima. N rawa baci ma naka le ta ukanikorongi u da wa wenike an i wushuki n ele. ⁴ U lobono baci n bana dem, tsa yan ta nwalu mi ka6olo.

Ili i'ya Bulus wa ciga u yain

⁵ Ma kyawunsa baci a Masidaniya, ma bana ta n kondo da. ⁶ Gaawan ma dusuku ta n ada a'ayin a re, ko gban hal ubana makorishi ma a'ayin a kutanu. Aku i banga mu n kana ure ubana asu u da dem ma bana. ⁷ N rawa baci ara de gogo, ma barakpa wa. Wari wa laka mu ta n barakpa a ure kahu n rawa ara de, tsara n tuwa baci n barakpa n ada Asheku a wushuku baci. ⁸ Shegai ma shamgba ta pini na a Afisu hal Abiki a Kain ka Amangarenkupa a wura. ⁹ Kpaci a kukpunka mu ta ure u pige u uyan manyan ma shinga, kpam ama ushani a ka naka ta kaci, ko an u wokoi aza roku ushani a ka yan ta tsilala n atsu.

¹⁰ A'ayin a da baci Timoti rawai, wusha ni mai. Wa yan ta manyan ma Asheku tyoku u va. ¹¹ Kotsu i asaka uza roku u goro yi wa. Naka ni una u shinga u de kpam i banga yi u kana ure wa gono baci utuwa ara va. Ma vana yi ta n aza roku a gono.

¹² Gogo-na, a ukuna u utoku u tsunu Apolo. N tonuko yi ta u bolomgbono n atoku a'ayin a da baci a ka tuwa da ukondo, shegai u ciga u yain nala a'ayin a na wa. U tsai baci kabala, wa bana ta.

Bulus kotsoi ukanikorongi u ne

¹³ Rongoi ufobusi. Kana upityanangu u de gban-gban. Kotsu i pana uwonvo wa. Yanyi ucira. ¹⁴ Yanyi manyan ma de gba n uciga.

¹⁵ I reve ta Isitifanu n aza a kuwa a ne alya a gitai a wokoi Atoni a Akataya, kpam a neke ta kaci ka le tsara a gbashika ama a Kashila. Ama a va ma folo da, ¹⁶ i toni ama a na n aza da a'ari tyoku u le i yain manyan n ele i pana le. ¹⁷ N pana ta kayanyan an n wenei Isitifanu, n Faratunata, n Akaiku. A banga mu ta adama a da bawu i'ari pini. ¹⁸ A gbamatangu mu ta cika, n reve ta dem nala a yanka da. Kpam u kana ta i naka icun i ama a nala yi tsupige.

¹⁹ A'uwa a Atoni a da a'ari pini na a uyamba u Asiya a ka sukunku da ta idyani i le.

Akila n Bilikisu kabolo n ama a Kashila a da a tsu gawunsusa a kuwa ku le, a ka sukunku da ta idyani i le a asuvu a kala ka Asheku.

²⁰ Gba Atoni a Asheku a ka sukunku da ta idyani i le.

Danasai atoku a de mai.

²¹ Mpa Bulus uza da korongi idyani i na yi n kukere ku va.

²² N yan ta kavasa Kashila ka yanka uza da baci dem bawu wa ciga Asheku una. Kpam asaka Asheku a tuwa gogo.

²³ Asaka ukuna u shinga u Asheku Yesu u rongo n ada.

²⁴ Ma ciga ta gba uza da wari uza u Yesu Kawauwi.

Ukanikorongi u Ire Ubana a Asu u Aza a Korintiya

Ukukpa u kadyanshi

Bulus korongu ta ukanikorongi u na vi ubana a asu u atoni a da a'ari a Korintiya an aza roku a le pini de a ka sapulusa Bulus. U suku ta ka banga ka ne Taitu ba u yanka ama yi kadyanshi a kaci ka ili i'ya i'ari i mayun. An Taitu gonoi u tonuko ta Bulus an ama ushani a wushuki n i'ya u danai, shegai aza roku a da pini a buwai bawu a wushuki. A ukanikorongi u na vi, Bulus cikpa ta a banga a ne, kpam u yain kadyanshi ka aza da a 'yuwan yi vi.

Bulus todugbusuko ta ama yi tyoku da wari wa ciga u yain, kpam n i'ya i kangu yi u yain nala vi. A kapala kpam, u yain kadyanshi a kaci ka ugbashika Kashila. U yan ta kadyanshi tyoku da Atoni a ka bangamghana. A makorishi u wenike ta kaci ka ne an wari kasuki ka maci ka Kawauwi.

Tagarada u na wa wenike tsu ta tyoku da Atoni a ka yan manyan gogo-na, n tyoku da a ka banga nkoshi ma Atoni n awenishiki a da a ka yanka Kawauwi manyan. U yan ta kadyanshi hal gai tyoku da a ka naka ikebe n ili i maci adama a manyan ma Kashila. U wenike tsu ta an makoshi ma mayun ma tsu yan manyan adama a ili i'ya wa tsara wa, shegai adama a ili i'ya ama a ka tsara. U dana ta, a'ayin a da baci a yain ukuna bawu pini ucira n uciga u Yesu, ukuna u nala u woko de u gbani. Shegai a'ayin a da baci a yain ukuna n ucira n uciga u Yesu, ukuna u nala wa zuwa ta Kashila ka pana kayanyan kpam a tsara ucira u mayun a likimba.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Bulus cikpai Kashila (1:1-11)

Manyan ma kasuki ubana a asu u ama a Kashila (1:12-2:17)

Adooki a asuvu a uciga u Kawauwi (3:1-7:16)

Kune ubana a asu u aza a unambi (8:1-9:15)

Bulus kasuki ka mayun ka (10:1-13:10)

Idyani i makorishi (13:11-13)

Idyani i Bulus

¹ Mpa Bulus, Kashila ka ka cigai ka dangasa mu n woko kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi. Timoti wa ta pini kabolo na mpa a'ayin a da n korongi ukanikorongi u na vi.

Kuwa ku Atoni ku Kashila ka kari a ilyuci i Korintiya ka ma koronku, n gba aza da a'ari ama a Kashila a kapashi ka Akataya.

² Asaka Kashila Tata u tsunu n Yesu Asheku Kawauwi a naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Bulus cikpai Kashila

³ Cikpai Kashila eyi uza da wari Tata u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi! Kashila Tata aya uza da wari n iyali kpam n unaka ndishi n katakasuvu.

⁴ U tsu naka ta ndishi n katakasuvu a'ayin a da baci tsari a asuvu a kadambula, tsara tsu naka aza roku ndishi n katakasuvu. A'ayin a da baci aza roku a'ari a asuvu a kadambula, tsa fuda ta tsa naka le icun

i ndishi n katakasuvu n nala n da Kashila ka naka tsu vi. ⁵ Mayun da wari an tsa pana ikyamba cika adama a Kawauwi. Mayun da kpm tsu tsu tsara ndishi n katakasuvu cika adama a Kawauwi. ⁶ Tsu pana baci ikyamba, tsa zuwa ta uma u da Kashila ka naka da ndishi m atakasuvu n iwauwi adama a upana u ikyamba u nala vi. A'ayin a da baci dem Kashila ka naka tsu ndishi n katakasuvu, tsara tsu gbamatangu da da. Kpm i fuda i kawunku n ahankuri a upana u ikyamba vi. ⁷ Uzuwa u uma u tsunu ubana ara de wa ta n ucira, kpaci tsu reve ta i pana baci ikyamba tyoku da atsu tsu panai, ya wusha ta ndishi n katakasuvu tyoku da atsu tsu wushai.

⁸ Ama a va, tsa ciga ta i reve tyoku da tsu panai ikyamba a uyamba u Asiya. A zuwuka tsu ta ukuna u da u lai ucira u tsunu, hal tsu takpai uma gbam tsa yan uma kpm wa. ⁹ Mayun da, tsu zuwa ta tsa kuwa. Shegai ukuna u nala u zuwa tsu ta tsu gita uwushuku n Kashila, shegai kaci ka tsunu wa, kpaci aya u tsu 'yangasa akushe. ¹⁰ Kashila ka wauwa tsu ta a'ayin a da tsu yain evu n ukuwa vi, tsu reve ta kpm wa lya kapala n uwauwusa tsu. ¹¹ Wa wauwa tsu ta kpaci eda ya bangasa tsu ta an ya yansaka tsu kvasu. Adama a nala, Kashila ka wushuku ta kvasu ka de. Wa zuwuka tsu ta una u shinga, kpm ama ushani a ka cikpa yi ta adama a ili i'ya u yanka tsu.

Bulus asakai ve nwalu ma ukyawunsa u ne

¹² Tsu ciba baci n ili i'ya tsu yain, tsu tsu dana ta tsu yan ta mazanga an bawu tsu yain ukuna u gbani. Kain dem tsu tsu rongo ta mai, kpm tsu tsu sokonku da ko ili wa. Ukuna u shinga u Kashila u da u zuwai uyan ili i nala yi gba, ugboji u likimba u da wa. Tsu rongo ta mai ko nte wa, hal gai u kana baci n ada. ¹³⁻¹⁴ An tsu koronku da vi, tsu yan ta kadyanshi n ada karara, tsu sokonku da ko akani a te wa. Adama a nala, n zuwa ta uma ya reve ta gba i'ya tsu korongi. I sa ta i revei ili i roku a ili i'ya tsa tono, shegai tsu zuwa ta uma ubana kapala ya reve ta i'ya mai mai, tsara kain ka Yesu Asheku a tsunu ka yan baci, ya yan ta mazanga adama a tsunu, atsu kpm tsu yain mazanga adama a de.

¹⁵ N reve ta ukuna u na vi mai, da gai i zuwai mari n fobusoi ma tuwa n kyawan da ve n kagita ki, nala Kashila ka zuwuka da una u shinga kpaci mari ma tuwa ta ara de kure. ¹⁶ Mari ma ciga ta n batsa n kyawan da a'ayin a da n wurai ubana a uyamba u Masidaniya n a'ayin a da kpm ma wura ugono. Aku i'ari i banga mu kpm i soku mu a nwalu n va ubana a kaon ka Yahuda. ¹⁷ N reve ta ya wecike ta ili i'ya i bishinka mu uyan i'ya n fobusoi vi. Kadyanshi ka uvurusu a'ene ka ma yanka da wa. Gogo-na n woko la vi de tyoku u ama a likimba aza da a ka dana ukuna aku a gono a kpa da u da ushadangu?

¹⁸ I reve ta gai Kashila uza da i wushuku n eyi da, nala dem u gan ta i reve an tsu tsu dana "Eye" aku tsu gono tsu dana "A'a" kute wa. ¹⁹ Kpaci Yesu Maku ma Kashila u tsu dana "Eye" aku u gono u dana "A'a" kute wa, shegai u tsu rongo ta n katakasuvu ka te. Aya uza da mpa n Sila n Timoti tsu yanka da kadyanshi a kaci ka ne. ²⁰ Kpaci aya u shadangi gba kazuwamgbani ka Kashila. Adama a nala a da tsu tsu dana "Ami" tsu naka baci Kashila tsupige a asuvu a kala ka Kawauwi. ²¹ Ci bai, Kashila ka ka tsu zuwa da hal n atsu dem tsu yain ucira a asu u Yesu. Kashila ki aya dem u dangasa tsu. ²² U kaara tsu ta kugyan tsara u wenike an atsu ama a ne a da koshi. U zuwuka tsu ta dem Kulu ku ne a asuvu a

atakasuvu a tsunu tyoku u uzuwamgbana tsarā u wenike tsu an ili i roku i'ari a utuwā.

²³ Kaḅan ka baci ma yanka dā an n danai n 'yuwan ugono a Korintiya vi adama a dā bawu ma ciga n yan dā mavura, aṣakā Kashilā ka yan mu mavura. ²⁴ Ili i'ya ya wushuku n i'ya, i'ya tsa tonusuko dā wa. Tsu reve tā i'ā tā n upityanangu u ucira, adama a nala a dā i'ari n ucira. Tsa ciga tā tsu yain manyan kaḅolo n aḍā tsarā i shadangu n mazāngā.

2

¹ N tonuko tā kaci ka vā, “Ma doku ma tuwā ara dē wa, kpaci an n tuwāi ara dē caupa vi n zuwa tā gbā dē unambbukatsumā.” ² Shegai ma zuwa dā baci unambbukatsumā, ya wa zuwa mu n pana kayanyan? Eḍa koshi, kpam eḍa aza dā n zuwai unambbukatsumā. ³ I'ya gai i zuwai n koronku dā nala a ukanikorongi u dā n sukunku dā vi. Ma ciga n kyawan dā wa, kpaci ugawunsa n aḍā wa zuwa mu tā ukpāḍā u upana u kayanyan. Kpam eḍa ama dā u gain i zuwa mu upana u kayanyan. Ili i'ya i zuwai ma ciga n pana kayanyan i'ya tsarā eḍa dem i pana kayanyan. ⁴ A'ayin a dā n koronku dā caupa vi, mā tā n kadambula n ukpāḍā u upana u kayanyan a asuvu a katakasuvu ka vā hal n koronku dā n meshi a a'eshi a vā cika. N koronku dā tsarā n zuwa dā unambbukatsumā wa, shegai koronku dā n koronku dā tsarā i reve an ma ciga dā cika.

Cimbusukāi atoku unyushi u cingi

⁵ Uza roku a asuvu a dē u zuwa mu baci unambbukatsumā, mpa u zuwai utyoku u vā wa. Gbā dē dā u zuwai unambbukatsumā, kpam ya dem wā tā n tyoku dā wa pana u dā. Ma ciga n dansa cika wa. ⁶ Uḅolomgbono u kaci u dā aza roku a dē ushani a yain a yan yi mavura ma ma gain a nākā yi vi, ma rawa tā. ⁷ Shegai gogo-na u gan tā i cimbusukā yi i nākā yi ndishi n katakasuvu tsarā kotsu i zuwa yi u rongo n unambbukatsumā hal upityanangu u ne u rukpā wa. ⁸ Ma folo dā, wenike ni an ya ciga yi. ⁹ Koronku dā ma koronku dā tsarā n kondo dā, kpam n wene ko ya pana uwenishike u vā. ¹⁰ I cimbusukā baci vuma nala vi, mpa dem n cimbusukā yi tā. N cimbusukā yi baci (an baci unyushi wari pini), yan dā n yain nala tsarā n yanka dā ukuna u shinga a ucira u Kawauwi. ¹¹ Tsarā Kanangasi* ka lyai kelime n u la tsu ugboji wa, kpaci tsu reve tā afoḅi a Kanangasi utuwā ara tsunu.

Kuḅari ku Bulus a Taruwasa

¹² An n rawai a Taruwasa tsarā n yain kuḅari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi, n cina tā cina Asheku a foḅuso dē ure adama a manyan mi. ¹³ Shegai n dambula tā cika, kpaci n wene utoku u tsunu Taitu wa. Pini nala, n tonukoi aza dā a'ari pini vi, “U yan tsu ben.” Aku n lazai ubana a Masidaniya.

Ulya u kaci adama a Kawauwi

¹⁴ Tsu cikpa tā Kashilā cika! Aya u zuwa tsu tsu woko agbashi a ne kpam u tonoi n aṣtu a kapala adama a ulya u kaci u Kawauwi. Kashilā ka ḅāngā tsu tā dem tsu tamburuka ureve u Kawauwi ko nte wa tyoku u ili i magulāni.† ¹⁵ Uma u tsunu wā tā tyoku u magulāni ma Kawauwi ka nākā Kashilā, ma kpam ma tambura a asu u ama dā Kashilā ka wauwusa hal n ama dā a ka kuwusa. ¹⁶ A asu u aza dā a ka kuwusa, magulāni mi ma

* **2:11** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapānsi.

woko le *de* *kawan* ka ukpa. Shegai a asu u aza *da* a'ari n uma, magulani mi ma woko le *de* magulani ma uma. Ya wa fuda wa canga araji a ukuna u nala vi? ¹⁷ Tsa tyoku u ama *da* a tsu yan ku⁶ari ku kadyanshi ka Kashila tsara a tsara ikebe wa. Nala tsari wa. Shegai umatsi u *da* tsari u uwoko atsumate a Kashila, kpam a asuvu a ucira u Kawauwi tsu tsu dansa ta akani yi a kapala ka Kashila.

3

Kazuwamgbani ka savu ka Kashila

¹ Gogo-na gita *da* tsa gita ucikpala kaci ka tsunu? Ama roku a rawa ta n ikanikorongi i icikpali ko kpam a zuwa *da* i koronku le ikanikorongi i icikpali yi. U gan tsu yain n ikanikorongi nala? ² Shegai *eda* ukanikorongi u tsunu, kpam i'a ta a asuvu a atakasuvu a tsunu tsara ya dem u yain kaneshi u reve kpam i'ya u yain kaneshi vi. ³ I wenike ta a kateshe an *eda* ikanikorongi i'ya Kawauwi ka korongi aku atsu tsu bankai i'ya. Kulu Keri ku Kashila Uza u Uma ku korongu *da* ta a asuvu a atakasuvu a tsunu, shegai a iwaraka ko agbagala a *da* a yain n atali wa.

⁴ Tsa fuda ta tsa dana nala adama a ucira u upityanangu u tsunu a kapala ka Kashila adama a Kawauwi. ⁵ Dana *da* tsu danai tsa fuda tsa yan manyan ma nala mi n kaci ka tsunu wa. Kashila ka ka zuwai tsu fudai tsu yain gba i'ya tsu yain vi. ⁶ U zuwa tsu ta tsu fuda tsu woko agbashi a kazuwamgbani ka savu ka ne ka ka wutai a asu u Kulu Keri. Kazuwamgbani ka savu ki Mele ma a korongi wa, kpaci Mele ma a korongi ma tsu tuko ta ukpa, shegai Kulu ku tsu tuko ta uma.

⁷ Mele ma cau a atali a *da* a tsu korongu ma, kpam a tsu wene ta tsupige tsu Kashila a a'ayin a nala yi. Aza a Isara'ila a fuda a barakpa n a wundi upetiwa'eshi u Musa wa, kpaci wa lada ta cika, ko an u wokoi ulada vi u barakpa wa. Adama a nala, Mele ma ma wokoi manyan ma ne utuko u ukpa u *da*, kpam mari n tsupige nala, ⁸ tsupige tsu manyan ma Kulu Keri tsu la ta tsupige tsu Mele. Ko nala wa? ⁹ Manyan ma ma tsu tuko ama ukidaga u ugana n mavura ma baci n tsupige, manyan ma ma tsu zuwa ama a woko ama a maci a kapala ka Kashila ma yan ta n tsupige tsa tsa la nala vi. ¹⁰ Mayun *da* an tsupige tsu kazuwamgbani ka cau tsu woko *de* ili i gbani, kpaci katyashi ka tsupige tsu savu ka la ta ka cau. ¹¹ Mele ma ta n tsupige tsa tsu kporoi. Shegai tsupige tsu kazuwamgbani ka savu tsu la ta ucira, kpaci tsa kporo wa.

¹² Tsa dansa ta bawu uwonvo, kpaci adama a nala a *da* tsari n uzuwa u uma. ¹³ Tsa tyoku u Musa wa. Upetiwa'eshi ne u lada ta, shegai u pala ta u *da* tsara u zuwa aza a Isara'ila a lyai kelime n uwene katyashi ki n ka kpori wa. ¹⁴ Ama yi a ryagbaja ta, kpam ili i roku i tsu kangu le ta uwene ukuna u mayun a'ayin a *da* baci a yain kaneshi u Mele. Kawauwi ka koshi ka fuda ka takpa le ili i'ya i kangu le uwene vi. ¹⁵ Ko n gogo-na, a yan baci kaneshi u Mele ma Musa, ili i'ya pini i tsu kangu le atakasuvu. ¹⁶ Shegai a'ayin a *da* baci dem uza kpatalai ubana a asu u Asheku, she u takpa yi ili i'ya i kangu yi vi. ¹⁷ Asheku a nala yi aya Kulu. Kpam asu *da* baci dem Kulu ku Magono ma Zuba kari, ku tsu naka ta utsara u kaci. ¹⁸ Adama a nala ipetiya'eshi i tsunu i'a kpam upali wa, tsara tsu wenike tsupige tsu Magono ma Zuba. Kpam Kulu ku Magono ma Zuba ka yan baci manyan a asuvu a tsunu, tsa woko ta tyoku u ne aku tsu wenike tsupige tsu ne cika.

4

Kuzuwate ku ucanga a mgbodo n cin

¹ Kashilā n upana u iyali u ne, u nakā tsu t̄a manyan ma na mi tsarā tsu yain. Ili i'ya i zuwai bawu tsa wowo i'ya la vi. ² Tsu 'yuwan t̄a uyan ili i uwono ko kpm i'ya i'ari usokongi. Tsu tsu yinsā ko uza wa, kpm tsu tsu savaḍa uwenishike u Kashilā wa. Ukuna u mayun u ḍa koshi tsu tsu dansa a kapala ka Kashilā, tsarā ama a wushuku an tsari ama a maci. ³ Kadyanshi ka Shinga ka tsa yansa kuḍari kā baci ukimbi, a asu u aza ḍa a'ari a ure u ukpā ḍa kari ukimbi. ⁴ Kanangasi,* wata, uza cingi uza ḍa wa lya tsugono tsu likimba u na u rumbansā t̄a atakasuvu a le, pini nala, a wushuku n akani a ḍa tsa yansa kuḍari a kaci ka tsupige tsu Kawauwi wa. A ka wene katyashi ka pige ka ka wakana ara le wa, kpm a reve an Kawauwi ka rotsoi Kashilā wa. ⁵ A'ayin a ḍa tsa kyawunsa n tsu yanyi kuḍari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kashilā ki, kuḍari ku kaci ka tsunu ka tsa yansa wa, shegai ku Yesu Kawauwi an wari Asheku. Atsu agbashi a ḍe a ḍa adama a ili i'ya Yesu yanka tsu. ⁶ Kashilā ka ka danai, “Asakā katyashi ka wakana a asuvu a karimbi!” U zuwa tsu t̄a tsu reve an katyashi ka na ki katyashi ka tsupige tsu Kashilā ka, ka tsu tsu wene a upetiwa'eshi u Yesu Kawauwi.

⁷ Kuzuwate ku ucanga ku na ki a asu u Kashilā ḍa tsu tsarāi ka, shegai tsari t̄a tyoku u mgbodo n cin a asu u ḍa kuzuwate ku ucanga ki kari. Nala u wenike t̄a an ucira u pige vi a asu u Kashilā ḍa u wutāi, shegai ara tsunu wa. ⁸ A uka tsu a asuvu a awuya cika, shegai a fuda a minjara tsu wa. Ko tsu reve baci kpm ili i'ya tsa yan wa, tsu tsu bulā uzuwusa uma an ili i shinga i roku ya gitā wa. ⁹ A zuwa tsu t̄a tsu panai ikyamba cika, shegai Kashilā ka asakā tsu wa. A tsu gbashangu tsu t̄a a iyamba, shegai gbā n nala a wacinsa tsu wa. ¹⁰ A'ayin a ḍa baci tsa pana ikyamba nala, ikyamba i tsunu i tsu wenike t̄a tyoku ḍa Yesu panai ikyamba a'ayin a ḍa u kuwai vi. Pini nala, ama a ka wene t̄a uma u Yesu a asuvu a ikyamba i tsunu. ¹¹ Nala wari, kain dem tsu tsu reve t̄a gaawan a ka wuna tsu t̄a adama a ḍa tsa gbashika Yesu. Pini nala, ama a ka wene t̄a uma u Yesu a asuvu a ikyamba i tsunu i'ya ya kuwā. ¹² Tsu wushuku t̄a tsu modono n ukpā, tsarā eḍā i tsarā uma.

¹³ A korongu t̄a a Tagaradā u Kashilā, “Dansa ḍa ma dansa an u wokoi n wushuki.” Uwushuku u te u ḍa tsari n u ḍa, kpm dansa ḍa tsa dansa an u wokoi tsu wushuki. ¹⁴ Kashilā ka 'yangasā t̄a Yesu Asheku a asuvu a ukpā. Tsu reve t̄a kpm an Kashilā ka tuwā ka 'yangasā tsu n Yesu. Kashilā ka bidya tsu t̄a kaḅolo n aḍā kpm tsu shamgba a kapala ka ne. ¹⁵ Gbā ukuna u na vi adama a ukuna u shinga u ḍe u ḍa. Tyoku ḍa ama ushani a'ari ulya kelime n uwusha ukuna u shinga u Kashilā, nala dem a'ari ulya kelime n ucikpa Kashilā, Kashilā kpm kari a udoku uwusha tsupige cika.

Upityanangu a asu u Asheku

¹⁶ Ili i'ya gai i zuwai bawu tsa bulā uzuwa uma i'ya gai la vi. Ko an u wokoi ikyamba i tsunu ya kuwusā, kain dem kulu ku tsunu ku tsu tsarā t̄a ucira u savu. ¹⁷ Upana u ikyamba u ḍa tsa pana gogo-na wa gan wa, kpm wa barākpā wa. Shegai wa bangā tsu t̄a tsu tsarā tsupige tsa tsu lai upana u ikyamba vi cika, kpm tsupige tsi tsa yan n utyoku wa. ¹⁸ Tsu

* 4:4 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

zuwa a'eshi a tsunu a ili i'ya tsa wene wa, shegai a ili i'ya bawu tsa wene. Ili i'ya tsa wene vi ya ɓarākpa wa, shegai ili i'ya bawu tsa wene vi ya yan n utyoku wa.

5

¹ Tsu reve ta a wasa baci katani ka tsa rongo na vi; wata, tsu kuwa baci tsu asaka ikyamba i na yi, Kashila ka foɓusuko tsu ta kuwa ka tsa rongo a zuba. Asu u da eyi foɓusoi n kaci ka ne kpam bawu wa kotso. ² Tsu wowo de n ikyamba i'ya tsari n i'ya gogo-na, adama a nala tsu matsa de a uka tsu ikyamba i savu a zuba tyoku u aminya a savu. ³ A'ayin a nala tsa rongo kpam kataɓa wa, kpaci tsa uka ta ikyamba i savu a zuba. ⁴ An tsa rongo n ikyamba i na yi tsa ta ushadangi n kadambula kpam tsa pana ta ikyamba. Shegai uwowi u tsunu u zuwa tsu tsu cigi ukpa aku tsu asaka ikyamba i na yi wa. Tsa ciga ta tsu asaka ikyamba i cau yi, kpaci tsa wusha ta ikyamba i'ya bawu ya kuwa. ⁵ Kashila ka n kaci ka ne u foɓuso tsu adama a nala yi, kpam u naka tsu Kulu Keri tsara ku woko tsu uzuwamgbana u da wa wenike an uma u savu u na vi mayun da.

⁶ Adama a nala kain dem tsu rongo n atakasuvu a ucira. Tsu reve ta a'ayin a da baci tsari n uma a ikyamba i na yi, tsa a kuwa ku te n Asheku wa. ⁷ Tsa tono ta ili i'ya tsu wushuki n i'ya, shegai tsu tono ili i'ya tsu wenei wa. ⁸ Adama a nala a da n danai tsa ta n atakasuvu a ucira. Tsu la ta uciga tsu asaka ikyamba i na yi tsara tsu bana a kuwa a asu u Asheku tsu rongo de. ⁹ Tsa baci n uma pini na a ikyamba i na yi, ko kpam tsa baci bawu uma, uciga u tsunu tsu yanka yi ili i'ya wa pana kayanyan u la ta ili i'ya i buwai gba. ¹⁰ Ili i'ya i zuwai i'ya, kain ka roku gba tsunu tsa shamgba ta a kapala ka Kawauwi kpam u yanka tsu afada. Ya dem a asuvu a tsunu wa wusha ta katsupi ka ili i'ya u yain a'ayin a da wari n uma a ikyamba i na yi, ko i'a baci mai ko icingi.

Utuko u ama a asu u Kashila

¹¹ Adama a da tsu revei an tsa pana uwonvo u Asheku da i zuwai tsu matsai tsara ama a kpatala a gono a asu u ne. Kashila ka reve ta tyoku da tsari mayun, tsa ciga da ta i reve tyoku da tsari. ¹² Tsa ciga tsu doku tsu wenike da aradi a kaci ka ili i'ya tsari wa, shegai tonuko da tsa tonuko da ili i'ya tsari tsara i yain mazanga adama a tsunu. Pini nala, da ya tsara ili i'ya ya dana a kaci ka aza da a tsu wenike aradi a kaci ka ili i'ya ama roku a tsu dansa a kaci ka le, shegai a'a ama a maci a kapala ka Kashila wa. ¹³ U woko baci yavu ijan i'ya tsa suma, tsara u tuko Kashila tsupige da. U woko baci kpam yavu tsa n ugboji u tsunu, nala kpam tsara tsu banga da da.

¹⁴ I'ya baci dem tsa yan, yan da tsa yan i'ya kpaci uciga u Kawauwi u da wa tono n atsu. Tsu wushuku ta an uza roku; wata, Kawauwi ka kuwai adama a ko ya wa, adama a nala tsu wushuku ta an gba tsunu tsu kuwai. ¹⁵ U kuwa ta tsara u wauwa ko ya wa, tsara aza da a wushai uma u savu adama a ne, a rongo kpam uma u da ele a ka pana kayanyan koshi wa. Shegai a rongo uma u da Kawauwi ka pana kayanyan, uza da kuwai kpam a yangasa yi tsara u wauwa le.

¹⁶ Adama a nala a da tsu asakai ubidisa atoku tyoku da likimba u yawunsai a kaci ka le. Caupa, tsu tsu yawunsa ta a kaci ka Kawauwi tyoku da likimba u tsu yan, shegai gogo-na nala wari wa. ¹⁷ Uza da baci bolomgbonoi kaci n Kawauwi, Kashila ka gonuko yi ta vuma u savu.

Ukuna u cau a kaci ka ne u kotso *de*, *kpam* i puwan *de*. Ko ndya wa i ne *Kashila* ka gonuko i'ya *de* i *savu*. ¹⁸ *Kashila* ka ka yain ili i na yi *gba*, u tuko tsu evu n eyi adama a ili i'ya *Kawauwi* ka yain. U *naka* tsu manyan ma utuko ama evu n eyi. ¹⁹ Akani a tsunu yi a *da*, *Kashila* ka tukuso ta ama evu n eyi a akere a *Kawauwi*. *Kashila* ka tsu *ci*busa unyushi u cingi u le wa. U *naka* tsu ta *kpam* akani a *ndishi* n shinga a na yi. ²⁰ *Kashila* ka zuwa tsu ta tsu woko aza a manyan a unu u *Kawauwi*, *kpam* u woko ta yavu folo da wa folo da i pana *kadyanshi* ka tsa tonon. Adama a *Kawauwi* a da tsa *dansa*, *kpam* tsa folo da ta i *asaka* *Kashila* ka tuko da evu n eyi. ²¹ *Kawauwi* ka yan unyushi u cingi wa ko kenu! *Shegai* *Kashila* ka gonuko yi uza u unyushi u cingi adama a tsunu, tsara *Kawauwi* ka gonuko tsu ama a maci a asu u *Kashila*.

6

¹ Tsu yan ta manyan ka⁶olo n *Kashila*, *kpam* tsa folo da ta kotsu i wushi ukuna u shinga u ne gbani wa. ² U dana ta a *Tagarada* u *Kashila*, "A'ayin a rawa baci a da ma wenike da asuvayali, ma pana ta kvasu ka *de*.

Kain ka iwauwi n *bangad* da ta." ◇

Mayun da, *Kashila* ka ta ufo⁶usi u *bangad* da gogo-na. Ara *kain* ka iwauwi ka.

Upana u ikyamba u Bulus

³ Tsa ciga aza roku a 'yuwan manyan mi wa, adama a nala tsa ciga i'ya tsa yan i zuwa aza roku a rukpa wa. ⁴ I'ya baci dem tsa yan, tsu tsu ciga ta tsu wenike atsu agbashi a mayun a *Kashila* a da. Tsu kawunku ta gba upana u ikyamba n ahankuri. ⁵ A lapa tsu ta. A zuwusa tsu ta a kuwa ku a'ali. *Kakuma* ka ama ka pana tsu ta upan hal a 'yangasasai atakasuvu a ama. Tsu yan ta manyan hal tsu dukpai. Roku tsu tsu lavuta wa. Roku *kpam* tsa tsara ilikulya wa. ⁶ Tsu wenike ta kaci ka tsunu atsu agbashi a *Kashila* a da, *kpaci* tsu nangasa kaci ka tsunu n tsicingi wa, tsa ta n ureve u da *Kashila* ka tsu naka. Tsu tsu yan tsali wa. Tsu tsu yansa ka ta ama ukuna u shinga. Tsa ta n ucira u *Kulu Keri*, *kpam* tsa ciga ta ama mayun mayun. ⁷ *Kadyanshi* ka mayun ka tsa yansa ku⁶ari, *kpam* *Kashila* ka ka naka tsu ucira vi. Tsa ta n ukuna u maci u da u woko tsu yavu burundu n maraga ma tsa ciga adama a kuvon. ⁸ *Kashila* ka tsa gbashika ama a ka nakasa tsu baci karinga, ko a goruso tsu baci. *Kashila* ka tsa gbashika ama a ka cikpala tsu baci, ko a ka nakasa tsu baci a'ala a cingi. Ama a bidya tsu ta aza a ka⁶an, shegai *kain* dem ukuna u mayun u da tsa *dansa*. ⁹ Ya dem reve tsu ta, shegai a gonoi a ka yanka tsu yavu a reve tsu wa. Tsa rongo yavu ukpa wa evu, shegai atsa na, hal n gogo-na tsa ta n uma. Tsu pana ta ikyamba cika, shegai a wuna tsu wa. ¹⁰ *Kain* dem tsu tsu rongo ta n mazanga, ko a asuvu a a'ayin a upana u ikyamba. Aza a unambi a da tsari, shegai tsu zuwai ama ushani a yain utsari a asuvu a upityanangu. Tsa n ili wa, shegai mayun da wari an tsari n ko ndya wa.

¹¹ *Eda* aza a *Korintiya*, tsu *dansa* ta n *ada* karara. Atakasuvu a tsunu a shadangu ta n uciga u *de*. ¹² Tsu *asaka* da uciga wa, shegai *eda* i *asaka* tsu ta uciga. ¹³ Ma *dansa* ta n *ada* tyoku da ma *dansa* na mmuku n va. Wenike tsu uciga tyoku da atsu tsu wenike da.

Kuwa ku Kashila ka uma

14 Kotsu i yain manyan kaɓolo a asu u te n aza ɗa bawu a wushuki n Kawauwi wa. Ukuna u shinga n u cingi wa rongo kaɓolo wa. Katyashi n karimbi a ka rongo kaɓolo a asu u te wa. 15 Nida Kawauwi n Kanangasi* a ka walamgbana? Nida uza ɗa wushuki n Kawauwi wa walamgbana n uza ɗa bawu u wushuki? 16 Kuwa ku Kashila ka walamgbana n ameli wa, ko kenu. Kpam ɗsa kuwa ku Kashila Uza u Uma. Kashila ka dana ta, “Ma dusuku ta n ele aku n zuwa kuwa ku va a asu u da a'ari. Ma woko ta Kashila ka le, ele kpam a ka woko ta ama a va.” ◇

17 Adama a nala, Magono ma Zuba ma dana ta, “Wutai a asuvu a le i peci kaci de n ele. Kotsu i sawa ili i'ya Mele ma danai i'a n ashinda wa, tsara n wushi da.” ◇

18 Magono ma Zuba, Uza u Ucira Gba u dana ta, “Ma woko ta Tata u de, eda kpam ya woko ta mmuku n va.” ◇

7

1 Aje a va, Kashila ka ka yansa ka tsu kazuwamgbani ka na ki. Adama a nala tsu sumai ili i'ya ya zuwa tsu nangasa ikyamba n a'ulu a tsunu n icadi. Tsu nakai Kashila tsupige, aku tsu matsai tsu yain gba i'ya tsa yan tsu woko tyoku u ne dere.

Ipeli i'ya Bulus wari n i'ya

2 Kukpunka tsu atakasuvu a de! Tsu nusuka ko uza wa. Tsu nangasa kpam upityanangu u uza wa. Tsu ryafa ko uza wa. 3 Dana da n danai nala an ma ciga n zuwuka da unyushi wa. Mari n tonuko da ta caupa an tsu tsu rongo da uciɗusa, ko ndya baci tani ya gita. 4 N wushuku ta n ada gba gba. Kain dem n tsu rongo ta n mazanga adama a de. I gbatangu mu katakasuvu. Ko an u wokoi mari ushadangi n kadambula, i zuwa mu ta ma pana kayanyan.

5 An tsu rawai a uyamba u Masidaniya, tsu tsara uwunvuga wa. Tsu cina ta kadambula ukyawin n atsu. Tsu shilakanasai n atokulalu, kpam tsa modono n uwonvo a atakasuvu a tsunu. 6 Shegai Kashila ka ka tsu naka a aza da a'ari n kadambula ndishi ma atakasuvu, u naka tsu ta ndishi ma atakasuvu a'ayin a da Taitu tuwai ara tsunu. 7 Mayun tsu pana ta kayanyan an tsu gawunsai n Taitu, shegai gba ili i'ya i zuwai tsu panai kayanyan cika i'ya an i gbatangu yi katakasuvu. U tonuko tsu ta an ya ciga mu uwene kpam hal ukuna u bala da n ukuna u da i yain. U tonuko mu ta tyoku da i matsai i da ya ciga i banga mu. An n panai nala, n pana ta kayanyan cika.

8 Ko ukanikorongi u va u nangasa da baci katsuma, ukuna u balu mu an n korongi u da wa. A kagita ukuna wa balu mu ta an u nangasa da katsuma, shegai unambukatsuma u de u barakpa wa. 9 Gogo-na kpam ma ta n mazanga. Mazanga ma ma yan an n nangasa da katsuma wa, shegai unambukatsuma u de u zuwa da ta i savadai ahali a de. Adama a nala tsu shitangu da wa, ko kenu. 10 Kpaci Kashila ka fuda ta ka yan manyan n unambukatsuma u tsunu u banga tsu tsu kpatala tsu asaka unyushi u cingi tsu tsara iwauwi. Ukuna wa balu tsu n unambukatsuma

* 6:15 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi. ◇ 6:16 Adkp. 26:12; Izk. 37:27.
◇ 6:17 Isha. 52:11; Izk. 20:34. ◇ 6:18 2 Sam. 7:14.

u nala vi wa. Shegai unambukatsuma vi a kaci ka ukuna u likimba u da baci, wa tuko ta ukpa.

¹¹ Zuwai a'eshi a asu u unambukatsuma u nala vi u da Kashila ka ciga da i pana u yain a asuvu a de. U zuwa da ta i gonuko ugboji. U zuwa da ta ya ciga i wenike an bawu i'ari n unyushi. U zuwa da ta upan n uwonvo. U zuwa da ta ya ciga i wene mu. U zuwa da ta i matsa i banga aza roku. U zuwa da ta uciga u uyan uza da nusai mavura dere. Ukuna u nala u zuwa da ta i wenike kaci ka de kabirya da wa. ¹² Korongu da n korongi ukanikorongi u na vi tsara i wene, a kapala ka Kashila, tyoku da i'ari ufobusi i panaka tsu. Korongu da n korongi adama a uza da nusai wa, ko adama a uza da a nusukai wa. ¹³ Ili i'ya gai i zuwai tsu gbaiki asuvu i'ya gai la vi.

Ko an u wokoi tsari n ugbami u asuvu, tsu la ta upana kayanyan an Taitu wari dem n upana kayanyan, kpaci i wenike ta an bawu wari n ili i'ya ya gala yi. ¹⁴ Tsu tonuko yi ta tyoku da tsu panai kayanyan adama a de, kpam i wenikei an n yain dere. Gba i'ya tsu tonuko da vi mayun da, kpam i wenikei Taitu ili i'ya tsu danai a kaci ka de ki mayun da. ¹⁵ Pini nala, uciga u ne ubana ara de u lya ta kelime n ugbonguro, a'ayin a da baci u cibai tyoku da gba de i panakai udani u ne, n tyoku da i wusha yi n uwonvo n uje u ikyamba. ¹⁶ Ma ta n mazanga an ma fuda ma wushuku n ada gba gba.

8

Atoni a naka kune yaa

¹ Aje a va, tsa ciga ta i reve tyoku da Kashila ka wenikei ukuna u shinga u ne a a'uwa a Atoni a uyamba u Masidaniya. ² A pana ta ikyamba kpam n unambi cika, shegai mazanga ma le ma kotso wa, kpam a naka ta ili i'ya i lai i'ya a ka ciga le a naka. ³ Asaka gai n tonuko da, a naka ta tyoku da a ka fuda hal gbam u lai ushani. Ko uza u tonuko le a yain nala wa. ⁴ Shegai a rongo tsu ufolo tsu asaka le dem a banga ama a Kashila aza da a'ari a Urishelima. ⁵ Tsu yawunsa gbam a ka fuda a ka naka nala wa! A gita ta a nakai kaci ka le a asu u Asheku, aku ara tsunu. Ili i'ya Kashila ka ciga i'ya la vi. ⁶ Taitu da gita da uwenishike unaka, adama a nala tsu folo yi u doku u gono ara de u banga da tsara i koruso ili i'ya i gitai vi. ⁷ I yan ta ko ndya wa mai hal gbam i pasakai cika: I'a ta n upityanangu kpam i'a ta uyan u kadyanshi ka shinga. I'a ta dem n ureve, kain dem ya ciga i banga, kpam ya ciga tsu cika. Adama a nala, tsa ciga da ta i yain ukuna u shinga vi mai a asu u unaka yaa.

⁸ Shegai dana da n danai she i naka ko bawu ya ciga wa, ko an u wokoi a'uwa a Atoni a roku a ka ciga ta a yain nala. Ure u roku u da dem u da ya wenike uciga u maci. ⁹ I reve ta ukuna u shinga u Yesu Kawauwi Asheku, i reve ta an Kawauwi kari n utsari, shegai adama a de u woko ta uza u unambi, tsara adama a unambi u ne eda i tsara utsari.

¹⁰ Adooki a va a da na: Nafalu eda aza a kagita aza da i cigai i naka, kpam eda aza a kagita a da i nakai vi. ¹¹ Gogo-na, ma ciga ta i koruso manyan ma i gitai uyan vi. Wenikei an ya fuda ya koruso manyan mi n maloko tyoku da i gitai ma. Nakai a asuvu a ili i'ya i'ari n i'ya. ¹² Ya ciga baci i naka, wa yan n kalen ko ndya i nakai wa, kpaci Kashila ka la ta uciga i naka a asuvu a ili i'ya i'ari n i'ya, shegai i naka ili i'ya bawu i'ari n i'ya wa.

¹³ Ma ciga i naḳa ili ushani hal i woko bawu ili, aku i rongo a upana ikyamba an bawu i'ari n ili wa. Ma ciga ta uza da baci dem wari pini u zuwa kukere dere. ¹⁴ Gogo-na naha, i'a ta n ili ushani. Ili i'ya i'ari n i'ya ya fuda ta ya banga aza da bawu a'ari n ili. Aku ubana a kapala a tuwa baci a tsarai, aku a banga da dem a'ayin a da baci bawu i'ari n i'ya, pini nala, she i woko unu a te. ¹⁵ Tagarada u Kashila u dana ta, "Uza da baci bolongi ili ushani, i tsu pasa ili i'ya wa ciga wa, shegai uza da baci bolongi kenu, wa namba ili wa." ◇

Taitu n aje a ne

¹⁶ N cika ta Kashila an u zuwai Taitu wa ciga da tyoku da ma ciga da. ¹⁷ Taitu wushuku ta u yain ili i'ya tsu tonuko yi u yain. Wa ta n maluwa cika ma wa ciga u tuwa ara de, tun bawu tsu tonuko yi gbam nala. ¹⁸ Aya la tsa suku kabolo n utoku uza da wari Katoni, uza da kpm gba Atoni a ka cikpala adama a manyan ma ne a asu u uyan ku'ari ku Kadyanshi ka Shinga. ¹⁹ Atoni yi a dangasa yi ta dem u bana kabolo n atsu tsa naḳa baci kune ku na ki. Yan da tsa yan manyan ma na mi tsara tsu naḳa Asheku tsupige, kpm tsu wenike an tsa ciga tsu banga cika.

²⁰ Kpaci tsa ciga ko uza u kana tsu n unyushi u tyoku da tsu nakai kune ku pige ku na ki wa. ²¹ Shegai tsa ciga ta tsu yain ili i'ya Asheku a ka pana kayanyan n ili i'ya i'ari dere a a'eshi a ama.

²² Tsa suku ta dem vuma roku kabolo n ama a re a nala yi. Kain dem vuma na wa ta ufobusi adama a ubanga. U wenike tsu ta nala a ure kau-kau, kpm gogo-na dem wa la ta uciga ubanga. Kpaci u wushuku ta n adu cika. ²³ Uza roku u wecike baci Taitu, i dana utoku u va u da uza da wa yan manyan na mpa tsara u banga da. A'uwa a Atoni a suku ta ama a na yi ara de, kpm a tuko ta tsupige a asu u Kawauwi. ²⁴ Wenike le uciga, tsara gba a'uwa a Atoni a reve an tsu yain dere a asu u mazanga n i'ya tsu yain adama a de.

9

Kune adama a aza a unambi

¹ N wene ili i'ya ya zuwa mu n koronku da adama a kune ka i fobusoi ya naḳa ama a Kashila yi wa. ² N reve ta banga da ya ciga i banga. Ma ta n mazanga adama a nala yi, kpm ma ta a utonusuko ama a asuvu a Masidaniya n da eda Atoni a da i'ari a Akataya, i fobuso ta tun nabalutsara i naḳa. Adama a umatsa u da i matsai ya ciga i naḳa vi, u zuwa ta aza roku aza a Masidaniya a ka ciga dem a naḳa. ³ Shegai mpa pini ma sukunku da atoku a nala yi tsara kadyanshi ka tsunu a kaci ka de ka woko ka gbani wa. Ma ciga ta i fobuso, kpaci n tonuko le ta i fobuso de. ⁴ Ma pana ta uwono, eda kpm dem ya pana ta uwono, mpa n Atoni a roku a Masidaniya tsu tuwa baci tsu cina da bawu afofi, cina n tonuko le tani de i fobuso de! ⁵ Da n wenei yavu wa gan ta n suku atoku a nala yi a kapala ka va a wene kune ka i yain kazuwamgbani ki i fobuso ta ka. Nala wa wenike ta an n ucigi u de u da i nakai, shegai mpa n matsa da wa.

⁶ Ma ciga ta i reve, uza u ce baci ili kenu, ili kenu i'ya wa kapa. Uza da baci kpm u cei ili ushani, wa kapa ta ili ushani. ⁷ Adama a nala ya dem u yawunsa tyoku u kakuma ka ili i'ya wa naḳa. Kotsu vu naḳa ili wa, ikyamba i vunu i 'yanga baci vu naḳa wa. Kotsu vu naḳa ili wa, va wene baci yavu matsa da a ka matsa vu vu naḳa. Kpaci Kashila ka la ta uciga

uza da u nakai n ipeli. ⁸ Kashila kpm ka zuwuka da ta unu u shinga u da u lai ili i'ya i nambai. Pini nala, da kain dem ya yan n ili ushani, kpm i yain n i'ya kabarikete hal i nakasa adama a manyan ma shinga gba. ⁹ Tagarada u Kashila u dana ta:

“Gbani da vuma u maci u tsu naka aza a unambi kune, kpm ukuna u maci u ne wa ta pini bawu utyoku.” [◇]

¹⁰ Kpaci Kashila ka ka tsu naka kacimbi icun, u naka kpm ilikulya. Wa doku ta ili i'ya i'ari n i'ya kakuma, tsara i tsara i'ya ya naka ushani a asu u uyan ukuna u shinga. ¹¹ Wa kukpa ta ure kau-kau u da wa zuwa da i yain utsari tsara i yansa kune yaa. Pini nala, da ama ushani a ka cikpa Kashila a'ayin da baci tsu naka le kune ku de.

¹² Pini nala, ili i shinga i re ya gita ta, ili i'ya ama a Kashila a nambai a ka tsara ta i'ya, ama a ka cikpa ta kpm Kashila n mazanga. ¹³ Ya rongo ta a unaka Kashila tsupige kpaci i naka ta yaa. I wushuku ta n akani a kaci ka Kawauwi, kpm i panaka ta a da an i nakai Atoni a Urishelima yaa hal n Atoni a da a buwai. ¹⁴ Gogo-na alya pini a ka yanka da kvasu, kpm a ka ciga da uwene, adama a ukuna u shinga u pige u da Kashila ka yanka da. ¹⁵ Asakai tsu cikpai Kashila adama a kune ka u naka tsu gbani.

10

Bulus yain kadyanshi ka manyan ma ne

¹ Mpa Bulus uza da wa folo da vi, kpm n matanu n tsishinga tsu Kawauwi tsa ma folo da. Aza roku a dana ta, a'ayin a da baci mari kabolo n ada n tsu gajarakpa ikyamba wa, aku n rongo n asuvu a shen a'ayin a da baci bawu mari evu n ada. ² A'ayin a da n doku n tuwa da ukondo, u kana ta n yanka aza da a ka wundya tsa tono ta ukuna u likimba asuvu a shen. Ma ciga i zuwa mu n yanka da nala wa. ³ A likimba da tsari, shegai kushulu ku tsunu unu u te da kari n tyoku da aza likimba a ka yansa wa. ⁴ Tsu tsu shilakanan n iwunukatsu icun i'ya aza a likimba a tsu shilakanaka wa. Iwunukatsu i tsunu i'a ta n ucira u da u wutai a asu u Kashila u da wa wacinsa ucira u asu kau-kau u utokulalu. ⁵ Tsu tsu wacinsa ta kananamgbani n gba icun i aradi a da a ka bishinka uza ureve Kashila. Tsu tsu kana ta uyawunsa u gbani u ama, aku tsu zuwa le a panaka Kawauwi. ⁶ A'ayin a da baci i wenikei ya panaka de Kawauwi gba gba, pini nala, aku tsu rongo ufo6usi adama a da tsa yanka aza da bawu a ka panaka Kawauwi mavura.

⁷ Gogo-na ili i'ya ya wene n a'eshi koshi i'ya ya wundya. Shegai u gan ta i cifa an tsari aza a Kawauwi tyoku da dem aza a aradi a nala a tsu dana ele aza a Kawauwi a da a'ari. ⁸ Mayun da wari an tsu tsu dansa n agoni a kaci ka ucira u da Asheku a naka tsu tsara tsu banga da, shegai adama a da tsa varangu da wa. N tsu pana uwono adama a ukuna u nala wa. ⁹ A'ayin a da n koronku da vi, ma ciga i yawunsa yavu uwonvo u da ma ciga n zuwa da i pana wa. ¹⁰ Aza roku a da, “Ikanikorongi i Bulus i'a ta n ucira kpm n kalen cika, shegai wa baci kabolo n atsu, u tsu yan n ucira wa. Kpm kadyanshi ka ne ka tsu yan n kalen wa.” ¹¹ Ma ciga ta a reve ukuna u roku: Gogo-na naha tsa kabolo n ada wa, da i zuwai tsu korongi ukuna u na vi a ikanikorongi. Shegai a'ayin a da baci tsari kabolo n ada, tsa wenike ta ucira vi tyoku da tsu wenikei u da a ikanikorongi yi.

¹² Tsa kawan tsu bidya kaci ka tsunu unā u te n aza dā a tsu yawunsa kaci ka le a'ā tā n kalen wa. A tsu boloko tā kaci ka le ure u urātsanāka aku a rātsanāka kaci ka le n u dā. A tsu gawuntangu tā kaci ka le n ko ndya wa tyoku dā ele a'ari. Nala wa wenike tā an bawu a revei ili. ¹³ Shegai ātsu tsa yan arādi a kaci ka ili i'ya i'ari a kateshe n manyan ma Kashilā ka nāka tsu tsu yain wa. Arādi a dā koshi tsa yan a dā a manyan ma Kashilā ka suku tsu tsu yain, kpam edā dem i'ā tā a asuvu a manyan ma nala mi. ¹⁴ Arādi yi a wura tyoku dā u gain tsu yain a dā wa, ātsa gbam aza a kagita aza dā a tuko dā Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi. ¹⁵ Tsu tsu yan arādi adama a ili i'ya aza roku a yain i woko yavu ātsa tsu yain i'ya wa. Shegai tsu zuwa tā uma upityanangu u de wa gbama tā hal u zuwa manyan ma tsunu ara de ma lyai kelime cika. ¹⁶ Tsa ciga tā tsu ba tsu yain Kadyanshi ka Shinga ki a asu u mbari mbari. Tsa ciga tsu yain arādi n manyan ma aza roku a yain a asu u le wa. ¹⁷ Tagarāda u Kashilā dana tā, “Va ciga baci vu yain arādi, she vu yain a dā a ili i'ya Asheku a yain.” ◊ ¹⁸ A kaci ka uza dā wa cikpalāsa kaci ka ne kpam, u tsu tsarā icikpali wa. Shegai Magono ma Zuba ma wushunku baci uza, vuma nala vi aya wa tsarā icikpali i mayun.

11

Bulus n asuki a kaḅan

¹ Ma ciga tā i yanka mu ahankuri a'ayin a dā baci n yain maku ma utengeshi. Mayun n folo dā tā i yanka mu ahankuri. ² Ma kirana tā n adā cika tyoku dā Kashilā ka kirana n adā. I'ā tā tyoku u maku ma uka ma bawu ma revei vali, uza dā a yankai kazuwamgbani ka iyolo i vali u te koshi; wata, Kawauwi ka la vi n kaci ka ne. ³ Shegai gogo-na ma pana tā uwonvo u dā a ka puwunsa atakasuvu a de tsarā i asakā utono Kawauwi mayun mayun n uwulukpi, tyoku dā kali ka yinsai Hawa† n ugboji u cingi u ne. ⁴ Tsu tonuko dā tā ukuna u Yesu, kpam i wushai Kulu Keri, i wushuki kpam n akani a tsunu. Shegai i asakai aza roku a tonuko dā ukuna u roku kau n u Yesu. Gogo-na ufoḅusi u dā i'ari i wushi kulu ku roku de kau, i wushi kpam akani a roku. ⁵ N wene aza dā a ka isa kaci ka le “asuki a pige” a la mu wa. ⁶ Gaawan n tsu dansa karkar tyoku u le wa, shegai n reve tā ili i'ya ma dansa. Tsu yan tā gbā i'ya tsa yan tsu wenike dā ili i na yi mai. ⁷ N zuwa dā i tsupa mu adama a Kadyanshi ka Shinga ka n yanka dā kuḅari wa. N gonuko tā kaci ka vā kenu, aku n nāka dā tsupige. An n yain nala vi, n nusa? ⁸ An a'uwa a Atoni a roku a ka nākasā mu ikebe, u woko tā yavu bokuso dā ma bokuso ikebe yi tsarā n gbashika dā. ⁹ N namba baci ili a'ayin a dā mari n adā, n tsu tonuko dā i ḅanga mu wa. Atoku a dā a wutaī a Masidaniya a tuwai pini na, a nāka mu tā gbā ili i'ya ma ciga. N taḅa dā ufolo i ḅanga mu wa, kpam ma folo dā wa. ¹⁰ Ko uza wā la a asuvu a uyamba u Akataya uza dā wa ḅishinka mu uyansa kadyanshi a kaci ka ili i nala wa. N dana tā kpam nala adama a ukuna u mayun u Kawauwi u dā wari a asuvu a vā. ¹¹ N dana baci ma ciga n zuwuka dā araji wa, u woko yavu ma ciga dā wa? Nala wa. Ko Kashilā ka reve tā ma ciga dā.

¹² Kpam ma lya tā kelime n uyan ili i'ya ma yan gogo-na vi, kpaci ma ciga tā n ḅishinka ama a nala utsarā u ili i'ya a ka yanka arādi. A ciga tā a dana manyan ma a ka yanka arādi yi mā tā unā u te n ma tsunu. ¹³ Ama

a na yi asuki a kaƙan a ɗa. Manyan ma le ma a tsu yanka kaƙan, aku a gonukoi kaci ka le tsarar a rotso asuki a mayun a Kawauwi. ¹⁴ Shegai mpa n yan majiyan ma ili i nala wa! Ko Kanangasi* ka gonuko ta kaci ka ne tsarar u rotso katsumate ka zuba† ka katyashi. ¹⁵ Adama a nala, tsu yan majiyan an agbashi a Kanangasi a gonukoi kaci ka le a rotso agbashi a ɗa a ka yan manyan ma ukuna u shinga wa. Shegai a makorishi a ka tsarar ta mavura dere n ili i'ya u yain.

Upana u ikyamba u Bulus

¹⁶ Asakar n doku n tonuko da: Ko uza kotsu u wundi yavu mpa katengeshi ka wa. Shegai nala baci ya wundya, she i panaka mu tyoku da ya panaka katengeshi, mpa dem aku n yain aradi kenu. ¹⁷ A'ayin a da baci ma cikpala kaci ka va nala, tyoku u Asheku u da n tsu dansa wa, shegai tyoku u katengeshi. ¹⁸ Ama ushani a ka yan ta aradi a kaci ka ili i'ya a yain a likimba. Adama a nala mpa dem ma yan ta aradi. ¹⁹ Eda aza da ya wundya yavu i'a n ugboji, i tsu pana ta kayanyan ka upana kadyanshi ka atengeshi. ²⁰ I tsu yan ta gbam ahankuri n aza da a tsu gonuko da agbashi a le, ko a ryafusa da, n aza da a tsu yinsasa da. I tsu yan ta dem ahankuri n aza da a tsu wundya yavu a la da, ko aza da a tsu basasa da. ²¹ N tsu pana ta uwono n dana tsarar n ucira u da tsa yan nala wa.

A ka yan baci aradi, mpa dem ma yan ta, shegai utengeshi u da uyan nala vi. ²² A dana baci ele kagali ka Ibirahi ka, mpa dem uza u kagali ka Ibirahi ka. Ele aza a Isara'ila a da baci, mpa dem nala. Ele mmuku n tsikaya m Ibirahi n da baci, mpa dem nala. ²³ Ele agbashi a Kawauwi a da baci, wa woko mu ta utengeshi n dansa baci nala. Shegai tyoku da ma gbashika yi u la ta tyoku da ele a ka gbashika yi. N yan ta manyan cika ma ma lai ma le. A zuwusa mu ta a kuwa ku a'ali hal u lai tyoku da a zuwusa le. Malapa ma a lapusa mu ma la ta ma a lapusai ele. N yansa ta evu n ukpa a'ayin ushani. ²⁴ Aza a Yahuda a bawan mu ta n kajaɓu hal kamankupa n kuci.† Kutawun ka gbam a bawan mu nala. ²⁵ Aza a Roma a lapusa mu ta n alangu, kutatsu ka gbam a yanka mu nala. A taɓa mu ta uvarasa n atali tsarar a wuna. N so ta nwalu a kpatsu, kpatsu ku tasa ta na mpa hal kutatsu. N taɓa ta urukpa a mini n kuvuli hal ubana kuvuli ku roku. ²⁶ Nwalu n kakuma mi, n tsu zuwa mu ta n yain evu n ukpa adama a uwaya u mini n adama a aza a magalaka. N yan ta evu n ukpa adama a ama a va, aza a Yahuda, kpam hal n Awulawa. N tsu yan ta evu n ukpa a ilyuci ilyuci, n a kakamba, hal n mala dem. N yan ta dem evu n ukpa adama a aza da a danai ele Atoni a da, shegai Atoni a da wa. ²⁷ N yan ta manyan cika hal n togbolukoi, a'ayin ushani n tsu lavuta gbam wa. N tsu ronguso ta n kambulu n kakuli, kpam a'ayin ushani n tsu tsarar ilikulya wa. N soso ta kutanu kpaci ma n aminya a u'uka cika wa. ²⁸ Hal n ara gai, kain dem u tsu woko ta yavu va da n canga ta ucanga u araji kpaci n tsu balal ta asuvu adama a a'uwa a Atoni. ²⁹ A'ayin a da baci bawu aza roku a'ari n ucira, n tsu woko ta dem bawu ucira. Asuvu a tsu sudugba mu ta a'ayin a da baci n wenei a yinsa uza roku tsarar u yain unyushi.

³⁰ U kana baci n cikpala kaci ka va, ma yan ta nala adama a ili i'ya i zuwa mu n woko bawu ucira. ³¹ Kashila ka reve ta kaƙan ka ma yan

* **11:14** Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi. † **11:24** A a'ayin a nala yi, a bawan baci vuma hal amangare, wa kuwar ta kpaci asoje yi a reve ta tyoku da a ka bawan vuma hal u kuwar ko kpam ukpadu kuwar. A bawan yi ta kamankupa n kuci a asakar yi a unu u ukpa shegai wa kuwar wa.

wa. Aya Kashilā n Tata u Yesu Kawauwi Asheku, uza ḏa a ka cikpala hal ubana bawu utyoku. ³² An ḡari a Damasuka, uza ḏa ḡari gomuna a'ayin a ḏa Arita wa lya tsugono, ḡari u ciga ṭa u kaṇa mu, adama a nala, u zuwa ṭa aza a uwundya ukyawan a ilyuci yi. ³³ Shegai aje a ḡa a zuralakpa mu a asuvu a mabana a ilinuku i kasaga ka ilyuci ki. Tyoku ḏa n lai a akere a gomuna yi ḏa la vi.

12

Asheku a wenikei Bulus kuwene

¹ U kaṇa ṭa n yain araḏi, ko an u wokoi ko kalen ma lya pini wa, shegai asaḡa n yain a ḏa adama a kuwene n ili i'ya Asheku a wenike mu. ² Ayen kupa n a nishi a ḏa a wurai, Kashilā ka wusha ṭa Katoni ka Kawauwi ka roku a asu u uwunvugusa a zuba u Kashilā a'ayin a roku. N reve wa, ko ikyamba i ne i'ya i walai, ko kpm kulu ku ne, shegai Kashilā ka reve ṭa. ³⁻⁴ N doku n dana, n reve ṭa a bidya ṭa vuma u na ubana a asu u uwunvugusa a zuba. Shegai ko ikyamba i ne i'ya i banai a zuba vi ko kulu ku ne ka koshi ku banai n reve wa, Kashilā ka ka revei. U pana ṭa kadyanshi ka roku ka bawu wa fuda wa todugbo, n ili i'ya bawu Kashilā ka asaḡa uza dana. ⁵ Adama a nala ma yan ṭa araḏi adama a vuma na vi, shegai ma yan a ḏa adama a kaci ka ḡa wa, she ili i'ya ya zuwa mu n reve an bawu ḡari n ucira. ⁶ ḡari ma ciga baci n yanka kaci ka ḡa araḏi, wa woko mu utengeshi wa, kpaci ḡari ma dansa ṭa ukuna u mayun. Ma yan a ḏa adama a kaci ka ḡa wa. Ma ciga ama a naḡa mu tsupige tsa tsu lai tsu ili i'ya a wenei ma yan ko n danai wa.

⁷ U gan n woko n araḏi a kaci ka ili i pige i pige i'ya Kashilā ka wenike mu wa. ḏa gai i zuwai u naḡa mu mḡala n pana ikyamba yi, tyoku ḏa kawana ka tsu sapa ikyamba. U woko yavu katsumate ka Kanangasi* ka ka zuwa mu n pana ikyamba, u fishinka mu kpm uyan araḏi. ⁸ N folo ṭa Asheku hal kutatsu tsara u takpa mu ukuna u na vi. ⁹ Shegai u tonuko mu, “Ukuna u shinga u ḡa u rawa vu ṭa. A'ayin a ḏa baci bawu ḡari n ucira, ucira u ḡa u tsu shadangu ṭa ara vunu.” Adama a nala, gogo-na ma ṭa n mazanga ma ma yan araḏi adama a ḏa bawu ḡari n ucira, ucira u Kawauwi u yain manyan ara ḡa. ¹⁰ Adama a ḏa wa woko ukuna u shinga a asu u Kawauwi u ḏa baci ma namba ucira, ko ama a ka tonusoko mu baci kagbani, ma yan ṭa mazanga. Ma namba baci ili adama a ḏa wa woko ukuna u shinga a asu u Kawauwi, ko a ka yansa mu baci mavura, ma yan ṭa mazanga. A ka zuwusa mu baci n pana ikyamba adama a ḏa Kawauwi ka tsara ukuna u shinga, ma yan ṭa mazanga. Kpm a'ayin a ḏa baci dem n nambai ucira, a'ayin a nala a ḏa ma tsara ucira cika.

Bulus wa ciga ṭa aza a Korintiya

¹¹ Tyoku u katengeshi u ḏa ma dansa, shegai eḏa i zuwa mu ma dansa nala. Eḏa i gain ya dansa ukuna u maci a kaci ka ḡa. Ko ma baci ili i roku wa, aza ḏa a danai ele “asuki a pige” a ḏa vi a la mu wa. ¹² A'ayin a ḏa ḡari kaḡolo n aḏa vi, n rongo ṭa n ahankuri kpm n yansa ṭa manyan ma ucira n iryoci n ili i'ya ya tuko ikunesavu i'ya i gain kasuki ka mayun ka yain. ¹³ Adama a nala, i wusha ṭa ili i'ya a'uwa a Atoni a ḏa a buwai a wushai. Ili i te i'ya i takpanai: N gonuko kaci ka ḡa n woko ḏa kalandaḡam wa. Yanka numu ahankuri!

* **12:7** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapaṇsi.

¹⁴ Mpa pini ma fobuso tsara n tuwa n kyawan da ukyawan da tatsu. Shegai hal n ara ma boluko da kalanda wa. E da ma ciga, shegai ikebe i de wa. Mmuku n da n gain a fobo ikebe adama a ubidya araji a isheku i le wa, shegai isheku i bidya araji a mmuku n le. ¹⁵ Adama a nala, ma ta n mazanga ma ma naka ko ndya wa i va adama a de, hal gbam n kaci ka va dem. Ya jebe uciga u da ya ciga mu vi an u wokoi n la da uciga?

¹⁶ Aza roku a de a wushuku ta an bawu n woko da kalanda. Shegai, hal n gogo-na alya pini a ka yawunsa yavu ugboji u da n yain n yanka da ka ban tsara n wanda da. ¹⁷ Ama da n sukunku da vi, uza roku wa pini uza da ryafa da? ¹⁸ N folo ta Taitu tuwa ara de, kpam n tutsuku yi ta kabolo n Katoni ka roku. Shegai u ryafa da wa. E da dem n kaci ka de i reve ta an mpa n eyi ko ndya wa unu u te u da i'ari tsu, kpam uyawunsa u da tsu u te.

¹⁹ Gaawan ya dana ta dana da tsu danai gba nala tsara tsu wenike an tsari ama a maci. Nala wa. Tsu tsu dansa ta tyoku da Kawauwi ka ciga tsu tsu dansa a kapala ka Kashila. E da aje a tsunu a da, kpam ko ndya baci tsa yan, yan da tsa yan i'ya tsara tsu zuwa da i gbama. ²⁰ Kpaci ma pana ta uwonvo u da n tuwa da baci ukyawan, ahali a de a kpa da mu uyankpa, kpam adama a nala, ahali a va dem a ka yankpa da wa. Ma pana ta uwonvo u da ma cina da n i nanamgbani, ko n i yanyi malyon ma ili i'ya ama a'ari n i'ya. Ma pana ta uwonvo u da ma cina da n asuvu a shen, ko kpam ya cigaka kaci ka de ko ndya wa. Ma pana ta dem uwonvo u da ma cina da n i tonusuki ama kagbani, ko n i yanyi ndyami. Kotsu kpam gai n cina da n i yanyi aradi, ko ya rongo kabarikete bawu i kana i kaci wa. ²¹ Mayun da ma pana uwonvo u da n tuwa baci gaawan Kashila ka va ka gonuko mu ta kenu adama a de. Kpam ma sa ta adama a aza da a'ari a ka yansa unyushi u cingi bawu a kpatalai a asakai ukuna u ashinda u le, n tsishankala, n ukuna u uwono.

13

Bulus kotsoi unaka adooki a ne

¹ Ma tuwa ta ara de utuwa u tatsu. Tagarada u Kashila da, "U kana ta ama a re ko ama a tatsu a reve n ukuna u da a kana vuma n u da mayun da." ² An n doki n tuwai ara de utuwa u ire, n rono ta aza da a ka yansa unyushi u cingi atsuvu. Gogo-na dem an bawu mari evu n ada, ma doku ta ma dana u da: A'ayin a da baci n doku n tuwai ara de, ko uza wa la a asuvu a mavura wa. ³ Ma wenike da ta an mayun da Kawauwi ka dansa a unu u va. An wa yansa manyan ara de, u yansa ma bawu ucira wa, shegai wa ta n ucira. ⁴ Mayun da u rongoi bawu ucira a'ayin a da a wandamgbana yi, shegai gogo-na n ucira u Kashila u da wa rongo. Atsu dem tsa n ucira wa, tyoku da Kawauwi ka rongoi a mawandamgbani. Shegai ya wene ta an tsa tuwa tsu rongo n ucira u Kashila, tyoku da Kawauwi ka rongo.

⁵ Veci kaci ka de mai, i kondo kaci ka de i wene ko i'a pini ukani n i'ya i wushuki vi. I lya baci ukondo vi, ya reve ta an Yesu Kawauwi wari a asuvu a de. I reve baci an Yesu wari a asuvu a de wa, i rukpa de ukondo vi. ⁶ Ma zuwa ta uma i wene an bawu atsu tsu rukpai ukondo vi. ⁷ Tsu yan ta kvasu ubana a asu u Kashila kotsu i yain ili i cingi wa. Yan da tsa yan kvasu nala tsara ama a wene an tsari mai wa, shegai tsara u zuwa da i yain ili i'ya i'ari mai, ko u woko baci yavu atsu tsu rukpa ukondo vi. ⁸ Ili

i'ya koshi tsa yan i'ya, i'ya ya zuwa tsu tsu tutsuku ukuna u maci kelime. Tsa yan ili i'ya ya kangu u da wa. ⁹ Ko an u wokoi bawu tsari n ucira, tsa ta n mazanga an eda i'ari n ucira. Tsu yan ta kavasuu adama a da ya lapula i woko mai. ¹⁰ Koronku da ma koronku da ili i na yi kahu n rawa la. Yan da n yain nala tsara n tuwa baci, ili i'a la i'ya ya zuwa mu n barana da n ucira wa ma dansa baci n ada n ucira u da Asheku a naka mu. U naka mu ucira vi adama a da ma varangu da wa, shegai adama a da ma banga da.

Idyani i makorishi

¹¹ Gogo-na ama a va, ma kotso de ukanikorongi u na vi. N tonuko da ta: Yanyi mazanga! Savadai ahali a de. Kiranai n i'ya n tonuko da. Rongoi n katakasuvu ka te n ko ya wa. I rongo kabolo na ndishi n shinga. Pini nala, Kashila ka uciga n ka ndishi n shinga ka rongo ta n ada.

¹² Damamgbanasai a asuvu a uciga u Atoni. ¹³ Gba Atoni a da a'ari pini na a ka sukunku da ta idyani i le.

¹⁴ Asaka ukuna u shinga u Yesu Kawauwi Asheku, n uciga u Kashila, na ndishi n kabolo n Kulu Keri a rongo n ada gba.

Ukanikorongi Ubana a Asu u Aza a Galatiya

Ukukpa u kadyanshi

Atoni a da a'ari a Galatiya a da Bulus koronki ukanikorongi u na vi. Galatiya kaɓon ka evu n uyamba u Isara'ila, kpam ilyuci i'ya pini ushani a kaɓon ki. Gba a'uwa a Atoni a da a'ari a kaɓon ki a da Bulus koronki. Bulus wari u wala ta pini a kaɓon ki, adama a nala wa ta n aje a asuvu a Atoni a asu vi. Shegai aza roku pini a kaɓon ki a da Bulus kasuki ka mayun ka wa.

Bulus koronku le ta tsara u wenike le an wari kasuki ka mayun. An u kotsoi uyan kadyanshi ka nala ki, u wenishike le ta an a wauwa le a ure u maci an a'ari n upityanangu n Kawauwi. Ure u utono mele u da wa tuko iwauwi i mayun wa. U wenike le ta an a'ari n ucira u da a ka fuda a ka tono Kashila bawu a damgbarasa le, kpam a cigamgbana.

Gba ili i'ya Bulus danai a kaci ka Atoni a Galatiya, nala dem wari a asu u Atoni gogo-na. Tsa fuda ta tsa tono Kashila bawu a damgbarasa tsu tsa baci n upityanangu. Mele ma zuwa tsu ta tsu reve tyoku da tsa rongo, shegai upityanangu u da wa zuwa tsu tsu bolomgbono n Kawauwi kpam u tuko tsu iwauwi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Kasuki ka mayun n akani a mayun (1:1-10)

Kashila ka dangasa ta Bulus woko kasuki (1:11-24)

Bulus shamkpa akani a ne (2:1-21)

Upityanangu u da koshi ure u utsara iwauwi (3:1-4:31)

Adooki a asu u kulu n uciga (5:1-6:10)

Urono u atsuvu u makorishi (6:11-18)

Idyani

¹⁻² Mpa Bulus uza da u korongi ukanikorongi u na ubana a asu u a'uwa a Atoni a da a'ari a kaɓon ka Galatiya. Mpa kasuki ka. Ama da a dangasa mu wa, u wuta tani a asu u vuma wa. Yesu Kirisiti Kawauwi da u dangasa mu n kaci ka ne. U yan ta nala kaɓolo n Kashila Tata uza da u 'yangasa yi a ukpa. Gba ama a tsunu pini na a bolomgbono ta na mpa a asu u usuku idyani i na yi.

³ Asaka Kashila Tata u tsunu n Asheku Yesu Kawauwi a naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga. ⁴ Kawauwi ka kuwa ta adama a unyushi u cingi u tsunu, dere tyoku da Kashila Tata u tsunu u fobusoi, tsara u wutukpa tsu a likimba u tsicingi u na a asu u da tsari gogo-na. ⁵ Da i zuwai gba tsupige tsu Kashila tsa, gba a'ayin hal ubana bawu utyoku. Ami.

Kadyanshi ka Shinga ka te ka

⁶ Nyan ta majiyan cika an i lazai i kpatalakai Kashila kucina. U dangasa da ta adama a tsishinga tsu Kawauwi. Shegai gogo-na ya tono de akani a roku kau. ⁷ Mayun da akani a roku a'ala wa, she Kadyanshi ka Shinga, shegai ama roku a da pini a ka damgbarasa da. A ka ciga ta a savada Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi ka woko ili i roku de kau. ⁸ Asaka Kashila ka yanka uza da baci dem wa yan kuɓari ku ili i roku kau n akani a tsunu utuwa ara de unu u cingi! Asaka Kashila ka yain nala, ko atsu

n kaci ka tsunu ka baci tsari n akani a roku kau, ko katsumate ka zuba ka baci ka tuwai n akani a roku kau. ⁹ N dana ta u da, kpmam ma doku ta ma dana: Uza roku u yan baci kuɓari ku kadyanshi ka Kashila kau n ka i gitai i wushai, asaka unu u cingi u Kashila u rukpa a kaci ka vuma u nala vi.

¹⁰ Ama da ma ciga n zuwa a pana kayanyan wa. Kashila ka ma ciga n zuwa u pana kayanyan. Ya wundya ama da ma ciga n zuwa a cigi mu? Nala baci mari ma yansa, ma woko kagbashi ka Kawauwi wa.

Kashila ka isqi Bulus

¹¹ Ama a va, ma ciga ta i reve an Kadyanshi ka Shinga ka n yanka da kuɓari ki ka ama a yain ka wa. ¹² N tsa ka a asu u uza wa. Uza wa la u wenishike mu ka wa. Yesu Kawauwi da u wenishike mu uwenishike u na vi.

¹³ I reve ta tyoku da mari n rongoi an ma tonon ure u aza a Yahuda. N zuwa ta Atoni a Kashila a panai ikyamba, kpmam ma ciga n wacinsa le. ¹⁴ Aza a Yahuda a da pini aza da tsari usaun u te, shegai n la ta aza roku ushani a utono mele ma nkoshi n cau n tsunu. Mari n matsa ta uciga n yain nala.

¹⁵ Shegai tun kahu a matsa mu, Kashila ka dangasa mu ta. U yan ta nala adama a tsishinga tsu ne. ¹⁶ Aku a'ayin a tuwai a da u wenike mu Maku ma ne, tsara n yain kadyanshi ka ne a asu u Awulawa. A'ayin a nala yi, n folo uza u naka mu adooki wa. ¹⁷ N bana a Urishelima n cina aza da gitai a woko asuki kahu mpa n woko kasuki wa. Ili i'ya n yain i'ya n banai a Arabi n dusuki ve de. Aku n gonoi a Damasuka.

¹⁸ An ayen a tatsu a wurai, aku n banai a Urishelima tsara n kondo Bituru, kpmam n rongoi ta pini a'ayin kupa n a tawun. ¹⁹ N wene ta dem Yakubu, vangu u Asheku, shegai a'ayin a nala yi n wene asuki a da a buwai vi wa. ²⁰ N tsina ta a kapala ka Kashila, kaɓan ka mu wa.

²¹ An a yain a'ayin kenu, aku n yain nwalu ubana a uɓongu u Suriya n uɓongu u Kilikiya dem. ²² A'ayin a nala yi, Atoni a kaɓan ka Yahuda kotsu a reve mu wa. ²³ Kadyanshi ka a ka dansa a kaci ka va ka a panai koshi ama a ka dansa, a da, "Vuma da wari wa yansa tsu mavura da gai na vi, kpmam wa ciga u wacinsa Atoni. Shegai gogo-na aya wa tonusuko ama a toni akani yi." ²⁴ Aku a cikpalai Kashila adama a va.

2

Asuki a wushai Bulus

¹ An ayen kupa n a nishi a wurai, aku n doki n gonoi a Urishelima, Baranaba n Taitu a tonon mu ta. ² N yan ta nala kpaci Kashila ka wenike mu ta kuwene, u tonuko mu n gonon de. Mpa de, n dansa ta n azapige a Atoni utyoku u le. Ma ciga ta n zuwa le a reve akani a da mari utonusuko Awulawa. Ma ciga ta a kondo manyan ma va ko ma dere. Ma baci dere wa, manyan ma va ma woko ta ma gbani. ³ Kpmam an a panai ili i'ya n tonuko le, a wushuku ta. A matsa gbam Taitu uza da soku mu vi u ba u kida kacombi wa, ko an u wokoi Kawulawa ka.*

⁴ Atoni a kaɓan a roku a uwa ta a asuvu a tsunu ukpawunsi. A tuwa ta tyoku u aza a kakyawunsa tsara a reve utsara u kaci u da Yesu Kawauwi u naka tsu. A ka ciga a gonuko tsu agbashi. Ama a nala yi a zuwa ta tsu

* **2:3** Taitu Kawulawa ka, kpmam a tsu kida uza kacombi wa. Shegai aza a Yahuda a tsu kida ta acombi. Adama a nala, ili i majiyan i'ya an bawo asuki a danai u kana ta a kida Taitu kacombi.

dansa ukuna u ukida u kacombi. ⁵ Shegai tsu 'yuwain, tsu panaƙa le wa, ko kenu. Tsa ciga ta ukuna u maci u Kadyanshi ka Shinga u rongo n aƊa.

⁶ (Aza da ama a bidyai ele ili i roku i'ya, ko ndya baci a'ari, ili i te i'ya ara va, kpaci Kashila ka n kudyangi wa.) Adama a nala a fuda a savada Kadyanshi ka Shinga ka n yain kuɓari wa. ⁷ A wene ta Kashila ka naka mu ta manyan ma uyan kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga a asu u Awulawa, dere tyoku da u naka Bituru manyan a asu u aza a Yahuda. ⁸ Kashila ka naka ta Bituru ucira u uyan manyan ma kasuki a asu u aza a Yahuda. Nala dem u naka mu ucira u uyan manyan ma kasuki a asu u Awulawa.

⁹ Yakubu, n Bituru,† n Yahaya† (aza da ama a revei a'ari n kalen cika) a wene ta Kashila ka naka mu ta kune ku pige ku nala ki, kpam a wushai Baranaba na mpa tyoku u ayain a manyan kaɓolo n ele. A gbamatangu tsu asuvu tsu lyai kapala n uyan kuɓari a asu u Awulawa, nala kpam ele dem a ka lya kapala n manyan ma le a asu u aza a Yahuda. ¹⁰ Ili i'ya a tonuko tsu tsu yain i'ya tsu ciɓa n aza a unambi, kpam ili i'ya mari n matsai uyansa i'ya la vi!

Bulus bongoi Bituru

¹¹ Kain ka te, an Bituru tuwai a Antakiya, n bongo yi ta a kapala ka Atoni kpaci u yansa ta ili i'ya bawu i gain. ¹² Ili i'ya i gitai i'ya na: An u gitai u rawai, u lyasa ta kaɓolo n Awulawa a da a'ari Atoni. Aku Yakubu suki Atoni a da a'ari aza a Yahuda a roku a Antakiya. An a rawai, Bituru doku u lya kpam ilikulya kaɓolo n ele wa, kpaci wa pana ta uwonvo u ili i'ya ama a nala yi a ka dana a kaci ka ne. ¹³ Nala dem atoku a ne Atoni aza a Yahuda a tono yi n uyansa ili i maci i kaɓan, hal gbam n Baranaba tono le dem n uyansa ili i'ya bawu i gain i na yi.

¹⁴ An n wenei a ka tono kpam ukuna u mayun u Kadyanshi ka Shinga wa, aku n dansai n Bituru a kapala ka le gba. N danai, “Bituru, avu uza u Yahuda u da, shegai vu yain tyoku u Kawulawa, tyoku u uza u Yahuda wa. Nala baci, nida va ciga vu zuwa Awulawa a toni Mele ma aza a Yahuda?”

¹⁵ “Mpa n avu aza a Yahuda a da a ilimaci, shegai aza a unyushi u cingi tyoku u Awulawa wa. ¹⁶ Shegai gba n nala, tsu reve ta tsu woko ta dere a kapala ka Kashila a asu u upityanangu n Yesu Kawauwi, shegai a asu u uyansa ili i'ya Mele ma danai wa, kpaci uza wa la wa woko dere a kapala ka Kashila a asu u utono Mele wa. Adama a nala tsu wushuku ta n Yesu Kawauwi, tsara Kashila ka gonuko tsu tsu woko dere adama a upityanangu n Kawauwi.

¹⁷ “Aza roku a bidya baci atsu aza a unyushi u cingi a da adama a da tsu pityanangi n Kawauwi tsara u gonuko tsu tsu woko dere a kapala ka Kashila, nala u wenike an Kawauwi ka zuwa tsu tsu yain unyushi u cingi an bawu tsu tonoi mele ma roku da? A'a, nala wari wa! ¹⁸ Shegai n gono baci n tonoi Mele ma n 'yuwain vi, ma nusuka ta Kashila mayun. ¹⁹ N tono ta Mele kpam a asu u utono Mele vi u da n kuwai, kpam nala zuwa mu ta n rongo n Kashila. ²⁰ A wandamgbana mu ta kaɓolo n Kawauwi. Gogo-na mpa kpam mari n uma wa, Kawauwi ka kari n uma a asuvu a va. A'ayin a da mari a ikyamba pini na a likimba n wushuku ta n Maku ma Kashila. U ciga mu ta kpam u nekei kaci ka ne u kuwai tsara n yain uma. ²¹ Ma a asuvu a ama da a 'yuwain ukuna u shinga u Kashila wa. Kashila ka wusha tsu baci a asu u Mele, ukpa u Kawauwi gbani da la vi.”

† 2:9 Pini a makpanda ma na mi, Bulus yanka ta kala ka Bituru ka Tsi'arama manyan: “Wata, Kefa.”

3

Zuwai atakasuvu a de

¹ Eda atengeshi aza a Galatiya! Ya lapanasa da n adabu a ne? N wenike da ta karara ili i'ya i zuwai Yesu Kawauwi kuwai a mawandangbani. ² Ma yan da ta keci ku te: I wusha Kulu Keri a asu u utono Mele da? A'a, nala wa! Kulu Keri ku cipa da ta adama a da i wushuki n akani a da i panai ukuna u Kawauwi. ³ I'a n ugboji wa da? I'ari i gita ta urongo n Kawauwi a Kulu Keri, shegai gogo-na ya ciga ta i koruso n ucira u kaci u de. ⁴ I pana ta ikyamba cika adama a Kadyanshi ka Shinga. Ma ciga u da u woko u gbani wa. ⁵ An Kashila ka naka da Kulu ku ne kpam a'ayin a da u yansai ikunesavu i ne a asuvu a de, u yan nala adama a da ya tono Mele ma Musa da? Nala wa! U yan ta nala adama a da i wushuki n akani a Kawauwi a da i panai.

⁶ Ili i'ya Tagarada u Kashila u danai i'ya na: "Ibirahi pityanangu ta n Magono ma Zuba, adama a nala a da Kashila ka gonuko yi u woko vuma u maci a kukere ku ne." ⁷ Nala u wenike ta mmuku ma Ibirahi n maci alya aza da a pityanangi n Kashila. ⁸ Caupa, Tagarada u Kashila u dana ta, Kashila ka gonuko ta Awulawa a woko dere adama a upityanangu u le. Kashila ka zuwamganaka ta Ibirahi caupa, an u danai, "Gbā ama a likimba, Kashila ka yanka le ta unā u shinga adama a vunu." ◇ ⁹ Nala u wenike ta la vi uza da baci dem wari n upityanangu, wa tsara ta kapashi ka ne a unā u shinga u da a zuwukai Ibirahi adama a upityanangu u ne.

¹⁰ Uza da baci dem wa yawunsa yavu utono u Mele wa zuwa yi u woko mai n Kashila, wa wusha ta unā u cingi u Kashila. Kpaci Tagarada u Kashila u dana ta, "Uza da baci dem bawu wa tono gbā ili i'ya i'ari a asuvu a Tagarada u Mele, wa wusha ta unā u cingi u Kashila." ◇ ¹¹ Wa wuyana uwene an uza wa la wa woko dere a kapala ka Kashila a asu u utono Mele wa, kpaci Tagarada u Kashila u dana ta, "Kashila ka naka ta uma a asu u uza da wari n upityanangu." ¹² Ili i'a la i gawain utono u Mele n upityanangu wa, kpaci Tagarada u Kashila u dana ta, "Uza da baci u wushuki n Mele, u kana ta u yansa tyoku da ma danai." ◇

¹³ Shegai Kawauwi ka wutukpa tsu ta a asuvu a unā u cingi u da Mele mi ma yain. An a wandamgbana yi, u wusha ta unā u cingi u da wari u gain u tuwa ara tsunu. Kpaci Tagarada u Kashila u dana ta, "Kashila ka yanka ta uza da baci dem a wandamgbana i a madanga unā u cingi." ◇

¹⁴ Adama a da Yesu Kawauwi yain nala, Kashila ka zuwuka ta Awulawa unā u shinga tyoku da u yankai Ibirahi kazuwamgbani, nala kpam dem atsu Atoni tsu wushai Kulu Keri ka Kashila ka yain kazuwamgbani adama a upityanangu.

Ukuna u Mele

¹⁵ Ama a va, asaka n wenike da tyoku da tsa rongo: Ama a yan baci kazuwamgbani tyoku da u gain, uza wa la wa cimbusa ko u sava da ka wa. Ili i te i'ya n kazuwamgbani ka Kashila ka na. ¹⁶ Kashila ka yan ta kazuwamgbani ka na ki ara Ibirahi n a asu u kumaci ku ne. ◇ U yan ka a asu u amaci u shani wa, shegai a asu u ku te, kpam ka Kawauwi. ¹⁷ Ili i'ya ma dansaka i'ya na: Kashila ka yan ta kazuwamgbani n Ibirahi kpam u zuwamgbana i wa shamkpa ka. An ayen amangatawanishi n kamankupa (430) a wurai, aku u nakai Mele. Mele ma nala mi ma sava da

◇ 3:8 Kag. 12:3; Kag. 22:18. ◇ 3:10 U.M.I. 27:26. ◇ 3:12 Adkp. 18:5. ◇ 3:13 U.M.I. 21:23.

◇ 3:16 Kag. 12:7; Kag. 13:15; Kag. 24:7.

kazuwamgbani ki wa. U yan baci nala, ma wacinsa tā kazuwamgbani ka u yain n Ibrahi. ¹⁸ Mele mi ma nākā tsu baci unā u shinga u dā Kashilā ka zuwamgbanākai Ibrahi, ma wura tā la vi kazuwamgbani ki. Shegai ma yan nala wa, kpaci Kashilā ka zuwuka tā Ibrahi unā u shinga gbani a asu u kazuwamgbani ka u yain.

¹⁹ Nɗya i zuwai Kashilā ka yain Mele? U yan tā ma kpaci ama a ka yansa tā unyushi u cingi. U yan tā Mele hal uza dā u danai wa tuwā vi u tuwā. U zuwa tā atsumate a zuba a nākā Musa Mele ma ne, aku Musa nākāi aza a Isara'ila. Nala Musa wokoi ka'uwi ka mere. ²⁰ Ka'uwi ka mere ki u tsu dansa tā n abon a re gbā, shegai Kashilā aya u yain kazuwamgbani ka nala ki utyoku u ne.

²¹ Kashilā ka kpādā la vi ushamkpa kazuwamgbani ka ne an u nākāi Mele mi? Nala wa, ko kenu! A ka tsarā baci uma u dā bawu wari n utyoku a asu u Mele, a'ari a ka woko tā mai n Kashilā a asu u utono Mele mi. ²² Shegai Tagarāda u Kashilā u tonuko tsu tā unyushi u cingi u sira tā ya dem, kpaci u kpādā tā utono u Mele. Adama a nala, ure u dā Kashilā ka nākā uza ili i'ya u zuwamgbanāi u dā uza u pityanangu baci n Yesu Kawauwi.

²³ Mele mi ma ma gbagirya tsu yavu aza a kuwa ku a'ali, hal ubana a'ayin a dā tsa tsarā upityanangu. ²⁴ Mele mi ma mari uzapige u tsunu, hal utuwā u Kawauwi. Kpam an Kawauwi ki ka tuwāi u gonuko tsu tā tsu wokoi dere a kapala ka Kashilā an tsu wushuki n eyi. ²⁵ Gogo-na an tsu pityanangi n eyi, Mele ma lya kpam tsugono tsu tsunu wa.

Eda mmuku n Kashilā

²⁶ Eda mmuku n Kashilā n dā gbā de adama a dā i pityanangi n Yesu Kawauwi. ²⁷ Kpam an a lyuɓugu dā, dere dā wari yavu Kawauwi ka i ukai tyoku dā i tsu uka aminya. ²⁸ Upityanangu n Yesu Kawauwi u dā u gonukoi ya dem unā u te n utoku u ne: ko avu uza u Yahuda dā baci ko Kawulawa,† kagbashi ko uza dā bawu wari kagbashi, vali ko uka, ya dem unā u te dā n utoku u ne. ²⁹ Adama a nala, avu uza Kawauwi dā baci, gogo-na a kaɓon ka kumaci ka Ibrahi ka wari, kpam a ka nākā u tā agadu a dā Kashilā ka zuwamgbanāi.

4

¹ Ma wenike dā tā iryoci: maku ma kenu ma baci tata u ne u kuwai wa tono n utsari u dā tata u ne u da wa woko u ne vi wa. Wā tā tyoku u kagbashi ko an u wokoi aya n utsari vi gbā. ² Ama dā a ka kirana n eyi n utsari vi alya a ka tono n ili gbā, hal she maku mi ma gbonguro u rawa tyoku dā tata vi danai. ³ Nala dem wari n atsu. Tyoku u mmuku u dā tsari, kpam ucira kau-kau u likimba u na wa lya tā tsugono a kaci ka tsunu.

⁴ Shegai an a'ayin a yain derere, aku Kashilā ka suki Maku ma ne, kpam uka u dā u matsa yi. U tono tā Mele mi, ⁵ tsarā u wutukpā tsu a asuvu a Mele mi, kpam tsarā tsu woko mmuku n Kashilā. ⁶ An u wokoi eda mmuku n Kashilā n dā, u suku tā Kulu ku Maku ma ne a atakasuvu a de, kpam Kulu ki ku isāi, "Tata, Tata u vā." ⁷ Adama a nala gogo-na avu kagbashi ka kpam wa; maku ma Kashilā ma wari, kpam gbā ili i'ya wari n i'ya adama a mmuku n ne, i vunu i'ya dem.

Bulus ciga tā aza a Galatiya

⁸ A'ayin a dā bawu i revei Kashilā, i'ari i woko tā agbashi a ili i ameli, kpam ili i nala yi Kashilā ka wa, ko kenu. ⁹ Shegai gogo-na an i revei

Kashilā, ko kpam u gan tā n dana an Kashilā ka reve dā. Nida ya doku i gono i woko agbashi a ucira kau-kau u likimba u na i'ya bawu i'ari n ucira, kpam bawu kalen? ¹⁰ Hal gbam i tsu cibusa tā a'ayin a abiki a ameli, n iwoto i roku, n abiki a a'ayin a da n yain manyan kau-kau, n ayen a roku. ¹¹ N pana tā uwonvo, an a'ayin a da n yain manyan ara de a woko de a gbani. ¹² Ama a va, n folo dā tā i rongo n utsara u kaci, tyoku da ma rongo. Kpaci n woko tā tyoku da eda Awulawa i'ari; wata, ma tā n utsara u kaci a Mele.

An n gitai n yanka dā kuɓari, i nusuka mu wa. ¹³ I cifa tā an bawu mari n alafiya a'ayin a da n gitai n tuko dā Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi. ¹⁴ Ko an u wokoi mabala ma va ma zuwa dā tā kadambula, gba n nala i wenike mu magori wa kpam i 'yuwan mu wa. A una u nala, i ryabusa mu yavu katsumate ka zuba ka Kashilā ka. I ryabusa mu yavu Yesu Kawauwi da n kaci ka ne. ¹⁵ Mayun ma fuda tā ma dana, a da baci ya fuda ya fodo a'eshi a de i naka mu i'ari ya fodo tā. Shegai gogo-na nte kpam kayanyan ka i panai adama a va yi? ¹⁶ N gono n woko utokulalu u de da, an n tonuko dā ukuna u mayun vi?

¹⁷ Awenishiki a kaɓan a nala yi a ka yansa ili i na adama a ukuna u shinga u da ya tsara wa. Ciga da a ka ciga tsara a lyai kaci ka de i toni le. Ciga da a ka ciga a peci dā na mpa tsara i gonuko ugboji u de ara le. ¹⁸ Gogo-na u lobono tā an ya ciga i yain ili i shinga, kpam u la tā tsulobo an ya yansa nala a'ayin a da bawu mari n ada. ¹⁹ Shegai gba n nala, mmuku n va aza da ma ciga, wa tā yavu mɓala ma ilimaci n da ma pana adama a de tyoku u caupa, mɓala mi kpam ma lya tā kapala hal she ama a wene Kawauwi a asuva a de. ²⁰ A'ari a dana gbam ma pini la n ada gogo-na, tsara mari n dansa n ada ben. Shegai gogo-na n dambula tā adama a ukuna u na vi.

Mmuku n re ma Ibirahi

²¹ Aza roku a de hal n ara a ka ciga tā a woko a kere ka Mele. Tonuko numu, i reve ili i'ya Mele mi ma danai da? ²² Tagarada u Kashilā† u dana tā, Ibirahi wa tā na mmuku ma a'ali n re. Mma u uza u te kagbashi ka, mma u uza u ire kpam kagbashi ka wa. ²³ Maku ma kagbashi mi, a matsa yi tā tyoku da a cuwanakai a tsu matsa. Shegai uza da bawu wari kagbashi ki u matsa tā adama a kazuwamgbani ka Kashilā ka yain n Ibirahi.

²⁴ Gba ili i na yi ya wenishike tā ili i roku: Aka a re yi a'a tā tyoku u kazuwamgbani ka re a mere ma Kashilā n ama a ne. Kazuwamgbani ka te ka Mele ma Kashilā ka nakai Musa a Masasa ma Sinai, kpam ama da a tonoi kazuwamgbani ki a'a tā tyoku u agbashi. Mma da a tsu isa Hajarā† kagbashi ki wa tā tyoku u kazuwamgbani ka nala ki. ²⁵ Aya iryoci i Masasa ma Sinai a Arabi. Kpam gogo-na ilyuci i Urishelima i'a tā tyoku u Masasa ma Sinai, kpaci ilyuci yi n ama a ne ndishi n tsugbashi n da a ka yan a asuva a Mele. ²⁶ Shegai Saratu, uza da bawu wari kagbashi, aya iryoci i Urishelima u zuba. Kpam aya mma u tsunu. ²⁷ Tagarada u Kashilā u yan tā kadyanshi a kaci ka ne,

“Zangana, avu madari ma uka!

Avu uza da bawu kotsu vu panai mɓala ma ilimaci,

gita ishupa vu yain ikeni adama a ipeli.

Kpaci mmuku n madari n la de

mmuku ma uka u da wari n vali kakuma.” ◇

²⁸ Ama a va, eḁa mmuku n Kashilā n ḁa adama a kazuwamgbani ka ne, tyoku ḁa Ishaku wari. ²⁹ A'ayin a nala yi, Isma'ilu,† uza ḁa a matsai tyoku ḁa a cuwanakai, u foroi Ishaku, uza ḁa a matsai adama a Kulu ku Kashilā. Nala dem wari gogo-na. ³⁰ Shegai ndya Tagarāḁa u Kashilā u danai a ukuna u nala? U dana tā, “Lokoi kagbashi ka kari uka vi n maku ma ne dem. Maku ma kagbashi ka kari uka vi kotsu u wushi kaḁon ka agadu a tata u ne wa. Maku ma uka u ḁa bawu wari kagbashi aya wa wusha a ḁa gba.” ◇ ³¹ Ama a va, aṭsa mmuku ma uka ḁa bawu wari kagbashi ki, shegai ma kagbashi ka kari uka wa.

5

Kawauwi ka naka ta utsara u kaci

¹ Tsa tā n utsara u kaci gogo-na, kpaci Kawauwi ka gonuko tsu tā tsu wokoi yaa. Adama a nala, shamgbai n ucira. Kotsu i savaḁa i woko agbashi a Mele kpam wa.

² Panai! Mpa Bulus, mpa ma tonuko ḁa ukuna u na vi: I asaḁa le baci a kiḁa ḁa acomb, u woko tā la vi Kawauwi ka kpam n kalen ara ḁe wa, ko kenu. ³ N tonuko ḁa tā n ucira, uza ḁa baci dem a kiḁai kacomb, u kana tā u toni Mele mi gba. ⁴ Kpam vu matsa baci vu zuwa Kashilā ka gonuko vu vu woko dere a asu u utono u Mele mi, vu kasa ḁe la vi kaci ka vun u asu u Kawauwi kpam vu 'yuwan ḁe la vi uwusha tsishinga tsu Kashilā. ⁵ Kulu ku zuwa tsu tā tsu reve an mayun ḁa Kashilā ka wusha tsu tyoku u aza a maci adama a ḁa tsu wushuki n Kawauwi. ⁶ Avu Katoni ka Yesu Kawauwi ka baci, ko a kiḁa vu kacomb ko bawu a kiḁai u lamgbana wa. Shegai ili i'ya i lai kalen i'ya, upityanangu u ḁe u zuwa ḁa tā ya ciga ama.

⁷ Tyoku ḁa i'ari ya tonu Kawauwi wari tā dere, hal ubana a'ayin a ḁa uza roku u zuwa ḁa i kpatalakai ukuna u mayun. ⁸ Kpam mayun ḁa, vuma nala vi uza u Kashilā u ḁa wa, uza ḁa dangasa ḁa vi. ⁹ Maku ma yisti† ma zuwa tā iburodi ushani i shita. Wata, maku ma uwenishike u kaḁan ma rātsa tā ma yinsa ama ushani. ¹⁰ Shegai n pityanangu tā n Asheku, ya wushuku n awenishiki a kaḁan a nala yi wa, shegai ya tonu tā ili i'ya n danai. Kashilā ka yan tā uza ḁa vurusā ḁa a'ene mavura, ko ya tani baci wari.

¹¹ Ama a va, n lya baci kapala n kuḁari u kana tā ama a kiḁa acomb, ndya i zuwai aza a Isara'ila a ka zuwusa mu upana u ikyamba maco? A ḁa baci kuḁari ki ka ma yansa, a unā u ḁa ma yan kuḁari ku ukpa u Kawauwi, mari nususuka le wa. ¹² A'ari a dana gbam aza ḁa a ka 'yangasasa ḁa atakasuvu a ukuna u ukida u acomb vi, acomb a ḁe a ḁa a kiḁai wa, a'ari a wutukpusa dem asanda a le.

¹³ Ama a va, Kashilā ka isa ḁa tā tsara u woko yaa! Shegai kotsu i asaḁa utsara u kaci u nala u woko ḁa kabala ka utono uciga u unyushi u cingi u ḁe wa. A unā u nala, cigamgbana i kpam i gbashika atoku. ¹⁴ Mele mi gba unā u te u ḁa n udani u na vi: “Ciga uza u karen u vun u tyoku ḁa va ciga kaci ka vun u.” ◇ ¹⁵ Kotsu i kirana, kawa i lya baci kapala n usukuta atoku, ya wacinsa tā kaci ka ḁe gba.

Kulu ku Kashilā n uciga u ili i tsunu

¹⁶ Adama a nala n tonuko ḁa: asaḁai Kulu ku toni n aḁa, kotsu i toni maluwa ma ukuna u cingi u ḁe wa. ¹⁷ Kulu ki n uciga u ili i kaci i ḁe atokulalu a ḁa. A tsu rongo tā kushulu maco, adama a nala ya yan ili i'ya

ya ciga i yain wa. ¹⁸ Shegai Kulu ka tono baci n aḍa, Mele ma lya tsugono a kaci ka de wa.

¹⁹ Ya dem reve ta ili i'ya uciga u unyushi u cingi wari: U tsu zuwa ta tsishankala, u tsu zuwa ta uyansa ili i uwono, u tsu zuwa ta kpm uyawunsa a kaci ka tsishankala. ²⁰ Uciga u uyan unyushi u cingi u tsu zuwa ta dem ugbashika ameli. U tsu zuwa ta tsukunu. Uciga u uyan unyushi u cingi u tsu zuwa ta dem makovugo. U tsu zuwa ta ama a shilakanasa. U tsu zuwa ta a yamgbana malyon. U tsu zuwa ta uyansa u upan. U tsu zuwa ta uciga u kaci. Uciga u uyan unyushi u cingi u tsu zuwa ta kpm upece a asu u ama. U tsu zuwa ta ama a pecene abolo abolo. ²¹ Uciga u uyan unyushi u cingi u tsu zuwa ta uciga u ili i ama. U tsu zuwa ta ama kuso hal she ma maka le. U tsu zuwa ta ama a bansa a asu u abiki a da bawu ama a tsu kana kaci ka le. Kpm u tsu zuwa ta uyansa ili i cingi i roku icun kau-kau. Mari n rono da ta atsuvu caupa, kpm ma doku ta ma rono da atsuvu: aza da a ka yansa ili i na yi a ka wusha unu u shinga u tsugono tsu Kashila wa.

²² Shegai Kulu ku Kashila ka tono baci n atsu, ku tsu naka ta ilimaci i na: Ku tsu tuko ta macigamgbani. Ku tsu tuko ta ipeli. Ku tsu tuko ta ndishi n shinga. Ku tsu tuko ta kpm ahankuri. Kulu ku Kashila ku tsu tuko ta maangamgbani. Ku tsu tuko ta uyansa ukuna u shinga. Ku tsu zuwa ta ama a woko aza da a ka wushuku n ele. ²³ Ku tsu zuwa ta ama a woko n uvakunku u kaci, n ukana u kaci. Mele ma la ma ma danai ili i na yi i kpaḍa ulobono wa. ²⁴ Aza da a'ari aza a Yesu Kawauwi, a asaka de ure u unyushi u cingi u le n u uyawunsa n uciga u ukuna u cingi. ²⁵ Adama a da Kulu ku naka tsu uma u savu, asaka tsu yain ili i'ya ku danai tsu yain. ²⁶ Kotsu tsu yain aradi, ko tsu ragi atoku, ko kpm tsu yamgbana malyon wa.

6

Bangamgbani

¹ Ama a va, uza roku a asuvu a de wa yansa baci unyushi u cingi, eda aza da i'ari n ucira a asuvu a Kulu i gonuko vuma nala vi a ure u shinga. Shegai i yain u da ben. Kotsu i kirana, tsara eda dem i cigi i yain icun i ili i cingi i nala yi wa. ² Bangai atoku a'ayin a da baci a'ari n ucanga u araji. I yan baci nala, ya yan de la vi ili i'ya Kawauwi ka ciga da i yain. ³ Uza roku wa wundya baci eyi wari n kalen kpm nala tani wari wa, kaci ka ne ka koshi wa yinsa. ⁴ Asaka ya dem webele nwalu n ne. Dere da baci mari yi, u lapa makamba n manyan ma ne. Shegai kotsu u ratsanaka manyan ma ne n ma ama wa. ⁵ U kana ta ya dem u canga ucanga u ne.

⁶ Uza da baci dem wa rotsongusu uwenishike u Kashila, u peci gba ili i shinga i'ya wari n i'ya n kawenishiki ka ne.

⁷ Kotsu i yinsa kaci ka de wa: kotsu i wene yavu ya fuda ya yanka Kashila majari wa. Ama a tsu kapa ta ili i'ya a cei. ⁸ Uza da baci u cei a asu u uyawunsa u cingi u uciga u kaci u ne, uyawunsa u cingi u ne wa zuwa yi ta u kuwa. Shegai uza u ce baci tsara u zuwa Kulu ku pana kayanyan, ka naka yi ta uma u da bawu wari n utyoku. ⁹ Kotsu tsu wowo n uyan ili i'ya i'ari i shinga wa, tsa ca ta uma u da bawu wari n utyoku a'ayin a da a gain, tsu asaka baci wa. ¹⁰ Adama a nala, asaka tsu yanka ya dem ili i shinga a'ayin a da baci tsari n kabala, hal gai aza da a'ari atoku a tsunu Atoni.

Adooki a Bulus a makorishi

¹¹ I wene tã idyani i pige i'ya n yain an n koronku dã n kukere ku va.

¹² Aza dã a tsu ciga a zuwa aza a Yahuda a pana kayanyan, alya a ka matsã dã i kida acombi. A ka pana tã uwonvo u dã aza a Yahuda a ka zuwa le upana u ikyamba, mawandamgbani ma Kawauwi ma baci koshi a ka tono. ¹³ Aza dã a kidai acombi yi, ele kaci ka le a tono Mele mi wa, shegai a ciga tã a kida dã acombi tsarã a yain arãdi adama a ili i'ya a matsã dã i yain. ¹⁴ Mpa gai, ma ciga n yain arãdi a ili i roku wa, she ukpã u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi a mawandamgbani. Adama a mawandamgbani ma nala mi, n tsu yansa kpam ili tyoku dã aza a likimba u na a tsu yansa wa. Kpam a reve ko ndya i zuwai n tsu yansa nala wa. ¹⁵ Wari n kalen wa ko a kida vu kacombi, ko bawu a kida vu. Ili i kalen i'ya vuma wushi uma u savu a asu u Kashilã. ¹⁶ Kashilã ka nakã tã ndishi n shinga a asu u aza dã a tonoi akani a na, kpam wa zuwuka le tã unã u shinga. Wata, ama a nala yi alya ama a maci a Kashilã.

¹⁷ Ili i'ya i bidyai n gogo-na, kotsu i asakã ko uza u damgbarãsa mu n ukuna u nala wa. Alani a dã mari n a dã a ikyamba i va a rawa tã a wenike an uza u Yesu u dã mari.

¹⁸ Ama a va, asakã ukuna u shinga u Asheku Yesu Kawauwi ka tsunu u rongo n adã gbã. Ami.

Ukanikorongi Ubana a Asu u Aza a Afisu

Ukukpa u kadyanshi

Bulus korongu ta ukanikorongi u na vi ubana a asu u Atoni a da a'ari a Afisu cina eyi a kuwa ku a'ali. Wari u rongo ta a Afisu hal ayen a tatsu n u wenishiki ama ukuna u Yesu. Katani ka Aritima kameli ka pini ka pige a ilyuci yi. Ayain a manyan ma ameli a tsu tsara ta ikebe ushani a asu u udengishe ameli a kenu a kenu. Uwenishike u Bulus u zuwa ta ama a asaka utsilasa ameli yi. Nala zuwa ta ayain a manyan ma ameli yi a yain upan n eyi.

Cina ukuna u nala vi u wura de da Bulus korongi ukanikorongi u na vi. A asuvu a ukanikorongi vi u tonuko ta Atoni a da a'ari a Afisu gba ili i shinga i shinga i'ya a ka tsara adama a da a'ari ka'olo n Kawauwi. Ili i nala yi i likimba i'ya wa, shegai i zuba i'ya kpam i la ta i likimba. U tonuko le ta gba Atoni ili i te i'ya a'ari a asuvu a Kawauwi, u dambula gbam ko avu kaletsu ka eni ka vari wa. U wenishike ta tyoku da vali wa rongo n uka u ne. U wenishike ta dem tyoku da mmuku ma rongo n isheku i le, nala dem agbashi n azakuwa a le.

Gba ili i'ya Bulus danai a kaci ka Atoni a Afisu, nala dem i'ari a asu u Atoni gogo-na. Gba tsunu sa ta n ili i shinga i shinga i zuba an tsari n Kawauwi. Nala kpam, u gan ta tsu rongo mai tyoku da tagarada u na vi u wenishikei.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1:1-2)

Kawauwi ka tuko ta unu u shinga u kulu (1:3-3:21)

Uma u savu ka'olo n Kawauwi (4:1-6:20)

Idyani i makorishi (6:21-24)

Idyani i Bulus

¹ Mpa Bulus, uza da wa korongu ukanikorongi u na vi. Kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi ka mari, kpaci Kashila ka ka cigai ka dangasa mu n woko nala.

Ama a uwulukpi a Kashila a da a'ari a Afisu alya ma koronku, aza da kain dem Yesu Kawauwi da a'ari a utono.

² Asaka Kashila Tata u tsunu n Asheku Yesu Kawauwi a naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Unu u shinga a asuvu a Kawauwi

³ Tsu cikpalai Kashila Tata u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi. Aya u zuwuka tsu unu u shinga a asu u da u naka tsu gba ukuna u shinga u da u wuta a zuba, tsara u banga uma u tsunu a asuvu a kulu. U yan ta nala an u bolomgbono tsu n Kawauwi. ⁴ Tun kahu Kashila ka yain likimba, u dangasa tsu ta tsu woko ama a ne a asu u da u bolomgbono tsu n Kawauwi. Yan da u yain nala tsara tsu rongo sarara bawu ili i'ya i nangasai atakasuvu a tsunu a kapala ka ne. Kpam tsara kotsu ili i roku i cingi i rongo a asuvu a tsunu i'ya ya zuwa yi u kana tsu n unyushi wa. ⁵ Kpaci Kashila ka ciga tsu ta tun caupa, u yawuna ta u gonuko tsu mmuku n ne a asu u ili i'ya Yesu Kawauwi yain. Kashila ka pana ta kayanyan an u yain nala, kpam nala dem wa ciga u yain i'ya. ⁶ Adama

a nala, tsu cikpala yi tã an u yanka tsu ukuna u shinga u pige. Gbani ða u yanka tsu ukuna u shinga vi, a asuvu a Kawauwi uza ða wa ciga. ⁷ A asuvu a Kawauwi tsu woko tã faã adama a mpasa ma ukpã u ne, kpam ða gai i zuwai tsu tsarã ucimbusã u unyushi u cingi vi. Nala Kashilã ka wenike tsu an ukuna u shinga u ne wãri u pige, ⁸ kpam u wenike tsu ta u ða cika. Kpaci Kashilã kã tã n kakiri, kpam n ureve u ili, ⁹ u yan tã ili i'ya wa ciga u yain. U wenike tsu tã ili i'ya u sokongi i'ya u fo6usoi u yain a akere a Kawauwi. ¹⁰ A'ayin a yan baci, afo6i a ne a ða u 6olomgbono ko ndya wa a zuba n likimba ka6olo n magono ma te mi; wata, Yesu Kawauwi.

¹¹ Kashilã ka ðangasa tsu tã tsu woko ama a ne a asu u ða u 6olomgbono tsu n Kawauwi. Tun caupa ða u yawunsai u yain nala, ða gai u yain i'ya vi, kpam u zuwa tã ko ndya wa i woko tyoku ða wa ciga. ¹² U yan tã nala tsarã ãtsu aza a Yahuda aza ða tsari aza a kagitã ka uzuwa uma ara Kawauwi, tsu zuwa ama a cikpala Kashilã, kpaci wã tã n tsupige. ¹³ Kpam nala dem wãri ara ðe. I pana tã Kadyanshi ka Shinga, kpam Kadyanshi ka Shinga ki ka ka wauwa ða. I wushuku tã n Kawauwi, kpam a 6olomgbono ðã n eyi. Adama a nala, Kashilã ka naãã ðã tã Kulu Keri ka u zuwamgbanaãai ama a ne. Kulu kã tã yavu kugyan ka ka wenike an eãã aza a Kashilã a ða. ¹⁴ An u wokoi tsu wushai Kulu Keri, malãã mã la wa, tsa reve tã an Kashilã ka naãã tsu ukuna u shinga u ða u zuwamgbanaãi. Tsu reve tã kpam an Kashilã ka naãã ama a ða a'ari ama a ne utsarã u kaci u ða u shadãngi. Nala wa zuwa tã ama a cikpala Kashilã kpaci wã tã n tsupige.

Kavasu ka Bulus

¹⁵ An u wokoi Kashilã ka zuwuka tsu unã u shinga naha, kavasu ka ma yan ubana ara ne adama a ðe. Tun a'ayin a ða n panai alabari a ða i wushuku ðe n Yesu Asheku, kpam ya ciga ama a Kashilã, ¹⁶ tun a'ayin a nala a ða mãri a ucikpa Kashilã adama a ðe maco. A'ayin a ða baci dem ma yan kavasu, n tsu yan tã kavasu adama a ðe. ¹⁷ Ubana a asu u Tata u tsunu ða ma yan kavasu, uza ða wãri n tsupige tsu pige. Aya Kashilã ka Yesu Kawauwi Asheku a tsunu. N folo yi tã u zuwa ðã i yain n ugboji, kpam u wenike kaci ka ne ara ðe, tsarã i lyai kapala n ureve u ne. ¹⁸ N yan tã dem kavasu u zuwa ðã i yain n ureve tsarã i reve ukuna u shinga u ða wãri n u ða adama a ðe. Eãã pini ufo6usi ya vana tsarã i wushi ukuna u shinga u na vi, kpaci u isa ðã tã i woko mmuku n ne. N yan tã kpam kavasu tsarã i reve tsupige tsu unã u shinga u ða u yain kazuwamgbani wa naãã ama a ne. ¹⁹ N yan tã kpam dem kavasu tsarã i reve ucira u ne, u ða u lai ko ndya wa, u ða u tsu 6ãngã tsu ãtsu aza ða tsu wushuki. U ða gai ucira u pige u ða ²⁰ u yankai manyan an u zuwai Kawauwi ka gono n uma, aku u zuwa yi u dusuku a asu u tsupige a kukere ku ulyaki ku ne a zuba. ²¹ Kawauwi ka lya tã tsugono tsu ucira kau-kau u ða wãri pini, ko an u wokoi a'ã tã n ucira. Kala ka ne ka la tã gbã a'ala a aza a tsugono tsupige. Ukuna u mayun u ða na vi gogo-na, kpam wa woko tã mayun a a'ayin a utuwã. ²² Kashilã ka naãã tã kpam Kawauwi tsugono a kaci ka ili gbã, u zuwai kpam u woko Kaci ka Atoni; wata, ikyamba i ne i'ya la vi. ²³ Atoni yi ikyamba i Kawauwi i'ya, aya u tsu shadãngu le n ucira u ne kpam u tsu naãã ko ndya uma ko nte wa.

2

Gogo-na tsã tã n uma

¹Caupa i'ari ta yavu akushe, kpaci i 'yuwain upanaka Kashila, kpam ya yansa unyushi u cingi. ²I tsu rongo ta a uyansa tyoku da ama a likimba a tsu yansa. I panakai Kanangasi,* uza da wa lya tsugono tsu ityoni i cingi i'ya ya rongo a kalishi. Kanangasi ki uwule u cingi u da wa yan manyan u da, kpam wa tono n aza da a 'yuwain upanaka Kashila. ³Caupa gba tsunu tsari ta tyoku u le. Gba ili i cingi i'ya i luwa tsu uyan i'ya tsa yansa. Tsa tono ili i'ya uyawunsa n maluwa ma cingi ma tsunu ma tonuko tsu tsu yain. An u wokoi tsari tsa yansa ili i cingi, dere da wari Kashila ka yan tsu mavura, tyoku da wa yanka ama da a buwai.

⁴Shegai asuvayali a Kashila a gbonguro wa wa, kpam wa ciga tsu ta cika. ⁵U bolomgbono tsu n Kawauwi, kpam u naka tsu uma u savu. U yan ta nala cina tsu buwai yavu akushe adama a unyushi u cingi u tsunu. Adama a tsishinga tsu ne da koshi Kashila ka wauwa da. ⁶U 'yangasa tsu ta a asuvu a ukpa kabolo n Kawauwi, kpam u zuwa tsu a zuba tsara tsu rongo n Kawauwi tsu lyai tsugono n eyi. Kashila ka yan ta nala a asu u da u bolomgbono tsu n Yesu Kawauwi. ⁷A ure u na u da u wenike tsu ukuna u shinga u ne a asuvu a Yesu Kawauwi, tsara a asuvu a ayen a da a ka tuwa ama a wene tyoku da ukuna u shinga u ne wari kpam u lai ko ndya wa. ⁸Adama a ukuna u shinga u ne u da u wenike da koshi, da u wauwa da a asu u da i pityanangi n Kawauwi. U wauwa da adama a ili i shinga i'ya i yain wa, nala kune ku Kashila ka ara de, ⁹adama a ili i'ya i yain da wa. Da gai i zuwai bawu uza wari la uza da wa fuda wa cikpala kaci ka ne ki. ¹⁰Kashila ka ka yan tsu tyoku da tsari. A asuvu a Yesu Kawauwi, Kashila ka yan tsu ta tsara tsu yain manyan ma shinga. Nala u fobusoi u da tun caupa, tsara tsu rongo nala.

Kawauwi ka ka bolomgbono tsu

¹¹A matsa da aza a Yahuda wa. E da aza a Yahuda a tsu isa "aza da bawu a kidai acombi." Aza da a tsu isa da "aza da bawu a kidai acombi" a tsu isa ta kaci ka le "aza da a kidai acombi." (Ukida u acombi u le ili i'ya a tsu yanka kaci ka le a ikyamba i'ya koshi.) ¹²Cibai, a'ayin a da bawu kotsu i'ari i revei Kawauwi, i'a aza a uyamba u Isara'ila wa. Kashila ka yan ta kazuwamgbani n ele, shegai n ada wa. U wushuku ta kpam wa yanka le ili ushani shegai n ada wa. A likimba da ya rongo, shegai i'a n ili i'ya i zuwukai uma wa, kpam i reve Kashila wa. ¹³Caupa, i'ari ta a mbari, shegai gogo-na a bolomgbono da de n Yesu Kawauwi, kpam Kashila ka tuko da evu n eyi a asuvu a mpasa n Kawauwi.

¹⁴Kawauwi n kaci ka ne aya u tuko tsu ndishi n shinga. Caupa, tsilala tsa tsari a mere ma aza a Yahuda n Awulawa tsari ta yavu kasaga. U takpa de tsilala tsu nala tsi, aku u gonukoi gba ama ili i te. ¹⁵Mele ma aza a Yahuda ma ta n udani ushani u da u gain ama a toni, shegai gogo-na Kawauwi ka zuwa ma de a ikengi a asu u ukpa u ne. Yan da u yain nala tsara u tuko aza a Yahuda n Awulawa ara ne u yain kabolo ka savu. Nala kpam u zuwai ndishi n shinga a mere ma le. ¹⁶Uciga u Kawauwi u da tsilala tsa tsari a mere ma abolo a re a na yi tsu cina utyoku. U zuwa le a woko ikyamba i te, u gonuko le a asu u Kashila. Gba nala vi, Kawauwi ka yan ta i'ya a asu u ukpa u ne a mawandamgbani. ¹⁷Kawauwi ka tuwa ta a likimba u yain ku'ari ku Kadyanshi ka Shinga ka ku yain kadyanshi ka ndishi n shinga. U yanka da ta eda Awulawa aza da i'ari mbari, n atsua aza

* 2:2 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

a Yahuda aza da tsari evu. ¹⁸Gogo-na gba tsunu aza a Yahuda n Awulawa tsa fuda ta tsa tuwa a asu u Tata a asuvu a Kulu Keri ku te adama a ili i'ya Kawauwi ka yanka tsu.

¹⁹Adama a nala, eda Awulawa i'a kpm amoci ko kpm aza da a wuta a mbari wa. Shegai i woko de aza a uyamba u te n ama a Kashila. Gogo-na eda i woko de aza a kuwa ku Kashila. ²⁰I wokoi abuku a kuma ka a mai, kpm Asuki na ntsumate alya cuku tsu kuma ki, Kawauwi kpm aya katali ka ka lakai kalen cika a asu u kuma vi. ²¹Aya wa bolomgbono gba kuma ki. U zuwa ta ka ku yangai hal ku wokoi kuwa ku Kashila ku uwulukpi. ²²Adama a da a bolomgbono da n Kawauwi, gogo-na Kawauwi ki bolomgbono da wa bolomgbono da n Atoni a da a buwai, tsara i woko kuwa ku nala ki ka Kashila ka rongo n ucira u Kulu Keri.

3

Manyan ma Bulus

¹Mpa Bulus, ma ta a kuwa ku a'ali adama a manyan ma Kirisiti Kawauwi u zuwa mu n yanka da eda Awulawa. ²I reve ta an Kashila n ukuna u shinga u ne u naka mu manyan ma na mi n yain tsara n banga da. ³Kashila ka zuwai n revei afofi a ne a da u sokongi. Mari n koronku da ta kenu a kaci ka ukuna u na vi. ⁴I yan baci kaneshi u ili i'ya n korongi, ya reve ta ili i'ya n revei adama a afofi a na yi a kaci ka Kawauwi. ⁵Kashila ka wenike afofi a na yi a asu u ama a da a rongoi caupa wa. Shegai gogo-na u wenike a da de a asu u Kulu Keri. U wenikei a da a asu u ama a da u dangasai a woko asuki na ntsumate n ne. ⁶Afofi a Kashila a da na: Eda Awulawa ya wusha ta unu u shinga u da Kashila ka naka, unu u te tyoku da aza a Yahuda a ka wusha u da. Awulawa n aza a Yahuda a woko de ama a te. Eda Awulawa ya wusha ta dem ili i'ya Kashila ka yankai ama a ne kazuwamgbani, kpaci u bolomgboni u da i'ari n Yesu Kawauwi. Ili i'ya Kadyanshi ka Shinga ka danai i'ya la vi.

⁷Kadyanshi ka Shinga ka na ki ka ma yan ku'ari. An u wokoi Kashila uza u shinga u da, u naka mu manyan ma na mi ma utonusuko ama gba Kadyanshi ka Shinga, kpm u banga mu n yain ili i na yi n ucira u da u naka mu. ⁸Mpa gba n lai unamba kalen asuvu a ama a Kashila, shegai gba n nala, Kashila ka naka mu manyan ma na mi ma utonusuko Awulawa ili i shinga i'ya Kawauwi ka nakasa. Ili i shinga i na yi i wura ta ama a reve. ⁹Kpm Kashila uza da u yain ili gba, u naka mu manyan ma utonusuko ama gba ukuna u afofi a da u sokongi a kagita. ¹⁰U yain ili i na tsara gogo-na u wenike ucira kau-kau u zuba tyoku da wari n ugboji a ili i'ya wa yansa gba. Kashila ka wenikei ili i na yi a asu u ili i'ya u yankai Atoni a ne. ¹¹Kashila ka bidiga ta kaci ka ne u yain ili i na tun caupa kahu u yain likimba, kpm gogo-na u zuwa de i'ya i gita a ure u da Asheku Yesu Kawauwi ka tsunu u yain. ¹²Cinda tsu wushuki n eyi, kpm tsu bolomgbonoi n eyi, tsa fuda ta tsa tuwa a asu u Kashila karara bawu uwonvo. ¹³Adama a nala, ma folo da i namba ugbamatangu an ma so mavura adama a de wa. Mavura ma na mi ma tuko da ta tsupige.

Kawauwi ka ciga tsu ta

¹⁴Adama a nala, n kudangu ta a kapala ka Tata n yanka da kavas. ¹⁵Aya Tata u maci u a'uwa gba, gba aza da a'ari a zuba n aza da a'ari a likimba dem. ¹⁶Kashila ka fuda ta ka zuwuka da unu u shinga ushani.

Da n folo yi tsarā Kulu ku ne ku nakā dā ucira, kotsu atakasuvu a dē a gbama. ¹⁷ Kpam n folo yi tsarā Kawauwi ka rongo asuvu a atakasuvu a dē an i pityanangi n eyi. Kavasū ka vā ka i rongo uciga u Kashilā kpam i cigamgbana. I yan baci nala ya woko tā tyoku u madāngā ma alu a ne a uwai asuvu a iyamba, kpam tyoku u kuwa ka a mai n cuku tsu ugbami. ¹⁸ Nala edā n ama a Kashilā gbā ya reve ucun u uciga u dā Kawauwi ka ciga tsu. Wa ciga tsu tā cika, uciga u dā u wurai urātsanāka. ¹⁹ Ko an u wokoi uza wā la wa fudā wa reve gbā tyoku dā Kawauwi ka ciga tsu wa, ma folo Kashilā ka asākā i reve u dā, tsarā i woko tyoku dā u gain i woko; wata, tyoku dā Kashilā kārī.

²⁰ Kashilā ka tā n ucira u dā wa yan ili i'ya i lai i'ya tsu folo yi u yain, hal gbām n ili i'ya tsu fudai tsu yawunsai. Kpam she u yain i'ya n ucira u ne; wata, u dā wa yansa manyan a atakasuvu a tsunu. ²¹ Asākāi tsu cikpala ni hal ubana bawu utyoku adama tsupige tsa u wenikei a ili i'ya wa yansa a asuvu a kuwa ku Atoni, kpam n a asu u Yesu Kawauwi! Ami.

4

Ikyamba i te

¹ Mā tā a kuwa ku a'ali adama a dā ma gbashika Asheku, kpam ma folo dā tā i rongo ndishi n dā n rotsōi ma aza dā Kashilā ka isāi. ² Ili i'ya baci dem ya yan, i vakunku kaci ka dē, kpam i toni n ama sawu. I yain n ahankuri, kpam kotsu i yain upan a'ayin a dā baci ama a ka yansa ukuna u gbani wa, kpaci ya ciga le tā. ³ Kulu Keri ku gonuko dā dē ili i te, adama a nala, yanyi gbā i'ya ya yan i rongo nā ndishi n shinga, tsarā i rongo pini ili i te. ⁴ Gbā tsunu ikyamba i te i'ya. Kulu ku Kashilā ku te ka. Kpam Kashilā ka nakā tsu tā uzuwa u uma u te an u dāngasa tsu tsu woko ama a ne. ⁵ Gbā tsunu Asheku a te a dā tsu. Uwenishike u te u dā tsu pityanangi n u dā. Ulyubugu u te u dā tsu wushai. ⁶ Gbā tsunu Kashilā ka te ka tsa gbashika, kpam aya Tata u tsunu gbā. Wa lya tā tsugono tsu ko ndya wa. Wā tā ko nte wa. Aya kpam pini a asuvu a tsunu gbā.

⁷ Kawauwi ka nakā tā ya dem kune tsarā tsu yain manyan ma ne. Yan dā u yain nala adama a tsishinga tsupige tsu ne. ⁸ Tyoku dā Tagarāda u Kashilā u danai,

“A'ayin a dā u banai a zuba u Kashilā,
u tono tā n aza a a'uwa a a'ali a dā u kanai,
kpam u nakāi ama kune icun kau-kau.” [◇]

⁹ (Gogo-na ma ciga tā i yawunsa a kaci ka udani, “U banai a zuba u Kashilā.” ¹⁰ U bana baci a zuba u Kashilā, u kanā tā u yain n kalen; wata, caupa, wari u cipā tā a iyamba, a likimba u na. Vuma dā cipāi a likimba u na vi aya dem uza dā yuwai a zuba vi, tsarā u gonuko ili i woko tyoku dā i gain i woko.) ¹¹ Aya u nakāi Atoni kune ku na ki icun kau-kau: u zuwai aza roku a woko asuki. U zuwai aza roku a woko nsumate, aza roku kpam a dansa kadyanshi ka Kashilā. U zuwai aza roku a kirana n Atoni, aza roku kpam a woko awenishiki a Atoni. ¹² Yan dā u yain nala tsarā ama a na yi a foḅuso ama a Kashilā a gbashika yi, tsarā Atoni yi, aza dā a'ari ikyamba i Kawauwi a gbonguro n ucira. ¹³ Nala gbā tsunu tsa ḅolomgbono tsu woko ili i te a asu u uwushuku n Kashilā n ureve u Maku ma ne, kpam tsa woko tā aza dā a gbonguroi. Wata, tsa woko tā ushadangi tyoku u Kawauwi, uza dā wari tyoku dā u gain u woko.

[◇] 4:8 Ishp. 68:18.

¹⁴ Tsa woko kpm tyoku u mmuku wa. A ka kpatalāsa tsu kabarikete tyoku u kpatsu ku aḅali a ka kpatalāsa kabarikete wa. Tsa panāka ama ḅa a ka ciga a yinsa tsu n uwenishike u kaḅan u gbani wa. ¹⁵ A unā u nala, tsu dansa ukuna u mayun kpm tsu cigamgbana, tsarā tsu gbonguro kpm tsu woko unā u te n Kawauwi gbā gbā, eyi uza ḅa wari Kaci ka Atoni. ¹⁶ Kawauwi ka ḅolomgbono tā ama gbā, tyoku ḅa karuva ka tsu ḅolomgbono apashi a ikyamba i vuma. Kapashi dem ka yan baci manyan ma ne, ka ḅangā tā apashi a roku a gbonguro, tsarā ikyamba yi gbā i woko n alafiya, n ugbonguro, kpm ushadangi n uciga.

Uma u savu

¹⁷ Adama a nala, n tonuko ḅa tā kpm n rono ḅa atsuvu a asuvu a kala ka Asheku, asaḅai uyansa tyoku ḅa Awulawa a ka yansa. Ure u uyawunsa u le u gbani u ḅa. ¹⁸ Atakasuvu a le a'a tā a asuvu a karimbi, a reve ko i te wa, kpaci a panāka Kashilā wa. Adama a nala a ka tsarā uma u ḅa Kashilā ka naḅa wa. ¹⁹ A'ayin a ḅa baci a yain ili i cingi, a tsu pana kpm uwono wa. A neke ḅe kaci ka le a uyansa ili i'ya ikyamba ya ciga, kpm a ka yansa tā gbā icun i tsishankala, kpm a asaḅa uyansa ili i nala yi wa.

²⁰ Eḅa tani, an i revei Kawauwi, tyoku ḅa a tonuko ḅa i yansa ḅa la wa. ²¹ N reve tā i pana tā ukuna u ne, kpm i'a tā a asuvu a ne, adama a nala a wenishike ḅa tā ukuna u mayun u Yesu. ²² A wenishike ḅa tā i asaḅa ili i'ya i'ari i yansai caupa. A'ayin a nala yi uma u ḅe u namgba tā adama a ḅa i cigai uyansa gbā icun i ikuna i cingi. ²³ Gogo-na asaḅai Kashilā ka savaḅa uma u ḅe tsarā i gitā uyawunsa a ure u savu. ²⁴ Asaḅa Kashilā ka gonuko ḅa ama a savu. U yan ḅa tā i woko tyoku u ne, adama a nala u kaḅa tā i woko ama a maci kpm uwulukpi n ukuna u mayun.

²⁵ U kaḅa tā i asaḅa kaḅan. Ya dem tonusuko utoku u ne Katoni ukuna u mayun, kpaci tsā tā tyoku u apashi kau-kau a ikyamba i te. ²⁶ A'ayin a ḅa baci i yain upan, kotsu i yain unyushi u cingi wa, kiranai, kotsu i yain upan hal kaara ka rukpa wa. ²⁷ Kotsu i naḅa Kalāpansi† kabala u lyai kaci ka ḅe wa. ²⁸ Uza ḅa baci wari kaboki, kotsu u doku u boko wa. A unā u nala, she u maḅsa uyan manyan, tsarā u tsarā ili i'ya wa naḅa aza a unambi.

²⁹ Kotsu i dansa ikuna i cingi wa, shagai i dansa ikuna i shinga i'ya ya ḅangā ama a gbonguro. Dansai ili i'ya ya gbamatangu aza ḅa a ka panāka ḅa vi tsarā i yan le n kalen. ³⁰ Kpm kotsu i zuwa Kulu Keri unamgbukatsumā wa, kpaci ka tā tyoku u kugyan ka ku wenikei eḅa ama a ne a ḅa. Kashilā ka naḅa tā Kulu, tsarā u wenike an wa wutukpa ḅa kain ka makorishi ka rawa baci. ³¹ I asaḅa unamgbi u asuvu n upan n asuvu a shen. Kotsu i rongo n ibili ko kpm i yain ili i'ya ya tuko kunangasu wa ko kenu. ³² A unā u nala, yamgbantai ili i shinga, kpm i wenike asuvayali. Cimbusukaḅa aza ḅa a nusuka ḅa, tyoku ḅa Kashilā ka cimbusuka ḅa unyushi u cingi u ḅe a asu u Kawauwi.

5

Rongoi a asuvu a katyashi

¹ Adama a nala rongoi tyoku u Kashilā, kpaci eḅa mmuku n ne n ḅa, aza ḅa wa ciga cika. ² I cigi ama maco, tyoku ḅa Kawauwi ka ciga tsu, hal u kuwāi adama a tsunu. U nekei uma u ne tyoku u uḅarākpa ubana a asu u Kashilā, kpm nala vi wā tā tyoku u ili i magulani a asu u Kashilā.

³ Kotsu i yain tsishankala, ko ili i uwono, ko kpm kurura a mere ma de wa. Iacun i inyushi i cingi i nala yi i lobono a asu u ama a Kashila wa. ⁴ Kpm dem u lobono i dansa kadyanshi ka icadi wa, kpm kotsu i dansa n utengeshi ko majari ma cingi wa. A unā u nala, she i cikpi Kashila adama a ili i'ya wa yansa ka da. ⁵ I reve ta na vi mayun da: Uza u yan baci unyushi u tsishankala, ko u yain ili i cingi, ko wari n kurura, wa uwa a tsugono tsu Kawauwi n tsu Kashila wa. Uza da baci dem wa yansa ili i nala yi, kameli ka wa gbashika. ⁶ Kotsu i asaka uza roku u yinsa da u tonusuko da ili i'ya bawu i'ari i mayun wa. A ka barakpa wa, Kashila ka yan ta upan n ama a da bawu a naka yi karinga, a ka yansa baci icun i ili i cingi i na yi. ⁷ Adama a nala, kotsu i bolomgbono n aza da a ka yansa ikuna i cingi tyoku u nala wa.

⁸ Caupa, i'ari ta a asuvu a karimbi, shegai gogo-na a bolomgbono da de n Asheku, kpm i uwa de a asuvu a katyashi. Adama a nala rongoi tyoku u ama a da a'ari aza a katyashi. ⁹ N dana ta nala kpaci katyashi ka tsu zuwa ta ama a yain ili i'ya i'ari i shinga, n i maci, n i mayun. ¹⁰ Adama a nala matsai i rotsongusu ili i'ya ya zuwa Asheku a pana kayanyan. ¹¹ Kotsu i bolomgbono a asu u uyan ili i'ya ama a da a'ari a karimbi a ka yansa wa. Ili i nala yi i gbani i'ya. A unā u nala, zuwai ama a reve ili i na yi i cingi i'ya. ¹² Ili i uwono i'ya gbam a dansa ikuna i'ya ama a yain a ukpawunsi. ¹³ Shegai a'ayin a da baci katyashi ka wakanai ara le, ya dem wa wene ta ili i'ya ili yi i rotsoi. ¹⁴ Kpaci katyashi ka tsu wenike ta ili dem. Da i zuwai a danai,

“Eda aza da ya lavuta, 'yangai!
'Yangai a ukpa,

kpm Kawauwi ka wakana ta ara de.”

¹⁵ Adama a nala, kiranai n tyoku da ya rongo. Kotsu i rongo tyoku u atengeshi wa, shegai rongoi n kakiri. ¹⁶ Yanyi manyan n kabala ka i'ari n ka mai, kpaci ama a ka yansa ta tsicingi a a'ayin a na. ¹⁷ Adama a nala kotsu i woko atengeshi wa, shegai i rotsongusu ili i'ya Asheku a ka ciga da i yain. ¹⁸ Kotsu i tamgbalaka n uso mara wa, kpaci nala wa nangasa da ta. A unā u nala, asakai Kulu ku shadangu da n ucira. ¹⁹ Shipai icun i ishipa i Kashila gba, kpm i gbamatangu atoku a de. Shipai ishipa i ucikpala Asheku n atakasuvu a de gba. ²⁰ Cikpai Kashila Tata u tsunu maco a ili gba adama a kala ka Asheku Yesu Kawauwi ka tsunu.

Aka n a'ali

²¹ Adama a da ya naka Kawauwi karinga, she i gorimuko atoku.

²² Eda aka a iyolo, gorimukoi a'ali a de tyoku da i tsu gorimuko Asheku, ²³ adama a da vali aya kaci ka uka, tyoku da Kawauwi kari Kaci ka Atoni; wata, ikyamba i ne. ²⁴ Adama a nala, uka dem u gorimuko vali u ne a ili dem, tyoku da Atoni a tsu gorimuko Kawauwi.

²⁵ Eda a'ali a da i'ari n aka, ya dem cigi uka u ne, tyoku da Kawauwi ka cigai Atoni hal u kuwai adama a le, ²⁶ tsara u gonuko le uwulukpi, an u za le n mini n udani u ne. ²⁷ U yan ta na vi tsara u gonuko Atoni yi a woko n tsulobo kpm u tuko le a kapala ka ne tyoku u ukasavu u da bawu wari n kashinda ko utyacira ko kpm icun i unamgba. Pini nala, a ka woko ta uwulukpi kpm bawu unyushi. ²⁸ Nala kpm dem a'ali, u kana ta a cigi aka a le, tyoku da a ka ciga ikyamba i le. Uza da baci wa ciga uka u ne, kaci ka ne ka wa ciga. ²⁹ Uza wa la wa kovo ikyamba i ne wa, shegai u lyatangu i'ya u kirana kpm n i'ya. Kpm ili i'ya Kawauwi ka yankai

Atoni yi i'ya gai la vi, ³⁰ kpaci aṣa apashi a ikyamba i ne. ³¹ Tyoku da Tagarada u Kashila u danai, "Vali u aṣaka tata na nna u ne u padara n uka u ne, ama a re a le a ka woko ta ikyamba i te." ³² Ukuna u mayun u da pini ukpawin a uwenishike u na vi. Kadyanshi ka Kawauwi n Atoni ka ma yan. ³³ Shegai mayun da ara de dem: vali dem u kana ta u cigi uka u ne tyoku da wa ciga kaci ka ne, uka kpam u kana ta u gorimuko vali u ne.

6

Mmuku n isheku i le

¹ Eda mmuku, gorimukoi isheku i de kpaci eda aza a Asheku a da, kpam ili i shinga i'ya i gain i yain i'ya gai la vi. ² Mele ma kagita ma mari a asuvu a Mele Kupa ma ma korusoi n kazuwamgbani ka ka danai, "Naka tata na mma u vunu tsupige." ³ Kpam kazuwamgbani ka na: "Vu naka baci tata na mma u vunu tsupige, ili dem ya wala vu ta derere, kpam va barakpa ta a likimba u na."

⁴ Isheku, kotsu i zuwa mmuku n de n yain upan wa. A unu u nala, kiranai n ele, naka le adooki kpam i wenishike le a ure u da Asheku a ka ciga.

Agbashi n azakuwa a le

⁵ Eda agbashi, gorimukoi azakuwa a de a da a'ari pini naha a likimba. Pana le uwonvo i naka le karinga i gbashika le kpam mayun tyoku da ya gbashika Kawauwi. ⁶ Matsai manyan cika a a'ayin dem, shegai kotsu i yain tsara i zuwa azakuwa a de a pana kayanyan a'ayin a da a ka wundya da koshi wa. Shegai i yain i'ya i lai la, i yain manyan ma de n atakasuvu a de gba, tyoku da Kashila ka ciga, kpaci eda agbashi a Kawauwi a da a'ari. ⁷ Yanyi manyan ma de n mazanga, yavu Asheku a da ya yanka, shegai ama koshi wa. ⁸ Ci'ai, Asheku a ka tsupa ta manyan ma shinga ma ya dem u yain, ko kagbashi ko uza da bawu wari kagbashi.

⁹ Eda azakuwa, kiranai n agbashi a de dem mai. Kotsu i dana ili i'ya ya zuwa le a pana uwonvo wa. Ci'ai, azakuwa n agbashi gba a'a ta n Uzakuwa u te a zuba, kpam u tsu yanka ta ya dem unu u te.

Icanga i kuvon i Kashila

¹⁰ Akani a va a makorishi a da na: gbamai n ucira u Asheku u da wari n ugbonguro cika kain dem, kpaci i'a ta kabolo n eyi. ¹¹ Kasoje ka tsu fobuso ta icanga i kuvon adama a kuvon. Nala dem, u kana ta i fobuso gba ili i'ya Kashila ka naka da, tsara a'ayin a da baci Kalapansi ka ciga ka lapanasa da, kotsu i fuda i shamgba n ucira a uwandasa u ne. ¹² Kuvon ku tsunu n ama icun i tsunu da wa, shegai n ityoni i cingi i'ya na ngono n le n ucira kau-kau u likimba u karimbi u na, kpam tsa yan ta kuvon n ucira u cingi u da wari a kalishi. ¹³ Adama a nala, ukai gba icanga i kuvon i'ya Kashila ka naka da. Tsara i suma a kain ka cingi wa. Ya yan ta kuvon hal ubana a makorishi, kpam i rongo kushani n ucira. ¹⁴ Adama a nala, fobusoi kaci ka de! I dansa ukuna u mayun maco. Wa ta tyoku u kagbawatsu ka cuku ka vuma sirai a cuku, tsara u fobuso kaci ka ne u yain manyan. Yanyi ili i'ya i'ari derere, kpaci uyan ili i'ari derere i'a ta tyoku u matogo ma urim ma ma kangu i'ya ya sawa da. ¹⁵ Lyayi kapala n uwushukusu n Kadyanshi ka Shinga ka ka tsu naka ndishi n shinga. Kpam ka woko ta tyoku u akpata a a'ene a de, kpam ya woko ta ufobusi mai. ¹⁶ Ili i roku i'ya

kpam na: Iyayi kelime n upityanangusu n Yesu Kawauwi. Upityanangu u de wa woko ta tyoku u maraga ma ukangusu aya a akina a da uza u cingi vi wa takusu utuwa ara de. ¹⁷ I reve baci bawu malala an Kashila ka wauwa da, wa ta tyoku u makun ma kuvon ma ma tsu kangu kaci ka de. Kpam i fobuso i yain manyan n Kadyanshi ka Kashila. Wa ta tyoku u burundu u da Kulu Keri ku naka da. ¹⁸ A'ayin a da baci i yain ili i na yi, yanyi kvasu i foli Kashila ka banga da a ili dem maco tyoku da Kulu Keri ku tonoi n ada. Kpam ya yan baci kvasu ki, i rongo ufobusi. Rongoi uyansa kvasu maco adama a ama a Kashila.

¹⁹ Yanka numu dem kvasu, tsara Kashila ka naka mu idani i maci i'ya ma dana n gita baci kadyanshi, tsara n dansa bawu uwonvo kpam n tonuko ama akani a da Kashila ka wenike tsu gogo-na a Kadyanshi ka Shinga. ²⁰ Yesu Kawauwi u dangasa mu ta n woko kasuki ka ne, n yain ku'ari ku Kadyanshi ka Shinga ka ne, kpam ili i'ya i zuwai gogo-na a sira mu n ikani a kuwa ku a'ali da gai la vi. Yanyi kvasu tsara a'ayin a da baci ma yan Kadyanshi ka Shinga ki, n dansa bawu uwonvo tyoku da u gain.

Idyani i makorishi

²¹⁻²² Ma ciga ta i reve tyoku da tsari n ili i'ya tsa yansa. Da i zuwai ma suku Tikiku ara de. Utoku u tsunu u da uza da tsa ciga, kpam dem u gbashika ta Asheku mai. Wa tonuko da ta ili i'ya ya gitasa n atsu, kpam wa gbamatangusu da ta atakasuvu.

²³ N yan ta kvasu tsara Kashila Tata n Asheku Yesu Kawauwi u naka da ndishi n shinga, n uciga, kpam u naka Katoni dem upityanangu! ²⁴ Asaka Kashila ka wenike tsishinga tsu ne a asu u aza da gba a ka ciga Asheku Yesu Kawauwi ka tsunu n uciga u da bawu wa kotso.

Ukanikorongi Ubana a Asu u Aza a Filibi

Ukukpa u kadyanshi

A kuwa ku a'ali ka Bulus wari an u korongi ukanikorongi u na ubana a asu u Atoni a da a'ari a Filibi. Ukorongu ta u da tsara u wenike ucikpa u ne adama a ili i'ya a yanka yi an wari a kuwa ku a'ali ki, kpm u wenishike le tyoku da a ka rongo mai asuvu a Kawauwi.

Bulus tonuko ta Atoni u da a rongo tyoku u Kawauwi a'ayin dem. U wenike le ta a yain mazanga ko a'a baci a asuvu a upana u ikyamba. U tonuko le ta kpm u gan ta a yain manyan kaɓolo mai.

A'ayin a da baci dem Atoni a ka yan kaneshi u ukanikorongi u na vi, a tsu yan ta majiyan cika kpaci wa ta ushadangi n mazanga kpm a kuwa ku a'ali ka u korongi u da. Ucira u da u zuwai u da nala u da ucira u ureve u Kawauwi kpm n uyan manyan ma uwoko tyoku u ne. Ucira u nala vi wa ta a asuvu a Atoni gogo-na, tyoku da u rongoi n Bulus n Atoni a Filibi caupa.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kvasu (1:1-11)

Kalen ka uma ara Bulus (1:12-30)

Iryoci i uvakunku kaci u maci u Kawauwi (2:1-18)

Alabari a kaci ka aje a Bulus (2:19-30)

Uwoko uza u maci a asu u Kashila (3:1-4:9)

Bulus cikpai aza a Filibi (4:10-20)

Idyani i makorishi (4:21-23)

¹ Mpa Bulus, kpm Timoti da pini na kaɓolo na mpa. Atsu agbashi a Yesu Kirisiti Kawauwi a da tsari.

Nkoshi n aɓangi a kuwa ku Atoni n gba Atoni a aza a Filibi aza da Kashila ka dangasai alya ma koronku.

² Asaka Kashila Tata u tsunu n Asheku a tsunu Yesu Kawauwi a naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Kvasu ka Bulus n ucikpa

³ N tsu cikpa ta Kashila ka va a'ayin a da baci n cibai n ada. ⁴ Kain dem n tsu shadangu ta n mazanga ma yanka da baci kvasu, ⁵ kpaci i woko de atoku a manyan a va a asu u utamburuka Kadyanshi ka Shinga a kaci ka Kawauwi. I gita ta uyan nala tun a'ayin a da i gitai i panai alabari yi, kpm ya lya kapala n uyan nala hal n gogo-na. ⁶ Kashila ka ka gitai manyan ma shinga ma na mi ara de, kpm n reve ta wa asaka ma wa, she a'ayin a da u kotsoi ma kain ka Yesu Kawauwi wa gono.

⁷ Dere da n pana nala a kaci ka de. Ma ciga da wa wa a asuvu a katakasuvu ka va kpaci tsa yamgbana ta ukuna u shinga u Kashila. Tsu yan ta nala a'ayin a da mari a kuwa ku a'ali n a'ayin a da a asaka mu an n matsai n yain Kadyanshi ka Shinga. ⁸ Kashila ka reve ta tyoku da ma ciga da n uciga u Yesu Kawauwi. U reve ta kpm tyoku da ma ciga n rongo n ada.

⁹ Kvasu ka va ka macigambani ma ya cigambana vi ma yain ushani hal gbam ma lai tyoku da ma ciga ma yain. Ma yan ta kpm kvasu adama a da ya gbonguro a asuvu a ureve n kakiri ka de. ¹⁰ Yan da n

yain kvasu ki naha kpaci ma ciga ƙa i reve ili i'ya i'ari i mayun kpam n kalen, tsara i rongo n uma u uwulukpi kpam bawu unyushi hal kain ka Kawauwi ka gono. ¹¹ Pini nala, da uma u de wa shadangu n ilimaci i ndanga n da ma zuwa uyan ili i'ya Kashila ka wushuki a yain, kpam ya tuko ta tsupige n icikpali a asu u Kashila. Ili i nala yi i'ya Yesu Kawauwi zuwai a uma u de.

Kadyanshi ka Shinga a kuwa ku a'ali

¹² Ama a va, ma ciga ƙa i reve n manyan ma a yanka mu vi ma zuwa ƙa Kadyanshi ka Shinga ka lyai kelime. ¹³ Ya dem reve ƙa an a sira mu n ikani adama a da ma gbashika Kawauwi. Kpam ko asoje a da a ka wundya kuwa ku magono a reve ƙa an n gbashikai Kawauwi. ¹⁴ Adama a usira u va a kuwa ku a'ali, Atoni ushani pini na a tsara ƙa ugbamatangu, kpam gogo-na a gita de utonusuko aza roku ukuna u Kawauwi bawu uwonvo.

¹⁵⁻¹⁶ Aza roku a da pini adama a da a ka ciga mu da a ka yansa kuɓari, kpam a ka ciga a yain ukuna u da wari dere. Ama a na yi a ka yansa ƙa kuɓari an a revei Asheku a da a tuko mu pini na vi tsara n modono n dana ili i'ya i'ari dere i Kadyanshi ka Shinga. Kpam mayun da wari aza roku a da pini aza da a ka yansa kuɓari n malyon n tsilala. ¹⁷ Ama a nala yi a'ali n uyawunsa u maci a kaci ka kuɓari ku kadyanshi ka Kawauwi wa. N uciga u kaci u da a ka yansa u da, mayun da le wa. Ciga da a ka ciga a doku a zuwa mu n pana ikyamba an mari a kuwa ku a'ali.

¹⁸ Shegai ko an uyawunsa u le wari mai ko bawu wari mai, cinda a ka yansa kuɓari ku Kawauwi, ma yan ta mazanga kpam ma lya ta kelime n uyan mazanga. ¹⁹ Kpaci n reve ta kvasu ka de n ubanga u da wa wutusa a asu u Kulu Keri ku Yesu Kawauwi wa zuwa le ta a wauwa mu.

²⁰ N matsa de n wene n yain ili i'ya bawu ya zuwa mu n yain uwono, shegai kain dem n rongo a uyanka Kawauwi manyan bawu uwonvo. Caupa n pana uwonvo wa, gogo-na kpam ma ciga ta n rongo pini n ucira ubana tsara uma u va u rongo a unakasa Kawauwi tsupige ko n uma ko bawu uma.

²¹ Ma baci n uma, adama a Kawauwi a da, shegai n kuwa baci wa laka mu ta kalen. ²² N lya baci kelime n urongo n uma n ikyamba i na yi, ma fuda ta ma lya kelime n manyan ma Kawauwi. N reve i'ya ma dangasa wa. ²³ Uyawunsa vi u wuyana ta. Roku she n wene yavu wa laka mu ta n rongo n uma, roku kpam yavu n gono a asu u Kawauwi. Urongo n Kawauwi wa laka mu ta cika. ²⁴ Shegai n reve ta u la ta kalen ara de n rongo n uma a ikyamba.

²⁵ Adama a da i buwa mu uciga vi, n reve ta ma rongo n uma tsara i rongo n ugbama a asuvu a upityanangu u de, pini nala, da ya pana kayanyan ka upityanangu vi. ²⁶ Kpam n doku baci n tuwa da ukondo, ya tsara ta ili i shinga i'ya ya zuwa i yain agoni n Yesu Kawauwi adama a va.

²⁷ Shegai ko ndya baci i gitai, i rongo uma u da wa tuko Kadyanshi ka Shinga tsupige a kaci ka Kawauwi. Ko n doku baci n tuwa da uwene, ko kpam n panai alabari a de koshi, ma reve ta an i shamgbai n ucira kpam i matsai tsara i zuwa ya dem u wushuku n Kadyanshi ka Shinga ki. ²⁸ Kotsu i pana uwonvo u atokulalu a de wa. Nala wa woko ta iryoci ara le an Kashila n kaci ka ne wa wuna le aku u wauwa da. ²⁹ Adama a Yesu Kawauwi, Kashila ka naka da ta ukuna u shinga u uwushuku n Kawauwi. U naka da kpam ukuna u shinga u upana ikyamba adama a

ne. ³⁰ I reve t̄a tyoku d̄a n panai ikyamba, kpam gogo-na i pana t̄a a da hal n ara nala w̄ari. Ed̄a dem nala ya pana ikyamba yi.

2

Tyoku da va woko tyoku u Yesu

¹ I'ā n ugbamatangu u asuvu an i 6olomgbonoi kaci n Kawauwi? Asuvu a d̄e a dusuku adama a uciga u ne vi? Kulu Keri ku zuwa d̄a ya rongo kaḅolo? Ya pana iyali i atoku kpam ya tonon ele ben? ² An u wokoi n revei nala w̄ari, ma ciga t̄a i zuwa mu n pana kayanyan cika. Ili i'ya ma ciga i yain i'ya na: I panamgbana n atoku a d̄e. I cigi atoku a d̄e. I yansa manyan kaḅolo n uyawunsa u te kpam i yansa ili i te.

³ Kotsu i yain ili adama a uciga u kaci wa, kpam kotsu i yain ili adama a arāḍi wa. Shegai a'ayin a d̄a baci dem ya yan ili i gonuko kaci ka d̄e kenu, i yawunsa uza roku u d̄a pini uza d̄a u la d̄a. ⁴ Kotsu i rongo uciḅusa ukuna u d̄a u birika d̄a koshi wa, shegai i yain dem n i ciḅusi a kaci ka ukuna u aza roku.

⁵ A asuvu a uma u d̄e, i yain n i ciḅusi tyoku d̄a Yesu Kawauwi u tsu ciḅusa n u yansi.

⁶ Kain dem Yesu ili i te i'ya n Kashilā, shegai kain k̄a la ka u danai aṣakā u pana kayanyan tyoku d̄a Kashilā ka pana wa.

⁷ Shegai u gonuko t̄a kaci ka ne kenu, u wokoi yavu kagbashi. A matsa yi t̄a yavu vuma.

⁸ Kpam u rongoi tyoku d̄a vu revei vuma w̄ari. U panāka t̄a Kashilā,

u gonukoi kpam kaci ka ne kenukulu, hal u rawai u kuwā a zuba u mawandamgbani.

⁹ Adama a nala Kashilā ka raḍagbā yi t̄a a zuba gbā gbā, hal u neke yi kala ka ka lai gbā a'ala.

¹⁰ Adama a nala, ya dem wa kudangu t̄a u lyai kayala u pana baci kala ka Yesu.

Gbā aza d̄a a'ari a zuba n likimba a ka yan t̄a nala. [◇]

¹¹ Nala dem ko unā u eni wa wa dana t̄a Yesu Kawauwi Asheku a d̄a, kpam nala wa naḳa t̄a Kashilā Tata tsupige.

Ladai tyoku u atala

¹² Aje a vā, a'ayin a d̄a m̄ari n aḍā, kain dem i tsu panāka t̄a Kashilā. Gogo-na an u wokoi bawu m̄ari kpam kaḅolo n aḍā, i panāka yi hal gbam u lai caupa. Lyayi kelime n i yanyi manyan ma ma wenike an a wauwa d̄a, kpam i yain nala n unāka karinga n upana u uwonvo. ¹³ Kashilā ka yan t̄a manyan a asuvu a d̄e, wa zuwusa d̄a ya ciga i panāka yi, kpam wa naḳasa d̄a ucira u d̄a ya yan ili i'ya wa pana kayanyan.

¹⁴ A'ayin a d̄a baci ya yan ili i roku, kotsu i yain kananamgbani ko tsali wa. ¹⁵ Ya yan baci nala wa, ko uza wa takpa d̄a n ukuna u roku wa, ko kenu. U gan t̄a i rongo uwulukpi, uma u d̄a bawu w̄ari n unyushi tyoku u mmuku n Kashilā a asuvu a likimba u karimbi u d̄a u shadangi n ama a cingi kpam kain dem a tsu rongo a uyansa unyushi u cingi. Aṣakā uma u d̄e u laḍi tyoku u atala a kapala ka ama a na yi. ¹⁶ Shamgbai n

ugbami a akani a uma, tsarā Kawauwi ka gono baci, n tsarā ucira u da ma dana n kpada ulya kalambale ki wa, kpam manyan ma va ma woko ma gbani wa. ¹⁷Upityanangu u de a asu u Asheku, n tyoku da ya gbashika yi, u woko ta yavu udararka ubana ara ne. Wa woko ta yavu a doku a wotsongu mpasa n va a asuvu a udararka u de vi. Nala baci, ma pana ta kayanyan, kpam ma bolomgbono ta kaci ka va n ada tsu pana kayanyan. ¹⁸Yanyi mazanga adama a nala yi, kpam tsu panai kayanyan kabolo.

Bulus suki kabangi

¹⁹Yesu Asheku u wushuku baci, n yawunsa ta n sukunku da Timoti gogo-na na. A'ayin a da baci u gonoi ara va, ma pana ta kayanyan n pana baci alabari a de. ²⁰Ma n uza tyoku u ne wa, u la ta ya dem pini na upana iyali i de. ²¹Dana da n danai nala kpaci ya dem pini na ukuna u kaci u ne u da wa ciga u da wa yawunsa, shegai a ka cibusa ukuna u da Yesu Kawauwi wa ciga wa. ²²I reve ta tyoku da Timoti wenikei kaci u woko tyoku u maku n tata u ne. U banga mu ta a asu u uyan ku'ari ku Kadyanshi ka Shinga. ²³A'ayin a da baci n tuwai n revei ili i'ya a ka yanka mu, ma tutsuku yi ta ara de. ²⁴N zuwa ta uma Asheku a ka asaka mu ta n tuwa ara de na n a'ayin kenu.

²⁵I suku ta Abafuradita tsara u yanka mu ili i'ya ma ciga. Utoku u va da asuvu a Kawauwi, u yan ta manyan kabolo na mpa kpam tsu modonoi yavu asoje. Gogo-na n wene ta wa laka ta tsulobo n asaka yi u gono ara de. ²⁶Kpam adama a da u matsai wa ciga u tuwa ara de da. U dambula ta cika kpaci i reve ta an bawu wari n alafiya. ²⁷Mayun da bawu wari n alafiya. Wari u yan ta gbam evu n ukpa, shegai Kashila ka pana ta iyali i ne u wauwai uma u ne. U bishinka mu dem kushen adama a unamgbukatsuma. ²⁸Ili i'ya i zuwai gai n lakai uciga n tutsunku da n eyi i'ya gai la vi. I wene yi baci ya laka ta upana kayanyan, kpam kadambula ka va ka jebe ta. ²⁹Ryabusa ni a asuvu a kala ka Asheku i yain mazanga cika. U gan ta i naka icun i ama a nala yi tsupige. ³⁰Yanka ni nala kpaci wari u yan de evu n ukpa adama a manyan ma Kawauwi. Tuwa da u tuwai tsara u shadangu ubanga u da bawu eda ya fuda ya banga mu.

3

Tyoku da va woko uza maci u mayun

¹Gogo-na ama a va, yanyi ipeli adama a Asheku. N pana ta kayanyan an ma korongu ili i'ya n tonuko da caupa vi. Ya doku ta gbam ya kirana n ada.

²Kotsu i asaka ama a cingi a naha a yinsa da wa. Alya a'ari n uciga u ukida u acombi† kabarikete, a'a ta yavu nshe n da mari n icadi. ³Atsu tsa ta n ukida u acombi u maci kpaci a asuvu a Kulu ku Kashila ka tsa lyasa kayala. Tsupige tsu tsunu tsu tuwa ta adama a Yesu Kawauwi kpam tsu tsu yan aradi n ukuna u ikyamba wa.

⁴Gaawan mpa ma fuda ta ma yan aradi n ukuna u ikyamba. Uza roku wene baci yavu wa n ukuna u roku u da wa fuda wa lya kaci ka ili i na yi, ma la yi ta a ili i na yi gba. ⁵Mpa n a'ayin kulla an a matsa mu da a kida mu kacombi. Mpa uza u aza a Isara'ila u da, uza u kagali ka Bayami. Nala wa wenike ta an mpa uza u aza a Ibirahi u mayun u da. Tsu yan baci ukuna u Mele, mpa Kafarishi† ka. ⁶Caupa mpa kayain ka manyan ka cika, n tuko

tā Atoni upana u ikyamba. Ko uza wa fudā wa dana ukuna u dana Mele mā n kodoi ma na wa.

⁷Caupa, n tsu yawunsa tā yavu ukuna u na wā tā n kalen cika, shegai gogo-na ukuna u gbani u dā ma wundya u dā adama a ili i'ya Kawauwi ka yain. ⁸Ili i'ya gbā i lakai n kalen i'ya, n tsu wene tā ko ndya wa bawu kalen n gawuntangu baci i'ya n ureve u Yesu Kawauwi. Ureve u Kawauwi Asheku u vā, u la tā ko ndya wa kalen, kpmam mayun dā. Adama a ne n wotsongu dē ko ndya wa i vā, shegai gbā yavu kaviri ka ma aṣakā ka ma wundya i'ya tsarā Kirisiti Kawauwi u woko u vā, ⁹kpmam kain dem ma rongo tā kaḅolo n eyi. Ma pityanangu kpmam n ukuna u maci u kaci u vā wa, ko ucira u kaci u vā adama a upanāka Mele wa, shegai n Kawauwi ka ma pityanangu tsarā u wauwa mu. Yan dā ma yan nala kpaci ure u Kashilā u dā u tsu gonuko aza a maci n kaci ka ne wā tā a asu u upityanangu. ¹⁰Ma ciga tā n reve Kawauwi, ma ciga tā kpmam n reve ucira u dā u 'yangasā yi a ukpā. Ma ciga tā n ḅolomḅono kaci n eyi, tsarā n reve upana u ikyamba u ne. Ma ciga tā kpmam n ḅolomḅono n eyi a asu u ukpā u ne. ¹¹Adama a nala, mā tā n uzuwa u uma a ka 'yangasā mu tā a ukpā!

Lya kelime n umodono

¹²Kotsu n yan ili i na yi gbā wa, kpmam kotsu n kotsu uwoko ili i'ya i gain n woko wa. Shegai n lya tā kelime n manyan hal she ubana a makorishi ma a ka gonuko mu ili i'ya Kawauwi ka ciga mu n woko. ¹³Ama a vā, dana dā n danai n kaṇā dē ili gbā wa, shegai ili i'ya n yain i'ya: n dambula kaci ka vā n ili i'ya i wurai wa, n modono tā n kaṇā ili i'ya i'ari a kapala. ¹⁴N lya tā kelime nā n yanyi manyan tsarā n rawa a makorishi ma a ka naḅā mu ili i shinga, a'ayin a dā Kashilā ka isā mu ubana a zuba adama a Yesu Kawauwi.

¹⁵U gan tā gbā aza dā a'ari a asuvu a tsunu, aza dā a gbonguroi a asuvu a kulu a yawunsa tyoku u na. Kpmam ili i roku i'ā baci pini i'ya bawu i wushuki n i'ya, Kashilā ka zuwa dā tā i wene ili i'ya i'ari i mayun. ¹⁶Ili i'ya gbā i lakai kalen i'ya, tsu lyai kelime n utono ili i'ya tsu revei i'ari i mayun.

¹⁷Ama a vā, tonoi tyoku dā mpa ma rongo, kpmam i rotsongusu a asu u uwundya ili i'ya aza dā a ka rongo a asuvu a iryoci i'ya tsu naḅā le. ¹⁸Nala u gain i rongo, kpaci ama dā pini ushani aza dā a ka rongo tyoku dā a ka wenike ele atokulalu a mawandambani ma Kawauwi a dā. Māri n tonuko dā dē ukuna u na vi, kpmam hal n gogo-na kushen ka māri n meshi kpaci ukuna u na vi mayun dā. ¹⁹Ama a na yi a rawa baci a makorishi, a ka cina tā kaci ka le a ukpā u dā bawu wari n utyoku. Ili i'ya a ka lyasaka kayala i'ya ili i'ya a ka cigāka ikyamba koshi. A tsu tsarā tā tsupige a ili i uwono i'ya a ka yansa. Gbā atakasuvu a le a'ā tā a ili i likimba u na.

²⁰Shegai aṣu ama a zuba a dā, a asu u dā Yesu Kawauwi wa rongo. Kpmam tsu maṣṣā dē uvana ugono u ne tyoku u Kawauwi ka tsunu. ²¹Wa bidya tā ikyamba i tsunu pini a likimba u na vi i'ya bawu i'ari n ucira, u gonuko i'ya i woko ikyamba i tsupige tyoku u i ne. Wa yan tā nala n ucira u dā u tsu zuwa ili dem i panāka yi.

4

¹Ama a vā, ma ciga dā wa wa, kpmam ma ciga tā n wene dā. I zuwa mu tā n pana kayanyan kpmam eḅa funi dā a naḅā mu. Adama a nala, i shamgba n ucira a asuvu a utono u Asheku.

Tyoku da uza wa rongo mai

²⁻³ Utoku u va, vu yan ta manyan kaɓolo na mpa mayun, kpam n folo vu ta vu ɓanga aka a re a da a'ari pini kaɓolo n avu. N folo ta Afodiya n Sinitiki, aka a re a na yi a doku a panamgbana adama a Asheku. Caupa, a yan ta manyan cika kaɓolo na mpa tsara tsu tonuko aza roku ukuna u Kadyanshi ka Shinga. A yan ta kpam manyan n Kileme n atoku a manyan a va a roku. Kashila ka korongu ta a'ala a ama a na yi a Tagarada u Aza a Uma.

⁴ Yanyi mazanga kain dem adama a Asheku. Asakai gai n doku n dana, yanyi mazanga! ⁵ I yain ben n atoku a de. I ciba an utuwa u Asheku wari evu.

⁶ Kotsu i dambula adama a ili i roku wa, shegai i yain kvasu i foli ubanga a kaci ka ili dem. Tonukoi Kashila gba ili i'ya bawu i'ari n i'ya, i naka yi ucikpa. ⁷ I yan baci nala, i reve ta an Kashila ka fuda ka zuwa atakasuvu a de a rongo yuwu. Ili i'ya i lai tsulobo i'ya la vi cika, i lai kpam ili i'ya katakasuvu ka uza ka reve. Pini nala, Kashila ka kirana ta n atakasuvu n uyawunsa u de kpam i rongo n Kawauwi.

⁸ Ama a va, asaka n koruso n kadyanshi ka na: I zuwa atakasuvu a de a asu u ili i'ya i'ari i mayun, n tsupige n i maci. I yawunsa a kaci ka ili i'ya i'ari uwulukpi n i uciga kpam n i'ya i'ari dere. I yawunsa a kaci ka ili i'ya i'ari i shinga cika i'ya i rawai a cikpala. ⁹ Kana uyansa ili i'ya i rotsongusi ara va, i kana kpam uyansa ili i'ya i panai n dansai. I kana uyansa ili i'ya i wenei n yansai. Uyansa nala wa zuwa ta Kashila ka ndishi n shinga ka rongo n ada.

Bulus cikpa le

¹⁰ Caupa i kirana ta na mpa mai, ko an u wokoi a'ayin a roku a da pini a da i'ari ya ciga i yanka mu nala, shegai i tsaka kabala ka ya ɓanga mu wa. Gogo-na n pana ta kayanyan n Asheku kpaci i gono de ya kirana na mpa. ¹¹ Dana da n danai ili i na yi adama a da n nambai ili wa, n rotsongusu ta n kawunku n ili i'ya mari n i'ya. ¹² N reve ta tyoku da u tsu woko uza u namba baci ili, n reve ta kpam tyoku da u tsu woko uza u tsara baci ili ushani. N reve ta tyoku da uza wa rongo n upana kayanyan kain dem. N reve ta tyoku da uza wa rongo n upana kayanyan wa baci n ilikulya, n tyoku da wa rongo n mazanga wa baci n kambulu. N reve ta tyoku da uza wa rongo n upana kayanyan wa baci n ili ushani, n tyoku da wa rongo wa baci bawu ili. ¹³ Ma fuda ta ma yan ko ndya wa adama a ucira u da Yesu Kawauwi u naka mu.

¹⁴ Shegai gba n nala, i daraka ta an i wenike mu uciga u de a asuvu a a'ayin a upana u ikyamba u va a na vi. ¹⁵ Kpam eda aza a Filibi yi i reve de an eda koshi i nakai ikebe tsara i ɓanga mu a'ayin a da n tuko da Kadyanshi ka Shinga kpam dem an n asakai Masidaniya. Atoni a roku a'la aza da a yain nala wa. ¹⁶ Ko a'ayin a da mari a Tasaloniya, i naka ta ikebe kuten gbam wa.

¹⁷ Dana da n danai nala an ma ciga kune ku roku wa, shegai ili i'ya ma ciga i'ya, ya wusha ta katsupi ka malen ma manyan ma de kpaci i wenike mu ta upana u iyali u de. ¹⁸ Gogo-na naha, ma ta n gba ili i'ya ma ciga. I la ta gbam i'ya ma ciga. I suku ta kune cika a akere a Abafuradita, kpam n wusha ta ka. Kune ka ku shinga ku magulani, kpam Kashila ka wusha ta udaraka vi, u pana ta kpam kayanyan. ¹⁹ Kashila ka va, uza da wa kirana na mpa, wa naka da ta gba ili i'ya ya ciga n utsari u ne. Utsari u

ne u ɗa ili i'ya u naƙa tsu a akere a Yesu Kawauwi. ²⁰ Adama a nala gba, naƙai Kashila Tata u tsunu tsupige hal ubana bawu utyoku. Ami.

Idyani i makorishi

²¹ Dana sai gba Atoni a ɗa a'ari a Filibi. Atoku a ɗa a'ari pini na kaɓolo na mpa a ka suku ta idyani i le. ²² Gba Atoni a ɗa a buwai a ka sukunku ɗa ta dem idyani. Atoni a ɗa a'ari a kuwa ku tsugono ku Kaisaƙa a ka sukunku ɗa ta idyani mai mai.

²³ Asaka ukuna u shinga u Yesu Kawauwi Asheku u rongo n atakasuvu a de.

Ukanikorongi Ubana a Asu u Aza a Kolosi

Ukukpa u kadyanshi

Atoni a da a'ari a Kolosi a da Bulus koronki ukanikorongi u na vi cina eyi a kuwa ku a'ali. Bulus da gitai kuwa ku Atoni ku na ki wa. U taɓa gbam ukyawan asu vi wa. Reve da u revei n Atoni yi an Abafara yanka yi alabari. Abafara Katoni ka ka wutai a Kolosi ka kpm wari kaɓolo n Bulus a kuwa ku a'ali.

Atoni a da a'ari a Kolosi a'ari a gita de utono uwenishike u da bawu u gain. A'ari a ka ciga a bishinka kaci ka le uciga u ili u kateshe, kpm a ka ciga a lyasaka atsumate a zuba kayala n ucira u kulu kau-kau. Koronku da Bulus koronku le tsara u tonuko le ukuna u nala vi ugan wa. Ciga da wa ciga u tonuko le ko ndya baci vuma wa ciga, Kawauwi ka naka yi ta i'ya. U toɗugbuso ta a kaci ka tyoku da Kashila n Kawauwi a ka banga Atoni.

Nala dem gogo-na, Kawauwi ka naka ta gba ili i'ya vuma wa ciga adama a da wa lyaka Kashila kayala. Tagarada u na u toɗugbuso ta gba ili i na yi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1:1-2)

Kvasu ka ucikpa (1:3-8)

Vuma n manyan ma Kawauwi (1:9-2:19)

Uma u savu n Kawauwi (2:20-4:6)

Idyani i makorishi (4:7-18)

¹ Mpa Bulus, Kashila ka ka cigai ka dangasa mu n woko kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi. Timoti wa ta pini na kaɓolo na mpa, eyi utoku u tsunu u da.

² Atoni a da a'ari a Kolosi a da ma koronku. Atoku a tsunu a da kpm a ka tono ta Kawauwi mai.

Asaka Kashila Tata u tsunu u naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Kvasu ka ucikpa

³ Tsu tsu yansaka da ta kvasu maco, kpm tsu naka Kashila Tata u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi ucikpa. ⁴ Ili i'ya i zuwai tani i'ya tsu pana ta a da i pityanangu ta n Yesu Kawauwi kpm tsu pana ta a da ya ciga ta ama a Kashila gba. ⁵ I tsara ta upityanangu n uciga u nala vi adama a uzuwa u uma u de, kpm Kashila ka zuwuka da ta ili i'ya i zuwukai uma vi a zuba, a asu u da bawu ya wene i'ya gogo-na. I rotsongusu ta uzuwa u uma u nala vi a'ayin a da i panai akani a ukuna u mayun, Kadyanshi ka Shinga ka a tonuko da. ⁶ Kadyanshi ka Shinga ka nala ki ka savada ta uma u de, tun kain ka i panai ka a kagita, da Kashila ka wenikei ukuna u shinga u ne a asu u aza a unyushi u cingi. Gogo-na Kadyanshi ka Shinga ka nala ki ka tambura de ko nte wa a likimba. Tyoku da ka savada uma u de, nala dem ka savada uma u aza roku.

⁷ Abafara utoku u manyan u tsunu u da, kpm tsa ciga yi ta cika. Aya uza da u tuko da Kadyanshi ka Shinga. U gbashika ta Kawauwi mai tyoku

u katsumate ka tsunu a asu u de. ⁸ Aya uza da u tonuko tsu tyoku da Kulu Keri ku naka da uciga u pige u ama.

⁹ Adama a nala tsu tsu rongo da ta uyansaƙa kavasu. Tsu yan ta nala tun kain ka tsu gitai tsu panai ukuna u de, kpam tsu asaka uyanka da kavasu wa. Tsu folo ta Kashila ka naka da gba ureve u ili i'ya wa ciga i yain a atakasuvu a de, kpam tsu folo yi ta u naka da ugboji a ukuna u kulu. ¹⁰ Nala baci ya rongo ya naka ta Asheku tsupige maco, kpam wa yan ta mazanga n ada. I rongo umatsasa ilimaci a asu u uyansa ili i shinga, kpam i rongo uwenike uciga a asu u atoku. Ya yansa baci nala, ya gbonguro ta kpam i rongo ureve u Kashila.

¹¹ Tsu yan ta dem kavasu Asheku a naka da ugbami u asuvu n ucira u tsupige u ne tsara i tsara ahankuri n akawunki, kotsu i wowo wa. Asaka u shadangu da n mazanga. ¹² Tsa ciga da ta i rongo ucikpusa Tata maco. U zuwa da ta i wushi kapashi a ili i'ya i'ari i ama a ne a tsugono tsu katyashi tsu ne. ¹³ U wusa tsu ta a asu u uza da wa lya tsugono tsu karimbi tsu na, aku u tuko tsu a tsugono tsu Maku ma ne uza da wa ciga cika. ¹⁴ Kashila ka tsila ta utsara u kaci u tsunu na mpasa n Maku ma ne, nala kpam u cimbusuka tsu unyushi u cingi u tsunu.

Kawauwi ka la ta ko ya wa

¹⁵ Kawauwi ka ka wenike tsu tyoku da Kashila kari derere, ko an u wokoi ama a ka wene Kashila n a'eshi a le wa. Aya Maku ma kagita ma Kashila kpam wa ta n tsugono tsu ili i'ya Kashila ka yain gba. ¹⁶ Kpaci Kashila ka yan ta ili gba a asu u ne. Kawauwi ka ka yain ili i'ya i'ari a zuba n gba ili i'ya i'ari a likimba. U yain gba ili i'ya tsa wene, u yain kpam ili i'ya bawu tsa fuda tsa wene. U yain kpam gba icun i tsugono na ngono n ucira kau-kau u da bawu tsa fuda tsa wene. Mayun da Maku ma Kashila ma yain ili dem gba tsara ili dem i naka yi tsupige. ¹⁷ Wa ta pini tun kahu a yain ili gba, kpam aya uza da u zuwai ili dem i rongo mai.

¹⁸ Kawauwi aya kaci ka kuwa ku Atoni, Atoni kpam alya ikyamba i ne. Aya uza da u gitai kuwa ku Atoni kpam aya uza u kagita u da Kashila ka yangasai a ukpa u gonuko yi n uma. Adama a nala, aya kaci ka ili dem. ¹⁹ Kashila ka wenei u lobono ta gba ili i'ya i'ari ara ne, i yain dem a asu u Kawauwi ki, ²⁰ kpam Kashila ka wenei u lobono ta u zuwa ko ndya wa a zuba n likimba i woko ili i maci ara ne a asu u Kawauwi. Mpasa n Yesu n da n tukoi ndishi n shinga n Kashila, an a zuwai mpasa mi n tsalaji a'ayin a da wari a mawandambani.

²¹ Kahu nala vi, i'ari i yan ta mbari n Kashila. Eda atokulalu a ne a da i'ari, kpam uyawunsa u cingi n manyan ma cingi ma de ma pecene da de n eyi. ²² Shegai gogo-na u gonuko da de aje a ne. U yan ta nala a asu u ikyamba i Maku ma ne, uza da u kuwai a mawandambani. Adama a nala, Yesu Kawauwi tuko da de a kapala ka Kashila, kpam i woko de uwulukpi bawu ko unyushi u cingi u te, kpam ko uza wa takpa da n unyushi wa a'ayin a da baci ya tuwa i shamgba a kapala ka ne. ²³ Shegai u kana ta i rongo uwushukusu n Kadyanshi ka Shinga kpam i shamkpa ka n ucira. Kotsu i asaka uzuwa u uma u da i wushai a'ayin a da i panai Kadyanshi ka Shinga ki wa. Kadyanshi ka Shinga ka nala ki a yan ta kuɓari ku ne a likimba gba, kpam mpa Bulus n woko ta kagbashi ka ucangasa akani yi.

Manyan ma Bulus

²⁴ N yan t̄a maz̄anḡa an a zuwai n panai ikyamba adama a d̄e. Ma pana t̄a ikyamba i ili i'ya dem i tuw̄a mu, kpam ko n nala n cina upana u ikyamba u d̄a Kawauwi ka panai wa. Upana u ikyamba u nala vi u tuko t̄a ili i'ya i ɓ̄anḡai ikyamba i ne; wata, a'uwa a Atoni. ²⁵ Mpa gogo-na kagbashi ka Atoni ka kpaci Kashil̄a ka zuwa mu t̄a n tonuko d̄a tyoku d̄a kadyanshi ka Kashil̄a k̄ari mayun. ²⁶ Kashil̄a ka sokongu t̄a kadyanshi ki a asu u aza d̄a a yain uma caupa, shegai gogo-na u wenike d̄e afobi a ne a asu u ama a ne. ²⁷ Kashil̄a ka wenike t̄a akani a ne adama a d̄a wa ciga t̄a ed̄a Awulawa i reve ikuna i shinga n i tsupige i ne. Ili i'ya a a'ari a sokongi, shegai gogo-na a todugboi vi i'ya na: Kawauwi ka rongo t̄a a asuvu a d̄e, kpam adama a nala i reve t̄a ya dusuku a tsupige tsu ne kaɓolo.

²⁸ Adama a nala a d̄a tsa tonusuko ama ukuna u Kawauwi ko nte baci tsu banai. Tsu rono le t̄a atsuvu kpam tsu wenishike le t̄a. Tsu yan t̄a manyan n gb̄a ugboji u d̄a Kashil̄a ka naƙa tsu, kpaci tsa ciga t̄a aza d̄a a ɓolomgbonoi n Kawauwi a woko tyoku d̄a a gain a woko a gawunsa baci n Kashil̄a. ²⁹ N yan t̄a manyan cika tsar̄a ili i na yi i gita, kpam n pityanangu t̄a n ucira u Kawauwi u d̄a wa yan manyan a asuvu a v̄a.

2

¹ Ma ciga t̄a i reve tyoku d̄a m̄ari kumod̄u adama a d̄e, n adama a Atoni a d̄a a'ari a Lawudukiya, kpam n Atoni a d̄a bawu kotsu a gawunsai n̄a mpa. ² N yan t̄a nala tsar̄a n gbamatangu le kpam n ɓolomgbono le n uciga. Nala wa zuwa le t̄a a tsar̄a ili i shinga ushani i'ya ya tuw̄a a asu u ureve u ili i usokongi i Kashil̄a i nala yi gb̄a. Kadyanshi ka Kawauwi ka ma dansa. ³ Aya uza d̄a wa ɓ̄an̄a gb̄a kuzuwate ku kakiri n ureve u d̄a bawu tsa wene vi. ⁴ N tonuko d̄a t̄a ili i na yi tsar̄a ko uza u fuda u yins̄a d̄a n ugboji wa kpam u nanamgbana n aɗa wa. ⁵ Ko an u wokoi m̄a t̄a m̄bari n aɗa, katakasuvu ka v̄a k̄a t̄a ara d̄e. Kpam m̄a t̄a n maz̄anḡa adama a d̄a ya rongo tyoku d̄a u gain i rongo kpam adama a d̄a i'ari n upityanangu u ucira n Kawauwi.

Yesu tuko t̄a uma u maci

⁶ Gogo-na an i wushuki n Yesu Kawauwi u wokoi Asheku a d̄e, lyayi kelime n utono u ne. ⁷ Zuwai alu a d̄e a asu u ne kpam i gbonguro a asuvu a le. Nala upityanangu u d̄e wa tsar̄a kami ka ugbami, dere tyoku d̄a a wenishike d̄a. Kpam adama a nala dem ya cikpa t̄a cika.

⁸ Kotsu i as̄ak̄a ko uza u kaɗa d̄a n kananamgbani ka gbani wa. Kananamgbani ka nala ki ka yan t̄a yavu ka ugboji ka, shegai uwenishike u vuma d̄a koshi. A ucira u likimba u na u d̄a uwenishike u nala vi u wutaɗi shegai a asu u Kawauwi u d̄a wa. ⁹ Gb̄a ili i Kashil̄a i'a t̄a a asuvu a Kawauwi. ¹⁰ I'a t̄a kaɓolo n eyi. Adama a nala, gb̄a ili i na yi i'a t̄a a asuvu a d̄e, kpam wa lya t̄a tsugono tsu ucira kau-kau n ucira u tsugono gb̄a.

¹¹ An i tuw̄ai a asu u Kawauwi u kiɗa d̄a t̄a acomb̄i a asuvu a kulu, shegai ukid̄a u vuma u d̄a wa. Ili i'ya Kawauwi ka yain i'ya u kiɗa t̄a ahali a unyushi u cingi a d̄e. ¹² An a lyuɓugu d̄a, a cid̄angu d̄a t̄a kaɓolo n Kawauwi. Aku a 'yangas̄a d̄a n uma adama a d̄a i'ari n upityanangu a asuvu a ucira u Kashil̄a, uza d̄a u 'yangas̄ai Kawauwi a ukpa. ¹³ Akushe a d̄a i'ari adama a d̄a i'ari n unyushi u cingi, kpam i'a n utsar̄a u kaci a ucira u unyushi u atakasuvu a d̄e wa. Shegai Kashil̄a ka zuwa d̄a t̄a i rongo a asuvu a Kawauwi. U cimbusuka tsu d̄e unyushi u tsunu gb̄a.

¹⁴ Unyushi u tsunu u d̄a pini ushani ukorongi, kpam ili i'ya a korongi vi i shamkpa tsu t̄a. Shegai Kashil̄a ka cimbus̄a t̄a i'ya, u bidyai i'ya

u wacinsai i'ya a asu u ɗa u zuwai a varai i'ya a mawandamgbani ma Kawauwi. ¹⁵ A ure u nala vi u ɗa Kashilā ka takpai ucira u tsugono a asuvu a ucira kau-kau n ucira u tsugono. U zuwa le a panai uwono a kapala ka ama, kpam u lyai kaci ka le a mawandamgbani ma Kawauwi.

¹⁶ Adama a nala, ko uza u tonuko ɗa baci kagbani a ili i'ya ya lya ko ya so kotsu i dambula wa. Kotsu i dambula ko ama a dansaka ɗa baci an i kpaɗai uyan icun i abiki dem ko kpam abiki a uwoto u savu wa, ko kpam ukpaɗa utono mele ma kain ka Ashibi.† ¹⁷ Kpaci ili i nala yi gba iryoci i ili i maci i'ya ya tuwa ya gita i'ya. Kawauwi n kaci ka ne aya ili i maci yi. ¹⁸ Ama a ɗa pini ushani aza ɗa a tsu yan ipeli a dana baci a'a n ukana u kaci, shegai nala a'ari wa. A tsu gbashika ta atsumate a zuba. Kotsu i asaka ama a nala yi a yanka ɗa kadyanshi ka gbani wa. Icun i ama a nala yi a tsu dana ta gba ili i'ya a wenei, kpam atakasuvu a le a ɗa bawu a'ari uwulukpi a ɗa a tsu zuwa le ta a yain agoni adama a uyawunsa u utengeshi u le. ¹⁹ Ama a nala yi a buwa kpam upadari n Kawauwi kaci ka ikyamba wa. Kpaci tsa ta upadari kabolo n ikyamba i ne n akawa a ne, kpam tsa gbonguro ta koshi tsu tsara baci ilikulya n ucira u tsunu a asu u Kashilā.

²⁰ I kuwa ta kabolo n Kawauwi, kpam u wauwa ɗa ta a ucira kau-kau u likimba u na. Niɗa ya lya kapala n utono u mele ma likimba na yavu aza a likimba a ɗa i'ari? ²¹ Mele ma na ma dana ta, “Kotsu i kana ili i na wa!” ko kpam “Kotsu i lyai ili i na wa!” ko gba “Kotsu i sawa ili i na wa!” ²² Mele ma na mi ma yan ta kadyanshi ka ili i'ya bawu ya barakpa. A'ayin a ɗa baci tsu yain manyan n ili yi, aku i wacuwa. Nala dem wari n mele ma ama a yain. ²³ A tsu wene ta yavu mele mi mai ɗa mari, kpaci a tsu zuwa ta ama a matsa a zuwa Kashilā ka pana kayanyan, ko kpam a wenike uvakunku u kaci u kaɓan. Nala vi kaɓan ka, kpam dem a tsu zuwa ta ama a pana ikyamba a asu u umatsa a zuwa Kashilā ka pana kayanyan. Shegai mele ma na mi ma tsu banga uza ɗa wa ciga u asaka uyawunsa u cingi n uciga u ili i cingi wa.

3

Tyoku da uza wa rongu uwulukpi

¹ An u wokoi a 'yangasa ɗa a ukpa kabolo n Kawauwi, u kana ta i zuwa atakasuvu a ɗe a ukuna u zuba, a asu u ɗa Kawauwi kari na ndishi a ulyaki u Kashilā. ² Zuwai asuvu a ɗe a yawunsa u ili i zuba, shegai a ili i likimba wa. ³ Yansai nala an i kuwai a'ayin a ɗa Kawauwi ka kuwai, kpam gogo-na Kawauwi ka fobugo ɗa ɗe uma u mayun u ɗe n Kashilā. ⁴ Kawauwi ka uma u mayun u ɗe, kpam an Kashilā ka wenike yi a likimba gba, eɗa dem ya dusuku ta kabolo n eyi a tsupige tsu ne.

⁵ U kana ta i wuna ikuna i likimba i na i'a baci a asuvu a ikyamba i ɗe. I wuna tsishankala, ko uyan manyan ma tsishankala icun kau-kau. U kana ta dem i wuna upana u maluwa ma icun i ili i nala yi. U gan ta dem i asaka upanasa icun i maluwa ma ili i cingi i nala yi. I takpa uciga u utsara u ikebe ili i'ya i'ari ili i te n ulyaka ameli kayala. ⁶ Upan u Kashilā wa ta a utuwa a asu u icun i ama ɗa a ka yansa ili i nala yi.

⁷ Eɗa dem i'ari ya yansa ta nala caupa a'ayin a ɗa i'ari aza a likimba. ⁸ Shegai gogo-na u kana ta i asaka uyansa ili i nala yi a asuvu a ɗe. I asaka unamgbi u asuvu n ibili. Kotsu i asaka dem uyanasa atoku tsicingi n kunangasu hal dem n kadyanshi ka gbani. Asakai utonusuko ama

kadyanshi ka ka ɓala le. ⁹Kotsu i yansaƙa kaci ka ɗe kaɓan wa, an u wokoi i mondoi vuma u cau kɓam n tyoku ɗa i rongoi caupa. ¹⁰Gogo-na i uka ɗe vuma u savu, kɓam uza ɗa u yain vuma u savu u nala vi wa rongo ɗa ta ɗa u naƙasa ureve kɓam u gonuko ɗa tyoku ɗa eyi wari. ¹¹A uma u savu u na vi, u dambula ko avu uza u Yahuda u ɗa ko Kawulawa wa. Kɓam u dambula ko a kiɗa vu kacombi ko a kiɗa vu wa. U dambula dem ko kamoci ka baci wari, ko a kaɓon ka kaletsu ka uryagbaji ka wari wa. U dambula ko uza ɗa wa gbasha ko uza ɗa bawu wa gbasha wa. Ili i'ya i'ari n kalen i'ya Kawauwi, kɓam wa ta a asuvu a tsunu gba.

¹²Adama a ili i nala yi, kɓam n adama a ɗa Kashila ka dangasa ɗa i woko ama a ne kɓam u gonuko ɗa uwulukpi, n adama a ɗa wa ciga ɗa, kotsu i yain n asuvayali, n ubanga u atoku. Kɓam i vakunku kaci ka ɗe n ahankuri. Ili i na yi i'a ta tyoku u aminya a ɗa i tsu uka. ¹³Kotsu i pana upan u atoku wa, kɓam unyushi wa baci pini, kotsu i cimbusuka atoku. Asheku a cimbusuka ɗa ta, adama a nala, nala dem ya cimbusuka atoku a ɗe. ¹⁴Kunya ka ku lakai kalen ka ya uka, ka uciga. Uciga u bolomgbono tsu ta gba kɓam u zuwa tsu rongo kaɓolo mai.

¹⁵Asaka ndishi n shinga n Kawauwi n toni n aɗa. Yansai nala adama a ɗa i'ari atoku a ikyamba i te kɓam Kashila ka isa ɗa i rongo a asuvu a ndishi n shinga. Kɓam i cikpa Kashila maco. ¹⁶Asakai akani a Kawauwi a shamga a atakasuvu a ɗe ushani kɓam a ka zuwa ɗa ta i yain n ugboji. Yankai akani a ne manyan i ɓangamgbanan a asu u uwenishike kaci ka ɗe kɓam i naka le adooki. I rongo n ucikpa a asuvu a atakasuvu a ɗe, i rongo n i shipi gba icun i ishipe a shinga ubana a asu u Kashila. ¹⁷Ko ndya baci ya yan ko tani ya dana, yanyi i'ya a asuvu a kala ka Yesu Asheku. Kɓam a'ayin a ɗa ya yan ili i nala yi, i cikpi Kashila maco a asu u ne ubana a asu u Kashila Tata.

Tyoku ɗa uza wa rongo a kuwa ku ne

¹⁸Aka, gorimukoi a'ali a ɗe, kɓaci dere ɗa wari ya tonon baci Asheku.

¹⁹A'ali, cigai aka a ɗe kotsu i rongo n ele n asuvu a shen wa.

²⁰Mmuku, gorimukoi isheku i ɗe a ili dem, kɓaci nala ya zuwa Asheku a pana kayanyan.

²¹Isheku, kotsu i matsa mmuku n ɗe hal a kpaɗa utsara ugbama u asuvu wa.

²²Agbashi, u kana ta i gorimuko azakuwa a ɗe pini naha a likimba. I matsa i zuwa le a pana kayanyan. A'ayin a ɗa baci i wenei a ka wundya ɗa a ɗa ya yan nala koshi wa. Yansai nala n atakasuvu a ɗe gba maco a'ayin a ɗa baci bawu a ka wundya ɗa. Nala ya naka Asheku tsupige. ²³⁻²⁴Ya yanka ta Yesu Asheku manyan a'ayin gba. Vuma ɗa ya yanka manyan wa. Asheku a ɗa a ka naka ɗa agadu a woko katsupi ka malen ma manyan ma i yain. Adama a nala, yanyi manyan n ucira u ɗe gba. ²⁵Kɓam i reve ta i yan baci ili i'ya bawu i gain, a ka tsupa ɗa ta n ili i cingi i'ya i yain vi. Kɓaci Kashila ka wenike kudyangi a asu u aza ɗa a yain ili i cingi wa.

4

¹Azakuwa, kiranai n agbashi a ɗe, i bidya le unu u te, an u wokoi i reve ta i'ari n Uzakuwa u ɗe a zuba.

Yanyi kvasu

²Rongoi uyansa kvasu n atakasuvu a ɗe ufoɓusi kɓam n ucikpa a atakasuvu a ɗe. ³Yanyi kɓam kvasu adama a tsunu. Yanyi dem kvasu

tyoku da Kashila ka kukpa ure adama a akani a tsunu, tsara tsu tonuko ama ili i'ya i'ari usokongi i Kawauwi, ili i'ya i zuwai mari usiri n ikani da la vi. ⁴ Yanyi kvasu tsara n dansa akani a na yi mai, tyoku da u gain. ⁵ Rongoi n ugboji a'ayin a da baci i'ari kabolo n aza da bawu a'ari Atoni. Yanyi manyan n kabala ka i tsara mai. ⁶ Kadyanshi ka de ka woko ili i shinga kpm n maluwa ma upana, tyoku u kusan ka kari na mkpadi. Nala wa banga da ta i reve tyoku da ya wshunku uza da baci dem u yan da keci.

Idyani i makorishi

⁷ Tikiku wa tonuko da ta ukuna u va. Utoku u tsunu u da uza da tsa ciga. Kabangi ka ka maci uza da wa gbashika Asheku kabolo na mpa. ⁸ N suku yi ta a nwalu n na mi tsara u zuwa da i reve tyoku da tsa yansa kpm u gbamatangu da. ⁹ Mpa dem na ma suku Onisima. Eyi dem uza u maci u da kpm utoku u da n lakai uciga. Eyi dem uza u te u da a asuvu a ama a de. A ka tonuko da ta gbali ili i'ya ya gitasa pini na.

¹⁰ Aristaraku wa ta pini na a kuwa ku a'ali kabolo na mpa. Wa danasa da ta, nala dem Marku, uza da akaya a ne a'ari a te n Baranaba. Tsu tonuko da ta caupa i ryabusa Marku mai u tuwa baci. ¹¹ Joshuwa* uza da dem a tsu isa Yusuwa wa sukunku da ta idyani. Alya koshi Atoni a Yesu Asheku a asuvu a aza a Yahuda aza da tsa yan manyan kabolo. A ka yan ta manyan na mpa adama a tsugono tsu Kashila kpm aly a vakunku mu asuvu.

¹² Abafara vuma u ilyuci i de da, kpm kagbashi ka Yesu Kawauwi. Wa sukunku da ta dem idyani. U tsu yansa ka da ta kvasu kain dem. U folo ta Kashila ka zuwa da i yain ugbami kpm kotsu i asaka upityanangu wa, kotsu i shamgba n ucira tyoku da Kashila ka ciga. ¹³ Ma dana ta u matsa ta cika adama a de n adama a Atoni a da a'ari a ilyuci i Lawudukiya n Hirafoli.

¹⁴ Kaje ka maci ka tsunu kanaki ka aguma Luka wa sukunku da ta dem idyani, nala dem Dima. ¹⁵ Nakangi akani a idyani i tsunu a asu u atoku a da a'ari a Lawudukiya, n uka u da a ka isa Nimfa n gba aza da a tsu gawunsusa a kuwa ku ne.

¹⁶ A'ayin a da baci i kotsoi uyan kaneshi u ukanikorongi u na vi, i naka dem Atoni a da a'ari a Lawudukiya tsara a yain dem kaneshi. Eda dem i yain kaneshi u ukanikorongi u da n koronku le. ¹⁷ Tonukoi Arikibu udyanshi u na, "Matsa vu kotso manyan ma Asheku a naka vu."

¹⁸ Mpa Bulus uza da u korongi idyani i na yi n kukere ku va.

Cifai n ikani i va.

Asaka ukuna u shinga u Kashila u toni n ada.

* **4:11** N Tsiyahuda kala ka "Joshuwa" ka "Yesu" n Tsiheline.

Ukanikorongi u Kagita Ubana a Asu u Aza a Tasaloniya

Ukukpa u kadyanshi

An Bulus kotsoi ukorongu ukanikorongi u na vi, aku u korongi kpam u roku ubana a asu u Atoni a Tasaloniya. Tasaloniya ilyuci i ucira i'ya a ikengi i kushiva n kuden ku pige. Pini a asu vi, atoni a ameli a da pini ushani. Bulus tuwa ta a Tasaloniya u wenishikei ama ukuna u Yesu. U yan ta dem manyan ma uyan atani tsara u tsara ikebe. Atoni a ameli ushani a woko ta Atoni a Yesu. Aza a Yahuda a da a'ari pini a woko ta dem Atoni.

An a yain a'ayin, aza da a ka tono n ama a ilyuci yi a gitai malyon, pini nala, a lokoi pini Bulus. An nala u wurai, Bulus tuwa ta u suki kabangi ka ne Timoti u tuko yi alabari a Atoni a da a'ari a Tasaloniya vi. Timoti tuko yi ta alabari a shinga, an u kotsoi upana alabari a shinga yi da Bulus korongi ukanikorongi vi.

Uwenishike u pige u da wari pini a ukanikorongi u na vi u da a'ayin a da Yesu wa doku wa gono pini na a likimba. Ili ushani ya gitai ta a a'ayin a nala yi. Tsa reve kain ka ili yi ya gitai wa, adama a nala u gan ta tsu rongo mai tyoku da Kashila ka ciga hal n tsu vani kain ki. Gba ili i na yi Bulus dana ta i'ya pini a ukanikorongi u na vi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1:1-3)

Upityanangu u aza a Tasaloniya n iryoci (1:4-3:13)

Uma u da wa zuwa Kashila ka pana kayanyan (4:1-12)

Ili i'ya tsa fuda tsa wene Asheku a gono baci (4:13-5:11)

Idani i makorishi n idyani (5:12-28)

¹ Atsu an Bulus n Sila n Timoti atsa tsa korongu ukanikorongi u na ubana a asu u Atoni a Tasaloniya. Ele dem aza a Kashila Tata u tsunu a da kpam aza a Asheku Yesu Kawauwi aza da a'ari a asu u nala vi. Ma yan ta kavasun na n foli Kashila ka wenike ukuna u shinga u ne ara de kpam u zuwuka da unan shinga na ndishi n shinga.

Upityanangu u aza a Tasaloniya

² Tsu tsu rongo ta ucikpa Kashila adama a de gba. Kpam gba a'ayin a da baci tsa yan kavasun, tsu tsu ciba da ta dem. ³ A'ayin a da baci tsa dansa ukuna u de n Kashila Tata u tsunu, tsu tsu dansa ta ukuna u ili i'ya i tsu yan adama a upityanangu u de, kpam tsu tsu dansa ta manyan ma i tsu yan an ya ciga atoku, tsu tsu dansa ta kpam tyoku da i tsu rongo uzuwa uma a asu u Asheku Yesu Kawauwi a'ayin a da baci i'ari a asuvu a upana u ikyamba.

⁴ Aje a va, Kashila ka ciga da ta, kpam tsu reve ta u dangasa da ta tsara i woko ama a ne. ⁵ An tsu tonuko da Kadyanshi ka Shinga, n udyanshi u da koshi wa, shegai n ucira u da. Kulu Keri ka ku zuwa da i reve ili i'ya tsu danai vi mayun da. Kpam an tsu rongoi n ada, i wene ta tyoku da tsu rongoi a uwenike ukuna u maci u akani vi. ⁶ Nala dem, i rongo ta tyoku da tsu rongoi n tyoku da Asheku a rongoi. A asuvu a upana u ikyamba dem, i wusha ta akani yi kpam Kulu Keri ku zuwa da ta i yain mazanga.

⁷ Nala i wokoi iryoci i ama gbā aza da a ka tono Asheku a uƙongu u Masidaniya n Akataya. ⁸ Adama a de, kadyanshi ka Asheku ka kyawan de gbā ko nte wa a uƙongu u na vi, hal gbam kapala n asu u na vi. Upityanangu u de n Kashilā a reve tā n u da ko nte wa. Adama a nala tsa ciga gbam tsu yain kadyanshi a kaci ka nala wa. ⁹ Ama yi n kaci ka le a tsu rongo tā uyan kadyanshi tyoku da i ryabusa tsu. A tsu dansa tā dem tyoku da i kpatalakai ameli kucina, aku ya gbashika Kashilā ka mayun n ka uma. ¹⁰ A tsu dansa tā dem tyoku da ya vana Maku ma ne Yesu u tuwā a zuba. Kashilā ka 'yangasa tā Yesu a ukpa, gogo-na kpam Yesu nala vi aya wa wauwa tsu a upana u ikyamba u upan u ne u da wa tuwā.

2

Manyan ma Bulus a Tasaloniya

¹ Ama a va, i reve tā gai utuwā u da tsu tuwāi tsu kyawan da u gbani u da wa. ² I reve tā an tsari a Filibi kahu tsu tuwā ara de. ³ Nte a zuwa tsu tsu panai ikyamba pini kpam a yanka tsu tsilai. Shegai Kashilā ka tsunu ka naka tsu tā ugbami u asuvu u da tsa tonusuko da Kadyanshi ka Shinga ka ne a kateshe, ko an u wokoi ama ushani pini a ka kangusu tsu tā. ⁴ Akani a da tsu tuko da, a'ari n kaƙan wa. Tsu tuko da a da tsara tsu yain ugboji wa. Ryafa da tsa ciga tsu ryafa da wa. Nala wari wa, ko kenu! ⁵ Kashilā ka wene tsu tā tsari mai da gai i zuwai u naka tsu Kadyanshi ka Shinga ka ne tsara tsu tonusuko aza da a buwai vi. Ili i'ya tsa ciga i'ya, tsu zuwa Kashilā ka pana kayanyan, kpaci aya uza da u kondoi atakasuvu a tsunu. Tsu tsu zuwuka kadyanshi ka ama atsuwu wa. ⁶ I reve tā mai tsu tsu cikpala da n kaƙan wa, kpam Kashilā n kaci ka ne wa wenishike tā ili i'ya tsu yain adama a kurura a da wa. ⁷ Tsu tsu yan ili adama a da tsa tsara tsupige ara de, ko ara uza wa.

Kpaci atsu asuki a Kawauwi a da, tsa fuda tā tsa yanka ucira u nala manyan tsu zuwa da i naka tsu ili i'ya tsa ciga. ⁸ Shegai tsu yan nala wa, aku tsu vakunki kaci utuwā ara de tyoku da mma u tsu comuko kpam u kirana na mmuku n ne. ⁹ Tsu ciga da tā cika kpam tsu pana tā kayanyan tsu tuko da Kadyanshi ka Shinga ka Kashilā, kpam dem tsu pana tā kayanyan tsu banga da a ili dem, kpaci i woko de aza da tsa ciga cika.

¹⁰ Ama a va, i ciga tā tyoku da tsu yain manyan cika an tsari kaƙolo n ada. Kaara n kayin tsu tsu modono tā tsu tsara ikebe tsara ili i'ya baci dem tsa ciga tsu tsila i woko ili kadambula ara uza wa, a'ayin a da tsari pini n tsu yanyi kuƙari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kashilā. ¹¹ Eda ama a tsunu aza da i wenei ukuna vi n a'eshi a de, nala dem Kashilā, atsu tsā tā sarara n ukuna u mayun, ko uza wa naka tsu unyushi tyoku da tsu yanka da wa, eda aza da i wushuki n Asheku. ¹² Kpam i reve tā tsu tono tā n ada mai tyoku da tata u tsu tono na mmuku n ne. ¹³ Tsu folo da tā, kpam tsu gbamatangu da tā. Tsu zuwa tā ya dem u rongo ure u da wa naka Kashilā tsupige, kpaci u isa da tā i uwa a tsugono tsu ne i tsara kaƙon a tsupige tsu ne.

¹⁴ Kain dem tsu tsu cikpa tā Kashilā an i wushuki n akani a da tsu tuko da. I danai idani i tsunu i ama i'ya koshi wa. I wushai akani yi dere tyoku da a'ari mayun: Akani a Kashilā a da. Kpam akani a nala yi a ka rongo tā uyan manyan ara de aza da i wushuki.

¹⁴ Ama a va, an i wushuki n ili i'ya tsu danai, ama a de a foro da ta. Nala i wokoi tyoku u Atoni a Kashila a da a'ari a Yahuda. Ama a nala yi a wushuku ta n Yesu Kawauwi, aku ama a le aza a Yahuda a foro le dem. ¹⁵ Aza a Yahuda a nala yi a wuna ta ntsumate n le, hal aza roku a le gbam a wunai Yesu Asheku. Gogo-na a zuwa tsu ta tsu panai ikyamba kpam a loko tsu. Ama a nala yi a yan ili i'ya Kashila ka pana kayanyan wa, kpam a bishinkai gba ama uwusha ukuna u shinga, ¹⁶ kpaci a bishinka tsu ta tsu dansa n Awulawa tsara kotsu a tsara iwauwi wa. Nala a rongoi uyansa n a dokusi unyushi u cingi u le. Aku Kashila ka tuwai ka yain upan, u yan le mavura.

Bulus wa ciga u doku u kyawan le

¹⁷ Ama a va, an a loko tsu ara de, tsu barakpa wa, she na tsu matsai cika tsu gono. Tsu asaka ucibusu n ada wa, ko kenu, kpam tsu ciga ta tsu wene da cika. ¹⁸ Mayun da tsa ciga da uwene. Mpa Bulus, n matsa ta a'ayin ushani tsara n tuwa ara de, shegai Kanangasi* ka kangu mu ta. ¹⁹ Ili i'ya i zuwai ma ciga n wene da i'ya, i tuko tsu ta uzuwa u uma, i naka tsu kpam mazanga, kpam eda funi u utsara u kaci u tsunu. Ya zuwa tsu ta tsu yain mazanga a kapala ka Yesu Asheku a'ayin a da baci u tuwai. ²⁰ Eda tsupige tsu tsunu, eda kpam mazanga ma tsunu.

3

¹ Adama a nala, an tsu kpadai akawunki a upana alabari a de, aku tsu wushuki tsu da atsu tsa shamgba ta a Atina, ² aku tsu suki Timoti ubana ara de. U yan ta manyan n atsu tyoku u kagbashi ka Kashila, kpam u yain ku'ari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi. Tsu suku yi ta tsara u zuwa da i yain ugbami kpam u gbamatangu upityanangu u de. ³ Tsa ciga i dambula adama a upana u ikyamba u da wa tuwusa da wa. I reve ta gai an upana u ikyamba vi wa tuwa, cinda Kashila ka ka dangasa tsu.

⁴ A'ayin a da tsari n ada vi, tsu tsu ronuso da ta atsu tsu da upana u ikyamba wa tuwa tsu ta gba tsunu gogo. Kpam i reve ta mai upana u ikyamba u tuwa de. ⁵ N pana ta alabari a upana u ikyamba u de hal n kpadai ukawunku n alabari a da n panai, da i zuwai n suki Timoti vi. N suku yi ta tsara u wene ko upityanangu u de u buwa pini n ugbami. Mari n pana ta uwonvo ma wundya ko Uza u Ukondo u fuda da de, manyan ma tsunu kpam gba ma woko ma gbani.

Timoti danai ili i'ya u wenei

⁶ Gogo-na da Timoti gonoi a asu u nwalu n ne utuwa ara tsunu an u wutai ara de. U tuko tsu ta alabari a shinga a ukuna u upityanangu u de n ukuna u uciga u de. U tonuko tsu ta kpam an i'ari tsu a ucibusu n mazanga kpam ya ciga tsu uwene, tyoku da atsu dem tsa ciga da uwene.

⁷ Ama a va, atsu n kaci ka tsunu dem tsu ta n upana u ikyamba kpam a ka yan tsu mavura cika, shegai tsu ta na nvain n katakasuvu an i shamgbai n ucira a upityanangu u de. ⁸ Gogo-na tsu reve ta an i'ari kushani n ucira n Asheku, nala vi u doku ta u gbamatangu tsu. ⁹ Tsu cikpa ta Kashila adama a de cika! Adama a de tsu ta n mazanga ma pige a kapala ka Kashila. ¹⁰ Kaara n kayin tsu tsu yan ta kvasu cika adama a de. Kpam tsu folo ta Kashila ka asaka tsu tsu doku tsu wene da, tsara tsu shadangusu ili i'ya i gusai a asuvu a upityanangu u de.

* 2:18 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

¹¹ Kavasū ka tsunu ka Kashilā Tata u tsunu n Yesu Asheku a asakā tsu tsu kondo dā. ¹² Tsa ciga tā Asheku a zuwa uciga u dē u gbonguro cika hal n i cigamgbani kpam i cigi gbā ama, tyoku dā dem atsu tsa ciga dā cika. ¹³ A'ayin a dā baci Asheku a tsunu a ka gono n aza a uwulukpi a ne. Tsu yan tā kavasū a zuwa atakasuvu a dē a rongo n ucira cika, tsarā kain ka ugono ka ne i woko uwulukpi a kapala ka Kashilā Tata u tsunu kpam ko uza wa takpa dā n ukuna u roku wa.

4

Rongoi mai a kapala ka Kashilā

¹ A makorishi ama a vā, tsa folo dā tā adama a kala ka Yesu Asheku i rongo a ure u dā Kashilā ka pana kayanyan. Tsu wenishike dā dē nala vi kpam hal n gogo-na nala i'ari uyansa. Tsu gbamatangu dā tā i lyai kapala n uyansa nala ² kpaci i ciḡa tā ili i'ya tsu wenishike dā a asuvu a kala ka Yesu Asheku.

³ Tsa ciga dā tā i rongo uwulukpi, kotsu i suma unyushi u cingi u tsishankala. ⁴ Ya dem u fuḡa u guḡi ikyamba i ne i rongo ure u dā wari uwulukpi n u dā kpam ama a ka nakā karingā. ⁵ Kotsu i woko agbashi a uciga u atakasuvu a dē tyoku dā Awulawa a tsu yan wa, kpaci a reve Kashilā n ire i ne wa.

⁶ Kotsu vu ryafa utoku u vunu Katoni vu bidya uka u ne wa, kpaci Asheku a ka foro tā gbā aza a icun i unyushi i cingi i nala yi. Tsu rono dā tā atsuva caupa. ⁷ Kashilā ka isā tsu tā tsu woko uwulukpi, u isā tsu tsarā tsu rongo uma u dā wari n ashindā wa. ⁸ Gbā uza dā baci u kpāḡai utono ukuna u na vi, ukuna u vuma dā u kpāḡai unakā karingā wa, shegai Kashilā ka wari u'yuwan, uza dā u nakā dā Kulu Keri ku ne.

⁹ Kashilā n kaci ka ne u wenishike dā tā i cigi atoku a dē, adama a nala ili i'ā la ya zuwa mu n koronku dā ukuna u uciga u Atoni u dā ya wenike asu u ama a Kashilā wa. ¹⁰ Mayun dā, ko gogo-na i'ā tā n uciga ushani ubana a asu u Atoni a dā a'ari a uyamba u Masidaniya. Ama a vā, ko an u wokoi nala, tsu folo dā tā i doku i cigi le cika.

¹¹ Ili i'ya ya ciga cika i'ya: i rongo n uma u dē shiriri, yawunsai a ukuna u manyan ma dē koshi, kpam i yain manyan n akere a dē, tyoku dā tsu tonuko dā caupa. ¹² Adama a nala, ama dā bawu a'ari Atoni a ka nakā dā tā karingā adama a uma u dā ya rongo, kpam ya zuwa ucira u dē a asu u ama a nakā dā ikebe wa.

Tyoku dā Asheku a ka gono

¹³ Ama a vā, ma ciga tā i reve ili i'ya ya gitā n Atoni a dā a kuwāi. Kotsu i shadāngu n unamgbukatsumā adama a le tyoku u ama dā bawu a'ari n uzuwa u uma wa. ¹⁴ Tsu wushuku tā Yesu kuwā tā kpam u 'yangāi n uma. Kpam dem tsu wushuku tā Kashilā ka gonuko baci Yesu, wa gonuko yi tā kaḡolo n ama dā a pityanangi n eyi kahu a kuwā.

¹⁵ Yesu Asheku u tonuko tsu tā u gono baci, atsu aza dā tsari n uma a'ayin a dā Asheku a ka gono vi, tsa uwa a kapala ka aza dā a lasa tsu wa. ¹⁶ Asheku n kaci ka ne wa cipā tā a zuba. A'ayin a nala yi ama a ka pana tā kalāḡatsu ka Asheku, kpam a ka pana tā isali i pige a asu u uzapige u atumate a zuba, a ka panāka le tā a fulā kavana ka Kashilā. Nala gitā baci, aku aza dā a kuwāi a asuvu a Kawauwi a gitā a 'yangā. ¹⁷ Atsu aza dā tsari n uma a likimba, a ka canga tsu tā a asuvu a alishi tsu gawunsa

n Asheku a zuba, kpam tsu rongo n eyi de maco. ¹⁸ Nala ya gbamatangu atoku n kadyanshi ka nala ki.

5

¹ Ama a va, ili i'ala ya zuwa mu n koronku da ko nida ko nwere da ikuna i na yi ya gita wa, ² kpaci i reve ta mai kain ka Asheku a ka tuwa wa woko ta tyoku da kaboki ka tsu tuwa n kayin. ³ A'ayin yi, ama a ka dana ta, "Tsa ta na ndishi n shinga kpam tsa n ukuna wa," kute-kute aku upana u ikyamba u rukpa le, tyoku da uka u katsuma u tsu pana m6ala ilimaci ya rawa yi baci. Asu wa la u da ama a ka la a upana u ikyamba u nala vi wa.

⁴ Ama a va, i'ari a asuvu a karimbi a ikuna i na yi wa, kpam kotsu i yain majiyan ma kain ka baci kain ka Asheku ka tuwa da tyoku u kaboki wa. ⁵ Kpaci eda mmuku n katyashi n da kpam aza kaara. Atsu aza a karimbi n kayin a da wa. ⁶ Adama a nala she i wundi mai, kotsu i lavuta tyoku u aza da a buwai wa. Shegai i rongo n uma kpam n ukana u kaci. ⁷ N kayin ka a tsu lavuta, aza da kpam a tsu so n kayin ka a tsu so hal a tamgbalaka. ⁸ Shegai atsu aza da tsari a asuvu a katyashi u gan ta tsu kana kaci ka tsunu. A'ayin a da baci Kalapansi ka shilakana n atsu, tsu lyai kapala n upityanangu n Yesu n uciga u ama, tyoku da kasoje ka tsu uka maraga a makamba. Tsu zuwa uma u da Yesu wa wauwa tsu, tyoku da kasoje ka tsu uka makun ma kuvon. ⁹ Tsu yain ili i nala yi kpaci Kashila ka bidya ta ka wauwa tsu a akere a Yesu Kawauwi Asheku. U bidiga kaci ka ne u tsungu upan u ne ara tsunu wa. ¹⁰ Ko atsu n uma ko a asuvu a ukpa a'ayin a da baci u gonoi tsa rongo ta n eyi bawu utyoku, kpaci Yesu Asheku u kuwa ta adama a tsunu. ¹¹ Adama a nala, kotsu i gbamatangu atakasuvu a atoku a de, i rongo a unakasas atoku a de adooki, dere tyoku da i'ari uyansa.

Uwenishike u makorishi

¹² Ama a va, nakai azapige a de tsupige aza da a'ari a asuvu a manyan ma Asheku. A yan ta manyan cika a asuvu a de, kpam a tonuko da ta ili i'ya bawu i gain i yain. ¹³ Nakai ama a na yi karinga cika kpam i cigi le cika adama a manyan ma le. I rongo kpam na ndishi mai n atoku.

¹⁴ Ama a va, u kana ta i roni atsuvu a awonvoli. Gbamatangi aza a uwonvo. I banga aza da bawu a'ari n ucira, ya dem yanyi ahankuri n eyi.

¹⁵ I kirana kotsu a tsupa ukuna u cingi n ukuna u cingi wa, shegai a'ayin dem i matsa i yain ili i shinga a asu u atoku a de n ama gba.

¹⁶ Kain dem i yain mazanga. ¹⁷ Rongoi uyan kavasu bawu ubula. ¹⁸ Ko ndya baci i gitai i cikpa Kashila, kpaci tyoku da Kashila ka ciga u da la vi, kpam eda ama a Yesu Kawauwi a da.

¹⁹ Kotsu i kangu Kulu Keri wa. ²⁰ Kotsu i goro kadyanshi ka Kashila ka ka wutusa a una u Atoni wa, ²¹ shegai i kondo ili i'ya a danai gba. Shamkpai ili i'ya i'ari i shinga. ²² Sumai gba ili i'ya i'ari i cingi.

²³ Tsu reve ta Kashila aya uza da u tsu naka ndishi n shinga. Kavasu ka va ka u wulukpe da a ili dem. Asaka u bishinka kulu ku de, n uma u de, n ikyamba i de uyan u unyushi u cingi ko a ure u eni u da baci, hal Yesu Kawauwi Asheku u gono. ²⁴ Uza da u dangasa da u rawa ta i wushuku n eyi, kpam wa yan ta nala.

²⁵ Ama a va, yanka tsu kavasus.

²⁶ Danaasai Atoni n uwambatsa u uwulukpi.

²⁷ N tonuko ɗa ta a asuvu a ucira u Asheku i yanka gba Atoni kaneshi u ukanikorongi u na vi.

²⁸ Ma ciga ta Asheku a wenike ukuna u shinga u ne a asu u de gba.

Ukanikorongi u Ire Ubana a Asu u Aza a Tasaloniya

Ukukpa u kadyanshi

Atoni a da a'ari a Tasaloniya a da Bulus wa koronku ukanikorongi u na vi. Ukanikorongi u ire u da yi la vi ubana a asu u Atoni a da a'ari a kuden ku pige ka kari a ikengi i kushiva. U korongu ta u da kpaci aza roku pini de a ka wenishike ta uwenishike u kaƙan a kaci ka ugono u Yesu. Aza roku a le a da a'a ta n ukanikorongi u da u wutaɗi ara Bulus, shegai kaƙan ka.

A ukanikorongi u na vi, Bulus wenishike ta ukuna u mayun a kaci ka kain ka Yesu wa gono. I doku ta a ili i'ya wari u korongi a ukuna u na vi. Ili i tatsu i'ya pini i'ya i'ari n kalen i'ya Bulus korongi pini a ukanikorongi u na vi. U tonuko le ta ukuna u ugono u Yesu. U tonuko le an upana u ikyamba u da a ka so vi mavura ma a asu u Kashila wa. Upana u ikyamba u na vi wa kotso ta, kpam kain ka uwunvuga ka pini. A makorishi, u da a matsa manyan hal n a vani ugono u Yesu.

Gba ili i na yi gogo-na i woko tsu ta i mayun, tyoku da i'ari i mayun a asu u aza a Tasaloniya a a'ayin a da Bulus korongi ukanikorongi u na vi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1:1-2)

Ugono u Asheku wa tuko ta ukuna u mayun (1:3-12)

Kotsu Asheku a gono wa (2:1-12)

Rongoi n upityanangu (2:13-17)

Yanyi kavasun i yani manyan (3:1-15)

Kavasun ka makorishi (3:16-18)

¹ A tso an Bulus n Sila n Timoti a tsa tsa korongu ukanikorongi u na vi ubana a asu u Atoni a Tasaloniya aza da a'ari ama a Kashila Tata u tsunu, kpam a'ari a asuvu a Asheku Yesu Kirisiti Kawauwi.

² Kavasun ka va ka Kashila Tata n Asheku Yesu Kawauwi a naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga!

Kavasun ka ucikpa

³ Ama a va, u gan ta an kain dem tsu tsu cikpa Kashila adama a de. Tsu tsu cikpa ta an upityanangu u de wari a ugbonguro maco kpam ya dem a asuvu a de wa ta a udoku uciga utoku. ⁴ Da i zuwai tsa yan baci kadyanshi ka de a asu u Atoni a roku, tsu tsu yan ta mazanga an i'ari n akawunki kpam i shamgbai pini n upityanangu ko an ya pana ikyamba n mavura cika.

⁵ Upana u ikyamba u nala vi, u wenike ta an Kashila ka yanka ya dem afada dere. Adama a nala Kashila ka kece da ta a asuvu a ama a shinga a da a ka uwa a tsugono tsu Kashila, kpam eda na a ka yan mavura adama a tsugono tsu nala tsi. ⁶ Kashila ka tsu yan ta ili dere. Wa yan ta aza da a ka tukuso da upana u ikyamba vi mavura. ⁷ Wa tuko da ta kpam uwunvuga a asuvu a upana u ikyamba vi hal n a tso dem. Ukuna u na wa gita ta a'ayin a da Yesu Asheku u wutaɗi a zuba u tuwai n atsumate a zuba a ucira a ne, kpam n aletsu a akina.

⁸ Asheku a tsunu Yesu wa yan ta aza da bawu a revei Kashila kpam a 'yuwain upanaka Kadyanshi ka Shinga ka Yesu Asheku mavura. ⁹ A ka

zuwa le t̄a a upana u ikyamba; wata, ukp̄a u d̄a bawu w̄ari n utyoku. A ka pece le t̄a n Asheku kp̄am a asuvu a tsupige tsu ucira tsu ne bawu utyoku. ¹⁰ Ukuna u na wa git̄a t̄a a'ayin a d̄a Asheku a ka gono u wushi icikpali n tsupige a asu u aza d̄a a'ari n upityanangu ara ne kp̄am a'ari ama a ne. Ed̄a i'̄a t̄a pini a asuvu a le, kpaci i wushuku t̄a n i'ya tsu danai.

¹¹ Ukuna u na u d̄a u zuwa tsu tsa lya kelime n uyan kvasu, tsar̄a u zuwa d̄a i woko ama a d̄a a'ari dere tyoku d̄a wa ciga. Tsa yan t̄a kp̄am kvasu, ucira u Kashil̄a u ɓanga d̄a i yain gb̄a ikuna i shinga i'ya ya ciga i yain. Upityanangu u d̄e u d̄a u zuwa d̄a uciga u uyan ukuna u nala vi.

¹² Nala wa zuwa ya dem u naƙa kala ka Asheku a tsunu Yesu tsupige adama a d̄e. Kp̄am a ka naƙa d̄a t̄a tsupige tsi hal n eyi dem. Kashil̄a ka tsunu ka ka yan ukuna u nala vi a asu u Asheku Yesu Kawauwi, adama a ukuna u shinga u le.

2

Magono ma U'yangasaka

¹ Ama a va, tsa tonuko d̄a t̄a tyoku d̄a Asheku a tsunu Yesu Kawauwi wa tuw̄a n tyoku d̄a a ka ɓolombono tsu a asu u te tsar̄a tsu gawunsa n eyi. ² Kotsu vu laza kute vu dambula a kaci ka aza d̄a a tsu ciga a dana kain ka Asheku ka rawa d̄e wa. Gaawan a ka ciga t̄a a dana a panaka tsu t̄a an tsa dansa akani a Kashil̄a, ka a kadyanshi ka uza roku u danai ko kp̄am ka a korongi. ³ Kotsu i asaka le a yanka d̄a ugboji n udani u le wa.

Ukuna u maci vi u d̄a, kain ki ka tuw̄a wa, she a 'yangasaka Kashil̄a cika kp̄am Magono ma U'yangasaka ma nala mi ma wenike kaci ka ne, aku a wacinsa yi. ⁴ Wa gonuko t̄a kaci ka ne uzapige, aku u bidya kaci ka ne u la t̄a kameli, ko kp̄am ili i'ya a ka lyaka kayala. Hal gb̄am u tsu uwa t̄a a Kuwa ku Kashil̄a, n u dansi karara aya Kashil̄a.

⁵ Cifai a'ayin a d̄a m̄ari kaɓolo n ad̄a n tsu yanka d̄a t̄a alabari a ili i na yi. ⁶ Gogo-na i reve la vi d̄e ili i'ya ya shamkpa yi, kpaci a asuvu a a'ayin a ne a d̄a koshi a ka wenike yi. ⁷ Ucira u cingi u d̄a wa yan tsilala n Kashil̄a u d̄a pini wa yan manyan usokongi, shegai uza d̄a wa kangu u d̄a vi wa lya t̄a kelime n ukangu u d̄a hal she kain ka a ka takpa yi. ⁸ Pini nala, d̄a Magono ma U'yangasaka mi ma wenike kaci ka ne, aya uza d̄a Yesu Asheku wa wuna n uwule u un̄a u ne. Wa wacinsa yi t̄a kp̄am n tsupige tsu utuw̄a u ne.

⁹ Magono ma U'yangasaka mi ma tuw̄a t̄a ma yain manyan ma Kanan-gasi* a asu u ucira u kaɓan n iryoci i kaɓan, n ikunesavu i'ya i'ari i kaɓan. ¹⁰ Kp̄am wa yanka t̄a gb̄a ili i cingi kau-kau manyan tsar̄a u yinsa ama d̄a a ka wacinsa. Wacinsa d̄a a ka wacinsa le kpaci a 'yuwan t̄a uciga ili i'ya i'ari i maci, a 'yuwan la vi d̄e iwauwi i'ya i wutāi a asu u Kashil̄a. ¹¹ Adama a nala, Kashil̄a ka sukunku le t̄a ili i ucira i'ya ya yinsa le i zuwa le a wushuku n kaɓan ki. ¹² Nala a ka kifaga le ugana kpaci a ka pana t̄a kayanyan ka ili i cingi i'ya a ka yansa, a un̄a u d̄a a ka wushuku n ukuna u mayun.

Shamgbai n ucira

¹³ Ama a va, u gan t̄a an kain dem tsu tsu cikpa Kashil̄a adama a d̄e. Asheku a ka ciga d̄a t̄a, kp̄am u dangasa d̄a t̄a tun caupa a kagit̄a wa wauwa d̄a t̄a. Iwauwi i tuw̄a t̄a an Kulu Keri ku zuwa d̄a i wokoi sarara,

* 2:9 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

i tuwā tā kpm an i wushuki n kadyanshi ka ukuna u mayun. ¹⁴ U isā dā tā utuwā a iwauwi an tsu tonuko dā ukuna u Kadyanshi ka Shinga, tsarā i tsarā agadu a asuvu a tsupige tsu Asheku a tsunu Yesu Kawauwi.

¹⁵ Ama a vā, adama a ukuna u na vi, u kaṅā tā i shamgba n ucira, i kaṅā uwenishike u dā tsu wenishike dā a asu u kadyanshi n ikorongi.

¹⁶ Kashilā Tata u tsunu wa ciga tsu tā. Adama a iyali i na yi dā u gbamatangu tsu asuvu kpm u dā bawu wari n utyoku n uzuwuka u uma u pige. ¹⁷ Tsu yanka dā tā kavasu tsarā Yesu Kawauwi Asheku n Kashilā Tata u tsunu u zuwa atakasuvu a dē a rongo n ucira, tsu yan tā kpm kavasu tsarā a naṅā dā ucira u uyan u ili i shinga n kadyanshi ka shinga.

3

Yanka tsu kavasu

¹ A makorishi, ama a vā, n folo dā tā i yanka tsu kavasu, i gitā i yain kavasu tsarā akani a Asheku a tambura gogo kpm a naṅā a dā tsupige a asu u dā baci dem a rawai, tyoku dā i yain a'ayin a dā akani yi a rawai ara dē. ² I yain kpm kavasu a wauwa tsu a akere a aza a cingi, kpaci ya dem dā u wushuki n Asheku wa. ³ Shegai Asheku a'ā tā n ushamkpa u kazuwamgbani, wa zuwa dā tā i gbama kpm u kirana n aḍā a asu u uza u cingi. ⁴ Tsā tā n uzuwa u uma a asu u Asheku ya yansa tā i'ya tsu tonuko dā i yansa, tsā tā kpm n u uzuwa u uma ya lya tā kapala n uyan i'ya. ⁵ Asāka Yesu Kawauwi Asheku u wenike dā tyoku dā Kashilā ka ciga dā. U wenike dā kpm akawunki a upana u ikyamba tyoku dā eyi u kawunki.

Kotsu i woko awonvoli wa

⁶ Gogo-na ama a vā, naṅā dā tsu naṅā dā udani u na a asuvu a kala ka Asheku a tsunu Yesu Kawauwi. Banai dan n uza dā wari kawonvoli a asuvu a dē uza dā bawu wa rongo tyoku u uwenishike u dā i wushai ara tsunu. ⁷ Edā n kaci ka dē i reve tā u kaṅai i toni tyoku dā aṣu tsari. A'ayin a dā tsari kaḅolo n aḍā, tsu yan uwonvoli wa. ⁸ Tsu tsu lya ilikulya i uza bawu tsu tsupai i'ya wa. Tsu tsu maṣa tā tsu yain manyan kaara n kayin adama a dā kotsu tsu woko kaḅandam a asu u uza wa. ⁹ Yan dā tsu yain nala ko an u wokoi tsari n ucira u dā tsa fuda tsu dana i lyatangu tsu. Shegai tsu yan nala wa kpaci tsa ciga tā tsu woko dā iryoci i'ya ya tono. ¹⁰ A'ayin a dā tsari n aḍā, tsu naṅā dā tā ili i'ya ya tono: "Uza dā baci gai u 'yuwain uyan manyan, kotsu a naṅā yi ilikulya wa."

¹¹ Tsu reve tā aza roku a dē dusuku dā a dusuki ndishi n gbani bawu a ka yan ili la, hal a kaṅi manyan ma aza roku. ¹² Adama a nala a asuvu a kala ka Asheku a tsunu Yesu Kawauwi, tsa folo tā ama a na yi, tsa barana le tā gbam a asāka kugengu a 'yanga a gitā manyan a boluko kaci ka le ilikulya.

¹³ Ama a vā, kotsu i wowo n uyan ili i'ya i'ari mai wa.

¹⁴ Aza dā a 'yuwain upana ili i'ya tsu danai a ukanikorongi u na vi, i tonuko ama a kirana n ele. Banai dan i asāka le tsarā a woko n uwono. ¹⁵ Kotsu i bidya ama a na yi tyoku u atokulalu a dē wa, shegai i dansa n ele tyoku u utoku u dē u dā wari a kuwa ku dē, uza dā ya barana u yan baci ukuna u cingi.

Idyani i makorishi

¹⁶ Asāka Asheku a ndishi n shinga a naṅā dā ndishi n shinga kain dem ko nida baci ukuna wa woko. Asheku a rongo n aḍā gbā.

¹⁷ Gogo-na idyani i v̄a i'ya na, n kukere ku v̄a ka ma korongu i'ya. Mpa Bulus, n tsu yan t̄a ili i na a makorishi ma ukanikorongi u ḁa baci dem n korongi, kpam i tsu wenike t̄a an ara v̄a ḁa u wut̄ai mayun.

¹⁸ Aṣaka ukuna u shinga u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi u rongu n ḁḁa gb̄a ḁe.

Ukanikorongi u Bulus u Kagitā Ubana Ara Timoti

Ukukpa u kadyanshi

Bulus korongu t̄a ukanikorongi u na vi ubana ara Timoti. Timoti tsu walasa t̄a n Bulus maco n a yanyi manyan ma utonusuko ama ukuna u Yesu. A'ayin a ukorongu ukanikorongi u na vi, cina Timoti n u yanyi manyan a uḅongu u ilyuci i pige i Afisu.

Bulus koronku t̄a Timoti u ɓanga yi n manyan ma utono n kuwa ku Atoni ka k̄ari a asu u nala vi. Adama a nala, ukanikorongi vi w̄a t̄a ushadangi n udyanshi a kaci ka tyoku ḁa a ka ḁangasa nkoshi, n tyoku ḁa Atoni a ka yan a a'ayin a ḁa baci dem a ɓolomɓonoi tsar̄a a yain manyan ma Yesu.

A'uwa a Atoni a tsunu gogo-na a woko t̄a asu u ḁa Atoni a ka rotsongusu ukuna u mayun a kaci ka Kashil̄a n tyoku ḁa a ka yan manyan kabolo a ɓangamɓana, kpam n tyoku ḁa a ka ɓanga aza ḁa a ka ciga uḅanga. Ukanikorongi u na u wenishike t̄a nkoshi kpam u wokoi iryoci ubana a asu u Atoni.

Ili i'ya i'ari a tagar̄a da u na vi

Idyani (1:1,2)

Idani a kaci ka uma u kuwa ku Atoni (1:3–3:13)

Ukunosavu a kaci ka ure u utono u Kashil̄a u tsunu (3:14–4:5)

Adooki a Bulus ubana ara Timoti (4:6–6:21)

Ukukpa u kadyanshi

¹ Mpa Bulus uza ḁa koronku ḁa, kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi, kpaci Kashil̄a ka n Yesu a zuwai u woko nala. Kashil̄a aya uza ḁa wauwa tsu, Kawauwi kpam aya uza ḁa tsu zuwai uma ara ne.

² Aḁa ma koronku ukuna u na vi Timoti, avu uza ḁa v̄ari maku ma maci ma v̄a adama a upityanangu. Kashil̄a ka Tata u tsunu, Yesu Kawauwi kpam aya Asheku a tsunu. Uciga u v̄a u ḁa, a naḁa vu ukuna u shinga n asuvayali, kpam n uma u ndishi n shinga.

Kiranai n awenishiki a kaḁan

³ An n banai a asuvu a uyamba u Masidaniya n tonuko vu t̄a vu shamgba a Afisu, tsar̄a vu tonuko ama roku a ḁa a ka wenishike uwenishike u kaḁan a aḣaḁa. ⁴ Kotsu a rongo utono alabari a itete wa, kpam a nangasa a'ayin a le a unaka alabari a akaya wa. Uyansa nala wa zuwa t̄a kananamɓani ka gbani, kpam wa ɓanga ama a yain ukuna u Kashil̄a wa. ⁵ Ili i'ya i zuwai va tonuko le nala i'ya, tsar̄a ko ya baci w̄ari pini a asuvu vi u yain n uciga u ḁa u tsu wuta a katakasuvu ka shinga n uyawunsa u ndishi n shinga kpam n upityanangu u ḁa w̄ari u mayun. ⁶ Shegai aza roku a shamgba pini nala, vi wa, a'ayin a ḁa a tsu nangasa koshi a asu u ukuna u gbani. ⁷ A ka ciga t̄a a woko awenishiki a Mele ma Kashil̄a, shegai a reve kalen ka kadyanshi ka le wa, gb̄a n udani u ḁa a danai a reve t̄a.

⁸ Tsu reve t̄a an Mele ma Musa ma lobonoi, uza u tono baci ma tyoku ḁa Kashil̄a ka danai. ⁹ Tsu reve t̄a kpam an bawu Kashil̄a ka yain Mele adama a aza ḁa a ka wala dere, shegai a adama a aza ḁa bawu a ka pana ukuna, n aryagbaji. U yan t̄a Mele adama a aza ḁa a 'yuwain Kashil̄a n

a za da a ka nususa. U yan ta dem ma adama a aza da bawu a'ari mai n aza da bawu a ka naka yi karinga. Kashila ka yan ta Mele adama a aza da a wunai isheku i le ko anuku a le n aza da a tsu wuna uma u vuma gbani. ¹⁰ U yain ma kparam adama a aza da a ka vakusu n aka ko a'ali a da bawu a'ari a le, n a'ali a da a ka vakusu n atoku a le a'ali ko aka a da a ka vakusu n atoku a le aka. Kashila ka yan ta Mele adama a aza da a tsu bokuso ama ubana a tsugbashi. Kashila ka yan ta kparam ma adama a aza a ka ban n aza da a ka yansa ka ban a asu u afada. U yan ta Mele adama a ili i'ya ama a ka yansa i'ya bawu i'ari dere n uwenishike u mayun. ¹¹ Uwenishike u na wa ta dere n uwenishike u Kashila u mayun u da u naka mu tsara n tonuko ama.

Ucikpa u Bulus adama a ili i shinga

¹² N cikpa ta Kirisiti Kawauwi, Asheku a tsunu, uza da u naka mu ucira. U yawunsa ta u wushuku na mpa kparam u naka mu manyan ma ma yanka yi. ¹³ Ko an u wokoi mari n tsu tonusuko ta Kashila ukuna u cingi kparam ma yansa ama a ne mavura icun kau-kau. Shegai gba n nala Kashila ka yanka mu ukuna u shinga, kpaci a'ayin a da n yain ukuna u nala vi, n reve ili i mayun wa, kparam n pityanangu n eyi wa. ¹⁴ Asheku a tsunu a yanka mu ta ili i shinga ushani. Adama a ukuna u shinga u ne ara va u zuwa mu n pityanangi, u naka mu kparam uciga u da Kawauwi ka wenikei ama.

¹⁵ Yesu Kawauwi u tuwa ta a likimba tsara u wauwa aza a unyushi u cingi, kparam kadyanshi ka na ki mayun da, u gan ta ya dem u wushuku n ka. Mpa mari n lai ya dem unyushi gba a asuvu a ama. ¹⁶ Adama a nala, Kashila ka pana mu asuvayali u zuwa mu n woko iryoci i ahankuri a Yesu Kawauwi a da bawu a'ari n utyoku. Yan da u yain nala tsara ama a pityanangu n Kawauwi a tsara uma u da bawu wari n utyoku. ¹⁷ Tsu cikpalai Kashila tsu naka yi kparam tsupige, tsu yain nala hal ubana bawu utyoku. Aya Magono ma bawu mari n utyoku, uza da bawu a ka wene, kparam bawu wa kuwa. Aya koshi Kashila. Ami.

¹⁸ Kahu a'ayin a na yi, ama roku a dana ta kadyanshi ka ili i'ya va tuwa va yan. Maku ma va Timoti, kadyanshi ka va ka na kparam ka ka te n kadyanshi ka ama a yain a kaci ka vunu nala vi. Ma ciga ta vu shamgba n ucira, vu shilakana ibili i shinga a umodono u uyan ili i shinga. ¹⁹ A'ayin a da baci va yan nala vi, ma ciga ta vu shamkpa upityanangu u vunu vu zuwa katakasuvu ka vunu a asu u ndishi n shinga. Aza roku a wuna ta upityanangu u le a asu u da a 'yuwain utono ili i'ya uyawunsa u le wa tonusuko le. Adama a nala, upityanangu u le u namgba de tyoku da uwule u pige u tsu gbasha kpatsu ku mini ku tasa. ²⁰ Aza roku a da a yain nala vi alya Hamanaya n Alizanda aza da n nekei a asu u Kanangasi,* tsara a reve u gan a tonusuko Kashila ukuna u gbani wa.

2

Uwenishike a kaci ka ulya kayala

¹ Ili i'ya ma ciga n gita vu utonuko i'ya va yan, vu yanka ya dem kvasu. A'ayin a da baci va folo Kashila, vu foli Kashila ka pana le asuvayali, kparam vu cikpa Kashila. ² Tyoku da va yanka ngono kvasu n aza da a'ari n tsugono u da na. Yan nala tsara tsu tsara ndishi n shinga n ukpada u u'yangasaka. Yanyi nala tsara tsu rongu tyoku da Kashila ka ciga, kparam

* 1:20 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

tsu rongo ugorimuko atoku a tsunu. ³ Uyansa nala u gan t̄a, kpm wa zuwa t̄a Kashil̄a ka pana kayanyan. ⁴ Kashil̄a aya uza d̄a u wauwa tsu, kpm wa ciga t̄a u wauwa ya dem. Wa ciga t̄a ya dem u reve ili i'ya i'ari i mayun. ⁵ Kashil̄a ka te ka, kpm uza roku d̄a pini uza d̄a u tsu uwa a mere ma Kashil̄a n ama. Aya Yesu Kawauwi. ⁶ Aya u nekei kaci ka ne katsupi hal a wuna yi tsar̄a u wushi ya dem. A'ayin a d̄a u gain a naḳa alabari yi a d̄a a naḳai a d̄a.* ⁷ Kadyanshi ka mayun ka gai la n danai vi gba, an n danai Kashil̄a ka dangasa mu t̄a n woko kasuki n uza u kuḅari. Kadyanshi ka upityanangu u mayun ka u gain n wenishike Awulawa.

⁸ Adama a nala, a'ayin a d̄a baci dem i ɓolomgbonoi tsar̄a i lyaka Kashil̄a kayala, ma ciga t̄a a'ali a saku akere a le a ka yan baci kvasu, kpm ma ciga t̄a akere yi a yain uwulukpi. Ama a d̄a a ka yan kvasu ki ma ciga a yain n kananamgbani ko kpm asuvu a upan wa.

⁹⁻¹⁰ U gan t̄a aka a uka aminya dere a pala ikyamba i le adama a uvakunku u kaci. Tsulobo tsu le ts̄a t̄a a asu u ili i'ya a ka yansa, ts̄a a kuca ku kenji ko u'ukusa u ucanga u zinariya wa. Tsa wenike a asu u ityali† ko aminya a ikebe wa. U gan t̄a a kaṅa kaci ka le a ili i nala yi.†

¹¹ Aka a gan t̄a a pana mai kpm a dusuku bini, kpm a gorimuko. ¹² N naḳa aka ucira a wenishike a'ali ko a lyai tsugono tsu a'ali wa. Aka a gan t̄a a dusuku bini. ¹³ Ili i'ya i zuwai nala i'ya, Adamu d̄a Kashil̄a ka git̄ai uyan, aku Hawa tonoi a kucina. ¹⁴ Kalap̄ansi kpm uka d̄a u lap̄an̄asai, aku unyushi u cingi u git̄ai. Kalap̄ansi ka lap̄an̄asa Adamu wa. ¹⁵ Gba n nala, Kashil̄a ka wauwa t̄a aka a asu u ilimaci, kpm u gan t̄a a pityanangu dem n Kashil̄a, a wenike uciga a rongo kpm tyoku d̄a Kashil̄a ka ciga. U gan t̄a a rongo mai.

3

Tsupige a kuwa ku atoni

¹ Kadyanshi ka na ki mayun d̄a, uza u yawunsa baci u woko makoshi† ma Atoni, ukuna u shinga u d̄a wa ciga u yain. ² Makoshi ma kaṅa t̄a ma rongo ndishi n d̄a bawu uza roku wa dansaka yi n ukuna u gban̄i. U kaṅa t̄a u yain uza u uka u te, kpm u shamgba ara ne koshi. U kaṅa t̄a u kaṅa kaci ka ne, uza d̄a wa tono n kaci ka ne mai. U kaṅa t̄a u yain n kala ka shinga. Uza d̄a u tsu kirana n amoci a kuwa ku ne mai. Uza d̄a kpm wa fuda wa wenishike. ³ U gan u woko kasoi she ma maka yi wa ko kashilakani wa. U gan t̄a u woko uza d̄a kabirika yi n ukuna wa, u kaṅa t̄a kpm u cigi ndishi n shinga. U gan u woko kacigi ka ikebe kabarikete wa. ⁴ U gan t̄a u woko uza d̄a wa fuda wa tono n kuwa ku ne mai, mmuku n ne kpm n naḳa yi karinga a panaka yi. ⁵ Vuma fuda baci u tonoi n kuwa ku ne mai wa, nida wa fuda u toni n Atoni a Kashil̄a? ⁶ U gan makoshi ma woko Katoni ka savu wa, kpaci wa yan t̄a aradi an u lazai u tsar̄ai tsupige, pini nala, Kashil̄a ka kidaga yi ugana tyoku d̄a u kidagai Kalap̄ansi. ⁷ Hal n ama a d̄a a'ari a kateshe dem u gan t̄a a dansaka makoshi n kadyanshi ka maci, nala baci wari, ama a ka fuda a ka dana kagbani a kaci ka ne wa kpm Kalap̄ansi ka fuda ka wanda yi wa.

* **2:6** Ure u roku u d̄a a ka fuda a dana kalen ka roku kau pini na u d̄a: Ukp̄a u Yesu a un̄a u udar̄akpa iryoci i'ya i wenikei an Kashil̄a ka wauwai ama gba i'ya. Iryoci i nala i tuwa t̄a a'ayin a d̄a i gain i tuwa. † **2:9-10** Udani u Tsiheline "ityali i ikebe cika" icun i ityali i'ya a tsu tsar̄a a nnama n mini i'ya a ka dansaka. Matiyu 7:1.

⁸ Nala dem aḅangi a nkoshi, u gan ṭa a woko aza ḁa ama a ka panaka, kḅam aza ḁa bawu a'ari n unā u re u re. U gan a woko asoi she ma maka le wa, u gan a woko a cigi a ikebe kabarikete wa. ⁹ U kaṅa ṭa a woko aza ḁa a naḅai kaci ka le a ukuna u mayun u ḁa Kashilā ka wenike tsu a upityanangu u maci. U kaṅa ṭa a rongo uyansa nala n uyawunsa u ndishi n shinga. ¹⁰ Kahu ama a ḁangasa aḅangi a nkoshi, u kaṅa ṭa a kondo le n manyan ma roku a kagata ka Atoni, a fuḁa baci a yain mai, aku a ḁangasa le.

¹¹ Nala dem uka u kaḅangi ka nkoshi,† u kaṅa ṭa u woko uza ḁa ama a ka panaka, kḅam kotsu u woko uza ḁa u tsu dansaka ama n ukuna u cingi wa. U gan ṭa u woko uza ḁa u kaṅai kaci ka ne kḅam ko ndya baci wa yan u yain i'ya n katakasuvu ka te.

¹² Kaḅangi ka nkoshi† ka gan ṭa ka yain n uka te, kḅam u shamgba ara ne koshi. U kaṅa ṭa u toni nā mmuku n ne mai, kuwa ku ne kḅam u fuḁa u kirana n ka. ¹³ Aḅangi a nkoshi a ḁa a'ari mai, ama a ka naḅa le ṭa karinga, katsupi ka malen ma manyan ma le ka la vi, kḅam ucira u upityanangu u le a asu u Yesu Kawauwi, wa doku ṭa.

¹⁴⁻¹⁵ Ma ciga ṭa n tuwā ara vunu na n a'ayin kenu, shegai n da asaka ve n koronku vu, tsarā n tsarā baci utuwā kaku wa, vu reve tyoku ḁa ama a Kashilā a gain a rongo. Kḅam ama a na yi alya aza ḁa a wushuki n Kawauwi kḅam a wokoi ama a Kashilā Uza u Uma. Alya Atoni, kuwa ki kḅam ka adawatsu n kami ka ukuna u mayun.

¹⁶ Ukuna u maci u pige u upityanangu u tsunu u ḁa na, u ḁa Kashilā kari ka sokonku tsu hal utuwā gogo-na:

Kawauwi ka tuwā ṭa n ikyamba i vuma

kḅam Kulu ku Kashilā ku dana ṭa u rongo ṭa mai.

Atsumate a zuba a wene yi ṭa,

kḅam a tonukoi gbā aletsu ukuna u ne.

Ama a asu kau-kau a likimba a pityanangu ṭa n eyi,

Kashilā kḅam ka canga yi ubana a zuba. [◇]

4

Kuḅari a kaci ka awenishiki a kaḅan

¹ Kulu Keri ku dana ṭa a'ayin a makorishi, ama a ka asaka ṭa upityanangu u mayun, aku a gono a toni uwenishike u gbani u uwule u cingi u mayinsaka n uwenishike u ityoni i cingi. ² Ama ḁa a tsu wenishike ili, aku a gono a toni ukuna u roku ḁe kau, icun i le i'ya i tsu tuko uwenishike u uwule u cingi vi. Icun i ama a na yi uyawunsa u le u kuwā ḁe tyoku u ikyamba i'ya urim u shen u runukpai. ³ Icun i awenishiki a na yi a ḁa u gan uza u yain iyolo wa, kḅam a ḁa ilikulya i roku i'ya pini i'ya a ka wile. Shegai Kashilā ka yan ṭa ilikulya yi adama a aza ḁa a revei ukuna u mayun kḅam a wushuki n u ḁa a ka fuḁa ṭa a lyai i'ya hal a cikpa Kashilā. ⁴ Cinda gbā ili i'ya Kashilā ka yain i lobono ṭa, u gan tsu 'yuwan ko ili wa, tsu wushi i'ya n ipeli n katakasuvu ka te. ⁵ Tsu reve ṭa an i wokoi uwulukpi a asu u kadyanshi ka Kashilā n kvasu.

⁶ Vu wenishike Atoni ili i na yi, vu yan baci nala, va woko ṭa kagbashi ka shinga ka Yesu Kawauwi. Avu kḅam dem va gbama ṭa a asuvu a kadyanshi ka mayun ka tsu wushuki n ka n uwenishike u mayun u ḁa va tonu. ⁷ Kotsu vu wushuku n itete i'ya bawu ya naḅa Kashilā karinga

kpam bawu i'ari n kalen wa. Ili i'ya va yan i'ya na: Maṣṣa vu yain n ucira a asu u utono u Kashilā mai. ⁸ U gan tā uza u maṣṣa u sukutā ikyamba i ne tsarā u zuwa i yain n ucira, shegai uza u yain n ucira n ahali a shinga tyoku u Kashilā, u la tā ko ndya wa kalen. U lobono tā tyoku da wari gogo-na, wa woko vu tā kpam mai ubana a uma u da wa tuwā a kapala.

⁹ Kadyanshi ka na ki mayun da kpam u gan tā ya dem u wushuku n ka. ¹⁰ Tsu maṣṣa tā manyan kpam tsu panai ikyamba cika, tsarā ama a wushuku n ukuna u mayun. Yan da tsu yain nala kpaci uzuwa u uma u tsunu wā tā a asu u Kashilā Uza u Uma kpam aya u wauwai ama gbā hal gai aza da a pityanangi n eyi.

¹¹ Wenishike ili i na yi, kpam vu shamgba vu wene ya dem u yan tā i'ya. ¹² Kotsu vu aṣaḳā uza u goro vu an wari maku wa, shegai vu woko iryoci a asu u Atoni gbā. A asu u kadyanshi ka vunu, n tyoku da va rongo n uma u vunu, n tyoku da va ciga ama, vu woko iryoci. U gan tā vu woko iryoci a asu u upityanangu u vunu, n tyoku da va kaṇa kaci ka vunu n uwulukpi. ¹³ Yansaḳa ama kaṇeshi u Tagarāda u Kashilā, vu tonusuko le kpam n vu wenishike le hal a'ayin a da ma tuwā ara vunu. ¹⁴ Kotsu vu kpaḍa uyanka kune ku Kashilā ka ne vu manyan wa, a'ayin a da baci nkoshi n kagata ka Atoni n taḍanku vu akere a zuwuka vu unā u shinga a dansai akani a Kashilā kaci ka vunu.

¹⁵ Zuwa a'eshi vu yain ili i na yi mai, vu naḳa kaci ka vunu a asu u manyan vi tsarā ama a wene ulya u kapala u vunu. ¹⁶ Zuwa a'eshi ara vunu mai hal n uwenishike u vunu dem. Vu maṣṣa vu wene vu yain ili i maci, Kashilā ka wauwa vu tā, u wauwa kpam aza da a ka panāka vu.

5

Adooki a kaci ka udansa n ama

¹ Kotsu vu barana makoshi n asuvu a shen wa, shegai vu toni n eyi yavu tata u vunu u da. Vu dansa n alobo yavu atoku a vunu a da va dansa n ele. ² Yanka mmici tyoku da va yanka mma u vunu. Vu yanka nkere tyoku da va yanka ataku a vunu n uwulukpi.

³ Atoni a kirana n maraṇa ma baci dem bawu wari n uza da wa kirana n eyi. ⁴ Shegai wā baci na mmuku ko mmuku n tsikaya, u kaṇa tā a rotsongusu tyoku da a ka wenike aza a kuwa a le ukuna u shinga u Kashilā a asu u ukirana n isheku i le. Kpaci nala a ka tsupa isheku i le ili i'ya a yanka le, kpam wa zuwa tā Kashilā ka pana kayanyan.

⁵ Uka da baci wari maraṇa ma mayun uza da bawu wari n uza da wa baṅga yi gbā gbā, icun i ne uzuwa u uma u ne a asu u Kashilā da wari. U tsu rongo tā a ufolu a asu u Kashilā kaara n kayin, n u yansi kavasu a'ayin dem. ⁶ Shegai maraṇa ma ma ciga upana u kayanyan, kakushe ka asuvu a katakasuvu ka ne, ko an wari n uma. ⁷ Wenishike Atoni gbā ukuna u na vi tsarā a woko uwulukpi a kapala ka ama. ⁸ Shegai ama a da a 'yuwain ukirana n amaci a le hal gai a'uwa a le, a wushuku n i'ya tsu wushuki wa. Ama a nala a la tā gbam aza da bawu a pityanangi unamgba.

⁹ Maraṇa ma ma gain ma wushi uḅaṅga, u gan tā u yain uza da u rawai ayen a amangatatsu kpam uza da wari u rongoi n vali u ne mai. ¹⁰ Kpam u kaṇa tā u woko uza da ama a ka pana n eyi adama a ili i shinga i'ya u yain; wata, u rongo na mmuku n ne mai? U tsu wusha amoci mai? U vakunku kaci ka ne a asu u ugbashika Atoni? U baṅga aza da a ka pana ikyamba? U yansa ili i shinga?

¹¹ Kotsu Atoni a zuwa nraṅa n da bawu n yain mmici a asuvu a aza da a ka ɓaṅga wa. Kpaci a'ayin a da baci uciga u vali u 'yanga le wa pece le ta n uyanka Kawauwi manyan, aku a cigi a yain iyolo. ¹² Pini nala, unyushi wa kana le ta cinda a kpaɗai utono kazuwamgbani ka a yain n Kawauwi a kagita.* ¹³ A ka fuda ta kpm a woko awonvoli, a woko aza a utono a'uwa a ama n a dansaki ama. A ka pana ta maluwa ma ukuna u ama n a dansi kadyanshi ka bawu ka gain a dansa. ¹⁴ Adama a nala, adooki a da ma naka nraṅa n kenu n na mi a da a yain iyolo i roku. A matsa mmuku, a kirana n kuwa ku le, pini nala, utokulalu u le wa tsara asu da wa dansa kadyanshi ka gbani a kaci ka le wa. ¹⁵ Aza roku a le gbam a asaka de ure u mayun vi a kanaḡi utono ure u Kanangasi.†

¹⁶ Uka u da wari Katoni wa baci n amaci aza da a'ari nraṅa, u kana ta u kirana n ele, shegai u asanka Atoni manyan wa. Atoni kpm a kirana na nraṅa n da bawu mari n aɓangi.

¹⁷ Nkoshi n kuwa ku Atoni n da n yain manyan ma le mai, u gan ta a naka le tsupige kpm a tsupa le. Hal gai a kaci ka aza da a ka dansa kadyanshi ka Kashila n aza da a ka wenishike ama ukuna u Kashila. ¹⁸ Ili i'ya a korongi a kadyanshi ka Kashila ki i'ya na, "Va kimba unā u kanaka a'ayin a da wa lapa ilya wa." A doku ta a korongi kpm, "Kayain ka manyan ka gan ta a tsupa yi."

¹⁹ Kotsu vu wushuku n kadyanshi ka a tuko vu a kaci ka makoshi wa, she vu tsara aza da a kana kai uza da tukoi kadyanshi ki hal ama a re ko ama a tatsu. ²⁰ Uza da baci dem u nusai, ɓarana yi a kapala ka Atoni, tsara aza da a buwai a pana uwonvo u unusa. † ²¹ A kapala ka Kashila ka n ka Yesu Kawauwi n ka atsumate a zuba aza da Kashila ka dangasai ka ma yanka vu kadyanshi ka na ki, kpm vu toni udani vi. Kotsu vu cigi uza roku kapala n uza roku wa ko vu yain kudyangi wa.

²² A'ayin a da baci va dangasa azapige, kotsu vu yain maloko vu taɗanku uza akere wa. Kotsu vu ɓolomgbono kaci ka vunu n aza roku a asuvu a unyushi u cingi u le wa, shegai vu takpa kaci ka vunu kau n uwulukpi.

²³ Mini ma de ma va rongo uso wa, vu yain n vu ɓolomgbonusi kenu n mini ma cinwi adama a mɓala n katsuma n unambi u alafiya u da wa yansa maco vi.

²⁴ Ma ciga ta vu reve, aza roku a tsu yan ta unyushi u cingi kpm ama a reve n u da a kateshe kahu gbam a yanka le afada. Shegai aza roku unyushi u cingi u le n kucina ka ama a ka tuwa reve n u da. ²⁵ Nala dem, aza roku a da pini aza da ama a ka reve n manyan ma shinga ma le, shegai ma aza roku n kucina ka ama a ka tuwa a reve n ma.

6

¹ Atoni a da a'ari agbashi, u kana ta a naka azakuwa a le tsupige, tsara ama a dansa kadyanshi ka gbani a kaci ka kala ka Kashila ko kpm uwenishike u ne wa. ² Atoni a da baci a'ari agbashi a azakuwa a le dem Atoni, nala wa zuwa kagbashi ki ka kpaɗa unaka uzakuwa vi tsupige wa. Shegai u matsa u yanka uzakuwa vi manyan kpaci uza da wa lya kalen

* 5:12 "ukpaɗa utono kazuwamgbani n Yesu" A'ayin a nala yi kahu a ɓaṅga maraṅa n ili ushani, she u yan kazuwamgbani n Atoni wa ya kpm iyolo i roku wa, kpm wa gbashika ta Kawauwi.

† 5:15 Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi. † 5:20 Mat. 18:15-17.

ka manyan ki Katoni ka dem, kpam uza da kagbashi ki ka ciga aya. I'ya va wenishike kpam vu tonuko Atoni yi a yain i'ya la vi.

Utsari u maci

³ Awenishiki a kaƙan a roku a ka 'yuwan ta ukuna u na vi, kpam uwenishike u na vi u ucira u da u Yesu Kawauwi Asheku kpam u da kami ka uza wa rongo tyoku da Kashila ka ciga. ⁴ Gba uza da baci wa wenishike uwenishike u roku de kau, wa ta n aradi, kpam u reve ili wa. Iacun i vuma u nala wa ta n katakasuvu ka kananamgbani ka cingi ka kalen ka idani. Nala kpam wa zuwa ta ama malyon, wa zuwa ta kpam ama kushulu. Wa zuwa ta ama a nangasa aza a le a asu u kadyanshi ka gbani. Wa zuwa ta kpam ama a bidya aza a le n ukuna u gbani a atakasuvu a le. ⁵ Iacun i ama a na yi a tsu tuko ta kadambula a asu u ama. Uyawunsa u le wa ta n tsicingi. A'a n ukuna u mayun wa. Utono u Kashila u le u woko le de ubolo u utsari.

⁶ Shegai utono u Kashila a ure u maci u tsu zuwa ta ama a yain ipeli n ili i'ya a'ari n i'ya, utsari u maci kpam u pige u da gai la vi. ⁷ Kain ka a matsa tsu, tsu tuwa n ili a likimba na wa. Nala kpam kain ka tsa kuwa tsa laza n ili wa. ⁸ Tsu tsara baci ilikulya n aminya a u'uka nala dem u rasta tsu ta. ⁹ Shegai aza roku a tsu ciga ta a yain n utsari cika, an a ka ciga ili i gbani, pini nala, aku a rukpa a asuvu a ukondo kpam a wanda le n ili i'ya ya nangasa le hal i banka le a kadambula a nangasai kpam ama n ili i roku. ¹⁰ An u wokoi uciga u ikebe u da kagita ka tsicingi, aza roku adama a uciga u utsari a shamgba a upityanangu u le wa, kpam a ronukoi kaci ka le kadambula cika.

Bulus nakai Timoti adooki

¹¹ Shegai avu Timoti vuma u Kashila, u kana ta vu suma ukuna u cingi u nala vi, vu toni ili i'ya i'ari dere vu yain kpam i shinga. Vu rongo uma u vunu tyoku da Kashila ka pana kayanyan n upityanangu. Vu wenike uciga n ahankuri vu yain manyan ma vunu n asuvu a ndishi. ¹² Vu shilakana ibili i shinga adama a upityanangu, vu kana uma u da bawu wari n utyoku, u da Kashila ka naka vu. Vu yanka ta ama ushani kadyanshi ka shinga ka na ki.

¹³ A kapala ka Kashila, uza da u tsu naka ili gba uma, ka ma rono vu atsuvu kpam a kapala ka Yesu Kawauwi uza da danai kadyanshi ka shinga a kapala ka Bontu Bilatu.† ¹⁴ Vu pana udani u ne n katakasuvu ka vunu sarara tsara ama a dana ukuna u gbani a kaci ka vunu wa. Kpam ko uza wa kana vu n unyushi wa hal Asheku a tsunu Yesu Kawauwi u gono. ¹⁵ Kashila ka wenike ta Yesu a'ayin a da u gain u wenike yi vi. Kashila aya u rawai a cikpala yi, aya Uzapige u Tsugono, Magono ma ngono, Asheku a isheku. ¹⁶ Aya koshi bawu wa kuwa, kpam wa rongo a katyashi ka bawu uza wa fuda wa raba. Ko uza kotsu u wene yi wa, kpam uza wa wene yi wa. Aya tsa naka tsupige kpam ucira u ne wa n utyoku wa. Ami.

¹⁷ Tonuko aza a utsari a likimba kotsu a yain aradi ko a pityanangu a utsari u le wa, kpaci wa barakpa wa. Shegai a pityanangu n Kashila uza u uma, uza da kpam u tsu naka tsu i'ya tsa ciga gbani tsara tsu pana kayanyan. ¹⁸ Tonuko le a yanka utsari u le ili i shinga, a yain manyan ma shinga, kpam a neke yaa, a banga kpam aza da bawu a'ari n ili. ¹⁹ Nala wa zuwa le ta a zuwusuka kaci ka le utsari a zuba u da wa woko le kami ka uma u le a kapala, kpam a tsara uma u maci gogo-na.

²⁰ Timoti, gana i'ya Kashila ka naka vu vu kirana n i'ya mai. Vu suma uyansa kadyanshi ka gbani n aza da a tsu goro kadyanshi ka vunu n ureve u roku kau u da a danai a'a n u da. Icu n i kadyanshi ka nala ki ka tsu tuko Kashila tsupige wa. ²¹ Aza roku gban a asaka de ure u da a pityanangi vi a adama a utono icun i uwenishike u nala vi.

Ukuna u shinga u Kashila u toni n avu n gba Atoni a da a'ari pini a asu vi.

Ukanikorongi u Bulus u Ire Ubana ara Timoti

Ukukpa u kadyanshi

Cina Bulus a kuwa ku a'ali da u koronki Timoti ukanikorongi u na vi. Ukanikorongi u na vi wa ta yavu ukanikorongi u da tata wa koronku maku ma ne ma u lai uciga cika. Bulus tonuko ta gbam Timoti u ba u kondo yi a kuwa ku a'ali ki.

Bulus tonuko ta Timoti tyoku da wa kana kaci ka ne u suma ukondo. U wutumkpusuka yi ta tyoku da kayain ka manyan ma Kirisiti ka maci ka woko. U gbamatangusu ta Timoti u lyai kelime n manyan ma ne ma uwenishike ama a kaci ka Kawauwi.

Gogo-na Katoni dem ka tsu so ta ukonduso. Tagarada u na wa wenishike ta ama tyoku da a ka rongo bawu a rukpai a ukondo u nala vi. Idani i Bulus ubana ara Timoti gogo-na i woko dem de i Atoni.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kvasu adama a Timoti (1:1-2)

Kotsu vu pana uwono u Asheku wa (1:3-18)

Tyoku da va woko kasoje ka shinga ka Kawauwi (2:1-26)

Tyoku da ama a ka woko a a'ayin a makorishi (3:1-9)

Lya kelime n upityanangu (3:10-4:8)

Idani n idyani i makorishi (4:9-22)

Ukukpa u kadyanshi

¹ Mpa Bulus, kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi, kpaci nala Kashila ka cigai u woko. Yan da u yain nala tsara n tonuko ama an Kashila ka zuwamgbana i ka naka ya dem uma a asu u Yesu Kawauwi.

² Timoti, koronku da ma koronku vu, avu maku ma ma ciga cika.

Kashila ka Tata u tsunu, Yesu Kawauwi kpam Asheku a tsunu. Kvasu ka va ka, a wenike vu ukuna u shinga u le n u pana u asuvayali, a naka vu kpam uma u ndishi n shinga.

Ulya u kapala n upityanangu

³ Kaara n kayin n tsu ciba vu ta a asuvu a kvasu. Ma yan baci kvasu, aku n cikpa Kashila adama a vunu. Kashila ka ma gbashika n uyawunsa u shinga tyoku da isheku i cau i va i yain a'ayin a da a'ari n uma. ⁴ Ma matsa ta gai n uciga n doku n wene vu, kpaci n ciba ta tyoku da vu sai n meshi an tsu pecemgbenei. Ma yan ta kpam mazanga tsu doku baci tsu gawunsai. ⁵ N reve ta vu wushuku ta n Kashila mayun, kpaci va ta n upityanangu tyoku da mma u vunu Afiniki wari, tyoku da kpam mma u mma u vunu Loi u wushuki. ⁶ Adama a nala a da ma tonuko vu, vu fula akina a kune ku Kashila ka naka vu an n tafanku vu akere. ⁷ Kpaci Kashila ka yan atakasuvu a tsunu tsara tsu pana uwonvo u ama wa, shegai u naka tsu ta atakasuvu a ucira a da a'ari ushadangi n uciga, u tsu banga tsu ta kpam tyoku da tsa fuda tsu kana kaci ka tsunu.

⁸ Vu tonuko ama ukuna u Asheku a tsunu, kpam kotsu vu pana uwonvo u ili i'ya ama a ka dana an va yan nala wa. Kpam kotsu vu pana uwono u va a kapala ka ama an a kana mu adama a Kirisiti Kawauwi wa. Shegai,

adama a ucira u da Kashila ka naka vu, vu bolomgbono kaci na mpa tsu pana ikyamba adama a Kadyanshi ka Shinga ka ne. ⁹ Kashila ka wauwa tsu ta kpmam u dangasa tsu rongo n uma u uwulukpi. Tun kahu a yain likimba da u fobusoi u yain ili i na yi nala. Ciga da u cigai u wenike tsu uciga u ne n ukuna u shinga u ne a akere a Yesu. U dangasa tsu adama a da tsu yain ili i'ya tsu rawai wa. ¹⁰ Kashila ka ka yain ili i'ya ma dansaka na vi a kateshe, a'ayin a da Yesu Kawauwi tuwai u wacinsai ucira u ukpa, u wenike tsu kpmam ure u uma u da bawu wari n utyoku. Kawauwi ka tsunu ka, kpmam alabari a Kadyanshi ka Shinga a da gai na vi. ¹¹ Gogo-na, Kashila ka dangasa mu ta n dana ili i na yi, u dangasa mu kpmam n woko kasuki, u zuwa mu n woko kawenishiki ka Kadyanshi ka Shinga. ¹² Adama a nala a da ma pana ikyamba pini a kuwa ku a'ali ku na ki. Shegai ma pana uwono wa kpaci n reve ta uza da n wushuki n eyi, kpmam n reve ta wa fuda ta wa kirana n i'ya n naka yi vi, u kirana kpmam n i'ya hal kain ka wa gono.*

¹³ Kana ili i'ya n wenishike vu vi mai, i woko iryoci i uwenishike u shinga. Kpmam vu ciba vu wushuku n Yesu Kawauwi vu cigi ama adama a ne. ¹⁴ Vu gubi ili i'ya u naka vu. Kulu Keri ka ta asuvu a tsunu kpmam ka banga vu ta vu yain ili i na yi.

¹⁵ Tyoku da vu revei u da, ama a tsunu a uyamba u Asiya a 'yuwan mu ta ubanga, hal n Fijala n Hamajana dem a kpatalaka mu kucina.

¹⁶ Ma ciga ta Asheku a wenike Onisifara n kuwa ku ne asuvayali, kpaci u tsu tuwa ta n u wene mu n u gbamatangusu mu asuvu. U pana uwono u va adama a da mari a kuwa ku a'ali wa. ¹⁷ An u tuwai a Roma, she na u boloi asu u da mari u wene mu. ¹⁸ Adama a nala, ma ciga ta Magono ma Zuba ma pana yi asuvayali kain ka Kawauwi ka gono. Kpmam vu reve ta an Onisifara banga mu cika a Afisu.

2

Kasoje ka shinga ka Yesu Kawauwi

¹ Avu maku ma va, u gan ta vu gbama a asuvu a ukuna u shinga u Yesu Kawauwi. ² Vu pana ta gai kubari ku va, kpmam ama ushani a reve ta n kubari ki. Gogo-na she vu wenishike ama a maci aza da a ka fuda n wenishike aza roku kubari ki. ³ Tono mu tsu pana ikyamba kaɓolo tsara vu woko kasoje ka shinga ka Yesu Kawauwi. ⁴ Vuma wa baci a tsusoje, u tsu bolomgbono n aza da bawu a'ari asoje u yain tyoku u le wa. Nala wa zuwa uzapige u ne u pana kayanyan. ⁵ Vuma gitā baci kalambale, bawu u tonoi mele ma a zuwai, ko u woko baci uza u kelime, wa wusha kune ku funi wa. ⁶ Kacimbi ka baci ka yain manyan cika aya wa gitā ulya ilya i savu. ⁷ U gan ta vu reve ili i'ya ma tono. Magono ma Zuba ma banga vu ta vu reve ili i na yi.

⁸ Kain dem vu cibusa Yesu Kawauwi. A matsa yi ta a kuwa ku Dawuda, kpmam a 'yangasa yi ta a ukpa. Kadyanshi ka Shinga ka ma yan kubari ku la vi. ⁹ An u wokoi ma dansa Kadyanshi ka Shinga ka nala ki, da i zuwai ma pana ikyamba, hal gbam a sira mu n ikani yavu uza da nusai. Shegai a ka sira kadyanshi ka Kashila n ikani wa. ¹⁰ N naka ta kaci ka va

* **1:12** Ure u roku u da tsa fuda tsa reve idani i'ya Bulus korongi pini na u da, "wa fuda ta wa kangu ili i'ya u naka mu." Wata, Kawauwi ka naka ta Bulus atoni n manyan ma uyan. Shegai gogo-na an Bulus yain evu n ukpa, u reve ta manyan ma u gitai ma lya ta kapala kpaci Kawauwi ka kirana ta n ma.

n kawunku ko ndya baci, ya tuko baci gai iwauwi a asu u ama da Kashila ka dangasai. Kpam a tsara tsupige tsa bawu tsa kotso a asuvu a kala ka Yesu Kawauwi.

¹¹ Udani u na vi mayun da.

Tsu kuwa baci n eyi,
tsa yan ta uma n eyi.

¹² Tsu kawunku baci n upana u ikyamba,
tsa lya ta tsugono n eyi.

Tsu kpatalaka yi baci kucina,
wa kpatalaka tsu ta dem kucina.

¹³ Tsu kpaɗa baci ushamkpa kazuwamgbani ka tsunu,
eyi wa shamkpa ta kazuwamgbani ka ne.
kpaci wa nana kaci ka ne wa.

Uza manyan da a wushuki n eyi

¹⁴ Ciɓuga ya dem ili i na yi, aku vu barana le a asuvu a kala ka Kashila a asaka kananamgbani ka kabarikete. Iacun i kananamgbani ka nala ki ka n kalen wa. Ka nangasa ta aza da a ka pana ka. ¹⁵ Matsa vu yain manyan cika tsara Kashila ka wushuku n avu. Woko kayain ka manyan ka shinga, uza da bawu u gain u yain n uwono, kpam uza da u tsu tonuko ama kadyanshi ka maci derere. ¹⁶ Kotsu vu suma aza a kadyanshi ka kpawawa ka bawu ka naka Kashila karinga. Iacun i nala yi i tsu zuwa ta ama a kpaɗa utono Kashila. ¹⁷ Iacun i kadyanshi ka nala ki ka tsu tambura ta yavu kagalama ka bawu kari n aguma. Hamanaya n Filita alya iryoci i icun i kadyanshi ka na ki. ¹⁸ Alya a asakai ure u mayun. Ama a na yi a da Kashila ka kotso tsu de u'yangasa a ukpa atsu aza da tsu wushuki, nala a yain a puwunsai upityanangu u aza roku. ¹⁹ Shegai ukuna u mayun u Kashila wa ta pini yavu cuku tsu kuma ka a mai a katali kpam kari n ikorongi i na, "Magono ma Zuba ma reve ta ama da a'ari ama a ne," kpam "Aza da a ka wundya ele ama a Kashila a da, a asaka tsicingi tsa a ka yansa."

²⁰ A kuwa ku aza a utsari, apara a roku n azurufa ko zinariya da a yain a da, a roku kpam na ndanga ko cin. Aparaa a ikebe yi, adama a abiki a pige a pige a da, a da kpam bawu a'ari n ikebe a manyan ma kuwa. ²¹ Vu takpa baci ili i icadi i'ya i'ari ara vunuu, va woko ta kapara ka Kashila ka yanka manyan tyoku da wa ciga. Uma u vunuu wa yan ta sarara, kpam va woko ta ufobusi tsara Uzapige u yanka vu manyan a asu u manyan ma shinga.

²² Suma ili i'ya ya tuko unangasa u iyakpa, shegai kain dem vu yain i'ya ya tuko uyan ili i'ya i'ari dere. Matsa vu yain ili i'ya ya tuko upityanangu n uciga na ndishi n shinga, vu pana kayanyan ka ndishi n aza da a ka isasa asuvu a kala ka Magono ma Zuba n katakasuvu ka le sarara. ²³ N doku n tonuko vu, kotsu vu uka kaci ka vunuu a asu u kananamgbani ka gbani wa, kpam kotsu vu uka kaci ka vunuu a asu u ama da bawu a revei ili wa. Ili i na ya zuwa ta ama kushulu. ²⁴ Agbashi a Magono ma Zuba a gan a shilakanasa wa, shegai a rongo upana asuvayali i ama. U gan ta a fuda a wenishike aza roku mai, kpam a yain ahankuri n aryagbaji. ²⁵ U gan ta a wenishike aza da a 'yuwain ukuna u mayun ben, gaawan Kashila ka savada ta atakasuvu a ama a nala yi hal a gono a wushuku n ukuna u mayun vi. ²⁶ Pini nala, ama a nala yi a ka gono ta a gita uyawunsa ukuna u shinga hal a wusa le a kukere ku Kalapansi. Kpaci hal n gogo-na

Kalapaṅsi ka pini ka gonuko le agbashi, kpam wa fuḍa t̄a wa zuwa le a yain gba ili i'ya wa ciga.

3

A'ayin a makorishi

¹ Kotsu vu reve n ukuna u na. A'ayin a makorishi, upana u ikyamba u ḍa pini cika. ² Kpam ili i'ya i zuwai i'ya, ama a ka woko t̄a aza a uciga u kaci ka le koshi, a woko kpam acigi a ikebe. A ka shadangu t̄a n agoni, a yain kpam n araḍi. A ka rongo t̄a uwishisa Kashila. A ka naḳa isheku i le tsupige wa, a ka yan n ucikpa wa. A ka naḳa ukuna u Kashila tsupige wa. ³ A ka wenike uciga wa, kpam a ka cimbusuka atoku a le wa. A ka woko t̄a aza a kunangasu, a ka fuḍa a ka kaṅa kaci ka le wa. A ka woko t̄a aza ḍa bawu a ka pana iyali, n ama ḍa bawu a ka yan n maluwa ma ili i shinga. ⁴ A ka woko t̄a aza ḍa a ka neshike aje a le, a ka woko t̄a aza a uyan ili kabarikete bawu uyawunsa. A ka shadangu t̄a n araḍi a tsupige. A ka woko t̄a aza a uciga upana kayanyan hal u lai gbaṃ utono u Kashila. ⁵ A ka wenike t̄a yavu a ka yan ili i'ya Kashila ka ciga, shegai a ka asaḳa ucira u ne u savaḍa le wa. Kotsu vu raḳa icun i ama a na yi wa.

⁶ Ama a na yi a tsu uwa t̄a a a'uwa a bere ama, aku a lapaṅasaḳa aka a ḍa bawu a'ari n ugbami u asuvu aza ḍa unyushi u cingi u lyai kaci ka le, n aza ḍa kpam a ka tono uyawunsa u ukuna u cingi u le. ⁷ Icun i aka a nala a tsu la t̄a utono uwenishike u savu, shegai a reve ukuna u mayun wa. ⁸ Awenishiki a na yi a tsu 'yangaṣaḳa t̄a ukuna u mayun tyoku ḍa Yanisu n Jambure* a 'yangaṣaḳai Musa. Atakasuvu a le a shadangu t̄a n tsicingi, kpam upityanangu u le u maci u ḍa wa. ⁹ Shegai a ka lya kaci ka ukuna vi wa, kpaci ya dem wa wene t̄a utengeshi u le. Nala dem u gitai n Yanisu n Jambure.

Bulus tonukoi Timoti ili i'ya wa yan

¹⁰ Timoti, vu reve t̄a gai ili i'ya ma wenishike, vu reve t̄a kpam tyoku ḍa ma rongo. Vu reve t̄a ili i'ya i gain n yansa a uma u va. Vu reve t̄a n upityanangu u va n tyoku ḍa n panai ikyamba. Vu reve t̄a n uciga u ḍa mari n u ḍa, n ahankuri a ḍa mari n a ḍa n akawunki. ¹¹ Vu reve t̄a mavura ma n soi, vu reve t̄a kpam n upana u ikyamba u ḍa n kawunki n u ḍa. Vu reve t̄a tyoku ḍa a yanka mu mavura a Antakiya n Ikaniya n a Lisitira, shegai Asheku a wutukpa mu gba a ukuna u nala vi. ¹² Ukuṅa u mayun u ḍa na vi, uza ḍa baci dem u ḍa wa rongo hal u zuwa Kashila ka pana kayanyan a asuvu a kala ka Yesu Kawauwi, she u so mavura. ¹³ Shegai ama a cingi n aza a adabu a ka lya t̄a kapala. A'a t̄a a ulapaṅasaḳa ama, kpam a ka rongo le t̄a dem ulapaṅasa. ¹⁴ U gan t̄a vu shamkpa ili i'ya awenishiki a vunu a wenishike vu. Vu reve t̄a gai uwenishike u mayun u ḍa, kpaci vu reve t̄a tyoku ḍa awenishiki a vunu a'ari. ¹⁵ Tun avu kenu, ḍa a wenishike vu Tagarada u Kashila, ḍa i zuwai vu tsaraḳi ugboji u ḍa wa tsaraḳi iwauwi i'ya ya tuwa ara Yesu Kawauwi vu wushuku baci. ¹⁶ Gba ikorongi i'ya i'ari a Tagarada u Kashila a una u Kashila u ḍa i wutai, kpam i'a t̄a n kalen a asu u uwenishike tsu ukuna u mayun, u zuwa tsu tsu reve ukuna u ḍa bawu u gain a uma u tsunu. Kadyanshi ka Kashila ka na ki,

* 3:8 "Yanis u n Jambure" Alabari aza a Yahuda a danai Yanisu n utoku u ne Jambure aza a adabu a Firi'auna a ḍa. A kondomgbono t̄a n Musa a Tagarada u Uwuta 7:11. A'ala a le a'a pini a asuvu a Kazuwamgbani ka Cau wa ¹⁷ 3:11 Ask. 14:1-28.

ka tsu lapula t̄a uma u tsunu u ɗa tsa rongo u ɗa bawu u gain, kpam ka tsu wenishike tsu t̄a tsu yain ili i'ya i'ari dere. ¹⁷ Kashila ka yanka t̄a ili i na yi manyan tsara kagbashi ka ne ka tsara gba ili i'ya wa ciga adama a manyan ma shinga ma baci dem wa yan.

4

¹ Vu reve t̄a gai kain ka te Yesu Kawauwi wa tuwa t̄a u yanka ama ɗa a'ari n uma afada, u yanka dem akushe. Kain ka wa tuwa wa lya tsugono tsu ne ka la vi. Adama a nala, adama a Kashila n adama a Yesu Kawauwi, n tonuko vu, ma ciga t̄a ² vu yain kuɓari ku kadyanshi ka Kashila. Rongo uyansa nala kain dem ko n kabala ko bawu kabala. U kana t̄a vu rongo kpam ulapuluka ama a vunu n ahankuri n uwenishike u shinga. Uwenishike u nala vi u kana t̄a u wenike le unyushi u le, kpam u gbamatangu le asuvu. ³ Yansa nala kpaci a'ayin a ka tuwa t̄a a ɗa bawu ama a ka pana kpam uwenishike u maci. Ili i'ya a ka cigaka kaci ka le i'ya a ka tono koshi, kpam a ka zama t̄a awenishiki aza ɗa a ka tonuko le ili i'ya a ka ciga a pana koshi. ⁴ Ama a na yi a ka 'yuwan t̄a ukuna u mayun, aku a gonuko ugboji u le a asu u upana alabari a kpawawa. ⁵ Gba n nala, vu gonuko uyawunsa n ugboji a asu u ɗa dem vu cinai kaci ka vunu. Kotsu vu pana uwonvo u upana ikyamba a adama a Asheku wa. Yan manyan ma utukuso ama a asu u Kawauwi, nala va yan tsara vu kotso manyan ma Kashila ka naka vu.

Kadyanshi ka makorishi ka Bulus

⁶ Mpa gai gogo-na, tsungu ɗa a tsungu mu tyoku u uɗaraka a asu u Kashila. A'ayin a ukpa a va a yan ɗe evu. ⁷ N shilakana t̄a ibili i shinga. N kotso ɗe kalambale, kpam n ukuna u maci u va u ɗa mari. ⁸ Ubana a kapala kenu ma tsara t̄a kune, Asheku a ka naka mu t̄a funi u uma u maci. Asheku a ɗa uza u afada a maci kpam wa naka mu t̄a funi vi kain ka pige ka wa gono. Kune ku nala ki ku va ka koshi wa, shegai ku gba aza ɗa a ka ciga kpam a ka wundya ugonu u tsupige u ne.

⁹ Yan gogo vu tuwa. ¹⁰ Dima laza ɗe u asaka mu kpaci u la t̄a uciga ucanga u uma u na. U laza ɗe ubana a Tasaloniya. Karasaka laza ɗe ubana a Galatiya, Taitu kpam laza ɗe ubana a Dalumatiya. ¹¹ Luka ɗa koshi wari gogo-na kaɓolo na mpa. Va tuwa baci pini na vu tuwa kaɓolo n Marku kpaci wa ɓanga mu t̄a. ¹² N suku t̄a Tikiku ubana a Afisu. ¹³ Ya tuwa baci kotsu i ciba i tuko mu matogo ma pige ma va ma n asankai Kabu a ilyuci i Taruwasu. Kpam dem kotsu vu tuko mu itagarada i va, hal gai iwaraka.

¹⁴ Vuma roku ɗa pini uza kala Alizanda, karumi ka. Vuma nala vi u yanka mu t̄a tsicingi cika, shegai Asheku a ka naka yi t̄a katsupi ka ili i'ya u yain. ¹⁵ Kotsu i kirana n eyi, kpaci u tsu shilakana t̄a n ili i'ya baci dem tsu danai.

¹⁶ Ko uza wa pini an a banka mu a asu u afada wa ubanka u kagita. Ya dem asaka mu t̄a. N zuwa t̄a uma unyushi u nala vi a ka kece u ɗa a kaci ka le wa. ¹⁷ Shegai Asheku a'a t̄a na mpa, u naka mu ucira tsara n dansa Kadyanshi ka Shinga a asu u ɗa Awulawa a ka pana. Kpam Asheku a wauwa mu t̄a a unu u igabako i nala yi. ¹⁸ Nala wari, Asheku a ka wutukpa mu t̄a a akere a gba ili i cingi kpam wa banka mu t̄a a tsugono

tsu zuba tsu ne bawu usān. Asaka tsupige tsu rongo n Asheku hal ubana bawu utyoku. Ami.

Idyani i Bulus i makorishi

¹⁹ Danaṣaka mu Bilikisu n Akila n aza a kuwa a Onisifara. ²⁰ Erasutu wa ta a Korintiya. A'ayin a da n asakai Tarafima a ilyuci i Milita wari n alafiya wa.

²¹ Daraka vu rawa pini na kahu a'ayin a kutanu a rawa. Awubulu, n Budi, n Lainu n Kalaudiya a ka sukunku da ta idyani, nala dem atoku aka n a'ali.

²² Asaka Asheku a rongo n uma u vunu. Ukuna u shinga u rongo n ada gba.

Ukanikorongi Ubana ara Taitu

Ukukpa u kadyanshi

Taitu da ɓangai Bulus kasuki a manyan ma ne. Bulus koronku ta Taitu ukanikorongi u na vi kpaci Taitu vi u woko ta a uyamba u Kiriti, Bulus kpam lyai kelime na nwalu n ne.

Bulus yan ta kadyanshi ka tyoku da Atoni a Yesu a gain a rongo. U yan ta dem kadyanshi ka kabolo dem a asuvu a kuwa ku Atoni.

Avu makoshi ma Atoni ma baci a kuwa ku atoni, ko kpam makoshi, ko mamici, ko kalobo ko makere, va tsara ta uwenishike u da u yain dere n avu a asuvu a tagarada u na vi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kvasu adama a Taitu (1:1-4)

Idani ubana a asu u nkoshi n kuwa ku atoni (1:5-16)

Idani ubana a asu u Atoni (2:1-3:11)

Adooki n idyani i makorishi (3:12-15)

Ukukpa u kadyanshi

¹ Mpa Bulus, kagbashi ka Kashila, kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi. Kashila ka suku mu ta n tuko upityanangu a asu u aza da u dangasai. U suku mu kpam n wenishike le a reve ukuna u mayun u da wa wenike le, tyoku da a ka rongo hal Kashila ka pana kayanyan. ² Ukuna u mayun u nala vi u naka le ta uzuwa u uma a asu u uma u da bawu wari n utyoku u da Kashila ka zuwamgbanaka le kahu kagita ka likimba kpam wa yan kaɓan wa. ³ Kpam gogo-na u wutukpai Kadyanshi ka Shinga a asuvu a a'ayin a da a gain aku tsa tonusuko gba ama. Kashila Kawauwi ka tsunu aya u wushuki na mpa n yanka yi manyan ma na mi.

⁴ Taitu, koronku da ma koronku vu kpaci avu maku ma va ma a asuvu a upityanangu u mayun u da tsari n u da gba tsunu. Asaka Kashila Tata n Yesu Kawauwi ka tsunu u naka vu ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Manyan ma Taitu a Kiriti

⁵ N asaka vu ta a uyamba u Kiriti, tsara vu koruso manyan ma tsunu mi, kpam ilyuci dem vu dangasa pini nkoshi tyoku da n tonuko vu vu yain. ⁶ Makoshi ma la ma ma yan n unyushi a asu u ama wa. U kana ta u yain n uka u te kpam u shamgba ara ne koshi. U kana ta mmuku n ne n woko Atoni, kotsu a woko aza da a ka rongo uma u da bawu u gain wa. A woko kpam aza da a ka panaka ama. ⁷ U kana ta makoshi ma woko uza da kana kaci ka ne, kpaci aya wa kirana n manyan ma Kashila. Kotsu u woko uza u aradi wa, ko kpam uza u maloko ma uyan upan wa. Kotsu u woko kasoi she ma maka yi wa,* ko kashilakani wa, ko uza u uciga u ikebe kabarikete wa. ⁸ U gan ta makoshi ma woko uza u ukirana n amoci a kuwa ku ne, u cigi ili i'ya i'ari i shinga. U gan ta u rongo n kakiri, u woko vuma u maci a a'eshi a ama. U woko uza da Kashila ka pana kayanyan ka uma u ne an wari uwulukpi. U woko uza da u fudai kaci ka ne. ⁹ U kana ta

* **1:7** A'ayin a nala yi aza a Yahuda a tsu so ta mini ma cinwi kenu a una u aguma uza wa baci a mɓala. A tsu so ta kpam kenu a ka lyai baci ilikulya. Shegai a a'ayin a tsunu aza roku a dusuku baci kuso, a tsu so kenu wa, adama a nala wa laka ta shana a ka asaka baci kuso ki gba gba.

makoshi ma woko uza da u shamkpai uwenishike u mayun u kadyanshi ka Kashila vi mayun. Aku u yanka u da manyan u gbramatangu ama u gonuko aza da a 'yuwain kadyanshi ka Kashila ki a ure.

¹⁰ Nala u gain u woko, kpaci ama da pini ushani aza da a 'yangasakai uwenishike u mayun vi. Iacun i ama a na yi a tsu rongo ta a uyansa kadyanshi ka gbani hal n a yinsa ama. A asuvu a ama a na yi, aza roku a da pini ushani a matsai a da ya dem u kana ta a kida yi kacombi. Alya a lakai tsicingi. ¹¹ U kana ta vu bishinka le kadyanshi, kpaci a ka nangasa ta ama n a'uwa a le a asu u uwenishike u da bawu u gain. Yan da a tsu yan nala, tsara a tsara ikebe a ure u da bawu u gain. ¹² Matsumate ma te ma pini a asuvu a aza a Kiriti uza da u yain kadyanshi a kaci ka ama a ne, u da, "Gba aza a Kiriti aza a kaban a da, nnama n cingi kpam awonvoli, alyai a ilikulya cika." ¹³ Kadyanshi ka ne mayun da, rongo le ubaranasa cika tsara vu zuwa le a yain ucira a asuvu a upityanangu. ¹⁴ Kpam a asaka upanasa alabari a kaban a da aza a Yahuda a ka dansa, kpam a asaka upanaka ama da a kpatalakai ukuna u mayun vi kucina.

¹⁵ Ko ndya wa i uwuluki i'ya a asu u aza da atakasuvu a le a'ari uwuluki. Shegai ko i te i'a la uwuluki a asu u aza a cingi n aza da a 'yuwain uwushuku wa, kpaci atakasuvu a le n uyawunsa u le gba u lobono wa. ¹⁶ Iacun i ama a nala, a tsu ciga ta a dana a reve Kashila, shegai a 'yuwan yi adama a uma u cingi u le. A ka panaka yi wa, a gan a asu u uyan ukuna u shinga wa. Ko ya wa u goro le ta.

2

Ili i'ya i gain vu wenishike

¹ Shegai u gan ta vu tonuko Atoni a rongo n uma u da u yain dere n uwenishike u maci. ² Vu wenishike nkoshi n rongo mai a kana kaci ka le a rongo uma u da ama a ka wene karinga ka le, a rongo n kakiri. U kana ta a yain n upityanangu u ucira, a yain n uciga n akawunki.

³ Nala dem va wenishike mmici a rongo n uma u da u yain dere n tyoku u uza da wa gbashika Magono ma Zuba. Kotsu a woko aza a kutambu n a dansaki ama n ukuna u gbani wa. Kotsu a woko asoi hal she ma maka le wa,* shegai a woko aza da a ka wenishike aza roku ukuna u shinga. ⁴ U kana ta mmici n wenishike aka a kenu tyoku da a ka ciga a'ali a le a cigi kpam mmuku n le. ⁵ A wenishike le a rongo n kakiri, kpam a rongo uwuluki. A wenishike le kpam a kirana n a'uwa a le, a yain kpam ili i shinga. A wenishike le a naka a'ali a le tsupige. A yan baci nala, a ka tuko kugori a asu u kadyanshi ka Kashila wa.

⁶ Nala kpam vu tonuko alobo a gbara a yain ko ndya baci a ka yan n kakiri. ⁷ Avu kpam u kana ta vu woko iryoci ara le a asu u ili i shinga i'ya va yansa. I'ya baci dem va yan, asaka i wenike kuryongo ku shinga n uzuwa u kaci a asu u uwenishike u vunu. ⁸ Asaka uwenishike u vunu u wala dere tyoku da bawu uza wa dansaka u da n kagbani. Pini nala, aza da baci dem a ka ciga a nanamgbanaka vu a ka yan ta uwono, kpaci a ka tsara i'ya a ka tonuko kagbani a kaci ka tsunu wa.

⁹ U kana ta agbashi a naka azakuwa a le tsupige, a matsa a yain i'ya a ka yan, a yanka le kpam ili i'ya a ka pana kayanyan. Kotsu a yanka le uryagbaji, ko uboku wa. ¹⁰ Shegai u kana ta a rongo mai tsara a wushuku

* 2:3 Kalen ka kadyanshi ka na ka te ka n masala ma 1:7

n ele, a wene le kparam mai. Pini nala, da a ka zuwa uwenishike u Kashila Kawauwi ka tsunu u luwa ama.

¹¹ Nala u gain u woko, kpaci Kashila ka wenike ta gba ama ukuna u shinga u ne tsara a tsara iwauwi. ¹² Ukuna u shinga u Kashila ara tsunu u tsu zuwa tsu ta kain dem tsu rongo n Kashila. U zuwa ta kparam tsu asaka uciga ucanga u likimba kabarikete. Likimba namgba de n tsicingi, shegai gogo-na u kana ta tsu rongo pini mai n ukana u kaci. U kana ta tsu rongo n uyansa ukuna u shinga u naka kaci a asu u Kashila. ¹³ U kana ta kparam tsu rongo uwundya utuwa u kain ka pige ka Kashila ka tsunu Uza u Ucira Gba kparam Kawauwi; wata, Yesu Kirisiti. Kain ka nala ki Yesu Kawauwi wa gono ta n tsupige tsu ne. ¹⁴ U naka ta uma u ne tsara u wutukpa tsu a asuvu a unyushi u cingi u da baci dem tsu yain, kparam u gonuko tsu sarara. U naka kparam uma u ne tsara u gonuko tsu ama a ne kparam adama a nala tsa matsa ta tsu cigi tsu yain ili i shinga.

¹⁵ U kana ta vu wenishike ama ili i na yi, vu tonuko le a yain i'ya. A'ayin a da baci u gain vu lapuluka le, vu lapuluka le. Va ta n ucira u da wa yan ili i na yi, adama a nala u gan vu asaka ko uza u goro i'ya vu danai wa.

3

Yan ili i'ya i lobonoi

¹ Cibuga ama yi a pana ka ngono n aza a tsupige. U gan ta ama a vunu a yain n karinga, kparam kain dem a matsa a rongo uyansa ili i'ya i lobonoi.

² Kotsu a dansaka uza n kagbani wa, kparam a asaka ibili. Ya dem a rongo mai n eyi, a wenike ele ili i roku i'ya wa.

³ Nala dem tsari tsu rongoi caupa n utengeshi bawu tsa pana ukuna. Aza roku a da a yinsa tsu, aku tsu woko agbashi a uciga uyan ukuna u cingi, tsari tsu woko kparam agbashi a upana kayanyan ka uyan u ili i cingi. Uma u tsunu wari u shafangu ta n tsicingi n malyon, tsara tsa kovo atoku a tsunu ele kparam dem a'ari a ka kovo tsu.

⁴ Shegai Kashila uza da wari Kawauwi ka tsunu, u wenike tsu asuvayali a ne, u wenike tsu kparam uciga. ⁵ Adama a asuvayali a ne a da u wauwa tsu. Adama a ili i shinga i'ya tsu yain da wa. U za ta unyushi u cingi u tsunu gba, u naka tsu uma u savu a asu u Kulu Keri ku ne. ⁶ U naka tsu Kulu Keri ushani adama a ili i'ya Yesu Kirisiti Kawauwi ka tsunu u yain. ⁷ U kece tsu ta a asuvu a aza da a'ari dere adama a ukuna u shinga u ne. Adama a nala, gogo-na tsu reve ta an tsa fuda tsa lya agadu a uma u da bawu wari n utyoku. ⁸ Gba ili i'ya n tonuko vu na vi mayun da. Ma ciga ta vu matsa n i'ya, tsara gba uza da baci u wushuki n Kashila, wa kirana ta u yain ili i shinga a'ayin dem. Ukuna u na vi u gan ta, kparam ya tuko ta ama ukuna u shinga.

⁹ Kadyanshi ka isheku i cau ka baci a ka yan ka bawu ka lobonoi, kotsu vu uka kaci ka vunu wa. Vu ukusa kaci ka vunu a ibili ko kushulu a kaci ka utono Mele ma aza a Yahuda wa. Ukuna u nala u gan wa, kparam unangasa u a'ayin u da. ¹⁰ Uza roku wa yansa baci ili i'ya ya zuwa ama a wacuwa, vu barana yi. U 'yuwan baci upana ubarana u kagita, vu doku vu barana yi ire. U doku baci u 'yuwain upana, aku vu asaka yi. ¹¹ Kpaci icun i ama a nala yi a naka de ukuna u maci kucina. Nala a yain unyushi, a varangi kaci ka le.

Idyani i Bulus i makorishi

¹² Mpa pini ma ciga n sukunku vu Atima ko Tikiku. A'ayin a da baci uza u te u le u rawai ara vunu, aku vu yain gba tyoku da va yan vu cina mu a Nikafoli gogo. Ili i'ya i zuwai i'ya, ma ciga ta n gono pini de a'ayin a kutanu. ¹³ Yan gba i'ya va yan vu banga karevi ka mele ka a ka isa Zena n Apolo a nwalu n le. Vu shamgba she vu wene a tsara gba i'ya a ka ciga a adama a nwalu mi. ¹⁴ U kana ta Atoni a rotsongusu uyan ili i shinga, kpam a yain n a banga atoku a le aza da a wenei a ka ciga ubanga. Ili i'ya i zuwai i'ya, u gan ta uma u ama a tsunu u tukuso ili i shinga.

¹⁵ Ko ya wa pini na wa sukunku vu ta idyani. Dana saka mu gba Atoni aza da a ka ciga tsu.

Asaka ukuna u shinga u Kashila u rongo n ada gba de.

Ukanikorongi u Bulus Ubana ara Filimo

Ukukpa u kadyanshi

A'ayin a da Bulus kasuki u korongi ukanikorongi u na vi, a kuwa ku a'ali ka wari adama a utono u Yesu. U korongu ta ukanikorongi vi ubana a asu u katonni ka Yesu ka a ka isa Filimo.

Bulus n Filimo aje a da a'ari kahu a'ayin a da a uka yi Bulus a kuwa ku a'ali. Filimo uza u utsari da kpam wa ta n agbashi. Kagbashi ka a tsu isa Onisima ka sumai ara a Filimo. Pini nala, Onisima gitai uanga Bulus eyi pini a kuwa ku a'ali ki, hal u tuwai u wokoi katonni ka Yesu adama a kadyanshi ka Bulus. Gogo-na Bulus wa ciga ta Onisima gono a asu u uzakuwa u ne Filimo. U ciga ta kpam Filimo wushi kagbashi ka ne tyoku da u gain tyoku da Yesu Kawauwi wa pana kayanyan.

Tagarada u na u yan ta kadyanshi cika a kaci ka ucimbusuka. U wenishike ta kpam tyoku da uza da wa tonon Atoni wa yan manyan ma ne n uvakunku u kaci, uza da wa gitai ve uyan ili i shinga kahu u tonuko aza roku tyoku da a ka rongo.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani ubana ara Filimo (1-3)

Bulus dansai n Filimo ukuna u Onisima (4-22)

Idyani i makorishi n kvasu (23-25)

Idyani

¹ Mpa Bulus, uza da u korongi ukanikorongi u na vi. A kuwa ku a'ali ka mari adama a ku'ari ku Kadyanshi ka Shinga ka Yesu Kirisiti Kawauwi ka ma yansa. Timoti utoku u va wa ta kabolo na mpa.

Filimo da ma koronku, utoku u manyan u tsunu u da kpam tsa ciga yi wa wa. ² Ma koronku ta dem utoku u tsunu uka uza u kala Awufiya, n Arikibu eyi dem utoku u kumodu u tsunu u da a asu u manyan mi. Ma koronku ta dem Atoni a da a tsu gawunsusa a kuwa ku vunu.

³ N folo ta Kashila Tata u tsunu n Yesu Kawauwi Asheku u naka da ukuna u shinga na ndishi n shinga.

Kvasu ka Bulus n ucikpa

⁴ Filimo, a'ayin a da baci dem ma yan kvasu adama a vunu, n tsu cikpa ta Kashila. ⁵ Yan da n tsu yan nala, kpaci n pana ta kadyanshi ka shinga ka vunu ka a tonuko mu, vu wushuku ta n Yesu Asheku. N pana ta kpam kadyanshi a da va ciga ama a Kashila wa wa. ⁶ Ma yanka vu ta kvasu tsara upityanangu u da i'ari n u da kabolo n atoku n doku, ya wenishe baci ili i shinga i'ya Kashila ka naka tsu. Asaka nala gitai adama a tsupige tsu Kawauwi. ⁷ Uciga u da va ciga ama a Kashila wa zuwusa mu ta ma panasa kayanyan cika kpam n ugbamatangu u asuvu. Vangu u va, vu zuwa ta ama a Kashila ushani a rongo bawu ili i'ya ya dambula le.

Bulus folukoi Onisima

⁸ Adama a nala, ma ciga ta n folo vu vu yain ili i roku. A asuvu a kala ka Kawauwi ma ta n ucira u da ma fuda n tonuko vu i'ya va yan, shagai ma yan nala wa. ⁹ Adama a nala an u wokoi tsa cigamgbana, ma folo vu

tā vu yain ili i na yi. Mpa Bulus uza ḁa u yain a'ayin a re, mpa ma dansa n avu tyoku u uza n kaje ka ne. Kpam a kuwa ku a'ali ka m̄ari adama a Yesu Kawauwi.

¹⁰ Ili i'ya ma folo vu vi i'ya, vu pana iyali i Onisima. Kpaci gogo-na maku ma v̄a ma, an u wokoi u woko ḁe Katoni cina mpa pini na a kuwa ku a'ali. ¹¹ Caupa w̄ari n kalen ara vunu wa, shegai gogo-na w̄a tā n kalen ara tsunu cika. ¹² Aya la ma tutsunku vu kpam katakasuvu ka v̄a k̄a tā ara ne.

¹³ M̄ari ma ciga tā n aṣaka yi pini na kaḁolo n̄a mpa. Mpa pini usiri n ikani a kuwa ku a'ali ki adama a uyan kuḁari ku Kadyanshi ka Shinga, u yain manyan ma w̄ari u gain vu yansaka mu. ¹⁴ Shegai ma ciga n yain nala wa, she avu vu wushuku. Kpam ma ciga vu ḁanga mu adama a ḁa a maṣa vu wa, shegai adama a ḁa va ciga n uciga u vunu.

¹⁵ Gaawan ili i'ya i zuwai u sumai ara vunu a a'ayin a kenu a na yi i'ya, u gono baci i rongo pini hal ubana. ¹⁶ Gogo-na kagbashi ka kpam koshi wa, u la tā kagbashi, vangu vunu ḁa uza ḁa u gain vu cigi. Ma ciga yi wa wa, avu kpam dem u gan tā vu cigi yi hal uciga vi u lai u va. Vu cigi yi tyoku u kagbashi, n tyoku u vangu u vunu a asuvu a Asheku. ¹⁷ Vu reve baci mpa utoku u manyan u vunu u ḁa, she vu ryabusa yi tyoku ḁa va ryabusa mu n tuw̄a baci. ¹⁸ W̄ari u nusuka vu baci, ko va tonu yi ili i roku, ma tsupa tā i'ya. ¹⁹ Mpa Bulus, mpa kpam ma korongu ili i na yi n kaci ka v̄a, “Ma tsupa tā i'ya.” Ma yan gb̄am kadyanshi ka uma u vunu u ḁa n wusuka vu w̄a.

²⁰ Utoku u v̄a, yan i'ya n foloi vi, yan i'ya yavu Asheku a ḁa va gbashika. Nala wa zuwa mu tā n doku n gbama asuvu a Kawauwi. ²¹ Ko n gogo-na an ma koronku vu na vi, n reve tā va yan i'ya n foloi vi, hal gb̄am i lai i'ya n foloi.

²² Foḁusuko mu kunu, kpaci n zuwa tā uma Kashil̄a ka wushuku tā kavasu ka vunu, a aṣaka mu n tuw̄a a asu u vunu.

Idyani i Bulus i makorishi

²³ Abafara wa danasa vu, kaḁolo ka ts̄ari a kuwa ku a'ali adama a Yesu Kawauwi. ²⁴ Atoku a manyan a v̄a, Marku, n Aristaraku, n Dima, n Luka a ka danasa vu tā dem.

²⁵ Ukuna u shinga u Yesu Kirisiti Kawauwi u toni n uma u vunu.

Ukanikorongi Ubana a Asu u Kagali ka Ibrahi

Ukukpa u kadyanshi

A reve ko ya korongi ukanikorongi ubana a asu u Kagali ka Ibrahi wa. Gaawan Bulus da. A reve ta an wari a asuvu a Tagarada u Kashila adama a uwenishike u da wari pini. Kpam nkoshi n kuwa ku Atoni n bidya ta u da u wokoi a asuvu a Tagarada u Kashila tun caupa. Uza da korongi u da u todugbuso ta tyoku da ulya u kayala u aza Yahuda u wokoi iryoci i ulya u kayala u maci u da wari a asuvu a Kawauwi.

Kakorongi ki ka wenike ta aza a uyan kaneshi tyoku da Yesu wari n kalen. Yesu la ta gba atsumate a zuba a Kashila. U la ta dem gba ntsumate, u lai kpam dem Musa. Aya Magono ma Adarakpi ma maci kpaci u ta ba uyan unyushi wa. An u nakai uma u ne, u yan ta udarakpa u maci adama a unyushi kpam kuten koshi. An u kuwai kpam u gonoi n uma vi, u kukpa ta ure u da ya dem wa tuwa a asu u Kashila.

Adama a aza da a revei n ukuna u udarakpa u atoni, tagarada u Kagali ka Ibrahi wa ta n uwenishike u ucira. Yesu gonuko ta gba udarakpa ili i gbani. Gogo-na upityanangu n eyi u kukpunka ta ama ure a tuwa evu n Kashila.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Tsupige tsu Maku ma Kashila (1:1-4)

Yesu la ta atsumate a zuba (1:5-2:18)

Yesu la ta Musa n Joshuwa (3:1-4:13)

Yesu la ta Magono ma Adarakpi (4:14-7:28)

Yesu tuko ta kazuwangbani ka shinga (8:1-9:22)

Udarakpa u Yesu kuten ka koshi (9:23-10:31)

Ama a Kashila a roku aza da a'ari n upityanangu u pige (11:1-40)

Tono iryoci i Yesu (12:1-13:19)

Kavasu ka makorishi n idyani (13:20-25)

Yesu Kawauwi Maku ma Kashila ma

¹ Caupa, Kashila ka tsu dansa ta na nkoshi n cau n tsunu a una u ntsumate a ure kau-kau. ² Shegai gogo-na a'ayin a makorishi a na, Kashila ka tsu yanka tsu ta kadyanshi a una u Maku ma ne. Kashila ka yan ta likimba n gba ili i'ya i'ari pini a asuvu a ne a asu u Maku ma ne. Aya Kashila ka dangasai u woko uza u ili gba. ³ Maku mi u lafa ta adama a tsupige tsu Kashila, kpam u rotso ta Kashila ki derere. U tsu zuwa ta ko ndya wa i lyai kelime adama a akani u ne a ucira. An Maku mi ma zuwai ama a wokoi sarara a asuvu a unyushi u cingi u le, aku u dusuki a kukere ku ulyaki ku Kashila Uza u Ucira Gba a zuba.

Kawauwi ka la ta atsumate a zuba

⁴ Maku mi ma la ta atsumate a zuba cika, Kashila kpam ka naka yi kala ka ka lai a le cika.

⁵ Kpaci Kashila ka tonuko atsumate a zuba ili i'ya u tonukoi Maku mi wa,
“Ada Maku ma va.

Ara n woko de Tata u vunū.” ◇

U doku ta dem u danai,
“Ma woko ta Tata u ne,
eyi kpam wa woko ta Maku ma va.” ◇

⁶ Kpam a'ayin a da Kashila ka ciga ka suku maku ma kapala ma ne a likimba, u dana ta,

“U kana ta gba atsumate a zuba a lyaka yi kayala.” ◇

⁷ Ili i'ya Kashila ka danai a kaci ka atsumate a zuba i'ya na,
“N zuwa ta atsumate a zuba a va a woko tyoku u uwule.
N zuwa ta agbashi a va a woko tyoku u aletsu a akina.” ◇

⁸ Shegai Kashila ka tonuko ta Maku mi,
“Avu Kashila ka, kpam tsugono tsu vunū tsa rongo ta hal ubana.
Kalangu ka tsugono ka vunū ka afada a maci ka.

⁹ Va ciga ta ili i'ya i lobonoi,
kpam va kovo ili i cingi.

Da gai i zuwai Kashila, Kashila ka vunū, u dangasa vu vi,
kpam u naka vu tsupige tsa tsa zuwusa vu mazanga.
Tsupige tsu na tsu la ta tsa u nakai aza da a buwai.” ◇

¹⁰ U dana ta kpam,
“Asheku, a kagita vu yan ta likimba,
kpam akere a vunū a yain zuba.

¹¹ A'ayin a'a ta a utuwa a da ko uza bawu wa doku wa wene i'ya,
shagai avu va rongo ta pini.

Gba a ka kutsa ta tyoku da kunya ku tsu kotso.
¹² Va katala le ta tyoku u kunya ku wambana.

A ka sava da ta tyoku u kunya ku cau.
Shagai avu va rongo ta tyoku da vari,
kpam uma u vunū wa kotso wa.” ◇

¹³ Kashila ka tonuko ko katsumate ka zuba ka te ili i'ya u tonukoi Maku ma ne wa,

“Dusuku na a ulyaki u va,
hal she n zuwa atokulalu a vunū
a woko vu ili i utadanku a'ene.” ◇

¹⁴ Gba atsumate a zuba a'ulu a da a ka gbashika Kashila a da, u tsu suku le ta a woko abangi a aza da a ka wusha iwauwi.

2

Iwauwi i tsunu i gbonguro ta

¹ U gan ta tsu kirana mai tsu toni ukuna u mayun u da a wenishike tsu. Tsu yan baci nala, tsa woko wasasa wa. ² A wenike ta akani yi a mayun a da, a da Kashila ka nakai atsumate a zuba a naka nkoshi n cau n tsunu. Kpam gba aza da bawu a tonoi a da, n aza da dem a 'yuwain a da vi, a tsara ta mavura ma ma yain dere n ili i'ya a yain. ³ Tsu gonuko baci ugboji u tsunu a asu u iwauwi i pige i na yi wa, nida tsa yawunsa tsa la a mavura ma na mi? Asheku n kaci ka ne aya uza kagita uza da tukoi ukuna u iwauwi i na, kpam aza da a panaka yi a wenike tsu ta an mayun da. ⁴ Kashila dem n kaci ka ne u wenike ta an akani yi mayun da a asu u da u yansai gba manyan ma pige n iryoci n ikunesavu u ucira. U nakai kpam Kulu Keri ku ne a asu u uza da baci dem u dangasai.

◇ 1:5 Ishp. 2:7. ◇ 1:5 2 Sam. 7:14. ◇ 1:6 U.Ml. 32:43. ◇ 1:7 Ishp. 104:4. ◇ 1:9 Ishp. 45:6-7. ◇ 1:12 Ishp. 102:25-27. ◇ 1:13 Ishp. 110:1.

Uza da wa tuko tsu iwauwi

⁵ Kashilā ka dangasa atsumate a zuba a lyai tsugono tsu likimba u savu u da wa tuwa wa, likimba u nala vi u da tsa dansaka gogo-na. ⁶ Tyoku da a korongi a asu u roku a asuvu a Tagarada u Kashila,

“Nda i tsu birika vu n ama?

Nda i zuwai vu lai udambula a kaci ka maku ma vuma?

⁷ Vu zuwai ucira u ne u kpaɗai urawa u atsumate a zuba a a'ayin kenu, vu cacika yi funi a kaci ka ne n tsupige n karinga.*

⁸ Vu zuwa yi u lyai tsugono tsu ili gba.” ◊

An Kashilā ka zuwa yi u lyai tsugono tsu ili gba vi, ili i'a la i'ya bawu u lyai tsugono tsu ne wa. Shegai kotsu tsu wene ili i na yi i gitā wa. ⁹ Uza da tsu wenei Yesu da, uza da ucira u ne bawu u rawai u atsumate a zuba a asuvu a a'ayin kenu. Shegai gogo-na a cacika yi de funi n tsupige n karinga, kpaci u pana ta ikyamba i'ya hal u kuwai adama a tsunu. Mayun da, adama a ukuna u shinga u Kashilā u da, da Yesu kuwai adama a ama a likimba gba.

¹⁰ Kashilā ka ka yain ili gba, kpam ko ndya wa i'a ta pini tsara i naka yi tsupige. Wa ciga ta u tsara mmuku ushani n da ma uwa a asu u tsupige tsu ne, adama a nala a da u zuwai Yesu tsara asu u ndishi u da wari dere n eyi, adama a tyoku da u panai ikyamba. Yesu da wa tonon ama ubana a iwauwi. ¹¹ Adama a nala, eyi n aza da u wulukpei vi, Tata u da u le u te. Adama a nala a da bawu Yesu wa pana uwono u da wa isa le atoku a ne.

¹² U tonuko ta Kashila,

“Ma tonuko ta atoku a va ili i va i'ya vu yain.

Ma cikpala vu ta a bolomgbono baci a lyaka vu kayala.” ◊

¹³ U doku ta u danai,

“Ma wushuku ta n Kashila.” ◊

Kpam u danai,

“Mpa na kabolo na mmuku n da Kashila ka naka mu.”

¹⁴ Mmuku n Kashila ama da n ikyamba na mpasa, adama a nala Yesu dem n kaci ka ne u woko ta tyoku u le. Yan da u yain nala tsara ukpa u ne u wacinsa Kalapansi uza da wari n ucira a kaci ka ukpa. ¹⁵ Nala u wusai gba aza da a'ari a ndishi yavu agbashi gba uma u le adama a uwonvo u ukpa. ¹⁶ Gba tsunu tsu reve ta an Yesu tuwai tsara u banga mmuku n tsikaya m Ibrahi, shegai atsumate a zuba wa. ¹⁷ Adama a nala, Kashila ka zuwa ta Yesu rotsoi ama a ne a ili gba, tsara u woko Magono ma Adarakpi ma le, uza da u tsu wenike asuvayali, uza da kpam Kashila ka wushuki n eyi. Nala kpam Yesu da wa fuda u naka udarakpa a asu u Kashila, tsara Kashila ka cimbusuka ama unyushi u cingi u le. ¹⁸ Eyi n kaci ka ne u pana ta ikyamba kpam Kalapansi ka modono ta tsara u zuwa yi u nusa. Adama a nala gogo-na wa fuda ta wa banga aza da Kalapansi ka modono tsara u zuwa le a nusa.

3

Yesu la ta Musa

¹ Ama a va, Kashila ka dangasa da ta i woko ama a uwulukpi a ne. Adama a nala u gan ta i rongo a ucifusa tyoku da Yesu wokoi kasuki ka Kashila, kpam u wokoi Magono ma Adarakpi ma uwushuku u da tsa

* **2:7** Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u Kagali ka Ibrahi a kalatsa ta: “a'ayin kenu.” ◊ **2:8** Ishp. 8:4-6. ◊ **2:12** Ishp. 22:22. ◊ **2:13** Isha. 8:17-18.

dansa. ² U yan t̄a ko ndya baci Kashilā ka tonuko yi u yain. Kashilā ka dangasa yi t̄a u yain manyan ma na mi, tyoku da Musa yain manyan ma Kashilā ka tonuko yi u yain gba a asuvu a Kuwa ku Kashilā. ³ Tsupige tsa Yesu tsarai tsu la t̄a tsa Musa tsarai, tyoku da tsupige tsa kamai ka tsu tsara tsu tsu la tsu kuma ki. ⁴ Mayun da an kuwa dem uza roku u da u tsu ma ka, shegai Kashilā ka kamai ka ko ndya wa. ⁵ Musa kagbashi ka Kashilā ka wushunki kuwa ku ne ka, kpam manyan ma ne ma woko t̄a iryoci i ili i'ya Kashilā ka wenike naha a kapala. ⁶ Shegai Kawauwi Maku ma Kashilā ma, kpam aya Kashilā ka wushunki kuwa ku ne. Ātsa kuwa ku ne ki, tsu lya baci kelime n ugbama asuvu, kpam tsu lya baci kelime n uwushuku n ili i'ya tsu zuwai uma.

U kana t̄a tsu lyai kelime n utono Kashilā

⁷ Tyoku da Kulu Keri ku danai da,

“I pana baci kalagatsu ka Kashilā ara,

⁸ kotsu i ryagbaja wa,

tyoku da nkoshi n cau n de n yain.

A kpatalaka t̄a Kashilā kucina,

an a kondoi Kashilā a kakamba.

⁹ Kashilā ka dana t̄a,

‘A 'yuwunka mu t̄a cika

tsara a kondo mu,

ko an u wokoi a wene t̄a

ili i'ya n yain a asuvu a ayen a amangare yi.

¹⁰ Adama a nala n pana le t̄a upan, aku n danai:

‘Atakasuvu a le a tsu kpatalaka mu t̄a kucina maco,

a 'yuwain uyan ili i'ya n tonuko le a yain.’

¹¹ N yan t̄a upan hal n tsinai,

‘A ka uwa a asu u uwunvuga u va wa, ko kenu.’ ” ♦

¹² Ama a va, kiranai kotsu ko uza a asuvu a de u yain n katakasuvu ka kari n tsicingi ka kpam bawu ka wushuki wa. Icu n i katakasuvu ka nala ka zuwa da t̄a ukpatalaka Kashilā Uza u Uma kucina.

¹³ U kana t̄a i gbatangu atoku a de kain dem, kpam u kana t̄a i lyai kelime n uyan nala hal a'ayin a buwa baci a da a ka isa “Ara.” I yan baci nala wa, unyushi u cingi wa yinsa t̄a aza roku a de u zuwa le uryagbaji. ¹⁴ Tsu woko t̄a atoku a asuvu a Kawauwi tsu lya baci kelime n upityanangu u ucira u da tsari n u da tun a kagita hal ubana a makorishi.

¹⁵ Tagarada u Kashilā u dana t̄a,

“I pana baci kalagatsu ka Kashilā ara,

kotsu i ryagbaja tyoku da nkoshi n cau n de n ryagbajai wa.

A kpatalaka t̄a Kashilā kucina.”

¹⁶ An ya a panai kalagatsu ka Kashilā aku a kpatalaka yi kucina? Alya aza da Musa tonoi n ele u wutukpa le a Masar. ¹⁷ An ya kpam a zuwai Kashilā ka panai upan hal ayen a amangare? Alya aza da a yain unyushi u cingi kpam a kuwai a kakamba, n ele da u yain upan. ¹⁸ An ya Kashilā ka dansaka an u tsinai u da a ka uwa a asu u uwunvuga u ne wa, ko kenu? Aza da a 'yuwan yi upanaka, alya wa dansaka. ¹⁹ Tsu tuwa t̄a tsu revei adama a ukpada u uwushuku u le u da a kpada uwa vi.

4

Asu u uwunvuga

¹ Kashilā ka yanka tsu t̄a kazuwamgbani ka tsa fuda tsa uwa asu u uwunvuga u ne. Adama a nala u kaṅa t̄a ya dem u kirana, tsarā uza u namba u uwa pini wa. ² Tsu pana t̄a akani yi tyoku ḁa aza a Isara'ila a panai. Shegai a 'yuwain upityanangu a ili i'ya a panai, akani yi tani a baṅga le wa. ³ Aṭsa aza ḁa tsu a pityanangi ḁa koshi tsa uwa asu u uwunvuga u ne. Aza ḁa kpam bawu a pityanangi, Kashilā ka dana t̄a, “N yan t̄a upan kpam n tsinai, ‘A ka uwa asu u uwunvuga u va wa, ko kenu.’ ” ◇

U dana t̄a nala ko an u wokoi u kotso ḁe ufoḁuso a asu u uwunvuga u ne a a'ayin a ḁa u yain likimba. ⁴ A Tagarāḁa u Kashilā u yan t̄a kadyanshi a kaci ka kain ka shindere ka a'ayin a shindere, u ḁa: “Kain ka shindere ka Kashilā ka wunvugai a manyan ma ne gba.” ◇ ⁵ Tsu yan t̄a dem kaṅeshi an u doki u danai a asu u roku, “Ama a na a ka uwa asu u uwunvuga u va wa!” ◇

⁶ Aza a kagita a ḁa panai akani yi a tsarā asu u uwunvuga vi wa, kpaci a pityanangu wa. Shegai mayun ḁa ama roku a ka uwa t̄a asu u uwunvuga vi. ⁷ Adama a nala Kashilā ka zuwai a'ayin a roku a ḁa ama a ka uwa asu u wunvuga u ne, kpam a'ayin a nala yi a ḁa u isaḁi “Ara.”

A baṅakpa t̄a cika an Kashilā ka danai nala kahu u tuwā u dansa a unā u Dawuda, an u danai, “Vu pana baci kalagatsu ka Kashilā ara, kotsu vu ryagbaja wa.”

⁸ Uyamba u Ka'ana† u ḁa Joshuwa† tonoi n ama a uwai vi, u ḁa a asu u uwunvuga u savu u na vi wa. A ḁa baci u ḁa, Kashilā kaṅi ka yan kadyanshi a kaci ka kain ka uwunvuga ka roku ka ka tuwā wa. ⁹ Nala u wenike t̄a a'ayin a uwunvuga u ama a Kashilā kotsu a rawa wa. A'ayin a uwunvuga a na, a'a t̄a ucun u uwunvuga u ḁa Kashilā ka wunvugai a kain ka Ashibi. ¹⁰ Uza ḁa baci dem u uwai asu u uwunvuga u Kashilā, wa wunvuga t̄a a'ayin a ḁa baci u kotsoi manyan ma ne tyoku ḁa Kashilā ka wunvugai an u kotsoi uyan likimba. ¹¹ Aṣakai tsu maṭsai tyoku ufuda u tsunu tsarā tsu uwa asu u uwunvuga u ne, kotsu uza u te u tsunu u rukpa, tyoku ḁa a yain an a 'yuwain upana wa.

¹² Akani a Kashilā a'a t̄a tyoku u ili i'ya i'ari n uma kpam i'ari n ucira. A la t̄a burundu u kulya u ḁa wari n unā u kulya u re. A tsu baṭsa t̄a kapashi ka tsunu ka kaṅi n uma a baṭsa kpam kulu ka ka bana a asu u Kashilā. A tsu baṭsa t̄a dem a mere ma alaṭu n mere ma a'ungu a ateḁa a tsunu. A tsu wutukpa t̄a ili i'ya tsa ciga tsu sokongu a kateshe; wata, ili i'ya tsu tsu yawunsa n i'ya tsu tsu ciga. ¹³ Uza wā la wa sokongu ili a likimba aku Kashilā ka kpaḁa i'ya uwene wa. U tsu wene t̄a ili tyoku ḁa i'ari. Aya Kashilā ka u kaṅai tsu tonuko gba ili i'ya tsu yain.

Kawauwi ka Magono ma Adarākpi

¹⁴ Tsu lyai kapala n uḁaṅa n ugbami ili i'ya tsu ḁa tsu pityanangi n i'ya. Tsu yain nala kpaci tsā t̄a n Magono ma Adarākpi, Yesu Maku ma Kashilā, uza ḁa u banai a zuba. ¹⁵ U reve t̄a an tsu sorukpoi. Kalapaṅsi ka maṭsai ka zuwa yi unyushi u cingi a ure u ḁa baci dem wa maṭsa u zuwa tsu tsu yain unyushi u cingi, shegai Kawauwi ka yan unyushi u cingi wa.

¹⁶ Adama a nala asaka tsu tuwai a asu u Kashila bawu uwonvo. Aya uza da u yain ili i shinga ubana a asu u ama. A'ayin a da baci dem tsu yain nala, wa yanka tsu ta tsishinga kpmam u banga tsu a'ayin a da tsa ciga u banga tsu.

5

¹ Kashila ka tsu dangasa ta Magono ma Adarakpi a asuvu a ama aku u naka yi manyan ma wa bansa a kapala ka Kashila a una u ama a'ayin a unaka kune, u yain kpmam u Adarakpa adama a unyushi u cingi u ama vi. ² Magono ma Adarakpi mi ma ta dem usorukpi tyoku u ama da a buwai. Ili i'ya i zuwai u tsu tono ben n aza da a ka nususa i'ya, kpaci a reve an ili i'ya a ka yansa vi unyushi u da wa. ³ An u wokoi wari usorukpi, u kana ta u yain u Adarakpa adama a unyushi u cingi u ne, aku u yain kpmam u Adarakpa adama a unyushi u ama a ne.

⁴ Ko uza wa naka kaci ka ne tsupige tsu uwoko Magono ma Adarakpi wa. Uza da Kashila ka dangasai koshi aya u tsu woko Magono ma Adarakpi, tyoku da u isa Haruna.† ⁵ Nala dem wari n Kawauwi. U bidiga kaci ka ne tsupige tsu uwoko Magono ma Adarakpi wa. Kashila ka ka tonuko yi,

“Ada Maku ma va.

Ara n woko de Tata u vunu.” ◇

⁶ A asu u roku kpmam, Kashila ka dana ta,

“Va woko ta ka Adarakpi hal ubana, tyoku da Malikisada† wari ka Adarakpi.” ◇

⁷ A'ayin a da Yesu wari a likimba, u folo ta Kashila uza da wari n ucira u da wari wa wauwa yi a ukpa, u folo yi n kushen cika n meshi. Kashila ka panaka yi ta adama a unaka kaci ka ne u da u nakai. ⁸ Ko an u wokoi Yesu Maku ma Kashila ma, u rotsongusu ta upanaka adama a upana u ikyamba. ⁹ An u kotsoi uyan ili i'ya i gain u yain, u woko ta uza da u tsu zuwa ama a tsara iwauwi hal ubana, aza da a ka yansa ili i'ya u tsu tonuko le a yain. ¹⁰ Nala Kashila ka zuwa yi u woko Magono ma Adarakpi tyoku u Malikisada.

Kotsu i asaka utono Kashila wa

¹¹ Tsa ta n ili ushani i'ya tsa dana a kaci ka ili i na yi, shegai wa wuyana ta ukasana, an u wokoi i tsu bidya ukuna go wa. ¹² I barakpa ta an i'ari a asuvu a Atoni, kpmam u gan ta a dana gogo-na ya wenishike ta aza roku. Shegai u wokoi eda ya ciga a gono a wenishike da uwenishike u kagita u akani a Kashila. Tyoku u mmuku n shili n da n buwai kucomu da i'ari, n u da ya lya ilikulya. ¹³ Uza da baci bawu a kasai mani, u reve ili i shinga ko i cingi wa. ¹⁴ Shegai aza da a gbojoi, a tsu lya ta ilikulya i'ya bawu mmuku n shili ma fuda ma lya, kpmam a tsu rongu ta a urotsongusu a reve ili i'ya i takpanai ili i shinga n i cingi.

6

¹⁻³ U gan ta a dana i reve de uwenishike u kagita u na vi, u da wari dere n uwenishike u mmuku n shili. Wata, ukpatalaka u ili i'ya ya tuko ukpa kucina, kpmam dem n upityanangu n Kashila. Uwenishike a kaci ka ukuna u ulyubugusu n utadangu u akere. Uwenishike a kaci ka u'yanga u akushe n ukuna u afada a da bawu a ka kotso, i'a ta dem pini a asuvu a uwenishike u kagita. Gba u gan ta a dana i reve i'ya de. Adama a nala,

tsa yan kadyanshi a kaci ka le gogo-na wa, shegai Kashilā ka wushuku baci, tsa lya tā kapala tsu yain kadyanshi ka ili i'ya i yain dere n aza da a gbonguroi.

⁴ Ama roku a asaka baci upityanangu n Kawauwi, ko uza wa la wa zuwa le a kpatala kpam wa. Caupa, ama a na a wusha tā katyashi ka Kashilā kpam a pedei kune ku ne cika. Ama a na yi dem a wusha tā Kulu Keri ki. ⁵ A reve tā tyoku da kadyanshi ka Kashilā ka yankpai, kpam a wushai ucira a'ayin a da Kashilā ka lya tsugono. ⁶ An a wushai ili i nala yi gba, aku a kpatalakai Kawauwi kucina. Wa yan a zuwa icun i ama a nala yi a kpatala kpam wa, kpaci Maku ma Kashilā ma kpam a doki a ka wuna a mawandambani an a 'yuwain yi. Uwono u da a ka zuwusa yi a kapala ka ama gba.

⁷ Ama roku tyoku u uyamba u da u tsarai ilyushi ushani u da a'ari. U naka tā ama da a cimbai pini vi ilimaci i shinga, aku Kashilā ka zuwukai uyamba vi unā u shinga. ⁸ Ama roku tyoku u uyamba u da u tsu wutukpusa awana a da a'ari n mete ma cingi, kpam wa matsa ili wa. A ka barakpa wa, Kashilā ka yanka tā uyamba u nala vi unā kpam akina a kulatangu u da.

⁹ Ama a va aza da ma ciga, ko an tsu yain kadyanshi ka na, tsari n kadambula n ada wa, kpaci tsu reve tā i'a tā a ure u shinga, ure u iwauwi. ¹⁰ Kashilā ka tsu yan tā afada a ure u da u lobonoi. Wa ciba tā manyan ma vu yain, kpam dem wa ciba tā uciga u da vu wenike yi an vu banga ama a ne, kpam va lya kapala n vu banga le hal n gogo-na. ¹¹ Ili i'ya tsu lai n uciga i'ya i matsa ulya kapala nala hal ubana a makorishi, tsara i tsara ili i'ya i zuwukai uma. ¹² Tsa ciga i woko awonvoli wa. A unā u nala, tonoi iryoci i aza da a ka wusha ili i'ya Kashilā ka zuwamgbani adama a upityanangu n ahankuri a le.

Kashilā ka tsu yan tā i'ya u zuwamgbani

¹³ An Kashilā ka yankai Ibirahi kazuwamgbani, u tsinai u yain ili i'ya u zuwamgbani. U tsinai n kala ka ne, adama a da uza roku wa la u lai Kashilā wa. ¹⁴ U danai, “Mpa, Magono ma Zuba ma zuwuka vu ta unā u shinga, kpam ma naka vu tā ntsikaya ushani!” ◇ ¹⁵ Ibirahi vanai u wene ushadangu u ukuna vi n ahankuri, aku u tsarai ili i'ya Kashilā ka zuwamgbani.

¹⁶ Ama a ka tsina baci, n uza da u la le tsupige da a tsu tsina. Utsina u le u wenike tā ili i'ya a danai vi mayun da, kpam u tsu tuko tā utyoku u kananamgbani. ¹⁷ Kashilā dem u tsina tā tsara ama da a ka wusha ili i'ya u tsinakai vi, a reve mayun da bawu wa sava da ili i'ya u fobusoi. ¹⁸ Ili i re i na yi ya sava da wa: Kashilā ka yan ka ban wa, u zuwamgbana baci. Kpam u tsina baci, wa yan ka ban wa. Ili i na yi i tsu gbamatangusu tsu tā atsu aza da tsu sumai ubana a asu u Kashilā tsara u wusa tsu. I tsu naka tsu tā ucira tsu bana uzuwa u uma u da u naka tsu. ¹⁹⁻²⁰ Uzuwa u uma u nala wa tā n ugbami a uma u tsunu, tyoku da kashamkpatu ka kpatsu ka tsu shamkpa kpatsu a asu u te. Uza da tsari n uzuwa u uma u tsunu ara ne, aya Yesu, uza da walai a asu u kunya ka a barakpai a utsutsu ubana a Asu u da u Lakai Uwulukpi a zuba. Adama a tsunu a da u yain nala. U wokoi Magono ma Adarakpi ubana, katarakpi ucun u Malikisada.

7

Malikisada kaḍarākpi

¹ Malikisada na vi magono ma ilyuci i Salem ma, kḗam kaḍarākpi ka Kashilā ka Zuba ka. A'ayin a ḍa Ibirahi lyai kuvon ku ngono n nishi wa gono a kuwa, Malikisada wuṭa ṭa u ba u zuwuka yi unā u shinga. ² Aku Ibirahi naḗa yi i te a asuvu a ili kupa a asuvu a gḗa i'ya dem u tukoi a asu u kuvon vi. Ili i kagitā i'ya tsa ciga tsu ḍana a kaci ka Malikisada i'ya, kalen ka kala ka ne ka “magono ma ma yansa ili i maci.” Aya dem “magono ma ndishi n shinga,” kḗaci kalen ka Salem ka “ndishi n shinga.” ³ Ko uza u reve tata ko mma u Malikisada wa. Ko uza wā la kḗam u revei asu u ḍa a wuṭai wa, ko a'ayin a ḍa a matsa yi, ko kḗam a'ayin a ḍa u kuwai wa. Wā ṭa tyoku u Maku ma Kashilā kḗam wa woko ṭa kaḍarākpi ubana.

⁴ Wene ve tyoku ḍa Malikisada wari n tsupige! Ko Ibirahi, makoshi ma cau ma pige ma aza a Isara'ila, u reve ṭa tyoku ḍa Malikisada wari n tsupige a'ayin a ḍa u naḗa yi i te a asuvu a kupa a ili i'ya u tsarai a asu u kuvon. ⁵ Mele ma wenishike ṭa u kaḗa ṭa mmuku n tsikaya ma Ibirahi n naḗa mmuku n tsikaya n Levi† n ḍa mari aḍarākpi ili i te a asuvu a kupa a ili i'ya a tsarai, ko an u wokoi mmuku n tsikaya m Ibirahi n ḍa dem. ⁶ Malikisada wā a asuvu a kaletsu ka aza a Levi wa, shegai u wusha ṭa i te a asuvu a kupa ara Ibirahi. Kḗam u zuwuka ṭa Ibirahi unā u shinga, uza ḍa u wushai kazuwamgbani icun kau-kau ka Kashilā. ⁷ Ya dem u reve ṭa an uza ḍa baci wari n ucira u ḍa wa zuwuka uza roku unā u shinga, u la ṭa uza ḍa wa wusha unā u shinga vi tsupige. ⁸ Aḍarākpi a tsu wusha ṭa i te a asuvu a kupa a ili i'ya ama a tsarai, ko an u wokoi ele dem aza ḍa a ka kuwā alya. Shegai gḗa n nala, Malikisada la le ṭa tsupige, kḗaci Tagarāḍa u Kashilā u wenishike ṭa an wari n uma. ⁹ Tsa fuda ṭa gḗam tsa ḍana an mmuku n tsikaya n Levi, aza ḍa a tsu wusha i te a asuvu a kupa yi, ele dem a naḗa ṭa i'ya an Ibirahi naḗai vi. ¹⁰ Kotsu a matsa Levi wa, shegai aya pini a ikymba i makoshi ma cau ma ne Ibirahi a'ayin a ḍa Malikisada gawunsai n Ibirahi vi.

¹¹ Ko an u wokoi Mele ma Musa ma danai, u kaḗa ṭa kaḍarākpi ka woko matsikaya ma Levi, aḍarākpi yi a ka fuda a ka zuwa ama a woko ama a maci wa. Adama a nala u kaḗa ṭa a tsarā kaḍarākpi tyoku u Malikisada, shegai uza ḍa u wuṭai a kumaci ku Haruna wa. ¹² Icun i kaḍarākpi ka roku kau ka wuṭa baci, u kaḗa ṭa Mele ma savaḍa dem. ¹³ A kaci ka Kawauwi ka tsa dansa ukuna u na vi, uza u kaletsu ka roku kau. Ko uza a asuvu a kaletsu ka nala ki kotsu u yan manyan tyoku u kaḍarākpi a asuḍarākpa wa. ¹⁴ Ya dem reve ṭa an u wuṭai a asuvu a kaletsu ka Yahuza,† kḗam kotsu Musa wari u ḍana an ko kaḍarākpi ka te ka wuṭa a kaletsu ka nala ki wa.

Kawauwi ka ṭa tyoku u Malikisada

¹⁵ Na woko ṭa a kateshe karara an kaḍarākpi ka roku ka tuwai tyoku u Malikisada. ¹⁶ A isa vuma u nala vi kaḍarākpi adama a akaya a ne ko kḗam adama a mele wa, shegai adama a ucira u uma u ḍa bawu a ka wacinsa. ¹⁷ Tagarāḍa u Kashilā u yan ṭa kadyanshi a kaci ka ne, “Avu kaḍarākpi ka hal ubana, tyoku ḍa Malikisada wari kaḍarākpi.” ◇

¹⁸ Gogo-na a zuwa de mele ma cau a ikengi, kpaci ma n ucira wa, kpam ma wokoi ili i gbani. ¹⁹ Mele ma Musa ma zuwa ko ndya wa i woko i maci wa. Shegai gogo-na Kashila ka naka tsu ta ili i shinga i'ya tsa zuwuka uma. Nala kpam tsari a uraba evu n Kashila.

²⁰ Kashila ka tsinai u da Kawauwi ka woko ta kadarakpi hal a ubana, shegai u yanka ko kadarakpi ka te nala wa. ²¹ A kaci ka Yesu ka koshi u danai,

'Mpa, Magono ma Zuba, n tsina ta,
kpam ma savaɗa katakasuvu ka va wa, ko kenu.
'Avu kadarakpi ka hal ubana.' ” ◊

²² Yesu da zuwai kazuwamgbani ka shinga ka nala ki ka woko mayun, kpam kazuwamgbani ki ka la ta ka Kashila ka yankai Musa.

²³ Caupa, kadarakpi ka kuwa baci, wa lya kelime n uwoko kadarakpi wa. Adama a nala a da a tsarai adarakpi ushani. ²⁴ Shegai Yesu woko ta kadarakpi ubana, tsudarakpi tsu ne tsa kotso wa. ²⁵ Adama a nala, aya wari gogo-na hal n maco, uza da wa fuda wa wauwa aza da a ka tuwusa a asu u Kashila a kukere ku ne. Wa ta n uma hal ubana tsara u folusuko le Kashila.

²⁶ Yesu da icun i Magono ma Adarakpi ma tsa ciga, kpaci u tsu banga tsu ta a ure gba. Ili i'ya u tsu yan i tsu zuwa ta Kashila ka pana kayanyan. Wa n unyushi wa. Kashila ka pecene yi ta n ama a likimba aza a unyushi u cingi. U naka yi asu u da u lakai tsupige gba gba a zuba. ²⁷ Wa tyoku u Ngono ma Adarakpi n da n buwai wa, aza da kain dem she a yan udarakpa adama a unyushi u cingi u le n unyushi u cingi u ama da a buwai. Shegai kuten ka koshi Yesu nakai kaci ka ne tyoku u udarakpa a zuba u mawandamgbani adama a ama, kpam u lobono ta hal ubana. ²⁸ Mele ma wushuku ta vuma u woko Magono ma Adarakpi ko an u wokoi vuma shadangu wa. Kashila ka naka ta Musa Mele a kagita. An nala u wurai, aku u tsinai u zuwai Maku ma ne uza da wari ushadangi ma woko Magono ma Adarakpi hal ubana.

8

Kawauwi ka Magono ma Adarakpi

¹ Ili i pige i'ya tsa dansa i'ya na: Tsa ta n Magono ma Adarakpi uza da u dusuki a ulyaki u karatsu ka tsugono ka Kashila Uza u Ucira Gba a zuba.

² Magono ma Adarakpi ma tsunu a Asu u da u Lakai Uwulukpiɗ u da wa gbasha, asu u ulya u kayala u mayun u da Kashila ka yain, ama da a yain asu vi wa.

³ Magono ma Adarakpi dem ma ta n manyan ma unakasa kune n udarakpusa ubana a asu u Kashila. Nala dem Magono ma Adarakpi ma tsunu u kana ta dem u naka Kashila kune ku ili i roku. ⁴ Wari baci na a likimba, wari wa woko kadarakpi wa ko kenu, kpaci adarakpi a da pini na, aza da a ka tono Mele a asu u naka Kashila kune. ⁵ Manyan ma adarakpi a ka yan, iryoci i'ya koshi ko kpam kulu ka ili i'ya i'ari a zuba ka. Ili i te i'ya dem n Musa. An Musa wa fobuso uyan Katani ka Kavas, Kashila ka tonuko yi, "Ciɓa a'ayin a da wari a masasa, n tonuko vu ta derere tyoku da va yan ka. Vu kirana vu yain ka nala derere." ◊

⁶ Shegai manyan ma tsudarakpi ma Kashila ka nakai Yesu ma la ta ma a nakai adarakpi a da a buwai. Aya ka'uwi ka mere ka kazuwamgbani ka

savu ka Kashilā n ama, kpam kazuwamgbani ka nala ki ka la tā ka cau. Nala u woko tā an ili i'ya Kashilā ka yain a kazuwamgbani ka savu i la tā i ka cau.

⁷ Kazuwamgbani ka kagita kari ka fuda baci ka yain ili gba, ili i'a la i'ya ya zuwa a yain ka ire wa. ⁸ Shegai Kashilā n kaci ka ne u wenei ka tyoku da ka gain ka woko wa, da u danai:

“N tonuko da, a'ayin a'a tā a utuwa,
a da ma yan kazuwamgbani ka savu
n aza a Isara'ila n aza a Yahuza.

⁹ Kazuwamgbani ka na ka woko icun i kazuwamgbani ka n yain n akaya
a le,

an n kana le n akere n wutukpa le a uyamba u Masar wa.

Shegai a tono ka wa,
aku n kpatalaka le kucina.

¹⁰ A'ayin a ka tuwa tā a da ma yan kazuwamgbani ka savu
n aza a Isara'ila.

Mpa, Magono ma Zuba, ma zuwa tā mele ma va

a asuvu a le tsara a reve ma,
kpam ma korongu tā ma a atakasuvu a le
tsara a toni ma.

Ma woko tā Kashilā ka le,
kpam a ka woko tā ama a va.

¹¹ Ama a ka doku kpam a wenishike atoku a le wa, a dana,

'Revei Magono ma Zuba,'

kpaci gba a ka reve mu tā,

ili i'ya i kana uza u kenu ubana uza da u lakai kalen gba.

¹² Kpaci ma cimbusuka le tā tsicingi tsu le

kpam ma doku ma cifa unyushi u cingi u le wa, ko kenu.” ◇

¹³ An Kashilā ka yain kadyanshi ka kazuwamgbani ka savu ki, ka cau ka ka buwa kpam n manyan wa. Ko ndya baci i kutsai kpam i wowoi, i yan la vi de evu n upuwan.

9

Mele ma cau a kaci ka ulya kayala

¹ A kazuwamgbani ka kagita ka Kashilā ka yain n aza a Isara'ila, u tonuko tā ama derere tyoku da a ka lya kayala, kpam dem u tonuko le tā tyoku da a ka yan Katani ka Kvasu, asu u da a ka lya kayala ki. ² A yan tā katani ka a pecei apashi a re. A asuvu a kapashi ka kagita a asu u da kashamkpatsu ka macikalu n teburu u da a tsu zuwusa iburodi i uwulukpi i'ya a tsu tukuso kune a asu u Kashilā u da. Kapashi ka na ka a isa Asu u Uwulukpi. ³ Kunya ku ubaraka a utsutsu ka ka pecei a'unu ka pini. A isa kapashi ka ire ki Asu u da u Lakai Uwulukpi.† ⁴ Asuvu a kapashi ka nala ki asudarakpa u da a gbarai n zinariya u da pini, asu u da a tsu runukpusa ili i magulani. Kpam Akpati u Kazuwamgbani† u madanga, u da a kumanai n zinariya gba abon a ne wa tā dem pini. Asuvu a Akpati vi ili i tatsu i'ya pini: I kagita, magbodo ma zinariya ma a shadangi n mana† ma pini. Kpam kalangu ka Haruna ka ka topoi ka pini. Agbagala a atali a re a da a korongi Mele Kupa a da dem pini. ⁵ A zuba u Akpati vi a ruma tā pini a'ulu a ili i uma* i re i ashan i'ya ya wenike

◇ 8:12 Iri. 31:31-34. * 9:5 Zinariya da a rumai tsara u woko ili i na yi hal n ashan. N Tsigana “kerubobin” da a tsu isa i'ya.

Kashilā kà t̄ pini. A barākpaī ashan a le a zuba u kakimbatsu ka Akpati u Kazuwamgbani vi, a asu da Kashilā ka tsu cimbusa unyushi u cingi. Shegai tsa fuda tsa dana ko ili a kaci ka ukuna u nala vi gogo-na wa.

⁶ A kotso baci ufobuso ili gbā nala, adarākpi yi a tsu bana t̄ asuvu a kapashi ka kagitā kain dem a yain manyan ma le. ⁷ Shegai Magono ma Adarākpi ma koshi ma tsu uwa a asuvu a kapashi ka ire, kpm dem kuten ka u tsu yan nala a kayen. Wa uwa Asu u da u Lakai Uwulukpi bawu u banai mpasa wa. U tsu nakā t̄ n da kune ubana a asu u Kashilā adama a unyushi u cingi u ne, n u da ama a yain bawu a revei. ⁸ Nala dem ure u da Kulu Keri ku tsu dana, Katani ka Kvasu ka buwa baci asu u ulya kayala, uza wā la wa uwa Asu u da u Lakai Uwulukpi yaa wa. ⁹ Naha iryoci i a'ayin a gogo-na i'ya. Nala u wenike t̄ an kune n ufarākpa u da a nakasai wa fuda wa zuwa katakasuvu ka uza da wa lya kayala ka woko sarara tyoku da u gain ka woko wa. ¹⁰ Ili i'ya i zuwai nala tani i'ya, an u wokoi ili i nala yi ukuna u ilikulya n kuso n uacangusu u da. Mele ma na mi adama a ikyamba a da, kpm Kashilā ka zuwai a toni ma hal utuwa a'ayin a ure u savu u ne.

Mpasa n Kawauwi

¹¹ Gogo-na Kawauwi ka woko de Magono ma Adarākpi a zuba u ili i shinga i'ya i rawai. U uwai a asu u ulya kayala a zuba u da lai tsulobo. Akere a ama a da a yain u da wa, kpm dem kaḅon ka likimba ka wa. ¹² Kuten ka kpm a'ayin gbā u bankai mpasa a Asu u da u Lakai Uwulukpi, shegai mpasa ma nryadiga nā ndyondyom n da wa. U bidyai mpasa n ne, an u yain nala, u tsaraka tsu uwusa u da bawu wa kotso. ¹³ Caupa, ama a'a baci n ashinda, ikyamba i le i tsu woko t̄ uwulukpi kadarākpi ka vishanasaka le baci mpasa ma nlala n aboburo kpm u polusuko le baci kakomo ka a tsarai a manuku ma kanaka ma a runukpai. ¹⁴ Shegai Kawauwi ka yan unyushi u cingi wa ko kenu, aku u nakai kaci ka ne kune ubana a asu u Kashilā asu Kulu Keri ka kari n uma u da bawu wari n utyoku. Ili i'ya i zuwai mpasa n ne n lai ucira cika da la vi, aku u zuwai atakasuvu a tsunu a wokoi uwulukpi a asuvu a ili i'ya ya tuko ukpa. Gogo-na tsa fuda t̄ tsa gbashika Kashilā Uza u Uma!

¹⁵ Adama a nala Kawauwi ka ka'uwi ka mere ka kazuwamgbani ka savu, tsara aza da Kashilā ka isai a tsara unā u shinga u da bawu wa kotso, u da Kashilā ka yain kazuwamgbani. Ili i na yi u yan t̄ i'ya an Kawauwi ka kuwai da u wutukpai ama a asuvu a unyushi u da a yain an a ka tono kazuwamgbani ka kagitā.

¹⁶ Ucun u kazuwamgbani ka na, k̄ t̄ tyoku da vuma u tsu korongu tagarada wa ciga baci a peci udukuyan u ne u tuwa u kuwa baci. Shegai a ka pece u da wa she a'ayin a da ya dem u revei an vuma vi u kuwai. ¹⁷ Tagarada vi wā n ucira wa she uza da u korongi u da vi u kuwa. Uza wā la wa fuda wa wusha ili i vuma vi wa, wā baci n uma. ¹⁸ Ili i'ya i zuwai bawu kazuwamgbani ka kagitā ka shamgba i'ya la vi she nā mpasa ma ukpa. ¹⁹ An Musa tonukoi ama gbā Mele mi, aku u kenei mpasa ma ndyondyom nā nryadiga u bolomgbonoi n mini. U bidyai tsileme tsu ncon tsa a gonukoi san kpm u bidyai avuku a maderiwenti u vishanangusuki zuba u tagarada u Mele n ama gbā. ²⁰ U danai, “Mpasa n da n shamkpai kazuwamgbani ka Kashilā ka danai i toni n da na.” ²¹ Nala dem Musa vishanangusi mpasa a Katani ka Kvasu n ili i'ya gbā a tsu yanka manyan a asu u ulya kayala. ²² Mele mi ma danai gbā ko ndya wa a

vishanaka i'ya mpasa tsara i woko uwulukpi. Kpam Kashila ka cimbusa unyushi u cingi bawu mpasa ma ukpa wa.

Ukpa u Kawauwi u takpa ta unyushi

²³ Ili i'ya i zuwai a wulukpei Katani ka Kavasut n ili i'ya i'ari pini na mpasa ma nnama i'ya gai la vi. Naha gba iryoci i ili i'ya i'ari a zuba i'ya koshi. Shegai udarakpa u da u tsu zuwa ili i zuba i woko uwulukpi u la ta udarakpa u nnama. ²⁴ Kawauwi ka uwa a Asu u da u Lakai Uwulukpi u da ama a yain wa, ili i'ya i'ari iryoci i ili i'ya i'ari a zuba koshi. U banai a zuba vi kpam gogo-na nte u wari de n Kashila wa banga tsu. ²⁵ Adama a da wa rongo u nakasa kaci ka ne maco da u banai a zuba wa, tyoku da Magono ma Adarakpi ma likimba ma tsu rongo u uwusa a Asu u da u Lakai Uwulukpi kayen dem tsara u yain udarakpa u manama. ²⁶ A da baci wari u yain udarakpa u kaci ka ne kayen dem, an wari u pana ikyamba ushani ili i'ya i bidyai a'ayin a da yain likimba. Shegai a una u nala, u tuwai kuten koshi evu n makorishi ma a'ayin, tsara u takpa ucira u unyushi u cingi ubana, an u kuwai tyoku u udarakpa adama a tsunu. ²⁷ U kana ta ya dem u kuwa kuten, aku Kashila ka yanka yi afada. ²⁸ Kuten ka Kawauwi ka kuwai koshi, tsara u takpa unyushi u ama ushani. Shegai u gono baci, unyushi u cingi u da wa takpa wa. Tuwa da wa tuwa tsara u wauwa aza da a ka vana yi.

10

Udarakpa u buwa kpam wa

¹ Mele ma Musa tyoku u kulu ku ili i maci i'ya ya tuwa da mari. Shegai kulu ku nala ki ka ili i maci yi wa, kpaci ka wutukpa ama asuvu a unyushi u cingi u le wa, ko an u wokoi a tsu yansa udarakpa kayen dem. ² Mele mari ma zuwa le baci a woko sarara tyoku da u gain a woko, she a'ari a asaka uyansa udarakpa. Kashila kari ka za ta unyushi u cingi u aza da a ka lya kayala kuten kpam a'ayin gba, uyawunsa u atakasuvu a le kpam wa yan n ashinda wa. ³ Shegai nala wari wa! Udarakpa u naha vi cibusa u da u tsu zuwa a cibusa unyushi u le kayen dem. ⁴ An u wokoi mpasa ma aboburo na nryadiga ma fuda ma takpa unyushi u cingi wa, ko kenu.

⁵ An Kawauwi ka tuwai a likimba, u tonukoi Kashila,

“Va ciga udarakpa u nnama n kune ku ilya wa.

Shegai vu naka mu ikyamba tsara n panaka vu.

⁶ Nnama n da a runukpai a asudarakpa

n kune adama unyushi u cingi, vu tsu pana kayanyan ka le wa.

⁷ Aku n danai, ‘Mpa na,

n tuwa ta n yanka vu ili i'ya va ciga, Kashila,

dere tyoku da a korongi a kaci ka va a Tagarada u Kashila.’ ” ◇

⁸ Kawauwi kari ka dana ta bacipa, “Va ciga udarakpa n kune wa, kpam vu tsu pana u da kayanyan wa. Va ciga udarakpa u urunukpa n kune ku takpa unyushi u cingi wa.” (Udarakpa u na vi gba Mele ma ma zuwai a yain u da.) ⁹ Aku n danai, “Mpa na Kashila, n tuwa ta n yain ili i'ya va ciga.” Adama a nala, Kashila ka takpai gba udarakpa u kagita, tsara u zuwa udarakpa u ire. ¹⁰ An Yesu Kawauwi u yain ili i'ya Kashila ka ciga yi u yain, tsu tsara uza u unyushi u cingi an u yankai ikyamba i ne udarakpa kuten koshi kpam gba a'ayin.

¹¹ Caupa, adarākpi a yansai manyan ma le kain dem, a lyai kapala n udarākpusa u da bawu wa takpa unyushi u cingi. ¹² Shegai Kawauwi ka nakai kaci ka ne u wokoi udarākpa u shinga kuten koshi u da wa yan manyan bawu utyoku. Gogo-na wa ta ndishi a ulyaki u Kashila. ¹³ Kpam nte wa rongo de hal she Kashila ka zuwa atokulalu a ne a kere ka adeshikpetsu a ne. ¹⁴ N udarākpa kuten ku nala ki, u zuwai ama a wokoi uwulukpi hal ubana tyoku da u gain a woko, aza da Kashila ka zuwai a woko ama a ne.

¹⁵ Kulu Keri ku tonuko tsu ta dem ukuna u na. U gita ta u danai:

¹⁶ “Magono ma Zuba ma danai, ‘A'ayin a ka tuwa ta a da ma yan kazuwamgbani ka savu n ele.

Mpa, Magono ma Zuba, ma zuwa ta mele ma va a atakasuvu a le kpam ma korongu ta ma a asuvu a le tsara a toni ma.’”

¹⁷ Aku u doku u danai:

“Ma doku kpam ma ciba unyushi u cingi u le n ili i cingi i'ya a yansai wa, ko kenu.” [◇]

¹⁸ A'ayin a da baci Kashila ka cimbusai unyushi u cingi, ili i'a la ya zuwa kpam a yain udarākpa wa.

Lya kapala n upityanangu n Kashila

¹⁹ Ama a va, tsa uwa ta a Asu u da u Lakai Uwulukpi* bawu uwonvo adama a mpasa n Yesu. ²⁰ U naka ta ikyamba i ne tsara i kukpunka tsu ure u savu u da wa banka uza a asu u uma! Kpam ure u na u banka tsu ta asuvu n kunya ka a barakpai a utsutsu, Kawauwi ka la vi. ²¹ Tsa ta n Magono ma Adarākpi ma pige uza da wa lya tsugono tsu kuwa ku Kashila a zuba. ²² Adama a nala, tsa fuda ta tsa bana evu n Kashila. Tsu yain nala n katakasuvu ka te kpam bamu n malala. Mpasa n Kawauwi n za ta atakasuvu a tsunu, kpaci a da a tsu rongo ta ucibusa n ili i cingi i'ya tsu yansai, shegai u woko ta yavu a za tsu ta gba gba n mini ma mari uwulukpi. ²³ U kana ta tsu kana uzuwa u uma u da tsu danai u tsunu u da n ugbami, kpaci tsu wushuku ta Kashila ka yan ili i'ya u zuwamgbani. ²⁴ Asakai tsu yawunsai kabolo tyoku da tsa wenike uciga a asu u ama n uyansa ili i shinga. ²⁵ Ama roku a tsu bolomgbono a asu u ulya kayala wa, shegai tsu yain tyoku u le wa. Tsu lyai kapala n ugbamatangusu atoku a tsunu, an u wokoi tsu revei kain ka ugonu u Asheku ka yan de evu.

²⁶ Tsu lya baci kapala n uyansa unyushi u cingi daun cina tani tsu reve de ukuna u mayun, udarākpa wa kpam la u da a ka doku a ka yan adama unyushi u cingi wa. ²⁷ A unu a nala, ili i'ya i buwai she tsu vana n uwonvo afada a da a ka tuwa n akina a kasudugbate cika a da a ka wacinsa atokulalu a Kashila! ²⁸ Ama a re ko ama a tatsu a sapula baci uza an u 'yuwain utono Mele ma Musa, she a wuna yi bawu iyali. ²⁹ Uza u 'yuwan baci unaka Maku ma Kashila karinga, nala u la ta u'yuwan Mele ma Musa tsicingi. Kpam uza tuko baci mpasa n kazuwamgbani n da ma gonuko tsu uwulukpi uwono, u la ta dem u'yuwan Mele ma Musa tsicingi. Kpam hal n gogo-na, uza wisha baci Kulu Keri uza da u tsu wenike tsu ukuna u shinga, u la ta dem u'yuwan Mele ma Musa tsicingi. Icu n i ama a nala, mavura ma le ma la ta ma uza da 'yuwain utono Mele

[◇] **10:17** Iri. 31:33-34. * **10:19** Kunya ka a barakpai a utsutsu vi, ku pecene ta Asu u Uwulukpi n Asu u da u Lakai u Uwulukpi u Kuwa ku Kashila. Ku kara ta a'ayin a da Yesu kuwai tsara u wenike an Kashila ka wushunki ko ya wa u tuwa ara ne karara.

ma Musa. ³⁰ Tsu reve t̄a Kashil̄a ka danai, “Ma yan t̄a aza d̄a a yain ukuna u cingi mavura. Ma tsupa le t̄a.” Kpam dem u dana t̄a, “Magono ma Zuba ma yanka t̄a ama a ne afada.” ♦ ³¹ Ili i uwonvo i'ya cika vuma u rukpa baci a kukere ku Kashil̄a Uza u Uma.

³² Ci6a n a'ayin a d̄a a wurai, a'ayin a d̄a i gitai urotsongusu ukuna u mayun u Kashil̄a. I kawunki n̄a mmođu ka6olo n upana u ikyamba i lyai kapala n uyan ucira. ³³ Roku she a foro d̄a kpam a wishisa d̄a a kapala ka kakum̄a ka ama. Roku tani i 6angai aza d̄a a ka so mavura ucun u de. ³⁴ I pana t̄a iyali i aza d̄a a zuwai a kuwa ku a'ali. A wusa d̄a baci ili i'ya i'ari n i'ya, i tsu kawunku t̄a n ipeli, kpaci i reve t̄a i'ari n ili i shinga i'ya ya 6arakpa ubana, ya vana d̄a.

³⁵ Adama a nala, kotsu i asaka upityanangu n Asheku wa, ko ndya baci i gitai, kpaci i lyai baci kapala n ugbama asuvu ya t̄a t̄a katsupi ka pige. ³⁶ Rotsongusi akawunki gogo-na, tsara i yain ili i'ya Kashil̄a ka ciga, kotsu i wushi ili i'ya u yain kazuwamgbani. ³⁷ Tyoku d̄a Tagarada u Kashil̄a u danai,

“A ka 6arakpa wa, uza d̄a wa tuwa vi wa tuwa t̄a.

Wa 6arakpa wa.

³⁸ Ama d̄a Kashil̄a ka wushuki n ele a ka yan t̄a uma adama upityanangu u le.

Shegai u tsu pele n uza d̄a u kpatalaka yi kucina wa.” ♦

³⁹ Shegai atsu aza d̄a a kpatalai kucina a ka kuwa a lya wa. Tsu pityanangu t̄a n Kashil̄a, kpam adama a nala, u wauwa tsu t̄a.

11

Upityanangu

¹ Aza d̄a a pityanangi n Kashil̄a a'ari n malala an wa naka le ili i'ya a zuwai uma wa. A reve t̄a ili i'ya bawu kotsu a wenei mayun d̄a. ² Kashil̄a ka wushunku t̄a ama a'ayin a cau adama a upityanangu u le.

³ An tsari n upityanangu, d̄a i zuwa tsu tsu reve an a asu u kadyanshi d̄a Kashil̄a ka yain likimba n ili i'ya i'ari pini gba. An u yain nala, u yain manyan n ili i'ya bawu uza wa wene, tsara u yain i'ya tsa wene.

⁴ An Habila† wari n upityanangu, d̄a i zuwai u yain udarakpa a ure u d̄a u lai u Kayinu† tsulobo ubana a asu u Kashil̄a. Kashil̄a ka danai u pana t̄a kayanyan ka kune ku ne, aku u isa yi vuma u maci. Ko an u wokoi Habila kuwai caupa, aya pini wa dansa ara tsunu adama upityanangu u ne.

⁵ An Anuhu wari n upityanangu, d̄a i zuwai Kashil̄a ka canga yi ubana a zuba bawu u kuwai. A wene ikyamba i ne wa, an Kashil̄a ka canga yi ka laza ga yi vi. Tagarada u Kashil̄a u danai, kahu Kashil̄a ka canga yi ubana a zuba, u zuwa t̄a Kashil̄a ka panai kayanyan ka ne. ⁶ Upityanangu wa baci la wa, uza wa la wa zuwa Kashil̄a ka pana kayanyan wa. Uza d̄a baci dem wa tuwa a asu u Kashil̄a, u kana t̄a u yain n upityanangu an Kashil̄a kari n uma, kpam u wushuku an Kashil̄a ka wenike kaci ka ne tyoku u katsupi a asu u uza d̄a baci dem wa bolo yi mayun.

⁷ An Nuhu† wari n upityanangu, d̄a i zuwai u panai an Kashil̄a ka rono yi atsuvu a ili i'ya bawu kotsu u wenei. U panakai Kashil̄a kpam u shei kpatsu ku pige tsara u wauwa aza a kuwa a ne. Asu u upityanangu u ne u d̄a, u wenikei likimba an a nusai, kpam asu u upityanangu u ne u d̄a u wokoi asuvu a aza d̄a a gonukoi ama a maci a asu u Kashil̄a.

⁸ An Ibirahi wari n upityanangu, da i zuwai u panakai an Kashila ka isa yi u bana a asu u roku u da Kashila ka yain kazuwamgbani wa naka yi. U asakai uyamba u ne, kpm u reve asu u da wa bana wa. ⁹ An Ibirahi wari n upityanangu, da i zuwai u rongoi a iyamba i kazuwamgbani tyoku u kamoci a uyamba u tsumoci. U rongoi pini a katani, nala dem Ishaku n Yakubu aza da a lyai agadu a ne, Kashila ka naka le ucun u kazuwamgbani ka te. ¹⁰ Ibirahi yain nala an wa vana u uwa ilyuci i pige i'ya Kashila ka fobusoi kpm u mai i'ya ya rongo ubana.

¹¹ An Saratuƙ kaɓolo n Ibirahi a'ari n upityanangu, da i zuwai a tsarai maku ko an u wokoi a kutsai cika kpm Saratu madari ma. Ibirahi pityanangu ta Kashila ka yan ili i'ya u yain kazuwamgbani. ¹² Vuma u na u kutsa wa wa, eyi n kakushe unā u te u da a'ari, shegai gba n nala u wokoi makoshi ma cau ma ama ushani. Mayun, a'a ta n kakuma ushani tyoku u atala a zuba ko tani kayala ka ikengi i kushiva, kpm a'ari ukece wa.

¹³ Gba ama a na a da a'ari n upityanangu vi a kuwai bawu a wushai ili i'ya Kashila ka yanka le kazuwamgbani. A yan ta ipeli an a wenei ili i na yi ya tuwa, ko i'ari mɓari. A da ele amoci a da a likimba u na. ¹⁴ Ama a dana baci ili icun i nala, wenike da a wenikei a ka bolo uyamba u roku u da wa woko u le. ¹⁵ A'ari a ka yawunsa baci a kaci ka uyamba u da a asakai vi, ko i te i'ari ya ɓishinka le ugono pini wa. ¹⁶ Shegai asu u da u lai tsulobo u da a ka bolo. U da pini a zuba. Ili i'ya i zuwai bawu Kashila ka tsu pana uwono a isa yi baci Kashila ka le, kpaci u fobusuko le ta ilyuci i pige.

¹⁷ An Ibirahi wari n upityanangu, da i zuwai wari ufoɓusi u yain uɗarɓka n Ishaku an Kashila ka kondo yi. Ibirahi da Kashila ka yankai kazuwamgbani ki, shegai u fobuso ta u naka maku ma te ma ne koshi tyoku u uɗarɓka. ¹⁸ Caupa, Kashila ka tonuko yi ta, “Mmuku n tsikaya n da n yanka vu kazuwamgbani ki a asu u Ishaku u da a ka wuta.” ◊ ¹⁹ Ibirahi bidya ta Ishaku kuwa baci, Kashila ka fuda ta ka 'yangasa yi u woko kpm n uma. U woko ta yavu a asuvu a akushe a da u gonoi u tsarai Ishaku vi.

²⁰ An Ishaku wari n upityanangu, da u zuwukai mmuku n ne n re, Yakubu n Isuwa unā u shinga. U reve ta Kashila ka yanka le ili i shinga a kapala.

²¹ An Yakubu wari n upityanangu, da i zuwai an u yain evu n ukpa u pityanangi n kalangu ka ne u lyakai Kashila kayala, kpm dem u zuwukai mmuku n re n Isuhuƙ unā u shinga.

²² An Isuhu wari n upityanangu, da i zuwai an u yain evu n ukpa u yain kadyanshi ka a'ayin a da aza a Isara'ila a ka asaka Masar. Aku u tonuko le a pura atele a ne a ka laza baci.

²³ An isheku i Musa i'ari n upityanangu, da a sokongu yi uwoto u tatsu an a matsa yi. A wenei Musa lobono wa wa, kpm a pana uwonvo u da a ka 'yuwan utono udani u magono wa.

²⁴ An Musa wari n upityanangu, da i zuwai an u gbonguroi u 'yuwain a isa yi maku ma makere ma magono ma Masar. ²⁵ U dangasai u soi mavura n ama a Kashila, n u da wa pana kayanyan ka unyushi u cingi ka a'ayin kenu. ²⁶ U yawunsai, u la ta tsulobo u soi mavura adama a Kawauwi, n u da wa tsara kuzuwate ku Masar gba, kpaci katsupi ka

Kashilā ka ka tuwā ka wa vana. ²⁷ Adama a upityanangu u ne, u aṣākai Masar, kpm u pana uwonvo u upan u magono wa. Musa lyai kapala n akawunki yavu wa wene Kashilā ka bawu uza wa wene. ²⁸ Adama a upityanangu u ne, u foḥusoi Abiki a Upasamgbana u vishanaṣai mpaṣa a apashi a re gbā n a zuba u utsutsu u kuwa, tsarā kawuni ka ka tuko ukpa u wuna mmuku n kagitā ma Isara'ila wa.

²⁹ An aza a Isara'ila a'ari n upityanangu, ḍa a pasai Mala ma Shili a iyamba i ekpi. Shegai an aza a Masar a tonoi, gbā le a kuwāi asuvu a mini.

³⁰ An ama a Kashilā a'ari n upityanangu, ḍa a kyawunsai ilyuci i Jeriko a'ayin a shindere, aku kasaga ki ka wasāi.

³¹ An Raha† kashankala wari n upityanangu, ḍa i zuwai u wushai aza a ukyawunsa iyamba aza a Isara'ila. Ili i'ya gai i zuwai bawu a wuna yi an a wunai aza ḍa a 'yuwain upanāka Kashilā ḍa la vi.

³² Nɔya wā kpm ma doku n dana? Mā n a'ayin a ḍa ma yan kadyanshi a kaci ka Gidiyo,† n Baraku, n Somso,† n Jafita, n Dawuda, n Sama'ila† nā ntsunate wa. ³³ Aza ḍa upityanangu u le u zuwai a lyasai iyamba ushani n kuvon. A yain ili i'ya i'ari dere aku a wushai ili i'ya Kashilā ka yain kazuwamgbani. A kimbai anānā a igabako. ³⁴ A cimbusai akina a kasudugbate. A lai a akere a aza ḍa a ka ciga a wuna le n iburundu. Ko an u wokoi a'a n ucira wa, a wokoi aza a ucira. Acirani a ḍa a asu u kuvon kpm a wacinsai asoje a amoci. ³⁵ A gonunko tā aka a roku akushe a le n uma a ḍa a'ari a kuwāi. Ama roku a so tā mavura cika, shegai gbā n nala a 'yuwan tā uwusha utsarā u kaci u ḍa a ka nākā le, tsarā a tsarā u'yangasa u ḍa u lai tsulobo. ³⁶ A yankai aza ḍa a wushuki n Kashilā majari a cada le, a sirasai ama a roku n ikani kpm a ukusa le a kuwa ku a'ali. ³⁷ Aza roku a kuwāi an varasa le n atali. Aza roku a kuwāi an a kidamgbana le mere-mere. A wunai aza roku n iburundu. Aza roku a'a n ili i uka wa, she abaci a ikpan i nlala. A rongoi n unambi, n a sukutasi le, n magori. ³⁸ Ama a na a rongo tā mai, hal gbam likimba u rāṣa a rongo pini wa. A gengei a kakamba nā nsasa, a kpawunsai a a'aburu n a'ele a iyamba.

³⁹ Ama a na yi gbā a zuwai Kashilā ka panai kayanyan adama upityanangu u le! Shegai ko n nala a kuwāi bawu a wushai ili i'ya Kashilā ka yain kazuwamgbani. ⁴⁰ Kashilā ka foḥusuko tsu tā ili i'ya i lai i le tsulobo, tsarā a zuwa a woko uwulukpi kaḅolo n aṣtsu tyoku ḍa u gain tsu woko, shegai ele koshi wa.

12

Kubari ku Kashilā

¹ Tsā tā n ama ḍa a'ari iryoci i upityanangu ushani a ukyawan. Adama a nala aṣākai tsu sumai kalambale ka kari a kapala ka tsunu kotsu tsu shamgba wa. Tsu takpa asuvu a uma u tsunu gbā ili i'ya ya kangu tsu uyan ili i'ya i gain tsu yain; wata, unyushi u cingi u ḍa wa fuda u gonuko tsu a kucina. ² U kana tā tsu zuwa a'eshi a tsunu a asu u Yesu, uza ḍa wari kagitā ka upityanangu u tsunu, uza ḍa kpm u gonukoi u ḍa tyoku ḍa u gain u woko. U soi mavura, kpm u kuwāi a mawandamgbani. Shegai u wushuki n uwono yavu ili i roku i'ya wa, adama a mazangā ma wa tsarā a kapala. Gogo-na wā ḍe ndishi a ulyaki u karatsu ka tsugono tsu Kashilā.

³ Yawunsai n iryoci i Yesu uza ɗa u kawunki an aza a cingi a yanka yi tsiyingi. Kotsu i wowo wa, lyayi pini kapala.

⁴ Kumoɗu wa ke n unyushi u cingi ku rawa a wuna ɗa wa. ⁵ Kotsu i aɗansa wa an Tagarada u Kashila u tonukoi mmuku n ne tsara u gbamatangusu le atakasuvu:

“Maku ma va, zuwa atsuvu,
Magono ma Zuba ma yanka vu baci kuɓari.
Kotsu vu wutukpa uma wa, wa bongo vu baci.

⁶ Kpaci Magono ma Zuba ma tsu bara ta aza ɗa wa ciga,
kpam u yanka gba aza ɗa u wushunki a woko mmuku n ne mavura.” ◊

⁷ Kawunki n mavura ma ya so, kpaci icun u mavura ma Tata ma. Maku ma la ma tata u ne u kpaɗai uyan mavura wa. Kirana ɗa Kashila ka kirana n aɗa tyoku mmuku n ne. ⁸ Kashila ka tsu yanka ta gba mmuku n ne kuɓari, kpam u kpaɗa vu baci uɓarana u wenike ta maku ma kateshe ma vari, avu maku ma ne ma wa. ⁹ Gba tsunu tsar ta n isheku pini na a likimba aza ɗa a tsu bara tsu, kpam tsu tsu naka le ta tsupige. U la tsulobo tsu naka Tata u uma u tsunu tsupige tsara tsu yain uma wa? ¹⁰ Isheku i tsunu i likimba a tsu bara tsu ta a a'ayin kenu a ure u ɗa a wenei wari dere. Shegai Kashila ka tsu bara tsu ta tsara u banga tsu tsu woko uwulukpi tyoku ɗa wari. ¹¹ Kuɓari ka la ka ku yankpai a'ayin a ɗa a ka yan ka wa, ka ta na mɓala! A'ayin a ɗa baci Kashila ka yan le mavura tsara u wenike le ili i'ya a yain i gan wa, kotsu a rotsongusu a yain dere kpam a rongo na ndishi n shinga.

Panakai Kashila

¹² I woko ta usorukpi, adama a nala doki kpam i gbamatangu kaci ka ɗe. ¹³ Lapulukai kaci ka ɗe ure mai. Tsara aza ɗa a ka tono ɗa a taɗatsa wa, ko an u wokoi a'ari awunu n usorukpi u ikyamba tsara a tsara ucira.

¹⁴ I matsa i rongo na ndishi n shinga n ama gba, kpam i matsa i rongo n uwulukpi. Uza ɗa baci dem bawu uma u ne wari uwulukpi, wa wene Magono ma Zuba wa. ¹⁵ Kiranai tsara uza u namba ukuna u shinga u Kashila wa. Kiranai kotsu kami ka ahali a cingi ka yain a asuvu a ɗe wa. Icun i nala yi ya nangasa ta ama a asuvu a ɗe ushani. ¹⁶ Kiranai kotsu uza u te u ɗe u yain tsishankala wa, ko tani u 'yuwan utono Kashila tyoku ɗa Isuwa yain wa. Isuwa ɗa maku ma pige ma Ishaku, kpam wari wa tsar ta gba ili i'ya tata u le wari n i'ya, shegai u dengei i'ya a unā u kapara ka kpayan. ¹⁷ I ciba ta an Isuwa yain ili i na yi, wari wa ciga tata u le u zuwuka yi unā u shinga, shegai tata u ne u 'yuwain. Kpam ili i'la la wa yan u savaɗa ukuna vi wa, ko an u foloi tata u ne n kushen n meshi. ◊

¹⁸ Eɗa tyoku u aza a Isara'ila aza ɗa a tuwai a Masasa ma Sinaiɗ ɗa i'ari wa, a asu u ɗa a ka wene kpam a sawa. Mari urana n akina, karimbi ka kimbai ma dan n kabatarakpa. ¹⁹ A panai mawura ma kavana n kalagatsu. An ama a panai kalagatsu a foloi Kashila ka asaka kadyanshi, ²⁰ kpaci a fuda a kawunku wa, an u danai, “Ko manama ma baci ma sawai masasa mi, u kana ta a varasa ma a wuna.” ◊ ²¹ Musa n kaci ka ne dem u giruwa ta cika adama a ili i'ya u wenei an u danai, “N pana ta uwonwo cika kpam ma jeke ikyamba.” ◊

²² Shegai gogo-na i tuwa ɗe a Masasa ma Sihiyona, ilyuci i pige i Kashila Uza u Uma n Urishelima u ɗa wari a zuba. Wata, a asu u atsumate a zuba

a da kakuma ka le bawu kari ukece a bolomgbonoi a yain ipeli. ²³ I tuwai ta a asu u kabolo ka mmuku n Kashila yavu gba de mmuku n kagita n ne n da a'ari. A korongu ta a'ala a le gba a zuba. I tuwai a asu u Kashila uza u afada u ama gba. Kpam i tuwai a asu u a'ulu a aza a maci aza da a kuwai caupa, kpam Kashila ka gonuko le tyoku da wa ciga le a woko. ²⁴ I rawa de asu u Yesu, ka'uwi ka mere ka kazuwamgbani ka savu a asu u Kashila n ama. Mpasa n Yesu n da a vishanasai tyoku u udarakpa n da mari n akani a da a lai mpasa n Habila.*

²⁵ Adama a nala, kiranai kpam kotsu i 'yuwan upanaka Kashila wa, a'ayin a da baci wa dansa. Aza a Isara'ila a 'yuwan yi upanaka an u rono le atsuvu a'ayin a da a'ari a likimba, kpam a la wa. Adama a nala, u tsunu wa la ta tsu kpatalaka baci Kashila uza da wari a zuba kucina an wa rono tsu atsuvu. ²⁶ An u yain kadyanshi caupa, kalagatsu ka ne ka gbadā ta likimba, shegai gogo-na u yan ta kazuwamgbani, "Ma doku ta kpam n gbadā kuten, shegai likimba da koshi wa, hal n zuba dem." ◇ ²⁷ An u danai nala, ili i'ya wa tono i'ya na, wa wacinsa ta gba ili i'ya u yain. Ili i'ya bawu a ka gbadā i'ya koshi ya woko.

²⁸ Ili i'ya i zuwai tsa cikpa i'ya, an tsu tsarai tsugono tsa bawu tsa gbadā u da. She tsu lyaka Kashila kayala a ure u da wa pana kayanyan kpam n unaka karinga u pige n uwonvo, ²⁹ kpaci Kashila ka tsunu ka ta tyoku u akina a kasudugbate da a ka wacinsa ili.

13

Tyoku da va zuwa Kashila ka pana kayanyan

¹ Lyayi kelime n i cigi atoku n uciga u Kawauwi. ² Kotsu i ciba i wushi amoci mai a a'uwa a de. Aza roku a yan ta nala, aku a ryabusai atsumate a zuba bawu a revei. ³ Kotsu i asansa n aza da a'ari a kuwa ku a'ali wa. Panai ikyamba kabolo n ele yavu i'a pini a kuwa ku a'ali ki n ele. Cifai n aza roku aza da a ka yansa mavura, yavu eda a ka yanka ma.

⁴ Ya dem u naka iyolo tsupige, vali n uka u ne a kana kaci ka le mai, kpaci Kashila ka yan ta uza da u yain tsishankala ko u kpadai ushamkpa iyolo i ne mavura. ⁵ Kotsu vu asaka uciga u ikebe u pura ugboji u vunu wa. Asaka i'ya vari n i'ya i ratsa vu. Kashila ka dana ta, "Ma asaka vu wa, ko kenu. Kpam ma kpatalaka vu kucina wa." ◇

⁶ Adama a nala, tsa fuda ta tsa dana bawu uwonvo, "Ma pana uwonvo wa, ko kenu, kpaci Magono ma Zuba ma kanga ka va. Ko uza wa fuda wa yanka mu ko i te wa." ◇

⁷ Cifai n aza a kelime a de aza da a wenishike da kadyanshi ka Kashila. Yawunsai ukuna u shinga u da uma u le u tukoi, kpam i wushuku n Kashila tyoku da a yain. ⁸ Yesu Kawauwi wa sava da wa, ko kenu! Ili i te i'ya wari nayain, n ara, hal ubana bawu utyoku.

⁹ Kotsu i asaka a yinsa da, ko kpam uwenishike icun kau-kau u zuwa da i asaka ure u shinga wa. Ukuna u shinga u Kashila u da u gain u gbamatangusu asuvu a de, shegai utono u mele ma ilikulya ma yan nala

* **12:24** An Kayinu wunai vangu u ne Habila, Kashila ka dana ta, "Mpasa n vangu u vunu n da mari a iyamba n tuko ta kushen ara va" (Kagita 4:10). Mpasa n Yesu n tuko ta ucimbusa u unyushi u cingi, shegai mpasa n Habila mari ma ciga ta a yain uza da u wuna yi mavura. ◇ **12:26** Hag. 2:6. ◇ **13:5** U.M.L. 31:6, 8. ◇ **13:6** Ishp. 118:6.

wa, ma gbam bawu ma tsu ɓaṅga aza da a ka panaka ma vi. ¹⁰ Tsā tā n asudaṛakpa u roku kau, shegai adarākpi a da a ka gbasha a asu u ulya u kayala u aza a Yahuda, a'a n ucira u da a ka lya udarākpa u da tsu yain a asudaṛakpa u tsunu wa.

¹¹ Magono ma Adarākpi aya u tsu bidya mpasa ma nnama ubana a Asu u da u Lakai Uwulukpi a asu u da u tsu naka n da adama a unyushi u cingi. Shegai ikyamba i nnama yi a runukpa i'ya a uroto u asu da a zuwai agali. ¹² Ili i'ya gai i zuwai Yesu panai ikyamba a uroto u ilyuci i pige vi i'ya gai la vi, tsara u zuwa ama a ne a woko uwulukpi na mpasa n ne. ¹³ Asakaj tsu banai ara ne a uroto u asu da a zuwai agali yi tsu ba tsu panai uwono tyoku da eyi u panai. ¹⁴ Tsā n ilyuci i pige pini na a likimba i'ya ya rongo hal ubana wa, shegai atsa pini tsa vana icun i ilyuci i pige i nala yi.

¹⁵ Asaka tsu rongo utonusuko ama maco bawu uwonvo atsu atoni a Yesu a da. A'ayin a da baci tsa yansa nala vi u woko ta udarākpa u icikpali u da u rawai a asu u Kashila a asuvu a kala ka Yesu. ¹⁶ Kotsu i asansa i yanka ama ukuna u shinga ko kpm i kpaɗa uɓaṅgamgbana wa, kpaci icun i udarākpa u da u tsu zuwa Kashila ka pana kayanyan u da gai la vi. ¹⁷ Panakai azapige a de i yansa ili i'ya a danai i yansa. A ka kirana ta n uma u de bawu uwunvuga, kpaci a reve ta an a ka tonuko Kashila tyoku da manyan ma le ma ɓaṅga da. I panaka le baci, a ka yan ta manyan ma le n ipeli. I kpaɗa le baci upanaka, a ka yan ta ma n unambukatsuma, kpm nala wa ɓaṅga da wa.

¹⁸ Kotsu i yansaka tsu kvasu maco. Tsu reve ta atakasuvu a tsunu a'a ta sarara, kpm kain dem tsu tsu ciga ta uyan ukuna u maci. ¹⁹ Ma folo da ta n gba ucira u da mari n u da, i yain kvasu tsara Kashila ka gonuko mu ara de gogo.

Kvasu a makorishi

²⁰⁻²¹ N yan ta kvasu Kashila ka ndishi n shinga u naka da gba ili i shinga i'ya bawu i'ari n i'ya, tsara i yain ili i'ya wa ciga. U 'yangasa ta Asheku a tsunu Yesu Kawauwi a ukpa. Gogo-na Yesu woko de Kaliniki ka Pige uza da a yankai manyan na mpasa n ne tsara a gbamatangu kazuwamgbani ka Kashila na ncon n ne, ka bawu ka kotso. N yan ta kvasu tsara Kashila ka yain ili i'ya i yankpa yi a asuvu a tsunu a akere a Yesu Kawauwi. Tsupige tsu woko ara ne hal ubana bawu utyoku. Ami.

²² Ama a va, n folo da ta i zuwa atsuvu a akani a ugbamatangu a na yi. Ukanikorongi u kenu u da koshi.

²³ Ma ciga ta i reve an a asaka de utoku u tsunu Timoti, wa kpm a kuwa ku a'ali wa. U rawa baci gogo, atsu dem tsa tuwa ta kabolo tsu wene da.

²⁴ Danasai gba azapige a de n gba ama a Kashila.

Atoni a Italiya a da a'ari kabolo na mpa a ka danasa da ta dem.

²⁵ Asaka ukuna u shinga u Kashila u rongo n adā gba.

Ukanikorongi u Yakubu

Ukukpa u kadyanshi

Yakubu vangu u Yesu Asheku Kawauwi aya u korongi ukanikorongi u na vi. U korongu ta ukanikorongi vi ubana a asu u Atoni a Yesu aza da a wacuwai ubana a iyamba kau-kau adama a upana u ikyamba u da a ka so adama a utono Yesu Kawauwi.

An upana u ikyamba vi u gbonguroi, da i zuwai a sumai a wacuwusai. Da gai i zuwai Yakubu koronku le ukanikorongi u na vi kpaci wa ciga ta u gbamatangu le kpam a kawunku pini a utono. Da kpam i zuwai tagarada u na vi u yain kadyanshi ka upana u ikyamba vi, n awuya, n ahankuri, n kavasu n urongo shiriri a asuvu a utono Kawauwi.

Gogo-na Atoni ushani a ka pana ta ikyamba a akere a aza da bawu a'ari atoni a Kawauwi. Gba n nala u gan ta tsu toni yi mai. Tagarada u na u wenike tsu ta an utono u Kawauwi vi urongo mai da kain dem.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1:1)

Uma u upityanangu n kakiri (1:2-18)

Upana n upanaka akani a Kashila (1:19-27)

Kotsu vu naka aza a utsari n aza a ucira karinga koshi wa (2:1-13)

Upityanangu n manyan (2:14-26)

Kakiri n Idani (3:1-18)

Kubari adama a tsije n likimba (4:1-5:6)

Ahankuri, ben n kavasu (5:7-20)

Ukukpa u kadyanshi

¹ Mpa Yakubu, kagbashi ka Kashila, kpam n ka Asheku Yesu Kirisiti Kawauwi.

Ama da a pityanangi n Kashila alya ma koronku, aza da a wacuwai a asu kau-kau.*

Ma sukunku da ta idyani.

Uwenishike a kaci ka ukondo

² Ama a va, gba de u gan ta i yain mazanga a'ayin a da awuya a cina da. ³ Kpaci ukondo n ukuna u nala u da wa zuwa da i reve an upityanangu u de wari n ucira, kpam u zuwa da akawunki. ⁴ I kawunku hal she ukondo vi u wura. Pini nala, da ya gbonguro i shadangu, kpam ya namba i'ya i gain i tsara wa. ⁵ Uza da baci wa ciga kakiri a asuvu a de, u foli Kashila wa naka yi ta ka. Kashila uza da u tsu naka ya dem gbani, kpam u tsu naka uza da baci dem u folo yi kakiri, u tsu yan uza da baci u folo yi mavura nala wa. ⁶ Shegai va folo baci ili, u kana ta vu pityanangu kotsu vu yain malala wa. Ko ya baci dem wa yan malala, tyoku u abali a kushiva a da uwule u tsu kyawunsuka kabarikete da wari. ⁷ Ucuu u vuma u nala, kotsu u wundi yavu Kashila ka naka yi ili wa. ⁸ Uza da bawu u tsu fuda u

* **1:1** Idani i Tsiheline pini na i'ya "Ubana asu u aletsu kupa n a re" adama a aza a Yahuda a da a wokoi Atoni ushani. Yakubu yanka ta ure u da bawu u wuyanai manyan a'ayin a nala yi tsara u wenike an ukanikorongi u ne u korongu ta u da a asu u aza da a ka tono Kashila.

shamkpa katakasuvu ka te, ucun u vuma u nala u tsu shamkpa ukuna u te u yain wa.

⁹ Katoni ka kari uza u unambi, u yain mazanga an Kashila ka 'yangasa yi. ¹⁰ Katoni ka kari uza u utsari, u yain mazanga an Kashila ka wenike yi tyoku da wa vakunku kaci ka ne. Uza u utsari wa ta yavu apalu a da a tsu wuta a mete, aku a laza a rukpusa. ¹¹ Kaara ka tsu wuta ta shen cika, aku ka ekpetengu apalu yi hal a rukpusa a iyamba, kpam tsulobo tsu le tsu kotso. Nala dem uza u utsari wa kotso ko wa baci a kumofu n manyan ma ne.

¹² Kashila ka tsu naka ta mazanga a asu u aza da a kawunki n ukondo vi n ahankuri. Ukondo u kotso baci, Kashila ka naka ta uza da u lyai ukondo vi funi u uma u da bawu wari n utyoku. Kashila ka zuwamgbana ta ka yan ili i na a asu u aza da a ka ciga yi.

¹³ A'ayin a da baci uza wa ciga u yain tsicingi, kotsu u dana Kashila ka ciga ta ka kondo yi u yain tsicingi wa. Tsicingi tsa kondo Kashila tsu zuwa yi u yain tsicingi wa. Kashila kpam ka kondo uza adama a da u yain tsicingi wa. ¹⁴ Uciga u tsunu adama tsu yain tsicingi u da u tsu zuwa tsu uciga u ili, kpam aku u lapanasu tsu. ¹⁵ Uciga u nala vi u tsu yan ta katsuma, aku u matsa unyushi, unyushi kpam u gbonguro baci aku u tuko ukpa.

¹⁶ Eda aza da ma ciga cika, kotsu i toni ka ban wa. ¹⁷ Ko ndya baci i lobonoi, kune ku a asu u Kashila. Kpam ko ndya baci bawu i'ari n unyushi, i wuta ta a zuba a asu u Tata uza da u yain atyashi n alishi. U tsu sava da wa, u tsu sava da u gono tyoku da kulu ku madanga ku tsu sava dasa wa. ¹⁸ U dangasa tsu ta tsu woko ama a ne a da wa ciga, adama a nala, u sukunku tsu akani a mayun a ne, kpam a gonuko tsu mmuku n kagita n ne.

Zuwai atsuvu mai

¹⁹ Eda aza da ma ciga cika, i yain maloko a asu u upana, shegai kotsu i yain maloko a asu u udana wa, kpam kotsu i yain maloko a asu u uyan upan wa. ²⁰ I yan baci upan, ya fuda ya yan ili i'ya Kashila ka ciga da i yain wa. ²¹ U kana ta i asaka uyansa ili i'ya bawu i gain n i cingi. I vakunku kaci ka de, i wushuku n akani a da Kashila ka naka da tyoku u icun a atakasuvu a de. Akani a na yi a'a ta n ucira u da a ka fuda a wauwa da.

²² I woko aza da a ka yansa ili i'ya akani yi a danai. Panai n atsuvu koshi wa, kpaci nala baci ya yansa, ya lapanasu ta kaci ka de. ²³ Uza da baci wa pana udani u Kashila, aku bawu u yain ili i'ya a danai u yain, vuma u nala tyoku u uza da wa wundya kaci ka ne a madubu da wari. ²⁴ U laza baci u asakai madubu mi, aku u asansa tyoku da u wenei kaci ka ne. ²⁵ Shegai uza da baci wa wundya mele ma maci ma Kashila, kpam wa yan ili i'ya ma danai, vuma u nala wa tsara ta unu u shinga u utsara u kaci u da mele mi ma naka. Nala wari n uza da wa wundya n u asansi wa.

²⁶ Uza da baci wa wundya eyi Kashila ka wa tonu, kpam u fuda u kana unu u ne wa, ka ban ka wa yan kpam utono u Kashila u ne u gbani u da. ²⁷ Ure u maci n u da u mayun u utono u Kashila Tata u tsunu u da, a kirana na mkpan na nra na a asuvu a awuya a le, kpam a kirana n utono u likimba kotsu u nangasa le n ili i icadi wa.

2

Kotsu i wenike kufyangi wa

¹ Ama a va, Asheku a tsunu Yesu Kirisiti Kawauwi uzapige u da. Kotsu i takpana unaka tsupige wa, i'a baci upityanangi n eyi. ² Tyoku u naha, a dana uza roku u tuwa a asu u kabolo ka de n aminya a shinga a ikebe, aku u ukai kpm nkawani n zinariya a ajubu. Pini nala, uza roku kpm u tuwai uza u unambi u ukai aminya a da bawu a gain. ³ Aku i nakai vuma da u ukai aminya a shinga yi tsupige i tonuko yi, "Asu u ndishi u da na." Aku i tonuko uza u unambi vi, "Shamgba dan," ko kpm, "Dusuku a iyamba evu n a'ene a va." ⁴ I yan baci nala, ya wenike de la vi kufyangi a asu u ama a re a na yi, kpm i yan ta dere tyoku da uza u afada uza da wari n uyawunsa u cingi a katakasuvu ka ne.

⁵ Ama a va aza da ma ciga cika, zuwai atsuva a de mai. Mayun da Kashila ka dangasai aza a unambi a woko aza a utsari a asuva a upityanangu. Kpm u dangasa le a woko aza da a ka lya agadu a tsugono tsa u zuwamgbani wa naka aza da a ka ciga yi. ⁶ Gba n nala, i goroi aza a unambi yi! Shegai aza a utsari yi alya a ka sukuta da a rono da kpm ubana a kuwa ku afada. ⁷ Alya kpm a tsu dana ukuna u cingi a kala ka Yesu Kirisiti Kawauwi kpm n ka a ka isa da.

⁸ Ya yan ta ili i shinga ya kirana baci n mele ma tsugono ma mari a Tagarada u Kashila, "Ciga uza u karen u vunu tyoku da va ciga kaci ka vunu." ⁹ Shegai ya tono baci n ama tyoku da i wene le, unyushi u cingi u da ya yan, kpm mele ma varangu da ta aku i woko aza a unyushi. ¹⁰ Uza u tono baci Mele ma Kashila ka nakai, aku u kodoi ma te, vuma u nala vi u kodoi de gba Mele mi. ¹¹ Kashila ka ka danai, "Kotsu vu vaku n uka u uza roku wa," aya dem u danai, "Kotsu vu wuna uma u vuma gbani wa." Adama a nala, ko vu vaku baci n uka u uza wa, aku vu wunai uma u vuma gbani, vu woko de uza da u kodoi gba Mele ma Kashila.

¹² Adama a nala, yanyi kadyanshi n i yanyi yavu a ka ciga a yanka da afada n mele ma ma tuko utsara u kaci. ¹³ Ya pana baci iyali i aza roku wa, eda dem Kashila ka pana da iyali wa. Shegai ya pana baci iyali i aza roku, Kashila uza u iyali, iyali i ne ya lya ta kaci ka afada.

Upityanangu n uyan ili i shinga

¹⁴ Ama a va, ndya kalen ka uza wa dana u pityanangu ta bawu u wenikei manyan? Ucu n u upityanangu u nala wa wauwa uza wa. ¹⁵ A dana vu wene uza roku uza da u kana ta u tsara ilikulya ko kpm aminya a u'uka. ¹⁶ Aku vu dana, "U yan tsu ben, Kashila ka zuwuka vu unu u shinga," i tonuko yi kpm Kashila ka tuko vuma u nala vi ilikulya ko aminya, eda kpm i naka vuma u nala vi ilikulya ko aminya wa. Ili i shinga i eni i'ya ukuna u nala wa yanka yi? ¹⁷ Nala dem upityanangu utyoku u ne, bawu wa walaka n manyan, upityanangu u nala vi kakushe ka.

¹⁸ Uza roku wa fuda ta u weci mu, "Avu va n upityanangu?" Aku n wushunku yi, "Ma ta n manyan." Pini nala, aku n tonuko yi, "Wenike ve upityanangu u vunu vi bawu manyan, mpa kpm n wenike da upityanangu u va n manyan ma ma yan."

¹⁹ I wushuku ta an Kashila ka te ka, u gan ta. Shegai ko ityoni i cingi i wushuku ta n ukuna u nala vi, adama a nala a tsu pana ta uwonvo cika hal n a jeki ikyamba.

²⁰ Katengeshi ka vuma, ndya i zuwai va ciga uza roku u wenike vu an upityanangu wā baci manyan wa, upityanangu u nala vi u gbani u da? ²¹ Pana na, akaya a tsunu Ibrahi, u zuwa tā Kashilā ka panai kayanyan an u zuwai maku ma ne Ishaku a asudarakpa tsarā u yain udarakpa n eyi. ◇ ²² Gogo-na vu wene tyoku da upityanangu u Ibrahi n manyan ma u yain a walakai kaḡolo wa. U wenike tā an upityanangu u ne u maci u da a asu u ili i'ya u yain. ²³ A shadangu tā udani u da a danai a Tagarāda u Kashilā an a danai, “Ibrahi pityanangu tā n Kashilā, kpam Kashilā ka pana yi kayanyan hal u gonuko yi u woko vuma u maci.” Ili i'ya i zuwai a ka isa Ibrahi kaje ka Kashilā i'ya gai la vi. ◇ ²⁴ Gogo-na i wene tā an tsu wokoi dere a kapala ka Kashilā adama a ili i'ya tsa yansa, shegai adama a upityanangu u da koshi wa.

²⁵ Nala dem, Raha kashankala ka, u zuwa tā Kashilā ka panai kayanyan an u nakai aza a ukyawunsa uyamba a asu u ukpawan, kpam u wutukpa le n kaban a ilinuku. ◇ ²⁶ Ikyamba i'a baci bawu kuvi, ikyamba i nala yi kakushe ka, kpam upityanangu u da bawu wa yan ili, u lamgbana n kakushe wa.

3

Uwenishike a kaci ka kaletsu

¹ Ama a va, gbā de da ya bidya i'ari awenishiki wa. Kpaci i reve tā Kashilā ka yanka tsu afada a pige a da a lai aza da a buwai, an tsari awenishiki.

² Gbā tsunu tsu nusa tā cika, shegai aza da a tsu fuda a kaṇa aletsu a le, a ka fuda tā dem a kaṇa kaci ka le a asu u da u buwai. ³ Tsu tsu ukunka tā adoki urim n kawun a unā tsarā a panaka tsu. Kpam tsu zuwa le a yain ili i'ya tsa ciga a yain. ⁴ Nala dem a'atsu a mini, a da la a pige a pige, kpam uwule u ucira u tsu geḡe le tā, gbā n nala kawantiki ka yan baci manyan n kazama, she u geḡe ka ubana a asu u da wa ciga. ⁵ Nala kpam kaletsu kapashi ka ikyamba ka kenu, shegai ka tsu yan tā ili i pige. Kondoī ve tyoku da maku ma kakina ka mazaki ka tsu daḡa kagozo ka pige. ⁶ Nala dem kaletsu akina a da, ka la tā apashi a ikyamba a da a buwai tsicingi. Ka ka nangasa gbā uma u vuma, ka savada tā ure u uma u vunu ubana a akina, kpaci kuwa ku akina ka ku tsu geḡengu ka.

⁷ Ama a ka fuda tā a zuwa gbā ko manama ma eni ma baci ma panaka le, hal na nnu n a'ali n adan. ⁸ Shegai uza wa fuda wa zuwa kaletsu ka ne ka panaka yi wa. Kpaci ili i cingi i'ya, i'ya bawu uza wa fuda wa kaṇa, ka tā n tsukonu tsu cingi.

⁹ N aletsu a tsunu a da tsu tsu cikpala Kashilā Tata u tsunu. N a da kpam tsu tsu tonusuko ama kagbani, aza da Kashilā ka yain, kpam a rotso yi. ¹⁰ Gbā icikpali n kadyanshi ka cingi† a unā u te u da a tsu wuta, u gan nala gitā wa, edā ama a va! ¹¹ Keshi ka mini ka te ka fuda ka wutukpa mini ma shinga n ma akoni? ¹² Uza wa fuda wa kasa zayitum a madanga ma kapopi ko kapopi a katyaci? Wa yan nala wa, kpam keshi ka mini ka te ka fuda ka wutukpa mini ma akoni n ma shinga wa.

Kakiri ka likimba n ka zuba

¹³ Uza roku wā la a asuvu a de uza da u gbojoi kpam u revei ili i Kashilā? Ama da a'ari nala a ka wenike tā u da a asu u urongo uma u shinga, a ka wenike tā u da kpam a asu u uyan ili i maci bawu a ka yan araḡi. ¹⁴ Shegai

malyon ma pige ma baci a asuvu a de, kpam ya wenike uciga u kaci, kotsu i yain aradi an i'ari n kakiri wa. Aradi a de ukuna u mayun u da a ka 'yanku. ¹⁵ Malyon n aradi a'ari a asuvu a kakiri ka Kashila wa. Ili i nala yi gba i likimba i'ya, i uciga u katakasuvu i'ya, kpam Kalapansi ka ka tsu doku i'ya ucira. ¹⁶ Asu u da baci dem malyon mari n uciga u kaci, nte va cina pini ibili maco n ukuna u cingi kau-kau.

¹⁷ Shegai kakiri ka baci ka wuta i zuba, mai da kari. Ka ciga ta kpam ndishi n shinga. Kain dem kabirika yi wa, ka tsu 'yangasaka kaci wa. Ka tsu pana ta ama iyali ka yanka le ili i shinga. Ka tsu wenike kudyangi wa, ka tsu bidya ta kpam ukuna mayun. ¹⁸ Aza da a ka tukuso ndishi n shinga a ka ce ta ucun u ndishi n shinga kpam a kapi i shinga.

4

Asaka Kashila ka toni n avu

¹ Nda ya tukuso kushulu n ibili a asuvu a de? Gba ili i'ya ya tukuso ili i na yi i'ya, kurura ku cingi ka ka yan kuvon a asuvu a de. ² Ya ciga de ili i'ya bawu i'ari n i'ya, adama a nala i fobusoi kpam i wunai uma tsara i tsara i'ya. Ya yan de malyon ma ili i'ya aza roku a tsara kpam ya tsara i'ya wa, adama a nala i ba i shilakanai n aza da a'ari n i'ya i wusa le i'ya. Shegai ili i'ya i zuwai bawu i tsara ili i'ya ya ciga vi i'ya, i folo Kashila ka naka da wa. ³ Kpam ko i folo baci, i tsu tsara i'ya wa, kpaci uyawunsa u de u cingi u da, ili i'ya ya zuwa da i pana kayanyan ka uma i'ya i tsu bolo koshi.

⁴ Eda aza a ukpada u upityanangu, i reve an ya ciga likimba u na i woko de atokulalu a Kashila wa? ⁵ Ko ya yan malala ma ku'ari ku Tagarada u Kashila, ka ku danai, Kulu ku ne ka kari a asuvu a tsunu, ka ta n malyon. ⁶ U tsu wenike tsu ta ukuna u shinga u ne. Wene ve ili i'ya Tagarada u Kashila u danai, "Kashila ka 'yuwan ta aza a aradi, kpam u tsu wenike ta ukuna u shinga a asu u aza da a vakunki kaci ka le." ◇

⁷ Asaka Kashila ka toni n avu. 'Yuwan Kalapansi, eyi kpam wa suma ta u asaka vu. ⁸ Tuwai evu n Kashila, eyi dem wa tuwa ta evu n ada. Sawai akere a de, kpaci eda aza a unyushi u cingi a da. Wulukpei atakasuvu a de, eda ama da bawu i'ari n katakasuvu ka te. ⁹ Balai asuvu adama a ili i cingi i'ya i yain, panai m'ala i namgba asuvu, namgbai katsuma a una u da ya dososo, ipeli i de i gono unamgbukatsuma. ¹⁰ Vakunki kaci ka de a asu u Tata, eyi kpam wa radagba da ta a zuba.

¹¹ Ama a va, kotsu i tonusuko atoku a de kadyanshi ka cingi wa. Ya dansaka baci uza roku tyoku da wa yan ukuna u cingi, hal i tadanku yi unyushi, Mele ma Kashila ma ya tadanku unyushi kpam i yankai ma afada. Eda aza da ya tadanku Mele unyushi a da wa. Manyan ma de ma i toni ma. ¹² Kashila ka yan ta Mele, aya kpam koshi wa yan afada a maci a asuvu a tsunu. Aya koshi wari n ucira u da wa wauwa ko u wuna. Ucira u eni u da vari n u da, u da va kidaga utoku u vunu ugana?

Yan aradi adama a nakpan wa

¹³ Panai na, i tsu dansa ta, "Ara ko nakpan tsa bana ta a ilyuci i roku, tsu ba tsu rongo de hal kayen tsu yain tsilaga, tsu yain ikebe." ¹⁴ I tsu dana ta nala, shegai i reve i'ya ya gita nakpan wa. Uma u de wa ta tyoku u maroli,

kaara ka wuṭa baci aku ma wacuwa. ¹⁵ Shegai i'ari i dana, “Kashila ka wushuku baci tsari n uma, tsa yan ta ili i na ko i nala.” ¹⁶ Shegai ya yan aradi n tsilai tsu gbani. Gba tsilai tsu nala tsi tsicingi tsa. ¹⁷ Ciba, unyushi u cingi u da uza u reve ili i'ya i gain u yain, aku u kpadai i'ya uyan.

5

A baranai aza a utsari

¹ Panai na eda aza a utsari, u gan ta i sai n meshi n i salasi adama a upana u ikyamba u da wa tuwa da. ² Utsari u de u shama de, kpm karan ka takuma de aminya a de. ³ Azurufa n zinariya u de u gbani u da. Utsari u da ya pana n u da vi, wa takuma ta ikyamba i de a akina. Utsari u da i bolomgbonoi vi, wa woko da ta iryoci i'ya ya varangu da a a'ayin a afada a makorishi. ⁴ Panai kushen ka azamaninga a da i zuwai manyan a kashina, aza da i kpadai utsupa ikebe i manyan i le. I 'yuwan le utsupa katsupi ka le, kpm kushen ku le ku rawa de a asu u Kashila Uza u Ucira Gba. ⁵ I rongoi a likimba bawu i yain manyan, gba n nala ya pana kayanyan ka atakasuvu a de. I gana ta kaci ka de hal i gbonguroi, shegai gogo-na kain ka a ka kida da ka na. ⁶ I kidagai aza da bawu a'ari n unyushi ugana a woko aza a unyushi, i wuna le, kpm a shilakanaka da wa.

Kawunki n upana u ikyamba

⁷ Ama a va, u kana ta i rongo n ahankuri i vana ugono u Asheku. Kondoi ve tyoku da acimbi a tsu vana mini ma zuba tsara a cei, kpm a vana mini hal ubana a'ayin a ukapa u iceshi yi. Kondoi ve tyoku da a tsu yan ahankuri hal a'ayin a ukapa yi a rawa. ⁸ Nala dem, u gan ta i yain ahankuri, u gan ta i gbama asuvu kpaci Asheku a ka barakpa wa, wa gono ta. ⁹ Atoku a va, kotsu i damgbarasa kaci ka de n kakpadikukuna wa. Nala baci ya yansa, Kashila ka kidaga da ta ugana. Uza u afada wa ta a utsutsu utuwa.

¹⁰ Atoku a va, kondoi ve tyoku da nsumate aza da a tsu yan kadyanshi ka Kashila n ucira u kala ka ne. Alya iryoci i ama da a panai ikyamba. ¹¹ Tsu cikpala ta aza da a tsu kawunku pini n upana u ikyamba. Ayuba da iryoci i uza da u kawunki n ahankuri. A asu u akawunki a ne, tsu wene ta tyoku da afofi a Kashila a shinga a kotsoi mai, tyoku da Tata wari uza u asuvayali cika.

¹² Ama a va, wa ta n kalen cika, i 'yuwan utsina n i yanyi kazuwamgbani n i isasi zuba. Kotsu i yain nala n isasi likimba wa, kotsu dem i yain nala n i isasi ili i roku wa. Ili i'ya i gain i yain i'ya i dana “eye” ko “a'a” koshi, i yan baci nala ya yan unyushi u cingi, ko a kidaga da ugana wa.

Uwenishike a kaci ka kvasu

¹³ Ya wari a asuvu a de uza da wari n ukuna u da wa balay yi? She u lyai kapala n kvasu. Uza roku wari n mazanga? She u shipi ishpa i icikpali. ¹⁴ Uza roku wa a asuvu a de n ma balay? She u isa nkoshi ma Atoni a Yesu a yanka yi kvasu. A ka gbaraka yi ta manivi a asuvu a kala ka Asheku. ¹⁵ Kpm kvasu ka a ka yan vi, a yan baci ka n upityanangu ka tuko ta uza u ma balay vi alafiya. Kashila ka tanasa yi ta. Uza vi u yan baci unyushi u cingi u roku, Kashila ka cimbusuka yi ta. ¹⁶ Adama a nala, tonukoi atoku unyushi u cingi u de, i yanka atoku kvasu tsara Kashila ka tanasa da. Vuma da u zuwai Kashila ka panai kayanyan, kvasu ka ne ka ta n ucira, kpm ka tsu tuko ta makorishi ma shinga.

¹⁷ Iliya† vuma ɗa tyoku u tsunu, u yain kvasu cika kotsu a roi wa, kpam a ro wa hal ayen a tatsu n uwoto u teli. ¹⁸ U doki u yain kvasu, aku zuba naƙai mini, uyamba kpam u wutukpai ilikulya.

¹⁹ Ama a va, uza roku u puwan baci bawu wa yan ukuna u mayun, uza roku u gonuko yi a ure. ²⁰ U gan ta i reve mai, uza ɗa baci u gonukoi uza u unyushi u cingi a ure u maci u asakai tsicingi tsu ne, vuma u nala vi u wauwa yi ta a asuvu a ukpa, adama a nala a ka cimbusuka yi ta unyushi u cingi ushani.

Ukanikorongi u Kagita u Bituru

Ukukpa u kadyanshi

Bituru uza da u korongi Tagarada u na vi, kasuki ka. U rongo ta kabolo n Yesu. A'ayin a da Yesu panai ikyamba u wene ta n a'eshi a ne. A ukanikorongi u na vi, u yan ta kadyanshi n Atoni a asu kau-kau a kaci ka upana u ikyamba.

Bituru tonuko ta Atoni u da, gba a a'ayin a da baci upana u ikyamba u cina le, a yain mazanga. Cinda Yesu panai ikyamba a'ayin a da wari a likimba, nala dem atoni a ne u kana ta a pana ikyamba. Upana u ikyamba u tsu zuwa ta upityanangu u uza u doku u gbama. U tonuko le ta ukuna u shinga u Kashila wa ta n ele a'ayin a da baci dem a ka pana ikyamba.

Gogo-na Atoni a ka pana ta dem ikyamba. Kashila ka ta pini tyoku da wari. Ukanikorongi u na u naka tsu ta ureve a kaci ka ukuna u mayun u kulu u da wa banga tsu a'ayin a da baci dem tsa pana ikyamba. U tonuko tsu ta dem ukuna u shinga u shinga u da tsa yan, a'ayin a da baci tsa pana kayanyan ko tsa pana ikyamba.

Ili i'ya i'ari a Tagarada u na vi

Idyani n kvasu (1:1-2)

Ili i maci i uzuwa u uma (1:3-12)

Kuryongo tyoku u ama a uwulukpi a Kashila (1:13-2:17)

Iryoci i upana u ikyamba u Atoni (2:18-25)

Uwoko u katoni n upana u ikyamba (3:1-4:19)

Adooki ubana a asu u nkoshi n kuwa ku Atoni (5:1-11)

Idyani i makorishi (5:12-14)

¹ Mpa Bituru kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi da ma sukunku da ukanikorongi u na vi. Ama da Kashila ka dangasai alya ma koronku. Alya aza da a'ari ndishi yavu amoci a uyamba u Pontu, n Galatiya, n Kapadosiya, n Asiya, n Bitiniya.

² Kashila Tata u dangasa da ta caupa, kpam Kulu Keri ku wulukpe da de. An u wokoi i nakai Yesu Kawauwi karinga, mpasa n ne kpam n za da de. Kvasu ka va ka i tsara tsishinga tsu Kashila ushani, na ndishi n shinga n ne a uma u de.

Atoni a yain n uzuwa u uma

³ Cikpalai Kashila Tata u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi. Wa ta n asuvayali cika hal u doku u matsa tsu ilimaci i savu. Adama a ilimaci i nala yi da tsari n uzuwa u uma u da wari n uma, kpam tsu tsara ilimaci yi an a 'yangasai Yesu Kawauwi a ukpa. ⁴ I naka tsu ta dem agadu a da bawu a ka namgba, n a da a'ari sarara kpam a ka kporo wa. Kashila ka ta n agadu a de a zuba, kpam wa asaka ko i te i sawa a da wa. ⁵ I wushuku baci n Kashila, agadu a nala yi a de a da, kpam adama a ucira u ne, wa kanku da ta ili i cingi kotsu i sawa da wa, hal she u wenike iwauwi a a'ayin a makorishi. Gba ama a ka reve ta n ukuna u iwauwi i nala yi.

⁶ Ili i nala yi mayun da, yani mazanga adama a ili yi. Shegai gogo-na ya pana ta ikyamba icun kau-kau a ukondo a'ayin kenu. ⁷ Upana u ikyamba vi wa tuwa ta tsara u wenike upityanangu u de u mayun u

da. Upityanangu u de wa ta n kalen cika, u la ta zinariya kalen. Akina a tsu zuwa ta zinariya u woko sarara, shegai gba n nala u tsu namgba ta. A'ayin a da baci a ka wenike Yesu Kawauwi a asu u ama, ya tsara ta icikpali, n tsupige, n karinga adama a ukuna u mayun u upityanangu u de. ⁸ Ya ciga ta Kawauwi ko an bawu kotsu i wene yi. Ko an u wokoi bawu ya wene yi gogo-na, i wushuku ta n eyi. Kpam ko gogo-na ya pana ta kayanyan n i yanyi mazanga ma gbam bawu ya fuda ya dana. ⁹ Adama a da i wushuki n eyi, ya tsara ta kune ku iwauwi i uma u de.

¹⁰ Ntsumate n yan ta kadyanshi ka tyoku da Kashila ka wenike ukuna u shinga u ne ara de. A vece ta ben tsara a reve ureve u iwauwi i'ya wa naka da. ¹¹ Kulu ku Kawauwi ka ta a asuvu a le, kpam ku yan ta kadyanshi ka upana u ikyamba u Kawauwi n tsupige tsa tsa tuwa ara ne a'ayin a da baci u panai ikyamba yi. Ntsumate mari ma ciga ta n reve ko nwere da, ko kpam nida ukuna u na wa gita. ¹² Kashila ka wenike le ta ili i'ya a ka yan kadyanshi a kaci ka ili i'ya ya gita, shegai a a'ayin a le a da ya gita wa. Ukuna u mayun u da a danai vi adama a de a da. Gogo-na Kashila ka suku ta Kulu Keri tsara ku banga ama an a yanka da Kadyanshi ka Shinga ka kubari. Ko atsumate a zuba a ciga ta dem a reve ikuna i na yi.

U kana ta vuma rongu uwulukpi

¹³ Adama a ili i na yi gba, yawunsai mai i rotsongusu tyoku da ya kana kaci ka de. Yawunsai tyoku da Kashila ka wenike ukuna u shinga u ne ara de a'ayin a da baci Kawauwi ka gonoi. A'ayin a da baci ya yawunsa a ikuna i na yi, ya tsara ta uzuwa u uma. ¹⁴ Naka Kashila karinga, kpaci eda mmuku n ne da. Kotsu i gono i kpatala i yain ili i'ya bawu i gain tyoku da i yansai a uma u cau u de wa. A a'ayin a nala yi, i'ari i reve ili i'ya i gain i yain wa. ¹⁵ Kashila ka dangasa da ta i woko mmuku n ne. U kana ta i woko uwulukpi a ili i'ya dem ya yan, tyoku da Kashila kari uwulukpi. ¹⁶ Kpaci Kashila ka dana ta n kaci ka ne, "U kana ta i woko uwulukpi, kpaci mpa ma ta uwulukpi." [◇]

¹⁷ Cibai i tsu yan ta kvasu a asu u Tata da wari a zuba. Aya uza u afada, kpam u tsu wenike ukuna u shinga a asu u vuma te kapala n uza roku wa. Wa yanka da ta afada a una u ili i'ya i yain. U kana ta i naka Kashila karinga a'ayin a da ya yan tsumoci pini naha a likimba. ¹⁸ I reve ta gai Kashila ka tsupa ta ili i pige tsara u wauwa da a uma u cingi u de, an u wokoi isheku i de i yansai dem nala. Kpam ili i'ya u tsupukai vi tyoku u zinariya ko azurufa da i'ari wa, kpaci zinariya ko azurufa u tsu barakpa wa. ¹⁹ U tsupuka da ta na mpasa n Yesu Kawauwi n da mari n kalen cika. Aya Maku ma Kondom na Kashila† uza da bawu u nusukai ko uza, kpam wa n ashinda wa, ko kenu. ²⁰ Kashila ka dangasa yi ta adama a ukuna u nala vi caupa kahu a yain likimba, kpam a a'ayin a makorishi a na yi Kashila ka suku yi ta a likimba tsara ya dem wene. Kashila ka yan ta ukuna u nala vi gba adama a de. ²¹ Gogo-na i wushuku ta n Kashila adama a Kawauwi. Kpam adama a da Kashila ka 'yangasa yi a ukpa u naka yi kpam tsupige, ya wushuku ta kpam i zuwa uma a asu u Kashila.

²² Gogo-na u gan ta i cigi atoku a de n uciga u mayun, tyoku da aza da a'ari ilimaci i te a tsu cigamgbana. A wulukpe da ta an i wushuki n Kadyanshi ka Shinga, ukuna u maci u da. Adama a nala, i cigamgbana cika, n ucira u atakasuvu a de. ²³ Kashila ka zuwa ta a doku a matsa da

ilimaci i savu. Uma u savu u de a asu u isheku i de u da u wutaḡi wa, kpaci uma u da ele a naḡa da, wa kotso ta a ukpa. Shegai uma u savu u na wa rongo ta pini bawu makorishi, kpaci u wutaḡi ta a asuvu a kadyanshi ka uma u Kashila, uma u nala vi kpm u da wa kotso wa. ²⁴ Matsumate ma korongu ta:

“Ama gba a'a ta tyoku u mete ma ma tsu laza ma kuwa;
tsulobo tsu le kpm tsu laza tsu kotso
tyoku u tsulobo tsu apalu a kakamba.
Mete mi ma ekpe,
aku apalu a rukpa a iyamba.

²⁵ Shegai kadyanshi ka Magono ma Zuba ka kotso wa.” ◇

Kadyanshi ka Magono ma Zuba ka nala ki, ka gai Kadyanshi ka Shinga ka tsa tonuko da na vi.

2

¹ Adama a nala, u kana ta i varangu gba ikuna i cingi i'ya ya yansa. I asaka uyinsa ama. Asakai i dansaka kaci ka de aza a shinga kpm nala i'ari wa. Kotsu i yain malyon ko kpm i yain kadyanshi ka ka balala aza roku wa. ² U kana ta i yain maluwa ma uso mani ma mari uwulukpi ma kulu, tsara i gbonguro n ucira u maci u iwauwi. Sayi adama a mani mi tyoku da baba tsu saka mani, ³ kpaci i pede de ukuna u shinga u Yesu Asheku.

Katali ka uma

⁴ Tuwai ara Yesu Asheku Katali ka uma. Ama ushani a 'yuwan yi ta, shegai Kashila ka dangasa yi kpm wa ciga yi ta cika. ⁵ Eda dem tyoku u ne da i'ari. Eda atali a uma a da Kashila ka yanka manyan tsara u mai kuwa ku tsugono tsu ne a asuvu a de. Eda dem kabolo ka adarakpi a uwulukpi a da i'ari, tsara i yansa udarakpa u kulu u da wa zuwa Kashila ka pana kayanyan adama a Yesu Kawauwi. ⁶ Kadyanshi ka Kashila ka tonuko tsu ta ukuna u na vi:

“Wundyai! Ma zuwuka da ta katali

ka ka lakai kalen cika a asu u kuma a Sihiyona†*

ka n dangasai kpm ka n lakai uciga.

Gba uza da baci u wushuki n eyi, wa yan uwono wa.” ◇

⁷ Mayun da, aya macigi ma de, eda aza da i wushuki n eyi. Shegai aza da a 'yuwan yi,

“Katali ka aza a kuma a 'yuwain

ka ka lakai cika a asu u kuma.” ◇

⁸ Kadyanshi ka Kashila ka dana ta dem,

“Aya katali ka ka tsu zuwa ama a tadatsa,

katali ka ka zuwa urukpa.” ◇

A tsu tadatsa ta kpaci a tsu pana kadyanshi ka Kashila a naka ka karinga wa, kpaci nala Kashila ka fobusuko le.

⁹ Shegai eda i'a tyoku u ama a nala yi wa, kpaci eda kaletsu ka ka Kashila ka dangasai ka. Eda kabolo ka adarakpi a da a gbashikai Kashila yavu Magono, eda ama a uwulukpi u da, kpm eda kaletsu ka Kashila ka. Kashila ka wutukpa da ta a asuvu a karimbi u tuko da a asu u katyashi ka ne. Gogo-na u kana ta i dansa gba manyan ma pige ma pige ma u yansai. Kadyanshi ka Kashila ka dana ta,

◇ 1:25 Isha. 40:6-8. * 2:6 Sihiyona kala ka dem ka Urishelima. ◇ 2:6 Isha. 28:16. ◇ 2:7 Ishp. 118:22. ◇ 2:8 Isha. 8:14.

¹⁰ “Caupa, eḁa kaletsu ka wa; shegai gogo-na eḁa kaletsu ka Kashila ka. Caupa i'ari i wusha asuvayali a Kashila wa; shegai gogo-na i wusha ta asuvayali a ne.” ◊

¹¹ Ama a va, eḁa amoci a da pini na kpam aza a kugengu. N rono da ta atsuvu kotsu i toni uciga u ili i cingi wa, kpaci a tsu shilakana ta n uma u mayun u de. ¹² Kiranai n tyoku da ya rongo n atoku a de aza da bawu a'ari atoni. Ko a takunku da baci unyushi, eḁa gai i wenike le ahali a shinga. A ka wushuku ta kpam a naka Kashila tsupige u tuwa baci u yanka likimba afada.

Gorimukoi azapige a de

¹³ Kashila ka ciga da ta i gorimuko gba aza a tsupige. Gorimukoi aza a tsugono, ¹⁴ n azapige a da dem u tsu suku. Yansai nala kpaci magono ma suku le ta tsara a foro gba uza da baci u nusai, kpam u suku le ta tsara a naka uza da yain ili i maci tsupige.

¹⁵ Kashila ka ciga da ta i yain ili i shinga, kpam i yan baci, ya zuwa ta atengeshi a ama da a tsu takunkusu da unyushi a pada bini. ¹⁶ Eḁa agbashi a da wa; i tsara de kaci ka de. Shegai utsara u kaci u de u naka ucira u da ya yan ili i cingi wa. I tsara ta kaci ka de tsara i woko tyoku u agbashi a Kashila. ¹⁷ Naka ya dem karinga kpam i wenike uciga u maci a asu u ama a Kashila. Naka Kashila tsupige kpam i gorimuko magono.

¹⁸ Agbashi, u kana ta i gorimuko azakuwa a de kpam i naka le karinga kain dem. Yanyi nala a asu u aza a shinga n aza a ahali a maci, u kana ta dem i yain nala a asu u aza a asuvu a shen. ¹⁹ Uza yan baci unyushi wa, aku u kawunki upana u ikyamba u ili i'ya bawu u yain adama a da u revei Kashila, Kashila ka pana ta kayanyan ka ne. ²⁰ I lekede ili wa a lapa da baci adama a unyushi u da i yain. Shegai Kashila ka zuwuka da ta unu u shinga i pana baci ikyamba a asu u uyan ukuna u shinga. ²¹ Kawauwi ka iryoci i de, u pana ta ikyamba adama a de. Tono dem nala. Upana u ikyamba wa ta a asuvu a ili i'ya Kashila ka zuwa tsu tsu pana. Kadyanshi ka Kashila ka dana ta:

²² “Kawauwi ka yan unyushi u cingi wa, kpam u yinsa uza wa.” ◊

²³ An ama a wisha yi, u tsupa wa. An a zuwa yi u pana ikyamba, u dana ele dem a pana ikyamba wa. U zuwa ta kaci ka ne a akere a Kashila uza da u tsu yan afada a maci. ²⁴ Eyi n kaci ka ne u bidya ta unyushi u cingi u tsunu a ikyamba i ne a mawandamgbani tsara tsu 'yuwan uyan unyushi, kpam tsu rongo n ili i shinga. A tanasa da ta adama a a'utsu a ne! ²⁵ Caupa i'ari ta a kugengu tyoku u ncon n da n puwain. Shegai gogo-na i gono de a asu u Kaliniki ka de, uza da wa guba uma u de.

3

Tyoku da a tsu yan a asuvu a iyolo

¹ Eḁa aka she i gorimuko a'ali a de. Ko a'ali a roku a 'yuwain baci uwushuku n Kadyanshi ka Shinga ki, uma u shinga u de wa pura ta ugboji u le kapala n kadyanshi ka roku. ² Yan da a ka yan nala an a wenei uma u shinga n u maci u da ya rongo.

³ Kotsu i matsa i lobono a uwene a a'eshi a aza roku wa. Kotsu i dambula kaci ka de n kuca ku kenji ushani wa, ko ili i udyoku i ikebe wa, ko aminya a ikebe a shinga wa. ⁴ Nala wa. U la ta tsulobo a reve vu n tsulobo tsa tsa wuta a katakasuvu ka vunu. Tsulobo tsu nala tsi tsu tsu wuta ta a asu u uvakunku u kaci n ukana u kaci n kakirani. Wa ta n kalen cika a asu u Kashila kpm wa kotso wa. ⁵ Tyoku da gai aka a uwulukpi a caupa a gonukoi kaci ka le n tsulobo u da la vi. A wushuku ta n Kashila kpm a ka gorimuko a'ali a le. ⁶ Hal gai Saratu,† u gorimuko ta vali u ne Ibirahi, an u isa yi uzakuwa u ne. Eda nkere n ne n da, ya yan baci ukuna u shinga kotsu i asaka uwonvo u fishinka da uyan ili wa.

⁷ Nala dem a'ali, u gan ta i wundi aka a de n karinga. I toni n ele mai tyoku da ya rongo kabolo. Kotsu i ciba an i la le n ucira. I reve kpm an ele dem a wushai kune ku shinga ku uma u Kashila. Ya ciga baci ko i te i kangu kvasu ka de ubana a asu u Kashila wa, she i yain nala.

Rongoi mai a asuvu a de

⁸ Gogo-na gba de she i wushuku n atoku a de, i kirana n i'ya ya tsarasa atoku a de. I cigamgbana yavu uza n vangu u da i'ari. I pana asuvayali a atoku, i vakunku kaci ka de. ⁹ Uza u yanka da baci ukuna u cingi, kotsu i yanka yi dem ukuna u cingi wa. Uza roku tonuko da baci kagbani, kotsu i gonuko yi n kagbani wa. Nala gita baci, i zuwuka icun i ama a nala yi unā u shinga. Yanyi nala kpaci Kashila ka isa da ta tsara i zuwuka ama unā u shinga. Kpm eda dem Kashila ka zuwuka da ta unā u shinga.

¹⁰ Kadyanshi ka Kashila ka dana ta,

“Uza wa ciga baci u rongo n mazanga
n a'ayin a shinga,

u kana ta u kirana n kaletsu ka ne a asu u udansa kadyanshi ka gbani.

U kirana kpm n unā u ne a asu u uyansa kaban.

¹¹ U kana ta u suma uyansa ukuna u cingi, u gono u yansa ukuna u maci.

U matsa u wene u rongo n ya dem na ndishi n shinga.

¹² A'eshi a Magono ma Zuba a ka wundya ta aza da a ka yansa ukuna u shinga.

Kpm atsuvu a ne a'a ta ukukpi tsara u pana ka le a yan baci kvasu.

Shegai u tsu kpatalaka ta aza da a tsu yansa ukuna u cingi kucina.” ◊

¹³⁻¹⁴ Ya wa yanka da ukuna u cingi i'a baci ufo6usi i yanka le ukuna u shinga? Shegai a ka yan da baci mavura an ya yansa ukuna u maci, kotsu i pana uwonvo wa kpm kotsu i namgba asuvu wa. Kashila ka naka da ta katsupi ka ya yansa ukuna u da wari u shinga. ¹⁵ A unā u da ya dambula a asuvu a de, she i lyaka Kawauwi kayala tyoku u Asheku n katakasuvu ka de. I rongo ufo6usi u da ya wushunku uza da baci dem u wece da i tonuko yi ili i'ya i zuwai i'ari n uzuwa u uma. Kpm u kana ta i yain u da sawu na unaka tsupige. ¹⁶ I rongo n atakasuvu a de sarara. Pini nala, ama a dansa baci kagbani a kaci ka de, a ka woko ta n uwono a wene baci uma u shinga u da ya rongo an i'ari aza a Kawauwi.

¹⁷ Cibai, u la ta tsulobo i yain ukuna u shinga i pana ikyamba, Kashila ka baci ka cigai u da nala. I pana baci ikyamba nala, u la ta tsulobo n u da ya pana ikyamba an i yain ukuna u cingi. ¹⁸ Kawauwi ka pana ta dem ikyamba an u kuwai adama a unyushi u cingi u tsunu, kpm wa doku wa yan nala wa. U yan unyushi u cingi wa, shegai u kuwa ta adama a aza a

unyushi u cingi tsarā u tuko tsu a asu u Kashilā. Ikyamba i ne i kuwā tā, shegai a 'yangasā yi n ucira u Kulu Keri.

¹⁹ Aku ku zuwa yi u ba u yankai a'ulu a akushe a da a'ari a kuwa ku a'ali kuḅari. ²⁰ Ama a na yi a 'yuwan tā upanaka Kashilā a'ayin a da Nuhu wa yan kpatsu. Shegai Kashilā ka yan tā ahankuri n ele. Ama kullā a uwa tā pini a kpatsu ki, aku Kashilā ka wauwa le a mini mi.

²¹ Mini ma nala mi ma woko tā yavu ulyuḅugu u da wa wauwa da gogo-na. Shegai ulyuḅugu u uzā u ashinda a ikyamba u da wa. U ukpatala ubana a asu u Kashilā n katakasuvu ka de sarara da, kpaci a 'yangasā tā Yesu Kawauwi a ukpa. ²² Gogo-na Kawauwi ka tā a zuba ndishi a kukere ku ulyaki ku Kashilā. Gbā atsumate a zuba n ucira kau-kau u zuba n gbā ityoni i cingi u kaṅa tā a panaka yi.

4

Ya dem yain tyoku u Kawauwi

¹ An u wokoi Kawauwi ka panai ikyamba n ikyamba i ne, edā dem she i foḅuso i yain nala. Ili i'ya i zuwai tani i'ya, i wushuku baci ya pana ikyamba adama a Kawauwi, uyan u unyushi u cingi u da la vi ya suma. ² Nala kpam ya tono upana u kayanyan u cingi u ikyamba i de wa. Shegai ya yanka tā gbā uma u de manyan i yain i'ya Kashilā ka ciga. ³ I'ari i ḅarākpā tā n i yanyi ili i'ya aza da bawu a revei Kashilā a ka yansa. Tsishankala tsu kabarikete, uciga u ili i cingi, i rongoi a kuso n i gutukpi, ya yansa kpam abiki a gbani hal n isoshi i kabarikete, i lyakai ameli kayala ili i'ya Kashilā ka kovo.

⁴ Aje a cau a de a yan tā majiyan an bawu ya bansa kpam n ele a asu u uyansa ukuna u gbani vi. Hal gbām a ka yansa kadyanshi ka gbani a kaci ka de adama a ukuna u nala vi. ⁵ Shegai u kaṅa tā a wushunku uza da wa tuwā u yanka ya dem afada, aza a uma n aza da a kuwāi gbā. ⁶ Adama a nala, Yesu yanka tā aza da a kuwāi vi kuḅari ku Kadyanshi ka Shinga. Ko an u wokoi a ka yanka le dem afada tyoku u ama da a buwai, yanka da u yanka le nala tsarā a tsarā a'ayin a da a ka kpatala a rongo a asuvu a uma tyoku da Kulu ku Kashilā ku tonoi n ele.

⁷ Ko ndya wa ya kotso tā na n a'ayin kenu. Adama a nala i vakunku asuvu a de, i kaṅa kaci ka de tsarā i yain kavasu. ⁸ Gbā ili i'ya gbām i lakai kalen i'ya, i lyai kelime n i weniki atoku a de uciga u maci. Ili i'ya kpam i zuwai i'ya, ya cimbusukā tā gbā ikuna i cingi i kakumā i'ya a ka yansaka da. ⁹ U kaṅa tā i wushi ama a a'uwa a de, kpam kotsu i yain tsali wa.

¹⁰ Kashilā ka naḅa tā ya dem kune icun kau-kau. U gan tā i yanka ili i'ya Kashilā ka naḅa da manyan mai, tsarā i wenike ukuna u shinga u Kashilā a asu u ama. ¹¹ Avu uza da Kashilā ka naḅai kune ku kuḅari, vu yain ka yavu Kashilā ka ka dansa a asuvu a vunu. Isā da a isā vu vu ḅanga ama? ḅanga le n gbā ucira u da Kashilā ka naḅa vu. Pini nala, Kashilā ka wusha tā tsupige tsu ili gbā a asu u Yesu Kawauwi. Tsupige tsu Kashilā tsā tā pini hal ubana bawu utyoku, nala kpam dem ucira u ne. Ami.

A ka yan da tā mavura

¹² Ama a vā, kotsu i yain majiyan an a ka konduso da n upana u ikyamba yavu i'ari a asuvu a akina wa. Kotsu i wene yavu ukuna u roku u da u savu wa. ¹³ Wa laka da tā tsulobo i yain mazanga an edā dem i uwai a asuvu a upana u ikyamba u Kawauwi. Yansai nala ya tsarā tā mazanga

cika a'ayin a da baci a wenikei tsupige tsu ne. ¹⁴ A yanka da baci kagbani adama a kala ka Kawauwi, i tsā la vi de unā u shinga, kpaci u wenike tā an tsupige tsu Kulu Keri ku Kashilā tsari n ada. ¹⁵ Mai da wari uza u pana ikyamba u wuna baci uma gbani gbani, ko uboku ko kpam ukuna u gbani u roku u da uza u yain. Nala dem wari, uza wa uwusa baci ukuna u ama kabarikete u gan tā u pana ikyamba. ¹⁶ Nala wari wa, a ka yan da baci mavura an i'ari Atoni. Kotsu i pana uwono n upana u ikyamba u nala vi wa. Shegai i cikpala Kashilā an i'ari n kala ka nala ki.

¹⁷ Gogo-na da a'ayin a da Kashilā ka gitā afada a ne, kpam wa gitā tā u yanka kuwa ku ne. Pini nala, a gitā baci n aitsu an tsari Atoni, ndya ya woko makorishi ma aza da a 'yuwain upana Kadyanshi ka Shinga ka ne?

¹⁸ Kadyanshi ka Kashilā ka da,

“Iwauwi i tsu tuwā tā a asu u ama a shinga n upana u ikyamba, shegai ama da a 'yuwain upanaka Kashilā kpam a tsu nususa, ama a na a ka la tā ama a shinga upana ikyamba.” ◊

¹⁹ Ili i'ya ukuna u na wa tono u da: va pana baci ikyamba tyoku da Kashilā ka ciga, vu lyai kelime n unaka kaci ka vunu a asu Kashilā uza da yan vu. Vu lyai kpam kelime n uyansa ili i shinga, wa banga vu tā. Mayun, wa kpaḍa vu ubanga wa.

5

Uwenishike ubana a asu u nkoshi

¹ Gogo-na nkoshi ma Atoni n da ma dansaka. Mpa dem makoshi ma kpam n wene tā upana u ikyamba u Kirisiti Kawauwi. Ma tono yi tā a tsupige tsu ne n karinga ka ne u gono baci. ² Tyoku da aliniki a tsu kirana na ncon n le, nala dem u gain i kirana n gba ko ya baci Kashilā ka zuwai a akere a de. I yain u da n uciga u de, kotsu i yain tsali an ya yan u da wa. I yain nala an ya pana kayanyan ka ugbashika Kashilā. Kotsu i yain nala n i zuwi uma a ili i likimba i'ya ya tuwā da wa. ³ Kotsu i gonuko kaci ka de azapige hal n i baranasi ama kabarikete wa, shegai i gonuko kaci ka de i woko iryoci i shinga. ⁴ Nala kpam, Magono ma Aliniki ma tuwā baci, wa naka da tā funi u tsupige u da bawu wa kporo.

Uwenishike ubana a asu u alobo

⁵ Eda alobo, panai karinga ka nkoshi. Gba de kpam she i banga mbana yavu agbashi a da a vakunki kaci ka le, kpaci

“Kashilā ka 'yuwan tā aza da a'ari n aradi, u nakai kpam ukuna u shinga u ne a asu u aza da a vakunki kaci ka le.” ◊

⁶ Adama a nala, i vakunku kaci ka de a ucira u Kashilā. A'ayin a da baci a'ayin a ne a tuwai, wa raḍagba da tā a zuba. ⁷ Tsunki Kashilā gba ili i'ya ya balā da, kpaci wa kirana tā n ada.

⁸ Kain dem i rongo a uwundya n afofi. Kalapansi ka utokulalu u de, kpam aya pini wa genge tyoku u gabako wa bolo uza da wa kana tsara u takuma. ⁹ Shamgbai n ucira a ili i'ya i wushuki n i'ya, nala ya yan i lyai kaci ka ne n ucira. U gan tā i reve, gba Atoni a Asheku ko nte wa a likimba a ka pana tā icun i upana u ikyamba u na vi.

¹⁰ A'ayin a da baci i panai ikyamba kenu, Kashilā ka kirana tā n ada, kpam u zuwa atakasuvu a de a gbama, wa zuwa da tā kpam i shamgba n ucira. Yan da Kashilā ka tsu yan nala adama a da wari uza u shinga a'ayin dem. U zuwa da tā i tsara tsupige tsu ne bawu utyoku a asu u da u

6olomgbono dā n Kawauwi. ¹¹ Kashilā ka lya tā tsugono tsu ko ndya wa hal ubana bawu utyoku. Ami.

Idyani

¹² Ma wundya tā Sila tyoku u utoku kpam uza dā n wushuki n eyi. U 6āngā mu tā a asu u ukorongu maku ma ukanikorongi u na vi. Ili i'ya i zuwai n korongi u dā i'ya, tsarā n gbamatangu dā, kpam n tonuko dā tyoku dā Kashilā kari uza u shinga, adama a dā kain dem i rongo uwushukusu n eyi. ¹³ Atoni a Babila†* a ka sukunku dā tā idyani. Kashilā ka dāngasa le tā dem tyoku dā u dāngasa dā. Maku mā vā dem Marku wa danasa dā tā. ¹⁴ Damamgbantai a asuvu a uciga u Atoni. Kvasu ka vā ka Kashilā ka nākā dā ndishi n shinga, edā aza dā i'ari aza a Kirisiti Kawauwi.

* **5:13** Arevi a Tagarāda u Kashilā a wushuku tā an Bituru yankai “Babila” manyan tsarā u yain kadyanshi a kaci ka ilyuci i Roma.

Ukanikorongi u Ire u Bituru

Ukukpa u kadyanshi

Ukanikorongi u ire u da u wutaɪ ara Bituru ubana a asu u Atoni aza da a wacuwai a asu kau-kau u da na vi.

A asuvu a ukanikorongi u na vi, Bituru tonuko ta ayain a kaneshi, Kashila ka kirana ta n aza da a korongi Tagarada u Kashila, adama a nala u gan ta Katoni dem ka reve Tagarada u Kashila mai. U todugbuso ta kpm u da, a ka yan ta awenishiki a kaɓan, u wenikei kpm tyoku da a ka reve ili i maci n i kaɓan. A makorishi u da a zuwa uma a a'ayin a da Kawauwi ka gono.

Awenishiki a kaɓan n uwenishike u kaɓan u da pini ushani gogo-na. Adama a nala, u kana ta Atoni a reve Tagarada u Kashila mai. Tsu kondo baci a Tagarada u Kashila, tsa wene ta an Asheku Kawauwi wa gono ta, adama a nala a da tsari n uzuwa u uma u da bawu uza roku wa fuda wa wusha tsu u da vi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kvasu (1:1-2)

Tyoku da Atoni a Asheku a gain a rongo (1:3-15)

Tsupige tsu Kawauwi (1:16-21)

Ntsumate n awenishiki a kaɓan (2:1-22)

Ugono u Asheku mayun da (3:1-18)

Ukukpa u kadyanshi

¹ Mpa Simo Bituru, kagbashi ka Yesu Kirisiti Kawauwi, kasuki ka ne ka dem mari. Gba de da ma koronku, eda aza da i'ari n upityanangu tyoku da tsari n u da. Upityanangu u nala tani wa ta n kalen cika, kpaci Kashila n Yesu Kawauwi alya a naka tsu u da adama a ukuna u maci u le.

² Ma ciga ta Kashila ka wenike da ukuna u shinga na ndishi n shinga cika a'ayin a da baci i'ari a ureve Yesu n i revi, kpaci aya Kashila n Asheku a tsunu.

Ili i'ya i zuwai tsari n uzuwa u uma

³ An ureve u Yesu u tsunu wari a ulya kapala, u yanka ta ucira u tsugono u ne manyan tsara u naka tsu gba i'ya tsa ciga, kpm tsu rongo tyoku da wa yankpa Kashila. U isa tsu ta tsu tuwa tsu wushi tsupige tsu ne, tsu wushi kpm ukuna u shinga u ne. ⁴ N ucira u pige u nala u da kpm u naka tsu kazuwamgbani ka pige ka pige n ka shinga ka shinga. U zuwamgbana ta u da a ka zuwa tsu ta tsu lai a asuvu a ukuna u cingi u da u kyawan tsu u da uyawunsa u ukuna u cingi u tsu tuko. U zuwamgbana ta kpm u da ya woko ta tyoku u Kashila.

⁵ Adama a nala, cinda i wokoi tyoku u Kashila, kotsu i kaka tsara i doku ukuna u shinga a asuvu a upityanangu u de. Uma u ukuna u shinga u tsu zuwa da ta i doku ureve u Kashila cika. ⁶ Ureve u Kashila u tsu tuko ta ukana u kaci. Ukana u kaci kpm u tsu tuko ta akawunki. Akawunki yi kpm a tsu zuwa da ta i rongo gba adama a Kashila. ⁷ Ya rongo baci nala, ya yan ta n uciga u atoku. A makorishi kpm ya yan ta n uciga u maci a asu u ama gba. ⁸ Ilya baci kelime n udoku u ili i shinga i na yi, ya fishinka da ta uwoko aza a gbani n aza a ndishi n gbani, i yain kpm ili i shinga

ushani adama a ureve u Asheku Yesu Kawauwi. ⁹ Shegai aza da a kpaɗai uyan ili i shinga i na yi arumba a da, ko kpam a ka wene mai wa. A asansa ta an Kashila ka zai uma u cau u le u unyushi u cingi.

¹⁰ Ama a va, adama a nala, u kana ta i doku uyan ili i'ya ya wenike an Kashila ka isa da mayun, i wenike kpam an u dangasa da i woko ama a ne. I yan baci nala ya tadatsa wa, ya rukpa tani wa. ¹¹ Kashila kpam ka wusha da ta mai a asuvu a tsugono tsu Yesu Kirisiti Asheku n Kawauwi ka tsunu.

Zuwai atsuvu a asu u akani a Kashila

¹² I reve de ili i na yi, kpam i'ari kushani a ukuna u mayun n ucira. Gba n nala ma ciga ta n rongo da uciɓusuka ili i na yi. ¹³ Wa lobono ta n rongo da uciɓusuka ili i na yi hal she kain ka n kuwai. ¹⁴ Kpam Asheku Yesu Kawauwi u wenike mu de a ka barakpa wa ma kuwa ta. ¹⁵ Adama a nala, ma matsa ta n wene n wenishike da ili i na yi mai. Ma ciga ta i ciɓa ko u barakpa baci an n lazai.

¹⁶ An tsu tonuko da tyoku da Asheku a tsunu Yesu Kawauwi a ka gono n ucira, itete i ugboji i'ya uza roku u yain i'ya tsa dansa wa. Tsu wene ta tsupige tsu ne mayun n a'eshi a tsunu. ¹⁷ Kashila Tata u naka yi ta tsupige tsa a radagba yi kpam an u isa yi n kalagatsu a asu u Ucira n Tsupige, u da, "Maku ma va ma na vi, uza da ma ciga cika, kpam ma pana ta kayayan n eyi." ¹⁸ Tsa ta pini a zuba u masasa ma uwulukpi ma nala mi kaɓolo n Yesu a'ayin yi, kpam tsu pana ta kalagatsu ki ka dansai a zuba.

¹⁹ Gba ikuna i na yi i zuwa tsu ta tsu doki tsu wushuki ili i'ya ntsumate n danai vi mayun da. Adama a nala she i gonuko ugboji a asu u kadyanshi ka le ki i woko yavu macikalu ma ma wantukpa a karimbi. Lyayi kelime n i yanyi ili i na yi hal kain ka Kawauwi ka wenikei kaci ka ne kpam katyashi ka ne ka wantukpai a atakasuvu a de.* ²⁰ Ili i'ya i lakai gba, u kana ta i reve a'ayin a da baci ntsumate n yain kadyanshi a Tagarada u Kashila, ara le da ka wuta wa.† ²¹ Ntsumate mi a tsu yan kadyanshi adama a da an ele a ka ciga a dansa wa. Nala wari wa. Kulu Keri ka ku tsu zuwa le a dansa akani a Kashila.

2

Awenishiki a kaɓan

¹ A'ayin a da a wurai, a yan ta ntsumate n kaɓan aza da a yain kadyanshi a asuvu a Isara'ila, nala kpam a asuvu a de ya tsara awenishiki a kaɓan. A ka yan ta manyan n ugboji a tuko kaɓan ka ka tuko kunangasu a kaci ka Kashila. A ka 'yangasaka ta Ashekapige, uza da u wauwa le. Ele n kaci ka le dem a ka barakpa n uwusha u ukpa wa. ² Ama ushani a ka tono ta uwenishike u cingi u le, aku a toni ukuna u gbani u uwono u le. Adama a le ama a ka dansa ta kadyanshi ka gbani a kaci ka Kawauwi n uwenishike u mayun u ne. ³ Awenishiki a na yi a'a ta n kurura, kpam a tsu yanka ta ugboji n kaɓan manyan a ryafa da. Shegai Kashila ka bidya ta u wacinsa le tun caupa kpam ukpa u le wa ta a ure.

⁴ Kashila ka jebige atsumate a zuba mavura a'ayin a da a yain unyushi u cingi wa. U tsu varangu le ta a asu upana u ikyamba kpam a asuvu a

◇ **1:17** Mat. 17:5; Mak. 9:7; Luk. 9:35. * **1:19** Idani i na n Tsiheline i'ya, "She a'ayin a da kain ka wansai kpam katala ka kpasani ka 'yangai a katakasuvu ka vunu." † **1:20** A ka fuda ta a ka reve idani i Tsiheline pini na n kalen ka na dem, "U kana ta vu reve an uza wa la wa reve akani a ntsumate n kaci ka ne wa."

a'ele a lyungu-lyungu a karimbi, nte a ka rongo pini hal a'ayin a afada. ⁵ Kashilā ka jebige ama mavura a likimba a'ayin a cau a Nuhu wa. U wauwa tā Nuhu n ama a shindere aza a kuwa a ne. Nuhu rono tā ama atsuvu a kaci ka afada a maci a Kashilā, pini nala, Kashilā ka cimbusai gba likimba n ama a cingi yi n mini ma pige.

⁶ U doki u yain ilyuci i Sodom n Gomora mavura u daḡai i'ya u gonukoi i'ya kakomo. U zuwai a wokoi iryoci a ili i'ya ya gitā n aza da a kpaḡai upanaka Kashilā. ⁷ Shegai gba n nala, Kashilā ka wauwa tā Lutu. Lutut vuma da rongoi n Kashilā mai da, kpam u pana kayanyan ka ukuna u gbani n u cingi u da a ka yansa a asu u da wari vi wa. ⁸ An u wokoi vuma da uza da wa pana Kashilā karinga, u dambula tā a asuvu a ne cika an u wenei tsicingi kpam wa panasa ukuna gbani kain dem.

⁹ Ili i na i wenike tā an Kashilā ka fuda ka wauwa ama da a ka tono yi mai a asuvu a upana u ikyamba u da a ka panasa. Ili yi ya wenike tā dem an Kashilā ka kana ama da a 'yuwan yi unaka karinga, kpam wa lya tā kelime n uyan le mavura hal ubana kain ka afada.

¹⁰ Kashilā ka doku tā upana u ikyamba u ama da a ka tono uciga u ili i ikyamba i le kpam a 'yuwan yi unaka karinga. Iacun i ama a na yi a'a tā n aradi kpam a bidya kaci ka le evu wa. Hal gbam a tonusukoi tsupige tsu aza a zuba kadyanshi ka gbani, kpam a tsu wece kain ka a ka yan nala wa. ¹¹ Shegai atsumate a zuba a la tā ama a na yi ucira cika, kpam gba n nala atsumate a zuba yi a tsu tonusuko tsupige tsu aza a zuba a nala yi kadyanshi ka gbani a kapala ka Kashilā wa.

¹² Ama a na a a'a tā tyoku u nnama n mete n da bawu n tsu yan majiyan. N da a matsai tsara a kana a wuna. A tsu tonuko tā ili i'ya bawu a revei kadyanshi ka gbani. Ahali a cingi a le a da a ka wuna le. ¹³ A ka wusha tā ukpa u woko katsupi ka malen ma manyan ma le adama a ukuna u cingi u da a ka yansaka ama. A tsu yan tā mazanga a'ayin a da a ka yan ukuna u cingi ko n kaara ka baci. A tsu tuko tā uwono a kaḡolo ka de, a gonuko da aza a ashinda. A tsu lya tā kelime n a yanyi ukuna u kaḡan u na vi ko a ka lya baci ilikulya kaḡolo n adā a asu u abiki. ¹⁴ A tsu yan tā tsishankala n a'eshi a le, kpam a tsu cuwa n uyan unyushi wa. A tsu kpatalasa tā aza da bawu a shamgbai a asu u te a yain unyushi. A tsu wenishike tā kaci ka le kurura, ele aza da a yankai unā a da. ¹⁵ A asaka de ure u maci a tonoi ure u matsumate Bala'am† maku ma Beyu. Bala'am vuma da uza da u lai uciga ikebe a asu uyan ili i'ya bawu i gain. ◇ ¹⁶ Shegai makparyagi ma barana tā Bala'am. Manama ma bawu ma tsu dansa, ma dana tā ukuna yavu vuma ma bishinkai matsumate mi uyan ijan i ne.

¹⁷ Ama a na a'a tā yavu a'eshi a mini a da a ekpei. Tyoku u alishi a da a tsu kyawunsa a zuba a uwule da a'ari. A tsu yan tā kazuwamgbani cika shegai ko i te a tsu shadangu wa. Kashilā ka zuwa tā icun i ama a na yi a asu u da u lakai karimbi. ¹⁸ Ama a na yi a tsu yan tā aradi n kadyanshi ka gbani. Vuma wa yan baci evu n u'asaka ure u cingi, ama na yi a ka yanka tā kurura ku cingi ku le manyan a gonuko yi a ure u cingi.

¹⁹ A yanka tā ya dem kazuwamgbani ka utsara u kaci, shegai ele dem agbashi a uyansa ukuna u cingi a da, kpaci ama agbashi a ili i'ya ya tono n ele a da. ²⁰ Ama a ka tsara tā iwauwi a ili i likimba i'ya ya nangasa le, a tuwa baci a asu u Asheku a tsunu Yesu Kirisiti Kawauwi. Shegai ili i nala yi i doku baci i kanaḡi ama a nala yi pini, hal i lyai kaci ka ama ki, upana

u ikyamba u le wa la ta upana u ikyamba u cau. ²¹ Wari wa laka ta ama a nala tsulobo a'ari a kpaḍa baci ureve ili i'ya ya zuwa Kashila upana u kayayan. U lobono wa, ko kenu, uza u reve ili i'ya i gain u yain, aku u 'yuwan kadyanshi ka uwulukpi ka shinga ka Kashila ka naka le a yain. ²² Ili i'ya i'ari i mayun a asuvu a tsizagadi tsu na tsi, i mayun i'ya dem a asu u ama a na yi, “Mashe ma tsu gono ta tsara ma lyai tsishami tsu ne.” Tsizagadi tsu roku kpam tsu dana ta, “A sumba baci maburusunu, ma gono ta a asu u icadi.”

3

Yesu wa doku ta wa gono

¹ Aza da ma ciga, gogo-na n koronku da de ikanikorongi i re, kpam a asuvu a ikanikorongi yi n matsa ta tsara n zuwa da i yawunsa mai kpam i ciba dere. ² Ma ciga ta i ciba i reve kpam n akani a nsumate ma uwulukpi n caupa, ma ciga ta kpam i ciba i reve kpam ili i'ya Asheku n Kawauwi ka tsunu ka zuwai asuki a tonuko da i yain.

³ Wa ta n kalen cika i reve a a'ayin a makorishi a ka yan ta aza a majari, aza da a ka dosuso ukuna u maci, a yain gba ili i cingi i'ya a ka ciga a yain. ⁴ A ka dana ta, “Utuwa u da u zuwamgbana i wa tuwa vi u da te? Azapige a kagita a kuwa de gba, kpam ko ndya wa i'a ta tyoku da i'ari tun a kagita ka uyan likimba.”

⁵ Shegai ama a na yi a zuwa ta kaci ka le a asansa an tun caupa Kashila ka yain zuba, u wutukpai uyamba a asuvu a mini u zuwai kpam mini ma kyawain uyamba vi n kadyanshi ka ne. ⁶ An a tsara i yain a'ayin, Kashila ka zuwai mini ma nala mi ma wacinsa i likimba. ⁷ Shegai Kashila ka tonuko ta zuba n likimba u gogo-na a yain pini hal ubana kain ka afada. Pini nala, aku akina a tuwa le, kpam a wacinsa aza da bawu a wushuki n Kashila.

⁸ Aza da ma ciga, kotsu i asansa an Kashila ka tsu wene kain ka te yavu ayen kazu ka te wa, u wene kpam ayen kazu yavu kain ka te. ⁹ Aza roku a bidya ta Magono ma Zuba ma barakpa ta kahu u shadangu kazuwamgbani ka ne, shegai nala wari wa, wa barakpa tyoku da a ka yawunsa wa. Wa ta n ahankuri ara de. Wa ciga ko uza u kuwa wa, shegai wa ciga ta ya dem u kpatala ugonon ara ne. ¹⁰ Kain ka Asheku ka ta a utuwa ka danda ama tyoku da kaboki ka tsu tuwa. Zuba kpam wa kotso ta n mawura ma pige, aku akina a runukpa ko ndya wa. Wa wenike ta ya dem tyoku da a ka todugbo likimba n gba ili i'ya i'ari pini kpam a kidaga u da ugana.*

¹¹ An u wokoi a ka wacinsa ko ndya wa, icun i ama a eni a da ya woko? Adama a nala she i gbashika kpam i naka Kashila tsupige n uma u de. ¹² I zuwa a'eshi a de a kain ka nala ki i banga ka ka tuwa gogo. A'ayin a nala yi a ka wacinsa ta zuba n akina, kpam gba i'ya i'ari pini a akina yi i darakpa. ¹³ Shegai tsa vana ta zuba u savu n likimba u savu u da Kashila ka zuwamgbana i wa yan, likimba da gba aza da a'ari pini a ka yan ili i'ya Kashila ka danai i'ari dere.

Idyani i makorishi

* **3:10** Akorongi a cau a roku aza da a purai a tagarada u 2 Bituru a korongu ta “kpam ili i likimba ya darakpa ta n usudugbi u shen cika.”

¹⁴ Aza ɗa ma ciga, adama a nala, she i rongo na ndishi n shinga n Kashila kpam i yain gba i'ya ya yan i rongo mai bawu unyushi u cingi a asuvu a a'ayin a ɗa ya vana ukuna u na u gita vi.

¹⁵ Kotsu i cifa, Magono ma Zuba uvana u ɗa wari tsara ama a tsara kabala ka a ka tsara iwauwi. Tyoku ɗa utoku u tsunu Bulus uza ɗa tsa ciga, u koronku ɗa n ureve u ɗa Kashila ka naka yi. ¹⁶ Bulus yan ta kadyanshi ka ili i na ki asuvu a gba ikanikorongi i'ya u korongusi, shegai ili i roku i'ya u korongi vi i wuyana ta ureve. Aza roku aza ɗa bawu a revei ili n aza ɗa bawu a shamkpai kaci ka le a asu u te a vura ta ikanikorongi i ne yi tsara i naka kalen ka roku kau. Nala dem a tsu yan n apashi a roku a Tagarada u Kashila. Pini na kaci ka le ka a ka ronuko uwacinsa.

¹⁷ Aza ɗa ma ciga, a rono ɗa ta atsuvu kaku kahu kain ki, i kirana kotsu unyushi u ama a cingi u na u pura ɗa ugboji wa. Shamgbai a asuvu a uwushuku u de, kotsu i rukpa wa. ¹⁸ I lyai kelime n ugbama a asuvu a ukuna u shinga n ureve u Yesu Kirisiti Asheku n Kawauwi ka tsunu. Asaka tsupige n karinga u woko ara ne n gogo-na hal ubana. Ami.

Ukanikorongi u Kagita u Yahaya

Ukukpa u kadyanshi

Yahaya korongu ta ikanikorongi i kenu i kenu i tatsu ubana a asu ama kau-kau. U na vi; wata, u kagita, u isa ta aza a uyan kaneshi vi mmuku n ne. Cinda Yahaya kasuki ka kpm makoshi ma Atoni a a'ayin a nala yi, nala wenike ta an ukanikorongi vi u Atoni u da gba.

A ukanikorongi u na vi, Yahaya yan ta kadyanshi ka tyoku da uza wa rongo evu n Kashila. U yan ta ka tyoku da uza wa rongo evu n Kashila ki icun ku re. Ure u kagita u da uza u rongo a katyashi ka Kashila. Ure u ire kpm u da uza u rongo a uciga u Kashila.

Tagarada u na u yan ta kadyanshi ka urongo a katyashi ka Kashila u da uza u rongo tyoku da Kashila ka ciga. Adama a nala ili i'ya kpm la i'ya ya rongo usokongi a asu u ama n Kashila kpm wa. Tagarada vi u yan ta kpm kadyanshi ka uza u rongo a uciga u Kashila u da uza u cigi atoku pini na a likimba. A makorishi, u cibuga tsu ta an tsari n utsara u kaci u pige tsa baci ka6olo n Kawauwi.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Udani u da wa naka uma (1:1-4)

Kashila ka katyashi, Yesu kpm aya iryoci i tsunu (1:5-2:6)

Kazuwamgbani ka savu (2:7-17)

Atokulalu a Kawauwi na mmuku n Kashila (2:18-3:10)

Uciga u Kashila n uciga u tsunu (3:11-4:21)

Utsara u kaci n likimba (5:1-21)

Akani a uma

¹ Uza da tun caupa wari pini a kagita ki, aya uza da tsu panakai kpm tsu wenei. Tsu wene yi ta n a'eshi a tsunu, tsu sawa yi kpm n akere a tsunu. Aya Yesu Kirisiti Kawauwi Udani u uma. ² Uza da u tsu naka uma, u tuwa ta ara tsunu! Tsu wene yi ta, kpm tsa tonuko da ili i'ya tsu wenei vi. Gogo-na ukuna u uma u da bawu wa kotso u na u da wari n Tata vi kpm u tuwa tsu vi, u da tsa tonuko da. ³ I'ya tsu wenei kpm tsu panai i'ya tsa tonuko da, tsara eda dem i tsara urongo u ka6olo n atsu u nala vi. Ka6olo ka tsari n u da n Tata n Maku ma ne Yesu Kawauwi. ⁴ Koronku da tsa koronku da ili i na yi tsara i shadangu n mazanga ka6olo n atsu.

Kashila katyashi ka

⁵ Udani u da tsu panai ara Yesu Kawauwi u da na, kpm u da tsa tonusuko da: Kashila ka katyashi, kpm wari n karimbi wa, ko kenu. ⁶ Tsu da baci tsa n uma ka6olo n eyi, kpm tsu lyai kelime n urongo n uma u tsunu a asuvu a karimbi, aza a ka6an a da tsari, tsa tono ukuna u mayun wa. ⁷ Shegai tsa rongo baci a asuvu a katyashi tyoku da Kashila ka rongo a katyashi, tsa rongo ta la vi ka6olo n atoku. Kpm mpasa n Maku ma ne Yesu n wulukpe ta unyushi u cingi u tsunu.

⁸ Tsu da baci tsa n unyushi u cingi wa, kaci ka tsunu ka tsa yinsa, kpm ukuna u mayun wari a asuvu a tsunu wa. ⁹ Shegai tsu dana baci unyushi u cingi u tsunu, wa cimbusuka tsu ta. Kpaci Kashila ka tsu shadangu ta kazuwamgbani ka ne, wa yan ta ili i'ya i'ari mai. Wa wulukpe tsu ta a

asuvu a ukuna u cingi u da tsu yain. ¹⁰ Tsu da baci tsu yan unyushi u cingi wa, Kashila ka tsa isa uza u kaƙan. Kpam tsa wenike kadyanshi ka ne a asuvu a atakasuvu a tsunu wa.

2

Yesu da kabangi ka tsunu

¹ Mmuku n va aza da ma ciga, koronku da ma koronku da ili i na yi tsara i yain unyushi u cingi wa. Shegai i nusa baci, kain dem Yesu Kawauwi uza da wari uza u maci, wa folo ta Tata a una u tsunu. ² Aya udarakpa u unyushi u cingi u tsunu. Unyushi u tsunu u da gbam u bidyai koshi wa, shegai hal n unyushi u ama a likimba gba.

³ Nala tsa reve an gogo-na tsu revei Kashila, tsa tono baci udani u ne mai. ⁴ Uza da baci dem u danai, "N reve ta Kashila," shegai bawu wa tono ili i'ya u danai, vuma nala uza u kaƙan da. Kpam wa n ukuna u mayun a asuvu a ne wa. ⁵ Shegai tsa yan baci ili i'ya Kashila ka danai, kpam uciga u ne wari ara tsunu tyoku da u gain u woko, tsa reve ta an tsari ama a ne mayun. ⁶ Tsu da baci atsu ama a ne a da, tsu rongo tyoku da Yesu rongoi.

Kashila ka da tsu cigi atoku a tsunu

⁷ Aje a va aza da ma ciga, koronku da ma koronku da adama a da ma naka da mele ma savu wa. Ma gai a naka da caupa vi ma, kpam i reve ta n udani vi. ⁸ Shegai u savu u da dem. Kawauwi ka wenike ta an mele mi mayun da, eda kpam dem i wenike ta an mayun da. Kpaci karimbi ki ka ta a ucimba, katyashi ki kpam kari a uwakana.

⁹ Uza u dana baci, "A katyashi ka ma rongo," shegai wa kovo utoku u ne, vuma nala vi a karimbi ka wa rongo. ¹⁰ Uza da baci wa ciga atoku a ne, a katyashi ka wa rongo kpam wa tuko utadatsasa wa. ¹¹ Tsa kovo baci atoku a tsunu, a karimbi ka tsa rongo kpam tsa wala pini. Tsu reve kpam a asu u da tsa bana wa, kpaci tsa wene ure n karimbi wa.

¹² Koronku da ma koronku da, mmuku n va,
kpaci Kashila ka cimbusuka da de unyushi u cingi u de adama a ili i'ya Yesu yain.

¹³ Koronku da ma koronku da, isheku,
kpaci i reve ta uza da wari pini tun a kagita.

Koronku da ma koronku da, alobonankere,
kpaci i lya ta kaci ka uza u cingi vi.

Koronku da ma koronku da, mmuku,
kpaci i reve ta Tata.

¹⁴ Koronku da ma koronku da, isheku,
kpaci i reve ta uza da wari pini tun a kagita.

Koronku da ma koronku da, alobonankere,
kpaci i'a ta n ucira.

Udani u Kashila wa ta ara de,
kpam i lya de kaci ka uza u cingi vi.

¹⁵ Kotsu i cigi likimba ko kpam ili i'ya i'ari pini a asuvu a ne wa. Ya ciga baci likimba, uciga u Tata wa la vi ara de wa. ¹⁶ Tsa rongo baci tyoku da likimba wa ciga, kain dem tsa rongo ta uciga tsu yain ili i'ya i'ari unyushi. Tsu cigi tsu tsara ili i'ya baci dem tsu wenei, tsu yain dem aradi a ili i'ya baci dem tsa yan kpam tsari n i'ya. Ko an u wokoi ili i nala yi unyushi u da. Gba ili i nala yi i Tata i'ya wa, shegai i likimba i'ya. ¹⁷ Likimba n gba

ili i'ya i'ari pini ya wura ta, shegai uza da baci wa yan ili i'ya Kashila ka ciga, wa yan ta n uma hal ubana.

Utukulalu u Kirisiti Kawauwi

¹⁸ Mmuku n va aza da ma ciga, a'ayin a makorishi a da. I pana ta a da utukulalu u Kawauwi wa ta a utuwa, gogo-na kpam atokulalu a Kawauwi a da pini na ushani. Nala tsu yain tsu revei an a'ayin a makorishi da na vi. ¹⁹ Ama a na yi a asaka de kuwa ku Atoni ku tsunu, kpaci a'ari a asuvu a tsunu mayun wa. A da baci mayun da a'ari a asuvu a tsunu, a'ari a ka shamgba ta n atsu. An a asaka tsu vi, u wenike ta an a'ari a asuvu a tsunu wa.

²⁰ I'a ta n kune ka Uza u Uwulukpi u naka da, adama a nala gba de i reve ta ukuna u mayun. ²¹ U kana mu she n koronku da a kaci ka ukuna u mayun vi wa, kpaci i reve ta n u da. I reve ta kpam an aza a ka'an a'ari a asuvu a aza a mayun wa. ²² Ya uza u ka'an? Uza da baci dem u nanai Yesu Kawauwi, uza u ka'an da. Uza da baci dem u danai nala, utokulalu u Kawauwi da, kpam u 'yuwan ta Tata n Maku mi dem. ²³ Uza da baci dem u 'yuwain Maku mi, vuma u nala vi u 'yuwan ta dem Tata vi. Shegai tsu da baci tsu wushuku n Maku mi, tsa ta dem n Tata vi.

²⁴ Kotsu i matsa i wene i toni uwenishike u da i tsara a kagita. I lya baci kelime n utono u ili i'ya i panai a kagita, ya rongo ta ka'olo n Maku mi kpam n Tata vi. ²⁵ Ili i'ya kpam Kawauwi ka zuwamghanai wa naka tsu i'ya na: uma u da bawu wa kotsu.

²⁶ Koronku da ma koronku da tsara n rono da atsuva a kaci ka ama a nala yi, aza da a ka ciga a yinsa da vi. ²⁷ Shegai eda, Kawauwi ka tsunku da de Kulu Keri ku ne. Kulu ku ne ka baci ara de, she kpam uza u wenishike da wa. Kpaci Kulu ku ne ka wenishike da ta ko ndya wa, kpam ko ndya baci ku wenishikei mayun da, ka'an ka wa. Tono i uwenishike u Kulu vi, i rongo kpam a asuvu a Kawauwi.

²⁸ Mayun mmuku n va, lyayi kelime n uwoko ili i te n Kawauwi, tsara u gono baci tsa pana uwonvo wa, kpam tsa pana uwono a kapala ka ne wa. ²⁹ I reve ta an Kawauwi kari uza u maci, kotsu kpam i reve uza da baci dem wa yansa ili i'ya i'ari i maci, maku ma Kashila ma.

3

Atsu mmuku n Kashila n da

¹ Tata wa ciga tsu wa wa, adama a nala a da a ka isa tsu mmuku n Kashila. Kpam mayun da tsari mmuku n Kashila mi. Aza a likimba a reve Tata vi wa, da gai dem i zuwai bawu likimba vi u reve tsu vi. ² Aje a va aza da ma ciga, gogo-na atsu mmuku n Kashila n da, kpam kotsu u wenike tsu ve ili i'ya tsa woko wa, Kawauwi ka gono baci. Shegai tsu reve ta Kawauwi ka gono baci, tsa woko ta tyoku u ne, kpaci tsa wene yi ta tyoku da wari mayun. ³ Gba aza da a wushuki n ukuna u na vi, a ka zuwa ta kaci ka le a rongo uwulukpi tyoku da Kawauwi kari uwulukpi.

⁴ Uza da baci u yain unyushi u cingi, mele ma Kashila ma u pasai, kpaci uyan u unyushi u cingi dere da wari n kushulu n Kashila n mele ma ne. ⁵ I reve ta an Kawauwi ka tuwai u takpa unyushi u cingi, kpaci wa n unyushi u cingi wa. ⁶ Adama a nala, uza da baci wa rongo ka'olo n eyi, wa lya kelime n uyansa unyushi u cingi wa. Shegai uza da baci u lyai kelime n uyansa u unyushi u cingi, kotsu u wene yi wa kpam u reve yi wa.

⁷ Mmuku n va, kotsu i asaka uza u yinsa da a kaci ka ukuna u na vi wa: ama a ka wenike baci uma u shinga, aza a uma u shinga a da tyoku da Kawauwi kari. ⁸ Gba uza da baci wa yansa unyushi u cingi, uza u Kalapansi da, kpaci Kalapansi ka gita ta uyansa u unyushi u cingi tun a kagita. Adama a nala a da Maku ma Kashila ma tuwai tsara u cimbusa manyan ma Kalapansi. ⁹ Aza da baci a'ari mmuku n Kashila a ka fuda a ka lya kelime n uyansa u unyushi u cingi wa, kpaci u naka le ta uma u savu. An u wokoi Kashila ka Tata u le, a ka lya kelime n uyansa u unyushi u cingi wa. ¹⁰ Adama a nala, tsa wene ta ko ya maku ma Kashila, n ko ya kpam maku ma Kalapansi. Uza da baci dem bawu wa rongo n uma u shinga, maku ma Kashila ma wa, nala dem uza da bawu wa ciga utoku u ne.

Cigai atoku a de

¹¹ Udani u na u te u da n u da i'ari i gitai i panai vi: tsu cigi atoku a tsunu. ¹² Kotsu i woko tyoku u Kayinu wa, uza u uza u cingi vi u da, aku u wunai vangu u ne. Ndya i zuwai u wuna yi? Kpaci ili i'ya Kayinu yain i gan wa, ili i'ya kpam vangu u ne u yain i'ya i lobono ta. ¹³ Aje a va, kotsu i yain majiyan an ama a likimba a ka kovo da wa. ¹⁴ Uciga u atoku a tsunu, wa wenike ta an tsu pasamghanai ukpa ubana a uma. Uza da baci bawu wa wenike uciga nala, u buwa ta a asuvu a ukpa. ¹⁵ Uza da baci dem wa kovo utoku u ne, kawuni ka uma u vuma gbani ka. Kpam i reve ta aza da a ka wunusa uma u ama gbani, a'a n uma u da bawu wa kotso a asuvu a le wa.

¹⁶ Tyoku da tsa reve uciga vi wari u da na: Kawauwi ka neke ta uma u ne adama a tsunu. Adama a nala atsu dem u kana ta tsu neke uma u tsunu adama a atoku a tsunu. ¹⁷ A dana uza roku wa n utsari, aku u wenei uza roku uza da bawu wari n ili kpam u banga yi wa. Vuma nala uciga u Kashila wa a asuvu a ne wa. ¹⁸ Mmuku, tsu tsu wenike ta atoku uciga mayun a asu u ubanga le, shegai tsu yain kadyanshi ka ubanga u le koshi wa. ¹⁹ Tsa ciga baci atoku, tsu reve ta an tsari a asuvu a ukuna u mayun, kpam asuvu a tsunu a ka dusuku ta a asu u Kashila. ²⁰ Kpam ko asuvu a tsunu a dusuku baci wa adama a uwono, Kashila ka la ta atakasuvu a tsunu kpam u reve ta ko ndya wa.

²¹ Aje a va, asuvu a tsunu a dusuku baci, tsa fuda ta tsa shamgba a kapala ka Kashila bawu uwonvo. ²² Wa naka tsu ta i'ya baci dem tsu wecikeyi, kpaci tsa tonon yi ta kpam tsa yansa ili i'ya ya zuwa yi u pana kayanyan. ²³ Ili i'ya Kashila ka danai i'ya na: Tsu wushuku n Maku ma ne Yesu Kawauwi, kpam tsu cigi atoku a tsunu. Nala dem Yesu wenishike tsu tsu yain. ²⁴ Aza da a ka pana kadyanshi ka Kashila, a asuvu a ne a da a ka rongo, eyi kpam a asuvu a le. Tsu reve ta Kashila kari a asuvu a tsunu adama a Kulu Keri ku ne ka u naka tsu.

4

Awenishiki a kaban

¹ Aje a va aza da ma ciga, gba uza da danai wa ta n Kulu Keri ku Kashila da ya wushuku n eyi wa. Kondo le i wene ko a asu u Kashila da ku wutai. Ntsumate n kaban n uwa de a likimba ushani. ² Tyoku da ya reve Kulu Keri ku Kashila u da na: uza da baci dem u danai Kawauwi ka tuwa ta a likimba n ikyamba i vuma, vuma u nala vi a asu u Kashila da u wutai. ³ Uza da baci dem bawu wa wushuki n ukuna u na vi, wari n Kulu ku

Kashilā wa. Kulu ku nala ku utokulalu u Kawauwi ka, uza ḍa i panai wa tuwā a likimba vi kpm a gogo-na u tuwā ḍe.

⁴ Mmuku n va, eḍa aza a Kashilā a ḍa, kpm i lya tā kaci ka atokulalu a ne. Kulu Keri ku Kashilā ka tā a asuvu a ḍe, kpm u la tā uza ḍa wari a likimba ucira. ⁵ Atokulalu a nala yi a tsu yan tā kadyanshi ka ili i likimba, aza a likimba kpm a tsu panaka le tā, kpaci ele aza a likimba a ḍa. ⁶ Shegai aṣtu aza a Kashilā a ḍa, ḍa gai i zuwai aza ḍa a revei Kashilā a tsu panaka tsu vi. Ama a Kashilā a ḍa baci a'ari wa, a ka panaka tsu wa. Nala tsu tsu reve ko uza wari n kulu ku mayun ko ku kaḅan.

Uciga u Kashilā ara tsunu

⁷ Aje a va, aṣaka tsu cigamgbantai, kpaci uciga a asu u Kashilā u ḍa u wutaḍi. Uza ḍa baci dem wa ciga atoku, maku ma Kashilā ma, kpm u reve tā Kashilā. ⁸ Uza ḍa kpm bawu wa ciga atoku, u reve Kashilā wa, kpaci Kashilā uciga u ḍa. ⁹ Kashilā ka wenike tsu tā uciga u ne an u suki Maku ma te ma ne koshi a likimba tsara tsu tsara uma. ¹⁰ Uciga u ukuna u mayun u ḍa la vi. Aṣta tsa ciga Kashilā wa, shegai aya wa ciga tsu hal u suki Maku ma te ma ne ma woko uḍarakpa u ḍa wa cimbusa unyushi u cingi u tsunu. ¹¹ Aje a va, an u wokoi Kashilā ka ciga tsu nala, aṣtu dem u kana tā tsu cigi atoku a tsunu. ¹² Uza wa la kotsu u wenei Kashilā wa, shegai tsa ciga baci atoku a tsunu, Kashilā ka tā kaḅolo n aṣtu ubana. Uciga u ne kpm u shadangu a asuvu a tsunu tyoku ḍa u gain u woko.

¹³ Kashilā ka naka tsu tā Kulu Keri ku ne. Da gai i zuwai tsu revei an tsari kaḅolo kpm ili i te n eyi vi, tyoku ḍa eyi wari kaḅolo kpm ili i te n aṣtu. ¹⁴ Tata suku tā Maku ma ne ma woko uza ḍa wa wauwa likimba, tsu wene yi tā kpm gogo-na aṣta na tsa tonusuko ama ukuna u ne. ¹⁵ Uza roku u dana baci Yesu Maku ma Kashilā ma, wa tā kaḅolo kpm ili i te n Kashilā, Kashilā kpm ka tā kaḅolo kpm ili i te n eyi. ¹⁶ Tsu reve tā tyoku ḍa Kashilā ka ciga tsu cika, kpm tsu pityanangu tā n eyi.

Kashilā uciga u ḍa. Tsu lya baci kelime n uciga atoku a tsunu, tsa woko tā kaḅolo kpm ili i te n Kashilā, eyi kpm wa woko tā kaḅolo kpm ili i te n aṣtu. ¹⁷ Tsa ciga baci atoku mayun hal tsa rongo tyoku ḍa Kawauwi ka rongoi a likimba u na, tsa pana uwonvo kain ka afada wa. ¹⁸ Uwonvo wa pini a uciga wa, uciga u mayun u tsu takpa tā gba uwonvo. Uza wa pana baci uwonvo, an u wokoi wa yawunsa yavu a ka yan yi mavura ḍa. Uza pana baci uwonvo, uciga u Kashilā u shadangu asuvu a ne tyoku ḍa u gain wa.

¹⁹ Kashilā ka ka gitai ka ciga tsu, ḍa gai i zuwai tsa wenike dem uciga vi. ²⁰ Ama a ka dansa baci, “Ma ciga tā Kashilā,” shegai aku a ka kovo atoku a le, a woko tā aza a kaḅan. Aza ḍa bawu a ka ciga ama a le aza ḍa a ka fuda a ka wene, a ka fuda dem a ka ciga Kashilā wa, uza ḍa gba bawu a ka wene. ²¹ Kashilā ka tonuko tsu tā kadyanshi ka na ki: aza ḍa a ka ciga Kashilā, u kana tā a cigi atoku a le.

5

Ulya u kaci u tsunu n likimba

¹ Gba uza ḍa baci wushuki Yesu Kirisiti Kawauwi ka, vuma u nala vi maku ma Kashilā ma. Kpm uza ḍa baci wa ciga Tata, wa ciga tā la vi mmuku n ne. ² Tyoku ḍa tsa reve an tsa ciga mmuku n Kashilā u ḍa na: tsu cigi Kashilā kpm tsu pana udani u ne. ³ Uciga u Kashilā u ḍa tsu pana

udani u ne, kpmam udani vi u wuyana utono wa. ⁴ Maku ma Kashilā dem ma lya tā kaci ka likimba, kpmam upityanangu u tsunu u da u tsu naḳa tsu ulya u kaci u nala vi. ⁵ Ya wa lya kaci ka likimba? She uza da u wushuki Yesu Maku ma Kashilā ma.

Kadyanshi a kaci ka Yesu Kawauwi

⁶ Yesu Kawauwi aya u tuwai n mini ma ne na mpasa ma ukpa n ne. N mini ma u tuwai koshi wa, shegai gba n mini mi kaḅolo na mpasa. Kulu ku dana tā dem ukuna u na vi mayun da, kpaci Kulu ki mayun da. ⁷ Ili i tatsu i na yi i wenike tsu tā ukuna u mayun a kaci ka Yesu, ⁸ i'ya: Kulu, n mini, na mpasa, kpmam kadyanshi ka te ka a yain. ⁹ Tsu tsu wushuku tā n ama a'ayin a da baci a danai ukuna wa tā mayun, shegai ili i'ya Kashilā ka danai i tsu la tā ucira, kpmam u yanka tsu tā kadyanshi ka mayun a kaci ka Maku ma ne. ¹⁰ Uza da baci u wushuki n Maku ma Kashilā, u reve tā la vi ili i'ya Kashilā ka danai a kaci ka Maku ma ne mayun da. Shegai uza da baci bawu u wushuki n ili i'ya Kashilā ka danai mayun da, u woko de dere n u'isa Kashilā uza u kaḅan. ¹¹ Ili i'ya Kashilā ka tonuko tsu i'ya na: Kashilā ka naḳa tsu tā uma u da bawu wari n utyoku, Maku ma ne ma kpmam ma zuwai uma vi u yain. ¹² Uza da baci wari n Maku mi, wa tā n uma. Uza da baci bawu wari n Maku ma Kashilā, wa n uma wa.

Uma u da bawu wari n utyoku

¹³ Eḁa aza da i wushuki n Maku ma Kashilā eḁa ma koronku, tsara i reve an i'ari n uma u da bawu wari n utyoku. ¹⁴ Tsa fuda tā tsa tuwa a asu u Kashilā bawu uwonvo, an tsu revei tsu folo yi baci ili i'ya u wushuki n i'ya, wa panaka tsu tā. ¹⁵ U tsu panaka tsu tā a'ayin a da baci dem tsu folo yi, tsu reve tā kpmam u tsu naḳa tsu tā ili i'ya baci dem tsu folo yi.

¹⁶ Vu wene baci katoni ka ka yan unyushi u cingi u da bawu wa zuwa ukpa, vu yanka yi kvasu tsara Kashilā ka naḳa yi uma. Aza da bawu unyushi u cingi u le wa zuwa ukpa, alya ma dansaka pini na vi. Unyushi u cingi u da pini u da wa zuwa ukpa, shegai ma zuwa da i yain kvasu ubana a asu u Kashilā a kaci ka ama da a ka yansa unyushi u nala vi wa.* ¹⁷ A'ayin a da baci dem i yain ukuna u cingi, unyushi u da. Shegai gba unyushi u cingi u da u tsu zuwa ukpa wa.

¹⁸ Tsu reve tā aza da a'ari mmuku n Kashilā a tsu lya kelime n uyansa u unyushi u cingi wa. Maku ma Kashilā ma tsu kirana tā n ele, adama a nala uza u cingi vi u tsu sawa le wa.

¹⁹ Tsu reve tā an tsari ama a Kashilā, shegai uza u cingi vi aya wa lya tsugono tsu likimba gba.

²⁰ Tsu reve tā an Yesu Kawauwi Maku ma Kashilā u tuwai kpmam u wenike tsu Kashilā ka mayun. Tsa tā kaḅolo n Kashilā mayun an tsari kaḅolo n Maku ma ne Yesu Kawauwi. Aya Kashilā ka mayun uza da u tsu naḳa uma bawu utyoku.

²¹ Mmuku n va, banai dan n ameli.

* **5:16** Unyushi u da u tsu zuwa ukpa wa woko tā ukpaḁa u uwushuku an Yesu Kawauwi ka, kpmam ukpaḁa u uciga atoku. She uza u unyushi vi u kpatala, aku u tsara ucimbusuka u unyushi vi.

Ukanikorongi u ire u Yahaya

Ukukpa u kadyanshi

Yahaya korongu ta ikanikorongi i kenu i kenu i tatsu ubana a asu u ama kau-kau. U na vi; wata, ire, u da uka u da na mmuku n ne aza da Kashila ka dangasai da wa koronku. A'ayin a nala yi, atoni a so ta mavura cika, pini nala, da Yahaya yankai idani i na yi manyan a una u kuwa ku Atoni n ama a da a'ari pini.

Yahaya da uciga wa ta n kalen cika a asu u Kashila, nala kpm dem uciga wa ta n kalen a asu u Atoni. A'ayin a nala yi, aza roku a ka dansa ta Kawauwi ka vuma u maci wa, shegai kulu ku ama a ka wundya n a'eshi a ne koshi. Yahaya dana ta ukuna u nala ka ban ka. Ukuna u mayun vi u da, Yesu Kawauwi da vuma u maci. U tonuko ta Atoni a 'yuwan awenishiki a ka ban.

Nala dem gogo-na, awenishiki a da pini a da bawu a ka wenishike ukuna u mayun. Atoni a gan ta a 'yuwan icun i awenishiki a nala yi. U gan ta Atoni a cigi ukuna u mayun, kpm a cigamgbana.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani n kvasu (1-3)

Ukuna u mayun n uciga (4-11)

Idyani i makorishi (12-13)

Idyani

¹ Mpa Yahaya makoshi, ma korongu ukanikorongi u na ubana a asu u uka u da Kashila ka dangasai na mmuku n ne.* Ma ciga da ta n ukuna u mayun. Mpa ma ciga da utyoku u va wa. Gba aza da a revei ukuna u mayun a ka ciga da ta dem. ² Tsa ciga da ta adama a ukuna u mayun u da wari a asuvu a tsunu, kpm wa rongo ta a asuvu a tsunu bawu utyoku.

³ Kvasu ka va ka, Kashila Tata n Maku ma ne Yesu Kirisiti Kawauwi a ka woko tsu ta ukuna u shinga kpm a pana tsu asuvayali! Asaka a naka tsu ndishi n shinga, n ukuna u mayun, n uciga.

Ukuna u mayun n uciga

⁴ N pana ta kayanyan cika an n panai a da mmuku n vunu n roku ma tono ta ukuna u mayun, tyoku da Tata u danai tsu yain. ⁵ Uka, n koronku vu tsara n tonuko vu ili i savu i roku wa. Tonuko da ma tonuko vu i cigi atoku a de. Ili i kagita i'ya a tonuko tsu tsu yain i'ya gai la vi. ⁶ Uciga u da na: tsu pana udani u Kashila. Kpm tun a kagita u tonuko tsu ta tsu cigi atoku.

⁷ Awenishiki a ka ban a da pini ushani a ka kyawunsa a likimba. Alapansi a na yi a ka dansa ta mayun da Yesu Kawauwi wari n ikyamba i vuma wa. Aza a ka ban a da, kpm atokulalu a Kawauwi. ⁸ Kotsu vu kirana. Vu kirana baci wa, va namba ta gba i'ya vu yain manyan a kaci ka ne ki. Shegai vu kirana baci, va wusha ta katsupi ka malen ma manyan ma vunu gba. ⁹ Uza da baci dem u kpadai ushamgba a asuvu a uwenishike u Yesu, aku u doki ko u wutai pini, wari n Kashila wa.

* **1:1** Makuna ma 'Uka na mmuku n ne' pini na, kalen ka ne ka, 'Kuwa ku Atoni n ama a da a'ari pini'.

Shegai uza da baci shamgbai pini a uwenishike vi, wa ta n Tata vi n Maku mi. ¹⁰ Uza roku tuwa da baci wa wenishike ukuna u da bawu wari u Kawauwi, kotsu i banka yi a kuwa ku de ko i danasa yi wa, ko kenu. ¹¹ I yan baci nala, u woko de yavu i bolomgbono de kaci n eyi a asuvu a manyan ma cingi ma ne.

Udani u makorishi

¹² Ma ta n ili ushani i'ya ma ciga n tonuko vu, shegai ma ciga n korongu i'ya a tagarada wa. N zuwa ta uma tsa barakpa wa tsa gawunsa ta. Pini nala, aku tsu dansa a'eshi a'eshi tsara tsu yain mazanga.

¹³ Mmuku ma umaku† u vunu aza da Kashila ka dangasai ma sukunku vu idyani.

† **1:13** Umaku pini na kalen ka ne ka, kuwa ku Atoni ka Yahaya wari a'ayin a da u korongi ukanikorongi u na vi. Mmuku kpam alya aza da a'ari pini a kuwa ku Atoni ki.

Ukanikorongi u tatsu u Yahaya

Ukukpa u kadyanshi

Yahaya korongu ta ikanikorongi i kenu i kenu i tatsu ubana a asu ama kau-kau. U na vi; wata, u tatsu, u da Gayu da wa koronku, kaje ka ne ka maci. Gayu katoni ka Yesu ka ka shinga uza da u banga awenishiki a Atoni a a'ayin a nala yi.

Yahaya koronku ta Gayu n icikpali tyoku da u banga awenishiki a mayun. U yan ta kadyanshi ka Diyoririfa, uza da u 'yuwain ubanga aza da a ka wenishike ukuna u da wari u mayun.

Yahaya yanka tsu ta kadyanshi ka ama a re a na yi, u naka tsu iryoci i ahali a shinga n ahali a cingi. Wa laka tsu ta tsulobo tsu toni ahali a shinga.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani ubana ara Gayu (1-4)

Kalen ka uyan manyan ka6olo (5-12)

Idyani i makorishi (13-15)

Idyani

¹ Mpa Yahaya makoshi, ma koronku vu Gayu, kaje ka va. Ma ciga vu ta kpaci tsa tono ta ukuna u mayun.

² Kaje ka va, kvasu ka va ka ko ndya wa i vunu ya wala ta mai, kpmam ikyamba i vunu i'a ta n alafiya tyoku da uma u vunu wari n alafiya. ³ N pana ta kayanyan cika an Atoni a roku a tuwai a tonuko mu tyoku da vu shamkpai ukuna u mayun a uma u vunu, n tyoku da va tono ukuna u mayun vi. ⁴ N tsu yan ta mazanga n pana baci a da mmuku n va ma tono ukuna u mayun. Ili i'a la i'ya i lai la upana kayanyan wa.

⁵ Kaje ka va, va yansa ta ili i shinga an va banga awenishiki a maci a'ayin a da a'ari a asuvu a nwalu, ko an u woko amoci a da a'ari ara vunu. ⁶ A tonuko ta Atoni ukuna u uciga u vunu. Ma folo vu vu banga le a ure u da wa zuwa Kashila ka pana kayanyan a lya baci kapala na nwalu. ⁷ A laza ta na nwalu n le adama a ugbashika Kirisiti Kawauwi. A tsu wusha ili i roku a asu u aza da bawu a'ari Atoni wa, ko kenu. ⁸ Adama a nala, she tsu banga le n kaci ka tsunu, tsara tsu yain manyan ma ukuna u mayun ka6olo.

⁹ N koronku ta Atoni maku ma ukanikorongi kenu, shegai Diyoririfa, uza da u tsu ciga u woko uzapige u le u 'yuwan tsu ta upanaka. ¹⁰ N tuwa baci ma tonuko da ta ili i roku i'ya wa yan, n ukuna u cingi u da wa dansa a kaci ka tsunu. Bamu n nala gbam, u 'yuwan ta uwusha awenishiki a mayun a da a tuwai vi. Hal gbam u kangi aza da a ka ciga a wushi le, u loko le a wuta a kuwa ku Atoni.

¹¹ Kaje ka va, kotsu vu toni ili i'ya i'ari i cingi wa, tono ili i'ya i'ari i shinga. Uza da wa tono ili i shinga uza u Kashila da. Shegai uza da wa yansa ili i cingi u reve Kashila wa. ¹² Ya dem wa dansa ta ili i shinga a kaci ka Dimitiriyu, kpmam uma u shinga u mayun u ne u zuwa ta ama a reve an wari uza u shinga. Atsu dem tsu tsu dansaka yi ta mai. Kpmam vu reve ta ili i'ya tsu danai mayun da.

Udani u makorishi

¹³Ma ta n ili ushani i'ya ma ciga n tonuko vu, shegai ma ciga n korongu i'ya a tagarada wa. ¹⁴N zuwa ta uma tsa barakpa wa tsa gawunsa ta, pini nala, aku tsu dansa a'eshi a'eshi.

¹⁵Kvasu ka va ka Kashila ka zuwuka vu unu u shinga na ndishi n shinga. Aje a vunu a da a'ari pini na a ka sukunku vu idyani. Ma folo vu vu danasa ko ya wa.

Ukanikorongi u Yahuza

Ukukpa u kadyanshi

Yahuza da korongi ukanikorongi u na vi. Vangu u Yesu da. Ili i'ya tani i zuwai a revei n ukuna u nala vi, an u danai eyi utoku u Yakubu u da, kpam Yakubu vi vangu u Yesu u da.

Korongu da Yahuza korongi tsara u roni atsuvu a atoni a Yesu a kaci ka awenishiki a kaBan. Yahuza rono ta atsuvu a Atoni tsara kotsu a toni uwenishike u kaBan u ama a nala yi wa. U rono le ta dem atsuvu tsara kotsu a toni dem ahali a cingi a ama a nala yi wa.

Gogo-na dem tsa ta n awenishiki a kaBan. A kagita, uza wa wene ta yavu u gan ta a toni ukuna u le. Pini nala, she vu tuwa vu wene ukuna u da bawu u gain u gita vu ucinasa. Tagarada u Yahuza wa zuwa ta uza u takpanasa awenishiki a mayun n awenishiki a kaBan.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Idyani (1-2)

Ukangu u upityanangu a kaci ka awenishiki a kaBan (3-23)

Kvasu ka makorishi (24-25)

¹ Mpa Yahuza, uza da wa korongu ukanikorongi u na vi. Mpa kagbashi ka Yesu Kirisiti Kawauwi ka mari kpam utoku u Yakubu.

Aza da Kashila Tata u isa a rongo a asuvu a uciga u ne, aku Yesu Kawauwi wa kirana n ele, alya ma koronku.

² Asuvayali na ndishi n shinga n uciga u Kashila u rongo n ada.

Ili i'ya ya gita n aza a unyushi

³ Aje a va aza da ma ciga, mari ma ciga ta n koronku da a kaci ka ukuna u iwauwi i'ya tsari n i'ya gba tsunu. Shegai gogo-na u kana ta n koronku da ili i roku kau. U kana ta n korongu n gbamatangu da asuvu, i siraka ukuna u mayun u Kadyanshi ka Shinga kabetsu. Kuten ka hal ubana Kashila ka nakai ama a ne a da u dangasai ukuna u mayun u da bawu wa sava da. ⁴ Kpaci ama da a goroi Kashila a bolomgbono de kaci n ada ukpawunsi. A tsu wenishike ta a dana, "Kashila ka lobono ta, u tsu cimbusuka ta ama unyushi." Nala mayun da, shegai a lyai kapala n uwenishike a danai, "Adama a nala, tsu yansai unyushi u cingi ushani." Kashila ka yawunsa ta tun caupa ili i'ya wa yanka ama a na yi, an u wokoi a 'yuwain uza da wari aya koshi Yesu Kawauwi Ashekapige a tsunu.

⁵ Ma ciga ta dem n cibuga da ukuna u na vi, ko an u wokoi i reve ta n u da. Magono ma Zuba ma wauwa ta ama a ne a uyamba u Masar, shegai an nala u wurai, aku u wunai aza da bawu a wushuki vi. ⁶ N cibuga da kpam ukuna u atsumate a zuba a da a kpadai u shamgba n ucira u da Kashila ka naka le. A asakai asu u da wari u le, aku Kashila ka sira le n ikani u zuwa le a kuwa ku a'ali a karimbi. Gogo-na kain ka afada ka a ka vana. ⁷ Kotsu i asansa n ilyuci i Sodom n Gomora n ilyuci i'ya i'ari evu evu n ele wa. Gba ilyuci i nala i shadangu ta n tsishankala n tsishankala tsu cingi tsu kabarikete. Akina a da a lyai ilyuci i nala yi gba, kpam a wokoi tsu kubari a kaci ka akina a da bawu a ka cimba a da a ka yan aza a cingi mavura.

⁸ Gb̄a n nala, awenishiki a kaḅan a nala a bidyai ele a'ā t̄a n ucira a asuvu a alavutanshi a le. A nangasai ikyamba i le n tsishindā tsu tsishankala. A goroi tsupige, a yankai ucira u tsupige tsa aza a zuba kadyanshi ka majari. ⁹ Ko katsumate ka zuba ka pige ka a ka isā Mika'ilu u kawan u nāka Kalap̄ansi unyushi wa. A'ayin a ḁa wa nanamgbana n Kalap̄ansi a kaci ka ikyamba i Musa, tonuko ḁa u tonukoi Kalap̄ansi, “Magono ma Zuba ma ḅarana vu.” ¹⁰ Shegai ama a na yi a tsu yanka t̄a ukuna u ḁa bawu a revei un̄a u cingi, a tonuko u ḁa kpam kadyanshi ka gbani. Tyoku u nnama n ḁa a'ari. Shegai a yain ili i'ya uyawunsa u le u tonuko le kabarikete. Nala tani, aku u ronuko le ukp̄a. ¹¹ Ter le, kpaci a ka tono t̄a tyoku ḁa Kayinu yain, uza ḁa u wunai vangu u ne. Tyoku u Bala'am, ko ndya a ka yan a tsar̄a ikebe i'ya a ka yan. N tyoku u Korat̄* kpam, a ka kuwā t̄a adama a u'yangas̄aka u le. ¹² A'ayin a ḁa baci icun i ama a na a tuwā ḁa, tsar̄a a lyai kabolo n aḁā a asuvu a uciga u Magono ma Zuba. A tsu woko t̄a tyoku u ili i icadi i'ya ya tuko ḁa kunangasu a ilikulya yi. N kaci ka le ka koshi a tsu kirana, kpam u tsu tuko le t̄a uwono. Tyoku u ulimā u ḁa u tsu lapana uwule bawu mini ḁa a'ari. A'ā t̄a kpam tyoku u ndanga n ḁa bawu n tsu nāka ilimaci a'ayin a uta. Ukp̄a u de u ḁa a kuwāi wa, hal gb̄am kure ka a kuwāi kpaci a mudusā le t̄a a asuvu a alu a le. ¹³ A'ā t̄a tyoku u aḅali a kushivā a ḁa a tsu vurā ashindā a kapufu, a ḁa a tsu wenike ukuna u uwono u le. A'ā t̄a tyoku u atala a ḁa a ka tamba, nala a'ari a u'uwa a karimbi ka pige ka bawu ka kotso.

¹⁴ Anuhu rongo t̄a hal uyan kushindere cina Adamu kuwā ḁe, pini nala, Anuhu yain kadyanshi ka ili i'ya ya tuwā a kaci ka ama a na yi, “Wenei, Asheku a ḁa pini a ka tuwā n atsumate a zuba a ne ushani a ḁa bawu a ka fudā a ka kece.

¹⁵ Kpam wa yanka t̄a ama a likimba afada.

Pini nala, ḁa wa wenike aza ḁa a goroi Kashilā, unyushi u le an a yain ukuna u cingi a asu u ḁa a 'yangas̄aka yi.

Wa wenike le t̄a kpam alya aza a unyushi u cingi aza ḁa bawu a'ari n Kashilā kpam a nusa t̄a an u wokoi a yankai Kashilā kadyanshi ka gbani.”

¹⁶ Ama a na yi alya aza a tsali kpam kain dem she kakpadikukuna. Ukuna u cingi u ḁa baci u luwa le uyan u ḁa a tsu yan. A'ā t̄a n araḁi cika, kpam a reve t̄a uyinsā ama n kadyanshi tsar̄a a tsar̄a ili.

Ulya kapala n manyan

¹⁷ Atoku a vā, u gan t̄a i ciḅa n ili i'ya asuki a Asheku a tsunu Yesu Kirisiti Kawauwi a tonuko ḁa. ¹⁸ A dana t̄a, “Ubana a'ayin a makorishi, a ka tsar̄a t̄a aza ḁa a ka rongo uyans̄aka Kashilā magori, aku a cigi a toni ukuna u kaci u le u ḁa bawu Kashilā ka ciga.” ¹⁹ Kpam gogo-na alya pini, alya kpam a ka pecishe ḁa. A tsu la t̄a uciga a toni ili i'ya ikyamba i le ya ciga, kpaci a'ari n Kulu Keri ku Kashilā a atakasuvu a le wa.

²⁰ Shegai aza a vā, lyayi kapala n i gbonguri a asuvu a upityanangu u uwulukpi cika. I lyai kapala n i yanyi kvasu tyoku ḁa Kulu Keri ka tono n aḁa. ²¹ Rongoi uma u ḁa wa wenike an Kashilā ka ciga ḁa, hal n i vani

* **1:11** A alabari a Bala'am asuvu a alabari a ḁa a ḁangasai a Kazuwamgbani ka Cau a Makeci 22:1–23:12, tsu wene t̄a asu u ḁa Bala'am tonukoi Balaku Magono ili i'ya Kashilā ka tonuko yi u dana. Alabari a Bala'am a kotso pini na wa. A'ayin a roku a ḁa pini Bala'am wushai ikebe a asu Balaku asu ḁa u zuwai aza a Isara'ila a lyakai ameli kayala, (Makeci 31:16). Alabari a na yi a'ā pini asuvu a alabari a ḁa a ḁangasai a Kazuwamgbani ka Cau wa.

uma u da bawu wari n utyoku u da Asheku a tsunu Yesu Kawauwi adama a asuvayali a ne wa naka da. ²² Panai asuvayali a aza da a ka yan malala a kaci ka ili i'ya a pityanangi. ²³ I wusa aza roku a asuvu a akina a mavura i wauwa le. Aza roku a da kpm pini aza da ya pana asuvayali, shegai i yain n i kirani. Hal aminya a le dem a da unyushi u cingi u le u nangasai kotsu i cigi wa.

Kvasu ka ucikpa

²⁴ Gogo-na i naka Kashila tsupige kpaci aya wa fuda wa kirana n ada bawu ya tadsa. U peci da n unyushi u cingi, u naka da mazanga cika. Kpm u tuko da a asu u tsupige tsu ne. ²⁵ Tun caupa hal utuwa gogo-na n ubana a makorishi, Kashila Kawauwi ka tsunu ka, adama a Yesu Kawauwi uza da wari Asheku a tsunu. Gba tsupige tsa ta ara ne, gba tsugono tsa ta ara ne, gba ucira wa ta ara ne hal n ucira u afada gba wa ta ara ne. Kpm nala wari ili i'ya i bidyai gogo-na hal ubana. Ami.

Kuwene ku Yahaya

Ukukpa u kadyanshi

Yahaya kasuki da u korongi tagarada u na vi. U dana ta ili i'ya u wenei a kuwene a kaci ka afo6i a Kashila n ili i'ya ya tuwa ya gita a makorishi ma likimba.

Akani yi a'a ta n a6on a tatsu. A dana ta ucira u ityoni i cingi u da pini a uyan manyan a likimba, kpm u kana ta Atoni a pana ikyamba hal a kuwa. A dansa ta kpm ukuna u Maku ma Kondom ma Kashila, aya Yesu. Wa lya ta kaci ka ama a cingi n ucira le gba. A makorishi, Kashila ka ta n katsupi ka shinga ka wa naka aza da a lyai kelime n uwushuku n Kawauwi. Akani a da a'ari a makukpi dem a da, Kashila ka ta uwulukpi kpm uza u ulya kaci u da wari.

Tagarada u na vi kuwene ka vuma bawu wa wene ka. Yahaya yanka ta idani i vuma manyan tsara u ratsanaka ili i'ya i'ari a zuba. Ire i'ya pini ushani i ureve ili i'ya i'ari a tagarada u na vi, shegai akani a pige yi a'ari upuwin wa kpm a ka savada a da wa. Akani yi a da na: Yesu Kawauwi u lya ta kaci ka ityoni i cingi gba a asu kau-kau. Kain ka ta a utuwa ka a ka vutala Kanangasi n ityoni i cingi a kushiva ku akina, kpm zuba u savu n likimba u savu a ka tuwa ta a asu u aza da a tonoi Yesu a rongo ka6olo n eyi na ndishi n shinga n maci.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Kadyanshi ka ili i'ya ya tuwa ka Yahaya (1:1-8)

Kuwene ku Asheku a uma (1:9-20)

Ikanikorongi ubana a A'uwa a Atoni a shindere (2:1-3:22)

Kuwene ku ulya kayala a zuba (4:1-11)

Maku ma tagarada n cirakpa tsu shindere (5:1-6:17)

Ulya kayala a kapala ka karatsu ka tsugono tsu Kashila (7:1-17)

Avana a shindere (8:1-11:19)

Ubungu n adin a re (12:1-13:18)

Kuwene a kaci ka afada a Kashila n ukirana u ne (14:1-15:8)

Abelu a shindere a upan u Kashila (16:1-21)

A lya ta kaci ka atokulalu a Kashila (17:1-20:10)

Afada a makorishi (20:11-15)

Zuba u savu n likimba u savu (21:1-8)

Urishelima u savu (21:9-22:5)

Ugono u Kawauwi (22:6-21)

Ukukpa u kadyanshi

¹ Ili i'ya Kashila ka wenikei Yesu Kirisiti Kawauwi i'ya na, tsara Yesu tonuko agbashi a ne ili i'ya Kashila ka zuwa i gita gogo. Aku Yesu suki katsumate ka zuba ka ne ka wenike kagbashi ka ne Yahaya. ² Yahaya vi kpm u dansai gba ili i'ya u wenei a ukuna u kadyanshi ka Kashila, n ili i'ya kpm Yesu Kawauwi u danai n i'ya u yain. ³ Kashila ka zuwuka ta uza da baci dem u yankai aza roku kaneshi u idani i akani a na yi unu a shinga; wata, akani a ili i'ya ya gitasa gogo-na n i'ya ya tuwa ya gita a kapala. Wa zuwuka ta dem uza da u panai a da kpm u naka i da karinga. Kpaci a'ayin a yan de evu a da gba ili i na yi ya gita.

Idyani ubana a a'uwa a Atoni a shindere

⁴ Ukanikorongi u da Yahaya korongi ubana a asu u a'uwa a Atoni a shindere a da a'ari a Asiya.*

N yan ta kvasu tsara Kashila ka wenike da ukuna u shinga u ne na ndishi n shinga. Kashila uza da wari pini caupa, aya dem wari gogo-na, kpam aya wa tuwa. Kpam dem a'ulu a shindere a Kashila a da a'ari a kapala ka karatsu ka tsugono tsu ne a ka yanka da ta dem nala. ⁵ Nala dem Yesu Kawauwi, uza da u tsu dansa ukuna u mayun a ukuna u maci u Kashila. Aya uza u kagita a asuvu a aza da a 'yangai a ukpa. Aya uza da wa lya tsugono tsu ngono n likimba.

Aya uza da wa ciga tsu, uza da u zuwa tsu tsu lai a ucira u unyushi u cingi u tsunu an u wotsongi mpasa kpam u kuwai adama a tsunu. ⁶ Adama a nala, tsu woko de kagali ka ne; wata, adarakpi aza da a ka gbashika Kashila Tata u ne. Asaka Yesu Kawauwi u tsara tsupige n ucira hal ubana bawu utyoku! Ami.

⁷ Webele, aya la wa tuwa a asuvu a alishi! Ya dem wa wene yi ta, hal n aza da dem a zuwai a sapa yi n kasovu. Aletsu a likimba gba a ka sa ta cika n unamgbukatsuma adama a ne. Eye, nala wa gita! Ami.

⁸ Magono ma Zuba Kashila u dana ta, "Mpa Alfa† mpa dem Omega.†† Wata, mpa Kagita mpa dem Makorishi. Mpa mari gogo-na, mpa uza da wari pini caupa, mpa kpam ma tuwa. Mpa Uza u Ucira Gba."

Kuwene ku Yahaya a kaci ka Kawauwi

⁹ Mpa Yahaya, mpa dem Katoni ka a asuvu a Kawauwi tyoku u de, a yan mu ta dem mavura tyoku da a yanka da. Mpa dem uza u te u da a asuvu a tsugono tsu Kashila tyoku u de, kpam u kana ta n kawunku upana u ikyamba u va tyoku da dem i kawunki. A banka mu ta a Patumo uyamba u mere u mini, a asaka mu de adama a da n yain kufari ku kadyanshi ka tsugono tsu Kashila, n ukuna u mayun u da Yesu Kawauwi wenikei.

¹⁰ Kain ka Asheku, Kulu Keri ku Kashila ku tonoi na mpa, aku n panai kalagatsu ka ucira a kucina ku va yavu mawura ma kavana. ¹¹ Kalagatsu ki ka danai, "Korongu ili i'ya va wene vi a asuvu a tagarada aku vu suku u da a a'uwa a Atoni a da a'ari a ilyuci i shindere i na yi: Afisu, n Simirana, n Birigama, n Tayatira, n Saridisa, n Filadalifiya, n Lawudukiya."

¹² An n kpatalai tsara n wene uza da wa dansa na mpa, aku n wenei ashampatsu a ncikalu a shindere a da a yain n zinariya. ¹³ A mere ma ashampatsu a ncikalu mi, uza roku u da pini uza da u rotsoi Maku ma Vuma u'uki n matogo ma bululu ma ma rawai a makoto ma kune. Wa ta dem n kunya ku uwambana ku kagbodo ka a cai n zinariya uwambani a makamba ma ne. ¹⁴ Kenji ka ne kpam pun yavu tsugbere, a'eshi a ne yavu kapeli ka akina. ¹⁵ Adeshikpetsu a ne kpam a ka lada yavu urim u shili u da a gboroi sarara. Mawura ma kalagatsu ma ne yavu mawura ma mini ma pige ma ma rukpusa. ¹⁶ U banai atala a shindere a kukere ku ulyaki ku ne, n burundu u kulya u da wari n unu u kulya u re wari uwuta a unu u ne. Upetiwa'eshi u ne kpam wa lada yavu kaara a kaci.

¹⁷ An n wene yi, aku n rukpai a kapala ka ne yavu kuwa da n kuwai. U tadanku mu kukere ku ulyaki ku ne, u danai, "Kotsu vu pana uwonvo

* **1:4** Asiya uyamba u da a Roma u da gogo-na a ka isa Turukiya. † **1:8** Alfa n Omega alyalalya idyani i kagita n i makorishi a asuvu a idyani i Tsiheline. Dana da u danai wa ta pini kahu a yain ko ndya wa, kpam wa yan ta pini hal ubana bawu utyoku.

wa. Mpa Kagitā mpa dem Makorishi. ¹⁸ Mpa uza ḍa u tsu naḱa uma. Maṛi n kuwa ta, shegai gogo-na ma ta n uma hal ubana bawu utyoku. Ma ta na nkukpunku n ḍa n naḱa mu ucira u ukupḱa ko kḱam n gbagirya asu u ḍa akushe a'ari, aku n gonuko le n uma.

¹⁹ “Korongu gbā ili i'ya vaṛi a uwenishe gogo-na vi a tagaraḍa, n ili i'ya kḱam ya tuwa ya gitā ubana a kapala. ²⁰ Kalen ka kaṛi pini usokongi ka atala a shindere a ḍa vu wenei a kukere ku ulyaki ku va, n ka ashampatsu a ncikalū a zinariya a shindere yi ka na: Ashampatsu a ncikalū yi a ḍa a'uwa a Atoni a shindere. Atala a shindere kḱam a ḍa atsumate a zuba a ḍa a ka wundya a'uwa a Atoni a shindere yi.

2

Akani ubana a Afisu

¹ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kaṛi a ilyuci i Afisu. Mpa uza ḍa ma ḱana atala a shindere a kukere ku ulyaki ku va ma wala a asu u ḍa ashampatsu a ncikalū a shindere a zinariya a'ari vi, mpa ma suku akani a na yi ubana ara vunu: ² N reve ta gbā ili i'ya va yan. N wene ta manyan ma vunu n akawunki n ahankuri a vunu. N revei vu 'yuwan ta ama a cingi. Vu kondoi kḱam aza ḍa a danai ele asuki a ḍa, kḱam a ḍa tani wa, vu cinai aza a kaḱan a ḍa. ³ Vu kawunku ta upana u ikyamba adama a va, kḱam katakasuvu ka vunu ka ta pini n ucira tyoku ḍa vaṛi mu utono.

⁴ “Shegai u kaḱan ta n ḱarana vu a ukuna u roku. Vu buwa kḱam n uciga tyoku ḍa vaṛi va yan a'ayin a ḍa vu gitai vu wushuki na mpa wa. ⁵ Kotsu vu asansa n tyoku ḍa vu rukpai a asuvu a unyushi u cingi wa! U kaḱan ta vu asaka uyansa unyushi u cingi, vu rongo uma tyoku ḍa vaṛi vu yain a'ayin a ḍa vu gitai vu wushuki na mpa. Vu lya baci kapala n uyansa unyushi u cingi, ma tuwa ta n yan vu mavura a asu u ḍa ma takpa kashampatsu ka macikalū ki a asu u ḍa kaṛi vi. ⁶ Shegai ili i shinga i'ya va yan i'ya na: Vu kovo ta ili i'ya atoni a aza a Nikala* a ka yansa, tyoku ḍa dem mpa n kovoi ili i'ya a ka yansa.

⁷ “Uza ḍa baci vaṛi n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni! Ma asaka ta aza ḍa a lyai kaci a lyai maḱanga ma ma naḱa uma ma maṛi a asu u uwunvugusa a zuba.”†

Akani ubana a Simirana

⁸ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kaṛi a ilyuci i Simirana. Uza ḍa vaṛi a Kagitā n Makorishi, kḱam vaṛi u kuwaṛi shegai gogo-na u 'yanga ḍe, aya wa suku akani a na yi: ⁹ N reve ta upana u ikyamba n unambi u vunu, shegai va ta n utsari! N reve ta kadyanshi ka cingi ka ama a dansai a kaci ka vunu. A ḍa ele ama a Kashila a ḍa, shegai nala a'ari wa. Ele aza a Kanangasi† a ḍa a'ari. ¹⁰ Kotsu vu pana uwonvo wa, vu ciḱa baci n icun i upana u ikyamba u ḍa va tuwa va so. N tonuko vu, Kalapansi ka zuwa ta a zuwa a aza roku a ḍe a kuwa ku a'ali tsara a kondo ḍa, kḱam ya pana ta ikyamba hal a'ayin kupa. Lya kapala n utono karara, ko u kaḱan baci a

* **2:6** Atoni a Nikala awenishiki a kaḱan a ḍa, aza ḍa a ka ciga ama a rongo a ulyasaka ameli kayala kḱam a yansa tsishankala. † **2:9** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

wuna vu, ma naḳa vu ta funi u uma u da bawu wari n utyoku u woko vu katsupu ka ulya kaci.

¹¹ “Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni! Aza da baci a lyai kaci ka ucira u cingi, a ka doku a kuwa kpam ire wa.”

Akani ubana a Birigama

¹² Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Birigama.† Uza da wari n burundu u kulya u da wari n unā u kulya u re, aya wa suku akani a na yi: ¹³ N reve ta va ta ndishi a ilyuci i'ya Kanangasi ka lya tsugono. Avu Katoni ka va ka ka maci, kpam vu asaḳa mu utono wa. Vu wushuku ta tun a'ayin a da a zuwai Antiba kuwai pini a ilyuci i de, asu u da Kanangasi ka lya tsugono. U wenishike ta ama maco a asu u kadyanshi ka ne n manyan ma ne, an eyi Katoni ka va ka.

¹⁴ “Shegai u kana ta n barana vu a ukuna u na. Ama roku a asuvu a kaḳolo ka vunū a ka tono ta uwenishike u Bala'am, uza da u wenikei Balaku tyoku da wa zuwa aza a Isara'ila a yain unyushi. Balaku zuwa le ta a takumai inyama i'ya a yankai ameli a le ufarakpa. U zuwa le ta dem a yain unyushi u tsishankala. ◇ ¹⁵ Aza roku a de a ka tono ta uwenishike u aza a Nikala, adama a nala a yan ta unyushi u cingi tyoku da aza a Isara'ila a yain. ¹⁶ Gogo-na kpatala a unyushi u vunū! Vu yan baci nala wa, ma wuta ta ara vunū gogo n shilakana n ama a nala yi n burundu u da wa wuta a unā u va vi.

¹⁷ “Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni! Aza da a lyai kaci, ma naḳa le ta a asuvu a mana da a'ari a sokongi. Ma naḳa ta ya dem katali ka pun ka a korongi pini kala ka savu. Uza da u wushai katali ka nala aya koshi wa reve kala ka nala ki.”§

Akani ubana a Tayatira

¹⁸ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Tayatira. Maku ma Kashila,† uza da a'eshi a ne a'ari yavu kapeli ka akina, kpam adeshikpetsu a ne a'ari yavu urim u shili u da a gboroi, aya wa suku akani a na yi ubana ara vunū: ¹⁹ N reve ta gba ili i'ya va yansa. N reve ta ya cigamgbana ta, kpam eda Atoni a va da mayun. N reve ta kpam tyoku da i tsu banga atoku, n reve ta kpam vu kawunki n ahankuri. N reve ta gogo-na ya yan ta ili i'ya i lai a'ayin a da i gitai i wokoi Atoni a va.

²⁰ Shegai u kana ta n barana vu a ukuna u roku. Avu vu kangu Jezebe uka u nala vi wa, uza da u yain kaḳan an u danai eyi matsumate ma Kashila ma. An wa wenishike, u puwunsa ta agbashi a va tsara a yain unyushi u tsishankala a lyai kpam ilikulya i'ya a darankpai ameli. ²¹ N naḳa yi ta kabala tsara u kpatala u asaḳa unyushi u cingi u ne, shegai u 'yuwan ta u asaḳa tsishankala tsu ne. ²² Adama a nala ma zuwa yi ta u yain maḳala. Ma zuwa ta aza da a yain tsugbani n eyi dem a pana

† **2:12** A ilyuci i Birigama, a'uwa a ameli a da pini a asu u da ama a tsu lyasaḳa magono ma Roma kayala yavu Kashila ka. Asufarakpa u da pini evu u da a tsu lyaka kameli ka Zeyu kayala. Birigama da kami ka asu u da tsugono tsu Kanangasi tsari a likimba. ◇ **2:14** Mkc. 25:1.

§ **2:17** Aza a Yahuda a wushuku ta Irimiya matsumate u sokongi magbodo ma mana a Akpati u Kazuwamgbani. A'ayin a makorishi, a ka wene ta ma aku a lyatangu ama n u da.

ikyamba cika. Ma yan t̄a nala gogo-na a 'yuwan baci u'asak̄a tsicingi tsu le tsa a ka yansa. ²³ Ma wuna t̄a aza d̄a a wokoi mmuku n ne. Aku a'uwa a Atoni gb̄a a reve an n revei uyawunsa u le kpm n ili i'ya a ka ciga. Ma yan t̄a ya dem mavura tyoku d̄a unyushi u ne wari. ²⁴ Aza roku a asuvu a d̄e aza a Tayatira a tono uwenishike u ne wa. I rotsongusu ili i'ya aza d̄a a wokoi mmuku n ne mi a isai “ili i usokongi i pige i Kanangasi”^{*} wa. Ma tonuko d̄a i yain ili i roku kpm wa, ²⁵ shegai i lyai kapala n i toni mu mayun mayun hal n tuw̄a.

²⁶⁻²⁸ “Ma asak̄a t̄a aza d̄a a lyai kaci ki a tsar̄a ucira ucun u te u ulya tsugono tsa Tata u v̄a u nak̄a mu. Ma yan t̄a nala a asu u aza d̄a a ka lya kapala n uyansa ili i'ya n tonuko le a yansa, hal ubana makorishi ma likimba. Ma asak̄a le t̄a a tsar̄a ucira u ulya tsugono tsa aletsu gb̄a. A ka lya baci tsugono tsu nala tsi, a ka shamgb̄a t̄a n ucira, kpm a ka gbashangu le t̄a tyoku d̄a ama a tsu tasas̄a mgbodo n cin. Ma nak̄a le t̄a dem katala ka ka tsu wantukpa n kpasani ku de ka woko iryoci i ulya u kaci u le.† ²⁹ Uza d̄a baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

3

Akani ubana a Saridisa

¹ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Saridisa. Uza d̄a wa lya tsugono tsu a'ulu a shindere a Kashila, kpm wa ban̄a atala a shindere, aya uza d̄a wa suku akani a na yi: N reve t̄a ili i'ya va yansa. Ama a dana t̄a v̄a t̄a n uma, shegai avu kakushe ka. ² 'Yanga! Kenu d̄a ucira u vunu u wokoi, kpm u yan d̄e evu n ukotso. Adama a nala, gbamatangu ili i'ya i buwa vu vi. N wene t̄a ili i'ya vari uyan i cina i'ya Kashila ka v̄a ka ciga vu vu yain wa. ³ Kotsu vu asans̄a n ili i'ya vu wushai n i'ya vu panai wa. Tono i'ya, kpm vu kpatala vu asak̄a unyushi u cingi u vunu. Vu 'yanga baci wa, ma tuw̄a vu t̄a a'ayin a d̄a bawu vu zuwai ma tuw̄a, tyoku d̄a kaboki ka tsu tuw̄a. ⁴ Aza roku a d̄e a asuvu a Saridisa a nangasa aminya a le n ashinda a unyushi u cingi wa. Ama a nala a ka uka t̄a aminya a pun aku a wala kabolo na mpa, adama a d̄a a ratsa t̄a a yain nala. ⁵ Uza d̄a baci u fudai u lyai kaci ka ucira u tsicingi, wa uka t̄a aminya a pun tyoku u ama a nala yi. Ma cimbus̄a kala ka ne a asuvu a Tagarada u Aza a Uma wa. A'ayin a d̄a baci mari kushani a kapala ka Tata u v̄a n atsumate a zuba a d̄a a ka gbashika yi, ma dana t̄a bawu malala n reve t̄a vuma u na vi.

⁶ “Uza d̄a baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

Akani ubana a Filadalifiya

⁷ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Filadalifiya. Uza d̄a wari uwulukpi n mayun w̄a t̄a ukani n makukpunku ma Dawuda.* U giduw̄a baci utsutsu, uza w̄a la wa fuda wa gbagirya u d̄a wa. Kpm u gbagirya baci utsutsu, uza w̄a la wa fuda wa giduw̄a u d̄a wa. Aya uza d̄a

* **2:24** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi. † **2:26-28** Katala: An u wokoi a'ayin a nala yi ama a wushuki an atala a ka yanka le ili i roku a uma u le, a nak̄a uza ucira a kaci ka katala ka ka lakai ucira gb̄a u woko t̄a yavu ucira u kuyante u Kawauwi, u d̄a a ka pece n eyi.

* **3:7** Makukpunku ma Dawuda ma wenike t̄a an wari n ucira u d̄a wa lya tsugono.

wa suku akani a na yi: ⁸ N reve t̄a ili i'ya va yansa. N reve t̄a ama a bidya vu vu woko uzapige wa. Vu tonu t̄a uwenishike u va, k̄pam kain k̄a la ka vu danai, “N k̄paḍa ureve Yesu wa.” N giduwa t̄a utsutsu a kapala ka vunu u ḍa bawu uza wa fuda wa gbagirya. ⁹ Gogo-na va wene t̄a ili i'ya ma yan n ama ḍa a'ari aza a Kanangasi.† A dana t̄a ele ama a Kashila ḍa, shegai ele aza a kaḍan a ḍa. Ma zuwa le t̄a a tuwa a kuḍangu a kapala ka vunu. Nala wa wenike le t̄a an ma ciga vu cika. ¹⁰ Vu kawunku t̄a tyoku ḍa n tonuko vu vu yain. Adama a nala, ma k̄angu vu t̄a a'ayin a ḍa baci ma tuko ama a likimba ukondo u pige. ¹¹ Ma t̄a utuwa gogo. Lya kelime n ugbama a asuvu a upityanangu u vunu, kotsu uza roku u wusa vu funi u ḍa va wusha an vu lyai kaci wa. ¹² Ma zuwa t̄a vuma ḍa u lyai kaci ka ucira u cingi u nala vi, u woko kadawatsu ka roku ka ka ḅanga Kuwa ku Kashila ku Kashila ka va. Vuma u nala vi wa rongo t̄a pini maco. Ma korongu t̄a k̄pam a'ala a re a ikyamba i ne: kala ka Kashila ka va, n kala ka Urishelima u Savu, u ḍa wari ilyuci i savu i Kashila ka va, u ḍa wa cipa a asu u Kashila a zuba. Ma koronku yi t̄a k̄pam kala ka savu ka va.

¹³ “Uza ḍa baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

Akani ubana a Lawudukiya

¹⁴ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Lawudukiya. Aya Nala Wari, eyi dem uza ḍa u wenei ukuna vi ḍa, k̄pam uza u maci uza ḍa u tsu dansa ukuna u mayun kain dem. Ara ne ḍa Kashila ka yain ili gba. Aya uza ḍa wa suku akani a na yi: ¹⁵ N reve t̄a ili i'ya va yansa. K̄pam va yuwu ko shen‡ wa. Wari wa la t̄a tsulobo wari baci ili i te a asuvu a le. ¹⁶ An u wokoi avu mere-mere ma wari, avu uza u yuwu u ḍa ko uza u shen wa, ma 'yuwan vu t̄a. ¹⁷ Vu dana t̄a, ‘Mpa uza u utsari u ḍa, k̄pam n cirangusuku t̄a kaci ka va udukuyan. Ma ciga k̄pam ili i roku wa, ko kenu.’ Shegai vu reve tyoku ḍa wari mayun wa: Avu ili i uwono i'ya k̄pam ili i iyali, uza ḍa u tsu ciga ili dem. Avu karumba ka k̄pam kataḅa ka wari. ¹⁸ Adama a nala, ma naḅa vu t̄a adooki vu tsila zinariya u ḍa ma denge. Zinariya ḍa a darakpai k̄pam a wulukpei u ḍa na. Tsila u ḍa kotsu vu yain utsari. Vu tsila k̄pam aminya a pun a ḍa ma denge vu ukunka kaci ka vunu, tsara vu asaka upana uwono an wari kataḅa. U gan t̄a dem vu tsila aguma a a'eshi a ḍa ma denge tsara vu gbara a a'eshi a vunu, kotsu vu fuda vu wene.

¹⁹ “Aza ḍa ma ciga alya ma bara k̄pam ma yan mavura. Matsa vu asaka unyushi u cingi u vunu. ²⁰ Panai! Ma t̄a kushani a utsutsu mari u'isa, “Azakuwa!” Uza ḍa baci u panaka mu, aku u tonuko mu n uwa, ma uwa t̄a, aku n lyai ilikulya kaḅolo n eyi.

²¹ “Aza ḍa a lyai kaci, a ka dusuku t̄a na mpa a karatsu ka tsugono tsu va, tyoku ḍa mpa dem n lyai kaci n dusuki n Tata u va a karatsu ka tsugono tsu ne.

²² “Uza ḍa baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

4

Yahaya wenei zuba

† 3:9 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi. ‡ 3:15 Pini na, “Shen” kalen ka ne ka unaka kaci a asu u manyan ma Kashila, “Yuwu” k̄pam ukpaḍa u unaka kaci a asu u manyan ma Kashila.

¹ An n kotsoi uwenishe u ili i nala yi gba, aku n lyai kapala n uwene kuwene. N wenei utsutsu ukukupi ubana a zuba. Aku uza da wari n kalagatsu tyoku u kavana vi u yain kadyanshi na mpa u danai, “Yuwa utuwa pini na ma wenike vu ta ili i'ya ya gita bamu n i nala yi.”

² Kute-kute Kulu Keri ku Kashila ku tonoi na mpa, aku pini a zuba vi n wenei karatsu ka tsugono n uza roku pini ndishi. ³ Uza da u dusuki pini vi, wa wakanasa san n mini ma avuku tyoku u atali a tsulobo. Kasomini ka pini ka lafa cika ukyawin n karatsu ka tsugono tsi. ⁴ Aratsu a tsugono kamanga n a nishi a kyawain karatsu ka tsugono tsi. Nkoshi kamanga n ama a nishi a da a'ari pini a zuba u le. A ukusa ta aminya a pun n ifuni i zinariya a a'aci a le. ⁵ Ili i na yi i'ya i'ari uwutusā a karatsu ka pige ki: ulafa, n mawura ma pige, n makpankashila. Avasu a shindere yi a da a'ulu a shindere a Kashila a nala yi a'ari a utasa a kapala ka karatsu ki. ⁶ Nala kpm dem a asu u da a kirai a kapala ka karatsu ka tsugono tsi u rotso ta kushiva ka kari pun cika ka lafa yavu madubu ma ma wundyamgbanaka.

Ili i uma i nishi i'ya i kyawain karatsu ki, ka6on dem i te. Ili i nala yi i'a ta n a'eshi kapala n kucina.

⁷ I kagita i'a ta n kaci tyoku u gabako. I ire kpm kaci ka ne tyoku u kagono ka kanaka. I tatsu i'a ta n upetiwa'eshi tyoku u vuma. I nishi yi kpm i rotso ta kajambu ka ka imkpusa. ⁸ Ili i uma i nishi yi, ya dem wa ta n ashan a teli, ikyamba i le kpm i'a ta upali n a'eshi, hal n kere ka ashan ki dem. Kaara n kayin a tsu asaka ushipa wa:

“Magono ma Zuba uza u uwulukpi u da. Uza u uwulukpi u da. Uza u uwulukpi u da.

Aya Kashila Uza u Ucira Gba.

Aya uza da wari caupa, aya dem wari gogo-na, kpm aya wa tuwa.”

⁹ Ili i uma i nala yi i lyai kapala n i cikpali uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono ki. I naka yi kpm tsupige n ucikpa. Aya uza da wari n uma hal ubana bawu utyoku. ¹⁰ Nkoshi kamanga n ama a nishi n nala mi dem n kudangi a kapala ka uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono ki. Tyoku da a'ari pini ulyaka uza da wari n uma hal ubana bawu utyoku kayala, aku a zuwusai ifuni i le a kapala ka karatsu ka tsugono ki a danai,

¹¹ “Magono ma Zuba n Kashila ka tsunu,

u lobono ta vu wushi icikpali,

tsupige, n ucira kpaci ada vu gain i'ya.

Ada vu yain ili gba,

vu yain i'ya tyoku da i'ari

adama a da nala va ciga i'ya.”

5

Maku ma Kondom ma kukpai tagarada

¹ Ili i roku i'ya kpm n wenei a kuwene ku va i'ya, vuma da wari ndishi a karatsu ka tsugono ka nala ki wa banā tagarada u da wari waraka u bululu n ikorongi* a apashi a re gba. Kashila ka katala ta u da kpm u

* 5:1 Tagarada u da wari waraka u bululu: A'ayin a nala a tsu yan ta itagarada i le a waraka u te u bululu, aku a katala u da a mmuku ma alangu.

padarai u da mai n cirakpa† tsu shindere n ili i uzuwa iryoci.† ² Aku n wenei kpm katsumate ka zuba ka ucira, kari kadyanshi n kalagatsu ka ucira, ka danai: “Ya ratsai u fukpa cirakpa tsi aku u barakpa tagarada vi? ³ Shegai uza wa la a zuba ko a likimba ko kpm a kere ka iyamba uza da u ratsai u kukpa tagarada vi u yain u da kaneshi wa.

⁴ Aku n rongoi a kushen cika, kpaci ko uza wa la u rawai u kukpa u da u yain kaneshi wa. ⁵ Aku uza u te a asuvu a nkoshi mi u tonuko mu, “Pafa kushen ki! Wene na, uza roku u da pini uza da u lyai kaci. Aya a tsu isa Gabako, magono ma, uza da u wuta a asuvu a kaletsu ka Yahuza. Aya matsukaya ma pige ma Dawuda Magono. Aya uza da wa fuda wa fukpa cirakpa tsu shindere tsu nala tsi, aku u barakpa tagarada vi.

⁶ Aku n wenei Maku ma Kondom kushani a mere ma asu u karatsu ka tsugono ki. Ili i uma i nishi i nala yi na nkoshi mi n kyawan yi. Ikyamba i ne i'a ta yavu ama a'ari a wuna yi a yankai udarakpa. Wa ta n avana a shindere n a'eshi a shindere, a da a'ulu a shindere a Kshila a nala yi a da Kshila ka suki ubana a abon a likimba gba. ⁷ Maku ma Kondom mi ma banai ma bidyai tagarada u da uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono wa gana a kukere ku ulyaki ku ne ki. ⁸ An wari pini uyan nala, aku ili i uma i nishi na nkoshi kamanga n ama a nishi yi a kudangi a kapala ka ne. Ya dem wa gana molo n kabelu ka zinariya. Kabelu ki ka ta ushadangi n ili i magulani i'ya i'ari kushani ka kvasu ka ama aza da a ka gbashika Kshila. ⁹ Aku a shipai ushipa u savu u na:

“Vu ratsa ta vu bidya tagarada vi
vu fukpa cirakpa tsi vu barakpa u da.
Ili i'ya i zuwai i'ya, ama a'ari a wuna vu ta,
kpm mpasa n wunu n wokoi katsupi
an vu wutukpai ama a agali kau-kau, n aletsu, n ama, n iyamba,
kpm gogo-na ama a Kshila a da a'ari.
¹⁰ Vu zuwa le a woko kagali ka ne; wata,
adarakpi aza da a ka gbashika Kshila.
Kpm a ka lya ta tsugono tsu likimba.”

¹¹ Aku n doki n webelei, n panai atsumate a zuba a ka shipa. Kakuma ka le ka kari ukece wa.† A kyawain karatsu ka tsugono ki n ili i uma i nishi na nkoshi mi. ¹² Aku a shipai n alagatsu a ucira:

“Tsa cikpala ta Maku ma Kondom
ma a'ari a wunai vi,
adama a ucira u pige,
n utsari, n kakiri n ucira u ne.
Wa wusha ta karinga n tsupige,
n icikpali cika!”

¹³ Aku n panai gba ili i uma ya shipa; wata, gba i'ya i'ari a zuba, n likimba, n i'ya i'ari a kere ka likimba, n asuvu a kushiva. Ushipa u le vi u da na:

“Uza da wari a karatsu ka tsugono
kabolo n Maku ma Kondom mi
wa ta n karinga ka pige

† **5:1** A'ayin a nala yi, a tsu kimba ta ukanikorongi n cirakpa aku a zuwa iryoci a kucina i'ya ya wenike uza u ili. A kukpa baci u da she cirakpa tsi tsu fukpa kpm ko uza wa fuda kpm wa kimba u da tyoku da wari caupa wa. Uza da uza u ili u dangasai aya koshi wari n ucira u da wa fukpa iryoci yi. † **5:11** Kakuma ka atsumate a zuba yi ka rawa ta azu azu hal ubana a asu azu azu kupa bawu utyoku.

n icikpali, n tsupige, n ucira
hal ubana bawu utyoku.”

¹⁴ Aku ili i uma i nishi yi a wushuki, “Nala wari!” Nkoshi mi kpam n kudangi n lyaka yi kayala.

6

Maku ma Kondom ma fukpai cirakpa

¹ Aku n wenei Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu kagita a asuvu a tsu shindere, pini nala, n panai ili i uma i te a asuvu a i nishi yi i yain kadyanshi n kalagatsu ka makpankashila, u danai, “Tuwa!” ² An n wefelei, aku n wenei kadoki ka eri. Uza da kpam u yuwa i ka vi wa bana utaun, aku u wushai funi. Wa wala ili i ne yavu uza da u lyai kaci ka kuvon ushani, kpam wa doku wa lya.

³ Aku Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu ire, pini nala, n panai ili i uma i ire i danai, “Tuwa!” ⁴ Aku kadoki ka roku ka shili yavu akina ka wutai. Uza da u yuwa i ka vi u wusha ta ucira u da wa zuwa ama a likimba a shilakana utyoku u le, tsara a wunamgbana a asu u kuvon. Uza da wa walaka ka vi u wusha ta burundu u pige.

⁵ Aku Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu tatsu. N panai ili i uma i tatsu yi i danai, “Tuwa!” An n wefelei, aku n wenei kadoki ka lima. Uza da kpam u yuwa i ka vi wa bana ili i ukondugo araji a kukere ku ne. ⁶ Aku n panai ili i roku i'ya kalagatsu ka ne ka wutusa a mere ma ili i uma i nishi i nala yi. Ka danai, “Ikebe i'ya vuma wa tsara a manyan ma uliva,* i'ya a tsu tsupa ikebe i kakundatsu ka te ka ityabi.† Ikebe yi kpam unu u te u da n i'ya a tsu silaka akundatsu a tatsu a ilya. Kpam kotsu u nangasa manivi ko mini ma cinwi mi wa!”

⁷ Aku Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu nishi, pini nala, n panai ili i uma i nishi yi i danai, “Tuwa!” ⁸ An n wefelei, aku n wenei kadoki ka kari dusu. Uza da u yuwa i ka vi kala ka ne ka Ukpā, uza da a ka isa Asu u Akushe wari utono uza u kagita vi evu evu. Kashila ka pecei ama a likimba abaci a nishi. Ukpā n Asu u Akushe a wushai ucira u da a ka wuna kabaci ka te a asu u kuvon, n kambulu n usara kau-kau, na nnama n kakamba.

⁹ Aku Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu tawun. N wenei a'ulu a aza a maci a cuku tsu asudarakpa. Ama a na yi alya aza da atokulalu a wunusai adama a kadyanshi ka Kashila ka maci ka a dansai. ¹⁰ A'ulu yi a 'yangaasai alagatsu n ucira a danai, “Ashekapige, avu uza u uwulukpi u da, kpam uza u mayun! Tsa folo vu, kotsu vu barakpa wa vu yanka aza a likimba a da a wunusa tsu afada kpam vu yan le mavura.” ¹¹ Aku Kashila ka nakai ili i uma yi ya dem matogo ma pun ma bululu, u tonuko le a wunvuga kenu hal she atokulalu a le a wuna atoku a tsugbashi a le; wata, atoku a le hal she a shadangu kakuma ka ama ka Kashila ka zuwuka le.

¹² Aku n wenei Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu teli. Likimba gbadai n ucira. Kaara ka naka kpam katyashi wa, aku karimbi ka kimbai asu gba. Uwoto u wokoi san yavu mpasa. ¹³ Atala a rukpusai a zuba utuwa a likimba tyoku da apopi a gburu a tsu rukpusa uwule u ucira u sakata le baci. ¹⁴ Zuba katalai yavu kajiba ka a katalai aku a

* 6:6 Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i U6anga.

takpai ka. Nsasa n iyamba i mere ma mini a 'yangasai a asakai asu u da a'ari caupa vi adama a ugbaɗa vi.

¹⁵ Pini nala, ama hal na ngono a matsai tsara a kpawunsa a a'aburu ko kpaɗa a mere ma atali a ugadi a nsasa. Azapige a gomunati, n atigi dem a boloi tsara a kpawan. N wenei dem aza a utsari, n aza a ucira a ka kpawunsa. Hal n agbashi n aza da bawu a'ari agbashi dem a ka kpawunsa. ¹⁶ A'ari u'isasa nsasa n atali, a ka dansa, "Tsa folo da, tuwai i rukpa tsara i sokongu tsu kotsu uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono ka nala ki u wene tsu wa, kpaɗa Maku ma Kondom mi ma fuda ma yan tsu mavura wa. ¹⁷ Mayun da Kain ka upan u Kashila n Maku ma Kondom mi ka a ka yanka ya dem mavura ka rawa de, kpaɗa uza wa la wa la a upana u iyamba u nala vi wa."

7

Ili i uzuwa iryoci i aza a Isara'ila

¹ An nala wurai, aku n wenei atsumate a zuba a nishi kushani a a6on a nishi a likimba, a kanaɗi uwule u nishi tsara uwule u lapana a likimba ko a kushiva kpaɗa ko a maɗanga wa. ² Aku n wenei kpaɗa katsumate ka roku ka wutaɗi a kasana, wa bana ili i uzuwa iryoci i Kashila Uza u Uma. U yankai atsumate a nishi a da a nakai ucira a foro iyamba n kushiva kadyanshi n kalagatsu ka ucira. ³ U danai, "Kotsu i asaka uwule u nangasa iyamba, n kushiva ko kpaɗa ndanga wa, she a'ayin a da tsu zuwusukai agbashi a Kashila ka tsunu iryoci n ili i uzuwa iryoci i ne a acen a le. ⁴ Aku n panai kalagatsu ka isaɗi kakuma ka lamba u ama da atsumate yi a yankai iryoci n ili i uzuwa iryoci i Kashila a acen a le yi. Kakuma ka ama ki ka azu amangatawun n azu amangare n azu a nishi (144,000). Ama a na yi alya mmuku n tsikaya m aletsu kupa n a re a aza a Isara'ila. Aza da atsumate yi a zuwusukai iryoci yi alya:

⁵⁻⁸ A zuwuka ta ama azu kupa n azu a re (12,000) a kagali ka Yahuza, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Roben iryoci.

A zuwuka ta ama azu kupa n azu a re a kagali ka Gadu, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Ashiru iryoci.

A zuwuka ta ama azu kupa n azu a re a kagali ka Nafutali, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Manase iryoci.

A zuwuka ta ama azu kupa n azu a re a kagali ka Saminu, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Levi iryoci.

A zuwuka ta ama azu kupa n azu a re a kagali ka Isaka, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Zebulun iryoci.

A zuwuka ta ama azu kupa n azu a re a kagali ka Isuhu, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Bayami iryoci.

Kakuma ka ama ka lyakai Kashila kayala

⁹ An nala wurai, aku n webelei pini nala, n wenei kakuma ka ama ushani ka ka wurai ukece. A wuta ta a asuvu a iyamba, kagali, ama n aletsu a likimba gba, aku a shamgbai a kapala ka karatsu ka tsugono ki n Maku ma Kondom mi. A ukusai aminya a pun cika kpaɗa ya dem wa bana avuku a mashuwan a kukere ku ne. ¹⁰ A ka salasa n kalagatsu ka pige, n a dansi, "Kashila ka tsunu ka n Maku ma Kondom uza da u wauwa tsu, Kashila ka tsunu uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono."

¹¹ Gbā atsumate a zuba a shamgbai a kyawain karatsu ka tsugono ki kaḅolo nā nkoshi n ili i uma i nishi yi. Aku a kuḁangusi a varai a'aci a le a iyamba a lyakai Kashilā kayala. ¹² A ka dansa,

“Mayun ḁa,

Kashilā ka tsunu

uzapige ḁa, uza u ucira,

n tsupige, n kakiri.

Asakā tsu cikpala yi

tsu cikpa yi

tsu nākā yi karinga

hal ubana bawu utyoku.

Ami!”

¹³ Uza u te a asuvu a nkoshi mi u wece mu, “Ama ḁa a ukusai aminya a pun yi an yayi? Nte a wutusai?”

¹⁴ Aku n wushunku yi, “Uzapige, mpa n reve wa, shegai avu reve tā.”

Aku u tonuko mu, “Alya aza ḁa a soi upana u ikyamba u pige u nala vi bawu a kuwusa. A zasai aminya a le nā mpasa n Maku ma Kondom, aku aminya a le a wokoi pun cika.

¹⁵ “Adama a nala a ḁa a'ari kushani a kapala ka karatsu ka tsugono tsu Kashilā. A tsu lyaka yi tā kayala kaara n kayin, a kuwa ku ne ka a tsu gbashika yi. Uza ḁa kpam wari ndishi a karatsu ki wa rongo tā n ele kpam u kirana n ele.

¹⁶ “Ama a nala a ka doku a ka pana kambulu wa, a ka pana kpam kakuli wa. Kaara ka doku ka damgbarasa le wa, usudugbi kpam wa runukpa le wa, ¹⁷ adama a ḁa Maku ma Kondom ma mari a mere ma asu u karatsu ka tsugono ki aya kaliniki ka le. Wa tonu tā n ele ubana a asu u ḁa mini ma ma tsu nākā uma ma wutusa. Kashilā kpam ka yansasa tā gbā meshi ma le.”

8

Cirakpa tsu makorishi

¹ An Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu shindere tsu makorishi tsu waraka u bululu vi, mawura mā la a zuba wa, hal ubana kagbidi ka ulapa u uwule.

² Aku n wenei atsumate a zuba a pige a shindere a ḁa a shamgbai a kapala ka Kashilā ki, a wushai avana.

³ Katsumate ka zuba ka roku kpam kau ka tuwai ka shamgbai a asudarakpa. Wa ḅanaḅa kabelu ka zinariya ka urunukpusa ili i magulani. U wusha tā ili i magulani ushani i'ya u darakpai kaḅolo n kvasu ka ama a Kashilā. Katsumate ki ka zuwai kune ku na ki a asudarakpa u ḁa a yain n zinariya u ḁa wari pini a kapala ka karatsu ka tsugono ki. ⁴ Aku kanga ka ili i magulani ka katsumate ka ḅanaḅa a kabelu ki n kvasu ka ama a Kashilā ka 'yangai a zuba ubana a asu u ḁa Kashilā kari. ⁵ Aku katsumate ki ka kenei tsikina pini a asudarakpa vi u shadangi kabelu ki. U vutalaj ka a likimba, a rongoi uyansa mawura icun kau-kau, nā mkpankashilā, n ulada, aku likimba gbada cika.

Atsumate a zuba a fulai avana

⁶ Aku atsumate a zuba a shindere a ḁa a ka ḅanaḅa avana a shindere a fobusoi tsara a fula.

⁷ An katsumate ka zuba ka kagitā ka fulāi kavana ka ne, aku atsumate a zuba a vutalāsai mini ma atala n akina a dā a'ari kasatari nā mpasa a likimba. Akina yi a kulātangi kaḅaci ka te a asuvu a aḅaci a tatsu a likimba, a nangasai gbā ndanga n iceshi i'ya i'ari a kaḅaci ka nala ki.

⁸ Aku katsumate ka zuba ka ire ka fulāi kavana ka ne. A vutalāi ili i roku yavu masasa ma pige ma ma tasa n akina a asuvu a kushivā. Kaḅaci ka te a asuvu a aḅaci a tatsu a kushivā yi ka wokoi mpasa. ⁹ Gbā ili i'ya i'ari pini a kaḅaci ka nala ki i kuwāi, a'atsu a dā kpam a'ari pini a namgbusai.

¹⁰ Katsumate ka zuba ka tatsu ka fulāi kavana ka ne, katala ka pige ka ka tasa yavu kavasu ka wutāi a zuba ka rukpāi. A asuvu a agatā a tatsu dem, ka rukpā tā a asuvu a agatā a te. A asuvu a a'eshi a mini a tatsu dem, ka rukpā tā a keshi ka mini ka te. ¹¹ Kala ka katala ki ka Agumā a Akoni, aku kaḅaci ka te a asuvu a aḅaci a tatsu a mini yi ka konikpoi. Ama ushani a kuwā tā adama a akoni a mini yi.

¹² Aku katsumate ka nishi ka fulāi kavana ka ne. Ili i roku i gbashai kaḅaci ka te a asuvu a aḅaci a tatsu a kaara u nangasai ka n uwoto n atala.* Aku kaḅaci ka te asuvu a aḅaci a tatsu ka katyashi ka kain ka wokoi karimbi. Nala dem kaḅaci ka te asuvu a aḅaci a tatsu ka uwoto n ka te asuvu a aḅaci a tatsu ka atala a nākā katyashi n kayin wa.

¹³ An n webelei aku n wenei kajambu ka imkpusa a zuba, n panai ka salāsa cika, “Upana u ikyamba! Upana u ikyamba! Upana u ikyamba wa tuwā tā a asu u ama a likimba, atsumate a zuba a tatsu a dā a buwai vi a fulā baci avana a le.”

9

¹ Aku katsumate ka tawun ka fulāi kavana ka ne. N wenei ili i roku yavu katala ka ka rukpāi a likimba vi. Katala ki ka wusha tā makukpunku ma ukukpunkā kadākā ka bawu kārī n utyoku. ² An ka kukpāi, aku kanga ka wutāi yavu kanga ka kārī a asuvu a kunu ka kārī n akina walu-walu. Kanga ki ka kimba tā zuba kpam ka kangi dem kaara, aku asu vi u wokoi n karimbi. ³ Pini nala, abaruma a wutāi ushani a asuvu a kanga ki a cipai a likimba. A wutā tā n ucira u dā a ka tadāsa ama tyoku dā adaḅu a tsu yan. ⁴ A tonuko le, “Aza dā bawu a'ari n iryoci i ili i uzuwa iryoci i Kashilā a acen a le, alya koshi ya tadāsa. Shegai kotsu i tadāsa ndanga ko iceshi wa.” ⁵ Kashilā ka wushunku le tā a yanka ama a nala yi mavura cika hal uwoto n tawun, shegai u wushunku le a wuna le wa. Mḅalā mi tyoku u mḅalā n kudaḅu n dā mārī ku tadā baci uza. ⁶ A a'ayin a nala yi, ama a ka bolo tā ukpā, shegai a ka tsarā u dā wa. A ka ciga tā a kuwā, shegai a ka fuḅa wa.

⁷ Abaruma yi a rotso tā adoki a dā a foḅusoi adama a kuvon. A'ā tā n ifuni i zinariya a a'aci a le, kpam upetiwa'eshi u le u rotso tā u ama. ⁸ Kenji ka le kā tā n akumgbi yavu ka aka, a'anga a le kpam tyoku u a'anga a gabako dā a'ari. ⁹ A ukai ntogo ma urim a akamba a le. Mawurā ma ashan a le a ka wurā, mā tā yavu mawurā ma adoki nā nringongo n le a ka wurā a ka darāka ubana a asu u kuvon. ¹⁰ Nā ntaḅatsu n dā mārī a iwunja i le n dā n tsu nākā le ucira u dā a tsu zuwa ama a pana ikyamba

* **8:12** Kaara ka tsu nākā tā katyashi hal ulapa u uwule kupa n u re, shegai a'ayin a dā a korongi makpandā ma na mi, ulapa u uwule kullā u dā koshi ka tsu nākā katyashi. Nala dem uwoto n atala; ulapa u uwule kullā u dā koshi a tsu nākā katyashi. A'ayin a dā baci bawu katyashi ka le kārī pini karimbi ka ka tsu kimba asu.

hal uwoto u tawun vi. ¹¹ Magono ma le aya katsumate ka zuba ka ka lya tsugono a kadaka ba bawu kari n utyoku vi. Kala ka ne ka Kawuni (n Tsiyahuda aya Abadon, n Tsihelinet kpm aya Apoliyo).

¹² Upana u ikyamba u kagita u kotso de. Shegai upana u ikyamba i re i roku i'a ta a utuwa.

¹³ Aku katsumate ka zuba ka teli ka fulai kavana ka ne. N panai kalagatsu ka yain kadyanshi a asuvu a avana a da a'ari a ngan n asudarakpa u da a yain n zinariya u da wari kushani a kapala ka Kashila.

¹⁴ Kalagatsu ki ka tonukoi katsumate ka zuba ka teli ka ka banan kavana ki, "Surukpa atsumate a zuba a nishi a da Kashila ka zuwai a sira le a Agata a Yufirita a pige yi!" ¹⁵ Aku katsumate ka zuba ka teli ki ka ba ka surukpai atsumate a zuba a nishi yi a wutai tsara a ba a wuna kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a ama a likimba. Kashila ka fobuso le ta tsara a yain nala dere u ulapa u uwule u nala vi n a'ayin a nala yi hal n uwoto n kayen ka nala ki dem. ¹⁶ Atsumate yi a tono ta n asoje a da a ka walaka adoki. N pana ta a da aly a pini hal azururu amangatawanre (200,000,000).*

¹⁷ A asuvu a kuwene ku va, n wene ta adoki n ayuwi a le. Ayuwi yi a ukusa ta ntogo ma irim n da mari san yavu akina, ulima u le kpm yavu mbucu ma ivashi i akaryabi kpm n ulada u mini ma tsulon. A'aci a adoki yi a'a ta yavu a'aci a igabako, akina n kanga n akina a eri a ka wutusa a anana a le. ¹⁸ Usara u tatsu u nala vi, (wata, akina, n kanga, n akina a eri a da a ka wutusa a anana a adoki yi,) n u da a wunai kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a ama a likimba. ¹⁹ Anana a adoki yi a da gbam koshi wa, hal dem n iwunja i le i'ya i'ari n ucira u da a ka ne ama usan. Iwunja i le tyoku u a'ali a da, a'a ta n a'aci a da a ka kapa ama.

²⁰ Shegai ama da bawu a kuwai n usara u na vi a 'yuwan ta ukpatala a asaka tsicingi tsu le. A lyai kelime n ulyasaka ityoni i cingi kayala, a lyasakai kpm ameli kayala a da a rumai n zinariya, n azurufa, n irim i shili, n a da a sadarai a atali, n a da a shei na ndanga. Ameli a nala yi a tsu wene ko ili, ko kpm a pana kadyanshi, ko a wala wa! ²¹ Ama a na yi a asaka uwunusa atoku a le wa, a asaka uyansa tsukunu wa, kpm dem a asaka uyansa tsugbani, n uboki wa.

10

Katsumate ka zuba n maku ma tagarada

¹ Aku n wenei kpm kuwene, katsumate ka zuba ka ucira kari ucipa a iyamba. U wambanai kalishi yavu kunya, n kasomini zuba n kaci ka ne. Upetiwa'eshi u ne wa lada yavu kaara, a'ene a ne kpm yavu adawatsu a akina. ² Wa banan maku ma tagarada ma mari ubarakpi. U shamgbai n kune ku ulyaki ku ne a kushiva, ka ugula kpm a kagida. ³ U wurangi yavu gabako. An u wurangi, aku mkpankashila n shindere n wushuki. ⁴ An mkpankashila mi n wushuki, mpa na n cigi n gita ikorongi, aku n panai kalagatsu a zuba ka danai, "Sokongu ili i'ya mkpankashila n shindere mi n danai vi, kotsu vu korongu i'ya wa."

⁵ Katsumate ka zuba ki ka radagbai kukere ku ulyaki ku ne ubana a zuba. ⁶ Aku u tsinai n kala ka Kashila, ka kari n uma hal ubana bawu utyoku, uza da u yain zuba n ili i'ya i'ari a asuvu a le, n iyamba n ili i'ya i'ari a asuvu a le, n kushiva n ili i'ya i'ari a asuvu a le gba, ukuna u maci u da wa tono. U da, "Kashila ka barakpa wa, aku u yain ili i'ya u fobusoi.

* 9:16 Kakuma ka asoje ka 200,000,000.

7 Shegai katsumate ka zuba ka shindere ki ka fula baci kavana ka ne, Kashila ka yan ta ili i'ya wari u sokongi hal utuwa gogo-na vi, tyoku da u tonuko agbashi a ne, ntsumate.”

8 Kalagatsu ka doki ka isa mu: “Wala vu ba vu wushi tagarada u da wari ubarakpi vi, u da katsumate ka zuba ka bana vi.”

9 Aku n banai a asu u katsumate ka zuba ki, n tonuko yi u naka mu maku ma tagarada mi. Aku u tonuko mu, “Wusha tagarada vi vu takuma u da. Wa yankpa ta a una u vunu yavu ishigi, shegai wa vura vu ta katsuma.” 10 N wushai tagarada u da wa bana vi n takumai. U yankpa ta cika yavu ishigi a una u va, shegai an n sodugi u da, aku u vura mu katsuma. 11 A tonuko mu kpam, “U kana ta vu doku vu tonuko ama ili i'ya Kashila ka fo'busoi u yanka ama n iyamba n aletsu kau-kau, na ngono gba.”

11

Ama a re aza da a wenei ukuna vi

1 Pini nala, a naka mu kalangu ka uratsanaka, aku Kashila ka tonuko mu, “Wala vu ba vu ratsanaka Kuwa ku Kashila n asudarakpa, vu keci kpam ama da a'ari ulya kayala pini. 2 Shegai kotsu vu ratsanaka ulanga u kuwa vi wa, kpaci n naka u da de Awulawa. A ka lya ta tsugono tsu ilyuci i va hal uwoto amangare n u re.* 3 Ma suku ta ama a va ama a re aza da a revei n kami ka ukuna ki a yain ku'ari ku akani a mayun a va. A ka uka ta aminya a da a tsu uka adama a unamgbukatsuma, kpam a ka dansa ta akani a va a asuvu a a'ayin kazu ka te n amangatawanre n amangatawsu (1,260) a nala yi. 4 Ama a re a da a dansai akani a Kashila yi, a shamgba ta a kapala ka Asheku uza da wa lya tsugono tsu likimba gba. Alya ndanga n zayitum n re n ashamkpatsu a ncikalun re n da mari pini vi. 5 Uza wa ciga baci u ne le usan, akina a ka wuta ta a anana a le a wuna atokulalu a le yi. Nala Kashila ka wuna uza da baci dem wa ciga u ne le usan. 6 A a'ayin a da a'ari uyan ku'ari ku akani a Kashila yi, u naka le ta ucira u da a ka fuda a ka shamkpa mini ma zuba. A wusha ta dem ucira u da a ka sava'ada mini ma woko mpasa, kpam a zuwa usara u da u nei likimba usan. A tsu yan ta nala a'ayin a da baci dem a ka ciga a yain.

7 An ama a re yi a kotsoi udansa akani yi, aku kadin ka ka wuta a kadaka ka bawu kari n utyoku vi ka yain kuvon n ele. Ka lyai kaci ka le ka wuna le. 8 A ka asaka ta ikyamba i le a ure u pige u ilyuci i pige i nala yi a asu u da a wandamgbanai Asheku a le. U da a yankai tsizagadi a isa yi “Sodom”† n “Masar.” 9 Ama n agali n aletsu n iyamba a ka wundi ta ikyamba i le. A ka asaka uza u cidangu le wa hal she a yan a'ayin a tatsu n kagbidi. 10 Ama a likimba gba a ka yan ta mazanga adama a ukpa u ama a re a nala yi. A ka yan ta abiki hal a suku'uku atoku a le kune, kpaci ntsumate n re n nala mi n zuwa ta ama a panai ikyamba cika.

11 Shegai an a'ayin a tatsu n kagbidi a nala yi a wurai, aku Kashila ka doki ka fulaka le kuvi ka uma. Aku a 'yangai a shamgbai, ama da a wene le vi a panai uwonvo cika. 12 Ntsumate n re mi n panai kalagatsu ka ucira ka wuta a zuba, ka danai, “Yuwai utuwa na!” Aku a yuwai ubana a zuba a asuvu a kalishi, atokulalu a le n a wundi le.

* 11:2 Uwoto amangare n u re ili i te i'ya n a'ayin 1,260. Ili i te i'ya dem n ayen a tatsu n kagbidi a masala ma 12:14.

¹³ Kute-kute iyamba i gbaḍai n ucira, pini nala, kuma ku te a asuvu a kuma kupa ku ilyuci ki ku wasasai. Ama azu a shindere (7,000) a da a kuwai adama a ugbaḍa u iyamba vi. Aza da kpmam a buwai n uma a pana ta uwonvo cika aku a naka Kashila ka kari ndishi a zuba tsupige. ¹⁴ Upana u ikyamba u ire u kotso de, shegai u tatsu wa ta a utuwa.

Kavana ka shindere

¹⁵ Aku katsumate ka zuba ka shindere ka fulai kavana ka ne, n panai alagatsu a ucira a ka dansa, “Kashila ka tsunu n uza da u dangasai u woko Kawauwi ki, wa ta n ucira u da wa lya tsugono tsu likimba gba.

Kpam Kashila ka lya ta tsugono hal ubana bawu utyoku.”

¹⁶ Nkoshi kamanga n ama a nishi aza da a'ari ndishi a aratsu a tsugono a kapala ka Kashila, a kudangusi a varai a'aci a le a iyamba a lyaka yi kayala. ¹⁷ A danai,

“Magono ma Zuba Kashila Uza u Ucira Gba, uza da wari gogo-na kpam uza da wari caupa, Tsu cikpa vu ta an va wenishike ucira u vunu, kpam vu gitā de ulya tsugono tsi.

¹⁸ Ama a likimba a'ari a ka pana ta upan u vunu cika, shegai gogo-na a'ayin a upan u vunu a rawa de.

A'ayin a yan de a da va yanka akushe afada, vu naka kpam agbashi a vunu katsupi.

Va naka ta ntsumate n vunu n aza a uwulukpi a vunu katsupi.

Va naka ta gba aza da a panai uwonvo u kala ka vunu katsupi, ili i'ya i bidyai uza u kenu hal ubana uza u pige.

Aku vu wuna aza da a tsu zuwa ukpa a likimba.”

¹⁹ Pini nala, Kuwa ku Kashila ka kari a zuba ku kukpai, tsara a wene Akpati u Kazuwamgbani u da wari pini. A rongoi ulada, n mawura ma pige, n makpankashila, n ugbaḍa u iyamba u pige, n mini ma atala.

12

Uka n ubungu

¹ Aku n wenei iryoci i pige i roku a zuba i'ya i zuwai ya dem u yain majiyan. Uka roku u da pini kpam kunya ka u sirai kaara ka. A'ene a ne kpam a uwoto u da a'ari utadangi. Funi da pini a kaci ka ne u da wari n atala kupa n a re. ² U yan de evu n umatsa, kpam mballa n upana u ikyamba m ilimaci yi i zuwa yi ta isali cika. ³ Kute-kute n wenei iryoci i roku a zuba. N wenei ubungu u shili u pige u da wari n a'aci a shindere n avana kupa. Kaci dem ka ta n maku ma funi ma ne. ⁴ Uwunja u ne u ronono ka baci ka te a asuvu a abaci a tatsu a atala a zuba, aku u vutalai a da a likimba. U shamgbai a kapala ka uka u ilimaci vi tsara u matsa baci maku mi aku u sodugu ma. ⁵ Aku u matsai kalobo, uza da wari n ucira u da wa lya tsugono tsa ama a likimba gba n kalangu ka urim. Katsumate ka zuba ka fulai maku mi u bankai ma a asu u Kashila, tsara u ba u dusuku a karatsu ku tsugono tsu ne. ⁶ Aku uka vi u sumai u banai a mete a asu u da Kashila ka fobusuko yi. Nte a ka kirana n eyi de hal a'ayin kazu ka te n amangatawanre n amangatatsu (1,260).

⁷ Kute-kute a gitai kuvon a zuba: aku Mika'ilu katsumate ka zuba ka pige n atsumate a ne a gitai kuvon n ubungu vi, ubungu vi n atsumate a ne a kanai dem kuvon n ele. ⁸ Shegai ubungu vi u lya kaci ka kuvon ki

wa, kpmam a ka asaka yi n atsumate a ne a shamgba de a zuba kpmam wa.
 9 Mika'ilu n atsumate a ne a vutala ubungu vi a wutukpa yi a zuba ubana
 a likimba kabolo n atsumate a ne. Ubungu u na vi aya gai wari pini tun
 caupa vi, aya a tsu isa Kalapansi kpmam dem a tsu isa yi ta Kanangasi.*
 Aya u tsu zuwa ama a yain unyushi u cingi.

10 Aku n panai kalagatsu a zuba ka yain kadyanshi n ucira ka danai:

“Gogo-na Kashila ka tsunu ka wauwa ta ama a ne!

Gogo-na wa yan ta manyan n ucira u ne,

u lyai tsugono tyoku u magono!

Gogo-na Kawauwi ka ne ka wenike ta ucira u ne a likimba!

Adama a da Kalapansi ka buwa kpmam kushani a zuba a kapala ka Kashila
 wa,

kpmam wa doku wa tuko kadyanshi ka atoku a tsunu agbashi kaara n
 kayin wa.

A vutala de Kalapansi a wutukpa yi a zuba!

11 Ama a tsunu a lya ta kaci ka ne

adama a mpasa a Maku ma Kondom mi,

n kadyanshi ka Kashila ka a yain kuɓari.

A pana uwonvo u da a ka kuwa wa.

12 Gba eda aza da i'ari a zuba yanyi mazanga.

Shegai eda aza da i'ari a iyamba n a asuvu a mini ya pana ta ikyamba
 cika.

Kpaci Kalapansi ka bana ta a likimba a asu u da i'ari,

kpmam upan u de u da wari,

kpaci u reve ta a'ayin a ne a buwa ushani wa.”

13 An ubungu vi u wenei a vutala yi de a likimba, aku u gitai uloko uka
 da u matsai maku ma vali mi. 14 A nakai uka vi ashan a kajambu ka pige
 tsara u imkpa ubana a asu u da wari a mete. Nte a ka kirana n eyi de
 hal ayen a tatsu n kagbidi,† ubungu vi kpmam wa fuda wa yanka yi ili wa.

15 Aku ubungu vi u cikpunkai uka vi mini n unu u ne yavu agata tsara ma
 pura yi. 16 Shegai iyamba i bangai uka vi: i kukpai unu u ne i soi mini ma

ubungu u cikpai vi. 17 Ubungu vi u panai uka vi upan cika, aku u lazai
 tsara u ba u yain kuvon na mmuku n ne n da n buwai. Mmuku n ne mi
 alya aza da a nakai udani u Kashila karinga a tonoi kpmam akani a da Yesu
 wenishikei.

18 Aku ubungu vi u shamgbai a ikengi i kushiva.‡

13

Kadin ka ka wutai a asuvu a kushiva

1 A kuwene ku va ki, n wene ta kadin ka 'yanga ka wuta a asuvu a
 kushiva. Ka ta n a'aci a shindere n avana kupa. Kavana dem ka ta n maku
 ma funi ma ne. Kaci dem a korongu ta pini a'ala a da a wishai Kashila.

2 Kadin ki ka rotso ta kanama, shegai adeshikpetsu a ne yavu manama
 ma a tsu isa biya.* Wa ta kpmam n unu yavu u gabako. Ubungu vi u naka
 yi ucira dere n ucira u ne, n karatsu ka tsugono n tsugono. 3 Kaci ka te ka
 pini a asuvu a a'aci a kadin ki ka kari n kalani ka usan u da wari u gain

* 12:9 Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi. † 12:14 Kondo kadyanshi ka
 masala ma 11:2 ‡ 12:18 Itagarada i Kashila i roku i zuwa ta idani i na yi a makpanda ma 17,
 i roku tani a 18. I roku kpmam a masala ma 13:1 ma a zuwai i'ya. * 13:2 Adeshikpetsu a biya a
 gbonguro ta, kpmam a'a ta n tsileme n akulukpatsu a bululu.

u wuna yi, shegai usan vi u tana de gogo-na. Ya dem a asuvu a likimba u yan ta majiyan ma kadin ki. ⁴ A lyakai dem kadin ki kayala a danai, “Uza wa la tyoku u kadin ka na wa! Uza wa la wa shilakanan n eyi u lyai kaci wa.”

⁵ Kashila ka asaka ta kadin ki ka yain agoni n ucira u ne nala, kpam dem u wishai Kashila. U asaka yi ta u tsara ucira u nala vi hal uwoto amangare n u re. ⁶ U gitai uwishisa Kashila. U yankai kpam kala ka Kashila unan u cingi, n a asu u da wari, n ama da kpam a'ari a zuba gba. ⁷ Kashila ka asaka yi ta u yain kuvon n ama a ne kpam u lyai kaci ka le. Kpam dem a naka yi ta ucira a kaci ka agali n ama n aletsu n iyamba gba. ⁸ Ya dem a likimba wa lyaka yi ta kayala, shegai bamu n aza da a'ala a le a'ari ukorongi a Tagarada u Aza a Uma tun kahu a yain likimba. Tagarada nala vi u Maku ma Kondom ma a'ari a wunai vi u da.

⁹ Uza da wari n atsuva u upana, u pana.

¹⁰ Uza da baci dem Kashila ka dangasai a ka kana, a ka kana yi ta.

Uza da baci dem Kashila ka danai a ka wuna n burundu, a ka wuna yi ta.

Nala wa wenike ta u kana ta ama a Kashila a kawunku kpam a yain n upityanangu.

Kadin ka ire ka ka wutai a uyamba

¹¹ Aku n wenei kadin ka roku ka wutai a asuvu a uyamba. Wa ta n avana a re tyoku u maku ma kondom, u yain kadyanshi n kalagatsu ka ubungu. ¹² Kadin ka na ki ka shamgbai a kapala ka kadin ka kagita ki, kpam u yain manyan n ucun u ucira u da kadin ka kagita ki ka yankai manyan. N ucira u nala vi u da u zuwai gba uza da baci dem wari a likimba u lyakai kadin ka kagita ki kayala, uza da wari n kalani ka usan u da wari u rawai u wuna yi u da u tana vi. ¹³ Aku kadin ka ire ki ka yansa ikunesavu i pige i pige. Hal gbam u zuwai akina a wutai a zuba utuwa a likimba, ama n a wundi. ¹⁴ Kashila ka zuwai kadin ka ire ki ka yain ikunesavu a kapala ka kadin ka kagita ki, hal u yinsai gba ama a likimba n ikunesavu i ne yi. U tonoko le a mai kameli ka ka ronsoi kadin ka kagita, uza da a'ari a wunai n burundu, shegai u gono n uma. ¹⁵ Kashila ka asakai kadin ka ire ki ka zuwai kameli ka kadin ka kagita ki ka yain uma, tsara ka dansa ka zuwa a wuna gba uza da baci bawu u lyaka yi kayala. ¹⁶ A matsai ama a yansai kugyan a akere a ulyaki a le ko kpam a acen a le, ko azapige ko aza a kenu, ko aza a utsari ko aza a unambi, agbashi ko aza da bawu a'ari agbashi. ¹⁷ Ama da a'ari n kugyan ku na alya koshi a ka tsila kpam a denge. Kugyan ku na ki kala ka kadin ki ka ko kpam lamba da wari a kushani ku kala ka ne.

¹⁸ Ya ciga ta kakiri tsara i reve lamba u kadin vi! Uza da wari n kakiri cika wa reve ta u da. Lamba u ne vi u da amangatawanteli n amangatastu n u teli (666), kpam wa ta a kushani ku vuma u roku.

14

Maku ma Kondom n ama a ne

¹ Aku n wenei Maku ma Kondom kushani a Masasa ma Sihiyona.* Ama azu amangatawun n azu amangare n azu a nishi (144,000) a'ari kushani n eyi. Ama a nala yi alya aza da a'ari n kala ka Maku ma Kondom ki n ka Tata u ne a acen a le. ² N panai kalagatsu ka roku ka dansa a zuba.

* 14:1 Sihiyona kala ka dem ka Urishelima.

Kalagatsu ki kā tā yavu mawurā ma mini ma pige ma ma rukpusā ko kpm̄ yavu mawurā ma makpankashilā. Yavu mawurā ma ama ushani azā dā a ka keme molo. ³ Ama azu amangatawun n azu amangare n azu a nishi a shamgbai a kapala ka karatsu ka tsugono, kaḅolo n ili i uma i nishi yi, nā nkoshi mi. A ka shipa ushipa u savu u dā bawu uza wa fudā wa rotsongusu, she ele koshi. A asuvu a ama a likimba gbā, alya azā dā a wutukpāi koshi. ⁴ Alya azā dā a kanāi kaci ka le uwulukpi bawu a yain tsishankala; adama a nala yi a dā a'ari uwulukpi. A tonu tā Maku ma Kondom mi a asu u dā dem u banai. Ele ama a Kashilā a dā n Maku ma Kondom mi; a'ā tā tyoku u ilimaci i kagitā i'ya a nākāi Kashilā. ⁵ A tsu yan kaḅan wa, kpm̄ a'ā n unyushi wa.

Atsumate a zuba a tatsu

⁶ Aku kpm̄ n wenei katsumate ka zuba ka imkpusa a zuba bilibili. Wa danasa tā akani a Kadyanshi ka Shinga a dā bawu a'ari n utyoku a asu u ama dā a'ari a likimba; wata, iyamba, n agali, n aletsu, n ama. ⁷ U yain kadyanshi n ucira, “U kanā tā i wenike Kashilā karingā, kpm̄ i dansa tyoku dā wari n tsupige. Kpaci a'ayin a yan dē a dā wa yanka ama a likimba afada. Wenike ni karingā, adama a dā aya u yain zuba n iyamba, n kushiva, n a'eshi a mini.”

⁸ Aku katsumate ka zuba ka ire ka imkpāi a zuba tyoku ka kagitā ki n ka dansi, “Ilyuci i Babila i pige i rukpā de! Ilyuci i na yi tsishankala tsu ne tsu zuwa tā iyamba dem i wokoi n icadi. Nala dem u zuwai ama a wokoi yavu asoi n tsishankala tsu ne.”

⁹⁻¹⁰ Aku katsumate ka tatsu ka tonu le, n ka salasi, “Gbā ama dā a lyakai kadin ki kayala n kameli ka ne a'ā tā n kugyan ku kadin ki a acen a le ko kpm̄ a akere a le. Kashilā ka zuwa le tā a soi mini ma cinwi ma mavura ma ne. Mini ma cinwi ma na mi a goso ma n mini wa, Kashilā n kaci ka ne aya u tsungi ma n ucira nala a mako ma upan ma ne. Ama a nala yi dem a ka zuwa le tā a pana ikyamba a asuvu a akina a eri a dā a ka tasa a kapala ka atsumate a eri n a kapala ka Maku ma Kondom. ¹¹ Akina a dā a ka zuwa le a pana ikyamba yi a ka runukpa le tā hal ubana bawu utyoku. Ama a nala yi a dā a ka lyaka kadin ki kayala n kameli ka ne kpm̄ a'ari n kugyan ku kala ka ne ki, upana u ikyamba u le wa kotsu wa, ko kenu.” ¹² Gbā ili i'ya ili i na yi ya tonu i'ya, u kanā tā ama a Kashilā a kawunku. Alya ama dā a tonu udani u Kashilā kpm̄ a tonu Yesu mayun.

¹³ Aku n panai kalagatsu a zuba ka danai, “Korongu na: Edā aza a mazangā a dā, aza dā ili i'ya i bidyai n gogo-na ubana ya kuwā a asuvu a utonu u Asheku!”

Aku Kulu ki ku wushuki, “Mayun dā, a ka wunvuga tā a manyan ma a yain, kpm̄ alabari a manyan ma shinga ma le ma tonu le tā.”

Ukana u likimba

¹⁴ Aku n weḅelei n wenei kalishi ka pun. Uza roku uza dā u rotsu vuma ndishi pini a asuvu a kalishi ki. Wā tā n funi u zinariya a kaci ka ne kpm̄ wa ḅanā makanatsu ma kulya a kukere ku ne. ¹⁵ Aku katsumate ka roku ka wutāi a asuvu a Kuwa ku Kashilā ka salaḅai uza dā wari ndishi a kalishi ki n kalagatsu ka pige, u danai, “Gitā ukana n makanatsu ma vunu. Ili i'ya a ka kana a likimba i gewe dē, kpm̄ a'ayin a dā gai na vi a dā a ka ḅolombono i'ya.” ¹⁶ Aku uza dā wari ndishi a kalishi ki u koronoi iceshi yi n makanatsu ma ne u kanai i'ya.

17 N wenei katsumate ka zuba ka ire ka wutai a Kuwa ku Kashila a zuba, ka ta n makanatsu ma kulya cika. 18 Katsumate ka tatsu uza da wari n ucira a kaci ka akina, u wutai a asudarakpa. Katsumate ka na ki ka isai katsumate ka ire ki u danai, "Bidya makanatsu ma wunu vu bolomgbono ilimaci i atyaci a cinwiŋ a likimba, kpaci ilimaci i le i gewe de." 19 Katsumate ki ka bankai makanatsu ma ne a likimba u kanai cinwi vi. U bolomgbonoi ilimaci i atyaci a likimba a asu u pige u da a ka pishisa i'ya. Tyoku da upan u Kashila wari u da gai la vi. 20 Ilimaci i atyaci yi a pisha ta i'ya a ulanga u ilyuci, kpam mpasa n wotsongi n wutai a asu u da a ka pishisa vi yavu agata a da a rawai mel amangatawanre (200) kpam kadaka ka agata ki ka rawa ta udeshe kutawun.

15

Usara u shindere u makorishi

1 Aku n wenei iryoci i pige i roku a zuba i'ya i zuwai ya dem u yain majiyan. N wenei atsumate a zuba a shindere a ka banā usara u shindere u makorishi. Kashila ka kotso baci uyan ama mavura n usara u shindere u na vi, wa asaka ta upana upan. 2 N wenei ili i'ya i rotsoi kushiva ka ka lafa yavu madubu kasatari n akina. Kpam n wene ta aza da a lyai kaci ka kadin ki n kameli ka ne; wata, kadin ka lamba wari kushani ku kala ka ne. Ama yi a shamgbai a ikengi i kushiva, ya dem wa banā molo u da Kashila ka naka yi. 3 A shipai ushipa u da Musa kagbashi ka Kashila u shipai n ushipa u da Maku ma Kondom ma shipai, a danai, "Avu Magono ma Zuba Kashila Uza u Ucira Gba, vu yan ta manyan ma pige ma pige, ma ma zuwa majiyan.

Vu lyai tsugono tsu ama gba.

Ili i'ya vu yain gba mayun da kpam i lobono ta.

4 Ama gba a ka naka vu ta tsupige, Magono ma Zuba!

Ama gba a ka dana ta, 'Vu gbonguro ta cika kpam va ta n ucira.

Vuma wa la uwulukpi wa, she avu.

Ama a likimba gba a tuwa ta a lyaka vu kayala.

Ya dem wene ta manyan ma maci ma vu yain.' "

5-6 N wenei kpam pini a zuba, atsumate a zuba a shindere aza da a ka banā usara u shindere vi a wutai asuvu Asu u Uwulukpiŋ a Kuwa ku Kashila. Ya dem u ukai kunya ku eri ka ka lafa, n kunya ku uwambana ku kagbodo ka a cai n zinariya uwambani a makamba ma ne. 7 Aku uza te a asuvu a ili i uma i nishi yi u nakasai atsumate a shindere yi abelu a zinariya a da a'ari ushadangi n mavura ma Kashila, uza da wari n uma hal ubana bawu utyoku. 8 Aku Kuwa ku Kashila ki ku shadangi n kanga ka ka wutai asu u tsupige tsu Kashila n ucira u ne. Uza wa la wa fuda wa uwa pini wa, she usara u shindere u da atsumate a shindere yi a tukoi u kotso.

16

Abelu a upan u Kashila

1 Aku n panai kalagatsu ka pige Asu u Uwulukpi ka tonukoi atsumate a zuba a shindere yi, "Walai i ba i tsalasa abelu a shindere a upan u Kashila a likimba." 2 Katsumate ka zuba ka kagita ka ba ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a likimba. Aku agalama a tadasai a ikyamba i aza da a'ari n kugyan ku kadin ki, aza da a gbashikai kameli ka ne.

³ Katsumate ka zuba ka ire ka tsal̄ai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a kushiv̄a, aku mini mi ma wokoi yavu mpasa n kakushe, aku gb̄a ili i uma i kushiv̄a yi i kuw̄ai.

⁴ Katsumate ka zuba ka tatsu ka tsal̄ai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a agat̄a n a'eshi a mini, aku a gonoĩ mpasa. ⁵ N panai katsumate ka zuba ka ka kirana n mini ka danai,

“Ada Kashil̄a Uza u Uwulukpi.

Ada Kashil̄a uza da vari gogo-na kpam va ta pini tun caupa!

Dere da an va yanka likimba afada naha.

⁶ Ama a cingi a zuwa ta mpasa m ama na ntsumate n vunu n yeni.

Adama a nala vu nak̄a le de mpasa a soi n da n wokoi katsupi ka malen ma manyan ma le.

Ili i'ya i gain a tsasa i'ya a ka tsasa.”

⁷ Aku kpam n panai kalagats̄u ka wutaĩ a asudarakpa n ka dansi:

“Eye, Magono ma Zuba Kashil̄a Uza u Ucira Gb̄a,

mayun da kpam dere da tyoku da vu yain ama a cingi mavura.”

⁸ Katsumate ka zuba ka nishi ka tsal̄ai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a kaara, aku Kashil̄a ka asakaĩ ka runukpa ama n akina a ne. ⁹ Usudugbi u pige u runukpai ama gb̄a, aku a wishai kala ka Kashil̄a uza da suki usara u na vi gb̄a. Shegai a 'yuwain ukpatala a asaka unyushi u cingi u le a cikpala tsupige tsu ne.

¹⁰⁻¹¹ Katsumate ka zuba ka tawun ka tsal̄ai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a karatsu ka tsugono tsu kadin ki, aku uyamba u da wa lya tsugono tsi u wokoi n karimbi. Ama a ka lumusa ajiri a le adama a upana u ikyamba na m̄bal̄a ma agalama. Shegai a wishai Kashil̄a ka Zuba a 'yuwain ukpatala a asaka unyushi u cingi u le.

¹² Katsumate ka zuba ka teli ka tsal̄ai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne agat̄a a pige a Yufiriti aku mini mi ma wumkpai. Nala git̄a ta tsara a foʒusuko ngono n kasana ure u da a ka tuwa n asoje a le. ¹³ Aku n wenei pini ityoni i cingi i tatsu i'ya i rotsoi apodo. A ka wuta a una u ubungu, n a una u kadin ka kagita, n a una u kadin ka ire ki uza da wari matsumate ma kaban. ¹⁴ Ityoni i cingi i na yi i'a ta n ucira u da a ka yan ikunesavu. A bana ta a asu u ngono n likimba gb̄a a bolomgbono le a yain kuvon n Kashil̄a Uza u Ucira Gb̄a a kain ka pige ka wa yan ama afada.

¹⁵ Asheku a danai, “Kiranai ma tuwa ta tyoku da kaboki ka tsu tuwa bawu uza revei. Kashil̄a ka zuwuka ta uza da bawu wari alavu kpam wari ufoʒusi n aminya a ne tsara u rongo ukyawunsa kataʒa wa una u shinga, kpam wa pana uwono u ama wa a ka wundya yi baci.

¹⁶ Ityoni yi i bolomgbonoi ngono mi asu u te a asu u da a ka isa Aramagado n Tsiyahuda.

¹⁷ Katsumate ka zuba ka shindere ka tsal̄ai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a uwule, aku kalagats̄u ka pige ka wutaĩ asuvu a Kuwa ku Kashil̄a a karatsu ka tsugono ka danai, “N kotsu de ko ndya wa.” ¹⁸ Aku a rongoi ulada, n mawura ma pige, n makpankashila, n ugbaʒa u iyamba u pige u da u wurai i'ya a'ari a yansai an ama a'ari a likimba. ¹⁹ Ugbaʒa u iyamba vi u pecei ilyuci i pige i Babila aʒon a tatsu. Ilyuci i pige i pige i likimba i wasasaĩ gb̄a gb̄a. Kashil̄a ka ciʒai inyushi i Babila gb̄a aku u zuwai Babila vi u soi mini ma cinwi ma mako ma ne; wata, upan u pige u ne.

²⁰ An iyamba i gbaʒai nala, aku gb̄a iyamba i mere ma mini na nsasa a

puwain. ²¹ Mini ma atala ma pige* ma araji a le a rawai uratsanaka evu n amangatawun (100) ma rukpusai a zuba u ama. Adama a nala ama a wishai Kashila, an u wokoi aya u sukunku le usara vi.

17

Kashankala n kadin

¹ Katsumate ka zuba ka te asuvu atsumate a shindere a da a'ari n abelu a shindere yi ka tuwai ara va aku ka danai, "Tuwa na n wenike vu tyoku da a ka yanka kashankala ka ya dem u revei vi mavura; wata, ilyuci i pige i'ya a mai asu u da agata a'ari ushani. ² Ngono n likimba n vakusu ta n eyi, kpm ire i unamba u uwono u ne tyoku u mara ma ma makai ya dem a likimba da i'ari."

³ Kpm asuvu a kuvene ka Kulu ku zuwai n wenei vi, katsumate ka pura mu ubana a mete. Pini de n cinai uka ndishi a zuba u kadin ka san kpayaya. A korongi inyashi i Kashila a ikyamba i ne gba, kpm wa ta n a'aci a shindere n avana kupa. ⁴ Uka vi u ukai aminya a tsugono a da a'ari n ushili u galura n san kpayaya. Kpm dem u ukai ili i ikali i zinariya, n atali a ikebe icun kau-kau. A kukere ku ulyaki ku ne u banai mako ma a yain n zinariya ushadangi n ili i icadi; wata, ili i icadi n ashinda a tsishankala tsu ne. ⁵ A korongi kala ka kari n kalen usokongi a kucen ku ne. Kala ka danai, "Mpa Babila Kacirani, anuku a ashankala, uza da u gitai ili i icadi gba a likimba."

⁶ Aku n wenei uka vi ugutukpi an u soi mpasa m ama a Kashila, aza da a wunai adama a da a dansai ukuna u Yesu.

An n wene yi n yain majiyan. ⁷ Aku katsumate ka zuba ki ka wece mu, "Ndyai i zuwai vu yain majiyan? Ma tonuko vu ta ukuna u usokongi u uka u na vi n kadin ka u yuwa uza u a'aci a shindere n avana kupa vi. ⁸ Kadin ka vu wenei na vi wari ta n uma caupa, shegai gogo-na kakushe ka. Ciga da wa ciga u wuta asuvu a kadaka ka bawu kari n utyoku aku u bana asu u da a ka wacinsa yi. Ama da a'ari a likimba, aza da bawu Kashila ka korongi a'ala a le a Tagarada u Aza a Uma kahu uyan u likimba, a ka yan ta majiyan a webele baci kadin ki. Wari ta n uma caupa, gogo-na kakushe, shegai wa gono ta kpm.

⁹ "Va ciga ta katakasuvu n kakiri tsara vu reve ili i na yi. A'aci a shindere a nala yi agalala a da asu u da uka vi wari ndishi. A'aci yi ngono n shindere n da dem. ¹⁰ Ngono n tawun n rukpa de, gogo-na ma teli ma ma lya tsugono, kpm ma shindere mi kotsu ma tuwa wa. Shegai tsugono tsu ne tsa barakpa wa. ¹¹ Kadin ka kari n uma caupa vi kpm gogo-na u kuwai vi, aya magono ma kulla. Wa ta tyoku ngono n shindere mi, kpm a asu u uwacinsa u da wa bana.

¹² "Avana kupa a da vu wenei vi, ngono kupa n da bawu n gitai ulya tsugono n da, shegai a ka wusha ta ucira u da a ka lya tsugono tyoku u ngono hal ulapa u uwule u te kabolo n kadin ki. ¹³ Gba a ka wushuku ta a naka yi ucira n tsugono tsu le. ¹⁴ A ka yan ta kuvon n Maku ma Kondom mi, shegai Maku ma Kondom mi ma lya ta ucira u le, kpaci aya Asheku a zuba u isheku gba, kpm Magono ma a zuba u ngono gba. Ama a ne a da u isai kpm u dangasai a ka tono yi ta kain dem."

¹⁵ Aku katsumate ka zuba ki ka tonuko mu, "Agata a da vu wenishei nala vi; wata, a asu u da kashankala ki kari ndishi, ama a da n kakuma

* **16:21** Araji a mini ma atala mi a rawa ta araji a kakpakpa ka siminti.

ka ama n iyamba n aletsu. ¹⁶ Kpam avana kupa n kadin ka vu wenei vi a ka kovo ta kashankala ki. A ka wusa yi ta gba ili i'ya wari n i'ya, aku a asaƙa yi kataba. A ka karasa ta ikyamba i ne, aku akina a koruso a lya yi gba. ¹⁷ Ngonu kupa mi ma yan ta nala kpaci Kashila ka ka zuwai gba afofi a ne a shadangu. Adama a nala a ka wushuku ta a naka kadin ki ucira n tsugono tsu le. A ka naka ta kadin ki karinga hal she Kashila ka zuwa afofi a ne a shadangu. ¹⁸ Uka da vu wenei vi, ilyuci i pige i ucira i'ya, i'ya magono ma ne ma lya tsugono tsu ngono n likimba gba.”

18

A wacinsai Babila

¹ An kuwene ku uka da u kumbai kadin ki ku wurai, n wene ta katsumate ka zuba ka roku ka cipa a iyamba. Wa ta n ucira cika, aku katyashi ka ka lafa ka ka wutusa ara ne ka wakanai likimba. ² U salai n kalagatsu ka ucira:

“Ilyuci i pige i Babila i wasa de.

Ama a'a kpam pini wa,

shegai ityoni i cingi kau-kau i ashinda i'ya i'ari pini.

Gba nnu ma ashinda ma ta pini.

³ Gba iyamba i so ta mara ma ne,

adama a da u lai uciga tsishankala.

Ngonu n likimba n yan ta tsishankala n eyi,

kpam gba aza a tsilaga a tsara ta ikebe ushani

adama a da u la ta uciga ili i shinga i shinga.”

⁴ Aku n panai kalagatsu ka roku a zuba ka danai:

“Wutai pini a ilyuci i nala yi, ama a va,

kotsu i yain unyushi u cingi tyoku da u yain wa,

kotsu kpam i wushi mavura ma wa wusha wa.

⁵ Unyushi u ne u yan ta kazana ka ka rawai a zuba,

Kashila kpam ka asansa n ili i cingi i'ya u yansai wa.

⁶ Yankai Babila dem tyoku da u yankai aza roku.

I tsupuka yi ili i cingi i'ya u yansai hal kure.

I foBusuko yi mara ma ma rawai ucira kure

tyoku da u foBusukoi aza roku.

⁷ U naka ta kaci ka ne tsupige cika

u tsara kpam gba ili i'ya wa ciga.

I naka yi upana u ikyamba n unamgbukatsuma cika.

U yanka ta kaci ka ne aradi, u danai,

‘Mpa na n dusuki,

mpa uka da wa lya tsugono.

Mari n vali da wa kuwa mu wa,

adama a nala ma saka yi wa.’

⁸ Adama a da uka vi u yain aradi nala,

wa barakpa wa,

Kashila ka yan yi ta mavura n maƙala,

n ukpa u ama a ne, n kambulu.

Akina a ka lya yi ta,

kpaci Kashila, uza da u yanka yi afada,

wa ta n ucira cika.”

⁹ “Ngonon n ɗa a yain tsishankala kpam a pecei utsari u ne, a ka wene ta kanga ka ukana u akina a ɗa a ka lya yi, aku a sai a namgba katsuma adama a nala yi. ¹⁰ A shamgbai a mbari, kpaci a ka pana ta uwonvo u upana u ikyamba u ɗa u tsara yi kotsu u tsara le dem wa. A danai,
 “ ‘Upana u ikyamba!

Upana u ikyamba u ilyuci i pige i nala yi,
 ilyuci i pige i Babila,
 kpaci mavura ma vunu ma tuwa ta
 a asuvu a ulapa u uwule u te!’

¹¹ “Kpam aza a tsilaga a likimba a ka sa ta a namgba katsuma adama a ne, kpaci gogo-na ko uza wa la wa tsila ili i'ya a ka dengishe wa. ¹² Ili i'ya a ka dengishe vi i'ya zinariya, n azurufa, n atali a ikebe,† n ityali. A ka tsara kpam katsili ka aminya a ɗa a lai tsugbere tsulobo, n aminya a mini ma galura n san kpayaya wa. A ka tsara uza ɗa wa tsila ndanga n ɗa mari n magulani ma shinga, n ili i'ya a yain n a'anga a karon, na ndanga ma ikebe wa. Nala dem n urim u shili, n urim, n katali ka ikebe cika ka kuma. ¹³ A ka tsara uza ɗa wa tsila ili i magulani i kusan,* n ili i magulani i urunukpa, n i kusugburu wa. Nala dem n mini ma cinwi, n manivi, n kira, n ilya. Hal n anaka, na ncon, n adoki, na nringongo ma adoki ma ucanke ucanga a ka tsara katsili wa. Nala dem a ka tsara katsili ka agbashi, n ama ɗa a kana i asu u kuvon wa.

¹⁴ “Aza a tsilaga yi a tonuko yi,
 “ ‘Gba ili i'ya vari vu zuwukai a'eshi yi i kotso de,
 kpam gba ili i'ya i lobonuso vu vi i puwan de,
 vu buwa kpam utsara i'ya wa!’

¹⁵ “Aza a tsilaga a ne, aza ɗa a yain utsari a asu u dengishike yi ili i nala yi, a ka shamgba ta a mbari, adama a ɗa a ka pana ta uwonvo u upana u ikyamba u ɗa u tsara yi kotsu u tsara le dem wa. A ka sa ta a namgba katsuma. ¹⁶ A ka dana ta,
 “Upana u ikyamba!

Upana u ikyamba u ilyuci i pige i nala yi!
 Wari u tsu uka ta aminya a ikebe
 a ɗa a'ari n mini ma galura n san kpayaya.
 U uka ta dem ikali i icanga i zinariya,
 n atali a ikebe† icun kau-kau!

¹⁷ A asuvu a ulapa u uwule u te u ɗa a nangesai gba utsari u ne!’

“Atigi† a a'atsu a pige n ayain a manyan a le kaɓolo n aza a nwalu a mini yi, n aza a tsilaga tsu ili i'ya a ka cangasa pini a a'atsu yi a ka shamgba ta a mbari. ¹⁸ A ka sa ta cika an a wenei kanga ka ukana u akina ka kari yi ulya vi, ‘Kotsu a'ari a yan ilyuci tyoku u ilyuci i ucira i na yi wa!’

¹⁹ “A ka polusuko ta a'aci a le kabuta tsara a wenike unamgbukatsuma u le. Kpam a ka dana ta:

“ ‘Upana u ikyamba!

Upana u ikyamba u ilyuci i pige i nala yi!
 Tsu yan ta utsari adama a udukuyan u ne.

Kpam gogo-na a asuvu a ulapa u uwule u te gba u puwan de.’

²⁰ Eɗa aza ɗa i'ari a zuba yanyi ipeli,
 i yain kpam mazanga,

* **18:13** A asuvu a ili i magulani yi, a ɓolomgbono ta pini n mar, n furankinsen. Ili i te i'ya n ili i'ya arevi a tukoi Yesu kune a'ayin a ɗa a matsa yi.

kpaci Kashilā ka wacinsa de Babila.
Ama a Kashilā kaḅolo n asuki
n aza da a tsu dansa akani a Kashilā
a ka yan ta mazanga.

Kpaci Kashilā ka kiḅaga de Babila ugana
adama a ili i cingi i'ya u yansaḅa da.”

²¹ Aku katsumate ka zuba ka ucira ka bidyai katali ka pige, yavu ka a
tsu wurika kira, aku u vutaḅai ka a kushiva, u salai:

“Babila, avu ilyuci i ucira,

tyoku da Kashilā ka wacinsa vu n ucira da na
tyoku da n vutaḅai katali ka na ki!

Avu ilyuci i na yi, ama a ka doku a ka wene vu kpam wa.

²² Ama a ka doku a ka pana a kemi kpam molo wa,
ko ashipi, ko kpam ama a fulusa avula n igbali wa.

Uza wa doku wa yan kpam manyan a asuvu a vunuwu wa.

Uza wa doku wa pana mawura ma kira kpam wa.

²³ Uza wa doku wa wene katyashi ka ncikalu a asuvu a vunuwu kpam wa.

Uza wa doku wa pana kpam kalagatsu ka kalobo n makere a yain iyolo
wa.

Aza a tsilaga a vunuwu alya a'ari a lakai ucira a asuvu a likimba naha.

Tsuboci tsu vunuwu tsu yinsa ta ama a likimba gba.

²⁴ Kashilā ka yanka ta Babila mavura

kpaci ilyuci yi i wuna ta aza da a dansai akani a Kashilā,

n aza da a'ari ama a Kashilā.

Mayun da, Babila wuna ta ama a likimba ukyawan.”

19

Ama da a'ari a zuba a cikpalai Kashilā

¹ An katsumate ka zuba ka ucira ka nala ka kotsoi kadyanshi, aku n
panai mawura ma kakuma ka ama a zuba, a ka salaḅa:

“Cikpalai Kashilā!

Iwauwi, n tsupige, n ucira i Kashilā ka tsunu i'ya!

² Mayun da kpam dere da tyoku da u tsu yan ama a cingi afada.

U yawunsa de tyoku da wa yanka kashankala ka pige ka nala ki mavura,
uza da u zuwai ama a likimba a yain tsicingi a asu u da a yain tsishankala
n eyi.

Kashilā ka tsupa yi ta kpaci u wuna ta agbashi a ne.”

³ Aku a doki a salai:

“Cikpalai Kashilā!

Kanga ka ukana u akina ka ilyuci i pige yi ka 'yanga ta a zuba hal ubana
bawu utyoku!”

⁴ Nkoshi kamanga n ama a nishi mi n ili i uma i nishi yi a kudangi a
lyakai Kashilā kayala, uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono. A danai,
“Ami! Cikpalai Kashilā!”

Abiki a iyolo a Maku ma Kondom

⁵ Aku n panai uza roku wa isa pini a karatsu ka tsugono ki, u danai,

“Gba ama,

azapige n aza da bawu a'ari azapige.

Aza da ya lyaka Kashilā kayala, danai,

‘Tsu naka vu ta tsupige.’ ”

⁶ Aku n panai mawurā ma kakumā ka ama a zuba a ka salasa yavu mawurā ma mini ma pige ma ma rukpusa kpmam yavu mawurā ma makpankashilā ma pige. N panaka le a ka dansa:

“Cikpalai Kashilā!

Kpaci Magono ma Zuba Kashilā

Uza u Ucira Gbā aya Magono!

⁷ Tsu yanyi ipeli n mazanga.

Tsu cikpalai tsupige tsu ne.

Kpaci a'ayin a da a ka yan iyolo i

Maku ma Kondom mi a rawa de.

Ukasavu vi u foḅuso de

kaci ka ne adama a iyolo yi.

⁸ Kashilā ka naka yi ta aminya a pun,

a da a lai aminya a tsugbere,

a da a'ari sarara kpmam a ka lafa.”

(Aminya yi a da ili i shinga i'ya ama a Kashilā a ka yansa.)

⁹ Aku katsumate ka zuba ki ka tonuko mu, “Korongu na: Kashilā ka zuwuka ta gbā uza da baci dem a libanai a asu u abiki a iyolo i Maku ma Kondom mi unā u shinga.” Katsumate ka zuba ki ka danai kpmam, “Ili i'ya Kashilā ka dansai na vi mayun da.”

¹⁰ Aku n kudangi a a'ene a katsumate ka zuba ki tsara n lyaka yi kayala, shegai u tonuko mu, “A'a! Kotsu vu lyaka mu kayala wa! Mpa dem kagbashi ka tyoku u vunu n tyoku u Atoni a da a buwai, n gbā aza da a kanaḅi ukuna u mayun u da Yesu todugboi. Cikpalai Kashilā!”

Ukuna u mayun u da Yesu todugboi vi u da u tsu zuwa ama a dansa akani a Kashilā.

Uza da u yuwai kadoki ka eri

¹¹ Aku n wenei zuba kukpai, n wenei kadoki ka eri kari kushani pini. Uza da u yuwai ka vi kala ka yi Uza u Maci n Uza u Mayun. U tsu yan ta afada a ne dere, kuvon kpmam dere. ¹² A'eshi a ne a ka lafa yavu akina, aku u ukai ifuni ushani a kaci ka ne. A korongu ta kala ka ne a ikyamba i ne, shegai aya koshi u revei ka. ¹³ U ukai matogo ma a rumbugi a asuvu a mpasa. Kala ka ne ka, “Udani u Kashilā.” ¹⁴ Asoje a zuba a yuwusai adoki a eri a ka tono yi. A ukusai aminya a pun a da a lai aminya a tsugbere, a da a'ari sarara. ¹⁵ Burundu u kulya u wutai a unā u ne, kpmam n u da wa yan manyan u yain kuvon n uyamba. Wa lya ta tsugono tsu le n kalangu ka urim. Wa wenike ta upan u pige u Kashilā Uza u Ucira Gbā a asu u upisha cinwi a kaḅaka ka upishisa mini ma cinwi. ¹⁶ A kapashi ka matogo ma ne ma ma palai maguta ma ne a yain ikorongi i na:

MAGONO MA NGONO N ASHEKU A ISHEKU.

¹⁷ Aku n wenei katsumate ka zuba ka shamgbai a kaara. U salakai gbā asakali a da a ka imkpusa a zuba n kalagatsu ka ucira, u danai: “Tuwai! Bolomgbonoi i lyai ilikulya i abiki ushani i'ya Kashilā ka tuwa ka foḅusuko da! ¹⁸ Tuwai! Takumai ikyamba i ngono, n atigi, n asoje, kaḅolo n ikyamba i adoki n ikyamba i ayuwi a le. Tuwai! Takumai ikyamba i ama gbā: agbashi n aza da bawu a'ari agbashi, azapige n aza da bawu a'ari azapige!”

¹⁹ Aku n wenei kadin na ngono n likimba gbā, kaḅolo n asoje a le, a bolomgbonoi tsara a yain kuvon n uza da u yuwai a zuba u kadoki ki n asoje a ne dem. ²⁰ Aku a kanaḅi kadin ki kaḅolo n matsumate ma kaḅan

uza da u yanka yi ikunesavu yi. (U yansa ta ikunesavu i nala yi tsara u yinsa aza da a'ari n kugyan ku kadin ki, aza da kpm a lyakai kameli ka ne kayala.) Kadin ki n matsumate ma kaƙan mi a vutala le ta n uma u le pini a kushiva ku akina ka kari urana n akina a eri. ²¹ Uza da u yuwai kadoki ki u wunusai asoje a le gba n burundu da wari a uwutusai a unu u ne. Aku gba asakali yi a takumai ikyamba i le a cuwusai hal ucuwi u leje le.

20

Ayen kazu (1,000)

¹ An uza da u yuwai kadoki ki u lyai kaci ka kadin ki, n matsumate ma kaƙan n asoje a le dem, aku n wenei katsumate ka zuba ka roku kari ucipa a iyamba, ubani n makukpunku ma kadaka ka bawu kari n utyoku n ikani i araji a kukere ku ne. ²⁻³ Katsumate ka zuba ki ka kana ubungu vi; wata, kali ka nala ka kari tun caupa vi ka a tsu isa Kalapansi ko kpm Kanangasi.* U bidyai ikani yi u sira yi mai n i'ya. Aku u vutala yi a kadaka ka bawu kari n utyoku. N makukpunku ma wa bana a kukere ku ne ki ma u gbagiryai utsutsu u kadaka vi, aku u zuwai iryoci pini a utsutsu vi tsara ko uza u kukpa wa. Kalapansi ki ka rongo ta pini hal ayen kazu (1,000), adama a nala wa doku wa yinsa kpm ama a likimba wa. Ayen kazu yi a wura baci, katsumate ki ka asaka yi ta ve a'ayin kenu.

⁴ Aku n wenei aratsu a tsugono, kpm aza da a'ari ndishi pini a zuba le alya ama da Kashila ka nakai ucira u da a ka lya tsugono. Alya a'ulu a aza da atokulalu a kidasai a'aci a le adama a da a dansai akani a Yesu n kadyanshi ka Kashila. Ama a nala yi a lyaka kadin ko kameli ka ne kayala wa, kpm a wusha kugyan ku ne a acen a le ko a akere a le wa. A gono i yain uma aku a dusuki a aratsu a tsugono, a lyai tsugono kaƙo n Kirisiti Kawauwi hal ayen kazu. ⁵ A'ayin a kagitai a da pa vi a da Kashila ka 'yangasai akushe a ukpa. (Akushe a da a buwai a gono n uma wa, she a'ayin a da ayen kazu yi a kotsoi.) ⁶ Aza da Kashila ka 'yangasai a ukpa a'ayin a nala yi a yan ta ipeli cika; alya ama a ne. A ka wuna le a kushiva ku akina wa; wata, ukpa u ire u da la vi. Shegai a ka gbashika ta Kashila n Kawauwi ka u dangasai tyoku u adarakpi, kpm a ka lya ta tsugono kaƙo n eyi hal ayen kazu.

Kashila ka lyai kaci ka Kanangasi

⁷⁻⁸ An ayen kazu yi a kotsoi, katsumate ka zuba ki ka asakai Kanangasi a asu u da a'ari a sira yi caupa vi, wa wuta ta u yinsa iyamba n aza da a wacuwai a asuvu a likimba gba. Iyamba i nala yi i'ya a ka isa Gogu n Magogu. Wa tuko le ta a asu u te a asu u da a ka yan kuvon. A ka yan ta ushani cika hal gbam ko uza wa fuda wa kece le wa. ⁹ A wacuwai a asuvu a likimba a kyawain a asu u da ama a Kashila a zuwai agali; wata, ilyuci i'ya wa ciga. Shegai akina a wutai a zuba a wacinsa le. ¹⁰ A'ari a vutala de kadin ki n matsumate ma kaƙan mi a kushiva ku akina ka kari urana n akina a eri, aku a vutalai kpm pini Kalapansi, uza da u yinsai ama a na yi gba. Akina yi a ka zuwa le ta a pana ikyamba kaara n kayin hal ubana bawu utyoku.

Afada a makorishi

* **20:2-3** Kanangasi; wata, "Shetan" kala ka dem ka Kalapansi.

¹¹ N wenei karatsu ka tsugono ka pun ka pige, aku n wenei uza da wari ndishi pini vi. An u wenikei kaci ka ne, aku likimba n zuba a puwain kpm ko uza u doku u wene le wa. ¹² N wene ta kpm gba ama da a kuwasa a'ari kushani a kapala ka karatsu ka tsugono ki, azapige n aza a kenu. Aku a kukpai itagarada i'ya a korongusi ili i'ya ya dem yansai. A kukpai kpm tagarada roku; wata, Tagarada u Aza a Uma. A yanka ta akushe yi afada ya dem n ili i'ya u yain, tyoku da a korongi pini a itagarada yi. ¹³ Aza da a kuwai a kushiva a banai dem tsara Kashila ka yanka le afada. Ukpā n Asu u Akushe a tukusoi ama da a'ari ara le, aku Kashila ka yanka le afada ya dem n ili i'ya u yain. ¹⁴ A vutalai Ukpā n Asu u Akushe a kushiva ku akina. (Kushiva ku akina ku nala ki ka ukpa u ire.) ¹⁵ Aku a vutalai ama a kushiva ku akina ki; wata, uza da baci dem kala ka ne bawu kari ukorongi a asuvu a Tagarada u Aza a Uma.

21

Zuba u savu n likimba u savu

¹ An n kotsoi uwene kuwene ka Kashila ka yanka ya dem afada, aku n wenei zuba u savu n likimba u savu. Zuba u kagita n likimba u kagita a puwain, kpm kushiva ku buwa wa, ko kenu. ² N wenei kpm ilyuci i pige i'ya a wulukpei i'ya Kashila ka suki; wata, Urishelima u savu, u wutai a zuba wa cipā a iyamba. Ilyuci i pige yi tyoku u uka da u ukai aminya a iyolo a ne da wari, kpm u fokusoi u gawunsa n vali u ne. ³ Aku n panai kalagatsa a karatsu ka tsugono, ka danai, “Gogo-na kuwa ku Kashila ka ta n ama! Wa rongo ta n ele, kpm a ka woko ta ama a ne. Kashila n kaci ka ne wa rongo ta n ele kpm wa woko ta Kashila ka le. ⁴ Wa yansasa ta meshi ma le gba. Ko uza wa kuwa kpm wa. Uza wa namgba kpm katsuma wa, ko u sai ko kpm u doku u pana ikyamba wa. Ili i cau i'ya i kotso de.

⁵ Uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono ki u danai, “Webelele! Ma gonusuko ko ndya wa i savu!” Aku u tonuko mu, “Korongu na, kpaci idani i na yi mayun da kpm a ka wushuku ta n i'ya.”

⁶ Kpm dem u dana ta, “N yan de gba ili i na yi!” “Mpa Alfa mpa dem Omega.† Wata, mpa Kagita mpa dem Makorishi. Ma naka ta aza da a ka pana kakuli mini ma uso a keshi ka mini ka ka naka uma gbani, bawu a tsupai ko i te. ⁷ Gba aza da baci dem a lyai kaci a ka wusha ta ili i na yi gba: Ma woko ta Kashila ka le, kpm a ka woko ta mmuku n va. ⁸ Shegai gba ama a na yi; wata, aza da a kpadai ukawunku adama a uwonvo, n aza da a asakai upityanangu na mpa katsupi ka le ka kushiva ku akina ka kari urana n akina a eri. A ka tsupa ta dem aza da a nangasai kaci ka le n unyushi u cingi, n aza a mawunuka, n ashankala n akina yi. A'eli, n aza da a ka gbashika ameli, n aza a ka ban, asu u le u da kushiva ku akina ka kari urana n akina a eri. Ukpā u ire u da la vi.

Urishelima u Savu

⁹ Katsumate ka zuba ka tuwai ka tonuko mu, “Tuwa n wenike vu makere ma ma yan iyolo n Maku ma Kondom mi.” (Katsumate ka zuba ka na ki uza u te da a asuvu atsumate a shindere a da a'ari n abelu a shindere a usara u shindere u da a yain a makorishi.) ¹⁰ Kulu ku Kashila ku tonoi na mpa, aku katsumate ka canga mu ubana a zuba masasa ma ugadi. Aku u wenike mu Urishelima ilyuci i pige i uwulukpi i'ya Kashila ka suki, i wutai a zuba ya cipā a iyamba. ¹¹ I shadangi n

tsupige tsu Kashilā kpam ya laḍa n katyashi ka shili usatari n mini ma avuku tyoku atali a ikebe† cika a ḍa a'ari sarara yavu madubu ma ma wundyamgbanaḱa. ¹² Kasaga ka kari n ugbami ka ugadi cika ka kyawain i'ya. Itsutsu kupa n i re i'ya pini, kpam utsutsu dem katsumate ka zuba ka pini ka wundya u ḍa. A itsutsu yi a korongu ṭa pini a'ala a agali a aza a Isara'ila kupa n a re, utsutsu dem kala ka te. ¹³ Kaḅon dem ka ṭa n itsutsu i tatsu: i tatsu a kasana, i tatsu a gadi, itsutsu i tatsu a ḍaka, i tatsu kpam a kalivi. ¹⁴ Kasaga ka ilyuci ki ka ṭa n atali kupa n a re a kami, katali dem a korongu ṭa pini kala ka kasuki ka te a asuvu a asuki kupa n a re a Maku ma Kondom mi.

¹⁵ Katsumate ka zuba ka ka dansa na mpa vi ka ḅanaḱi kalangu ka zinariya. Ka wa raṭsanaka ilyuci i pige, itsutsu, n kasaga ka ilyuci ki. ¹⁶ An u raṭsanakai, u wenei i'ya yavu akpati ḍa ugadi n upeti n akumgbi a ne a'ari derere. Uraṭsanaka u akpati vi mel kazu ka te n amangatawawun (1,500) u ḍa. * ¹⁷ Aku katsumate ka zuba ki ka raṭsanakai kasaga ki, n uraṭsanaka u tsunu, upeti u ne u rawa ṭa udeshe amangatawanre n kupa n u teli (216). ¹⁸ N atali a ḍa a ka laḍa san n mini ma avuku a ḍa a makai kasaga ki. Gba ili i'ya i'ari a ilyuci yi n zinariya ḍa wari sarara cika hal wa laḍa yavu madubu ma ma wundyamgbanaḱa ḍa a yain i'ya. ¹⁹⁻²⁰ Asuvu a atali kupa n a re yi katali dem ka ṭa kau kpam ka ikebe a kami ka kuma ki. A roku a shili a ḍa, a roku tani mini ma tsulon ma le, a roku tani mini ma avuku ma le, a roku kpam mini ma lima icun i mabucu ma ivashi i akaryabi.† ²¹ Itsutsu kupa n i re yi ityali i ikebe† i'ya cika. Utsutsu dem n utyali u te u ḍa a yankai u ḍa. Ure u pige u ilyuci vi n zinariya u ḍa wari sarara katyashi ka ne ka laḍa yavu madubu ma ma wundyamgbanaḱa ḍa a yankai u ḍa.

²² N wene kuwa ku ulya kayala pini a ilyuci i pige yi wa, kpaci Magono ma Zuba Kashilā Uza u Ucira Gba n Maku ma Kondom alyu kuwa ku ulya kayala ku ne. ²³ Ilyuci i pige yi ya ciga kaara ko uwoto a naka katyashi pini wa. Kpaci tsupige tsu Kashilā tsa tsa laḍa pini aku Maku ma Kondom ma wakanai asu vi yavu macikalu. ²⁴ Gba ama a likimba a rongo ṭa pini a katyashi ka ka laḍa pini a ilyuci yi. Kpam ngono ma tukuso ṭa utsari u le pini. ²⁵ Itsutsu i ilyuci yi ukukpi u ḍa ya rongo kain dem. A ka gidaku i'ya wa, kpaci kayin ka pini asu vi wa. ²⁶ Ama a ka tukuso ṭa pini gba ili i shinga n i karinga pini a ilyuci i pige yi. ²⁷ Ili i cingi i'a la i'ya a ka asaka i uwa pini asu vi wa. Nala dem uza ḍa baci dem u yain ili i uwono, ko kaḅan a ka asaka yi u uwa pini wa, shegai aza ḍa a korongi a'ala a le a Tagarada u Aza a Uma u ḍa Maku ma Kondom mari n u ḍa.

22

Agata a ḍa a tsu naka uma

¹ An katsumate ka zuba ki ka wenike mu ilyuci i savu yi, aku kpam u wenike mu agata a ḍa a'ari n mini ma ma tsu naka uma. A ka laḍa cika yavu madubu ma ma wundyamgbanaḱa. A gitai uyene a karatsu ka tsugono tsu Kashilā n ka Maku ma Kondom a dusuki vi. ² Ma yenei a mere ma ure u ilyuci vi. Nḍanga n ḍa n tsu matsa mmuku n ḍa n tsu

* **21:16** Ugadi u kasaga ka ka kyawain ilyuci yi, u rawa ṭa nwalu ma ukyawan uyamba u Najeriya kure n kagbidi. † **21:19-20** Atali kupa n a re yi, katali dem ka ṭa n kala ka ne: ka kagita ka jaspā, aku safiru, n agatu n zumurudu n onis n yakutu n kirisolati n berili n tofazu n kirisofaras n yakinta n ametis.

naka uma n gbonguroi pini a apashi a re gba a agata yi. Kayen dem a tsu matsa ta ilimaci kupa n u re; wata, kuten a uwoto. Ama a likimba a tsu yanka ta avuku a le a aguma a tanasa mbala. ³ Ili i'a la i'ya Kashila ka yankai unu u cingi pini a ilyuci yi wa. Karatsu ka tsugono tsu Kashila n ka Maku ma Kondom a dusuki vi a ilyuci yi i'ya ka rongo, kpam agbashi a ne a ka gbashika yi ta. ⁴ A ka wene ta upetiwa'eshi u Kashila n kala ka ne ukorongi a acen a le. ⁵ A ka doku a yain kayin kpam wa. A ka ciga kpam katyashi ka macikalu ko ka kaara wa, kpaci Magono ma Zuba Kashila ka naka le ta katyashi. Kpam a ka lya ta tsugono hal ubana bawu utyoku.

Utuwa u Yesu

⁶ Aku katsumate ka zuba ki ka tonuko mu, "Idani i na yi mayun da, a wushuku kpam n i'ya. Magono ma Zuba Kashila uza da u nakai Kulu Keri ku ne a asu u ntsumate, u suku ta katsumate ka zuba ka ne ka wenike agbashi a ne ili i'ya ya tuwa ya gita gogo."

⁷ Yesu danai, "Panai na! Ma ta a utuwa gogo. Tagarada u na u dana ta ili i'ya ya gita gogo-na n ubana a kapala. Kashila ka zuwuka ta aza da a tonoi u da unu u shinga."

⁸ Mpa Yahaya, uza da n panai kpam n wenei gba ili i nala yi. An n kotsoi upana n uwene i'ya, aku n kudangi a a'ene a katsumate ka zuba ka ka wenike mu ili yi gba tsara n lyaka yi kayala. ⁹ Shegai u tonuko mu, "A'a! Kotsu vu lyaka mu kayala wa! Mpa dem kagbashi ka tyoku u vunu, n atoku a vunu ntsumate, kpam n gba ama da a wenei karinga ka idani i tagarada u na vi. Lyaka Kashila kayala!"

¹⁰ Aku u tonuko mu kpam, "Kotsu vu kimba ili i'ya a danai a tagarada na vi a kaci ka ili i'ya ya gitasa gogo-na n i'ya ya tuwa ya gita a kapala wa. A'ayin a da ili i na yi ya gita a ka rawa de gogo. ¹¹ Asaka gba aza da a ka yansa tsicingi a rongo uyansa tsicingi hal kain ki ka rawa. Aza da kpam a ka yansa ili i icadi a rongo uyansa i'ya. Aza da kpam a ka yansa ili i shinga, a rongo uyansa ili i'ya i'ari i shinga, aza da kpam a'ari uwulukpi a suma uyansa tsicingi."

¹² Yesu doki u danai, "Panai na! Ma ta a utuwa gogo. Ma ta a utuwa n tsupa ko kpam n yanka gba ama mavura a ili i'ya a yansai. ¹³ "Mpa Alfa mpa dem Omega.† Wata, mpa Kagita mpa dem Makorishi. Mpa Uza u Iyan mpa kpam Uza u Utyoku.

¹⁴ "Kashila ka zuwuka ta aza da a zai ntogo n le sarara unu shinga, kpam adama a nala, a ka fuda ta a ka lya ilimaci i ndanga n da n tsu naka uma kpam a wura a itsutsu a uwa a asuvu a ilyuci yi. ¹⁵ Shegai a ka bishinka ta ama a na u'uwa a asuvu a ilyuci yi: aza da a gonukoi kaci ka le n ashinda adama a unyushi u le, n aza a uyansa tsukunu, n aza a uyansa tsishankala. A ka bishinka ta dem aza a magalaka, n aza da a ka lyasaka ameli kayala, n gba aza da a tsu dansa kaƙan.

¹⁶ "Mpa Yesu, n suku ta katsumate ka zuba ka va ka naka da akani a na yi a a'uwa a Atoni. Mpa Kami; wata, Matsikaya ma Dawuda Magono. Mpa Katala ka Kpasani."

¹⁷ Kulu Keri n ukasavu u Maku ma Kondom mi a danai, "Tuwa!" Uza da baci u panai akani a na yi asaka u dana, "Tuwa!" Uza da baci wa pana kakuli u tuwa, uza da baci dem wa ciga, asaka u kene mini ma uma gbani.

Makorishi

¹⁸ Mpa Yahaya da ma rono atsuvu a uza da baci dem wa pana akani a kaci ka ili i'ya ya gitasa gogo-na, kpam n i'ya ya tuwa ya gita a kapala i'ya

n korongi a tagarāda u na vi: Uza u doku baci ili a asuvu a akani a na yi, Kashilā ka doku yi tā dem mavura ma ne. Wa yanka yi tā mavura n usara u shindere u ḡa n yain kadyanshi ka le pini a tagarāda u na vi. ¹⁹ Kpam uza u takpa baci ili a asuvu akani a na yi, Kashilā ka ḡishinka yi tā utsarā unā u shinga u ḡa a dansai a tagarāda na vi. Kashilā kpam ka ḡishinka yi tā ulya ilimaci i madanga ma unākā uma, kpam wa asākā vuma u nala vi u rongo a ilyuci i uwulukpi i nala yi wa.

²⁰ Yesu, uza ḡa u danai ili i na yi mayun ḡa, u dana tā, “Mayun ḡa, ma tā a utuwā gogo.”

Ami. Tuwā, Yesu Asheku!

²¹ Asākā Yesu Asheku u wenike gbā ḡe ukuna u shinga u pige u ne. Ami.